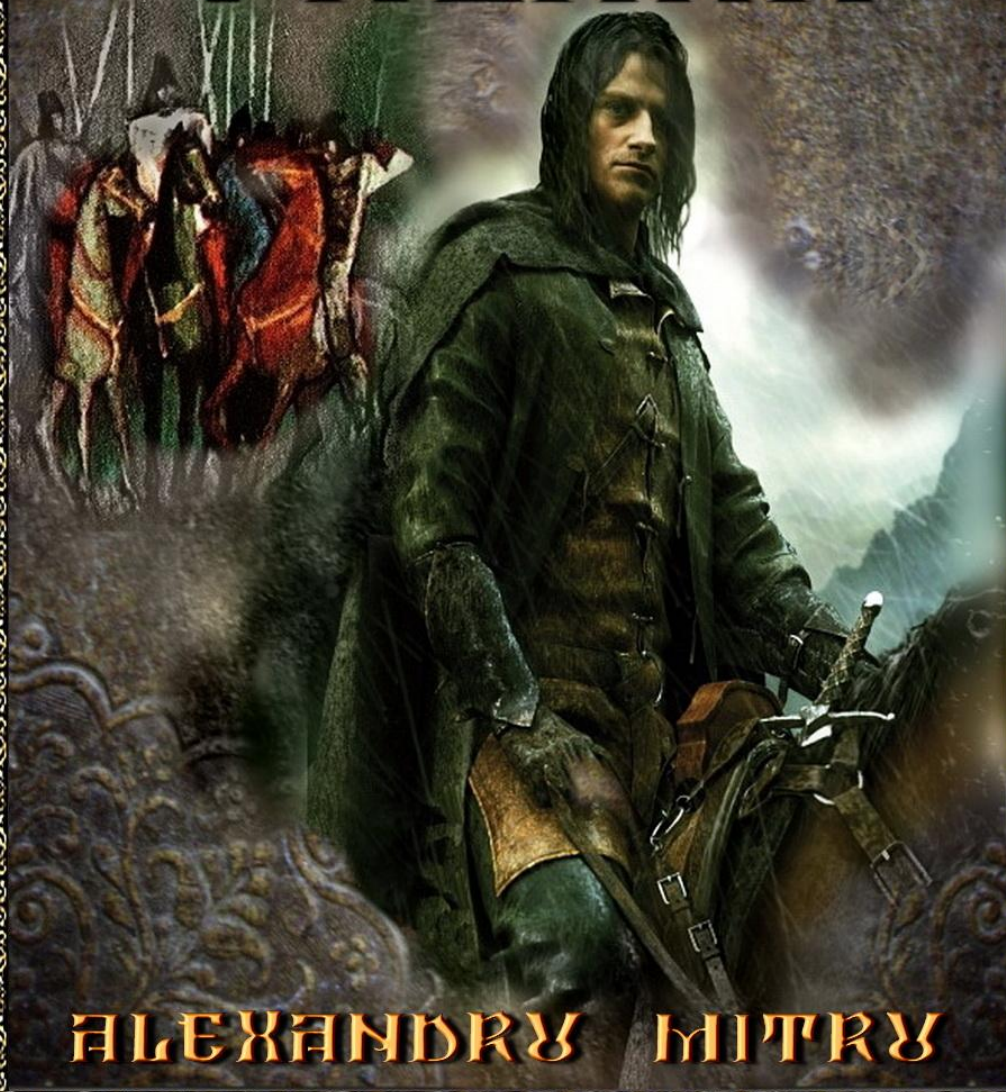
LEGENDĂ VALAHĂ

ALEXANDRU MITRU

ALEXANDRU MITRU

LEGENDĂ VALAHĂ

După volumul apărut la
Editura Ion Creangă
Bucureşti, 1986

CARTEA ÎNTÂI

SĂGEATA CĂPITANULUI ION

1
BLESTEMAŢI SĂ FIE CEI VÂNDUŢI DUŞMANILOR

Băiatul sări pe cal... Şi calul subţire, negru, cu trupul lucios ca lăcuit, sforăind, zvâcni şi porni în galop. Ocoli mai întâi priporul împădurit, la poalele căruia se găsea casa, zbură de-a lungul văii unde lumânările albe ale trunchiurilor de mesteceni scânteiau sub soarele plăcut şi blând, de toamnă.

— Stai! Nu pleca... Nu pleca, frăţiorule! striga în urma lui fata, cu glasul deznădăjduit. Oh! Doamne... Doamne... ce-am făcut? De ce i-am spus? Cum am putut să fac una ca asta? se căina ea, în timp ce lacrimile îi curgeau şiroaie pe obraz, prelingându-i-se pe lângă gură, pe gât, şi picurându-i pe bluza alb-gălbuie de borangic. Doamne, au să-l omoare... au să-l omoare. Şi fata se lăsă să cadă pe banca de mesteacăn de lângă zidul casei, cu capul pe braţ şi braţul pe spătarul rotund al băncii, plângând cu hohote: Băiatule... dragule... frăţiorule!...

De altfel, chiar dacă l-ar fi strigat mai tare, el tot nu ar mai fi auzit-o şi nici nu ar fi vrut s-o audă. Tâmplele-i vâjâiau. Ochii şi-i simţea în flăcări. Inima i se părea

uneori că încetează să-i mai bată. Smucea atunci frâul şi, oricât de mult îşi iubea calul, nu se putea stăpâni să nu-l înghiontească, strângându-l cu călcâiele, lovindu-l peste grumazul încordat cu palma şi îndemnându-l:

— Mai repede, mai repede… N-auzi? Mai repede… Să-l ajutăm pe tata, Negrule… Tata care te-a crescut, care ne-a crescut pe amândoi… Să-l ajutăm… să-l ajutăm!…

Dar până la Tismana, unde voia să ajungă Băiatul, era încă drum lung, peste coline, şi stânci, şi văi, şi peste ape, şi prin păduri dese ca peria. Chiar de-ar fi fost calul în stare să fugă ca armăsarul din poveste, şi nu ar fi putut să ajungă la mânăstire mai devreme decât în cel puțin două ceasuri.

De ce se apropia de Culmea Frumoasă, de ce se auzeau mai desluşit vaiete.

— Mai repede!… Mai repede!… îşi ruga copilul calul… Şi acesta, parcă înțelegându-l, alerga din răsputeri, aproape neatingând pământul cu copitele.

«De ce-oi fi plecat tocmai astăzi de-acasă?» se întrebă Băiatul în gând. În sinea lui se învinovățea amarnic, deşi nu avea nici o vină, pentru că doar se ducea mereu, îndemnat chiar de tatăl lui, s-o vadă pe Roxana.

Îl numea pe Bătrân tată, cu toate că, la drept vorbind, acesta nu era decât un om bun şi de inimă, care-l culesese din țărână când se născuse, după ce turcii pricinuiseră moartea mamei sale.

Bătrânul îl învățase toate câte se pricepea şi le ştia şi el… Şi ştia multe, fiindcă era înțelept, slujise mai multor domni şi umblase peste întreg pământul…

Pentru înțelepciunea lui ar fi fost poate vrednic să fie el însuşi domn. Se retrăsese însă la mânăstire, scârbit de câte se petreceau pe lume. Țara Românească scăzuse din mărirea în care fusese pe vremea lui

Basarab-Tihomir, Mircea cel Bătrân şi Dan I.

Iar zilele câte le mai avea – fiindcă era foarte, foarte vârstnic, deşi arăta încă verde şi puternic – Bătrânul şi le închinase țelului de a-l creşte pe el, pe copilul găsit, care gonea acum călare, cu sufletul la gură, spre Tismana.

Acela pe care îl socotea tată se afla în primejdie, şi el era încă departe. Se dusese s-o vadă pe buna şi singura lui prietenă, Roxana.

Tatăl Roxanei, de fel, ca şi Bătrânul, din ținutul Jiului de mijloc, era un vechi căpitan de oaste al domnitorului Vlad Dracul – duşmanul de moarte al turcilor.

Domnitorul acesta – numit Dracul, pentru că purta pe piept o insignă a ordinului Dragonul, cu care îl cinstise împăratul Germaniei, Sigismund, pentru vitejia lui în lupta cu păgânii – fusese doborât în urma unei intrigi a duşmanilor.

Noul domnitor, Vladislav, începuse prigonirea celor care-i fuseseră credincioşi lui Vlad Dracul... Printre aceştia se numărau atât căpitanul Voicul, cât şi Bătrânul care-l crescuse pe Băiat. Amândoi se ascunseseră în mânăstire, la Tismana, luându-i cu ei şi pe copii.

Roxana crescuse, împreună cu Băiatul, ținându-i loc de soră şi tovarăşă de joacă. Între ei era numai o diferență de trei ani (Băiatul avea zece, şi Roxana treisprezece). Ea era cea mai frumoasă fată din împrejurimi. Se împlinise foarte timpuriu şi părea, dacă nu-i ştiai vârsta, o adevărată codană, cu cosițe castanii pe spate şi cu ochi de culoarea viorelei. Pe Băiat îl iubea foarte mult şi se îngrijea de el, dându-i sfaturi cum să se îmbrace, să se pieptene, sau mângâindu-l cu duioşia unei mame; învățătură primiseră şi unul şi altul de la

Bătrân. Aşa i se spunea în mânăstire tatălui său de suflet: Bătrânul... iar lui, fiindcă nu se ştia al cui e şi nici cum fusese botezat: Băiatul...

Copilul îl auzise, odată, ce-i drept pe boier Voicul chemându-l pe tatăl său de suflet cu numele de Pietru. Însă, numaidecât, Voicul îşi dusese palma la gură, în semn că făptuise, o mare greşeală. Băiatul observase. Dar, cu acel bun-simț al unor copii crescuți în greutăți, se făcuse că nu bagă de seamă şi nici nu-l întrebase pe tatăl său de suflet dacă se numeşte Pietru sau nu. Înțelesese că aceasta era o taină ce nu trebuia să fie zădărâtă de către cineva, şi cu atât mai mult de el însuşi.

Voicul purtase de altminteri haină călugărească, la fel ca şi Bătrânul, până în urmă cu un an.

Atunci vechiul căpitan ai lui Vlad Dracul, socotind că i s-au pierdut destul urmele, în cei nouă ani care trecuseră de la urcarea pe scaunul domnesc a lui Vladislav, îndrăznise să iasă din mânăstire, împreună cu fetița, şi să-şi dureze o mică gospodărie între dealuri.

Copiii, iubindu-se între ei atât de mult, se vedeau la fiecare trei zile, când Băiatul, cu îngăduința şi chiar cu îndemnul părintelui său de suflet, căpătând răgaz de la învățătură, se ducea călare până la gospodăria dintre dealuri.

Bătrânul îi dăruise un mânz, din prăsila arăbească a unui cal câştigat într-o bătălie de Voicul... Mânzul crescuse şi se făcuse un cal de toată frumusețea, numit Negru, care mai că nu zbura. Cu el Băiatul se înțelegea ca şi cu un om.

În acest fel putea să fugă ca vântul până la noua locuință a Roxanei, să-şi petreacă, împreună cu ea, câte o zi întreagă, în glume, jocuri şi râsete voioase.

Atâta doar că astăzi, pe când se jucau, şi Băiatul îi arăta Roxanei cum se trage cu arcul, mândrindu-se cu măiestria pe care o câştigase el însuşi în acest meşteşug bărbătesc, sub sfaturile şi priveghierea neostenită a Bătrânului, a venit ca o furtună un vestitor călare. Vestitorul, după ce a descălecat şi a intrat în casă, i-a spus repede ceva fostului căpitan de oaste al lui Vlad Dracul…

Voicul a ieşit numaidecât afară, după sosirea vestitorului. Era îmbrăcat numai în cămaşă, cu barba şi părul vâlvoi. Nemaipierzând vreme nici cât să se pieptene, poruncise să i se înşeueze calul şi, cu sabia în mână, pornise în goană, călare, după ce zăbovise doar câteva clipe cu o privire îndurerată asupra Băiatului.

Deşi poruncise vestitorului să nu sufle nici o vorbă celor din casă, acesta, înainte de a-l urma şi însoți pe vechiul căpitan, tot găsise prilejul să răsufle o jumătate de cuvânt către un slujitor. Slujitorul, după un timp nu prea lung, în care se stăpânise cu greu, îşi uşurase şi el inima către altul… Aşa, din om în om, vestea se răspândise repede în toată casa. O aflase şi fata. Şi ea, cu lacrimi în ochi, i-o mărturisise Băiatului.

Vestea era că achingiii năvăliseră la vreo două ceasuri după răsăritul soarelui – deci numai la vreo jumătate de oră după plecarea Băiatului – în aşezarea şi la mânăstirea Tismana, prădând, luând robi şi chinuindu-l mai ales pe Bătrân.

Din nefericire, amândoi Banii de Tismana, Stan şi Crăciun, lipseau. Fuseseră chemați la domnie. Iar mica trupă de pază fusese luată prin surprindere.

Băiatul ştia că achingiii erau cei mai înspăimântători călăreți ai sultanului. Ei nu primeau leafă. Nici nu cereau altă răsplată, pentru cumplita lor slujbă, decât o

parte din rodul jafului, fie că acesta era în bunuri – haine, podoabe sau bucate – fie că erau robi, tineri buni de muncă, femei, fete frumoase şi copii.

Numai la strigătul: «Vin achingiii!» – şi oamenii se pregăteau de moarte. Cine nu scăpa cu fuga prin codri, ori nu era luat rob, sfârşea în spânzurătorile şi țepile lor, sau spintecat de iatagane.

Pe ascuns, se povestea că vodă Vladislav, care-şi pierduse cu totul virtutea, ca şi boierii lui, nu numai că se arăta nepăsător față de otomanii care năvăleau în Transilvania, unde prădau şi omorau deopotrivă pe români, unguri şi nemți, ci închidea ochii, laş, când îi jefuiau chiar ținuturile lui. Toate astea le făcea numai şi numai ca să-şi mai poată păstra un timp scaunul domnesc, ce se legăna sub el, în cetatea de scaun a Târgoviştei.

Mulțimea acum îl ura, îl numea Vladislav cel Viclean, şi toți, afară de boierii ce trăgeau foloase de pe urma politicii lui, nu-i doreau altceva decât să-l vadă închizându-şi cât mai curând ochii cu care privea mereu temător împrejurul său.

Aşa se petrecuse şi de data aceasta.

Căpitanul Voicul, cu toate că trecuse cu mult de şaizeci de ani, ba poate că se apropia de şaptezeci, neținând seama nici de durerile de mijloc ce-l chinuiau în nopțile de toamnă şi de iarnă, şi nici de brațul slăbit, ce nu-i mai putea ține cu destulă străşnicie sabia, pornise călare în ajutorul celor de la Tismana.

Nădăjduia să mai ridice nişte oameni în drum – şi aşa sprijinul să fie mai cu temei.

Băiatului nu vrusese să-i spună de primejdia în care se afla Bătrânul, ca să nu-l sperie. Nici fetei, ca să nu-i destăinuie Băiatului.

Dar ei aflaseră totul... Şi Băiatul gonea cât putea spre locul prăpădului.

Zgomotele erau din ce în ce mai mari.

Răsunau urlete de durere. Era limpede că achingiii îi puseseră pe oameni la chinuri. Nimic nu este mai cumplit decât moartea în țeapă, cu picioarele pe jăratec sau jupuit încetul cu încetul...

Băiatul nu ştia cum va lupta şi cum îl va ajuta pe Bătrân, la cei zece ani ai lui. Avea doar arcul pe umăr şi în tolbă câteva săgeți. Pe cele mai multe le trimisese într-o țintă de lemn, în grădina casei Voicului, învățând-o pe Roxana să tragă cu arcul...

Ajunseră pe Culmea Frumoasă. De aici calul porni în tropot pe o cărare, spre valea râului Tismana, de-a lungul căruia, de-o parte şi de alta, se întinde aşezarea cu acelaşi nume.

Băiatul prevăzuse nenorocirea. Dar nu-şi putuse închipui cu nici un preț un dezastru atât de mare. Pretutindeni, caselor de lemn şi cu acoperişul de şiță din Tismana li se pusese foc. Unele încă ardeau cu vâlvătaie. Râul, malurile sale, tăpşanele şi ruinele caselor erau semănate cu morți. Unii dintre bărbații căzuți mai țineau încă în mâini câte o armă, o coasă, o furcă sau o seceră. Femei, bătrâni şi copii zăceau alături, măcelăriți. O mulțime fuseseră traşi în țeapă, şi dintre aceştia unii încă gemeau şi se clătinau în neştire, nădăjduind zadarnic să mai scape cu zile.

Câinii urlau şi îşi căutau stăpânii, neatingându-se nici unul de carnea celor răpuşi.

Simțirea bietelor animale era mai aleasă decât a fiarelor cu chip omenesc ce bântuiseră pe-aici.

Numai câțiva scăpaseră, ca prin minune, cu viață, femeile îşi jeleau morții, cu glasuri ce i se păreau

Băiatului nişte piroane ascuțite şi înroşite în foc, înfigându-i-se în țeastă. Alții, cu priviri rătăcite, fugeau de colo-colo, încercând să stingă focurile cu apă adusă din râu, să dea ajutor răniților sau să aprindă câte o făclioară la capetele celor răpuşi.

Băiatul sosi călare ca o furtună. Limba îi era uscată în gură. Ochii îi ardeau în orbite.

— Tata... tata... bietul tata... murmura el... Mai repede, Negrule, mai repede.

Ajunse pe pajiştea de la marginea Tismanei şi, în locul unde ea se îngustează, văzu câțiva oameni cu țestele sparte sau cu piepturile despicate de iatagane, zăcând învălmăşiți pe jos. Printre ei, cu cămaşa sfâşiată şi plină de sânge, îl recunoscu pe căpitanul Voicul, tatăl Roxanei. Până aici izbutise să ajungă, împreună cu cei câțiva oameni pe care apucase să-i mai adune din drum.

Drumul acesta, după cum se vedea, nu-i adusese nici un folos aceluia căruia Voicul încercase să-i vie în ajutor. În schimb, se terminase prin propria lui moarte.

«Biata Roxana!» fu cel dintâi gând al Băiatului.

Sări de pe cal şi se apropie de cel răpus. Fostul căpitan al lui Vlad Dracul era lungit într-o rână, cu capul dat pe spate, cu gura deschisă, parcă râdea.

Băiatul îl apucă de umăr şi îl zgudui uşurel; dar, de cum îl atinse, trupul fără viață al Voicului se răsturnă pe pântec, cu barba în buruiene şi o mână îndoită sub el...

«E mort, fără îndoială! E mort!» îşi spuse Băiatul, dându-şi seama că era prea târziu pentru a-i mai putea da cel mai mic ajutor.

Calul veni în vremea asta lângă Băiat. Îşi puse capul pe umărul lui şi necheză, de parcă ar fi înțeles ce se petrecea în sufletul stăpânului său şi l-ar fi îndemnat să

nu mai zăbovească zadarnic lângă cel răpus, când şi-aşa nu mai era nimic de făcut.

Băiatul îi sări atunci în spate, cu o singură mişcare uşoară, şi calul, ştiind şi singur ce trebuia să facă, o luă în trap grăbit pe drumul îngust, ce şerpuieşte prin pădurea de castani.

Altădată, de câte ori trecuse pe-aici călare, pe sub bolțile umbroase ale pădurii, se simțise întotdeauna cuprins de un fel de înfiorare ciudată. Prin minte îi treceau frânturi din cântecele vechi populare, sau i se părea că vede prin desişuri figuri de eroi din legendele auzite de la Bătrân în serile de iarnă, la gura sobei, când focul însuşi parcă bolboroseşte şi cântă ceva pe limba lui.

Acum nu vedea şi nu simțea nimic, în afară de teama ce-i strângea inima.

Şi deodată, printre ramuri, țâşni departe, drept în sus, turnul înalt al mânăstirii, şi se auzi puternic glasul torentului Gurnia.

O mireasmă dulce, puțin amăruie, de buruieni de pădure şi frunze căzute şi călcate de copitele calului, împresura locul...

Calul, în goană, o luă de-a dreptul prin apă, sărind peste pietre. Trecu bubuind peste podețul de scânduri şi pătrunse, pe sub bolta sonoră şi prin porțile deschise vraişte, în curtea tăcută a celei mai vechi mânăstiri domneşti din Țara Românească.

Intrând în curte, Băiatul se încrâncenă. Priveliştea pe care o avu intrând aici întrecea cu mult pe cea văzută în aşezarea de la poale.

Sculele şi odoarele de argint şi de aur, bătute cu pietre prețioase, fuseseră, bineînțeles, răpite. Din încăperile stăreției şi din chilii nu se auzeau decât arar nişte

gemete stinse.

— Bătrânule... Bătrânule!... strigă copilul, cu răsuflarea oprită, tremurând şi ținându-şi amândouă palmele la gură, drept pâlnie, după ce sări de pe cal... Unde eşti?

Fiindcă nu-i răspunse nimeni, o luă la fugă, pătrunzând prin toate chiliile, cutremurându-se tot mai mult de ce vedea.

Cei mai mulți dintre monahi erau morți. Puțini mai aveau încă răsuflu, dar şi aceştia erau pe sfârşite. Totuşi Băiatul încercă să le vorbească, întrebându-i, pe aceia în ochii cărora se mai păstra încă vreo fărâmă de lumină, dacă nu ştiau ceva despre Bătrân. Nici unul nu putu să-i răspundă, şi Băiatul ieşi din nou în curte.

Calul era la intrarea în biserică, lângă porțile mari de lemn, pe care mâinile unor meşteri necunoscuți săpaseră diferite scene din Biblie.

Străfulgerat de un gând, băiatul năvăli în biserică. Calul simțise mai bine, cu instinctul lui de animal credincios, unde era Bătrânul... Şi, chiar în naos, lungit pe lespezi, având la picioare un vas mare, plin cu cărbuni, acum stinşi, în care achingiii îi arseseră picioarele, zăcea Bătrânul, nemişcat,

Băiatul se aruncă asupra lui, sărutându-i obrajii palizi.

— Tată! Ce te doare?... Trăieşti?... Spune-mi numai un cuvânt...

Plângând, îi puse sub capul cu pletele albe un covoraş. Şi zeci şi sute de amintiri din viața lor trăită împreună îl năpădiră

Ridică fruntea. Dar pe zidul unde ştia că era zugrăvit chipul Celui de Sus cu barba ninsă, până la brâu, acum era numai o pată neagră de catran.

În cap i se făcu întuneric. Îi venea să strige, să blesteme.

— Ce să fac? Ce să fac? se întreba în neştire.

Deodată îl văzu pe bătrân tresărind. Însemna ca încă nu murise. Şi îşi aminti că bolnavilor le trebuie apă. Ştia asta, de când el însuşi fusese bolnav. Având fierbinţeli, cerea întruna apă, iar Bătrânul i-o dădea, în sorbituri mici, răcorindu-i totodată fruntea.

Fugi, şi peste puţină vreme se întoarse cu o căniţă cu apă.

Pe când se întorcea, Bătrânul tocmai îşi deschisese pe jumătate ochii.

Băiatul îi strecură, mai mult vărsând pe jos, câteva picături de apă printre buzele vinete.

— Apropie urechea de buzele mele... îi şopti Bătrânul, răsuflând greu. M-am întors dintre cei morţi, numai ca să mai stau... ultima oară, de vorbă cu tine.

Băiatul îşi plecă urechea lângă buzele lui.

— Aveam atâtea să-ţi spun... Şi nu mi-au mai rămas decât vreo câteva clipe să stăm de vorbă. Lasă-ţi durerea. Ştergeţi lacrimile. Nu uita că rămâi singur. Nu te teme de nimeni. Fii bun şi drept, şi pedepseşte-i când vei fi mare pe cei răi. Ajutor o să-ţi dea şi căpitanul Voicul...

Băiatul vru să-i spună că nici Voicul nu mai trăieşte, dar se temu să nu-i sporească durerea, şi tăcu.

— Mai dă-mi o picătură de apă!... gâfâi bătrânul...

Şi încercă să-şi ridice capul... O durere surdă îl ţintui. O lacrimă îi curse printre gene. Copilul îi mai turnă câteva picături pe buze. Bătrânul înghiţi.

— Du-te la Craiova... la Bucovăţul Craiovei... Pe malul stâng al Jiului, în mijlocul unor păduri dese de fag şi stejar, ce cresc încă de la începutul lumii, ai să găseşti o

casă veche… părăginită… mai încercă să spună; însă își pierdu cunoștința.

Băiatul îi luă capul pe genunchi și îi dete iar apă.

Când se trezi, urmă, respirând tot mai greu:

— Casa, mică… din lemn… ascunsă în pădure, a fost odinioară a lui Mircea cel Bătrân. Acolo îi plăcea măriei sale să vină și să se odihnească, pe malul Jiului, când era ostenit de lupte. Și tot acolo și-a ținut cel din urmă sfat ostășesc în ajunul bătăliei de la Rovine. Mai târziu, măria sa Vlad Dracul, fiul lui Mircea cel Bătrân, i-a dăruit această casă, pentru credința lui, pârcălabului Brad. Caută-l în această casă pe pârcălabul Brad. Numai el și cu mine cunoaștem taina nașterii tale… E taină mare. Nu trebuie s-o afle nimeni… nimeni… până… nici tu însuți… Fii demn… fii curajos… își pierdu din nou șirul cuvintelor, pe când capul i se lăsa domol într-o parte, căci somnul nesfârșit al morții începea să-l înghețe.

O singură dată bătrânul mai avu putere să-și întoarcă puțin obrazul către băiat, și-i șopti, horcăind, cu o spumă albă-sângerie pe buze:

— Ține minte… Craiova… Bucovățul Craiovei… casa veche a lui Mircea… pârcălabul Brad… taina…

Un firișor subțire de sânge i se prelinse prin barbă. Dar bătrânul zâmbea acum blând. Pacea începuse să i se aștearnă pe chip, iar ochii i se deschiseseră larg, cătând spre pata de catran de pe perete, acolo unde fusese înainte chipul lui Dumnezeu. Dinții îi clănțăneau încet, cu un sunet sec. Își mai clătină o ultimă oară capul și șuieră printre buzele vinete:

— Blestemați să fie cei vânduți dușmanilor!… Blestemați să fie în vecii vecilor, amin…

Și cu un suspin își dete sufletul…

Băiatul îşi lăsă fruntea pe pieptul Bătrânului şi plânse multă vreme, cu sughițuri.

2
UN SULTAN
CU INIMA DE FIER

În sala mare de primire, cu turbanul lipit de podeaua de marmură albă, lucioasă, a podelei, căpetenia achingiilor tremura.

Fusese chemat aici de marele vizir, după întâmplarea de la Tismana.

— Cum s-a petrecut? întreba nerăbdător sultanul... Ridică-te şi vorbeşte repede şi desluşit... Spune-mi cum ți-ai îndeplinit însărcinarea!

Mahomed, sultanul turcilor, supranumit Fatih-Cuceritorul, fiindcă în urmă cu doi ani călcase în picioare Constantinopolul, făcând una dintre cele mai mari vărsări de sânge din istorie şi transformând măreața biserică Sfânta Sofia în moschee, era un bărbat tânăr. Cunoştea cinci limbi. Studiase ştiințele cu cei mai de seamă învățați. Putea să stea de vorbă cu orice filozof. Iar visul lui cel mai de seamă era să stăpânească întreaga lume cunoscută pe atunci, şi în primul rând Europa.

Pe lângă toate astea, figura lui era de o deosebită frumusețe orientală.

Acum ochii săi înguşti, cu luciri verzi, ca de pisică, urmăreau necruțători pe căpetenia achingiilor – un bărbat vârstnic, gras şi înalt, având pe cap un turban cât toate zilele – care sta prăvălit la picioarele sale.

Sultanul însă avea grijă să facă totodată şi câte un repede şi prevăzător înconjur, cu ochii, întregii săli de primire, ale cărei uşi erau fiecare straşnic păzite de câte doi străjeri surzi şi muți. Străjerii negri, cu staturi uriaşe, goi şi lucioşi de la brâu în sus, având în urechi cercei mari de aramă şi în mâini câte un iatagan, a cărui lățime în partea de jos era aproape de un lat de palmă, păreau ciopliți în piatră, într-atâta stăteau de neclintiți.

Mahomed nu avea încredere în nimeni şi, deşi luase puterea de câțiva ani, se temea, mai mult decât înaintaşul său, de urzelile de la palat.

Căpetenia achingiilor începu să vorbească; dar din cauza emoției şi a spaimei se bâlbâia.

Însărcinarea primită din partea sultanului nu şi-o dusese până la capăt, şi se temea pentru viața lui.

— Te întreb – glăsui sultanul mângâindu-se pe bărbuța neagră, tăiată după gustul venețian, de bărbierul său, Giovani – dacă ni l-ai adus pe fiul lui Vlad de la mânăstirea Tismana, aşa cum ai primit porunca, sau nu?

— Nu l-am adus... se bâlbâi şi mai rău căpetenia achingiilor, simțind toți ochii celor de față ațintiți asupra lui.

Sub numele de Vlad, sultanul îl înțelegea pe fiul lui Vlad Dracul... Acesta, purtând acelaşi nume ca şi părintele său, avea să devină în istorie renumitul Vlad Țepeş, spaima osmanlâilor, ciudata poreclă dându-i-se după țeapa – unealtă împrumutată de la turci – în care el obişnuia să-şi ridice duşmanii.

Viitorul Vlad Țepeş intrase în legendă încă din prima lui tinerețe. Împreună cu tatăl său, domnitorul țării, şi cu un frate mai mic, pe nume Radu, căzuse, printr-o

înşelătorie, în mâinile osmanlâilor. Cu toţii fuseseră legaţi în fiare şi închişi în temniţa de la Galipoli.

Lui Vlad Dracul i se dăduse drumul în cele din urmă, ca să nu crească prea mult nemulţumirea în Ţara Românească, dar fiii săi rămăseseră ostatici la Galipoli, ca o garanţie pentru sultan că domnitorul nu se va mai răscula.

Nu trecuseră însă nici trei ani, şi Vlad găsise mijlocul să fugă.

Smulsese – după cum se spunea într-un cântec – sabia unui ienicer; dăduse o luptă aprigă pe ziduri; sărise de la o înălţime ameţitoare în valuri; înotase ore şi ore în şir pe vreme de furtună, şi, agăţându-se în cele din urmă de o corabie genoveză, se întorsese cu bine în ţară. Aici, părintele său, Dracul Voievod, împreună cu alţi vrăjmaşi de moarte ai sultanului, între care cel mai de frunte era românul Ioan Corvin de Hunedoara, reîncepuseră luptele contra forţelor otomane invadatoare.

Cetele româneşti luau tocmai cu asalt cetatea Giurgiului, clădită pe o insulă din Dunăre de tatăl lui Vlad Dracul, bătrânul Mircea Voievod.

În cetate se găseau şi o mulţime de fete, una mai frumoasă decât cealaltă, răpite pentru seraiurile otomane din Valahia. Iar printre ele se găsea, ca o floare între flori, o copilă, pe nume Ilincuţa, atât de frumoasă cum turcii înşişi recunoşteau că nu mai văzuseră prin toată lumea pe unde colindaseră, adunând mii şi zeci de mii de cadâne. Pe această fată, subaşiul – guvernatorul de ţinut care ţinea cetatea – hotărâse să o ducă în dar sultanului Murad al II-lea, tatăl lui Mohamed, ca să-şi mai mângâie, privind-o, bătrâneţele, şi să-şi mai îndulcească inima asprită de lupte.

Subaşiul nădăjduia ca, după un asemenea dar, să fie răsplătit cum se cuvine, fie cu bani, fie cu o înaintare, aşa cum se obişnuia.

Atâta că fata era nu numai frumoasă, ci şi isteață. Prinzând de veste că osmanlâii din cetate nu mai puteau ține piept mult timp atacurilor înverşunate ale românilor şi că puseseră de gând să se strecoare afară din cetate, printr-o ieşire tainică, s-a urcat într-o turlă şi a făcut semne valahilor. A făcut însă nişte semne atât de limpezi, încât atunci când turcii, în frunte cu subaşiul, au încercat să iasă, în fața lor l-au găsit pe Vlad, feciorul Dracului Voievod, cu oştenii săi.

Alături de Vlad se afla un boier bătrân, de țară, foarte viteaz şi foarte învățat, pe nume Pietru, fost ban al Jiului sub Vlad Dracul şi care colindase ani îndelungați pe la Bizanț, prin tărâmurile turcilor, tătarilor, polonezilor, germanilor, venețienilor, genovezilor şi ale altor popoare. Boierul acesta îl şcolise pe Vlad când era mic.

În ceata lui Vlad se mai găsea şi fratele acelei fete frumoase, furate şi ascunse în cetate, al Ilincuței, un oarecare voinic Brad. Iar subaşiul, comandantul cetății, nu era decât otomanul care pusese mâna, prin înşelătorie, cu ani în urmă, pe domnitorul Vlad Dracul şi cei doi fii ai săi, închizându-i în temnița de la Galipoli.

Subaşiul a fost răpus, otomanii lui la fel... Robilor li s-a dat drumul, şi fetele răpite s-au întors pe la casele lor. Numai una dintre ele a mai întârziat câteva zile, înainte de a se reîntoarce în sătucul său. Aceasta a fost Ilincuța, îndrăgită de fiul domnitorului.

Înainte de a se despărți, Vlad i-a făgăduit fetei că va veni după război să o ducă la Târgovişte şi să o ia de soție.

O îndrituia la această cinste nu numai frumusețea

neobişnuită şi curăția ei, ci şi ajutorul pe care îl dăduse domnului țării, într-o împrejurare atât de grea.

Întorcându-se deci acasă, la vremea cuvenită Ilincuța a dat naştere unui prunc sănătos, bălai şi voinic. Tatăl, aflând fericita ştire, i-a trimis veşti şi daruri, chiar prin fratele ei, Brad, numit, între timp, pârcălab al nou-cuceritei cetăți.

În puține zile, trebuia, să ajungă şi Vlad acolo. Dar vremurile s-au încruntat. Dracul Voievod a fost ucis. Şi fiul său, Vlad – povestitorii nu ştiau să spună cum – a căzut din nou în ghearele turcilor şi a fost zăvorât, cu lanțuri grele la mâini şi la picioare, în cea mai întunecoasă şi mucedă celulă din temnița Egrigoz.

Pierderea cetății Giurgiu, a subaşiului şi a preafrumoasei fete, Ilincuța, pe care-o aştepta în haremul său, l-au întărâtat şi l-au mâhnit într-atâta pe bătrânul sultan Murad, încât, după ce a zăcut un timp, negru de supărare, s-a ridicat de pe divan şi a răcnit vizirului, paşilor şi beilor să-i aducă, de unde or şti, pe copila aceea scăpată din cetate şi pe pruncuşorul ei.

Pe fată voia măritul sultan, în nemărginita sa milă, s-o azvârle ienicerilor, iar pe copil să-l taie în bucățele, în fața ochilor lui Vlad, cel ferecat la Egrigoz.

Înspăimântați de răcnetele sultanului, cu multă oboseală şi cheltuială, paşii şi beii au reuşit, până la urmă, să afle locul unde se ascunseseră fata şi copilaşul ei. La aceasta au fost ajutați de nişte neguțători greci, vicleni, dar cu multă trecere pe atunci în Valahia.

Numai că, înainte de a ajunge acolo achingiii, sătenii au apucat să-l ia pe copil şi să-l ascundă într-o scorbură de copac.

Cât au colindat achingiii pădurea, copilul – parcă înțeles cu aceia ce voiau să-i salveze viața – a tăcut

chitic.

Ilincuța însă nu s-a putut ascunde într-o scorbură de copac, şi – rugându-se de toți să aibă grijă de copil, până-l va afla tatăl său, ca să nu cadă în mâinile vrăjmaşilor şi să ajungă batjocura lor – s-a aruncat cu capul în jos, într-o vâltoare a râului. Pietrele de pe fund i-au sfărâmat țeasta, iar trupul i l-au scos la mal valurile.

Oamenii au plâns-o pe fată, aşa cum îi plângeau pe toți cei oropsiți de turci, însă, de la o vreme s-a răspândit o veste, şi anume că Vlad cel încuiat şi ținut în lanțuri la Egrigoz, sătul de suferințe, a mărturisit turcilor că nu mai crede în puterea creştinilor şi trece de partea puterii otomane.

Se mai spune că Vlad ceruse mila sultanului. Şi acesta – neuitând pagubele ce i le făcuse, şi mai cu seamă pe frumoasa fată pe care o pierduse din pricina lui – s-a înduplecat numai pentru că avea nevoie de un braț tare împotriva lui Ioan Corvin de Huniade, duşmanul lui cel mai de temut, iar pe Vlad îl ştia oricine că era de o vitejie fără seamăn.

Dobândind mila sultanului, Vlad a mai cerut să i se dea voie să învețe meşteşugul de luptă al călăreților – spahiilor, ienicerilor – pedeştrilor şi al cetelor de jaf ale achingiilor.

Vlad a făcut toate acestea doar cu scopul de a cunoaşte obiceiurile armatei turceşti, cu care avea de gând să se răfuiască mai târziu.

Găsind apoi, pentru a doua oară, mijlocul de a fugi, îndrăznețul fiu de domn alergase în satul unde ştia că o lăsase pe Ilincuța cu pruncuşorul ei. În sat n-a aflat Vlad decât crucea Ilincuței, alături de care a îngenuncheat, rugându-se pentru odihna sufletului ei

neîntinat, iar un păstor i-a povestit cum l-a văzut pe pârcălabul Brad plecând, după ce sora lui se prăpădise, cu copilaşul în brațe, spre asfințit, nu ştia nimeni unde.

În Valahia nu mai putea să întârzie Vlad. A pornit deci călare, întâi spre răsărit, unde stăpânea, în Moldova, Bogdan al II-lea, cu al cărui fiu, Ştefan, s-a împrietenit, apoi spre asfințit, la Ioan de Hunedoara, căpitanul suprem al oştilor române şi maghiare din Transilvania, care pregătea un nou război cu turcii.

După cum se zvonea şi cum nădăjduia poporul din Transilvania, Vlad urma să se coboare cu oaste şi să-l gonească de la Târgovişte pe Vladislav cei Viclean.

La rândul său, Vladislav, nestând cu mâinile în sân, aflase prin iscoade că un trimis al lui Vlad îl căutase pe pârcălabul Brad, cerându-i veşti.

Punând iscoade la tot pasul, Vladislav apucase în mâini un răvaş al pârcălabului Brad, prin care acesta îi răspundea lui Vlad că fiul Ilincuței este la adăpost, în mânăstirea Tismana, sub straja şi sub îngrijirea fostului ban al Jiului, Pietru. L-ar fi păstrat la el, dar s-a temut că, fiind fratele Ilincuței, i s-ar fi dat prea repede de urmă.

Boierul Pietru îl păzeşte ca pe ochii din cap. Copilul este puternic, îndrăzneț şi îndemânatic ca tatăl, însă moşteneşte frumusețea şi gingăşia mamei. A învățat de toate, ca orice fiu de domn. Ştie sârbeşte, bulgăreşte, turceşte, tătăreşte, nemțeşte, ungureşte şi, bineînțeles, limba cea dulce, ca glasul de mierlă, a valahilor. Zboară cu calul asemeni unui şoim şi ştie să mânuiască arcul, sulița, sabia şi ghioaga, ca un bărbat în lege. La nevoie se poate apăra singur. N-are nevoie de nimic. Totuşi, punga cu galbeni pe care i-a trimis-o îi va prinde bine.

Copilul nu cunoaşte taina naşterii sale, ca să nu se

dea cumva de gol fiind, la urma-urmelor, tot numai un copil…

Taina i se va dezvălui la timp, când va veni domn pe scaunul părintelui său, aşa precum cere poporul…

Vladislav, după cum i se poruncise de la Poartă, trimisese grabnic scrisoarea padişahului Mahomed, care, la rândul său, dăduse poruncile cuvenite marelui vizir, iar acesta căpeteniei de achingii.

Mahomed îl întrebase desluşit pe căpetenia achingiilor de ce nu-şi îndeplinise porunca şi de ce nu-l adusese cu sine pe băiatul lui Vlad.

Dacă l-ar fi avut în mână pe fiul lui Vlad, l-ar fi ameninţat pe tată că-i ucide copilul; l-ar fi putut ţine în frâu pe acest tânăr valah, care se dovedise atât de primejdios. Ba, poate ar fi găsit până la urmă chiar vreun mijloc să-i silească să lupte de partea sa şi împotriva lui Ioan de Hunedoara.

— De ce nu mi l-ai adus? îşi repetă întrebarea sultanul, şi pe obrazul lui fin se iviră nişte creţuri mărunte, rău prevestitoare pentru achingiu, în vreme ce mâna sa cu degete subţiri şi încărcate cu inele i se încleşta instinctiv pe mânerul scump al hangerului.

Căpetenia achingiilor îşi blestemă ceasul când căpătase însărcinarea aceea în Valahia. Voia să răspundă, şi nu ştia ce. Şedea în genunchi, cu mâinile încrucişate pe piept, de parcă se ruga în geamie, şi tremura.

Din clipă în clipă, Mahomed putea să izbucnească, iar limba achingiului parcă era lipită de cerul gurii.

— Lumină a răsăritului… slăvite padişah, izbuti el să îngaime, ridicându-şi braţele, aplecându-şi-le apoi fulgerător şi izbindu-se cu fruntea de podele. Minţii tale

strălucite – ca şi ochiului vulturului – nu-i scapă nimic. Dar eu... păcătosul... nu ştiu cum s-a făcut... când am ajuns acolo, copilul cred că fusese vestit, şi fugise... Nu l-am găsit decât pe bătrân... I-am chinuit pe călugări şi pe săteni... Nici unul nu mi-a mărturisit nimic... Alah să-i pedepsească pe ghiauri! Bătrânului i-am pus picioarele pe jăratec... Degeaba... Totul a fost degeaba... oftă el din băieri.

Sultanul însă părea că nu-l mai ascultă. Îşi întorsese capul încolo. Privea îngândurat pe fereastră.

Toamna era destul de târzie şi cerul se vedea tulbure. Pe terasa din fața ferestrei vântul aducea cu sine, în cortegii foşnitoare, frunze galbene şi uscate din copacii tot mai dezgoliți ai grădinilor împărăteşti. Dincolo de portalul înalt, împodobit cu minunate sculpturi persane, se vedea marea zbătându-se sub biciuirea aspră a vântului şi se auzea gemând înfundat.

— Poate că vreunul dintre achingii o fi destăinuit ceva pentru aur ghiaurilor, puse deodată paie peste foc marele vizir, care avea ciudă pe maimarele achingiilor, fiindcă i se păruse că nu-i adusese destule daruri din Valahia.

Ochii lui Mahomed sclipiră. Pe fața lui, altfel stăpânită, se ivi o fulgerare aproape sălbatică de cruzime.

— Cu astfel de oameni – îşi întrebă el paşii şi beii din jur, arătându-l pe achingiu – vreau eu să iau în stăpânire întâi Valahia şi apoi întreaga Europă, aşa cum i-am jurat părintelui meu, Murad, pe patul de moarte? Am cucerit Constantinopolul, şi am în față numai buturuga asta valahă. Dar nu pot să-mi trec carul armatelor peste ea, deoarece mă tem să nu-mi răsară în spate alt Mircea cel Bătrân sau Vlad Dracul... Suntem

destul de pățiți. Şi un achingiu încercat nu este în stare să-mi aducă un copil, un blestemat de copil, pe care tatăl meu şi cu mine îl căutăm de zece ani. Bine spunea marele vizir. Nu ne putem gândi decât la vânzare. Iar vânzarea se plăteşte. Pentru că nu-l avem pe vinovat, va plăti maimarele său.

— Dar eu… dar eu… se îngrozi achingiul, simțind cum îi da târcoale moartea. Eu… după ce-am ars şi-am jefuit Craiova, am izbutit, în cele din urmă, să-l prind şi să-l aduc aici… în mâna luminăției tale, pe pârcălabul Brad. El trebuie să-l fi ascuns pe băiat. Şi am mai adus… încercă să zâmbească, silit şi unsuros, ca să-l îmbuneze pe padişah… am adus pentru luminăția ta… o fată… Roxana. Are cel mult treisprezece ani şi este foarte frumoasă… Atât de frumoasă că… poate că nici iubita lui Vlad… n-a fost atât de… atât de…

Înghiți, fiindcă i se pusese un nod în gât, văzându-l pe sultan cum se foia neliniştit pe pernele de mătase vişinie de pe divanul scund, pe care sta cu picioarele încrucişate sub el, după obiceiul turcesc, cum îşi mângâia tot mai mânios barba şi cum îi luceau în cap ochii verzi şi întunecați. Începu apoi să vorbească mai repede, din ce în ce mai repede, înghițind uneori parte din cuvinte.

Deşi era un om spătos, cu o mustață pe oală, lungă, care în mod obişnuit îi da o înfățişare impunătoare, căpetenia achingiilor, în timp ce vorbea, se roşea văzând cu ochii şi se făcea tot mai mic. Vocea lui plângăreață, pierzându-şi din ce în ce grosimea, ajunsese scâncită, ca de copil…

Privirea tânărului sultan, semănând cu aceea a anumitor şerpi, care-şi încremenesc victimele înainte de a se apropia de ele, sâsâind, şi a le înghiți în cea mai

deplină linişte, i se părea achingiului că-l ucide ea singură, înaintea călăuzi.

Deodată îşi pierdu orice stăpânire. Înțelese că se zbătea zadarnic. Hohotind de un plâns jalnic şi caraghios, se aruncă din nou pe lespezile de marmură albă, lucioasă, cât era de lung, şi începu să se târască pe brânci, încercând să ajungă până lângă divan şi să-i sărute lui Mahomed talpa papucului roşu, țesut cu fir de aur şi cu vârful îndoit în sus ca un bot de corabie.

Lacrimile îi udaseră mustățile, făcându-le şi mai pleoştite, ceea ce ar fi putut stârni râsul oricui, dacă n-ar fi fost o situație atât de îngrijorătoare.

— Iertare… iertare… luminăția ta… slăvite… marele nostru… bolborosea achingiul, încercând să înduplece inima de fier a lui Mahomed, să-i dobândească iertarea. N-am nici o vină… soarele nostru… Nu ştiu cum ne-a scăpat copilul… Eu am făcut tot ce-am putut… Am adus pentru harem… o fată… o fetiță, Roxana… frumoasă… frumoasă… foarte frumoasă… Iertare…

Nu mai avu timpul să adauge nimic. La o simplă mişcare din deget a lui Mahomed, o uşă se deschise. Alți doi bărbați negri, uriaşi, aproape goi, intrară. Unul îl apucă de ceafă pe căpetenia achingiilor, altul îl prinse de partea dinapoi, umflată, a şalvarilor galbeni şi scumpi, de mătase. Cel dintâi îi smulse şi sabia. Şi într-o clipă pieriră, fără zgomot, împreună cu el, pe aceeaşi uşă mascată pe unde intraseră.

În încăpere se făcuse o asemenea tăcere, încât de-afară se auziră vântul fluierând pe deasupra mării şi valurile ei frământate oftând şi gemând, ca un om chinuit şi bătut de călăi.

Nici unul nu se mai mişcă de la locul său. Fiecare rămase înțepenit acolo unde se afla, aşteptând să vadă

ce-o să se mai întâmple şi dacă nu vor avea şi alții de suferit.

Mahomed îşi aruncă însă privirea liniştit şi visător, pe fereastră, ca şi cum n-ar fi fost tot el acela care, cu câteva clipe mai înainte, hotărâse moartea unui om de credință al său, pentru o vină pe care nici nu era sigur dacă acesta sau altul dintre oştenii lui o aveau. Căci n-ar fi putut nimeni dovedi că vreunul dintre achingii trădase planul expediției, ceea ce ştim foarte bine că nici nu era adevărat.

În cele din urmă îşi întoarse capul spre marele vizir şi-i porunci:

— Veți căuta – vă dau cel mult o lună răgaz — să-l găsiți pe băiatul acela. Având-ul în mâini pe copilul la care, după câte îmi pot da seama, Vlad ține nespus de mult, îl vom lega de mâini şi de picioare pe tată. Copilul trebuie găsit viu sau mort, dar cel mai bine e viu. Sămânța diavolească a lui Mircea cel Bătrân trebuie să dispară. Altminteri, marea noastră împărăție nu poate înainta spre Europa...

Beii, paşii şi marele vizir, la fiecare cuvânt al sultanului, dădeau din capete, mărturisind prin aceste semne că sunt întru totul de acord cu poruncile lui şi gata să facă orice le va sta în putință ca să-i îndeplinească voile.

— Deci nu mai mult de o lună vă dau pentru asta, le repetă sultanul, făcându-i pe toți să îngălbenească, căci nu era, de fapt, nici unul dintre ei sigur că ceea ce nu se putuse face vreme de aproape zece ani se putea realiza numai în treizeci de zile. Şi-acum, plecați! le arătă cu degetul mic al mâinii drepte uşa din mijloc.

Străjerii surzi şi muți, deşi nu-i auzeau cuvintele, îi înțelegeau şi cele mai mici semne.

Beii şi paşii se bulucіră pe uşă, fluturându-şi şalvarii şi aripile largi ale caftanelor de toate culorile. Cel din urmă păşi spre uşă marele vizir. El ieşea de obicei ultimul, fiindcă uneori sultanul îi mai rostea câte un cuvânt ce nu trebuia să fie auzit şi de ceilalţi.

Tot aşa se întâmplă şi de data aceasta.

— Să vie dansatoarele caucaziene! îi porunci, mai înainte ca marele vizir să fi ieşit cu totul pe uşă.

— La porunca luminăţiei tale! se întoarse sfetnicul, cu o iuţeală neobişnuită, şi mai ales nepotrivită nici cu vârsta şi nici cu rangul lui, bucuros că sultanul nu era supărat şi pe el...

Le bătu străjerilor din palme, şi ei pricepură.

Ieşiră şi rămaseră de pază de partea cealaltă a fiecărei uşi. Peretele din stânga, căptuşit cu faianţă de culoarea peruzelei, se deschise. O ceată de tinere fete, una mai gingaşă decât alta, îmbrăcate în şalvari subţiri de tul, cu centuri de mătase strânse pe mijloc, având în jurul pieptului câte o eşarfă de culoarea ciocului de porumbel şi în păr câte o floare, intrară sfioase în încăpere, se înşiruiră în faţa sultanului şi se lăsară astfel câteva minute privite în tăcere.

Dintr-un loc nevăzut, răsunară câteva bătăi discrete de tobă. Un flaut se tângui. Instrumentele cu coarde, ciupite repede, începură o melodie sprinţară, şi fetele acelea gingaşe, asemenea atâtor fete aduse de prin toate ţările pe unde cutreierau, ucigând şi prădând, trupele de ieniceri, spahii şi achingii ai sultanului, începură să danseze.

Pe obrazurile lor răsăriră un fel de zâmbete palide de porunceală, ca nişte raze de soare sărmane căzute pe florile ce cresc în umbra pădurilor.

Pe sub zâmbetele şi sulimanurile groase, de pe

chipurile lor fragede şi tinere, se putea însă citi o tristeţe, o deznădejde de moarte şi un început de ofilire pretimpurie, ca urmare a vieţii petrecute în aerul închis şi încărcat de parfumuri, din închisoarea cu gratii de aur a femeilor sultanului numită harem.

Într-un târziu, sultanul căscă plictisit. Melodia încetă. Fetele, cu plecăciuni umilite, călcând în vârfurile picioarelor, sunându-şi tainic brăţările de la încheieturile mâinilor şi picioarelor, pieriră din nou în colivia lor, dincolo de zidul îmbrăcat în faianţă.

Marele vizir deschise uşa:

— Ce mai doreşte preaînaltul nostru stăpân şi binefăcător? întrebă slugarnic, întinzând, din barba stufoasă, o gură până la urechi.

Sultanul rămase o clipă pe gânduri, privind marea şi ascultând cântecul trist al vântului ce şuiera pe deasupra ei. Se întoarse spre marele vizir, surâzând lacom şi crud, şi-i porunci:

— Să vină roaba cea nouă, adusă de căpetenia achingiilor din Valahia!

3
CU CURAJ, ÎNAINTE, BĂIEŢI!...

Calul înainta destul de greu peste troienele de zăpadă. Drumul urca pieptiş prin pădure. Ninsese trei zile, acoperind urmele lăsate de achingii cu căruțele şi cetele lor de robi. Totuşi, ici şi colo se mai zărea câte un rest de veşmânt sau chiar de corp omenesc, dezgropat şi târât prin zăpadă de lupi.

Inima i se încrâncena Băiatului în piept tot mai mult. Se vedea limpede că o mulțime de robi osteniți, înghețați sau bolnavi, care nu mai putuseră merge, fuseseră ucişi de achingii, şi fiarele le sfâşiaseră trupurile.

Noaptea trecută ninsoarea contenise şi începuse să geruiască. Zăpada se întărise ca fierul şi scârțâia.

Băiatul, îmbrăcat într-un sumăiaş țărănesc, purtând o căciulă albă pe cap, iar în picioare cizme bătute cu ținte de alamă, lucitoare, îşi tot îndemna calul, cercetând din ochi, mâhnit peste măsură, acele cutremurătoare rămăşițe ale robilor ce trecuseră pe acolo.

Dintr-o dată, calul se opri sforăind. Băiatul bănui că trebuie să fie vreun lup prin apropiere, dar îşi păstră stăpânirea şi, după ce îşi pipăi arcul de la oblânc şi cuțitul de la brâu, îşi îndemnă calul cu blândețe, ca de obicei, bătându-l uşor cu palma peste grumaz, ca să-l liniştească. Încercă să-l convingă să meargă mai departe.

— Trebuie să-i găsim, Negrule, pe pârcălabul Brad şi pe Roxana, chiar dacă ne vor sta în cale lupii sau achingiii. Nu vrei să mă ajuți? îşi întrebă el calul, vorbindu-i ca unui om, pentru că în mintea lui de copil îşi închipuia că Negru îl înțelege, dar nu-i poate răspunde cu vorbe fiindcă este lipsit de grai. Nu ți-e dor de Roxana?

Şi cum calul necheză tocmai atunci de câteva ori, prelung, copilul crezu că i-a răspuns:

«Desigur că mi-e dor, dar nu vezi că o căutăm degeaba, de aproape trei săptămâni? Şi prin pădure nu auzi cum urlă mereu lupii? Fiarele se apropie câteodată atât de mult de noi, urmărindu-ne din dosul copacilor, cu ochii lor lucitori, încât îți mărturisesc ție, prietenul şi stăpânul meu, că mă cuprinde frica.»

— Nu-ți fie frică, Negrule! îl bătu din nou pe grumaz Băiatul, încercând să-i dea curaj. Este adevărat că încă de când am părăsit Craiova pustiită şi conacul de lemn al lui Mircea cel Bătrân, pe care l-am găsit ars până la temelie, urletele lupilor ne însoțesc. Iarna e grea. Şi lupii flămânzi. I-am auzit şi toată vremea cât am stat la stâna aceea unde ne-am ospătat şi ne-am odihnit peste noapte. Cred că trebuie să fie şi acum mai mulți pe undeva prin apropiere. Uneori mi se pare, ca şi ție, că le zăresc ochii furioşi din dosul unor trunchiuri de copaci sau al câte unei tufe încărcată cu nea. Am şi văzut două căprioare speriate, țâşnind prin fața noastră, şi un iepuraş hazliu dându-se tumba prin zăpadă. Dar tata, Negrule, ne-a învățat să nu ne fie frică de nimic. Să facem față cu curaj oricărei încercări. Uite, m-am şi gândit că, dacă ne vor încolți lupii, va trebui s-o luăm înapoi la goană. La vale îți va fi mai uşor să fugi, râse copilul... Afară de asta, n-am la oblânc arcul şi tolba cu

săgeți? N-am şi o pungă cu pietre şi praştia? Şi tu nu ştii că eu țintesc destul de bine şi cu săgeata, şi cu piatra? Mai prost este cu cetele astea de achingii, care aleargă de colo până colo, ca nişte turbați. Jefuiesc, ard satele, şi văd că adună o mulțime de băieți şi chiar de fete, de vârsta mea şi a Roxanei. Oricum, noi trebuie să mergem înainte, să-i căutăm pe Roxana şi pe pârcălabul Brad! Haide, Negrule, haide, fii curajos şi ascultător!

Tonul lui blând îl hotărî pe armăsar să plece mai departe. Porni la pas, dar tot neliniştit şi cu urechile ciulite.

Nici habar n-avea copilul care era în şa că toată vânzoleala aceea a cetelor de achingii nu fusese stârnită decât de dorința sultanului Mahomed de a pune mâna pe el...

Căpetenia achingiilor, fiindcă nu fusese în stare să-l aducă la Constantinopol, în fața sultanului, zăcea pe fundul Bosforului, cu un bolovan de gât, iar peştii şi racii îi umblau pe sub cămaşă şi prin şalvari.

Domnitorul Vladislav nu mai avea nici el somn. Făgăduise aceluia care-l va prinde pe copil o căciulă cu ducați de argint, bătuți în hărăghia cea nouă a saşilor de la Braşov.

O! Dacă ar fi reuşit oamenii lui să-l prindă pe fiul lui Drăculea şi să i-l aducă legat, domnia sa ar fi rămas netulburată. L-ar fi trimis îndată pe copil sultanului. Sultanul l-ar fi închis la Galipoli, în locul unde stătuse înainte părintele său. Apoi l-ar fi amenințat pe Vlad din Transilvania că, de nu se potoleşte, îi va ucide feciorul, punându-l mai înainte la chinuri.

Şi Vlad, cât e el de Vlad, cât e de feciorul Dracului şi cât o fi trecut el marea înot, pe vreme de furtună, ştie că nu se glumeşte cu Mahomed.

Mahomed se pricepe la chinuri, cum nu s-a priceput nimeni. Ferească Dumnezeu şi toţi sfinţii câţi i se găsesc în preajmă să ajungi în mâinile lui Mahomed, şi el să vrea să te chinuiască!...

Visul acesta era frumos din cale-afară. Avea doar un cusur, că nu se împlinea. Şi Vladislav rătăcea noaptea prin palatul domnesc de la Târgovişte, călcând ca o stafie pe lespezile de piatră, având o făclie în mână şi speriindu-şi slugile, frământat el însuşi de o spaimă fără pereche şi de-o ură de moarte împotriva lui Vlad şi a copilului său.

Deoarece Băiatul nu cunoştea frământările lui Vladislav şi habar n-avea că, vreme de zece ani, fusese căutat de doi sultani – dintre care unul era vestitul Fatih, cuceritorul Constantinopolului – îşi îndemna înainte calul, vorbindu-i mereu de Roxana:

— Cine ştie pe unde-o rătăci, sărmana! O fi flămândă. I-o fi frig. N-o avea unde dormi. Trebuie s-o găsim…

După ce supravieţuitorii măcelului săvârşit de achingii la Tismana, ajutaţi şi de alţi oameni de la stânele şi din pădurile învecinate, îi înmormântaseră pe toţi cei ucişi în ziua aceea de pomină, făcându-le slujbele de trebuinţă, Băiatul plecase călare s-o caute pe Roxana. Voia s-o mângâie pentru pierderea tatălui său şi, în sine, deşi era mai mic ca vârstă decât fata, se hotărâse s-o ia sub ocrotirea lui.

Ajungând la casa Voicului, o găsise arsă.

Nici astăzi nu putea să-şi dea prea bine seama cum de nu se întâlnise cu achingiii, în vreme ce gonea spre Tismana. Adevărul era că achingiii se încrucişaseră cu el pe drum. Băiatul le auzise şi urletele, însă, în fierbinţeala călăriei, crezuse că acestea răsunau din sat şi că erau strigătele de durere ale oamenilor chinuiţi de

turci. El trecuse pe una dintre laturile muntelui, scurtând drumul prin nişte locuri prăpăstioase, iar turcii o luaseră pe drumul cel bun, ce ocolea muntele. Şi, pe când el se găsea la Tismana, îngenuncheat la căpătâiul Bătrânului, năvălitorii ardeau locuința Voicului. Şi căpetenia achingiilor, încântat de frumusețea Roxanei, o urca pe şaua lui, s-o ducă în dar sultanului.

Nimeni dintre cei rămaşi cu viață nu văzuse când o înşfăcase achingiul pe fată. Şi nici între cei morți, când îi îngropaseră oamenii, fata nu fusese găsită. Asta i-a făcut pe unii să creadă că ea, cu alți doi-trei copii câți lipseau dintre morți, ori au izbutit să se ascundă prin păduri, ori au fost luați robi de turci – ceea ce era adevărat.

Băiatul însă rămăsese cu nădejdea că fata o fi reuşit să se salveze. De aceea o căutase pretutindeni, la fel ca şi pe pârcălabul Brad.

La stâna unde poposise în timpul nopții, ciobanii îi povestiseră că mai mulți copii, duşi de achingii peste Dunăre, izbutiseră să scape. Copiii, ca şi alți fugari de la turci, trecuseră fluviul pe gheață. Dar neştiind încotro s-o ia, ca să nu-i întâlnească iarăşi pe călăii lor, rătăcesc pe coclauri. Oamenii îi adună pe câți îi găsesc, dar cei mai mulți pier fără ajutor, fiindcă locurile sunt pustiite de duşmani, iar iarna este nespus de grea.

Băiatul se apropia cu calul de Piscul Voinicilor, pe unde auzise că s-ar afla nişte copii fugari. De acolo, de sus, se deschidea o privelişte de basm.

Vremea fiind atât de geroasă, apele îngheţaseră bocnă. Din Piscul Voinicilor se vedea, drept în față, Dunărea, cu albia ei plină de sloiuri mari, învălmăşite unele peste altele şi încremenite apoi cu toatele, ca prin voința puternică şi neînțeleasă a unui vrăjitor. Spre dreapta

scânteia, în schimb, alb şi lucios, ca o oglindă, Jiul, care în locul acela se varsă în Dunăre. Iar spre stânga se vedeau bălțile Potelului, întinzându-se de la vechea aşezare a călăreților lui Mircea cel Bătrân, până departe, hăt, la Gura Padinii şi spre cetatea ce se afla încă atunci la Orlea, pe malul fluviului.

Pe culme domnea o linişte adâncă. Nu se auzeau decât copacii trosnind de ger.

Totul era alb, neînchipuit de alb. Numai un fum cenuşiu-albastru, ridicându-se domol în văzduh, dincolo de Dunăre, păta albul acela neîntinat.

Băiatul îşi duse palmele la gură, făcându-le pâlnie, şi, înălțându-se puțin în scări, strigă, rotindu-şi încet capul de la stânga spre dreapta:

— Eeheeei!... E cineva pe-aici?... Eheeei!

Glasul lui încă subțire, dar destul de pătrunzător, se auzi până la țărmul Dunării şi prin toată pădurea, până dincolo de Jiu şi de cetatea romană ruinată, Orlea.

Ecoul îi răsfrânse vocea şi se întoarse la el, parcă în salturi, prin aerul înghețat:

— E... e... e... ci-ne-va... ei...

Băiatului îi veni să râdă, ascultându-şi ecoul glasului, şi se pregăti să mai strige o dată, când, calul se agită şi se întoarse neliniştit.

— Ce e, Negrule? se lăsă Băiatul în şa, râzând cu poftă.

Pofta de râs îi pieri însă numaidecât, pentru că, din partea de unde venise el, se auzi un zgomot de copite, nechezat de cai şi glasuri groase de bărbați, îndemnându-se pe turceşte:,

— Înconjurați-l şi prindeți-l...

Nu băgase de seamă, când urca prin pădure, că, în dreapta movilei – priveghind partea aceea a Jiului pe

unde oamenii puteau trece cu săniile – stăteau la pândă câțiva achingii.

Achingiii erau foarte şireți şi încercați în treburi din acestea. Doi dintre ei, călări, coborâră repede pe o potecă, pe unde puteau ieşi uşor înaintea Băiatului. Alți doi soseau din urmă.

— Să nu-l scăpăm! răcnea unul dintre cei care goneau din jos, având în mâna dreaptă, ridicată, o suliță lungă, cu un vârf ascuțit, ce lucea argintiu. Să nu-l scăpăm!... repetă el, îmboldindu-şi calul cu pintenii, ca să-l zorească la deal...

Ca şi cum ar fi fost un războinic încercat, deşi era prima bătălie adevărată pe care o da în tânăra lui viață, Băiatul nu văzu altă scăpare, decât aceea de a merge tot înainte, încercând să răzbată cu Negru printre cei care-i ațineau drumul...

Îi şopti deci calului:

— Negrule, acum i-acum, du-mă ca vântul şi ca gândul! Să nu te opreşti, orice-ar fi!...

Dete drumul larg frâului, strânse spinarea calului între pulpe şi, în acelaşi timp, ridică arcul de la oblânc. Îşi puse tolba la îndemână şi, scoțând din ea o săgeată, o aşeză în strună.

Nici nu şi-ar fi putut închipui copilul că aveau să-i fie atât de curând folositoare învățăturile Bătrânului în arta luptei cu arcul...

Calul, simțindu-se strâns între pulpe şi cu frâul liber, necheză lung şi răsunător şi porni în galop.

Drept înaintea sa, la cotitura drumului, se apropiaseră achingiii, cel cu sulița în mână şi soțul său, cu un arc întins, gata să tragă.

Băiatul nu mai stătu pe gânduri. Ținti pe arcaş, aşa cum îl învățase Bătrânul, întinse bine struna, şi, când îi

dete drumul, săgeata porni vâjâind.

Teamă îi era. Dar nu că îl vor ucide achingiii, ci că nu îl va nimeri pe cel țintit şi va cădea în mâinile lor. Trase, şi pentru o clipă închise ochii. Era întâia oară când îşi întindea arcul spre un duşman. Când îi redeschise, achingiul se ținea cu amândouă mâinile de nas, unde i se înfipsese săgeata, şi răgea de durere. Calul otomanului, scăpat din frâu, se întoarse. Partea foarte umflată a şalvarilor achingiului îl ispiti pe copil... Mai puse încă o săgeată în arc şi îl ținti în şalvari.

Achingiul duse mâna la spate şi țipă tare. Calul se sperie, făcu un salt într-o parte, şi otomanul, scăpând din şa, se prăvăli prin zăpadă, la vale, de-a rostogolul... Celălalt achingiu, roşu la obraz şi cu turbanul căzut pe ochi, îşi repezi către băiat sulița. Dar băiatul era sprinten şi îşi aplecă fruntea, lipindu-şi-o de grumazul calului. Sulița îi trecu pe deasupra. Vru să-i răspundă şi ei cu o săgeată. Din galopul calului nu nimeri însă tolba, ci sacul cu pietre pentru praştie. Pipăind cu degetele, apucă o piatră mai colțuroasă, şi-aşa cum arunca în ulii, la Tismana, când veneau la cotețele porumbeilor, îl izbi pe achingiu într-un ochi.

Turcul nu mai văzu. Bătu văzduhul cu mâinile. Scăpă şi el din şa şi se duse de-a dura.

Văzându-i pe cei doi duşmani din față căzuți, dar ştiind că mai sunt încă doi în spate, copilul îi şuieră calului:

— Haide, Negrule, înainte, poate izbutim să scăpăm...

Calul îşi întoarse spre el capul, cu ochii mari, inteligenți, necheză şi o porni la vale cu asemenea iuțeală, cum nu mai alergase niciodată.

Crengile de la marginea drumului îl loveau pe Băiat peste frunte. Zăpada scuturată de pe ele o simțea rece,

topindu-i-se pe lângă gulerul sumăieşului şi prelingându-i-se pe spate.

Dar ce însemnătate mai aveau toate astea, când auzea din spate tropotul cailor duşmanului? Întoarse capul şi văzu că achingiii rămăseseră mult în urmă. După el, nu veneau decât cei doi cai ai achingiilor pe care-i doborâse Băiatul – țintindu-l pe unul în nas şi... în şalvari, şi pe celălalt în ochi. Caii, fără povară, se țineau după Negru.

Totuşi, Băiatul nu-şi încetini goana. Dimpotrivă, o înteți, zorind şi mai mult calul, vrând să pună o cât mai mare distanță între el şi turcii care voiau să-l prindă.

Calul coborâse de pe deal, ajunse în câmpie şi o porni către bălți. Ceilalți doi cai tropoteau în urmă. Turcii erau ceva mai departe. Îi auzea afurisindu-l, şi de câteva ori le simți săgețile vâjâindu-i, când pe deasupra capului, când dintr-o parte, când dintr-alta.

Malul înalt al Potelului se şi vedea. Dincolo de mal licărea gheața de pe baltă. Ca să o ia la stânga, însemna să piardă din timp şi achingiii să-l ajungă.

— Fie ce-o fii îşi spuse. Haide, Negrule! Şi, de la o înălțime mai mare de doi metri, sări pe gheață.

Gheața, când sări calul, pârâi. Caii ceilalți se zvârliră şi ei, şi gheața, oricât de groasă fusese, începu să se crape. Apa chifti verzuie de dedesubt. Unul dintre achingii, nevăzând primejdia, se luă după copil... Dar calul începu să i se scufunde. Şalvarii săi largi i se umplură de apă. Calul încercă să înoate, însă sloiurile îl împiedicau. Turcul începu să țipe:

— Alah!... Alah!... Sări, frate, şi scapă-mă! îl ruga pe soțul său de pe mal...

Băiatul nu mai avea timp să se uite la turc, pentru că şi copitele Negrului alunecau. Sloiul de gheață pe care se găsea calul se legăna. Apa îi crescuse până la genunchi.

— Haide, Negrule, nu te lăsa! îl îndemnă el... Să nu ne înecăm...

Calul făcu un salt. Se zvârli pe podul încă nerupt de gheață, cu ceilalți doi cai fără stăpân în urma lui. Malul din stânga era aproape. Din câțiva paşi, fu lângă el... Sări din nou. Se cățără. Şi, iată-l, e pe țărm, salvat.

Aşa crezuse el! Numai că al patrulea achingiu, şi anume căpetenia lor, nu sărise pe gheață.

Fără să-i dea nici cel mai mic ajutor celui ce se afla în primejdie şi îl implora să-l scape de la înec, el urmărise de pe mal toată zbaterea lui Negru pe gheață. Îşi pregătise în linişte arcanul, fiindcă era sigur că acesta era copilul căutat de sultan. Şi, când Băiatul se ivi pe mal, cu un chiot sălbatic îl roti pe deasupra capului şi-l azvârli. Lațul veni ca un trăsnet şi cuprinse, peste brațe, trupul Băiatului.

— Aha, puiule de tigru, ai să-mi plăteşti scump loviturile pe care le-ai dat achingiilor! răcni el...

Băiatul simți cum i se strânge lațul în jurul mijlocului, făcându-i neputincioase totodată şi brațele. Trăgând cu putere, achingiul îl smulse de pe cal şi începu să-l târască, izbindu-l cu capul de zăpada zgrunțuroasă şi învârtoşată de ger.

Negru îl urma la un pas, neînțelegând la început de ce stăpânul lui se târăşte pe jos, în loc să-i stea pe spinare.

Deodată – ce-i veni? – se înălță în două picioare şi se repezi la calul pe care sta achingiul... Acesta se ridică şi el în picioare. Amândoi începură să se muşte. Achingiul vru să prindă frâul, şi scăpă capătul frânghiei. Atât îi trebui Băiatului, ca să se desprindă din laț!

Sări din nou pe spatele calului, care se linişti ca prin farmec, nechezând mulțumit şi întorcându-şi mereu capul către tânărul său stăpân.

Achingiul însă, din săriturile acelea neaşteptate ale calului muşcat şi, chiar izbit de câteva ori cu copitele de Negru, se răsturnase pe spate.

Băiatul, ager cum era, văzând întorsătura, îşi puse o săgeată în arc şi, îndreptând-o spre pieptul achingiului, îi porunci, pe turceşte, să ridice mâinile.

Neavând încotro, achingiul se supuse.

— Nu mă omorî! se milogi el... Şi te voi răsplăti ca un paşă.

— Ține-l aşa pe dihania de achingiu până venim şi noi, auzi în clipa aceea Băiatul pe cineva strigându-i nu prea departe de malul bălții, din care celălalt achingiu, murat tot, cu armele pierdute în apă, izbutise, în sfârşit, să iasă, ținându-se de coada calului.

Nu trecu mult, şi lângă Băiat se ivi, fugind cât îl ţineau picioarele, un bărbat scund şi gros, cu părul crescut în neorânduială pe obraz, încălțat cu nişte opinci mari, pe cap cu o căciulă uriaşă, dar îmbrăcat încolo cu haine de târgoveț. Bărbatul ducea într-o mână o ladă şi în alta un toiag noduros. Era însoțit – ceea ce îl miră peste poate pe Băiat – de un copil tot cam de vârsta lui, care ținea de lanț un urs mare, cafeniu. Ursul venea, alergând omeneşte peste gheață, cu labele lui mari, mormăind înciudat.

Caii strânşi în jurul Negrului, şi chiar Negru însuşi, începură să sforăie, simțind ursul... Dar omul, care părea să fie un îmblânzitor de animale, apropiindu-se de ei reuşi, prin mângâieri şi vorbe prietenoase, să-i liniştească numaidecât.

Bărbatul se duse apoi lângă achingiul amenințat mereu de săgeata Băiatului şi-i smulse, cu iuțeală şi fără multă vorbă, hangerul şi celelalte patru sau cinci cuțite ce le avea înfipte în sileaf – brâul său roşu. Pe cel

de-al doilea turc ce ieşise din apă, dârdâind ca un câine, îl apucă de gulerul cojocului şi-l trânti pe zăpadă lângă primul…

— Bun, acum dezbrăcați-vă! le porunci scurt la amândoi.

Turcii, codindu-se, începură să se roage să-i ierte. Bărbatul însă îşi ridică hangerul, şi achingiii începură să-şi scoată repede cojoacele, cămăşile şi rămaseră goi de la brâu în sus.

Hangerul lucea rece în mâna bărbatului şi, la semnul acestuia, achingiii îşi scoaseră repede şi şalvarii, pantalonii de flanelă de dedesubt, colțunii şi papucii cu talpa de-un lat de palmă.

— Acum aruncă-te şi tu în apă şi fă o baie rece, să-ți vină mintea la cap! se răsti la otomanul care rămăsese pe mal… Aşa au făcut alți achingii de-ai tăi cu băiatul meu mai mare – azi este luna de când l-am îngropat – iar pe mine m-au luat cu sila, împreună cu copilul ăstălalt, să le cânt şi să-i veselesc la o tabără a voastră din Bulgaria. Am scăpat însă trecând Dunărea de cu noaptea pe gheață. Adineauri, ieşind după curmătura aia de mal, te-am văzut cum te năpusteai asupra copilului ăsta. Eşti un flăcău straşnic, îl lăudă el pe Băiat. Hai, intră, turcule, mai repede, să-ți faci baia, cum te învață profetul…

Turcul se bâțâia, tot sărind de pe un picior pe altul, chițăind de frig ca un şoarece.

— Mai repede! îi porunci omul, şi, după uitătura lui, achingiul îşi dete seama că hangerul pe care acesta îl ținea în mână era gata să-l şi izbească.

Sări în apă şi începu să înoate.

— Dă-te şi cu capul la fund… îi strigă omul… Aşa, acum ieşi…

Achingiul nu mai aşteptă şi, încovoiat de ger, vru să se repeadă la haine.

— Nu, nu, îi hotărî soarta omul cel crunt. Goale, lovindu-le cu bicele pe spinare, ne-au gonit achingiii voştri înapoi nevestele, după ce ni le-au luat peste Dunăre. Goi veți pleca şi voi. Şi pentru cheltuială, iată, vă mai dau şi asta! Şi începu să-i izbească cu bâțul noduros peste şale. Să vă duceți şi să nu mai îndrăzniți nici să întoarceți capul, că va fi vai şi amar de voi…

Osândiții icniră şi, cu apa încă şiroind pe ei, o luară la sănătoasa, fugind de le sfârâiau călcâiele.

Băiatul descălecă. Nu ştia dacă, după o asemenea întâmplare, trebuia să râdă sau să se întristeze.

— Cum te numeşti? îl întrebă bărbatul cel mustăcios, începând abia acum să zâmbească.

— Băiatul! Alt nume nu-mi cunosc… Achingiii mi-au omorât pe tata – zise, gândindu-se, bineînțeles, la Bătrân – şi sora mea de suflet s-a pierdut… Acum pe ea o căutam.

— În vremuri din acestea nu ne mai mirăm de nimic, glăsui omul, privindu-l cu bunăvoință. Pe mine mă cheamă Tit, şi pe copilul acesta îl strig Bucur. Noi, după cum vezi, jucăm ursul… În ladă mai avem un fluier, o lăută, o tobă şi… câteva păpuşi – ceea ce sunt încredințat că tu încă n-ai văzut. Dacă vrei, rămâi cu noi. În trei ne va fi tuturor mai uşor…

Copilul lui Tit se uită la Băiat rugător şi, făcându-i semne din ochi, îl îndemnă să primească. Privirea aceea deschisă şi prietenoasă îi plăcu Băiatului.

— Primesc, răspunse el, şi se grăbi să strângă cu încredere mâinile noilor săi prieteni.

— Pentru că avem cinci cai, iar noi nu suntem decât patru, pe unul vom aşeza bagajele, glăsui râzând Tit,

arătându-le celor doi copii lada.

— Care patru? se miră Băiatul... Nu suntem decât trei... numai dacă socotim şi ursul...

— Sigur, ursul! spuse Bucur. Este un animal învățat de noi să ne înțeleagă şi să ne asculte. Tata l-a prins şi l-am crescut de mic. Ştie să călărească... Ştie să stea şi în picioare pe cal...

— Haide, moşnege, sus!... îi porunci Tit ursului, ca să-l încredințeze pe Băiat de adevărul celor spuse de Bucur.

Şi ursul, care de altfel nici nu era moşneag, cu toată înfățişarea lui bătrânească, ci era foarte tânăr, nu aşteptă să i se spună de două ori. Se avântă pe cal, prinzându-i-se cu amândouă labele de coamă.

Calul – acela care abia ieşise din apă – se scutură şi începu să sforăie, rotindu-şi ochii, speriat. Tit însă îl mângâie, îi vorbi cu glasul lui gros, odihnitor, de om obişnuit să crească şi să îmblânzească animale, şi calul, dându-şi seama că nu-l pândeşte nici o primejdie din partea ursului, se linişti.

Tit legă după aceea bine lada, cu arcanul achingiului, pe celălalt cal, şi când termină treaba le spuse copiilor:

— Gata. Putem porni. Cu curaj, înainte, băieți!... Încălecară cu toții şi porniră voioşi, în trap mărunt, de-a lungul bălții Poteluiui.

4
NEUITATA ÎNTÂLNIRE DIN RÂMNIC

— Ha, ha, ha! se veseleau privitorii, unii ținându-se cu mâinile de pântece, alții abia mai putându-şi mişca fălcile şi curgându-le lacrimi pe obraz de atâta râs. Ha, ha, ha!...

Tit avea un meşteşug, adus pare-se de el pentru întâia oară în Țara Românească (uitat multă vreme, din cine ştie ce pricini, după moartea lui), dar care în zilele acelea, la târgul din Râmnic, îi pusese pe toți în uimire.

Odinioară Tit fusese oştean. Căzuse prizonier la turci. Fusese vândut şi ajunsese prin alte țări depărtate ale răsăritului. De acolo fugise cu o corabie venețiană până în marginea de asfințit a pământului. Umblase prin Franța, Germania şi Spania, însoțind o ceată de cântăreți rătăcitori, numiți jongleri. Văzuse şi învățase câte nici nu-i putea da nimănui prin gând. Între altele, se deprinsese să facă păpuşi de lemn, îmbrăcându-le şi dându-le înfățişări de boieri, călugări, târgoveți sau țărani. Păpuşile le mânuia în fel şi chip, făcându-le să vorbească (de bună seamă cu glasul lui, al lui Bucur şi, în zilele din urmă, şi cu acela al Băiatului), jucând cu ele diferite întâmplări hazlii.

Bărbații şi femeile, câți erau în târg, îşi spuneau:

— Veniți să vedeți ceva nemaipomenit! Nişte omuleți de lemn hazlii, care ies din spatele unei perdele de

crengi, vorbesc şi se mişcă, de juri că sunt vii. Doamne, câte se mai pot născoci!

În felul acesta, toți cei din târg, şi mai cu seamă țăranii, meşteşugarii şi neguțătorii se adunaseră în fața perdelei de crengi, din dosul căreia cei trei prieteni ai noştri îşi arătau priceperea în jocul păpuşilor, până atunci necunoscut pe la noi.

Mai multe fețe boiereşti şi călugări stăteau la o parte, de vorbă, nevrând să se amestece cu prostimea, cătând însă pe furiş la păpuşi. Scenetele ce se reprezentau – ca să folosim un cuvânt obişnuit celor de astăzi – şi care-i făceau pe oameni să râdă cu atâta poftă, se desfăşurau cam aşa:

Mai întâi se ivea de după perdeaua de crengi o păpuşă zbârlită, prăpădită, cu un nas lung şi ascuțit, având o pânză de sac pe spinare. Păpuşa mergea şchiopătând, ținându-se cu o mână de picior, văicărindu-se:

— Vai de mi-i-ne şi de mi-i-ne. Mă nu-u-meam Fatih-Cu-u-ce-ri-to-o-rul... Lua-a-sem Constan-ti-no-o-po-lul şi cre-deam că mer-ge tot aşa... dar a ve-enit Ioan de Hu-u-ne-doa-ra şi ce m-a bă-tut!... Ce m-a-a bă-tut!... A-lah!... Alah!...

Cuvintele le rostea pe o melodie tânguitoare, turcească, acompaniată, de după perdea, de un fluier şi o tobă. Iar când spunea: «Şi ce m-a bătut!» păpuşa ducea mâinile la partea cărnoasă de la spate şi, îndoindu-se de şale, se ținea de ea, ca şi cum ar fi primit în acel loc bătaia. Şi pe urmă plângea.

— Hî-hî-hî... Hî-hî-hî... scâncea, şi iar se apuca de şalvari. De ce m-a bătut aşa? Hî-hî-hî... Hî-hî-hî...

— Mehmet!... Acesta e Mehmet... se prăpădea lumea de râs. Te doare, Mehmet? Ai încasat-o bine de la Ioan de Hunedoara?... Priviți-l, e îmbrăcat în pânză de sac!...

îşi toarnă cenuşă pe cap!

Toată lumea ştia că, în urmă cu două luni, Mahomed al II-lea – Mehmet, cum îi ziceau românii – mâncase, la Belgrad, din partea lui Ioan de Hunedoara, o bătaie soră cu moartea. Oastea de ieniceri şi spahii îi fusese nimicită. Şi el însuşi, cu o săgeată înfiptă în picior, abia scăpase cu fuga.

De supărare, Mahomed postise trei zile, învelindu-se ziua şi noaptea în pânză de sac, presărându-şi cenuşă pe plete, şi se mai îmbrăca aşa şi la data când Tit îşi juca păpuşile în straie şi turban cernite.

Lumea râdea de nu mai putea.

— Belgrad ți-a trebuit?... Belgrad ți-ai găsit!... Aşa ai să pățeşti de-aici înainte peste tot... Şi îi făceau cu pumnii semne: «Sâc! Sâc!», mai răcorindu-şi în felul acesta, măcar în fața păpuşii, năduful pe care îi aveau pe Mahomed, ce le pricinuise de câțiva ani încoace, în timpul domniei lui Vladislav, atâta rău.

După ce se sătură, văzându-l pe Mahomed scălâmbăindu-se şi jelindu-se de pierderea oastei şi de durerea din picior, mulțimea ceru să i se joace şi altceva.

— Vreți ceva de pe la noi? întrebă Tit, scoțând capul de după perdeaua deasă de crengi.

— Asta vrem! De la noi! ziseră oamenii.

— Bun! se învoi Tit. Să vedem dacă o să-i recunoaşteți...

Şi îndată se arătă o altă păpuşă, închipuind un boier valah, trufaş, cu barbă căruntă.

La drept vorbind, Tit avea numai câteva păpuşi făcute din bucățele de lemn, cărora le schimba înfățişarea, după cum avea nevoie.

Luate în mână de Tit sau băieți, păpuşile căpătau viață şi privitorii puteau să jure că sunt slujitori, turci,

tătari, femei – sau pe oricine întruchipau.

Aşa se întâmplă şi de data asta. Păpuşa gătită în haine scumpe, cu un ghemotoc de câlți la pântec – ca să semene cu un boier gras – de cum făcu primele mişcări, păru un om viu.

— Ăsta-i boierul Albu! îl recunoscură privitorii.

Albu era boierul cel mai bogat şi puternic din Valahia. Voința lui era lege. De aproape un sfert de veac, domnea ca un al doilea voievod neîncoronat. Domnitorii se schimbau, unii îşi pierdeau capetele, doar el rămânea nemişcat, la fel de puternic şi din ce în ce mai bogat.

De aceea era de mirare că păpuşarul îndrăznea să joace pe boierul acesta numit, de prietenii şi curtenii lui, Albu cel Mare, fiindcă avea o curte ca un adevărat domnitor – şi erau siguri că până în cele din urmă a lui va rămâne puterea.

Lângă Albu cel Mare se arătă o altă păpuşă. Se vedea cât de colo că păpuşa nou-apărută înfățişa pe un curtean al lui Albu, un om la fel de cunoscut de popor, căci la vederea lui mulțimea chicoti.

— Măi, că frumos iarmaroc mai este acesta din Râmnic! deschise vorba păpuşa ce închipuia, cum simțise poporul, pe boierul Albu.

Cel care vorbea, pufnind din când în când pe nări, făcând mulțimea să clocotească de râs, era Tit.

— Ce forfotă!... Şi cât mai strigă oamenii! Unii au răguşit de-atâta țipat şi s-au făcut roşii ca racii fierți... continuă să grăiască plin de măreție boierul...

De câte ori se oprea întâia păpuşă şi se întorcea brusc, cea de-a doua făcea un ocol mare în jurul ei, s-o ajungă din mers, aşa cum fac unii slujbaşi linguşitori, când sunt în preajma mărimilor.

— Ai dreptate, măria ta! zicea slugarnică păpuşa a

doua.

De fapt era tot Tit, care ținea amândouă păpuşile în mâini, din dosul perdelei, şi îşi schimba puțin vocea când ele trebuiau să vorbească.

— Ia te uită, măria ta, la cojocarul acela!… şi păpuşa a doua arăta pe un om din mulțime, care era chiar cojocar şi făcuse întocmai ce spunea mai departe păpuşa.

— Îl văd, zicea prima.

— Uite-l, ia, cum şi-a agățat cojoacele în ramurile mai joase ale copacului sub care stă şi trage pe trecători de mânecă. Le spune că, acuşi, na, are să vină iarna, şi să se grăbească să cumpere de la el cojoace…

Lumea fierbea de râs.

Cojocarul se făcu la obraz ca focul şi, întorcându-şi căciula în mâini, ca în fața unui boier adevărat, răspunse înghesuit:

— Ei, lasă boierule, ce te legi şi dumneata aşa, pe nepusă masă, de mine… Fiecare îşi ştie nevoile sale…

Vorbele lui îi făcură pe oameni să râdă mai tare. Dar hohotele se curmară, căci întâia păpuşă, cu burta înainte, ițindu-se spre iarmaroc, mai cuvântă:

— Nu ştiu cum le-a părea unora dintre neguțători porunca dată, de dimineață, în târg, de slujitorii domniei, şi anume că acela care va umbla cu vicleşuguri sau va cere pe ce are de vânzare cât nu face va fi pedepsit…

Şi păpuşa cea grasă arătă cu mâna la beregată, în semn că vinovatul va fi ridicat în furci.

— Nici nu mai era nevoie să dea vestirea asta, zise a doua păpuşă. De când s-a înscăunat fiul lui Vlad Dracul, tăindu-l pe Vladislav, sub cuvânt că se făcuse omul turcilor, nu e răscruce să nu se legene în spânzurătoare sau să nu stea înțepenit în furci câte un

hoț, fie de cei de drumul mare, fie de cei de tarabă. Vodă a pus la un izvor o cupă mare, scumpă şi minunată, de aur, să bea oamenii cu ea, şi nimeni nu îndrăzneşte s-o fure...

— Bine că a pierit hoția, căci erau primejduite averile noastre boiereşti, ia din nou cuvântul întâia păpuşă şi se bate cu palma peste pântec. Se bate peste pântec o dată, de două, de trei ori. Îşi pipăie brâul... Şi începe să se jeluiască:

— Punga... Punga mea!... O mie de galbeni aveam în ea. Mi s-a furat punga!...

— Poate nu ți s-o fi furat, ci numai oi fi pierdut-o domnia ta, boierule, zice păpuşa a doua. Văd că băierile brâului sunt cam slabe...

— Sunt sau nu slabe, cui mi-o găsi-o sau cui mi-o aduce-o, vesteşte în târg că-i dau o sută de galbeni...

— Vai de mine, o sută de galbeni?! se miră o femeie. Boierul Albu, zgârcitul zgârciților, să dea el cuiva o sută de galbeni?...

— Parcă n-aş crede, zice şi cojocarul de adineauri.

— Nici eu... nici eu... îşi arată părerea alții.

— Ssst... ssst!... îi îndeamnă la tăcere mulțimea pe limbuți. Să vedem ce se mai întâmplă...

Păpuşa a doua îşi făcu palmele pâlnie la gură şi începu să strige din adâncul rărunchilor:

— Boierul cel mare, stăpânul nostru, a pierdut sau i s-a furat o pungă cu o mie de galbeni. Cine o are şi n-o aduce o să fie înfipt în țeapă. Dar cine i-o aduce primeşte răsplată domnească: o sută de galbeni.

— Mai vesteşte o dată, îl îndeamnă pe sfetnicul său boierul cel mare. Ori e punga mea pe la vreunul dintre voi? întrebă el mulțimea, aplecându-se peste perdeaua de crengi.

— Nu e, boierule, nu e! răspund oamenii, păpuşii, mai în glumă, mai în serios, dându-se însă câțiva paşi înapoi, căci cu boierii cei mari, chiar când sunt numai păpuşi, nu poți şti niciodată ce se mai întâmplă.

— Spuneți drept, sau o pățiți! zice păpuşa.

— Nu mințim, boierule, zău nu mințim, se jură privitorii. Poți să ne şi cauți. Pune mai bine sfetnicul să dea încă o dată de ştire.

— Mai strigă o dată, cum ți-am poruncit! țipă boierul...

Şi păpuşa a doua strigă iarăşi cuvintele prin care amenință pe cei care-i ascund punga cu tragerea în țeapă şi făgăduieşte celui cinstit suta de galbeni.

Nu apucă însă să-şi isprăvească vorbele şi, de după perdea, se iveşte o a treia păpuşă. Aceasta e îmbrăcată ca un țăran şi are o pungă doldora de galbeni, pe care o întinde boierului.

— Boierule, zice el (de fapt vorbind Bucur, cel ce mânuia păpuşa), uite, am găsit în drum punga asta. Dacă e a dumitale, s-o stăpâneşti sănătos. Eu sunt om sărac. Am şapte copii, dar lucru străin nu-mi trebuie...

— E punga mea! se bucură boierul cel mare, înşfăcând-o.

— Ai văzut omul sărac? zice o fată tânără unui flăcău de lângă ea. Ia să fi fost un boier, mai da el înapoi punga?...

— Aş! Se făcea că n-a găsit-o! îi răspunde flăcăul... Ăştia, de ce au, tot ar mai vrea...

— Ssst... ssst... îi mustră iar oamenii pe cei ce vorbesc. Dacă nu vreți să auziți, plecați şi lăsați-ne în pace.

Flăcăul o înghionti pe fată. Amândoi tăcură.

Păpuşa întâia se trase într-un colț, numărându-şi

înfrigurată galbenii din pungă:

— Unu... doi... cincizeci... o mie... Eh! răsuflă boierul cel mare uşurat, cinstit om. Mi i-a adus pe toţi! Dar, îşi duse el mâna la tâmplă, acum ce fac? I-am făgăduit o sută de galbeni. Ce-i trebuie prostului şi sărăntocului o sută de galbeni?

— Auzi, ce-i trebuie?! nu se putu stăpâni fata de adineauri. După ce i-a adus-o înapoi, zice că ce-i trebuie...

— Dă-i omului ce i-ai făgăduit! strigă către boierul-păpuşă un olar din vestitul neam al Olăneştilor, numiţi aşa fiindcă făceau olane smălţuite pentru domnie.

Dar boierul-păpuşă nu se sinchisi de vorbele olarului. Îşi continuă în linişte, cu glas tare, gândurile:

— Îi ajunge mojicului şi un singur galben, şi încă şi acela e prea mult.

— E prea mult şi un galben?... He, he... se supără o femeie cu un copil la sân. Iacătă, aşa-s boierii, are dreptate fata asta, de o ţâstuirăţi adineauri.

— Aşa e?! zise fata mulţumită că i se da dreptate.

Pe când fata şi femeia vorbeau încă între ele, boierul începu să se aplece după perdeaua de crengi şi să răspundă cuiva nevăzut:

— Ce zici, prietene? Ce să fac?...

Păpuşa a doua se ţinea la o oarecare depărtare de cealaltă. Fiindcă boierul nu-l auzea destul de bine pe cel de după perdea, acesta se ridică până la urechea lui şi lumea văzu că era un cap încornorat de drac.

Dracul era negru, cu coarne lucioase, şi avea o coadă lungă de cânepă, pe care o tot azvârlea în sus.

Lumea izbucni în hohote:

— Dracul, măi!... Iote dracul!... Se sfătuieşte boierul

cu el…

Dracul, îşi mişca repede, repede, coarnele, de la o ureche a boierului la cealaltă; şi boierul dădea din cap.

— Uite ce e, se întoarse boierul spre țăran, după ce dracul pieri de unde venise, văd că sunt în pungă nouă sute de galbeni. Erau o mie. Însemnează că ți-ai oprit suta făgăduită. Ți-ai luat singur răsplata. Îți mulțumesc. Pleacă sănătos.

— Măi, al dracului boier, ce caută să-l înşele pe țăran!… Dacă o fi prost, s-o lăsa… murmură oamenii supărați.

Țăranul stă puțin pe gânduri. Se scarpină în cap şi-i răspunde boierului:

— Măria ta, eu n-am desfăcut punga. Galbenii nu i-am numărat. Cum am găsit-o, aşa ți-am adus-o.

— Pleacă, ți-am poruncit! răcneşte boierul cel mare.

— Pleacă până nu te urc în ştreang! îi dă brânci şi boierul al doilea.

— Boierilor, eu mă duc, le răspunde țăranul… Nu-mi pare rău că n-am primit suta de galbeni făgăduită, cât îmi pare rău că mă faceți hoț şi mincinos. Pe hoți şi mincinoşi vodă cel nou îi ridică în furci sau în țeapă. Eu țin la cinstea mea țărănească şi am să mă duc la vodă Vlad să-mi facă dreptate şi să-mi spele obrazul de ruşine…

Boierul cel mare îşi clătină burta de râs:

— Crezi tu c-ai să-ți câştigi cinstea înaintea unui boier mare?… Prostănace! Unu' e…

— Albu cel Mare!… rosteşte mulțimea, tot cu fereală, uitându-se să vadă de nu-i aud boierii cei adevărați, care stau mai la o parte, de vorbă, făcându-se că nu le place să vadă păpuşile lui Tit.

— Du-te şi la vodă, că nouă puțin ne pasă, dar pieri

mai repede! zice şi cea de-a doua păpuşă..

În colțul dinspre pădure, se iveşte acum un jilț de lemn. Pe jilț stă o păpuşă înfățişând un tânăr cu căciulă domnească pe cap şi un toroipan cât toate zilele în brațe.

— Ăsta-i vodă… vodă cel nou… Vlad… murmură mulțimea.

Întâmplările şi vorbele atât de îndrăznețe ale păpuşilor i-a prins în aşa măsură pe privitori, încât pe tarabe, pe rogojini sau pe jos – fiecare după starea pe care o are – au rămas uitate mărfurile aduse la iarmaroc, mai de aproape sau mai de departe, de neguțători, meşteşugari sau țărani.

Şi doar la iarmarocul acesta fuseseră aduse mărfuri cu duiumul… Odată cu urcarea lui Vlad pe scaunul domnesc, turcii nu mai îndrăzniseră să bată târgurile şi iarmaroacele, să ia din ele ce doreau şi la prețurile la care pofteau.

N-am să vă înşir ce feluri de mărfuri erau. Dar găsea inima tot ce râvnea, de la opinci, căciuli, țesături de in, până la de-ale gurii: miere, legume, fructe sau grâne. Şi toate din belşug. De când se înscăunase Vlad, înțărcase bălaia pentru turci.

Mai grozav era că pentru uimitoarele păpuşi ale lui Tit părăsiseră oamenii până şi frunzarele – colibele de crengi în fața cărora se turna din plin în ulcele mustul trandafiriu de Drăgăşani şi se frigeau pastrama de capră, puii de vară şi, în țepuşe de lemn sau puşi de-a dreptul pe jăratec, sfârâiau somnii graşi, ştiucile lacome, şalăii argintii şi crapii ca nişte purcei, pescuiți chiar atunci din Olt.

Turtele mari de făină proaspătă, tăvălite în fărâmătură de nucă şi miere, ori plăcințelele umplute cu dovleac

dulce sau mere coapte, stropite cu smântână, aromeau tot atât de plăcut. Dar femeile şi chiar copiii uitaseră de ele, numai şi numai ca să privească teatrul lui Tit.

— Ce s-a întâmplat, cinstite fețe boiereşti? întreabă vodă de pe jilțul pe care sta. Şi tu, măi române, de ce te plângi?

Din mulțime se aud şoapte:

— Ei, să-l vedem şi pe vodă ăsta nou cui o să-i dea dreptate? Boierului, sau țăranului?... De, mai ştii?... Vorba bătrânească zice: corb la corb nu-şi scoate ochii... Să vedem...

— Măria ta! o ia înainte boierul cel țanțoş. Mie mi s-a furat o pungă...

— În Valahia se mai fură? se miră domnul... Ştim că de când ne-am înscăunat noi, neguțătorii îşi lasă carele cu mărfuri nepăzite în mijlocul târgurilor, şi chiar în locuri pustii, şi nu se atinge nimeni nici de un cap de ață...

— Sau am pierdut punga... nu ştiu... o încurcă boierul, bătându-se peste pântec. În pungă aveam o mie de galbeni. Am făgăduit cui mi-o aduce punga o sută de galbeni. Omul acesta – îl arătă el pe țăran – mi-a adus punga, dar numai cu nouă sute de galbeni. Şi-a oprit singur răsplata făgăduită, ceea ce nu e frumos. Dar eu i-am mulțumit, şi bună pace!

— Ia spune şi tu, rumâne, îl îndeamnă vodă. Ce pungă ai găsit?

Țăranul se pleacă înaintea domnului şi zice:

— Asta de la brâul boierului am găsit-o, măria ta. Şi nici n-am desfăcut-o... Boierul mă face însă de hoț şi mincinos, zicând că am desfăcut-o şi am luat din ea suta de galbeni. Mă plec înaintea măriei tale şi te rog – nu să-mi dai suta de galbeni – ci să-mi speli obrazul

înjosit de boierul…

— Albu cel Mare… Albu cel Mare… De ce nu-i spui pe nume boierului? îl îndeamnă oamenii ce stau mai aproape de perdeaua de crengi.

Vodă face, de după perdea, un semn cu capul spre mulțime, adică ştie el cum se cheamă boierul, şi să aibă oamenii puțină răbdare, că îi face țăranului acuşi dreptate.

— Boierule… întrebă vodă, câți galbeni ziceai că ai avut în punga pierdută?

— O mie, măria ta! răspunde el repede.

— Şi în punga pe care ți-a adus-o țăranul câți galbeni se găsesc?

— Nouă sute, măria ta.

— I-ai numărat bine?…

— Bine… măria ta.

— Atunci, dacă punga găsită de țăran are numai nouă sute de galbeni, iar cea pierdută de domnia-ta avea o mie, însemnează că punga pe care ți-a adus-o țăranul nu e a domniei tale…

— Dar… măria ta… EU sunt cel mai mare boier al țării…

— Nici un cuvânt mai mult, boierule cel mai mare din țară! se supără vodă. În Valahia nu s-a mai pomenit să fure sau să mintă cineva. Nici țăranul acesta nu fură şi nu minte. Punga găsită de el a fost pierdută de altcineva. Acel altcineva nu ne-a cerut-o. Deci ea rămâne a țăranului. Dă-i-o înapoi…

— Măria ta… Măria ta… Aoleu… aoleu… punga mea!… se jeluieşte boierul… Sunt cel mai mare…

— Dă-i-o, sau!… şi vodă se scoală de pe jilț, cu toroipanul în mână. Acuşi te pocnesc, cât eşti tu de cel mai mare boier!…

Boierul îi dă punga țăranului şi, de frică, o tuleşte după perdeaua de crengi.

Iar lumea râde, râde de o dor fălcile şi-i curg lacrimile pe obraz, sau se ține de pântec, de pățania boierului.

— Bine i-a făcut! Trebuia măria sa să-l şi izbească... Asta-i trebuia! Să mai vadă şi boierii gustul dreptății... Parcă s-ar mai fi schimbat puțin vremurile, oameni buni... Ha, ha, ha!...

În veselia aceea, oamenii uitaseră cu totul de fețele boiereşti şi bisericeşti ce se găseau la o oarecare depărtare de ei, neauzind deci cum se cuvine cuvintele păpuşilor. Râsul lor prea zgomotos le atrase boierilor atenția.

— De ce guiță atâta oamenii? se miră cu dispreț unul dintre aceştia, un tinerel ce avea o bărbuță semănând cu aceea a lui Mahomed.

Boierul acesta se numea comisul Ghilț. Era de la Râmnic şi se întâmplase să fie unul dintre boierii ce nădăjduiau cel mai mult în Albu cel Mare.

— Ei, prostime, ce ştie ea?! rosti un altul... Râde de orice. Să ne spună un străjer...

Cheamă pe unul dintre străjerii târgului, un sulițaş cu căciula înfundată pe ochi, şi acesta, abia putând să-şi stăpânească râsul, le povesti ce glăsuise păpuşa care făcuse pe vodă.

— Tăceți din gură, mocofanilor! chițăi Ghilț spre mulțime – fiindcă de furie glasul i se subțiase peste măsură – şi se îndreptă spre perdeaua de crengi, urmat de ceilalți boieri, călugări şi străji. Cine a îndrăznit să-şi râdă de marele boier Albu?...

Şi, smulgând o suliță de la un străjer, cu două lovituri bune dete la o parte perdeaua de crengi, să-l scoată la iveală pe Tit.

Din dosul perdelei răsăriră păpuşarul şi cei doi copii, ajutoarele sale, ce tocmai se pregăteau să iasă cu talgerele, să adune darurile de la privitori.

— Lăsați-i în pace, boierule! începu să murmure mulțimea. Ce-aveți cu ei? N-au făcut nimic. Aşa le e meşteşugul... Meşteşug nou şi care ne place...

— Gura, mojicilor! se întoarse puțin Ghilț către aceia care-i luau apărarea lui Tit. Nimeni nu e mai mare în țara asta decât boierul Albu... Asta să ştiți de la mine...

Mulțimea încremenise. Se făcu linişte. Şi în liniştea aceea se auzi desluşit glasul Băiatului:

— Ba vodă Vlad e mai mare decât boierii!...

Nu voia în ruptul capului să îngăduie altceva, fiindcă el însuşi era acela ce mânuise păpuşa care îl înfățişa pe Vlad.

Lumea uită sfiala şi izbucni iarăşi în râs.

— Are dreptate Băiatul, şoptiră câțiva. Trebuie să fie un singur domnitor. Prea sunt mulți în țara asta. Fiecare boier face pe domnitorul în ținutul lui...

Comisul îşi pierdu capul... Întoarse sulița cu vârful în jos şi voi să-l pălească pe Băiat.

Copilul o luă la fugă, sărind un prag ce fusese anume pus, ca să se sprijine pe el perdeaua de crengi. Ghilț se luă după el... Se împiedică şi căzu. În cădere, ajunse cu o mână într-o cofiță, pe care chiar în dimineața aceea Tit o umpluse cu miere cumpărată din târg pentru urs. Se mânji pe mânecă şi, când vru să-şi şteargă obrazul, mierea începu să-i picure din barbă.

Văzând roşu înaintea ochilor, Ghilț se hotărî să-l împungă pe Băiat. Îşi întoarse iar sulița cu vârful ascuțit înainte. Şi, pentru că Băiatul fugise în coliba de crengi ridicată de Tit în poiană, se repezi după el...

— Nu da, boierule, nu da!... începu să se întărâte

mulțimea.

Dar spaima oamenilor nu dură mult. Nu apucă boierul să facă primul pas în colibă, că se şi întoarse, smulgându-şi barba:

— Aoleooo!… Ursul… ursul… Ajutor… ajutor!…

În urma sa, călcând apăsat, cu ochii mici şi sângeroşi, îmbrăcat în blana lui neagră-cafenie, ursul venea repede, mormăind furios, căci îşi văzuse mierea cumpărată de Tit pentru el picurând din barba boierului.

Ursul era ținut în lanț de Băiat.

Ceilalți boieri şi călugări o luară şi ei la fugă, urmați de femei şi copii.

— Nu fugiți! încerca Tit să liniştească mulțimea. Ursul e îmblânzit. Băiatul l-a adus afară, fiindcă e rândul lui să joace…

— Ha, ha, ha!… izbucniră oamenii, tăvălindu-se de râs. Bine ați întors-o, măi păpuşarilor. Uliuuu… ce fugeau boierii! Ce ziceți, măi? S-au dus… Jucați ursul… au fugit boierii… au lăsat-o moartă…

Dar boierii nu fugiseră prea departe.

Comisul Ghilț răcnea din răsputeri:

— Străjeri, după mine! Să-i tăiați… Să-i omorâți… Au râs de boierul Albu…

Străjerii se adunaseră în rând. Şi, vrând-nevrând, îşi întinseseră sulițele. Mulțimea începu să se ferească. O fetiță fu trântită peste un coş cu plăcințele stropite cu smântână şi, simțindu-se udă la spate, începu să plângă. Ursul mormăi descumpănit, cu labele ridicate, în mijlocul poienii. Tit înşfăcă o scurtătură de lemn. Băiatul se repezi la coliba de crengi şi se întoarse în fugă, cu o sabie ruginită, pe care o avea Tit încă de când era oştean. Bucur puse mâna pe un bolovan.

Era să înceapă o bătălie la care, cu siguranță, ar fi luat parte până la urmă şi mulțimea, şi nu se ştie cum s-ar fi terminat.

Străjile înaintau cu paşi regulați şi sulițele întinse.

Boierii îşi scoseseră săbiile. Comisul Ghilț tremura de furie.

— Înainte!… Omorâți-i!… scrâşnea el… O să vă răsplătească boierul Albu…

— Opriți-vă! tună atunci o voce pe deasupra mulțimii.

— Cine îndrăzneşte să-mi poruncească mie, că-l spintec cu sabia? țipă trufaş boierul Ghilț, acela care stârnise vrajba.

— Eu! îi dete răspunsul un tânăr înalt, cu nas vulturesc şi o mustață bălaie, îmbrăcat în haine obişnuite de târgoveț, ieşind din mulțime şi făcând un semn poruncitor spre oşteni să încremenească unde erau.

— În genunchi în fața domnitorului Vlad! rosti un alt bărbat cu o uitătură aspră, care îl urma pe voievod. (Acesta din urmă fiind logofătul Lazăr, care îl însoțise pe Vlad la sosirea din Transilvania.)

Mulțimea îngenunche. Comisul Ghilț, după o scurtă şovăială, simțind cum frica îi pătrundea în oase, se aruncă la picioarele domnului:

— Iartă-mă, măria ta, pentru cuvintele necugetate. M-a mâniat prostimea! Măria ta eşti singurul stăpân al țării…

Tânărul cu mustața bălaie se descoperi. Îşi dete jos surtucul de târgoveț. De sub el răsări o haină de mătase liliachie, sub care se ascundea, desigur, cămaşa de zale. Întinse mâna spre logofătul său, şi el îi dete o sabie, luată la rându-i de la nişte oameni de credință care-l urmau, tot aşa înveşmântați în haine simple de

târgoveți, ca şi stăpânii lor.

— Să trăieşti, măria ta! răsună glasul puternic al mulțimii.

Bărbații cu capetele pletoase, îmbrăcați în sumane şi cojocele, femeile învelite în broboade sau cu scurteici, oameni de rând, tineri şi bătrâni îl salutau pe tânărul voievod – cel care venise foarte de curând, însă cu semne bune, din Transilvania – strigând cât îi țineau piepturile:

— Să trăieşti, măria ta!...

Vlad zâmbi şi privi mulțumit marea aceea de oameni plecată şi supusă noii sale domnii.

Îşi roti ochii, a căror privire ageră cuprinse locurile până departe.

Oltul curgea la vale, pe-o latură a târgului, îmbrățişând parcă malul... O barcă plutea pe undele sale viorii. În depărtare se iveau munții, ce se săltaseră lenevoşi să vadă şi ei încăierarea din iarmarocul de la Râmnic, stârnită de mânia boierului prieten lui Albu cel Mare împotriva păpuşilor lui Tit.

— Ridicați-vă! rosti Vlad cu o voce plăcută, însă puțin tăioasă. Am venit să-mi văd țara şi să vizitez iarmarocul din Râmnic.

— Bine-ai venit, măria ta! strigară iar oamenii, ridicându-se. Şi o femeie se repezi de luă, de pe tarabă, o lipie şi puțină sare, le puse pe un ştergar şi i le întinse lui vodă, lângă un ulcior cu must de Drăgăşani. Vodă întinse o bucățică de pâine în sare, sorbi o înghițitură din ulcior şi zâmbi larg către mulțime.

— Bun domnitor o să fie! îşi şopteau oamenii unul altuia. Se vede mai blând ca tată-său, Dracul Voievod.

Băiatul lăsase sabia din mână şi, trăgându-se lângă Tit, Bucur şi ursul lor, nu-şi mai putea lua ochii de la vodă.

Dacă el ar fi ştiut că bărbatul cu păr bălai, ce se afla înaintea sa, era chiar tatăl său, Vlad Țepeş, ar fi alergat la pieptul lui, şi multe ar fi fost schimbate.

Deocamdată Băiatul şedea în fața domnitorului la numai câțiva paşi depărtare, cu ochii pironiți pe obrazul lui şi cu inima cuprinsă de înfiorare.

Logofătul Lazăr îi arătă lui Vlad pe boierul ticăit şi tremurând de la picioarele sale, şi zâmbetul voievodului se stinse.

— Încă mâine, comise Ghilț, să fii la judecata noastră, la Târgovişte, îi porunci boierului. Curând o să vie şi vremea stăpânului tău...

— Am înțeles, măria ta... se ridică acesta în genunchi. Vru să-i sărute mâna lui Vlad.

Dar tânărul voievod îşi feri mâna şi se întoarse încolo, cu silă.

Comisul Ghilț se lăsă în patru labe şi aşa se târî, călcând cu palmele printre opincile țăranilor şi botforii meşteşugarilor, până ieşi la lumină şi, încălecându-şi calul, ce era ținut de o slugă, o şterse către casă, înfricoşat până peste poate.

Vlad găsi acum prilejul să zâmbească şi să-i destăinuie mulțimii:

— Am stat toată vremea aici, nebăgat în seamă, în mijlocul vostru.

Cei care-i fuseseră în preajmă, la auzul acestor cuvinte, îşi duseră mâinile la gură şi râseră înăbuşit, gândindu-se să nu fi rostit cine ştie ce prostii şi să-i fi auzit vodă.

— Aş vrea să văd păpuşa care m-a închipuit pe mine şi pe mânuitorul ei, îşi arătă el dorința.

Băiatul, care îi sorbea fiece cuvânt, se repezi, apucă păpuşa căzută în învălmăşeală pe jos, o scutură cu

mâneca surtucului, suflă deasupra ei, să se ducă şi ultimul fir de praf, şi alergă să i-o arate lui vodă.

Vlad, chiar de pe atunci, deşi era tânăr şi prietenos, avea ceva care-i făcea pe cei din jur să nu se simtă întotdeauna în siguranță. Anii grei de închisoare, cu lanțuri la mâini, răpunerea tatălui său şi primejdia în care se aflase el însuşi, încă din copilărie, îl făceau să aibă în ochi din când în când câte o străfulgerare de cruzime.

Cu toții simțeau aceasta. Numai Băiatul alerga cu încredere la acela ce nu ştia că-i era tată. Şi-i arătă păpuşa.

Vlad o luă în mână şi, întorcând-o pe toate părțile, începu să râdă.

— Nici nu-mi vine să cred, zise el, că ghemotocul ăsta de lemn şi cârpă putea să aibă atâta viață în mâinile tale. Îl mângâie pe Băiat pe păr şi adăugă: Mi-a plăcut curajul cu care l-ai înfruntat pe boier…

— Este un copil fără seamăn, măria ta, luă cuvântul Tit, făcând o plecăciune în fața voievodului. Lucrăm împreună doar de o jumătate de an, dar Băiatul mânuieşte păpuşile mai bine ca mine. Când cântă din gură, din lăută sau din fluier, pare un heruvim. Călăreşte şi face pe cal acrobații ca un diavol şi mânuieşte armele ca un oştean încercat. Este în stare să se lupte şi cu ursul…

Vodă îi zâmbi Băiatului:

— Să te vedem pe cal!…

— La poruncă, măria ta! zise Băiatul… Se întoarse puțin şi-l fluieră pe Negru.

Negru veni în trap, nechezând, şi se opri la numai un pas în fața copilului.

Un freamăt se stârni prin mulțime.

Băiatul, de jos cum era, bătu o dată pământul, şi sări în picioare pe cal... Pletele i se zbătură în vânt. Părul său, băgă de seamă mulţimea, semăna cu al voievodului. Un cerc mare se desfăcu înaintea călăreţului. Acesta, în picioare cum era, începu să-şi mâne calul, fără să prindă frâul în mâini, numai cu nişte strigăte uşoare:

— Înainte, Negrule!... în cerc...

Calul începu să alerge, întâi în trap, pe urmă în galop, fluturându-şi coama. Din goana lui, Băiatul sări jos, şi iar i se avântă pe spinare. Se prinse de ramura înaltă a unui copac. Se căţără pe trunchi până sus. Şi când calul, în galop, trecu pe la poalele lui, îşi dete drumul şi căzu drept în şa. Se roti, se lăsă pe chingă, culegând din iarbă, cu gura, o floare. Apucă, din zbor, o suliţă de la Tit şi, tot din zbor, prinse în vârful ei o căciulă aruncată de Bucur.

Ursul sări, în cele din urmă, în picioare, alături de el, pe spinarea calului. Băiatul se avântă pe umerii lui şi se dete peste cap, ajungând cu picioarele în acelaşi loc. Apoi se prinse cu o mână de ţeasta fiarei şi-şi azvârli picioarele în sus. Calul îşi înteţi goana. Băiatul îşi schimbă mâna. Făcu un salt şi ajunse din nou, în genunchi, la picioarele domnitorului, aplecându-şi fruntea înaintea lui.

Voievodul râse încântat şi-l mângâie din nou pe păr.

— Eşti un călăreţ vrednic, ai putea să ajungi un oştean şi mai vrednic! îl lăudă el... Cum te numeşti?

Băiatul îşi ridică fruntea, privi faţa tatălui său, şi în acelaşi timp zări, prin rămurişul sub care se ţinea iarmarocul, cerul senin, albastru, străveziu şi luminos. Funigei scânteietori se legănau prin văzduh.

— Numele meu este Băiatul... Băiatul şi-atâta tot,

şopti el puţin ruşinat.

— Părinţii nu şi-i cunoaşte, vorbi Tit în locul Băiatului. Este un copil oropsit.

— Băiatul?... Dar este cel mai frumos nume ce se poate da cuiva, glăsui vodă, cu gândul să-i risipească sfiala copilului. Dar, în aceeaşi clipă, simţi prin inimă o tresărire. Cam aceeaşi vârstă ca şi băiatul acesta trebuia să fi avut şi copilul lui pierdut. Apoi ochii aceştia... Chipul cu rotunjime caldă. Totul îi aminteşte de... Vodă nu îndrăznea nici în gând să pomenească numele mamei copilului pe care îl căuta peste tot. La răvaşul trimis cumnatului său, Brad, nu primise nici un răspuns, deşi aşteptase atâta timp. Întorcându-se în ţară, aflase că răspunsul lui Brad fusese prins de Vladislav şi înmânat turcilor.

Copilul îşi întinse mâna, prinse degetele lui Vodă şi i le sărută, dar nu le dete drumul...

— Îşi caută pe o soră a lui pierdută, mai adăugă Tit.

— A! Ai o soră? zise vodă dezamăgit. Căci dacă băiatul avea o soră nu putea fi în nici un caz copilul său.

Îşi desprinse degetele din strânsoarea fierbinte a mâinii copilului. Îl mai mângâie o dată pe păr, şi-i spuse:

— Caută-ţi surioara şi, după ce o găseşti, sau chiar dacă nu o găseşti, vino la curtea noastră din Târgovişte. Ai să fii miluit.

5
IENICERII, AHMET ŞI IUSUF

Noaptea ce a urmat va rămâne pentru totdeauna în amintirea Băiatului.

La venirea serii, se culcaseră pe paturile de muşchi, din coliba de crengi.

Întâmplările din timpul zilei şi, mai ales, întâlnirea cu voievodul Vlad, care le luase atât de hotărât partea înaintea comisului Ghilț, îi impresionase pe tustrei, peste măsură.

Băiatul nu putea uita chipul domnitorului, privirea lui scrutătoare şi felul părintesc cum îl dezmierdase pe păr.

În taină, îşi mângâia palma. I se părea că simte încă, lipită de ea, mâna puternică şi cu degete lungi, a lui Vlad.

Îl rugase pe Tit să-i povestească tot ce ştia despre tânărul domnitor, şi păpuşarul primise cu bucurie.

Ca vechi oştean, cunoştea câteva legende ce se alcătuiseră despre Vlad şi tinerețea lui zbuciumată.

O mireasmă puternică de ierburi umede venea din pădure. Oltul curgea la vale, doinindu-şi vechile lui poveşti. Prin deschizătura de la intrarea colibei, se vedea lumina rece a stelelor. Un cal fornăia pe nas şi necheza prin somn.

Cel care dăduse de ştire că se apropia o primejdie fusese ursul... Mormăise şi-şi zornăise înciudat lanțul, ridicându-se în două picioare.

Numaidecât răsunară tropotul cailor şi zgomotul

armelor.

Nenorocul a fost că ursul era legat cu lanțul de trunchiul copacului pe care se sprijinea coliba. În felul acesta nu le putuse fi de nici un ajutor.

Tit ieşise afară, dar asupra lui se repezise o ceată de oameni.

Încordându-şi muşchii, vechiul oştean îi răsturnă în iarbă. Din spate, săriră alții. Se rostogoliră ca un ghem, până pe malul râului. Luptând, se prăvăli, împreună cu cei care se sileau să-l lege, în valuri.

Între timp, copiii încercau să se descurce singuri. Băiatul, cu sabia în mână, dăduse câteva lovituri bune slugilor boiereşti. Unuia îi tăiase urechea. Acesta țipa ca din gură de şarpe.

Bucur puse mâna pe cofăieşul cu miere şi i-l aruncă boierului Ghilț în cap. Comisul crezu că i l-a aruncat Băiatul, şi cum pe el avea cel mai mare necaz, fiindcă îl înfruntase în fața lui Vlad, începu să-i amenințe pe oşteni:

— Dacă nu-mi veți prinde pe împielițatul acela, am să pun să vă bată la tălpi!

Băiatul, urmărit de slugile boiereşti, se agăță sprinten de ramura unui copac. Sărind ca o pisică şi legănându-se printre crengi, trecu în altul… Ar fi putut să ajungă astfel, din copac în copac, căci pădurea era foarte deasă, până în locul unde se găseau legați caii. Dezlegându-l şi încălecând pe Negru ar fi putut să scape.

Dar la lumina faclelor cu care venise ceata lui Ghilț, îl văzu pe Bucur zbătându-se ca un peşte în vârşe, între doi gealați. Aceştia încercau să-i lege mâinile la spate. De sus, îşi dete drumul în capul lor. Gealații căzură. Bucur o luă la goană, Băiatul după el… Numai că în față

le ieşiră alţi slujitori. Din spate, unul îi aruncă Băiatului un sac în cap. Altul îl legă cu un ştreang peste braţe. Vru să strige, dar o lovitură în tâmplă îl ameţi.

Când se trezi era într-o căruţă, împreună cu Bucur, legaţi amândoi fedeleş. Căruţa sărea prin bolovani, şi capul Băiatului se lovea, ca o minge, de marginea ascuţită a unui butoi. Privi spre Bucur şi văzu că soţul lui de suferinţă era încă leşinat şi avea un căluş în gură. Capul i se lovi încă o dată tare de marginea butoiului, şi îşi pierdu cunoştinţa.

Abia târziu şi-a revenit.

Amândoi, Bucur şi el, au fost duşi cu căruţa până la ţărmul Dunării. Câţiva turci i-au luat în primire şi i-au azvârlit într-un caic. Caicul era înţesat de copii între unsprezece şi cincisprezece ani. Dintre ei, cei mai mulţi erau sârbi, albanezi, bulgari şi greci.

Comisul Ghilţ îi vânduse turcilor.

Tit se înecase în Olt. Cel puţin aşa credea Ghilţ. De cai şi de urs, boierul nu mai avusese timp.

Pe acelaşi caic, Ghilţ împreună cu câţiva slujitori trecuseră la osmanlâi, de teama pedepsei domneşti.

Vlad făcuse greşeala de a-l lăsa pe comis să se înfăţişeze singur la judecata de la Târgovişte.

Greşeala aceasta i-a fost domnitorului de învăţătură pentru toată viaţa.

După o călătorie, care băieţilor li se părea că nu se va mai sfârşi, caicul ajunse la străvechiul Constantinopol, numit de turci, de când îl cuceriseră, Stambul… În fundul vasului, fuseseră înghesuiţi aproape două sute de copii, într-un loc larg pentru cel mult treizeci.

Dintre copii, cei mai slabi se prăpădiseră pe drum. Lipsa de aer, oboseala şi rănile pricinuite de ştreangurile cu care fuseseră legaţi îi făcuseră să-şi dea sufletul…

— Asta le-a fost soarta – Kismet, ziseseră turcii nepăsători şi îi aruncaseră în mare.

La Stambul, copiii fură călăuziți în curtea luminoasă a unei foste mânăstiri greceşti, transformată în moschee, unde primiră fructe din belşug şi apă rece pe săturate.

Se spălară pe mâini, pe obraz şi pe picioare, lucru care nu se mai întâmplase de când fuseseră răpiți, şi se simțiră deodată înviorați.

După aceea, un turc, spân şi slab ca o scobitoare, semănând cu o babă stafidită, în grija căruia fuseseră dați, începu să le cerceteze vânjoşenia, îndoindu-le şi dezdoindu-le brațele, deschizându-le gurile, să le vadă dinții, aşa cum fac neguțătorii de cai prin iarmaroace.

În timp ce-i măsura şi-i încerca în fel şi chip, boscorodea cu ajutorul tâlmacilor, fericindu-i pe copii că-şi părăsiseră țările de baştină, destinate pieirii, şi le spuse că vor fi duşi într-o tabără-şcoală de ieniceri. Ien-cer în limba turcă înseamnă oştire nouă, le tâlcui el, fiindcă ei vor fi oştirea cea nouă, formată din copii răpiți din alte țări, care vor stârpi până la unul pe ghiauri.

Adevărul este că sultanului Mahomed îi plăcea de multe ori să se laude că va lua în stăpânire întreaga lume, dar nu vărsând sângele turcesc, ci pe al copiilor din țările pe unde călcau ostile lui.

Când veni şi rândul lui Bucur, acesta se împotrivi să deschidă gura ca un cal… Slăbănogul îi strânse fălcile cu degetele ca într-un cleşte. Atunci Bucur îl muşcă.

Turcul, cu degetele însângerate, dete un răget, sărind de durere într-un picior.

Băiatul găsi că venise clipa prielnică de a încerca să scape. Îi trase turcului turbanul pe ochi şi îi dete un brânci.

Amândoi băieții o luară apoi la fugă, sărind peste

gardul de piatră al moscheii, căci porțile fuseseră închise. După ei se luară o mulțime de copii, sărind de asemenea gardul…

În curte nu rămăseseră decât unii mai fricoşi şi câțiva prinşi de slăbănog când se înghesuiau pe lângă gard.

Restul se împrăştiară ca un stol de potârnichi.

În spatele clădirii se aflau cei doi paznici înarmați, care-i însoțiseră pe băieți din port până la moschee. Dar aceştia, obosiți şi toropiți de căldură, se culcaseră la umbră, pe iarbă, şi adormiseră tun, cu fesurile pe ochi.

Auzind țipetele stolului de copii şi strigătele de ajutor ale slăbănogului, săriră în picioare. Nedezmeticiți însă şi neînțelegând ce se petrece, nu ştiau încotro s-o ia, pierzând astfel o bucată de timp.

Copiii alergau pe străzile oraşului şi glasurile lor ascuțite treziră din somn toți câinii Stambulului, făcându-i să latre înverşunați.

Le-au trebuit turcilor câteva zile ca să-i poată aduna pe copii, fiindcă unii reuşiseră să fugă până departe, în cartierul genovez, Galata, alții se furişaseră pe coastele mării şi se ascunseseră prin scobiturile şi găurile dintre stânci. Vreo câțiva, cinci sau şase, n-au mai fost găsiți. I-a adăpostit şi i-a ascuns populația greacă, genoveză sau armeană? S-au înecat în mare? Ce s-a întâmplat cu ei n-a putut să mai afle nimeni!

Întorcându-ne la băieții noştri, aceştia o luară pe o ulicioară, săriră peste un perete de piatră, nimeriră pe nişte trepte tot de piatră, şi, de acolo, într-o străduță întunecoasă, unde se cunoşteau încă urmele pustiirilor făcute de osmanlâi cu trei ani în urmă, când cuceriseră oraşul… Pe străduță văzură o saca, în care se aducea apă. Sacagiul lipsea. La saca era înhămat un cal răpciugos.

— Să-l deshămăm şi să fugim călare! fu de părere Băiatul…

Unde? Nu ştiau nici ei. Totul era să fugă.

Numai că, neavând hamuri, sacagiul, un armean bătrân, îşi legase mârțoaga cu nişte ştreanguri înnodate în fel şi chip. Minutele treceau, şi ei nu reuşeau sau nu ştiau să desfacă nodurile.

Din capul uliței, se auzeau zgomotele celor care îi vânau pe copii. Renunțară deci la cal, şi o luară iarăşi la sănătoasa.

Neştiind încotro să fugă, nimeriră în port. Spre ghinionul lor, aici întâlniră câțiva spahii. Dacă băieții şi-ar fi potolit pasul şi s-ar fi dat la adăpostul unor ziduri de case, poate călăreții nu i-ar fi dibuit. Dar băieții, văzându-i pe spahii, se întoarseră speriați.

Spahiii porniră după ei. Îşi aruncară arcanele. Îi doborâră şi îi aduseră târâş la moschee.

Aşa a început lungul prizonierat al celor doi copii.

Erau cât pe-aci să fie spânzurați. Şi dacă aga[1] ienicerilor n-ar fi băgat de seamă cât sunt de voinici, şi că s-ar putea scoate din ei doi ieniceri foarte buni, altfel s-ar fi întâmplat, şi povestea noastră s-ar fi sfârşit aici.

Au fost cruțați de moarte, hotărându-se, în schimb, ca băieții să fie trimişi în cea mai aspră tabără-şcoală de ieniceri din câte se găseau în imperiul turcesc. Clădirea şi ograda aşa-zisei tabere erau înconjurate cu nişte ziduri groase, şi dincolo de ele se găsea un şanț adânc şi lat de peste douăzeci de metri, unde se țineau tigrii. În tabără trebuiau să rămână poate mai mult de trei ani, aşa cum aflară când sosiră acolo.

---

[1] Agă – ofițer superior turc.

Cei ce se arătau supuşi, învățau Coranul[2] pe de rost şi mărturiseau că doresc bucuroşi să devină robi ai sultanului – fiindcă ienicerii erau după lege robi ai sultanului – primeau o plată şi daruri bogate. Cine se dovedea însă că nu vrea să lupte pentru otomani era dat fiarelor, să fie sfâşiat.

Băieților noştri li se mai hotărî, drept pedeapsă, de către aga ienicerilor câte o biciuire zilnică, vreme de trei luni, cu «coada de pisică» – un bici făcut din douăsprezece frânghii împletite – pe pielea goală, udă.

— Ca să se cumințească şi să prindă frică, zisese aga ienicerilor, fiindcă, dintre toți copiii de creştini, valahii ăştia mici, pe care reuşim să punem şi-aşa atât de greu mâna, ne dau cel mai mult de furcă.

Băieții n-au avut ce face. Au trebuit să se supună. Lunile au început să treacă.

Fiarelor nu li se dădea decât în zori să mănânce. Noaptea rămâneau flămânde, ca – dacă vreunui copil i-ar fi trecut prin cap să încerce să fugă – să cadă în şanț şi să ajungă sub colții şi ghearele tigrilor. Fiind flămânde, fiarele răgeau. Răgetele lor îi zguduiau pe copii. Câteodată le venea să se ducă şi să se azvârle singuri în şanț, şi astfel să se sfârşească totul…

Dar când pe unul dintre ei îl apuca o astfel de stare sufletească dureroasă, celălalt îl încuraja. Bucur îşi amintea de tatăl său, Băiatul de Roxana, şi îşi spuneau unul celuilalt că trebuie să trăiască, să se întoarcă acasă, ca pe de o parte să aducă mângâiere celor dragi, pe de alta să plătească răul ce li se făcuse.

Cel dintâi care trebuia pedepsit era comisul Ghilț. El îi

---

[2] Coran – culegere de leende şi învățături orientale, socotită drept cartea sfântă a musulmanilor.

adusese, prin ura ce o avea față de domnie, în starea aceea nenorocită. Mai presus de orice, aveau însă datoria să lupte, până la moarte, împotriva asupritorilor necruțători ai țării lor, aceia ce voiau să-i nimicească.

Uneori își mai răcoreau sufletele şi cu câte o şotie, punându-şi pentru asta pielea în joc, şi chiar viața, pentru că osmanlâii aveau urâtul obicei, pe acea vreme, că nu ştiau deloc de glumă. Dar puii de valahi, mai ales când se trag din Oltenia – Valahia mică – nu se simt bine dacă nu fac şi câte una din astea, chiar dacă îi pândesc, după aceea, primejdii.

Odată, pe la începutul întemnițării lor, viitorii ieniceri se găseau în moschee.

Hogea îi învăța versetele Coranului. La învățătură şi la rugăciunile ce urmau, lua parte în acea zi şi un paşă, venit anume de la Stambul să vadă cât au înaintat în studiul Coranului viitorii ieniceri.

Hogea îşi pregătise pentru ziua aceea cele mai frumoase versete din Coran, nişte întrebări bine alese pe care să le pună viitorilor mahomedani[3] şi se îmbrăcase în veşmintele cele mai bune.

Fiindcă ferăstruica dinspre Mare era deschisă, prin ea pătrundea din când în când câte o pală de vânt şi îi clătina încoa' şi încolo barba subțire, lungă şi galbenă ca fuiorul…

Flautul şi instrumentele cu coarde cântau.

Hogea începuse să vorbească. Pe nesimțite, pe când vorbea, simți o mâncărime ciudată pe piele. Se scărpină puțin cu degetele, de-a dreptul prin caftan, gândindu-se că trebuie să fie vreun blestemat de purec ce nu-i dă

---

[3] Credința islamică (islam însemnând supunere în limba arabă) sau musulmană, se mai cheamă şi mahomedană, de la numele întemeietorului ei, Mahomed (570—632 e.n.).

pace.

— Să nu uitați cât veți trăi – rosti hogea cuvintele pregătite din vreme, anume ca să-l impresioneze pe aga – că aveți cea mai mare cinste din câte se pot închipui pe lume, aceea de a fi slugile cuceritorului Mahomed!...

— N-o să uităm cât vom trăi! răspunseră, de astă dată, cum li se poruncise, viitorii ieniceri.

Mâncărimea însă se întețea văzând cu ochii. Hogea îşi băgă mâna – fie ce-o fi – pe sub caftan, să se scarpine pe picior.

— Veți fi dervişi – propovăduitori ai Coranului...

Glasul, din pricina mâncărimii, în loc să arate bucuria cuvenită într-o asemenea împrejurare, îi era din ce în ce mai jalnic. Pe piele simțea o arsură, transformată, încetul cu încetul, într-un foc mistuitor. Îi venea să lase totul baltă. Să alerge într-un suflet până la mare şi, aruncându-şi caftanul de pe el, să-şi dea drumul în valuri, doar, doar se va mai răcori.

«Ce-o fi?» se întreba deznădăjduit bietul hogea, începând să-şi mănânce cuvintele, să sară frazele atât de bine alese, scurtându-şi cuvântarea şi întrebările, dornic să se sfârşească totul mai repede şi să scape odată din iadul acela de mâncărimi.

— Veți face parte din ordinul bectaşilor, al acelora care, luptând cu armele, sub steagul verde al profetului Mahomed, îi vor nimici pe nevrednicii ghiauri... se tângui el mai departe.

Şi, deodată, nu se mai putu stăpâni. Se descheie la caftan şi începu să răcnească spre paşa:

— Luminăția ta, ard... Ajutor! Ard... Şeitan – diavolul mă arde de viu pentru păcatele mele...

Gemând, se repezi la uşă, sub ochii holbați ai trimisului împărătesc şi, scărpinându-se de să-şi rupă

pielea, o zbughi pe uşă. În urma lui se îngrămădiră, uitând toată rânduiala ostăşească, viitorii ieniceri.

— Şeitan mă arde... gemea hogea, fugind spre mare, cu aripile caftanului bătând văzduhul şi semănând cu o pasăre mare, verde şi schiloadă, ce se rostogolea pe pământ.

Ce-a fost este lesne de închipuit.

— Priviți la hogea!... A înnebunit hogea!... strigau dracii de viitori ieniceri, râzând şi nechezând ca nişte mânji scăpați primăvara la păşune.

La cercetare s-a dovedit că în hainele hogii fusese răspândit un praf scărpinător şi usturător, făcut din sământă de urzică şi piele de broască râioasă, uscate şi pisate.

Ca să spunem adevărul, nu fusese făcut câtuşi de puțin din piele de broască râioasă, ci numai şi numai din seminte de urzică uscate. Băieții noştri se strecuraseră, în ajun, în locul unde văzuseră că-şi ținea hogea veşmântul pregătit pentru slujbă. Bucur stătuse de strajă, şi Băiatul presărase, pe de-a rândul, praful, în căptuşeală. Făcuse asta, pentru că hogea îl vârâse pe Bucur la închisoare pe nedrept, într-o celulă mucedă. Hogea îl învinuia pe Bucur că se încurcase la un verset, şi îl dusese el însuşi în celulă, după ce-l bătuse cu vergile.

Hogea fu pedepsit la rândul lui de paşa, fiind mutat din tabăra-şcoală de lângă Stambul, undeva departe, în fundul imperiului.

Făptaşii nu fură descoperiți şi lucrurile merseră tot aşa mai departe.

Şi iată că anii au trecut. Băieții se întrebau, de multe ori, cum au putut să îndure atâtea umilințe şi chinuri, începând de la primele bătăi cu frânghiile împletite, pe

spinarea udă, şi până la necontenitele jurăminte pe care erau siliți să le facă, pe Coran, sultanului Mahomed al II-lea, asupritorul patriei lor. Cum de nu au pierit? Cine le-a dat puterea să rabde şi să reziste? Şi tot ei îşi răspundeau că puterea trebuie să le-o fi dat numai dorul de țară şi nădejdea de a o mai revedea.

Au crescut mari, Bucur al cărui nume ieniceresc era Ahmet, s-a lățit în umeri. Brațele i-au ajuns la fel de lungi ca ale tatălui său, şi poate la fel de puternice. Băiatul, Iusuf, cum îi ziceau turcii, a crescut înalt, subțire şi mlădios. Este cel mai înalt tânăr din întâia ortá – companie. De aceea este şi capul de coloană în compania lui. După el vine Bucur.

Afară însă de puful bălai de mustață, înflorit pe buza de sus, figura lui îşi mai păstrează încă farmecul şi dulceața copilărească. Iar părul – sub turbanul mahomedan, făcut din bucăți împletite de stofă albastră şi albă – îi sclipeşte la fel de auriu.

Astăzi este ajunul plecării întâiei ortá de ieniceri, din care fac parte băieții, către cetatea Nicopole, pe țărmul Dunării, unde sunt trimişi, prin voia măritului sultan, să stea la porunca unui anume Hamza Paşa. Din pricina aceasta, comandantul companiei, pe nume Mustafa, i-a adunat pe terenul cel mare de exerciții.

Ienicerii, încremeniți, în haine verzi, groase, fiindcă bate vântul şi este frig, cu turbane pe cap şi hangere cu lamă scurtă, încovoiată, la brâu, ascultă cuvintele lui Mustafa.

Îmbrăcat într-o haină de aceeaşi culoare ca şi ienicerii şi nişte şalvari purpurii, atât de largi că ar mai fi încăput înăuntrul lor încă unul ca el, învinețit la obraz de silința ce şi-o dă ca să vorbească tare, fiindcă este cam răguşit, comandantul dă ultimele îndemnuri.

Mustafa, imamul – preotul – un bărbat scund şi îndesat, cu o barbă creață, cenuşie, şi ajutoarele sale sunt adăpostiți, după obicei, sub un soi de baldachin. Baldachinul acesta este format dintr-un acoperământ de brocart scump de argint, ținut pe patru stâlpi de lemn şi având deasupra o semilună tot de argint, care este mereu zguduită de vânt.

La câțiva paşi mai încolo, se găseşte cazanul uriaş, de aramă, cu lingura înăuntru, din care se hrăneşte toată urdia, cazanul fiind simbolul oricărei tabere ieniçereşti.

Pe comandantul Mustafa, pentru felul nedrept de a se purta cu ienicerii, nu-l poate suferi nici un tânăr, şi cel mai mult băieții noştri.

În timp ce Mustafa vorbeşte, iar imamul – venit anume ca să le ia tinerilor ieniceri jurământul – îl ascultă, baldachinul se clatină.

Mişcările lui Mustafa, care este deosebit de gras, sunt atât de dezlănțuite, din dorința de a arăta cât îşi iubeşte el de mult sultanul şi cât îi este de devotat, că mereu atinge unul din stâlpii sau chiar acoperământul baldachinului. Şi deodată, tocmai când comandantul ienicerilor rostea înflăcărat şi răguşit:

— Trebuie să-l slujim pe înălțimea sa sultanul până la moarte, contra ghiaurilor, şi să nu ne temem de nimic, ca să putem intra în raiul lui Mahomed!... – buf!... baldachinul se clătină mai mult şi se prăbuşi.

— Şeitan!... strigă imamul de jos.

— Mă înăbuş! horcăi Mustafa, pe capul căruia căzuse tot greul baldachinului. Şi, zvârcolindu-se ca un peşte într-o vârşe, izbuti să iasă, însă cu fundul înainte. Se legănă puțin şi căzu peste cazanul de ciorbă, răsturnându-l şi opărindu-se. Se trezi din leşin urlând, în vălmăşagul cumplit ce se iscase pe terenul cel mare

de exerciții. Imamul şi ajutoarele sale, ieşind pe brânci de sub baldachin, o luară la fugă, rândurile viitorilor ieniceri se rupseră, şi nimeni nu putu să-i mai stăpânească.

Ideea de a tăia pe trei sferturi atunci când nu fuseseră observați de nimeni – picioarele baldachinului, înainte de ceremonie, fusese a lui Bucur, şi băieții făcură un haz nespus văzând că şotia pusă la cale încă din ajun le izbutise atât de bine. Cercetările ce se făcură nu duseră iarăşi la nici un rezultat.

După ce zarva se potoli, li se luă totuşi tinerilor jurământul...

În timp ce îşi muşcau buzele, fără să spună nimic, băieții noştri – şi poate şi alții ca ei – îşi jurară în inimă că vor rămâne duşmani neîmpăcați, până la ultima suflare, sultanului.

Zidurile închisorii, numită tabără de ieniceri, rămăseseră în urmă.

Băieții se îndreptau către un alt destin, pe care nădăjduiau să şi-l poată schimba cu brațele şi mintea lor. Ştiau că nici un ajutor nu puteau primi de la nimeni în imperiul acesta uriaş, unde stăpânea groaza, şi moartea îi pândea la fiecare pas. Dacă ne luăm după vârstă, ei erau încă nişte copii, dar dacă ne gândim prin câte trecuseră, căpătaseră de pe atunci înțelepciunea şi prevederea unor vârstnici. Aceste însuşiri, îmbinate cu curajul lor înnăscut, trebuiau să-i ajute să-şi recapete singuri libertatea şi să-şi regăsească patria.

Mai întoarseră o dată capul şi, de la o cotitură, zidurile mohorâte, înăuntrul cărora stătuseră zăvorâți, pieriră ca un vis urât.

În preajma Bosforului, în acel an, iarna continua să fie geroasă, deşi era pe sfârşite. Dar marea semăna, în

unele zile, cu o tipsie întinsă de aramă, pe care aripile albe ale valurilor ei se zbăteau liniştit.

Ienicerii înaintau. În primul rând erau cei doi băieți, lângă un tânăr gruzin şi altul sârb.

Vechile teritorii ale lui Constantin cel Mare se întindeau pustiite de război şi de jafurile necurmate. Vitele fuseseră luate pentru nevoile oştirii. Caii la fel... Ici şi colo se vedeau câte o colibă sărăcăcioasă sau țărani în haine zdrențuite, scoşi la muncă, mânați cu gârbaciul de turci.

Băiatului, de când mărşăluiau şi întâlneau din nou fete şi femei, de vederea cărora fuseseră lipsiți, cât timp stătuseră în tabăra-şcoală, i se reaprinsese mai viu dorul de Roxana. Nădăjduia în norocul orb de a o reîntâlni.

«Poate, îşi spunea, o fi fost dusă de achingii prin ținuturile acestea, aici o fi scăpat şi or fi adăpostit-o nişte țărani.»

În gând se socotea cum, în asemenea împrejurare, s-ar fi întors la un popas, ar fi luat-o pe Roxana şi, împreună cu ea, înfruntând orice piedici, ar fi ajuns în țară.

Pe Bucur, câtă vreme Băiatul îşi făurea astfel de visuri şi nădejdi, îl frământau alte gânduri. Îl tulbura neînchipuit de mult priveliştea țăranilor flămânzi, slabi, numai pielea şi osul, cărora otomanii le luaseră în cursul iernii şi ultima fărâmă de hrană, lăsându-i să se hrănească doar cu făină din coajă de copac.

— Îmi aduc aminte cât am flămânzit şi noi! îi şoptea Bucur prietenului.

Băiatul ştia, din câte îi povestise Bucur, că Tit, ce se reîntorsese din nenumăratele lui rătăciri prin țări străine, unde deprinsese meşteşugul de păpuşar,

încercase să-şi dureze o gospodărie pe malul Oltului, în vecinătatea cetăţii Turnu, unde soţia sa moştenise un petec de pământ. Muncise, alergând prin bâlciuri, să-şi câştige pâinea pentru soţie şi cei trei băieţi. Dar casa îi fusese arsă şi băiatul cel mare răpit, în cursul unei năvăliri otomane. Cu toate străduinţele păpuşarului, care alergase în imperiul otoman, nu mai aflaseră nimic despre el… Pe al doilea băiat i-l uciseseră achingiii. Soţia căzuse greu bolnavă. Îi trebuiau leacuri şi hrană bună. Însă, în cursul domniei lui Vladislav, bântuise mereu foametea. Bucur şi mama sa nu erau niciodată cu mult mai sătui decât ţăranii aceştia greci sau bulgari, pe lângă care treceau ienicerii. Şi mama sa se stinsese curând.

Lui Bucur îi rămăsese în minte, neştearsă, imaginea mamei moartă de foame. De aceea îl zgudui atât de mult întâlnirea cu ţăranii flămânzi.

Folosind orice prilej, îşi dăruia hrana femeilor sau copiilor de ţărani ce le ieşeau în cale, rămânând el însuşi, uneori zile întregi, flămând. Băiatul, la început, cufundat în visele şi dorul său de Roxana, nu băgase prea bine de seamă ce făcea pe ascuns Bucur. O dată însă prietenul lipsi toată noaptea din locul unde făcuseră popas. Furişându-se printre străjeri, alergase până departe, în urmă, ca să-i ducă merindele din acea zi unei sărmane mame cu un copil la sân. Nu o putuse ajuta când trecuseră pe lângă ea, în timpul zilei, deoarece în urma lor călărea aga ienicerilor, care l-ar fi pedepsit aspru pentru o asemenea… nelegiuire. Îşi păstrase deci hrana, neatingându-se de ea, şi, la primul popas, fugise să i-o dea. Băiatul, descusându-l pe Bucur şi aflând ce făcuse, fu nespus de mişcat.

Împreună începură să se strecoare, noaptea, până la

carele ce purtau merindele luate de la țărani, şi le duceau departe, înapoi, pe câmp, ca să fie găsite de păgubaşi a doua zi.

Trecură o dată prin primejdia de a fi prinşi, dar izbutiră să se furişeze printre corturi şi ajunseră în locul unde se odihnea ortaua lor. Li se păru că sârbul care mergea în rând cu ei îi văzuse înapoindu-se, însă acesta se întorsese pe partea cealaltă şi începuse să răsufle greu.

În sfârşit, într-o dimineață, se zăriră Munții Balcani. Frigul se mai potolise. Se vedea că se apropia primăvara. La poalele munților, colinele începuseră să înverzească. Ici şi colo se zărea câte un ghiocel…

Sârbul care mergea cu ei în coloană, şi al cărui nume ieniceresc era Ezid, nu mai înceta să se mire de gingăşia florilor. Din mers, le culegea, le prindea la haină, la turban şi la săculețul de drum. Le mângâia ca pe nişte ființe şi fața i se lumina de bucurie privindu-le.

De aici, se trase şi un necaz. La următorul popas, sârbul văzu, pe un pripor prăpăstios, o floare timpurie de primăvară, deosebit de frumoasă, necunoscută lui. Ezid, fermecat de frumusețea ei, lăsându-şi merindele neatinse, se urcă pe o potecă, ajunse pe buza unei stânci şi, ținându-se cu o mână, încercă să apuce cu cealaltă floarea. Din nebăgare de seamă, după ce rupse floarea, aplecându-se prea mult, lunecă. S-ar fi prăbuşit, fără îndoială, şi ar fi murit spărgându-şi capul de pietre, pentru că sub el se deschidea o prăpastie de cel puțin patruzeci de picioare, însă brâul şalvarilor largi i se agăță, în cădere, de ramurile unei tufe de sâmbrior – un soi de pin – care se afla la vreo zece picioare sub stânca de pe care căzuse. Viața lui atârna acum numai de tăria ramurilor de sâmbrior.

Cei de jos rămăseseră încremeniți. Nu ştiau ce să facă. Sârbul se uita la ei, din înălțime, legănându-se în văzduhul amurgului şi aşteptându-şi moartea, neîndrăznind să cheme pe cineva în ajutor, bănuind că nimeni nu şi-ar pune capul în primejdie pentru el....

— Cade! strigă Bucur.

Şi, cu îndrăzneală, începu să se agațe de fiecare colțişor de stâncă, de fiecare tufă, care se desprindea sub greutatea lui, cățărându-se pe peretele drept al muntelui, rupându-şi unghiile, însângerându-şi degetele, alunecând.

Sârbul se legăna încă în văzduh cu ochii mari şi speriați, privindu-i pe Bucur cum se urca încet spre el, dar fiind sigur că nu va putea fi salvat şi având încă în mână floarea aceea luminoasă.

— O frânghie! strigă Băiatul... Şi fără să mai aştepte, desfăcu o frânghie de la unul din carele cu merinde şi o luă la fugă pe poteca pe care urcase cu puțin înainte sârbul... Ajunse pe aceeaşi buză de stâncă. Îşi dete însă seama că, încâlcit cum era în ramurile tufei, nu l-ar fi putut trage pe Ezid, sus, singur. Iar Bucur avea şi el nevoie acum de ajutor. De aceea îşi desfăcu frânghia, lăsând-o pe lângă Ezid, până în dreptul lui Bucur.

Bucur se prinse de ea, şi Băiatul, încordându-se, începu să-l tragă. Îl ridică până ajunse lângă Ezid. Atunci se opri şi – cum frânghia era destul de lungă, iar mai încolo se găsea un copac – îi legă capătul din mâna lui de copac. Bucur, ținându-se cu o mână de frânghie, îl ajută pe Ezid să-şi desprindă brâul din tufă, şi amândoi, pe urmă, se cățărară, la rând, pe frânghie, până sus.

— Asta nu voi uita-o niciodată. Mi-ați salvat viața, le spuse Ezid când se văzu scăpat, strângându-le mâinile

celor doi băieți.

În zilele următoare, coloana pătrunse tot mai adânc în munți.

În depărtări, culmile erau pleşuve, brăzdate de şanțurile adânci ale şuvoaielor. În locurile umbroase se vedeau încă petice mari de zăpadă.

Aerul era proaspăt, amețitor şi rece, ca un vin bun şi dulce din viile olteneşti ale Drăgăşanilor.

— Trebuie să găsim neapărat o cale să scăpăm! zise iarăşi Băiatul, în timp ce coborau printr-o pădure de brazi, trecând pe deasupra unei prăpăstii, peste o punte din trunchiuri cojite de copaci.

— Aici nu putem. Să ajungem la Nicopole, îi răspunse Bucur printre dinți, ca să nu fie auzit de ceilalți.

Din nenorocire, trebuie să mărturisim că destui copii se turciseră de-a binelea. Otomanii aveau o deprindere de aproape o sută de ani în pregătirea de ieniceri.

La început, copiii erau îmblânziți cu frica, apoi, încetul cu încetul, erau câştigați prin daruri şi trai îndestulat.

Deznădejea celor care nu mai aveau pe nimeni în țările lor, frica de moarte şi pedepse a celor laşi şi lăcomia pentru bogățiile ce se puteau dobândi prin jaf, în războaiele de cotropire ale lui Mahomed, erau aliații ofițerilor turci.

De frică sau cumpărați cu daruri, unii dintre ei deveniseră spioni. Supravegheau fiecare ortá şi îi informau pe comandanți despre orice gând primejdios al celorlalți. Băieții nu ştiau cine erau iscoadele, însă ei se găseau în fiecare ortá şi nu se putea avea încredere în nimeni.

În afară de ofițeri, fiecare ortá avea oşteni de origine turcă, luptători fanatici pentru imperiu.

Într-o dimineață, în timp ce înaintau în coloană,

Băiatul izbucni de bucurie:

— Dunărea!... Dunărea!...

Şi, într-adevăr, de după un pâlc înverzit de salcâmi, se arătă albia largă a Dunării. Apa ei, uşor încrețită de vânt, galben-cenuşie – fiindcă plouase la munte şi venea plină de nămol – curgea grăbită spre Mare.

Păşeau pe malul bulgăresc.

Dincolo de fluviu se vedea Valahia.

Dealuri domoale se ridicau, acoperite de păduri. O geamie îşi înălța semiluna spre cer, dar nu departe de ea se vedea turla unei biserici, cu crucea de lemn în vârf.

Băiatul îi venea să chiuie. Aceeaşi simțire o avea şi Bucur. Se uitară unul spre altul, cu înțeles, bucuroşi, şi-şi zâmbiră.

«Valahia!... Valahia!»... cântau inimile băieților, în timp ce, în hainele colorate de ieniceri, înaintau către cetatea Nicopole, sub steagul verde al profetului Mahomed.

Soarta nu-i cruțase de această umilință. Băieții înțeleseseră însă de mult că trebuie să nu se lase înfrânți de soarta lor duşmănoasă, ci să aibă răbdare şi să se pregătească, plini de încredere şi curaj, cu multă chibzuială, pentru ceasul cel mare al eliberării.

Până atunci nu trebuia să se cunoască nimic pe chipul şi în ochii lor. Trebuiau să-şi vorbească numai în şoaptă şi în gând.

«Valahia!... Valahia!»... cântau deci în taină inimile lor, în vreme ce înaintau cu iataganele, hangerele şi sulițele lui Mahomed, către cetatea Nicopole.

Paşa de Nicopole, Hamza, era renumit în tot imperiul pentru răutatea sa.

Ochii lui mici, fioroşi şi înecați în grăsime, ca ai unui mistreț, clipeau mărunt şi des, întotdeauna nemulțumiți de ceva.

Nici dănțuitoarele roabe nu şi le cruța. Dacă tambura suna prea tare, dacă un zurgălău era agățat prea sus sau prea jos de picior, dacă sărmana fată – sârboaică, grecoaică, bulgăroaică sau valahă – stătea nemişcată, aşteptându-i poruncile, sau dacă, dimpotrivă, voia să danseze, paşa putea să se supere. Poruncea ca fata să fie cusută în sac şi aruncată în Dunăre.

În cea din urmă zi, îl mâniase un străjer, fiindcă strănutase la uşa sa. Trupul lui, scurtat de cap, i-l mâncau de azi, din zori, peştii.

Paşii îi trebuia un alt paznic.

Sosind noua ortá de ieniceri, hotărî să-şi aleagă un tânăr dintre cei proaspăt sosiți.

Porunci ca ienicerii să defileze, cu steagul înălțat, în sunetele fluierelor şi în bătaia tobelor.

Comandantul Mustafa, care nici el nu se simțea prea în larg în preajma lui Hamza Paşa, dădu poruncile trebuincioase.

După ce privi defilarea, paşa porunci să vie ienicerul cel mlădios din capul coloanei. Se uită lung la el, îl măsură cu ochii mici şi înecați în grăsime, clipind des şi mărunt, şi, până în cele din urmă, dădu din cap.

Mişcarea lui domoală din cap însemna că ienicerul trebuia să intre chiar atunci în odaia lui, şi acolo să stea de strajă.

Straja începea la amiază şi se termina la lăsatul serii, când muezinul cânta din minaret – turnul cu foişor al geamiei: «Alah e singurul Dumnezeu şi Mahomed e profetul său!» – chemându-i pe credincioşi la rugăciune.

Încăperea unde paşa stătea în timpul zilei era destul de mare, însă întunecoasă. Neavând decât nişte ferestruici înguste, lumina pătrundea înăuntru, în şuvițe galbene şi prăfuite.

Aerul era acolo îmbâcsit. Măsuțele sculptate în motive orientale, din jurul divanului pe care obişnuit stătea paşa, erau încărcate cu o mulțime de dulciuri, mai mult halva, rahat şi nuci înşirate pe sfoară şi muiate în must fiert cu făină, numite de turci sugiuc. Lui Hamza Paşa îi plăceau dulciurile. Din pricina asta era şi foarte gras, iar dinții i se înnegriseră şi-i putreziseră, făcând să i se răspândească din gură o duhoare înecăcioasă, de câte ori vorbea.

— Cum te numeşti, ienicer? îl întrebă paşa când, intrând în încăpere, urmat de toată suita de paşale, căpetenii de oaste şi curteni, îl văzu pe Băiat la uşă, adus acolo de comandantul gărzii.

— Iusuf! îi răspunse Băiatul, fără să se clintească.

— Treci acum dincolo, Iusuf, şi veghează la uşă atâta timp cât vor rămâne la mine aceia cărora le-am poruncit să mi se înfățişeze. În restul timpului vei sta în încăpere. Ai înțeles? întrebă el, lăsând să i se vadă cioturile negre din gură şi răspândind o duhoare de mort.

— Am înțeles! răspunse ienicerul Iusuf.

Salută şi ieşi.

6
PE CINE PEDEPSEȘTE VODĂ CEL MAI STRAȘNIC

În ziua aceea, ca un făcut, o mulțime de oameni cu treburi importante intrară la paşa. Un grec cu o figură fățarnică, un diac al cancelariei împărăteşti pentru treburile cu ghiaurii, Catavolinos, numit de turci Iunus, intră cel dintâi la Hamza şi rămase la el trei ceasuri.

Toată vremea îşi vorbiră în şoaptă. Dar urechea ageră a Băiatului, deşi se găsea afară, cu arma în mână, izbuti să prindă câteva frânturi din discuția lor.

— Afurisitul de Dracula-oglu, fiul lui Dracul, trebuie să fie prins, îl înştiința diacul cu figură fățarnică pe paşa de la Nicopole. Aşa sună porunca luminăției sale sultanul…

— Pe drept cuvânt, zicea paşa. Nu plăteşte tribut şi nu se învoieşte să dea copii pentru oştirea ienicerească. Abia de pot fi răpiți câte unul, când şi când, dar din ce în ce mai greu…

— Mă voi duce eu însumi să-l atrag la Giurgiu. Ai să-l ai în gheară, plocon… râse diacul împărătesc.

— Şi eu ştiu ce voi face cu el!… hârâi paşa. Însă trebuie să fii cu ochii în patru. Rândul trecut, când i s-a cerut tributul, luminăția sa sultanul a trimis la Târgovişte nişte oameni de-ai noştri…

— Şi eu sunt de-al vostru, îi atrase atenția, linguşitor, Catavolinos, care purta de fapt titlul de bei de Silistra.

— Sigur că eşti, îi întoarse vorba Hamza Paşa. Şi ce crezi că a făcut blestematul de valah?

Catavolinos cunoştea destul de bine întâmplarea, dar, prefăcut cum era, voia să-i lase paşii plăcerea să i-o povestească.

— Le-a cerut, urmă paşa, să i se plece, închinându-se în fața lui, cu turbanele scoase.

— Țț!... Țț!... Țț! – făcu Catavolinos pe miratul, rotunjindu-şi buzele palide.

— Să-şi scoată turbanele în fața lui! Şi când ei i-au răspuns că legea mahomedană îi opreşte pe credincioşi să-şi ridice turbanele în fața unui ghiaur, a râs şi a zis că, în acest caz, o să facă ei aşa ca să nu le mai poată scoate niciodată. A chemat armaşul şi i-a poruncit să le țintuiască solilor în cuie turbanele pe cap...

— Țț!... Țț!... Țț!... se prefăcu din nou că se miră diacul împărătesc.

— Acum trebuie să-i venim de hac, şi eu îi voi veni. Am să-l ridic în țeapă pe ghiaur! se fuduli paşa. Pe urmă sultanul mă va înălța, pentru această ispravă, în rang...

— Te va înălța! fu de părere Catavolinos. Ai toate meritele...

Un timp nu se mai auzi nimic, oricât îşi ciuli urechile ienicerul Iusuf. Vorbeau prea încet.

Într-un târziu, Catavolinos ieşi, mai intrară în schimb câțiva sfetnici şi căpetenii turceşti, apoi fură chemați la paşa nişte valahi.

Băiatul căscă ochii.

Valahii veniră şi băiatul recunoscu numaidecât între ei pe comisul Ghilț.

Un val de sânge i se urcă în obraji. Se gândi dacă nu a sosit clipa să-şi împlinească răzbunarea făgăduită, scoțându-şi hangerul şi spintecându-l pe trădător. Dar

înțelepciunea şi prevederea biruiră primul val al mâniei. Se gândi că datoria lui era de a-l vesti pe Vlad de ce se pusese la cale.

«Țara Românească nu trebuie să-l piardă pe măria sa Vlad, cel mai vajnic duşman al turcilor!» cugetă el…

Trebuia deci, cu orice preț, să treacă dincolo, chiar în noaptea asta, şi să ajungă cât s-o putea mai repede la Târgovişte.

Comisul Ghilț îmbătrânise în aceşti trei ani ce trecuseră. Mustăcioara lui neagră se lățise şi încărunțise. În jurul ochilor i se țesuse un păienjeniş de crețuri.

Îmbătrânise cum numai gândul că-şi trădează patria îl poate îmbătrâni şi urâți pe un om.

Comisul Ghilț se uită la străjer, dar băiatul crescuse, se schimbase la statură şi, în hainele colorate, ieniccereşti, cu turbanul pe cap, era greu de recunoscut de cineva care-l văzuse o singură dată.

În fruntea cetei de valahi se găsea un tânăr ce semăna oarecum cu Vlad, deşi chipul lui era lipsit de măreție. Acestuia, ceilalți i se adresau cu titlul de «măria ta».

Ploconindu-se slugarnic, tânărul care semăna cu Vlad, urmat de ceata lui, intră la paşa.

Nu întârzie însă mult, căci muezinul începu să vestească, din minaret, cu glas tărăgănat, rugăciunea de seară.

Se terminase şi rândul de strajă al ienicerului Iusuf. Un alt ienicer, adus de comandantul gărzii, îl schimbă.

Băiatul se coborî în curtea fortăreței, în care locuia paşa. De acolo i se îngădui să iasă pe poartă şi să se îndrepte spre clădirile lungi şi reci, ridicate pe lângă zidurile cetății, unde fuseseră deocamdată găzduiți. În încăperea unde aveau să doarmă îl căută pe Bucur.

Acesta se tolănise, obosit, pe saltea. Îl apucă de mânecă şi îl trase într-un ungher lăturalnic, să-i spună ce aflase şi să se sfătuiască.

Cam la patru ceasuri după ce sunase stingerea, două umbre se furişară pe lângă ziduri, către grajdurile cailor. Paznicul, un spahiu vârstnic, moţăia liniştit, învelit în cojoc şi sprijinit în suliţă, în faţa uşii închise, de lemn – când se pomeni prins peste gură de cineva, de la spate.

Dacă ar fi fost lună, străjerii de pe podul de lemn poate ar fi băgat de seamă ce se întâmplă jos.

Spre norocul băieţilor, pentru că ei erau umbrele care se furişaseră pe lângă ziduri, cerul se înnorase şi începuse să plouă mărunt.

Zgomotul ploii acoperi şi începutul de ţipăt al spahiului.

Simţind în aceeaşi clipă un genunchi în şale, străjerul vru să-şi scoată iataganul, dar două braţe vânjoase îl traseră de grumaz, pe spate, aproape înăbuşindu-l, şi îi înfundară gura cu o cârpă.

Bucur se prefăcuse, în dormitorul ienicerilor, că îi este rău.

— Mă doare pântecul de nu mai văd înaintea ochilor! se văicărise ei, având grijă totuşi să nu trezească prea mulţi din somn.

Băiatul sărise să-i dea ajutor:

— Hai la fântână să bei apă!

— Adu-i tu apă! Ce-l mai scoţi pe el afară? mormăise vecinul de saltea al lui Bucur.

— Nu, mă duc eu, se ridicase de la locul său Bucur. Trebuie să-mi ud fruntea şi să mă răcoresc.

Ajutându-l pe Bucur, care mergea greoi, ţinându-se de pântec, Băiatul ieşise împreună cu prefăcutul bolnav.

Se strecuraseră până la grajd, şi îl atacaseră pe

spahiu, deşi inimile le băteau gata să le spargă piepturile. Dacă ar fi fost prinşi, mâine în zori erau scurtați de capete sau ar fi trebuit să privească lumea din înălțimea unor țepi.

Acum nu mai era însă vorba de ei, ci de măria sa Vlad şi de țară. Şi asta le dădea puteri.

În grajd, desfăcură frânghiile de la cai. Cu o bucată îl legară de sus până jos pe paznic. Alta, mai lungă, o făcură colac.

Ieşiră din grajd şi începură să se strecoare pe lângă ziduri. Pe vremea aceea, Nicopole era o aşezare lungă şi îngustă, semănând cu un coridor, ce pornea de la Dunăre şi se urca pe munți. În partea cea mai de sus se afla fortăreața unde locuia paşa. De o parte şi de alta, oraşul era păzit de ziduri puternice, din care se înălțau, din loc în loc, turnuri înalte şi rotunde de piatră. În fața cetății, spre fluviu, cele două capete ale zidurilor erau unite printr-un parapet de lemn.

Aici voiau să ajungă băieții.

Câțiva ieniceri făceau de strajă, vorbind tare, prin locurile acelea. Băieții se pitiră după colțul unei clădiri şi aşteptară să treacă.

O luară apoi la fugă, pitiş, ținându-se mereu în umbra zidurilor, până se văzură lângă parapet şi începură să se urce repede, pe o scară scârțâitoare, spre podul mijlociu.

Ploaia curgea mărunt şi monoton, ca toamna, din cer. De sus se vedea Dunărea, cu apa cenuşie-întunecată, pişcată necontenit de acele reci ale ploii.

La malul ei, lângă o tufă de sălcii, se zărea căpătâiul unei bărci. Mai jos, la câteva sute de paşi, era debarcaderul… Un caic, alte câteva bărci şi o galeră erau legate la țărm. Străjerii însă nu se arătau.

Până să ajungă la barcă, îndrăznețul ce s-ar fi coborât

de pe parapet trebuia să străbată mai întâi un braț de apă murdară, care-l înconjura.

Pe mal, se zăriră în acea clipă doi achingii. Dar sorții fuseseră aruncați. Nu mai puteau să dea înapoi. Din clipă în clipă, cineva din dormitorul de unde ieşiseră ei putea veni afară, să vadă ce fac. Se mai putea şi ca spahiul din grajd să-şi scuipe căluşul şi să cheme pe cineva în ajutor. Totul ar fi fost atunci pierdut.

Podul de sus al parapetului se afla între doi pereți de lemn. Pereții se strâmtau cam din cincizeci în cincizeci de paşi, în dreptul locurilor unde parapetul era sprijinit, în partea dinspre apă, de un fel de contraforturi foarte simple, din piatră şi pământ. Pe podul acesta nu putea să treacă decât un singur om.

Noii veniți fuseseră duşi în ajun să vadă cetatea. Băieții, cu gândul numai la fugă, cercetaseră cu grijă podul şi zidurile, şi ce nu putuseră să vadă aflaseră de la ienicerii mai vechi.

Ca să nu cadă nici unul din aceştia la bănuieli, fiindcă le tot puneau întrebări, băieții se arătaseră foarte mândri că le fusese dat să se aşeze într-o asemenea cetate, clădită de un mare împărat bizantin[4].

Acum, urmat de prietenul său, Băiatul se furişă pe pod, căutând locul cel mai prielnic pe unde puteau să coboare.

— Străjerul podului din partea asta unde o fi? îl întrebă Bucur, în şoaptă, pe Băiat.

Abia îşi sfârşise şoapta, şi ienicerul care era de strajă se arătă. Se traseră în spatele unuia din stâlpi şi îl

[4] Oraşul şi cetatea Nicopole au fost întemeiate de împăratul bizantin Heraclios în anul 629. Aici a avut loc, în anul 1369, vestita bătălie între cavalerii apuseni, alături de oastea română şi maghiară, şi oastea otomană condusă de Baiazid. Victoria au dobândit-o otomanii.

aşteptară până veni în dreptul lor.

Amândoi îl încolţiră, şi Bucur îi puse vârful pumnalului în piept.

— Dă-mi armele şi nu scoate o vorbă! îi rosti încet Băiatul, smulgându-i suliţa din mână şi iataganul de la brâu.

— Vreţi să treceţi la valahi? îi întrebă ienicerul...

Vocea li se păru cunoscută. Băiatul îi apucă obrazul în palmă şi, apropiindu-şi ochii de el, îl cercetă.

— Ezid! se miră el, venindu-i să şi râdă.

Ienicerul nu era altul decât sârbul căruia îi salvaseră viaţa.

— Ce cauţi aici? îl întrebă Bucur.

— Unul dintre ienicerii vechi s-a îmbolnăvit şi m-au trimis pe mine în locul lui, răspunse sârbul... Dar spuneţi-mi, vreţi să fugiţi la valahi?

— Asta nu te priveşte! mârâi Bucur. Întoarce-te cu spatele...

Ezid se supuse, şi Bucur îi fixă vârful hangerului între coaste, în locul unde învăţase de la comandanţii turci că, împingând numai puţin, tăişul ajunge îndată la inimă.

— Cred că ne putem înţelege cu el... îi şopti Băiatul lui Bucur, în timp ce lega, cu repeziciune, un capăt al frânghiei de stâlp.

Băiatul, cu toate că trecuse prin atâtea împrejurări grele şi văzuse nenumărate grozăvii, iar comandanţii ienicerilor încercaseră să-l deprindă cu uciderea fără milă, nu se împăca, şi nu se va împăca până la sfârşitul vieţii cu ideea de a omorî cu inima uşoară un om. Legea cea cruntă a războiului, ce te îndeamnă să-ţi ucizi duşmanul, mai înainte de a te ucide el pe tine, n-a putut, cu toate primejdiile care l-au înconjurat, să pună

niciodată deplină stăpânire pe el... Calea pe care mergea era aceea a blândeţii şi înţelegerii. De aici, ce-i drept, i s-au tras şi unele suferinţe.

— Numele meu adevărat este Mihailo, le suflă ienicerul în taină, văzând că Băiatul nu are de gând să-l ucidă. Luaţi-mă cu voi...

Băiatul se întoarse spre Bucur. Schimbară amândoi o privire.

— De mult vroiam să fug, continuă sârbul... Dar n-am avut curaj. Nu ştii în cine te poţi încrede...

— Bine, se învoi Bucur, la o mişcare cu capul a Băiatului. Dacă ne trădezi, te înjunghiem...

— De asta să n-aveţi grijă! spuse Mihailo. Îi urăsc pe osmanlâi...

— Să ne-o dovedeşti! îi ceru Băiatul şi-i făcu semn lui Bucur că poate începe să coboare.

— Vorbeşti cu cineva? se auzi vocea ienicerului ce stătea de strajă dincolo de gâtuirea rotundă a podului.

— Nu. Mi-e urât şi cânt pentru mine, îi răspunse sârbul...

— Vino, sau să viu eu la tine să stăm de vorbă... se auzi ienicerul din partea cealaltă a podului.

— Rămâi acolo. Mă simt mai bine singur, se grăbi să spună Mihailo.

Băiatul, care în prima clipă ridicase hangerul, îşi lăsă în jos braţul, răsuflând uşurat.

— Când ajunge Bucur la capătul sforii, îi spuse sârbului, arătându-i spre poalele cetăţii, începi să cobori tu...

— Bucur? Aha! Acesta e numele valah! Şi tu cum te numeşti? îl întrebă Mihailo.

— Băiatul...

Bucur, înotând în apa care era rece ca gheaţa, scutură

frânghia. Atunci Băiatul îi făcu semn şi sârbului să coboare.

— Şi tu?

— Eu vin după tine

Ajunseră jos şi înotau, plescăind încet, spre limba stâncoasă de pământ, ce se întindea înaintea lor, când se auzi din cetate o trâmbiță sunând, ca un țipăt omenesc. Tobele duruiră şi ele semnalul fugii unor ieniceri.

Ceea ce prevăzuse Băiatul se întâmplase. Spahiul din grajd reuşise să-şi scoată din gură cârpa şi dăduse alarma.

Dacă mai întârziau puțin, erau prinşi.

— Repede, la barcă! îi îndemnă Băiatul...

Pe parapetul de unde coborâseră ei se strânseseră o mulțime de ieniceri.

Un val de săgeți porni de sus. Din pricina ploii, a vântului ce începuse să bată şi a întunericului, nici una nu-i lovi.

Cineva strigă răguşit:

— Prindeți-i! Fugari...

Vântul îi purta cuvintele şi nu se înțelegeau prea bine, dar Băiatul crezu că recunoaşte glasul paşii.

Se apropiau de țărmul Dunării, când, pe neaşteptate, o suliță se înfipse lângă ei, în noroi, plescăind surd prin apă. Bucur o smulse şi o azvârli înapoi. Cu un horcăit, cel care era de strajă pe țărm şi încercase să-l ucidă se prăvăli, lovit în gâtlej.

Alt achingiu venea în goană, de lângă sălcii. Mihailo îl întâmpină. Se încinse o luptă scurtă, şi sârbul îl lovi cu hangerul în pântec. Îl prinse apoi de umeri şi-l scufundă în apă.

— În barcă!... În barcă!... îi zori Băiatul...

Săriră în barcă, o dezlegară iute, şi Băiatul cu Bucur începură să vâslească.

Trâmbiţele din cetate sunau şi tobele băteau înnebunitor.

— Să trecem Dunărea cât mai curmeziş! fu de părere Mihailo. Au pornit trei bărci încărcate cu ieniceri. Vor să ne iasă înainte…

— Îi comandă însuşi aga! băgă de seamă Bucur.

Aga era în picioare, în prima barcă. Pesemne le poruncise ienicerilor să-şi întindă arcurile, căci patru sau cinci săgeţi vâjâiră pe lângă ei.

Din nefericire, curentul fluviului era atât e puternic, încât barca fugarilor – cu toate că Mihailo şi Bucur vâsleau din răsputeri – nu putea să-şi urmeze drumul şi era împinsă în jos.

— Mai avem puţin şi ne ciocnim cu barca în care se găseşte aga! îi înştiinţă Băiatul pe tovarăşii săi.

Celelalte două bărci se pregăteau să-i înconjoare din faţă şi din spate, în bărcile ienicerilor, vâslaşii erau câte patru, şi direcţia se putea păstra mai uşor.

Înconjuraţi, nu mai putea fi vorba de scăpare. Numărul ienicerilor ce-i urmăreau era de zece ori mare.

— Mi se pare că suntem pierduţi! se amărî Mihailo. Şi cât nădăjduiam să scap din ghearele turcilor…

— Stai, încă nu suntem prinşi, le făcu curaj Bucur…

— Trageţi! porunci, din barca sa, aga ienicerilor.

Alt roi de săgeţi porni. Norocul fugarilor fu şi de data asta noaptea. Vântul şi ploaia le erau prieteni.

Băiatului îi veni o idee:

— Să ne prefacem că suntem loviţi, să răsturnăm barca şi să-i lăsăm să creadă că ne-am înecat.

— Dacă am putea ajunge pe malul românesc… murmură Bucur.

— E prea departe, clătină din cap Mihailo.

— Aşa e, recunoscu Băiatul... Uite, colo, pe țărmul bulgăresc e o pădure...

— O vedem, ziseră Mihailo şi Bucur.

— Ne căutăm unul pe altul înlăuntrul ei. Curaj, băieți...

— Cu bine! răspunseră ei...

Încă o dată ienicerii traseră spre fugarii de a căror barcă se apropiau.

— Sunt rănit, dete un țipăt Băiatul pe turceşte, ridicându-se în picioare şi lăsându-se apoi să cadă în apă, cu brațele întinse, ca şi cum ar fi fost lovit.

— Unul s-a dus, se bucură aga. Omorâți-i şi pe ceilalți!...

Cât ar fi vrut Mihailo să aibă acum arcul, căci el era unul dintre cei mai buni țintaşi din ortá. Aşa, se mulțumi să scrâşnească din dinți şi să încerce să se ascundă pe fundul bărcii, în timp ce alte săgeți zburară prin preajmă, înfigându-se în lemnul bărcii.

Prefăcându-se că sunt şi ei răniți, Bucur şi Mihailo se aruncară, de asemenea, gemând, în apă.

În cădere îşi răsturnaseră barca.

Se dădură la fund şi înotară cât puteau de iute spre vale, ajutați de curent.

— S-au înecat tustrei, zise aga mulțumit, după ce-şi plimbă privirea pe suprafața unduitoare a Dunării. Nu se mai vede nimic...

— Nimic, recunoscură ienicerii, bucuroşi să se întoarcă mai degrabă.

— Agățați barca fugarilor, aşa răsturnată cum e, de a noastră, şi trageți-o la mal, porunci aga.

Ploaia se întețise şi fluviul parcă fierbea. Din fundul său venea un zvon înăbuşit. Pădurea de sălcii se zbătea.

Bărcile ienicerilor, ce luaseră cu ele şi barca băieților, pluteau către debarcader. Pe malul de la Nicopole zgomotul se liniştea. Numai o făclie mai tremura pe podul de lemn al cetății. Razele ei străluceau din când în când prin gurile de tragere cu arcul...

Băiatul scoase capul din valuri. Era departe de debarcader.

— Sunteți pe-aici? întrebă el, bătând apa cu tălpile.

— Eu am ajuns! îi răspunse, mai din mijlocul fluviului, Mihailo.

Abia acum, după ce trecuse primejdia, Băiatul îşi dădu seama cât era apa de rece

— Brrr!... începu să tremure. Dar Bucur unde e? Bucureee!... Bucureee!... strigă.

— Sssst!... Am ajuns! îl auzi pe Bucur de pe mal... Veniți încoace.

— Venim!... Venim!... răspunseră Băiatul şi Mihailo.

Nu trecu mult şi se adunară tustrei, cu apa şiroind pe ei şi înghețați de frig.

— Bine era să fi putut ajunge pe țărmul celălalt înainte de revărsatul zorilor, îşi dădu cu părerea Bucur, sărind pe loc şi bătându-se cu palmele pe piept şi pe umeri, să se mai încălzească. S-ar putea ca paşa să trimită mâine de dimineață ienicerii să ne caute cel puțin leşurile aruncate de apă la mal, ca să ni le poată înfige în țepi, pe ziduri.

— Ah! Dacă am fi rămas cu barca... se întristă Mihailo.

O luară de-a lungul țărmului, apropiindu-se de pădurea de sălcii unde voiau să se ascundă, până vor lua hotărârea ce anume era mai bine să facă.

Pământul chiftea sub picioarele lor desculțe.

Ploaia mai încetase însă şi, către miazănoapte,

deasupra Valahiei, cerul se limpezise puțin. Dintr-o spărtură a norilor mijea un petec de lună.

— Semn bun, se înveseli Băiatul... Uite ce spun eu: să ne odihnim şi să încercăm să trecem totuşi înot dincolo.

Pe când vorbeau aşa, adunați pe cărarea ce şerpuia prin pădure, pe malul Dunării, zgribuliți de frig, se treziră înconjurați de o ceată de bărbați şi femei.

Se vedea limpede că noii veniți erau nişte țărani bulgari, ce fuseseră strânşi de turci, lucraseră pe undeva, pe la vreo cetate, şi acum se întorceau acasă. Bărbații aveau în mâini, unii sape, alții numai nişte toiege. Fețele le erau învăluite în bărbi țepoase şi zbârlite, cele mai multe cărunte, ca nişte nori ai amărăciunilor. Femeile, îmbrăcate în fuste cenuşii şi sumane de postav țărănesc, cârpite şi răscârpite, veneau în urma bărbaților. Printre ele erau şi câteva fete tinere. Dar şi acestea păreau bătrâne. Fețele asprite şi umerii încovoiați de oboseală nu lăsau să li se vadă tinerețea.

Oamenii veniseră, pe nesimțite, pe poteca din pădure, îndreptându-se spre satul ce se afla în apropiere. Cei mai mulți erau desculți, şi doar puțini purtau opinci din coajă de copac.

Erau flămânzi, trudiți şi îndârjiți.

Un bătrân cu o chică lungă păşea înaintea tuturor.

— Uite nişte turci rătăciți, zise bulgăreşte.

— Arme au? întrebă alt țăran din urmă.

— N-au, şi chiar dacă ar avea... mormăi bătrânul, trebuie să...

— Să scăpăm lumea de ei, să nu mai îngroaşe haita de la Nicopole.

— Înecați-i! țipă ascuțit o femeie. Unii ca ei mi-au luat amândoi băieții...

— Să-i înecăm! rostiră alții, şi câteva toiege şi sape se

ridicară.

Bătrânul îl învățase pe Băiat bulgăreşte, încă din prima copilărie, cum se silise să-l învețe şi alte limbi. Nu era greu. Aproape fiecare călugăr din mânăstirea Tismana cunoştea ori bulgăreşte, ori sârbeşte, sau amândouă aceste limbi slave.

Bucur, care împreună cu Tit fusese silit să cânte şi să joace prin garnizoanele turceşti din Bulgaria, rupea şi el câteva vorbe. Iar sârbul Mihailo avusese mama bulgăroaică.

Țăranii îşi ridicaseră toiegele şi sapele şi se pregăteau să-i toace cu ele – aşa cum făceau țăranii bulgari ori de câte ori întâlneau pâlcuri răzlețe de ieniceri – şi să-i arunce în Dunăre. De aceea ienicerii nu umblau, de obicei, decât în cete prin Bulgaria, unde poporul, deşi în lanțuri, nu se dădea învins.

Băieții, pentru întâia oară, se simțiră înfricoşați.

Aventura pe care o trăiseră, oboseala, frigul, încordarea fără margini îi istoviseră.

Vedeau că se apropie moartea. Şi moartea nu venea de data asta de la duşmani, ci de la prieteni. Cum să-i facă să înțeleagă lucrul acesta?

— Stați! strigă Băiatul, ridicând mâinile. Nu suntem ceea ce credeți…

Bărbatul cel vârstnic, din frunte, se opri.

— Nu sunteți ieniceri?

— Ba da… bâigui Mihailo.

— Atunci pe ei, ce mai stați? se îndârji femeia căreia i se răpiseră băieții, ieşind ea însăşi înaintea celorlalți.

Băiatul aruncă o privire spre Dunăre. Aburi verzui pluteau deasupra ei. Ploaia contenise şi luna se vedea în întregime, spălată şi curată ca obrazul unei fete într-o zi de sărbătoare. Dincolo de apă era țărmul valah. Vlad

trebuia înştiinţat. Vlad era în primejdie.

— Am fost ieniceri, strigă Băiatul mai departe, cu mâinile ridicate. Suntem copii de valahi, răpiţi în urmă cu trei ani de turci. Adică el e sârb, îl arătă pe Mihailo. Şi Mihailo dădu din cap, în semn că aşa e. Dar ne-am păstrat credinţa strămoşească. Noaptea asta am fugit din cetate…

— De la Nicopole? se mirară câţiva. Asta nu se poate…

— Se poate, întări Bucur. Sârbul acesta era de strajă, şi ne-a ajutat…

Oamenii începură să-şi lase jos sapele şi toiegele.

— Măi, să ştiţi că e adevărat, îşi dete seama bătrânul… De asta era atâta tulburare la cetate. Aţi vrut să fugiţi peste Dunăre?

— Da, cu o barcă, dar n-am putut, îl lămuri Băiatul… Ne-am răsturnat singuri barca, să creadă turcii că ne-am înecat.

— Săracii de ei! oftă femeia înverşunată de adineauri.

— Şi-acum ce-aveţi de gând? îi întrebară ceilalţi bărbaţi şi femei, strângându-se prietenoşi în jurul lor.

— Vrem să trecem încă în noaptea asta dincolo, ca să ajungem mâine la voievodul Vlad.

— În Vlad şi-au pus mulţi nădejdea, de când a fost răpus de molimă, la Belgrad, Ioan de Hunedoara, glăsui bătrânul… El singur mai ţine sabia în mână, stând stavilă împotriva păgânilor. Dacă va vrea Dumnezeu, poate să ne vină şi nouă într-ajutor.

— Noi şi cu valahii am fost întotdeauna ca fraţii, rostiră bărbaţii şi femeile.

— Veniţi acum, urmă bătrânul, să vă încălziţi şi să vă dăm, de unde om găsi, nişte schimburi uscate. Avem o luntre pitită sub mal…

Satul, dacă se poate numi aşa, era la o azvârlitură de

băț, la capătul pădurii. Câteva bordeie înfundate în pământ şi două sau trei colibe de nuiele lipite cu lut. Într-una din aceste colibe băieții se dezbrăcară, aruncându-şi în foc veşmintele roşii, cu brâie scumpe, albastre, de mătase, pe care le purtaseră cu atâta silă. Parcă nişte poveri zdrobitoare le fuseseră luate din spate, când îşi văzură hainele ienicereşti arzând. Se simțiră mai uşurați şi veseli. Țăranii le aduseră, din sărăcia lor, îmbrăcăminte albă de pânză, semănând cu aceea a valahilor. Băiatul mai primi o bundă zdrențuită, Mihailo un sumăiaş strâmt şi rupt în coate, şi Bucur un ilic.

În colibă flăcările luceau vesele.

Mâncară o fiertură de mei. Sorbiră din ulcele o băutură fierbinte, întăritoare, din fructe de măcieş de toamnă şi buruieni tinere de primăvară.

Întremați, se întoarseră apoi, înconjurați de săteni, până la Dunăre, unde într-un loc ferit, între sălcii, se afla pitulată luntrea. Băieții îşi luară rămas bun de la oameni. Femeia care ceruse în pădure, cu glas tare, ca ei să fie înecați, îi sărută ca pe copiii săi. Lacrimile ei le udară obrajii. Şi însoțiți de binecuvântările şi urările oamenilor, rostite din inimă, se depărtară de malul bulgăresc.

— Ehei, zise pe drum țăranul bulgar ce-i însoțea şi urma să se înapoieze cu barca, din Valahia ne vin o mulțime de veşti! Vlad se arată a fi un domn şi jumătate.

La întrebările băieților cu privire la veştile despre măria sa Vlad, acesta le povesti cum noul domnitor îşi alcătuise o armată nouă, din slujitori şi țărani credincioşi, cu ajutorul cărora îi ține din scurt pe turci. De asemenea, şi-a făcut o gardă de oşteni bine instruiți, însă tot numai cu oameni de țară, nu cu străini. Oştenii

aceştia, numiți trabanți şi înarmați cu halebarde[5], sunt gata să moară pentru el…

— Şi eu aş fi gata să mor, dacă ar fi nevoie, rosti Băiatul… A fost atât de bun cu mine. Mi-ar place să fac parte dintre trabanții săi. Dar anumiți boieri erau împotriva lui. Mai ales unul, Albu cel Mare…

— Albu cel Mare? Am auzit de el… A pierit de trei ani. S-a ridicat cu oaste împotriva lui Vlad. Unii boieri l-au sprijinit pe Albu. Dar Vlad l-a prins şi l-a tăiat…

— Bine i-a făcut! glăsui Bucur. Din cauza lui şi pentru el ne-a oropsit comisul Ghilț.

— Despre boierii trădători mai cunosc o întâmplare, râse țăranul… Nu ştiu dacă o fi adevărată…

— Povesteşte-o! îl rugară băieții.

— Se zice că măria sa Vlad, în haine schimbate şi cu fața acoperită, cum umblă el adesea prin sate şi târguri, a reuşit să se strecoare printre aceşti mari boieri şi să-i audă cum puneau la cale chiar moartea lui…

— Nelegiuiții!… rosti Băiatul, neputându-se stăpâni.

— Domnitorul s-a făcut că e un om de-al lui Albu ce Mare, râse şi cu mai multă poftă țăranul… I-a chemat la o petrecere pe seara următoare, într-o casă a unui credincios al lui, zicând să vie neapărat toți câți vor moartea domnitorului. «Vodă va fi otrăvit, i-a încredințat el, şi voi mă veți ajuta atât la uciderea lui Vlad, cât şi la azvârlirea leşului în apă.» Boierii au căzut în capcană şi s-au legat să vină la ospăț. S-au despărțit, înțelegându-se să se recunoască între ei prin cuvintele: «Pe mâine seară».

În seara următoare, dornici să-l ucidă pe Vlad, s-au

---

[5] Halebarda era o suliță lungă de lemn, cu vârful de metal, având într-o parte un tăiş în formă de bardă şi în cealaltă un fel de cârlig.

strâns în locul şi la ceasul hotărât, şoptindu-şi între ei: «Pe mâine seară!» «Pe mâine seară...»

Erau tare mulțumiți, se ospătau şi beau cu poftă. Şi iată-l şi pe Vlad, Drăculea, cum îl numeau. «Pe mâine seară, boieri!» rosteşte el cuvintele de recunoaştere. «Pe mâine seară!», sar boierii bucuroşi de la mese, socotind că a venit clipa cea mare. «Dar vodă n-a venit!» se mâhneşte unul... «Ba a venit!» răspunde Vlad şi îşi dezveleşte obrazul, îşi dă jos haina neagră şi rămâne în cea domnească...

«La fel ca atunci la Râmnic!» îşi aminteşte Băiatul...

— Şi boierii? întreabă Bucur cu sufletul la gură.

— Au căzut în genunchi să ceară iertare...

— Şi vodă i-a iertat? se înverşună Băiatul...

— Aş! De unde! I-a luat la cercetare. I-a întrebat un singur lucru: Câți domni a apucat fiecare de când trăieşte.

— Şi ei ce-au răspuns? întreabă Mihailo.

— Nici unul nu apucase mai puțin de şapte. «Şi asta numai din pricina dezbinărilor şi uneltirilor voastre, a tunat vodă. Domnii se schimbă, țara slăbeşte, şi turcul ne-o ia în stăpânire!» Şi i-a tras pe toți în țeapă!

— Bine le-a făcut! ziseră într-un glas Bucur şi Mihailo.

Luntrea se apropia de mal... Malul valah era mai jos decât cel bulgăresc.

Începea să se lumineze de ziuă. Pe apa Dunării pluteau rădăcini, ramuri şi ierburi smulse din munte de ploi.

Cerul era din nou senin şi cele câteva resturi scuturate de nori erau împinse de vânt către Nicopole.

Cetatea părea, în depărtare, pustie. Nu se zărea acolo nici o mişcare. Zidurile ei reci priveau mohorâte şi amenințătoare către pământul valah.

De-acolo scăpaseră băieţii, şi nici nu le venea să creadă că sunt aici.

Tustrei îi strânseră mâinile ţăranului şi săriră din luntre.

Tinerii valahi îngenuncheară şi sărutară pământul încă ud de ploaie, după străvechea datină a celor ce se întorc acasă, aşa cum învăţase Băiatul de la Bătrân.

Sufletul Băiatului era atât de uşor, încât, dacă ar fi fost o pasăre, ar fi simţit nevoia să zboare. Să zboare şi să cânte ca o ciocârlie: «Acasă… acasă…»

— Să ne vedem cu bine! îi strigară ţăranului. Vă mulţumim tuturor.

— Curaj şi spor la drum! le ură acesta, în timp ce-şi întorcea luntrea, îndreptându-se spre ţărmul bulgăresc. Şi mai aşteptăm veşti!

— Acasă!… Acasă!…

Casa însemna Târgovişte.

Băieţii porniră întins, pe jos, căutând drumul spre scaunul domnesc.

În cale mai auziră de la oameni şi alte lucruri – în afară de cele povestite de ţăranul bulgar – şi anume, în primul rând, că în Valahia s-a făcut rânduială. Vodă urăşte atât de mult răul, încât, dacă săvârşeşte cineva vreo hoţie sau nedreptate, este pedepsit. Pot să fie cei vinovaţi şi boieri mari sau preoţi, pedeapsa este aceeaşi: spânzurătoarea sau ţeapa. Cu nici o bogăţie nu se pot răscumpăra. Vodă îi răpune fără milă şi pe mincinoşi – căci nu îngăduie decât adevărul… Cei leneşi, cei ce nu-şi păstrează cuvântul dat, ca şi femeile necredincioase, ori fetele uşuratice, care-şi ung cu sulimanuri chipul, dându-şi ochii peste cap, nu au o soartă mai bună.

Cel mai straşnic îi osândeşte însă Vlad pe pământenii fără dragoste de ţară sau pe străinii ce nu cinstesc cum

se cuvine Valahia şi pe stăpânitorii ei.

Astfel de vorbe şi încă multe altele ascultară băieții noştri cât timp se zoriră pe jos, apoi într-o căruță a unui pescar, şi, în sfârşit, cât goniră pe cai, însoțiți de o ceată de oşteni ai lui Vlad, dintre cei ce privegheau drumurile, cunoscând ce se petrecea în sate şi târguri, pe drumuri şi pe ape, prin tot tărâmul valah.

7
O NOAPTE PE VALEA VOIEVOZILOR

Băieţii şi Tit nu se mai săturau să se îmbrăţişeze, să se privească şi să se asculte vorbind.

Mai ales lui Tit nu-i venea să creadă că aceia care fuseseră doar nişte copii – când răutatea şi dorinţa de răzbunare a comisului Ghilţ îi despărţise – crescuseră atât de mari, li se îngroşaseră puţin glasurile şi amândurora le răsăriseră deasupra buzei de sus tuleiele. Inima lui de tată îl îndemna să-l strângă la piept mai mult pe Bucur. Numai că, fiind un om bun şi înţelegător, nu-l lăsa pe Băiat să simtă acest lucru. Îi arăta aceleaşi calde simţăminte, ca şi fiului său. De fapt nici nu era prea greu, fiindcă în lunile cât colindaseră prin ţară se ţesuseră între Băiat şi Tit nişte legături aproape la fel ca acelea dintre un tată şi fiu.

Era mişcător, ce-i drept, însă şi cam caraghios, să vezi pe un om atât de voinic, cioplit parcă dintr-un trunchi retezat de stejar – cum era păpuşarul – plângând ca o femeie.

Atât era de bucuros de revederea neaşteptată că, oricât se străduia, nu putea să-şi oprească lacrimile. Pe chipul lui mare, cu pielea negricioasă şi învârtoşată, semănând cu coaja de copac, picăturile fierbinţi şi sărate i se prelingeau necontenit până în barbă, în timp ce-i strângea la piept, pe rând, cu braţele sale îngrozitor de lungi, pe cei doi băieţi.

La bucuria generală luau parte şi Negru şi ursul…

Un asemenea spectacol merita să fie văzut. Cele două animale nu îşi uitaseră stăpânii şi se înghesuiau care mai de care să-i atingă pe noii sosiți – unul cu fruntea, nechezând înduioşător, celălalt cu labele, mormăind. Calul numai că nu vorbea, dar încolo îl privea pe Băiat cu nişte ochi umezi, aproape omeneşti. Îi punea capul pe umăr şi şi-l sprijinea cu încredere. În felul acesta nădăjduia că îl va face să înțeleagă pe Băiat cât îl iubea, cât îi lipsise de mult în aceşti trei ani, de câte ori nu-i venise să-l părăsească pe Tit şi s-o ia la fugă prin coclauri, doar-doar îl va regăsi. Ursul avea şi el un fel aproape asemănător de a se purta față de Bucur, alături de care copilărise. Însă nu-l uita nici pe Băiat. Din când în când se repezea la el, apucându-l cu labele pe după umeri, şi mormăind bucuros îl strângea la pieptul păros. O dată îl strânse chiar cu atâta foc, încât, dacă Băiatul n-ar fi ajuns aşa de voinic în anii petrecuți în tabăra ienicerească, poate l-ar fi înăbuşit.

Mihailo şezuse la început mai la o parte, dar curând fu prins şi el de vârtejul veseliei celorlalți. Familia pe care şi-o pierduse din pricina năvălirilor otomane şi-o regăsea aici, alături de un om simplu şi bun, ca păpuşarul, de cei doi băieți şi de nişte biete necuvântătoare, cum erau Negru şi ursul, iar patria lui adoptivă devenea Valahia.

Până să ajungă însă să se întâlnească cu Tit, băieții străbătuseră țara, călări, călăuziți de oştenii domneşti. Aceştia aveau o înfățişare care le plăcuse băieților. Fuseseră aleşi numai oameni înalți, chipeşi, purtând pe ei un fel de dolmane, cum erau cele ungureşti, încheiate cu nasturi făcuți din şireturi, căciuli înalte din postav, împodobite cu blană, cizme de piele în picioare, şi erau

înarmați cu săbii şi halebarde.

În drum nu făcuseră decât o oprire într-o cetate aşezată pe râul Dâmbovița, în mijlocul unor păduri dese, numite Codrii Vlăsiei. Aici, în Cetatea Bucureştilor, se şoptea că ar cam dori vodă, cu vremea, să-şi strămute capitala. La Târgovişte, cel mai de seamă şi mai frumos oraş al țării, sălăşluiau prea mulți dintre duşmanii săi înverşunați, foşti prieteni şi tovarăşi de uneltiri ai lui Albu cel Mare, pe care Vlad îl scurtase de cap încă de la începutul domniei. În Cetatea Bucureştilor, Vlad îşi clădise o casă întărită, în mijlocul unei puzderii de cocioabe acoperite cu paie, de dughene ale negustorilor şi ateliere ale fierarilor, dulgherilor şi ale altor meseriaşi.

Nu prea departe de casa domnească, se ridica un han. În curtea lui se aflau o mulțime de care cu boi dejugați.

La han poposiră oştenii. Băieții fură ospătați pe seama domniei, aşa cum suna porunca pentru toți câți erau conduşi, sub pază, până la scaunul din Târgovişte.

Din cetatea amintită, ținură râul Dâmbovița pe tot cursul său, străbătând pădurile până într-un sat ce era, ca şi toate moşiile dimprejur, în stăpânirea unui mare boier, Flor.

În dreptul conacului cu ziduri ca de cetate, al boierului Flor, se despărțiră de cursul Dâmboviței şi, tăind printr-o luncă împresurată de sălcii scorburoase şi plopi, ieşiră spre valea altui râu, Ilfovul... Trecură râul prin vad – şi iacătă-i, în puțină vreme, la poarta dinspre miazăzi a cetății de scaun.

De pe zidurile înalte, străjerii îi opriră cu strigăte groase şi amenințătoare: Dar oştenii le răspunseră, arătându-le cine sunt. Şi intrară cu băieții pe poartă.

Dacă Cetatea Bucureştilor era un târguleț curat, cu nişte case domneşti, un han, câteva dughene şi o

bisericuță de lemn, în schimb Târgoviştea le stârni băieților o uimire dintre cele mai puternice.

Casele erau arătoase, cu acoperişuri largi, de şindrilă, şi înconjurate cu grădini şi livezi. Printre coroanele înverzite ale copacilor – fiindcă aici, în Valahia, primăvara părea că venise de-a binelea – se iveau turlele – care de care mai strălucite – ale nenumăratelor biserici. Aproape fiecare mare boier din Târgovişte îşi ridicase în ogradă câte o biserică, cele mai multe fiind făcute din piatră. În biserici, boierii îşi aveau preoții sau călugării lor, ce le făceau slujbele de dimineață şi seară.

Oştenii domneşti, acolo unde împrejmuirile erau mai scunde, aruncau în ogrăzile boiereşti priviri pătrunzătoare şi lipsite de prietenie. La ivirea oamenilor lui Vlad, rarii slujitori boiereşti, înarmați, ce se vedeau pe ulițe sau cei ce se ițeau prin locaşurile rotunde, anume scobite în ziduri, dispăreau ca bătuți de vânt. Unii se trăgeau înapoi, să nu li se mai vadă obrazurile. Ceilalți intrau repede în curți şi închideau în urma lor porțile de lemn, cu drugi puternici sau cu cârlige de fier.

Căsuțe mai mărunte, cum văzuseră în cetatea de pe râul Dâmbovița, cocioabe sau bordeie nu se întâlneau în Târgovişte. Sărăcimea fusese nevoită să-şi vândă cocioabele sau petecele de pământ. Boierimii trufaşe sau chiar neguțătorilor înstăriți nu le plăcea să se amestece cu nevoiaşii.

În timpul lungii domnii a înaintaşului lui Vlad, aceste măsuri se desăvârşiseră. Micii meşteşugari, cârpacii de încălțăminte şi îmbrăcăminte, bărbierii şi tot soiul de oameni nevoiți să-şi câştige pâinea, făcând fel de fel de munci neguțătorilor înstăriți, fuseseră împinşi cu totul afară din oraş. Cocioabele lor se găseau în partea mai joasă de dincolo de ziduri.

Călăreții noştri străbătură partea de miazăzi, liniştită şi tăcută, a ogrăzilor şi caselor boiereşti, şi intrară pe ulițele strâmte, unde se înghesuiau prăvăliile şi dughenele neguțătoreşti, cu acoperişuri late şi lăsate în față ca nişte cozoroace de şepci, la adăpostul cărora puteau fi înşiruite mărfurile: postavuri şi pânzeturi, încălțăminte sau numai piele tăbăcită, olărie, făină, peşte proaspăt şi sărat, obiecte de podoabă – şi toate câte se mai puteau vinde într-un târg atât de mare şi însemnat ca Târgovişte.

Pe vremea lui Mircea cel Bătrân, bunicul domnitorului Vlad – acela ce stăpânise Valahia până la Marea cea mare – pe locul acesta, unde se întindeau prăvăliile şi puzderia de ateliere pe bresle – unele în aer liber sau numai sub câte un şopron – fusese târgul propriu-zis. Aici se întâlneau neguțătorii, venind cu carele din toate patru zările, din țară şi de peste hotare, să-şi vândă sau să-şi schimbe între ei mărfurile. Târgul se ținea şi primăvara, şi toamna, după culesul strugurilor.

Pentru că locuitorii oraşului se înmulțiseră şi se ridicaseră case numeroase, locul se strâmtase.

Asta îl făcuse pe Vladislav, după cum se povesteşte, să ia hotărârea ca târgurile de aici – cele mai mari şi vestite din țară, de la care venea chiar numele oraşului – să aibă loc în afară de ziduri.

Locul ales de Vladislav pentru ținerea târgurilor era pe malul celălalt al râului Ialomița – râu ce străjuia în partea de miazănoapte zidurile oraşului – în apropiere de aşa-numita Vale a Voievozilor. (Vale unde, în vremea de demult, pe o câmpie înflorită, îşi țineau străvechii cneji şi voievozi adunările cu obştea, atunci când aveau de luat hotărâri însemnate, cum ar fi pacea sau războiul...)

Strămutarea târgului, făcută de Vladislav, se păstrase

şi sub voievodul Vlad, fiindcă oraşul, oricât era de mare, nu izbutea să cuprindă pe toţi neguţătorii câţi veneau din întreaga ţară.

De altfel, chiar în ziua aceea începuse târgul din săptămâna de dinaintea Floriilor. Neguţătorii erau plecaţi cu mărfuri pe Valea Voievozilor. Cu toate acestea, freamătul era destul de viu şi în cartierul neguţătoresc al Târgoviştei, căci mulţi străini de locuri veniseră să viziteze şi să cunoască prăvăliile din oraş.

Dincolo de cartierul acesta, plin de zarvă şi înghesuit, de unde, prin poarta Dealului, se putea trece peste Ialomiţa, începea, spre stânga, Uliţa Domnească.

Uliţa avea de o parte casele domneşti, sprijinite pe zidurile dinspre miazănoapte ale cetăţii, şi de alta – o serie de curţi boiereşti.

Nefiind cu putinţă, ca astăzi, o aliniere a caselor şi grădinilor, Uliţa Domnească se înfăţişa privitorului într-un fel de haos pitoresc de curţi, clădiri de locuit şi biserici, împrejmuite de ziduri şi garduri de lemn, ale căror porţi înalte şi bine zăvorâte erau păzite de slujitori înarmaţi.

De cum coteai spre stânga, pe Uliţa Domnească, cele mai mari case erau tot ale fostului vistiernic Flor, acela al cărui conac, zidit în chip de cetate, îl întâlniseră băieţii pe malul Dâmboviţei, în timp ce călăreau spre Târgovişte.

Oştenii domneşti se opriră o clipă în faţa porţilor întunecate, tăcute şi bine zăvorâte, ale caselor lui Flor, în spatele cărora nu părea să se afle nimeni. Se uitară lung la crenelul de pe zidul de lângă poartă, şi Băiatului i se păru că vede, în razele roşii ale amurgului care se cobora peste oraş, lucirea unui vârf de suliţă sau a tăişului unei săbii.

Doi oşteni îşi făcură semne, arătând către crenele. Băgaseră şi ei de seamă lucirea armelor. Ceilalți dădură din cap. Porniră apoi mai departe, până la poarta palatului domnesc. Poarta se deschise, şi ceata de oşteni şi băieți intrară în ograda domnească, în trapul grăbit al cailor.

În curte, lângă casele mici, locuite de slujitori, se vedeau câțiva cai cu frâiele legate de stâlpii anume înfipți în pământ.

Aici descălecară şi înaintară pe jos, până la locuința comandantului oştenilor domneşti: Xalom.

Xalom, un bărbat colțuros, aproape pătrat, cu nişte sprâncene groase, dar cu o privire tristă, îi întâmpină de la uşă, bănuitor.

Despre Xalom se ştia că fusese în robie la turci şi vâslise pe galere. Trupul îi era plin de urmele rănilor. Copila lui fusese luată şi ea roabă şi dusă lui Hamza. Şi paşa o azvârlise în Dunăre, peştilor.

— Cine sunteți voi şi ce vreți? îi întrebă pe noii sosiți.

Băiatul îi povesti cine erau şi îi spuse că, stând la uşa lui Hamza Paşa de strajă, văzuse nişte valahi şi auzise unele vorbe de care atârna chiar viața măriei sale Vlad. Dar pe cine văzuse şi ce anume auzise nu voia să destăinuie decât însuşi domnitorului.

De îndată Xalom, lăsându-i în încăperea lui, sub paza unui oştean, plecă să-l anunțe pe domnitor de sosirea foştilor ieniceri.

Se întoarse. Porunci Băiatului să se spele. Îi dete un rând de straie curate din magazia oştenilor gărzii domneşti, a trabanților, şi îi făcu semn să-l urmeze.

Amurgul se coborâse de peste dealuri. Pânzele lui albastre învăluiau zidurile străvechii cetăți domneşti. Străjerii aprindeau făcliile în ogradă şi le înțepeneau în

lăcaşurile rotunde din ziduri.

Clădirile domneşti, zidite după gustul lui Mircea cel Bătrân, pe temelii solide de piatră, aveau în partea de sus un ceardac podit şi el cu lespezi de piatră. Stâlpii ceardacului, măiestrit încrustați de un pietrar din Valahia mică, sprijineau acoperişul țuguiat şi făcut din şindrilă.

În peretele de sub ceardac se deschidea o poartă boltită şi se vedea, în dreapta, un şir de ferestre de la odăile oştenilor de gardă, ale călăului, de la închisoare şi de la magazii.

Pe partea stângă a caselor domneşti se ridica un turn clădit chiar în acel an, din porunca domnitorului Vlad.

Din vârful turnului, oştenii de sub comanda lui Xalom puteau veghea nu numai oraşul, ci şi zările – într-o parte până la râul Dâmbovița, şi peste câmpiile şi pădurile din jur.

Între turn şi casa domnească era o biserică-paraclis. O trecere subterană ducea de la casele domneşti, pe sub biserică, până la turnul unde domnitorul putea, la nevoie, să se ascundă şi să țină piept năvălitorilor, apărându-se de sus.

Un alt drum ascuns unea turnul, pe sub râul Ialomița, cu mânăstirea şi fortăreața de pe deal...

Băiatul, urmându-l pe Xalom, pătrunse prin partea boltită, urcă pe scările de piatră ce duceau în ceardac şi, trecând printr-un coridor, ajunse în fața unei uşi păzite de doi halebardieri.

Odaia unde îl primea vodă Vlad pe Băiat se afla lângă sala cea mare a sfatului. Ea fusese hărăzită, la săvârşirea palatului, pentru coconii domneşti. Dar Vlad, neavând copii legiuiți şi recunoscuți, camera devenise lăcaşul «sfatului mic», unde nu erau primiți decât boierii

cei mai apropiați de domnitor, pentru treburi la care ceilalți nu aveau ce se amesteca.

În popor se povestea că Vlad nu se mai căsătorise, deşi boierii îl rugau stăruitor şi îi găsiseră o mulțime de mirese, fiindcă voia să păstreze neîntinată amintirea iubitei sale din tinerețe, care se înecase, din pricina duşmanilor.

— Să mai treacă timp!… Să mai vedem!… Să mai îmi alin durerea!… se zice că le răspundea vodă boierilor dornici să-l însoare şi să-l vadă cu un moştenitor legiuit.

Intrând în această încăpere, Băiatul simți un nod ridicându-i-se în gât.

Domnitorul Vlad, cu chipul său tânăr, cu părul bălai, cu ochii pătrunzători, era acolo, în fața lui.

Şedea la o masă groasă şi grea de stejar, înconjurat de patru boieri. Unul se afla mai în umbră, şi nu i se vedea bine fața. Ceilalți trei, dintre care doi mai tineri, erau luminați din belşug de făcliile ce pâlpâiau sprijinite în lăcaşurile lor de pe ziduri, ca şi de făclia de pe masă, înfiptă într-un sfeşnic de metal, închipuind un dragon cu spinarea sfâşiată în lung, de la cap la coadă, având deasupra o cruce.

Sfeşnicul fusese primit în dar de tatăl lui Vlad de la împăratul Sigismund, şi domnitorul ținea la el foarte mult.

Ochii albaştri ai domnitorului erau limpezi. Părul blond îi cădea în şuvițe bogate pe gulerul de catifea, de culoarea vişinei putrede.

Băiatul îngenunche, şi pletele lui, la fel de aurii ca ale voievodului, luminate de pâlpâirea jucăuşă a făcliilor, îi lunecară de-a lungul obrajilor.

— Nu eşti tu călărețul cel mic de la Râmnic? îl întrebă Vlad, recunoscându-l numaidecât, în chip uimitor, căci

Băiatul se schimbase destul de mult.

— Ba da, măria ta, ridică el îndată fruntea, fericit că fusese recunoscut.

Vodă zâmbi, amintindu-şi de păpuşa mânuită de Băiat.

— De ce n-ai venit la mila noastră, cum ți-am îngăduit? îl întrebă Vodă.

— Am să lămuresc totul! zise el... Numai nu ştiu dacă nişte lucruri, care îl privesc doar pe măria ta, pot să le spun înaintea cinstiților boieri aici de față.

— Nu te sfii de nimeni. Sunt boierii cei mai apropiați de inima mea! îi arătă el pe cei de la masă. Ridică-te, apropie-te şi vorbeşte...

Chipul lui Vlad nu se schimbase, dar vocea lui – cel puțin aşa i se păru Băiatului – se făcuse mai tăioasă, mai puternică şi mai poruncitoare.

Boierii surâseră şi ei, recunoscători domnitorului pentru noua încredere ce le-o arăta, de a-i lăsa să asculte o taină care, aşa cum înțeleseseră de la Băiat, îl privea numai pe Vlad.

— Măria ta, rosti Băiatul – după ce se ridică şi se apropie de masă, în lumina făcliilor, rămânând totuşi, aşa cum se cuvenea, în picioare – împreună cu alți doi prieteni ai mei, băiatul păpuşarului pe care l-ai cunoscut, şi un sârb, am fugit din Cetatea Nicopole...

Ochii lui Vlad şi ai boierilor îl ațintiră.

— Ați fost robi? întrebă vodă.

— Nu, ieniceri, glasui Băiatul...

— Lămureşte pe îndelete, îi porunci Vlad.

— Asta am să şi fac, măria ta, dacă-mi dai voie, rosti Băiatul...

Şi începu să-i povestească, pe cât putea mai desluşit, încercând să nu lase să-i scape nici un amănunt, ce se

petrecuse după noaptea aceea din Râmnic; cum fusese trimis cu o ortá la Nicopole, cum stătuse de strajă şi văzuse ce văzuse, şi auzise câte auzise.

Vodă îi puse apoi şi alte întrebări. El şi boierii înțeleseră ceea ce Băiatul nu putuse să-şi dea seama prea bine. Şi anume că, în cetatea Nicopole, în afară de paşa, de Catavolinos, de ieniceri, spahii şi boierii valahi trădători, se mai afla însuşi fratele lui Vlad, trecut de partea duşmanilor.

Despre fratele domnitorului, pe care l-am mai amintit, pe nume Radu, deşi fusese şi el închis de turci la Egrigoz, se ştia că nu făcuse nici cea mai mică încercare de a fugi. Dimpotrivă, se arătase supus față de osmanlâi, aşteptând ceasul când Mahomed ar fi hotărât să-i dea scaunul domnesc.

Ceasul venise. Vlad îl răsturnase pe slăbănogul Vladislav. Otomanii voiau să aibă pe tron un alt domnitor credincios lor, nu un răzvrătit, un luptător pentru libertate, aşa cum fusese Mircea cel Bătrân, Dracul Voievod şi, în anii din urmă, Vlad.

Pentru blidul de linte al osmanlâilor, Radu – căruia prietenii şi slugile lui, valahii fugari din țară, îi ziceau «cel Frumos», fiindcă avea, într-adevăr, o frumusețe de femeie – îşi vindea patria, îşi vindea fratele şi îşi vindea poporul din care făcea parte. Trecea de bunăvoie în tabăra duşmanului, cu ajutorul şi în folosul căruia voia să domnească.

Băiatul lămurea totul, mai departe, şi chipul voievodului se întuneca din ce în ce mai mult.

Făcliile pâlpâiau, împrăştiind un miros dulceag de răşină. Câinele lățos, alb, pe care numai târziu de tot Băiatul băgase de seamă că Vlad îl avea la picioare, mârâi pe neaşteptate, simțind pesemne pe domnitor

mânios, după felul cum lovise cu pumnul în masă.

Vlad izbuti totuşi să se stăpânească. Ridicându-se în picioare, se îndreptă, urmat de câinele lui, până lângă una din cele două ferestruici înguste ale încăperii, privind luna ce răsărise alburie pe cer.

Gândul că însuşi fratele său era de partea turcilor îl mânia şi îl mâhnea peste măsură.

— Iar pe comisul Ghilț trebuia să-l tai chiar atunci la Râmnic! îşi spuse gândul cu glas tare. Dar vremea încă nu este trecută!

Băiatul nu îndrăznea să facă nici cea mai mică mişcare. Aştepta poruncile domnului. Aproape uitase că afară, în încăperea lui Xalom, îl aşteptau Bucur şi Mihailo, despre care îi povestise totul, în amănunt, lui Vlad.

— Eu am vrut să-l înjunghii la uşa lui Hamza Paşa – îşi luă curaj Băiatul, până la urmă – dar m-am temut că nu voi putea să mai ajung la timp la Târgovişte…

— Bine ai făcut şi înțelepțeşte te-ai purtat, îi spuse Vlad, reîntorcându-se la masă, făcându-i semn să se apropie şi punându-i mâna pe umăr. Eşti un viteaz. Şi cei doi prieteni ai tăi sunt nişte viteji. Logofete Lazăr – se întoarse domnitorul către boierul ce stătea mai în umbră – nu ştii cumva unde se află păpuşarul, tatăl prietenului acestui băiat? Parcă-mi spuneai zilele trecute ceva despre el… Nu avea şi un urs?…

— Ba da, măria ta… Avea!… izbucni Băiatul, înveselit, recunoscându-l pe boierul ce-l însoțise pe Vlad, cu trei ani în urmă, la iarmarocul din Râmnic, şi care se ridicase, ca toți ceilalți, între timp, în picioare.

— Măria ta, rosti logofătul, te înştiințasem că… boierul Flor – şi, rostind numele acestui boier, logofătul apăsă pe cuvânt cu un anumit înțeles – se pregăteşte să-şi

serbeze ziua. La petrecere a poftit de pe acum, pentru sfânta zi a Floriilor, pe anumiți boieri. Ca hazul să fie mai mare şi bucatele să fie mestecate mai uşor, adăugă el batjocoritor, vistiernicul a poruncit să i se înfățişeze în ziua aceea la curte şi o mulțime de lăutari şi măscărici. Printre ei l-a chemat şi pe Tit, fiindcă ştie meşteşugul acela ciudat de a mânui păpuşile, şi cântă, şi joacă un urs...

— Aşa e! îşi aminti domnitorul, în vreme ce Băiatului îi venea să sară de fericire şi să-i strige pe fereastră lui Bucur că tatăl său se găseşte la Târgovişte, şi poate chiar în aceeaşi seară îl vor revedea. Îngrijeşte-te atunci, sfetnice Lazăr, urmă voievodul, ca această întâlnire să aibă loc cât mai curând. Voiesc să bagi însă de seamă şi să ții minte, se întoarse el iar către Băiat, că nu numai la Nicopole se află trădători, ci şi la Târgovişte...

— Am să țin minte! îi răspunse Băiatul, uitându-i-se drept în ochi, încât Vlad se încredință că aşa va fi.

Băiatul se plecă înaintea domnului şi se retrase, mergând cu spatele până la uşa pe care un halebardier o deschise înainte ca el s-o fi atins.

Cu ajutorul logofătului Lazăr, al cărui nume era şi Cazan, şi al trabanților lui Xalom, băieții l-au găsit după aceea, cu destulă uşurință, pe Tit, în apropierea Văii Voievozilor, unde acesta îşi întinsese cortul...

Noaptea aceea n-a mai fost chip de dormit!

Nici pe animale nu le-a prins somnul, fie pentru că-i auzeau pe ei vorbind, fie că fuseseră tulburate de reîntâlnirea cu tinerii lor stăpâni. Negru sforăia întruna pe nări şi necheza, iar ursul mormăia şi se frământa în culcuşul său.

După ce băieții povestiră prin câte trecuseră, de când

fuseseră răpiți de comisul Ghilț şi până ajunseseră, în seara aceea, la Târgovişte, fu rândul lui Tit să arate câte se petrecuseră cu el...

Povestea lui era mai scurtă. Oamenii lui Ghilț crezuseră că s-a înecat, însă cu voinicia pe care o avea, deşi lovit şi rănit, izbutise să iasă din valuri. Prea târziu însă, ca să-i mai poată ajuta pe băieți.

Din nefericire, păpuşarul, în timpul luptei cu slugile boiereşti, fusese împuns cu o suliță. Pierduse o mulțime de sânge, înotând în apa rece a Oltului şi cățărându-se pe stânci. Mâinile şi picioarele îi tremurau. Voise să se repeadă şi să-l dezlege pe Negru. Să încalece pe el şi să pornească pe urmele lui Ghilț. Dar o slăbiciune îl cuprinsese şi se răsturnase în iarbă.

Negru, la rândul său, necheza furios şi sărea în două picioare. Poate că, dacă ar fi fost dezlegat, cu simțurile lui ascuțite, le-ar fi aflat îndată urma. Ar fi fost însă degeaba, fiindcă un cal singur n-ar fi fost în stare să lupte cu toate slugile lui Ghilț. Aceştia l-ar fi săgetat şi l-ar fi răpus fără nici un folos.

Tit zăcuse în nesimțire până a doua zi. Abia atunci izbutise să se ridice şi să se târască până la Râmnic, unde bolise trei săptămâni.

Toamna venise în acel an mai timpuriu decât altă dată. Iarmaroacele, bâlciurile şi târgurile se țineau lanț. Oamenii se bucurau că turcii nu mai puteau să dea iama oricând peste ei, să-i jefuiască. Nu luau, de aceea, în seamă nici ploile ce începuseră să cadă, nici vânturile ce şuierau tot mai avan peste oraşe, sate şi câmpii, târând cu ele în alai frunzele din ce în ce mai galbene, ruginite, putrede sau uscate. Nu țineau seama de nimic. Voiau să vândă, să cumpere, să joace, să petreacă.

Păpuşarul, care era totodată ursar şi cântăreț, avea de

lucru destul… Numai că grija lui cea dintâi, pe oriunde ajungea, era să-i întrebe pe oameni dacă nu auziseră sau nu ştiau ceva despre copiii răpiți. Însă, la fel cum nu izbutiseră să afle nici cea mai mică veste despre surioara de suflet a Băiatului – Roxana – cât timp fuseseră împreună, nu reuşea să prindă nici cea mai slabă urmă a celor doi copii răpiți de comisul Ghilț.

Tit ajunsese să creadă că Ghilț îi omorâse pe copii, îi îngropase prin vreo pădure, pe undeva, şi el fugise, de teamă, la turci.

— Nu mai aveai nici o nădejde să ne revedem? îl întrebă Bucur pe tatăl său, luându-l de gât.

— Judecata îmi spunea să nu mai am nici o nădejde, răspunse el râzând, îmbrățişându-şi drăgăstos băiatul… Dar inima mă îmboldea în taină să mi-o păstrez…

— Şi caii? Văd că nu îl mai ai decât pe Negru, îşi aminti Băiatul… Unde sunt ceilalți? Ai fost nevoit să-i vinzi?

— Deloc! se învioră păpuşarul… Ceilalți patru i-am încredințat domniei, lăsând să-i folosească trabanții, cât vor avea nevoie. Dar acum ceata ni s-a mărit, urmă el, uitându-se cu încredere la Mihailo. Suntem cinci… dacă-l punem la socoteală şi pe moşneag. Mâine mă înfățişez la comandantul Xalom şi-i cer înapoi caii.

— Mi-ar place să luptăm şi noi în oastea măriei sale Vlad, îşi rosti, cu glas tare, un gând mai vechi şi mai tainic, Băiatul…

— Pentru măria sa Vlad vom fi gata oricând să luptăm, ziseră nu numai Tit şi Bucur, ci şi sârbul Mihailo.

De după dealul Gorgotei începeau să răsară cele dintâi raze cenuşii-roşietice de lumină. Un cocoş cântă în depărtare, şi alții îi răspunseră, cutcurigind din

răsputeri, parcă pentru a trezi târgul…

Băiatului însă tocmai atunci i se închiseră ochii. Tit le făcu semn celorlalți să tacă. Prin somnul ce dură nu mai mult de o oră, se văzu călare, în rând cu oştenii lui Vlad.

Caii tropoteau. Săbiile zăngăneau. Domnitorul semăna de data asta cu voinicul din poveste.

Din spate însă, Hamza Paşa, având o suliță în mână, se pregătea să-l lovească pe Vlad.

«Fereşte-te!» îi strigă Băiatul…

Domnitorul se întoarse, şi cu o singură lovitură de sabie, ca un trăsnet, îl spintecă pe paşa din creştet până în tălpi…

Se deşteptă lac de sudoare. Bucur îl scutura încet. Târgul se trezise şi mulțimea începuse să se frământe. Se auzeau mugetele vitelor şi nechezatul cailor, care îşi cereau în felul acesta tainul de hrană şi porția de apă a dimineții. Neguțătorii îşi deschideau tarabele şi îşi orânduiau mărfurile. Glasurile lor le auzise Băiatul prin somn.

— Ai visat urât? îl întrebă Bucur.

— Ba dimpotrivă, am visat nespus de frumos! îi răspunse Băiatul…

8
LA CONACUL BOIERULUI FLOR

Băiatul auzi pasul grăbit al lui Tit scrâşnind pe prundiş şi pricepu numaidecât că trebuie să se fi întâmplat ceva.

— Ia-o tu pe-acolo, o îndemnă pe fată, arătându-i o alee ce se pierdea printre două rânduri de tufe neînflorite de trandafir.

Se ştia vinovat. Întreaga noapte avusese simţământul acesta…

Ieri de dimineaţă, când venise împreună cu Tit, Bucur, Mihailo, ursul, caii şi lada cu păpuşi, la conacul lui Flor, Voiena sta la fereastră, în cămaşă, somnoroasă, uitându-se pe după perdele la ei.

Băiatul îi văzuse ochii, şi chiar aşa, de la depărtare, i se păruseră nespus de frumoşi.

Tot de dimineaţă avusese loc slujba în bisericuţa conacului. Preasfinţitul egumen Sisoe de la mânăstirea Dealului, cu un întreg sobor de preoţi şi călugări, îl binecuvântaseră pe bătrânul boier Flor de ziua lui, urându-i sănătate şi viaţă lungă. Şi se începuse ospăţul…

Mesele, pentru că vremea se încălzise, fuseseră întinse între copacii din ogradă.

Râuri de sânge curseseră din beregăţile tăiate ale purceilor, viţeilor, gâştelor, raţelor şi găinilor, mieilor şi iezilor sacrificaţi pentru masa de Florii. Un munte de

peşti, care ar fi putut sătura câteva sate vreme de o lună, se gătiseră la bucătării. Saci pântecoşi cu făină, butoiaşe cu miere, alune, nuci, stafide, rahat şi alte nenumărate bunătăți fuseseră scoase din magazii de cămăraşii grijulii şi încredințate bucătarilor şi bucătăreselor robi. Vinul aştepta în butoaie – licărind roşu, rubiniu, roz sau alb – semnul mai-marelui chelarilor, ca să fie turnat în căni de argint, pentru boierii cei mari – de lut, pentru cei mici.

În timpul mesei cântaseră lăutarii şi, după ce boierii şi jupânițele începură să se înveselească, fură chemați şi prietenii noştri, cu păpuşile, caii şi ursul lor.

Păpuşile le stârniră mesenilor o nouă şi nemărginită uimire. Nu puteau să priceapă cum nişte bucățele neînsuflețite de lemn puteau prinde viață. Unii chiar îl bănuiră pe Tit că este în înțelegere cu dracul sau face vrăjitorii. «Povestea» pe care o jucau avea ca erou pe un țăran sărac, năzdrăvan. Țăranul se apropia de taraba unui crâşmar, care frigea într-o țepuşe o pasăre. După ce îşi trecea încet o bucată de pâine prin fumul fripturii, năzdrăvanul o mânca plin de poftă. Crâşmarul se repezea la sărac să-i plătească fumul, zicând că i-a luat gustul fripturii. Atunci hâtrul scotea un ban de aramă, îl lovea de tarabă şi răspundea:

— Tu m-ai hrănit cu fumul fripturii, eu te plătesc cu sunetul banului.

Îşi lua banul şi pleca. Iar boierii se tăvăleau de râs.

După ce mai «jucară» şi alte întâmplări cu haz, păpuşile fură înlocuite de urs, care ştia să imite pe un boier din divan, pe un călugăr în strană, să se îmbrace ca o femeie, să facă fel de fel de giumbuşlucuri, să salte în horă şi să sufle în fluier. Iarăşi se mirară boierii de un asemenea animal, altminteri fioros, din pădure, şi cu

toate astea atât de îmblânzit şi înțelegând româneşte ca un valah.

«Reprezentația» se încheie cu exercițiile de călărie ale celor trei băieți.

De când se întorseseră în țară şi cât ținuse târgul de lângă Valea Voievozilor, până ieri, băieții, sub privegherea lui Tit, îşi folosiseră timpul liber făcând necontenit exerciții, care aveau să le prindă bine, nu numai ca să-şi câştige pâinea, ci şi în alte împrejurări.

Ienicerii erau pedeştri. Băieții îşi mai pierduseră în aceşti trei ani din uşurința atât de trebuitoare unui bun călăreț. Dar, încetul cu încetul, aceasta le revenea. Cu forța pe care le-o adusese atât creşterea în vârstă, cât şi viața aspră dusă în tabăra ienicerească, ajunseră în curând să facă nişte acrobații de o mare siguranță şi măiestrie.

Băieții se făcuseră, de când sosiseră la Târgovişte, mai chipeşi decât înainte. Aerul patriei – dacă ne gândim la Băiat şi la Bucur – sau cel puțin al libertății, ca să vorbim de Mihailo, de când izbutiseră să lepede nesuferita haină ienicerească, le pria.

Pe deasupra, Tit le făcuse rost de trei costume grozave, pierdute la zaruri de nişte călăreți nemți şi ajunse în stăpânirea unui neguțător din Târgovişte.

Costumele, reparate de Tit, care se pricepea şi la cusut, arătau destul de bine, cu pantalonii strânşi pe picior, două cămăşi roşii şi una verde, şi veste de piele, prinse în şireturi deasupra. Ca încălțăminte, purtau cizme uşoare şi moi, cu tocul puțin înalt, care îi făceau să păşească sprinteni.

Iar în ce-l priveşte pe Băiat, prin ținuta şi noblețea mişcărilor îi întrecea pe toții fiii de boieri care luau parte la ospățul lui Flor.

Cel puțin Voiena nu-şi mai putuse lua ochii de la el, de cum îl văzuse săltându-se, printr-o mişcare uşoară, pe cal...

— Parcă ar fi un prinț, şi nicidecum un tânăr de bâlci, spunea încet prietenelor sale.

— Într-adevăr, este deosebit de chipeş şi mândru, recunoşteau fetele, râzând.

Băiatul, parcă simțind că se vorbea de el, îşi întoarse capul spre tinerele fete, tocmai pe când executa un dublu salt şi rămânea într-o mână, cu picioarele în sus, dus în galop de Negru.

Privirea i se întâlni numai pentru o clipă cu aceea a Voienei. Însă şi atâta fu de ajuns ca să-şi dea seama că ochii galeşi ce cătau spre el erau ai fetei care fusese de dimineață la fereastra de deasupra pridvorului.

Fața ei albă, cu buzele sângerii – de un sângeriu natural, nu ca al altor fete, a căror roşeață este dobândită din cutia de suliman – umbrită de o coamă de păr castaniu, care-i cădea uşor pe frunte, închipuind un fel de boltă, părea toată un strigăt.

Ochii verzi ai fetei îl aținteau. O tulburare îl cuprinse. De altfel, nu numai el era uimit de frumusețea Voienei. Toți tinerii boieri, invitații lui Flor, o sorbeau din priviri şi, după terminarea mesei de prânz, fiecare încercă să i se afle cât mai în preajmă, să-i vorbească şi să danțeze cu ea.

Dar Voiena făcea ce făcea şi se întorcea către Băiat, aruncându-i ochiade pline de înțelesuri.

Alintată şi dornică de petrecere cum era – plângându-se că nu sunt la ospăț destui tineri boieri – stărui față de mama ei, bătrâna soție a lui Flor, să-i îngăduie Băiatului să ia parte la jocurile puse la cale de fete.

Cuvântul hotărâtor fusese acela că le trebuia şi un băiat de care fetele să poată râde în voie.

Tinerii boieri încercară, la început, să se împotrivească dorinţei fiicei mai mici a lui Flor, de a-l amesteca pe Băiat între ei. Până la urmă însă nu avură ce face şi se învoiră, pentru că Voiena zicea că altfel ea nu mai intră în joc.

Se pare că totuşi, la curţile boiereşti din Valahia secolului al cincisprezecelea, fetele se bucurau de o libertate mai mare decât în alte părţi ale Europei. Luau parte la unele jocuri destul de îndrăzneţe, ca bunăoară: «Sultan-sultan», pus la cale de tineri şi cu acest prilej, la stăruinţa Voienei.

Un tânăr înfăşurat la ochi – cum se leagă copiii la «baba-oarba» – primea un şal, o băsmăluţă, o agrafă sau altceva de la una din fete. Dacă tânărul cu ochii legaţi o ghicea pe acea fată, avea dreptul, în râsetele celor de faţă, să fie sărutat de ea.

Venind rândul Băiatului să fie «sultan», Voiena îşi dete năframa. Dar cu toate că încercă de câteva ori să-i stea în cale, nu izbuti să facă în aşa fel încât să fie prinsă. Celelalte fete îl tot înghionteau şi-l încurcau.

Unei alte fete, care îi dete pe urmă Băiatului băsmăluţa, îi pica norocul acesta. Fata, o şireată oacheşă, verişoară bună a Voienei, i se aşeză în drum în aşa chip, încât Băiatul o apucă în braţe. Fu silită – ceea ce ei îi făcu o deosebită plăcere, deşi de ochii lumii, precum i se cuvenea unei fete de mare boier, făcea pe ruşinoasa şi se codea – să îl sărute pe obraz.

Băiatul râse cu poftă, însă Voiena se împurpură de necaz. Şi cu toate că ceilalţi, care abia se încălziseră, ar fi dorit să continue jocul, ea – fiindcă nu mai avea dreptul, potrivit regulilor lui «Sultan-sultan», să-şi dea

încă o dată năframa – spuse că s-a săturat, e obosită, şi mai bine să le cânte Băiatul… El le cântă din fluier, din lăută şi din gură o mulţime de cântece româneşti, bulgăreşti, sârbeşti şi turceşti.

Cântecul care le plăcu tuturor cel mai mult fu «Peste plaiul românesc», în el era vorba de o frumoasă fată răpită de tătari. Cei mai voinici feciori din ţară, în frunte cu fiul lui Mircea cel Bătrân, Mihail – care apare zugrăvit în tabloul votiv de la Cozia, ctitoria viteazului voievod – plecau în ţinuturile tătăreşti. Îi găseau pe răpitori şi, după ce îi pedepseau, se întorceau cu fata. Şi ea se mărita cu fiul de voievod.

Fără să vrea, ca întotdeauna când rostea cuvintele cântecului, Băiatul se gândi la Roxana, şi în glasul lui puse atâta foc, că numeroşi ascultători lăcrămară.

De data asta, Băiatul cântă mai cu patimă decât oricând, numai că imaginea din ce în ce mai palidă, mai depărtată şi mai tulbure, a nefericitei lui tovarăşe de joacă din copilărie, era parcă în unele clipe înlocuită cu aceea a Voienei, fata vie şi ispititoare de lângă el…

Pentru că se făcuse seară, boierii – al căror gust de petrecere, în loc să se ostoiască, se înteţea – îşi strânseră pe ei giubelele; apoi, făcându-se tot mai răcoare, hotărâră să-şi strămute cheful în sala de ospeţe a conacului.

Jupânesele şi jupâniţele plecară să se culce, la îndemnul şi în râsetele bărbaţilor, dornici să înceapă, abia de la acel ceas înainte, adevăratul chef. Prietenii noştri primiră îngăduinţa să se odihnească. Fură aduşi din nou lăutarii, şi, pe o uşă din fund, ţâşniră, într-un dans vioi, săltăreţ, pe sunete de zurgălăi şi tambure, douăsprezece roabe tinere, ţigănci, cu cercei mari de aramă în urechi, cu fuste roşii, creţe şi bluze viu

colorate, larg răscroite la piept. Şi, în lumina orbitoare a făcliilor, sprijinite în pereți prin nişte mâini de fier, lucrate, după modelul apusean, de meşterii din Câmpulung, şi a lumânărilor groase, albe sau verzi, parfumate, aprinse în sfeşnicele de alamă, de pe mese, petrecerea reîncepu sălbatică şi dezmătată.

Nu trecu însă mult, după ce jupânesele şi jupânițele se duseseră la culcare, şi Voiena se sculă din pat, îşi puse pe ea rochia, un şal gros de lână, şi coborî în grădină.

Înainte de a pleca în odaia ei, se apropiase de Băiat şi îi şoptise să o aştepte lângă un anume trunchi scurt şi gros de copac, de pe malul Dâmboviței – care în acel loc străbătea întinsele livezi şi grădini ale boierului Flor.

«Să mă duc? Să nu mă duc?» se întreba băiatul...

Bucur îl cam luase peste picior:

— Ți-a căzut la inimă fata boierului?...

— Du-te, îngădui Tit, după ce îi auzise şoşotind. Poate izbuteşti să afli de la ea ceva despre gândurile lui Flor față de măria sa Vlad. Dar caută să te întorci repede.

Băiatul plecase pe malul Dâmboviței, se răzimase de trunchiul gros de copac, sub lumina albă a lunii, şi o aşteptase pe fată. Ea venise, chicotind, îl luase îndrăzneață de mână şi îl chemase să se plimbe împreună pe malul râului.

Ierburile răspândeau o aromă amară şi umedă. Dâmbovița clipocea tainic. Licuricii dănțuiau. Băiatul păşea ca amețit. Obrazul fetei era tot mai aproape – şi nici nu-şi dădu seama dacă-i aievea sau visează când se aplecă să o sărute.

«O iubesc oare?» se întreba Băiatul, în timp ce fata îşi lipea, şăgalnic, fruntea de umărul lui. Dar gândul i se întorcea la Roxana. Deşi pe Roxana o îndrăgise cu totul

altfel şi, chiar într-o împrejurare asemănătoare – îşi spunea el – nu ar fi cutezat s-o sărute, cum făcuse cu Voiena.

«O fi doar un joc pentru ea? se mai gândi Băiatul, neîndrăznind s-o privească, să citească în ochii Voienei. Ce pot fi eu altceva pentru fiica marelui boier Flor decât un mijloc de a-şi petrece timpul într-un chip mai neobişnuit? Şi totuşi...»

Se uită spre conac. Casa boierului Flor se zărea printre copaci, cuprinsă parcă de un incendiu, în vâlvătăile făcliilor. Boierii petreceau, şi glasurile şi râsetele roabelor ţigănci răsunau ascuţit.

Îşi aduse aminte că Tit îl sfătuise să afle de la Voiena unele gânduri ale boierului Flor, dar ori de câte ori încerca s-o întrebe pe fată câte ceva, ea schimba vorba.

Uneori îi răspundea cam de sus, şi asta îl durea. Dar din nou Voiena se apropia de umărul lui, alintându-se ca un copil, şi surâsul ei senin i-o făcea şi mai dragă, tulburându-i toate gândurile.

Râseră şi glumiră. Şi cu toate că se lăsa tot mai frig, timpul trecu uşor şi zorile se iviră.

Şi iată-l pe Tit venind... Fata fugise, lăsând să se mai vadă printre tufe, pentru cea din urmă oară, pieptănătura înaltă şi lucioasă, şalul gros şi fustele albe, împodobite cu horbote, fâlfâind ca nişte aripi de pasăre.

— A fost vorba că te întorci curând, glăsui Tit. Doar nu pentru o fustă, fie ea şi albă ca a Voienei, am venit aici!...

Niciodată încă nu îi vorbise păpuşarul atât de aspru. De ieri şi până azi îi crescuse pe faţă o barbă ţepoasă şi căruntă, care îi dădea un aer mohorât.

— Iartă-mă, Tit, îngăimă Băiatul... S-a întâmplat ceva rău?

— S-au întâmplat lucruri îngrozitoare. Ştiam că boierul Flor e duşmanul măriei sale Vlad, dar am aflat că este şi cel mai mare dintre ticăloşi.

Băiatul vru să spună ceva. Mai privi o dată pe urmele Voienei, dar ea pierise în conac. Înghiți în sec şi tăcu.

— De unde ştii? întrebă într-un târziu.

— Avem dovezi de netăgăduit, glăsui Tit. De altfel, ție ți-au spus câte ceva despre el însuşi domnitorul şi logofătul Lazăr.

Băiatul dădu din cap. Aşa era. Din partea logofătului primise însărcinarea să fie cu ochii în patru şi să-l vestească pe comandantul Xalom de orice mişcare care ar fi dat de bănuit în timpul petrecerii. Dar el plecase la plimbare cu fata boierului, pe malul Dâmboviței, şi nu mai avusese nici o grijă. Pe şira spinării simți un fior rece. De asta veniseră de la Nicopole? Dacă, din pricina purtării lui, măria sa Vlad va avea de suferit? Desigur, Voiena nu putea fi făcută răspunzătoare de uneltirile tatălui său. Însă el îşi călcase îndatorirea. Nu se purtase cum se cuvine…

Pe urmă, Tit îi povesti cum sârbul Mihailo prinsese de veste că, în timpul nopții, venise pe ascuns, la conac, un călugăr. Călugărul fusese primit de egumenul Sisoe, care stătuse cu el, pe îndelete, de vorbă, într-o încăpere din catul de sus. Trimisese apoi să-l cheme pe boierul Flor. Boierul se urcase, clătinându-se şi călcând greu pe scări. Nu stătuse mult şi se întorsese triumfător, împreună cu Sisoe. Îi dăduse afară pe lăutari şi pe fetele țigănci roabe, cu care benchetuiseră şi, rămânând numai cu oaspeții, le strigase:

— Boieri dumneavoastră, l-am văzut chiar adineauri pe mult-aşteptatul sol al măriei sale Radu cel Frumos…

La auzul numelui fratelui lui Vlad, cel care stătea la

Stambul, făcând jocul turcilor şi aşteptând de la ei scaunul domnesc, boierii izbucniseră în urale.

— Trăiască măria sa Radu! De la el va veni scăparea chinului boieresc, atât de oropsit în Valahia de tiranul Drăculea... Când vine?... Unde se află acum?...

Se iscase un asemenea zgomot, încât boierul Flor fusese nevoit să înşface cupa grea de peste trei ocale de argint, cu care băuse înainte, şi să o lovească de masă, ca să se facă linişte.

— Măria sa Radu va veni negreşit şi ne va face dreptate, tunase el, dar până în acea clipă, care nu va întârzia, trebuie să piară Vlad...

— Să piară Vlad... în ţeapă... în ştreang... urlau boierii care mai de care, roşii la obraz şi cu ochii scoşi din orbite de furie, izbind cu cupele de argint şi cu pumnii în mese, şi cu picioarele în lespezile de piatră ale sălii. O să-i venim de hac...

— Ştiţi, urmase Flor, întinzându-şi braţele lungi şi osoase către meseni, că de câteva zile a sosit la Târgovişte diacul Catavolinos, din partea înălţimii sale sultanul...

— Trăiască înălţimea sa sultanul... mormăiră câţiva, neconvinşi.

— Catavolinos i-a cerut lui Vlad tributul mărit de la trei la zece mii de galbeni şi rămas neplătit, ca şi cei cinci sute de copii pentru taberele de ieniceri... urmă boierul, ţesându-şi degetele prin barbă. Iar Vlad, hohoti el larg, parcă anume pentru a ne fi nouă cu priinţă, a răspuns că în ce priveşte tributul se va mai gândi, însă despre copii să-şi ia înălţimea sa sultanul gândul...

— Şi-a tăiat singur craca de sub picioare! clocotiră în râs mesenii. Parcă-i da turcilor pe propriii lui copii!... Numai nişte odrasle de ţărani puturoşi... Şi chiar birul,

de ce s-o fi încăpățânat să nu-l plătească? Doar nu-l dădea din pungă, îl plătea poporul… S-a pus rău cu sultanul… Dar asta-i spre binele nostru…

În sală, pentru că uşile şi ferestrele fuseseră închise, se făcuse o căldură de abia se mai putea respira. Vinul sorbit într-o asemenea împrejurare, cu poftă, îi încingea şi mai rău pe boieri.

— Vodă am auzit însă că va pleca chiar astăzi cu Catavolinos, la Giurgiu, unde îl aşteaptă Hamza, paşa de la Nicopole, căpitanul otoman al Dunării, ca să orânduiască nişte neînțelegeri de hotar, rosti un boier tânăr, cu o barbă scurtă, roşă.

— Tocmai aici e aici… se bucură egumenul Sisoe, bătându-se cu palmele peste pântec.

— Asta este vestea cea bună pe care am primit-o – împreună cu un răvaş din partea măriei sale Radu – şi pe care vreau să v-o spun! țopăi Flor pe loc, răvăşindu-şi cu mâna barba.

— Ce veste?… Spuneți-ni-o mai iute… Nu ne mai fierbeți… se mişcară boierii, ridicându-se toți de pe jilțuri şi grămădindu-se în jurul egumenului Sisoe şi a vistiernicului Flor. Şi solul unde e?… Nu-l putem vedea?

— Solului domnesc nu se cuvine să i se vadă fața. Este un sol de taină, îi lămuri pe boieri Sisoe. De altfel, acum se odihneşte, căci peste câteva ceasuri va pleca înapoi, spre măria sa Radu. Vestea cea bună îl rugăm însă pe boierul Flor să v-o spună…

— Vestea cea bună, hohoti iarăşi Flor, este că Vlad va cădea într-o capcană întinsă lui de către Hamza Paşa şi Catavolinos. Pentru că el, rosti cuvintele rar boierul, a fost chemat la Giurgiu fără arme şi fără oaste, cu prefăcută prietenie. Domnul s-a încrezut în Catavolinos. Să ne pregătim deci, boieri, să-l întâmpinăm pe noul

voievod, măria sa Radu…

Uralele nu mai conteneau. Cupele se ciocneau una de alta.

— Trăiască măria sa Radu!… Trăiască măria sa Radu!

— Cu toate astea, să fim încă prevăzători, preacinstiți boieri. Să ne prefacem că nu ştim nimic. Oştenii lui Vlad, până vor fi prinşi şi dați morții, stau de veghe la Târgovişte şi în celelalte oraşe, şi îşi vor vinde pielea scump. Doar pe ascuns să ne pregătim. Oamenii noştri trebuiesc vestiți, continuă Flor, vorbind repede. Eu țin toate firele în mână, se fuduli el… Şi numai egumenul Sisoe şi cu mine cunoaştem – având numele lor trecute într-un catastiv – pe toți duşmanii lui Vodă din întreaga țară.

— O să ai o slujbă mare la scaunul măriei sale Radu!… Ferice de domnia ta!… strigară câțiva boieri, nu fără invidie. Dar ce ştire vrei să trimiți duşmanilor lui Drăculea? întrebară ei.

— Aceştia vor trebui să-şi pregătească pe furiş cetele şi, numai când se va auzi că măria sa Radu a intrat în țară, să iasă la iveală. Să-i prindem pe toți credincioşii lui Drăculea…

— Avem şi numele credincioşilor lui Drăculea în alt catastiv, țipă egumenul, ca să acopere hohotele de bucurie ale boierilor. Avem un catastiv întreg, adăugă el…

— …şi să-i ucidem pe loc, îşi termină vorba Flor. Apoi vom pune mâna pe dregătorii. Măria sa Radu o să ni le împartă după cât i-am adus fiecare folos…

— Iată deci ştirile pe care le vom trimite în dimineața aceasta, cu călăreții noştri, în cele patru cetăți domneşti: Târgovişte, Curtea de Argeş, Câmpulung şi Târgşor, strigă din nou egumenul… Dar domniile voastre, până

se va împlini totul cum se cuvine, să păstrați taina. Jurați?…

— Jurăm! rostiră boierii, scoțându-şi fiecare jungherul de la brâu şi ținându-şi-l ridicat în lumină.

— Du-te, sfințite părinte, şi pregăteşte răvaşele, îl îndemnă Flor pe egumen. Peste câteva zile, poate de Paşti, îți vei primi răsplata pentru slujba pe care o faci măriei sale Radu. Vei fi mitropolit…

Egumenul mai bău o cupă de vin, sughiță de încântare, auzind profeția lui Flor, şi, cu anteriul descheiat, o zbughi pe uşă, spre scările ce duceau la catul de sus – aproape gata-gata să-l răstoarne pe Bucur, care stătuse ghemuit lângă prag, ascultând ce se vorbea, şi abia avusese timpul să se tragă înapoi şi să se ascundă într-un ungher.

Numai Tit a rămas încă un timp la una dintre ferestre, pe care reuşise s-o întredeschidă puțin, trăgând cu urechea, până s-a încredințat că nu mai putea auzi nimic altceva cu privire la măria sa Vlad. Atunci i-a chemat pe Bucur şi pe Mihailo.

Pe Băiat nu l-a căutat, socotind că între timp află lucruri folositoare măriei sale, de la Voiena.

Tit, Bucur şi Mihailo au făcut un plan îndrăzneț. Puseră ursul să se cațăre pe casă, până la fereastra unde se odihnea solul lui Radu cel Frumos. Solul, obosit frânt, băuse o cană mare cu vin, ca să adoarmă repede, şi sforăia dus. Nu auzi cum ursul desface obloanele de la fereastră, lăsând de sus o frânghie al cărei capăt îl prinse Bucur.

Pe frânghie, Mihailo şi Bucur se urcară şi ei în odaie. Mihailo îi astupă gura solului cu un şomoiog de paie, ca să nu facă zgomot. Bucur îl vârî într-un sac şi îl coborâră pe fereastră.

Aşa, împachetat, îl duseră în pădure, lăsându-l pe urs să-l păzească. Şi dacă Flor sau Sisoe l-ar fi căutat, aveau să-şi închipuie că solul se trezise din somn şi plecase, tot aşa de tainic cum venise, înapoi, la Radu cel Frumos.

— Iată ce s-a petrecut în timpul nopții! îşi încheie Tit, la fel de mustrător, povestirea.

Băiatul îşi plecă fruntea.

— Ce trebuie să facem? îl întrebă pe Tit.

— Din clipă în clipă, trimişii lui Flor vor pleca, îi răspunse păpuşarul... Bine ar fi fost să fi putut ajunge până la Târgovişte, să-l înştiințăm pe Xalom, şi el să ne fi dat porunci.

— Nu mai avem timp să-l vestim, grăi Băiatul, Târgoviştea e prea departe. Dar zici că trimişii lui Flor sunt patru. Vom prinde fiecare din noi câte unu!...

— Aşa am cugetat şi eu, spuse Tit. Boierii deocamdată nu vor face nimic. Aşteaptă mai întâi sosirea lui Radu. Ei nădăjduiesc că domnitorul va cădea în capcană. Nu ştiu că a fost înştiințat de tine. Însă trebuie să punem neapărat mâna pe răvaşe, ca măria sa Vlad, întorcându-se la Târgovişte, să cunoască numele tuturor boierilor lui Radu cel Frumos, care încă nu s-au dat pe față, uneltind în întuneric, dar prefăcându-se că sunt credincioşii domniei, şi să-i poată pedepsi.

— Sunt gata! rosti Băiatul, mai aruncând totuşi o ultimă privire spre fereastra Voienei.

— Înşeuează-ți pe Negru, şi să pornim! îi porunci Tit. Băieții ne şi aşteaptă pe drumul către Târgovişte, în pădure.

9
ÎN ȚEAPĂ CU EI, MĂRIA TA!

Începuse să amurgească de-a binelea, când iscoadele îl înştiinţară pe paşa că grupul de călăreţi, din care făceau parte Vlad, logofătul Lazăr şi o mână de trabanţi, împreună cu Catavolinos şi suita lui, ajunseseră la Vadul Budenilor, pe apa cea leneşă a Neajlovului, făcând acolo un popas pentru masa de seară, şi ca să soarbă o cană cu vin fiert.

Hamza îşi frecă mâinile.

Aşadar, planul îi izbândea. Sultanul va fi mulţumit. De prea multă vreme, el, Hamza, nu mai fusese înaintat. Visul său era să ajungă vizir.

Privi încă o dată împrejur, şi ochii mărunţi, înecaţi în grăsime, îi clipiră de plăcere. Totul fusese orânduit aşa cum se cuvine. În mijlocul cetăţii, lângă geamie, fusese pus jilţul, de unde avea să-l judece el însuşi pe domnul din Valahia – Eflak, cum suna împuternicirea adusă de Catavolinos din partea lui Mahomed. Butucul pentru tăiat pe el capetele valahilor se găsea alături. După ce avea să-l învinuiască pe Vlad de hainie şi duşmănie faţă de Poartă, pentru că nu plătise tributul şi nu dădea nici cei cinci sute de copii anual pentru oştirea ienicerească, îl va ucide numaidecât. Capul retezat al ghiaurului va fi înfipt într-o suliţă lungă, şi suliţa ridicată pe turnul de pază al cetăţii, de unde muezinul anunţă în fiecare zi ceasurile de rugăciune. Iar pielea sa, jupuită de pe trup

şi umplută cu paie, va fi agăţată pe palatul domnesc din Târgovişte.

Astăzi pe la amiază, după câteva zile calde, în această primăvară cu toane, în chip neînţeles se reîntorsese iarna. Începuse să ningă, apoi dăduse un îngheţ. Furtuna şuiera peste Dunăre.

Cu toate că era atât de frig, judecata lui Vlad trebuia făcută în mijlocul cetăţii, ca să poată lua parte la ea şi oştirea şi să se bucure de izbândă.

Hamza îşi strânse pe el haina groasă, îmblănită, şi timpul începu să i se pară prea lung. Nu mai era totuşi mult, şi ceata trebuia să se pună din nou în mişcare. În curând vor ajunge la Comana, şi de acolo, la numai un pas, Vlad va fi înconjurat de spahiii şi achingiii ascunşi în pădure.

Ca să treacă vremea mai repede, Hamza porunci să i se înşeueze calul... Se urcă pe el şi, urmat de câteva căpetenii de oaste, ieşi din cetate, îndreptându-se spre locul unde erau aşezate corturile ienicereşti.

Aici intră în cortul aşezat lăturalnic şi bine adăpostit, ferit de vânt şi de primejdii, al comandantului ienicerilor. Ceru să i se aducă masa de seară, mâncă până simţi că gâtul, prea mult îndesat, nu îi mai primeşte pilaful cu carne de berbec, şi se culcă pe o sofa, poruncind să fie aprinsă în cort o făclie şi să fie vestit când vor fi aduşi, legaţi, prizonierii.

Ca să-i fie cald, i se aduse un lighean cu cărbuni, înteţiţi din când în când de ienicerul de pază.

Fiind atât de ghiftuit, de fără grijă, mulţumit, învelit în haina de blană şi lângă ligheanul cu cărbuni aprinşi, Hamza simţi că îl cuprinde o moleşeală plăcută. Deşi se hotărâse să rămână treaz, aţipi şi începu să sforăie înfiorător.

Cât dormi, visă că îl prinsese pe Vlad, şi călăul îl jupuia de piele. Domnitorul valah se ruga să fie iertat, dar paşa îl lovea cu toiagul, şi oştenii lui se prăpădeau de râs, zguduindu-se în aşa măsură din pricina hohotelor, încât le zăngăneau armele.

Zgomotul fiind totuşi foarte puternic, paşa se trezi. Deschise un ochi şi îl văzu lângă el pe comandantul garnizoanei din Giurgiu zgâlțâindu-l de umăr.

Socoti că valahii au fost prinşi, şi legați în lanțuri au fost aduşi la cetate. Deschise şi celălalt ochi şi, scărpinându-se în barbă, porunci:

— Afurisitul Drăculea şi valahii lui să fie ținuți în genunchi, în lanțuri. Sosesc îndată la judecată, numai să mi se pună puțin veşmintele în ordine.

Dar comandantul cetății îl privea pe paşa holbat, de parcă nu îl mai văzuse niciodată în viață, şi nu da poruncile mai departe.

— Înălțimea ta, îngăimă el, tremurând, valahii… şi nu mai apucă să spună nimic, pentru că Xalom, comandantul gărzii domnitorului Vlad, plin de sânge şi cu sabia în mână, pătrunsese în cort.

În urma lui, ienicerii de pază ai cortului fuseseră culcați la pământ.

După ce plecaseră în zori de la conacul lui Flor, prietenii noştri se împărțiseră în aşa chip, încât să-i poată întâmpina şi prinde pe toți cei patru trimişi boiereşti. Tit rămase de pază pe drumul ce ducea la Târgovişte – oraşul în care locuiau cei mai mulți dintre marii boieri. Băiatul luă în primire calea către Curtea de Argeş, şi Mihailo – aceea spre Câmpulung. Drumul către a doua reşedință domnească, Târgşor, îi fu încredințat, spre străjuire, lui Bucur. Iar ursul rămase în adâncul

pădurii, veghindu-l pe solul lui Radu cel Frumos.

Nu trecu mult, şi cel dintâi trimis al lui Flor se văzu pornind spre Târgovişte. De cum ajunse în dreptul pădurii, Tit îşi aruncă laţul – un meşteşug în care nu-l întrecea nimeni. Laţul îl prinse pe slujitor de gât, luându-i aproape răsuflarea. Simţind că se îneacă, trimisul ridică mâinile, în înţelesul că se predă. Păpuşarul îl trase de pe cal şi îl aduse la picioarele sale. Cu un căluş în gură, ca să nu ţipe, îl vârî, precum şedea şi solul lui Radu cel Frumos, într-un sac.

Dând apoi un ţipăt de huhurez, păpuşarul îi vesti pe cei trei tineri că primul dintre trimişi, cel plecat spre Târgovişte, căzuse. Tocmai atunci Băiatul, de pe ramura groasă a unui stejar, unde şedea de veghe, văzu că înspre Curtea de Argeş plecaseră doi trimişi, nu unu!... Pesemne că în fosta vestită cetate de scaun erau mai multe răvaşe de dus.

Drumul trecea pe sub copacul în care se găsea el... Unul dintre călăreţi, un bărbat subţiratic, cu căciula trasă pe ochi, tânăr şi voinic, galopa înainte, pe drumul îngust. La brâu, prinsă cu un lănţug de argint, îi spânzura o sabie scurtă, tătărască. Celălalt, vârstnic şi cu o urmă de rană adâncă pe obraz, îl urma.

Prin frunzişul de un verde mustos şi fraged, soarele îşi cernea, dintr-o parte, săgeţile aurii. Dâmboviţa sticlea pe vale. Conacul lui Flor, cu acoperişul înalt, se vedea parcă zugrăvit pe fundalul întunecat al pădurii.

«Boierii încă benchetuiesc... Ce-o face Voiena?» îi trecu Băiatului prin minte. Îşi alcătui apoi planul... Va sări în spinarea celui dintâi călăreţ şi îl va doborî. Cu cel de-al doilea se va lupta călare.

Nu mai era decât o clipă, şi călăreţii ar fi trecut pe sub ramura stejarului, pe care se găsea el... Se încordă, gata

să sară, ca un înotător înainte de a-şi da drumul în apă, când Negru, ascuns mai încolo, între copaci, nechează.

— Stai!... Stai!... strigă călărețul vârstnic.

Amândoi se opriră. Cel din față îşi scoase sabia.

— Unde să fie calul care a nechezat? întrebă tânărul, cercetând cu privirea locul din preajmă şi înaintând prevăzător.

— Află de la mine că acolo unde este un cal în pădure se află şi un călăreț, rosti înțelepțeşte cel vârstnic.

— Uite-l, rosti iar tânărul, descoperindu-l pe Negru. O mândrețe de armăsar...

— Apucă-l de frâu şi adu-l încoace, îl îndemnă omul cu cicatrice pe obraz. Eu o iau înainte, la pas. Mă ajungi tu.

Slujitorul cel tânăr, călare cum era, o luă printre copaci şi, ajungând lângă Negru, întinse mâna să-l apuce de frâu, dar calul îşi întoarse într-o clipă botul şi-l muşcă.

Călărețul dete un țipăt, fiindcă Negru îl apucase straşnic, zdrobindu-i două degete – şi, de mânie, îşi ridică sabia să-l lovească.

Dar Negru nu rămase pe loc şi, săltându-se în două picioare, se lăsă cu copitele din față peste slujitorul lui Flor, trântindu-l din şa.

Băiatul îşi dete şi el drumul de pe ramura de stejar. Din numai câțiva paşi, ajunse lângă trimisul lui Flor. Acesta sări în picioare şi îşi ridică sabia. Armele se rotiră prin aer, împrăştiind scântei. Printr-o mişcare dibace, Băiatul îşi lovi potrivnicul, făcând să-i cadă sabia din mână. Îi înşfăcă de jos arma şi încălecă pe Negru. Slujitorul o luă între timp la fugă, printre copaci. De spaimă, se împiedică însă de o rădăcină uscată şi căzu. Şi fiindcă Negru, călărit de Băiat şi venind pe urmele

sale, îl călcă pe gleznă, începu să se tăvălească prin iarbă, urlând de durere.

Al doilea călăreț, deşi înaintase o bucată bună de drum, auzind zgomotul de luptă şi temându-se să nu fie mai mulți oameni în pădure, se hotărî să se întoarcă la conac şi să-l vestească pe Flor. Băiatul prevăzu acest lucru şi, lăsându-l în plata Domnului pe cel rănit, ieşi din desiş şi porni în goană după vârstnic.

Negru era un cal cu totul deosebit, dar nici armăsarul trimisului boieresc nu era de lepădat. Depărtarea dintre ei, cu toate astea, se micşora. Nu mai era decât o goană de câteva minute, şi urmăritul ar fi ajuns la conac. Băiatul îl strânse pe Negru între pulpe.

— Încă un salt, şi l-am ajuns! îi spuse calului.

Negru întinse gâtul, ascultător, țâşnind ca o săgeată pornită din arc. Ajungându-l din urmă pe slujitorul lui Flor, Băiatul se ridică în picioare pe şaua lui Negru şi sări în spatele celui urmărit. Amândoi se prăvăliră în praf; dar Băiatul, fiind mai iute în mişcări, îl prinse pe slujitor de grumaz şi-l strânse până ce acesta, gemând, leşină. Îl apucă apoi de brâu şi îl aşeză cu burta pe ca!... Se întoarse în pădure, unde avusese loc lupta cu cel dintâi slujitor şi, amenințându-l cu sabia, îl urcă şi pe acesta, la fel, pe celălalt cal... Pe urmă strigă şi el ca huhurezul, însă de două ori – în semn că are în mână doi prinşi, şi, călare pe Negru, cu ceilalți doi cai de dârlogi, porni să-i întâlnească pe tovarăşii săi.

Bucur şi Mihailo cam în acelaşi minut dădură şi ei de veste că şi-au îndeplinit îndatorirea. Feciorul păpuşarului îl lovise în cap pe slujitorul care gonea către Târgşor, cu o piatră bine zvârlită din praştie, doborându-l numaidecât. Iar Mihailo, folosind un străvechi mijloc de luptă sârbesc, legase, între doi

copaci, un curmei, la o cotitură, pe drumul unde urma să treacă trimisul către Câmpulung.

Calul, din fugă, se împiedicase. Îl trântise pe călăreț, şi Mihailo îl prinsese de-a dreptul în brațe, îi dăduse câteva lovituri bune şi îl vârâse în sac.

După ce se adunară laolaltă, avându-i în saci pe cei cinci slujitori şi solul lui Radu cel Frumos, păpuşarul îi îndemnă:

— Să ne grăbim, băieți!

Se mai uitară o dată la felul cum şedeau prizonierii în saci, încălecară iarăşi pe cai şi, într-o întinsoare, porniră către Târgovişte.

Fapta lor îndrăzneață a fost, într-adevăr, de folos domnitorului. Ajungând la palat, înarmați cu zapisul de liberă trecere, pe care logofătul Lazăr i-l dăduse Băiatului, fură primiți de Xalom.

Spre uimirea şi mâhnirea lor, totodată, aflară că domnitorul plecase, încă din după-amiaza trecută, cu Catavolinos şi suita diacului. Noaptea aceasta aveau s-o petreacă în noua cetate de pe Dâmbovița, şi mâine porneau către Giurgiu.

Pe vremea cât lipsea, şi pentru orice întâmplare cu putință, Vlad îl lăsase la Târgovişte, locțiitor de domn, pe fratele său Nicolae, despre care mulți nici nu auziseră, deoarece el fusese mai mult plecat, slujind ca trimis al lui Vlad prin unele țări străine, pe care domnitorul nădăjduia să le poată uni în lupta împotriva lui Mahomed.

De la solul lui Radu cel Frumos şi sluiitorii boiereşti, care între timp îşi veniseră în fire, Xalom află cu uşurință – prin mijloace nu dintre cele mai blânde, însă cu mult mai omeneşti decât cele folosite îndeobşte de conducătorii otomani şi tătari în împrejurări

asemănătoare – nişte amănunte dintre cele mai însemnate.

Solul lui Radu cel Frumos mărturisi că Vlad urma să fie prins şi legat în lanțuri, de cum ar fi trecut de apa Neajlovului.

Domnitorul îşi luase, ce e drept, unele măsuri. Se prefăcuse în fața diacului împărătesc că nu are habar de nimic şi îl crede că ar fi vorba doar de o întâlnire cu Hamza, în vederea încheierii unei înțelegeri cu privire la hotarele raialelor turceşti. Însă, în taină, poruncise ca o ceată bine înarmată de oşteni, cu copitele cailor învăluite în cârpe şi paie – ca să nu li se audă tropotele – să îl urmeze de la o oarecare depărtare.

Un lucru nu izbutise însă vodă să-l afle, cu toate străduințele sale, până în ceasul plecării din Târgovişte, şi anume locul unde se pregătise înconjurarea lui de către cetele otomane, şi asta îl nelinişte a cel mai mult pe credinciosul Xalom.

Aflând acum din gura solului lui Radu cel Frumos că mişelia trebuia să aibă loc după ce vodă şi însoțitorii lui ar fi trecut de apa Neajlovului, Xalom ceru învoirea locțiitorului de domn să pornească el însuşi şi să-l vestească pe Vlad.

La drept vorbind, Xalom vrusese chiar de la început să-l însoțească pe Vlad.

Domnitorul nu se învoise, pentru că numai Xalom putea să-l sfătuiască şi să-l sprijine pe fratele său Nicolae la nevoie, păzindu-i totodată cu străşnicie palatul şi cetatea Târgovişte de uneltirile marilor boieri. Căci de nimic, în afară de Vlad, nu se temeau mai mult marii boieri decât de sabia şi de pedeapsa comandantului gărzii de trabanți.

Prilejul acesta era deci cum nu se poate mai nimerit,

ca totuşi Xalom să poată pleca pe urmele voievodului, nădăjduind să-l ia prizonier, în bătălia ce va urma, pe Hamza.

Auzind de hotărârea comandantului gărzii, băieții şi Tit îi cerură îngăduința să-l însoțească. Şi pentru că ei fuseseră aceia care-i prinseseră pe slujitorii boiereşti, Xalom le dete voie să meargă împreună cu el, dar numai dacă vor fi în stare să-l urmeze în cel mai iute galop.

Bineînțeles că primiră bucuroşi învoiala care era şi pe placul lor, şi iată-i gonind cu toții călare către apa Neajlovului.

Neținând seama de greutăți, dorind să scurteze drumul, ca să ajungă la timp, tăind prin păduri, peste ape şi dealuri, Xalom şi ceata care-l însoțea ieşiră pe la Călugăreni, o luară de-a lungul Neajlovului, şi ajunseră la Grădiştea înaintea lui Vlad.

Arătându-se ca un simplu călăreț de olac – pe când ceilalți se ascunseseră într-un bordei țărănesc, după porunca şi planul lui Xalom – Băiatul îl întâmpină pe domn.

Voievodul îl văzu şi – înțelegând că era trimis de Xalom – se prefăcu că nu-l recunoaşte. Îi strigă totuşi, poruncindu-i să se apropie şi, fără să descalece, să-i spună unde se ducea.

Băiatul îi răspunse de față cu Catavolinos că venea de la Turnu şi se ducea la Târgovişte după hrană. Apoi, când vodă îl chemă la o parte, îi povesti tot ce se petrecuse, cum prinseseră pe trimişii lui Flor şi ce aflase Xalom de la ei.

— Dincolo de Comana, îi şopti el, în pădurea care se întinde spre stânga, se află spahiii şi achingiii cu subaşiul de Rusciuc. Când Catavolinos îşi va scoate năframa şi o va flutura, călăreții au să năvălească. Iar în

preajma cetății, în corturi, se află o armată de ieniceri, în frunte cu Hamza. După ce ai fi căzut în cursă, măria ta, această oaste trebuia să pătrundă în țară…

— Întoarce-te degrabă, îi porunci domnitorul, vorbindu-i cu glas scăzut. Oştenii noştri să scoată legăturile de cârpe şi paie de la copitele cailor, ca animalele să poată alerga în voie. Tu să stai de strajă, nevăzut, în urmă, şi când Catavolinos îşi va flutura năframa, dar mai cu seamă când vei vedea şi semnul meu, să-i vesteşti pe Xalom şi pe ceilalți căpitani. Ai înțeles?

— Am înțeles, măria ta, zise el, întorcându-l pe Negru dintr-o singură răsucitură de frâu şi pornind în galop, înapoi.

Vlad se uită după Băiat, zâmbind, până ce calul dispăru în zare. Se întoarse atunci şi îi spuse lui Catavolinos:

— Să mergem înainte, preacinstite diace şi bei de Silistra, şi fiecăruia dintre noi să-i dăruiască soarta ceea ce merită!…

Cuvintele acestea, şi mai ales tonul cu care fuseseră rostite, nu-i plăcură deloc lui Catavolinos. În ele i se păru că sună şi ceva ca o amenințare. Numai că totul fusese pregătit pentru prinderea domnitorului valah. Izbânda era mai mult decât sigură, iar aurul pe care-l aştepta din partea sultanului îl îndemna să nu se oprească.

— Să mergem, măria ta! se linguşi el…

Trecură de Comana. În stânga se ridica pădurea, tăcută şi neagră.

Vlad se uită într-acolo şi, printre copaci, cu toate că se întunecase aproape de tot şi începuse din nou să ningă, văzu lucind arme. Se auzeau, de asemenea, nechezat de

cai şi glasuri omeneşti.

— Ce-i asta, Catavolinos, nu ştii cumva domnia ta? se făcu că se miră vodă.

— Nu ştiu, măria ta! îi răspunse diacul cu obrazul galben ca ceara, scoţându-şi năframa, chipurile ca să se şteargă pe faţă, şi fluturând-o.

Vodă se ridică în şa.

— Nemernicule! îl osândi. Îi vinzi pe ai tăi în folosul lui Mahomed? Şi, până să-i răspundă diacul ceva, îl lovi cu garda săbiei în ceafă, trântindu-l năucit de pe cal...

Străjerii săi se năpustiră asupra oamenilor lui Catavolinos. Cei ce se împotriviră plătiră cu viaţa. Restul fură legaţi.

Domnitorul dădu semnul de luptă. Băiatul îl dete mai departe lui Xalom şi celorlalţi căpitani de oaste. Şi un tropot înspăimântător, îndreptându-se spre pădure, pe urmele voievodului Vlad, răsună.

Domnitorul şi oştenii săi, furioşi că duşmanii voiseră să-i răpună, nu în luptă dreaptă, ci prin înşelăciune, se prăvăliră peste ei ca un trăsnet.

Cei ce voiseră să-l nimicească, îngroziţi de neaşteptata năvală a valahilor, de ploaia de săgeţi şi de lănci ce cădea peste ei, începură să se împrăştie. Comandantul lor, subaşiul de Rusciuc, fu luat în copitele cailor, târât peste câmpuri, şi căzu într-o mlaştină care începuse să prindă o pojghiţă de gheaţă – întocmai ca un urmaş al său, Sinan, peste o sută şaizeci şi patru de ani, sub sabia lui Mihai Viteazul...

Bătălia povestesc cei bătrâni că ar fi avut loc aici, între Comana şi un sat care, după moartea domnitorului, a căpătat numele de «Vlad Ţepeş». Iar trei ani mai târziu, tot în amintirea acestei lupte, la Comana, voievodul a ridicat o mânăstire ce se mai vede şi azi.

Turcii au fost cu desăvârşire zdrobiți.

— Fugiți!… Fugiți!… începură să dea porunci căpeteniile de achingii şi spahii, văzându-l pe subaşiul ce-i comanda căzut în mlaştină. Să alergăm sub zidurile cetății! Acolo ne vor scăpa ienicerii lui Hamza…

Urdiile atâta aşteptară. Întorcându-şi caii cu spatele la valahi, porniră în galop spre cetate, uitându-l pe subaşiu în mlaştină, de unde fu scos cu grijă de Tit şi adus de el în şa, ca să nu scape de osândă pentru mişeleasca faptă de a pândi şi a încerca să lovească şi să ucidă pe nişte oameni paşnici, poftiți de turci la Giurgiu, la Ierkoku, cum îl numeau ei, ca oaspeți.

Din spate, năvala românilor îi mâna pe otomani cu atâta repeziciune, încât mulți dintre ei îşi pierdură papucii şi şalvarii în drum.

Străjerul din turnul cetății, văzându-i pe spahii şi achingii sosind în galop, nu-şi putu închipui, la început, prin întuneric, că erau goniți de valahi. Țipetele lor de frică le socotea mai degrabă chiuituri, în cinstea victoriei. Şi vru să ducă trâmbița la gură şi să vestească, cum suna porunca dată de Hamza, că erau aduşi prizonierii.

Paşa încă mai sforăia, în cortul lui, mistuindu-şi hrana, şi visa. Sforăitul său era atât de puternic că acoperea zgomotele luptei.

Străjerul băgă totuşi de seamă, până la urmă, că otomanii erau goniți de valahi, şi fiindcă nu ştia ce e mai bine să facă într-o asemenea împrejurare, începu să strige spre cei de jos, înştiințându-i despre primejdia ce se apropia.

Spahiii şi achingiii, cu ajutorul ienicerilor aflați sub zidurile cetății, mai încercară la porți o ultimă împotrivire. Dar trei sferturi dintre ei pieriră luptând

înverşunat, însă neputând opri în nici un chip atacul vitejesc al valahilor.

Comandantul garnizoanei Giurgiu dădu poruncă să se deschidă porțile. O parte dintre oamenii învinşi încercară să se salveze în dosul zidurilor. O luară la goană peste pod şi, intrând în cetate, coborâră în urma lor porțile.

Mare le fu însă mirarea văzând că odată cu ei – în furia lor fără margini – apucaseră să pătrundă în cetate şi o serie de oşteni români, cărora li se alăturară Băiatul, Mihailo, Bucur şi ursul...

Într-un cântec de demult se spunea că ursul s-ar fi purtat în această bătălie la fel de îndrăzneț şi cu folos, ca un om. De-a călare cum venea, alături de Bucur, ursul prindea în brațe, pe rând, câte un achingiu sau spahiu, îl strângea până otomanul îşi pierdea răsuflarea, pe urmă îl azvârlea jos. Cei răpuşi în acest fel se povesteşte că ar fi fost foarte mulți. Şi alte isprăvi se zice că ar fi făcut ursul, dintre care una le-a întrecut pe toate.

Văzându-i pe valahi în cetate, se răspândise din nou spaima între turci. Cei care se crezuseră scăpați cu viață, în spatele zidurilor, începură să fugă, târându-şi şalvarii, azvârlindu-şi turbanele şi încercând să se ascundă pe unde puteau. Atunci Mihailo, Bucur şi ursul se întoarseră la porți. Cu câteva labe zdravene ale ursului şi câteva împunsături de suliță ale lui Bucur şi Mihailo, oştenii de la porți fură trântiți la pământ. Şi porțile se deschiseră larg înaintea domnitorului Vlad şi a valahilor săi biruitori.

De cum intră în cetate, voievodul porunci să fie căutați şi aduşi înaintea sa Hamza Paşa şi Radu cel Frumos.

Numai că, spre marele său noroc, Radu nu vrusese să fie de față la omorârea lui Vlad. Se găsea încă la Nicopole, de unde urma să vie a doua zi, când, împreună cu Hamza şi oastea otomană, trebuia să plece la Târgovişte, să fie înscăunat.

În schimb, printr-o întâmplare aproape cu totul de necrezut, ursul îl mirosi pe comisul Ghilț. Spunem aproape de necrezut, pentru că trecuseră atâția ani de la întâmplarea din Râmnic. Pe deasupra, nevrednicul boier, ca să nu fie recunoscut, se îmbrăcase în haine turceşti şi făcea, în numele stăpânului său, Radu cel Frumos, pe umilita slugă a duşmanilor țării.

Ursul se luă după comis, încercând să-l prindă. Comisul îşi încordă arcul şi trase o săgeată, dar fără să-l nimerească.

De ciudă, îl blestemă pe urs şi, fără să se gândească, rosti cuvintele în româneşte.

Româneasca atât de fără cusur a unui oştean turc îl făcu pe Bucur, care tocmai se ivise în preajmă, să tresară. Feciorul păpuşarului îl recunoscu şi i-l arătă Băiatului pe trădătorul boier. Acesta hotărî să-l prindă singur pe acela care-i vânduse turcilor, şi să i-l aducă voievodului la judecată.

Urmărindu-l, străbătură întreaga cetate – ale cărei toate patru porți ajunseseră în stăpânirea valahilor, în vreme ce otomanii erau peste tot dezarmați şi luați prizonieri. Trecură podul spre insulă, şi Băiatul se luă după Ghilț pe scările cetățuii.

Ghilț da înapoi, încercând să se apere, cu toată tăria pe care i-o da deznădejdea şi frica de moarte, ca unul care ştia că pentru faptele sale nu se putea afla iertare. Luptându-se, ajunseră până în turnul cetățuii.

Valahii, în vremea asta, trecuseră fluviul, sub

conducerea unui alt căpitan, Neagoe, şi loveau ostile turceşti de dincolo de Dunăre.

Comisul, ajungând în turn, îşi făcu socoteala să sară pe marginea îngustă a zidului, silindu-l astfel pe Băiat să se ia după el, şi atunci să-l îmbrâncească în apă. Dar cine sapă groapa altuia de obicei cade el în ea. Rănit cum era de Băiat, la brațe şi la piept, când sări pe marginea zidului nevrednicul boier nu izbuti să se țină în cumpănă, mai ales că viforul bătea cu putere; şi, cu un răget înfiorător, se prăbuşi în valuri. Singur îşi dăduse pedeapsa pe deplin meritată pentru viața lui plină de nelegiuiri, dusă în trădare şi crimă.

În ce-l priveşte pe Hamza, l-am văzut încă de la începutul acestei povestiri încolțit de Xalom.

Ținându-l agățat de brâu şi târându-l cu capul prin pietre, după ce îl biruise într-o scurtă luptă cu sabia – ca şi pe comandantul garnizoanei Giurgiu – Xalom sosi înaintea voievodului şi i-l aruncă pe paşa de Nicopole la picioare.

Paşa, de cum se văzu scăpat din mâna lui Xalom, sări în genunchi şi, sărutând vârfurile cizmelor lui Vlad, pline de praf şi de sânge, începu să se roage pentru cruțare, făgăduind în schimb câte-n lună şi-n stele.

Gemetelor şi rugăciunilor sale li se alăturară îndată acelea ale ticăitului subaşiu de Rusciuc – pe care îl adusese la judecată, scoțându-l din mlaştină, Tit – ale lui Catavolinos şi ale atâtor alte căpetenii turceşti.

Deodată, Vlad ridică mâna, poruncind să se facă linişte. Se întoarse către Xalom, care sta aspru şi tăcut deoparte, şi-l întrebă:

— Ce pedeapsă îmi ceri tu, slugă de credință şi prieten, pentru acela care ți-a răpit copila şi ți-a ucis-o azvârlind-o ca hrană peştilor?

Paşa, la auzul acestor cuvinte, gemu din rărunchi, ca şi cum ar fi fost străpuns de o suliță, lipindu-şi iar buzele de o cizmă a lui Vlad.

— Iertare, icni el... Iertare...

Vlad îşi dete, cu scârbă, la o parte cizma care, atinsă de buzele paşii, păstrase o pată ca aceea lăsată de mersul bălos al unui melc.

— Cer tragerea în țeapă a crudului şi mişelului paşă, încetul cu încetul, ca moartea să-i vie în chinuri cât mai grele, răspunse Xalom crunt. Numai aşa mă voi răcori, iar fiica mea şi celelalte nefericite fete răpite, necinstite şi ucise de el, îşi vor putea găsi liniştea în locul unde se găsesc...

Vodă dădu din cap, în semn că se învoieşte cu pedeapsa cerută de comandantul său de trabanți. Fruntea îi era încruntată.

— Şi cu ceilalți ce facem? îl întrebă Xalom, arătându-i prizonierii care şedeau în genunchi, în vifornită, cu capetele plecate, umplând ograda cetății, deosebit de aceia aduşi de căpitanul Neagoe şi de alți căpitani, aflați în afară de ziduri, înconjurați de oşteni şi aşteptând hotărârea măriei sale Vlad.

— Să fie traşi în țeapă şi ei! glăsui scurt vodă. După cum tot în țeapă doresc să ajungă toți cei care vor mai lovi vreodată, fără pricină, poporul valah, sau îi vor jefui pământul străbun!

— În țeapă cu ei, măria ta! strigară oştenii domneşti într-un singur glas, aruncându-şi în sus căciulile de bucuria izbânzii. Să piară toți câți vor lovi, fără de pricină, poporul valah, câți vor mai încerca să-i jefuiască vreodată pământul străbun!...

10
A ÎNVIAT DOMNITORUL VLAD

Solul lui Radu cel Frumos, după ce făcuse mărturisiri depline, fusese azvârlit în temnița de sub palatul domnesc. Celor cinci trimişi ai lui Flor – cărora Xalom le citise scrisorile purtate de ei – li se dăduse însă drumul... De scrisori nu mai aveau nevoie. Numele boierilor trădători le aveau.

Xalom voia ca boierii să nu prindă de veste că fuseseră descoperiți, să-şi vadă liniştiți de treburi, şi să nu fugă, până la întoarcerea lui Vlad la Târgovişte, când aveau să fie pedepsiți.

De aceea slujitorilor lui Flor li se înapoiară scrisorile şi li se porunci să le ducă, încă în aceeaşi zi, boierilor cărora le erau trimise.

Xalom avu grijă, mai înainte de a le da drumul, să-i pună să jure credință măriei sale Vlad şi că nu vor sufla nici un cuvânt despre locul unde fuseseră aduşi şi cu cine stătuseră de vorbă.

— Cine nu îşi va păstra jurământul, îi amenință Xalom la plecare, va fi găsit şi în gaură de şarpe, şi va fi pedepsit cu cele mai grele chinuri.

Trimişii, fericiți că scăpau teferi din mâinile lui Xalom, jurară, şi într-adevăr, de frică sau nu, şi-au păstrat jurământul...

Joi se împlini osânda hotărâtă de Vlad tuturor otomanilor prinşi – cruntă, dar firească în acele timpuri,

când năvălirile din afară, jafurile şi crimele nu mai conteneau. Pedeapsa trebuia să fie pilduitoare.

Țepile se tăiară – după gradele ostăşeşti şi demnitățile celor ce trebuiau să urce în ele – de diferite mărimi. A lui Hamza era cea mai înaltă şi aurită în vârf.

Țepile, frumos rânduite pe unități de achingii, spahii şi ieniceri, în frunte cu comandanții lor, păreau o oaste în marş.

Din numeroase sate fuseseră aduşi țărani goi, flămânzi, sălbăticiți de trudă şi lipsuri, ca şi de veşnica amenințare cu moartea din partea otomanilor, să vadă cum erau pedepsiți aceia care călcau întruna pământul Țării Româneşti.

Nici unul dintre osândiți nu-şi avea cugetul curat. Fiecare săvârşise nenumărate cruzimi. Pe unii, țăranii îi recunoşteau.

— Tu mi-ai ucis feciorul! striga o mamă deznădăjduită, smulgându-şi părul de durere.

Alții le cereau socoteală osmanlâilor pentru casele arse sau bătăile îndurate.

Dacă nu ar fi fost de față oştenii lui Vlad, care păstrau cu străşnicie rânduiala, țăranii – bărbați şi femei – s-ar fi repezit la turci, rupându-i în bucăți, într-atâta nu mai puteau îndura suferințele pricinuite, fără nici o milă, de oştile şi dregătorii sultanului.

Mai ales pe paşa îl ura mulțimea, şi țăranilor nici nu le venea să creadă că trufaşul şi neînduratorul Hamza, ale cărui fapte pline de cruzime le cunoştea oricine, se afla acolo, în fața lor, cu hainele murdare, tras la obraz, înghețat, jeluindu-se fără încetare şi gata să lingă tălpile oricui, numai să-şi poată uşura cât de cât soarta.

— Dați-ni-l nouă! se rugau țăranii de Xalom. Îi facem noi de petrecanie.

— Nu… Mai bine în țeapă… începu să strige paşa, auzind vorbele țăranilor.

— Voia ți se va împlini, răspunse rece Xalom, cu toate că nu meriți această milă.

Când totul fu gata, tobele răpăiră. O trâmbiță sună îndelung. Paşa îşi dădu seama că vesteau tragerea sa în țeapă.

Un urlet nefiresc de subțire, şi care nu înduioşă pe nimeni, ieşi din pieptul lui, în vreme ce era înşfăcat de trabanți.

— Alah!… Alah!… bolborosea Hamza, simțind cum se apropie de el ascuțita unealtă, născocită de turci şi folosită odinioară de mii de ori de el, ca să-i tortureze pe alții.

Băiatul îşi întoarse ochii încolo şi le spuse prietenilor:

— Aş fi vrut să nu fiu de față… Cred că niciodată nu voi fi în stare să privesc liniştit cum moare un om…

— Un om, da… îi şuieră Tit. Însă Hamza a fost o fiară. Şi fiarele ucid doar ca să mănânce sau să-şi hrănească puii. Nu îşi chinuiesc victimele. Pe când Hamza săvârşea nelegiuiri numai din dorința de a face rău. Pentru el cea mai mare desfătare era să-i vadă pe alții cum suferă…

Locul osândei se găsea într-o poiană, nu prea depărtată de Târgovişte, până unde fuseseră aduşi prizonierii, în pas alergător, mânați de la spate de călăreți.

Alegerea acestui loc se făcuse din două pricini. Întâi, deoarece paşa se lăudase că joi, cel mai târziu, va fi în apropierea Târgoviştei, în marş, cu trupele. Şi vodă Vlad vrusese să-i arate în ce fel putea să-şi împlinească Hamza această dorință. Şi apoi, fiindcă voia ca pădurea de țepi să rămână, pentru multă vreme, un fel de pildă dată oricărui năvălitor care ar mai fi cutezat să se

îndrepte cu urgie spre capitala Țării Româneşti.

Vestea despre victoria lui Vlad şi tragerea în țeapă a aceluia care râvnise să-i umple pielea domnitorului cu paie, iar capul, înfipt în suliță, să i-l ridice pe turnul cetății Giurgiu, se răspândi tot joi, nu numai în Târgovişte, ci şi în celelalte cetăți. Marii boieri, care-şi puseseră toate nădejdile în uneltirile lui Hamza, la auzul acestei ştiri împietriră.

Boierii cei mici însă şi mulțimile de târgoveți şi țărani nu se sfiiră, cu acest prilej, să îşi arate bucuria pentru izbânda lui Vlad. Țarinile şi livezile puteau deci să fie muncite şi îngrijite, cu încrederea că roadele se vor culege în folosul lor. Tot aşa meşteşugarii şi neguțătorii aveau acum liniştea să-şi vadă mai departe de treburi.

În Cetatea Bucureştilor, unde Vlad plănuise să-şi mute capitala, avu loc chiar o petrecere. Oamenii se veseliră şi chiuiră, cu toate că se găseau în post. Numai la Târgşor, Câmpulung, Curtea de Argeş şi, mai ales, la Târgovişte, curțile boiereşti rămaseră închise şi mohorâte, şi la fel marile conace din satele din jur. Stăpânii lor nu îşi mai scoaseră capetele prin oraşe, decât ca să treacă de la unii la alții – atunci când nu aveau la îndemână tunele subterane prin care să se poată strecura nevăzuți de mulțime – şi să stea de vorbă.

Vremea se îmbunătățise, de parcă viforul n-ar fi şuierat în urmă doar cu câteva zile, ca în toiul iernii. Soarele începu să zâmbească iar vesel, păsărelele să cânte şi tufişurile să înflorească.

Se aştepta intrarea grabnică a lui Vlad în Târgovişte. Dar domnitorul, auzind că vreo câteva cete turceşti răzlețite, care trecuseră Dunărea nu se ştie pe unde, încercau să se apropie de Bucureşti, porni grăbit într-acolo – şi prietenii noştri îl însoțiră.

O urdie de ieniceri poposise pe malul drept al Dâmboviței, în apropiere de cetate. Căpetenia lor se spăla la mal, străjuit de oşteni. Sârbul Mihailo, înotând din susul râului, pe sub apa încă rece ca gheața, ajunse lângă căpetenie şi o străpunse cu sabia. Ienicerii îşi pierdură capul şi căzură prinşi.

Bucur făcu altă ispravă, îndemnându-i pe oamenii unui sat să ardă crengi ude şi gunoi, din mai multe părți deodată, şi să stârnească astfel nori de fum în jurul drumului pe care o ceată de achingii se îndrepta spre Snagov, unde aflaseră ei că îşi ascundea domnitorul averea. Înăbuşiți şi orbiți de fumul care-i înconjura de pretutindeni, achingiii şi caii lor se învălmăşiră. Unii dădură de-a dreptul în foc. Alții se rătăciră prin pădurile pe unde trecea drumul, şi țăranii, înarmați numai cu coase, seceri, furci, topoare şi pietre, îi nimiciră până la unul...

Satul s-a numit de atunci Afumați.

Băiatului îi plăcea să călărească şi să ia parte la luptă numai în preajma măriei sale Vlad.

Vineri de dimineață iscoadele valahe nu mai aflară nici un picior de turc, şi domnitorul se opri pentru două zile în Cetatea Bucureştilor, ca să i se odihnească oştenii.

Seara, oştenii se adunară să-şi povestească de-ale lor, să-şi spună păsurile şi să-şi destăinuie bucuria că în curând se vor întoarce pe la vetre. Băiatul sta însă tot pe gânduri, şi prietenii săi greu îl scoaseră din muțenie.

— Mie îmi spune inima, le grăi el deodată, că tot o să dau de Roxana. Cât am fost la turci n-am putut-o căuta. În drumul spre țară n-am dat de nici o urmă. Nici prin târgurile pe unde am trecut împreună. Pe urmă m-a luat valul luptei. Acum, când lucrurile se aşază iarăşi în matca lor, vreau să plec prin țară să mai cercetez.

Numai eu i-am rămas pe lume…

— Te-om însoţi şi noi, îl încredinţară prietenii.

— Dar până atunci n-ar fi rău să mai întrebăm şi pe aici, prin cetate, îşi urmă gândul Băiatul… Cine ştie de unde poate să ne iasă norocul în cale. O fi scăpat din mâinile turcilor şi, crezând că eu m-am prăpădit în iureşul acela de la Tismana, s-o fi pripăşit la vreo casă de om cumsecade, cine ştie pe unde…

A doua zi, Băiatul i se plecă domnitorului şi-l rugă să-i îngăduie să întrebe prin cetate dacă nu a auzit cineva, în aceşti ani, de vreo tânără fată Roxana. Ceru această îngăduinţă pentru că nimeni nu avea voie să umble fără rost prin cetate.

Vlad îi dete încuviinţarea cerută, sfătuindu-l ca, îndată după asta, dacă nu va afla nimic, să se ducă împreună cu soţii săi la Târgovişte. Să stea de vorbă, în numele lui, cu Xalom, singurul care se reîntorsese la Cetatea de Scaun, după pedepsirea lui Hamza, şi să-i ceară ajutorul…

— Xalom, îi spuse vodă, are prin toate cetăţile, târgurile şi satele oamenii lui de credinţă. Ei vor afla lesne dacă fata a trecut prin acele târguri şi sate sau nu. Şi tot el vă va porunci ce trebuie să faceţi mai departe.

Băiatul alergă să le spună prietenilor ce hotărâse măria sa Vlad.

— Într-adevăr, la asta nu m-am gândit! zise păpuşarul… Nimeni nu poate afla mai bine decât Xalom ce se întâmplă în ţară. Aşa am putea da de urma fetei.

Şi pentru că în Bucureşti nu reuşiră să afle singuri nimic, porniră cu toţii călări, cu grabă, către Cetatea de Scaun.

Numai că tot în dimineaţa aceea, nu se ştie cine şi

cum răspândi vestea la Târgovişte că măria sa Vlad a fost rănit în piept şi zace în cetatea sa de pe râul Dâmbovița, unde se simte mai ocrotit.

Către amiază ştirea înflori, se spuse că domnitorul ar fi cu sufletul la gură şi că logofătul Lazăr ar sta la capătâiul lui cu o lumânare, gata să i-o aprindă în fiecare clipă.

Boierii aflați de partea lui Flor, după asemenea zvonuri atât de înveselitoare pentru ei, ieşiră îndată la iveală, pe uliță sau la biserică, cum răsar ciupercile după ploaie. Ba chiar începură să se plimbe cu rădvanele, privind dispreţuitori palatul domnesc. Iar când locțiitorul Nicolae vru să se ducă la Mânăstirea Dealu – aşa cum era obiceiul în Vinerea Mare – boierii, cu soțiile şi copiii lor, puseseră la cale să-l batjocorească.

Împreună cu numeroşi slujitori înarmați, marii boieri îl aşteptară la trecerea peste râul Ialomița. Lor li se alăturară mai mulți târgoveți, dintre cei mai înstăriți – dornici să se pună bine cu marii boieri, în mâinile cărora se auzea că se va întoarce puterea – şi cu toții îl huiduiră pe locțiitorul domnesc Nicolae, care, neascultând sfatul lui Xalom, nu îşi luase decât puțini însoțitori. Cu toate că nu era fricos, nu ştiu cum e mai bine să se poarte. Fața sa lungă, slabă şi împodobită cu o mustăcioară bălaie, i se subție şi mai mult, şi de supărare mâinile începură să-i tremure.

Xalom, care era alături, îl îndemnă să călărească înainte, făcându-se că nu i-a auzit pe boieri huiduindu-l... Nicolae îl ascultă de astă dată, şi călări mai departe, ca şi cum nu el ar fi fost ținta huiduielilor. Boierul Flor izbucni atunci în râs, îl numi laş şi trimise un slujitor călare, cu mare grabă, la Dealu, învățându-l

pe egumenul Sisoe să-l primească şi el pe tânărul locțiitor tot în bătaie de joc.

Egumenul Sisoe, făcându-se că a uitat ceremonialul, nu îl pofti pe Nicolae în jilț, aşa cum se obişnuia, tot timpul cât dură slujba, iar la sfârşitul ei ieşi pe uşa din dos şi pieri în chilii.

O asemenea jignire nu mai fusese încă niciodată adusă vreunui locțiitor domnesc. Şi un trabant trimis de Xalom îl înştiință, despre tot ce se petrecuse, pe Vlad, care se afla, cum ştim, sănătos tun, pregătindu-se să se înapoieze în Cetatea de Scaun.

— Şi zici că boierii au ieşit să-l ocărască pe fratele meu, împreună cu femeile şi copiii lor? îl întrebă Vlad pe trabant. Şi că li s-au alăturat şi unii dintre târgoveții bogați?

— Întocmai; şi-au dat toți arama pe față, măria ta, îi răspunse trabantul…

— Atunci se cuvine să le dăm tuturor o răsplată! zâmbi Vodă.

— Se cuvine, măria ta! glăsui hotărât trabantul…

Sâmbătă de dimineață, Băiatul i se înfățişă lui Xalom, aducându-i cuvântul lui Vlad şi rugându-l să-l ajute s-o găsească pe Roxana.

Xalom, deşi prins până peste cap cu vânzoleala boierilor şi toate câte se petreceau în oraş, îl primi cu bunăvoință şi-i făgădui că, îndată după întoarcerea domnitorului în Cetatea de Scaun, după sărbători, se va îngriji să-i împlinească dorința, şi, dacă Roxana e în țară, o vor afla negreşit.

Băiatul mai era încă acolo, când un trabant veni să-l înştiințeze pe comandantul gărzii că în oraş veştile despre măria sa Vlad au sporit. Se spunea, astfel, că

domnitorul ar fi murit, dar logofătul Lazăr păstrează taina. De asemenea, că o armată turcească, ce înaintează pe țărmul Dunării, va sosi la Târgovişte unde, înlocuindu-l pe domnitorul Vlad, îl va înscăuna pe Radu cel Frumos.

— Vezi? se întoarse Xalom spre Băiat. Trebuie să mai ai puțină răbdare. Se născocesc atâtea zvonuri. Numai că boierii, înfierbântați, au început să ia drept bune şi adevărate ceea ce nu sunt de fapt decât dorințele lor.

Din porunca lui Flor şi a celorlalți mari boieri, în oraş începură să se facă pregătiri pentru primirea turcilor şi a lui Radu. Se scoaseră covoarele cele mai frumoase, acoperindu-se cu ele tot drumul – de la poarta de miazăzi a oraşului şi până la palatul domnesc. Se împodobiră casele şi porțile pe de-a rândul cu stofe scumpe, ramuri şi flori, de parcă nu ar fi aşteptat să primească la Târgovişte o urdie păgână, căreia trebuia să i se dea îndată un tribut de zece mii de galbeni şi cinci sute de băieți pentru taberele de ieniceri.

Locțiitorul domnesc, călcându-şi pe inimă, îi chemă pe marii boieri la palat şi-i întrebă pentru a cui primire împodobesc cu atâta sârg oraşul… Flor luă cuvântul şi tot în batjocură îi aminti că în noaptea de sâmbătă spre duminică, venind Pastele, se va sărbători învierea Domnului.

— Ei şi? se făcu locțiitorul domnesc că nu ar înțelege unde bătea Flor.

— Dacă va fi învierea domnului… nostru – continuă boierul, vorbind cu două înțelesuri şi apăsând dinadins pe cuvântul «nostru», gândindu-se de fapt la Radu cel Frumos, a cărui înscăunare o socotea o adevărată «înviere» pentru marii boieri – nu trebuie să împodobim oraşul? Şi, încântat de cuvintele sale cu care credea că îl

înfundase pe locțiitorul domnesc, izbucni în hohote de râs.

Ceilalți mari boieri, care erau de față, rânjiră şi ei.

— Asta e, domnia ta, locțiitorule Nicolae, încheie Flor. Ceea ce ai vrut să cunoşti, ai aflat!...

— Nu ştiu dacă la învierea domnului «nostru» o să vă pară atât de bine cum credeți, rosti la rândul său Xalom, care era de față, apăsând şi el pe cuvântul «nostru», însă, desigur, cu alt înțeles.

— O să ne pară... o să ne pară... râse din nou zgomotos Flor – şi, întorcându-i spatele locțiitorului domnesc, părăsi împreună cu ceilalți boieri încăperea.

— A intrat spaima în ei, se îmbărbătară marii boieri, ieşind din palat, îşi petrec doar cele din urmă ceasuri de mărire. Dar până una alta, ca să fie cât mai pe placul viitorilor stăpâni, să trecem peste poruncile locțiitorului domnesc şi, pe ascuns, să începem, prin slujitorii noştri, să strângem repede, de prin satele din jur, cei cinci sute de băieți pentru taberele de ieniceri.

— Nu mai domneşte Vlad! strigau aspru slugile boiereşti țăranilor scotocindu-le bordeiele. Scutirea nu mai stă în picioare. Trebuie să vă dați copiii pentru taberele de ieniceri.

— Nu mai domneşte Vlad? se înfricoşau oamenii.

Şi țăranii rămâneau împietriți, privind la nenorocirea care se abătuse asupra lor, sau îşi strângeau pumnii, cu o neputincioasă mânie, ştiind că nu aveau cum se împotrivi puterii boiereşti. Iar mamele plângeau şi, târându-se la picioarele slujitorilor, încercau în zadar şi fără nici un rost să-i înduplece, rugându-i cu țipete sfâşietoare să le cruțe copiii – toți între trei şi şase ani.

Nici unul dintre slujitorii boiereşti, bineînțeles, nu le

dădu ascultare, şi satele rămaseră în întuneric, durere fără seamăn şi lacrimi.

La curțile boiereşti, şi mai ales la aceea a lui Flor – de data asta nu la conacul de la țară, ci în oraş – lucrurile stăteau însă cu totul altfe!… Petrecerile, la care boierii nădăjduiau că aveau să ia parte şi comandanții osmanlâi, trebuiau să întreacă în strălucire, belşug de bucate şi veselie, tot ce se cunoscuse până atunci. De aceea căruțele nu mai conteneau să care zi şi noapte, hodorogind pe drumurile de țară şi din oraş, aducând de la conace, din magazii şi pivnițe, ce se găsea prin ele mai bun.

— Tată, eu te rog ca la petrecerea noastră să vină şi păpuşarii, se alinta copila lui Flor.

— O să-i aducem şi pe ei, se învoi boierul, care dăduse poruncă să i se aşeze în ogradă un leagăn, un scrânciob şi alte mijloace de petrecere.

În sâmbăta Paştilor, Tit se găsea la o tabără a unui neguțător, tocmindu-se pentru o curea trebuincioasă la frâul lui Negru, când trei slujitori, care-l căutau de zor, sosiră lângă el şi-i porunciră ca în ziua următoare să se înfățişeze, cu tot tacâmul păpuşăresc, ursul şi caii, la curtea lui Flor.

— Vom veni negreşit, răspunse Tit, surâzând pe sub mustață, pentru că el şi băieții, fiind acum cu totul în slujba lui Vodă, aflaseră câte ceva din cele care aveau să se petreacă la curtea lui Flor, şi invitația cădea cum nu se putea mai potrivită şi mai pe gândul lor.

Petrecerea începu chiar la miezul nopții.

Deşi boierii se arătau atât de bucuroşi şi plini de speranțe, oraşul era tăcut.

În noaptea aceasta nu se vedea pe ulițe aproape nimeni, în afară de slujitorii domneşti care treceau călări

agale, vorbind liniştiţi între ei.

De altfel, de când se răspândise zvonul morţii lui Vlad şi al sosirii unui alai turcesc în oraş, care să-l aducă pe Radu cel Frumos, cei mai mulţi dintre târgoveţii mărunţi, ca şi ţăranii, nu-şi arătaseră pe faţă simţămintele, şi la întrebările iscoadelor marilor boieri nu voiau să răspundă decât: «Să fie aşa cum ne este scris!» şi altceva nimic.

Petrecerile boiereşti începură însă cu şi mai mare vâlvă decât cele de la Florii.

La Târgovişte, în vederea schimbărilor aşteptate, veniseră şi o mulţime de alţi boieri din celelalte cetăţi şi oraşe, şi o mare parte dintre ei fuseseră poftiţi la conacul lui Flor.

Pe ascuns, se vorbea şi de o apropiată căsătorie între Voiena şi comisul Ghilţ, despre care se auzise că ar fi ajuns, la Stambul, unul dintre sfetnicii cei mai apropiaţi ai lui Radu. Încă nu se ştia că murise la Giurgiu.

Noaptea trecuse, chiar orele strălucitoare ale dimineţii se scurgeau cu repeziciune.

Vremea – atât de curioasă, când caldă, când rece – părea să fie în ziua aceea ca de vară, deşi erau abia în aprilie. Mesele se mutaseră, de dimineaţă, în ogradă. Peste tot răsunau râsetele pline de mulţumire ale boierilor. Flor se plimba din grădină în casă şi din casă în grădină, cu mâinile la spate şi pântecul înainte, nemaiavând răbdare şi râzând mulţumit, în aşteptarea sosirii lui Radu.

Voiena la început îl ocoli pe Băiat.

Băiatului i se păru însă, de data asta, fata mai frumoasă decât oricând şi, văzând-o că îl ocoleşte, se înciudă şi începu să se ţină după ea.

— Ce tot te ții scai după Voiena? îl mustră Bucur, pe când se pregăteau să-şi înceapă, în fața boierilor, exercițiile de călărie.

— Este o prefăcută! îşi dete cu părerea Mihailo. Tu fă cum vrei, dar cred că lucrul cel mai cuminte este să n-o bagi în seamă!

— Să mă încredințez întâi... Poate c-aşa sunt fetele, puțin ciudate... murmură Băiatul...

Şi deodată, când nici nu mai nădăjduia, o întâlni pe Voiena într-un colț.

Vru să-i vorbească aspru. Dar ea i se lipi de piept. Îl prinse de gât şi-l sărută apăsat.

— Prostule!... îi spuse râzând nu numai cu gura, ci şi cu ochii atât de frumoşi, verzi şi cu firişoare de aur. Nu ştii că mă mărit?

— Te măriți?!... rămase Băiatul uluit, ca şi cum ar fi fost vreodată vorba să rămână a lui, ca şi cum nu ştiuse de la început că între ei nu putea şi nici nu trebuia să existe vreo legătură statornică.

— Da, mă mărit! râse ea ascuțit.

Îl sărută din nou şi fugi.

«Va să zică se mărită!... Şi mi-o spune aşa, râzând...» se mâhni Băiatul...

— Ce-i cu tine? se apropie Bucur de el... Ce s-a întâmplat?

— Se mărită... rosti Băiatul, şi Bucur nu îl mai întrebă nimic.

Boierii petreceau, în cântecele lăutarilor. Boieroaicele se dădeau în leagăn şi în scrânciob făcând o larmă fără pereche. Însă o grijă boierii tot aveau, măcar că se prefăceau nepăsători. Se vedea asta din felul cum trăgeau cu urechea spre miazăzi, încercând să audă cu o clipă mai devreme sunetul ascuțit şi vioi al trâmbițelor

ce trebuiau să vestească aducerea la domnie a lui Radu cel Frumos de către otomani.

— De ce or fi întârziind atâta? se nelinişti un boier cu o faţă mare, pătrată, în timp ce ciocnea un ou roşu cu vecinul său. Şi mă întreb dacă nu ne vor cere socoteală otomanii, când vor sosi, de ce nu le-am ieşit înainte pe drum?

— Cum o să ne ceară – grăi altul cu nişte ochi şireţi şi o barbă cenuşie, ascuţită – când noi trăim aici, la Târgovişte, încă sub spaima trabanţilor lui Xalom? Şi nu ni s-a poruncit să nu ne mişcăm şi să ne facem că nu ştim nimic până ce va intra în oraş măria sa Radu cu turcii? De altminteri, râse el tare, acum avem şi noi mare trecere înaintea lui Mahomed... doar am mai povestit unor prealuminate feţe boiereşti despre lucrul acesta...

— Prin ce şi cum?... Despre ce fel de trecere este vorba? Nu vrei să ne istoriseşti şi nouă, celor care încă nu cunoaştem povestea spusă de domnia ta altora? începură iar să se înviorеze mesenii.

— Ba cum de nu! răspunse boierul... Şi, aşezându-se mai bine în jilţ, lăsându-şi gâtul să i se cufunde adânc sub gulerul de stofă scumpă, albastră, gâlgâi de râs: Trecerea noastră la înălţimea sa sultanul se datoreşte dragostei sale pentru o cadână...

— Dragostei?... Ah, dragostea!... se minunară cu ochii deodată aprinşi jupâniţele, şi printre ele Voiena, care-şi linse pisiceşte buzele roşii, ştiindu-şi-le ispititoare, poate ca să-l înnebunească şi mai mult pe Băiat.

— Da, da! bătu cu palm boierul în masă. Când am fost, încă în urmă cu un an, la Stambul, am aflat că Mahomed avea în harem o favorită după care era nebun, cu totul nebun...

— Şi ce e cu favorita asta… ce legătură poate avea cu noi? se mirară iar jupânițele, curioase.

— Are, se mângâie boierul pe bărbuță, pentru că acestei favorite se zice că i-ar împlini sultanul orice dorință, în afară, bineînțeles, aceea de a o pune în libertate. Pe când mă aflam încă la înalta Poartă, însuşi măria sa Radu, auzind de această trecere a cadânei pe lângă înălțimea sa sultanul, a încercat să ajungă până la ea şi i-a trimis daruri, pe care însă frumoasa le-a refuzat – sau aşa i s-a spus, că le-a refuzat… Şi o să mă întrebați de ce a vrut să ajungă măria sa Radu neapărat până la această cadână…

— Da, da! chicotiră jupânesele, parcă gâdilate de cineva. De ce şi-a ridicat măria sa Radu ochii la cadâna cea frumoasă a lui Mahomed?

— Pentru că – îşi pregăti printr-o scurtă pauză, boierul nemaipomenita surpriză – cadâna este de-aici, de la noi, de prin părțile Tismanei, prealuminați boieri. Şi măria sa Radu se gândise că, fiind de-a noastră, o să-l ajute. A fost răpită în urmă cu vreo câțiva ani de o ceată de achingii şi se numeşte…

— Roxana! strigă deodată Băiatul care, auzind povestirea, se apropie de masă, privindu-l ca hipnotizat pe boier. Nu se numeşte Roxana? întrebă el, aşteptând cu inima strânsă răspunsul…

— Roxana, da! căscă ochii mari povestitorul… De unde îi cunoşti numele cadânei împărăteşti? Pentru că turcii îi zic Fatma…

— Roxana!… Roxana, surioara mea!… striga înfrigurat, din ce în ce mai tare, Băiatul… În haremul sultanului?… Roxana, surioara mea, favorita sultanului?… Nu-i cu putință! Mă duc s-o scap, chiar de-ar fi să-mi las oasele acolo…

Nu îşi mai putea stăpâni cuvintele. Vestea fusese atât de neaşteptată, că Băiatul nu mai ştia nici ce să spună, nici ce să facă, şi puțin îi păsa că se găsea în fața marilor boieri.

— Vom merge şi noi cu tine! îi şoptiră Tit, Bucur şi Mihailo, venind lângă el… Nu te vom lăsa!…

— Hai, linişteşte-te, îl povățui şi Tit. Nu trebuie să te dai în vileag în fața boierilor despre ce ai de gând.

— E sora lui? începură să-l întrebe boierii şi jupânițele, pentru o mai deplină încredințare, pe Tit, care le răspundea în doi peri. Tânărul acesta este deci – nici mai mult, nici mai puțin – decât cumnatul sultanului!

— O, atunci Băiatul ar putea şi domni! Ar putea ajunge voievod! S-a mai văzut! îi spuseră Voienei fetele de la masă.

— Dacă-i aşa, vino, aşază-te aici! începură să-i facă loc jupânițele, iar Flor întinse mâna să ia un jilț şi să i-l pună alături.

Dar mişcarea lui rămase neterminată. De la poarta de miazăzi a cetății, răsună glasul multaşteptat al trâmbiței, lung şi triumfător, ca un semn al victoriei. Boierii îşi întoarseră capetele, râzând bucuroşi unii către ceilalți. În sfârşit, Radu Vodă şi otomanii veneau! Iar drept întărire a faptului că auzul nu-i înşela, din partea de jos a oraşului clocotiră urale.

— Trăiască măria sa Radu! izbucniră şi ei, spărgând parcă cerul cu glasurile, şi o luară la goană spre porți.

— Strigați şi «trăiască luminăția sa Mahomed», nu uitați că Radu vine în numele sultanului, îi îndemnă boierul care le povestise despre Roxana.

— Trăiască luminăția sa sultanul Mahomed!… Trăiască măria sa Radu! se întreceau care mai de care

să strige – boierii, jupânesele şi jupânițele lor, spărgându-şi piepturile, roşii la chip şi năduşiți ca nişte raci fierți – bărbații fluturând în mâini ramuri verzi, iar fetele şi femeile buchete de flori.

Curând, din jos, spre ulița domnească, tropotele, răsunând înfundat, din pricina covoarelor groase şi moi pe care caii călcau, se auziră bubuind aproape de tot.

— Trăiască luminăția sa sultanul Mahomed!... Trăiască măria sa Radu!... îşi întețiră, cu cele din urmă forțe, vocile răguşite de băutură şi râs, cei grămădiți la porți, având-ul în mijloc pe Flor.

Şi, de îndată, după colțul pe care zidul curții lui Flor îl făcea cu ulița domnească, grupul de călăreți se ivi, însoțit pe margini şi urmat de o mulțime gălăgioasă de târgoveți şi țărani.

În fruntea cetelor de călăreți cu halebarde, topoare, sulițe, săbii şi buzdugane, sosind de la cetatea Bucureştilor, se afla Vlad, într-o haină verzuie de brocart, stând drept în şa, pe calul său alb, nearuncând nici o privire către boieri.

Aceştia – mai îngroziți de nepăsarea voievodului, pe care-l crezuseră mort şi împotriva căruia complotaseră, decât dacă i-ar fi privit sfidător – începură să tremure din tot corpul şi să clănțăne din dinți, ca apucați de friguri, măcar că pe cer plutea un soare nespus de blând şi de luminos. Ramurile verzi şi buchetele de flori le căzură din mâini. Câteva jupânese şi jupânițe, de frică, leşinară – şi între ele boieroaica lui Flor.

Numai câțiva, cei mai neruşinați, încercară – cu glasuri, este adevărat, aproape neauzite, însă şi asta tot de frică – să strige spre domnitor:

— Trăiască măria sa Vlad!

Mulțimea trecu pe lângă grupurile de boieri,

îmbrâncindu-i cu coatele, şi unii le dădură cu tifla:

— Aşa?... Trăiască măria sa Vlad?... îi luară ei în râs. O să-l vedeți voi îndată pe măria sa Vlad! Dar parcă nu mai sunteți aşa de semeți. V-ați mai muiat!... De ce nu dați poruncă să ne lovească? A înviat domnitorul Vlad. Priviți-l şi țineți-vă firea! clocoteau glasurile lor. A înviat adevăratul şi singurul nostru domn! Ulciorul nu merge de multe ori la apă...

Între-acestea, porțile palatului se deschiseră. Din spatele lor se iviră, înveşmântați de sărbătoare, locțiitorul domnesc Nicolae, alți câțiva boieri de credință şi comandantul gărzii, Xalom, întâmpinându-l pe voievod cu pâine şi sare.

Domnitorul şi fratele său Nicolae se îmbrățişară.

Oştenii se înşiruiră pe ulița domnească, rămânând călări şi cu armele în poziție de luptă.

Vlad intră în curtea palatului. Dar înainte de a se închide porțile, ieşi dinlăuntru comandantul Xalom.

Şi, până să se dumirească bine boierii ce se întâmplă, se văzură înconjurați.

11
DUPĂ CÂNTAREA DE SEARĂ A MUEZINULUI

— În sfârşit, spuse într-o dimineaţă Tit, intrând pe portiţă, în ograda cocioabei pe care o locuiau, într-o margine a Stambulului, cred că s-a făcut…

Băiatul răsturnă, fără să vrea, vasul larg de pământ, unde se spăla, şi, gol până la mijloc, ieşi înaintea lui Tit.

— Adevărat? îl întrebă, încă nevenindu-i să creadă.

— Adevărat! zâmbi Tit. Diseară, după cântarea muezinului, vom pătrunde în harem şi, dacă totul merge bine, aşa cum nădăjduiesc, la noapte suntem în drum spre ţară…

— Oh!… făcu Băiatul, respirând din adâncul plămânilor, deschizându-şi larg braţele şi ridicându-şi capul spre cer. Credeam că n-o să mai ajung să trăiesc clipa asta. Pe urmă se repezi la păpuşar şi îl îmbrăţişă: Îţi mulţumesc, Tit. Niciodată n-am să uit ce-ai făcut pentru mine…

— Lasă… lasă… încercă el să se desfacă din strânsoarea Băiatului, simţind că i se umezesc ochii. Acum rămâi aici. Odihneşte-te, ca să ai destule forţe pentru diseară. Eu trebuie să mă întorc, să mai vorbesc o dată cu corăbierul… Să trec şi să-i anunţ pe Bucur şi Mihailo.

Bunul Tit se întoarse grăbit spre portiţă şi plecă şchiopătând de piciorul drept, aşa cum mergea în ultima

vreme.

Băiatul se aşeză, sleit de emoție, pe butucul de lângă poartă, privind în depărtare, spre malul de miazănoapte al golfului Cornul de Aur, din fața Stambulului. Acolo era renumitul cartier genovez. Fără ajutorul dat pe ascuns de neguțătorii genovezi lui Mahomed al II-lea, în schimbul păstrării anumitor drepturi de comerț, poate că ar mai fi întârziat căderea Constantinopolului. Drept răsplată pentru ajutorul dat, sultanul lăsase cartierul neatins, cu bisericile sale înalte şi strălucitoare, cu casele bogate, împodobite şi înconjurate de grădini, în vreme ce Constantinopolul, devenit Stambul, se otomaniza cu repeziciune.

Deasupra Galatei şi a mării aerul albăstriu şi limpede tremura.

În cartierul acesta se ascunseseră Tit şi băieții, după ce sosiseră în capitala puternicului imperiu mahomedan.

Cum trecuse vremea de iute, şi totuşi câte urme lăsase în sufletul Băiatului!…

O întâmplare pe care nu o putea uita cu nici un chip era aceea din ziua de Paşti, la Târgovişte.

Intrând în curțile unde, în aşteptarea otomanilor, duşmanii lui Vlad, marii boieri şi cei care li se alăturaseră lor, benchetuiau, oştenii domneşti le răsturnaseră mesele, iar pe cei vinovați, împreună cu jupânesele, feciorii, jupânițele şi slujitorii lor îi aduseseră în fața palatului.

Capii complotului trebuiau să împărtăşească soarta stăpânului pe care îl slujiseră, Hamza. Ceilalți urmau să plece pe jos, la Curtea de Argeş, şi de acolo, în munte, la o cetate a lui Vlad, Poienari, să o mărească şi să îi

întărească zidurile cu cărămidă, în vederea noilor lupte cu turcii.

Când oştenii îi înconjuraseră, Voiena se strecurase printre ei, o zbughise, se repezise la Băiat şi, apucându-l de umeri, începuse să-l roage:

— Scapă-mă!... Scapă-mă!...

— Am să te scap! îi răspunse el...

— Nu face nebunia asta! îl sfătui Bucur.

— Nu! zise şi Mihailo. Nu-ți pune pielea în joc pentru una ca ea!

— Trebuie să plece împreună cu ceilalți. Să ispăşească, ticăloşii! mormăi Tit.

— Ea nu e vinovată! rosti Băiatul, apucând-o de după umeri. Şi apoi e fată. Cum o să care pietre la cetate?...

— L-a însoțit pe tată-său şi pe ceilalți boieri când l-au batjocorit pe locțiitorul domnesc! se mânie Bucur. Am văzut-o chiar eu. Să-i însoțească şi la cetate...

— Nu e adevărat... nu e adevărat... minți!... îi strigă fata lui Bucur, uitându-i-se în ochi – deşi aşa era, flăcăul spunea adevărul, Voiena luase parte, împreună cu Flor şi cu toți ceilalți, la batjocorirea lui Nicolae.

— Am să-l rog pe măria sa Vlad s-o cruțe! mai rosti Băiatul, în loc de orice alt răspuns. Poate că atâta trecere merit! se fuduli el puțin.

— Nu meriți nimic! se necăji Tit.

— Înțelege! îl mai rugă Mihailo. Porunca domnească trebuie împlinită. Xalom ştie prea bine ce trebuie să facă...

Era întâia oară când între Băiat şi tovarăşii săi de suferință se năştea o asemenea discordie şi se rosteau cuvinte atât de aspre. Şi asta din pricina Voienei.

Băiatul nu ştia prea bine ce-l apucase şi cum de îndrăznea să se aşeze împotriva unei porunci a

domnitorului. Voiena îi cerusă însă ajutorul, şi el se simțise dator să i-l dea. Pe de altă parte, voia să-i arate că are destulă trecere la Xalom şi chiar la domnitor.

Dar un trabant veni tocmai atunci să i-o ceară pe fată. Era un oştean spătos, purtând o cască rotundă, lucioasă, pe cap.

— Dă-mi-o, îi spuse, fără altă lămurire, oşteanul, întinzând mâna s-o apuce.

— Nu mă lăsa! țipă Voiena.

— Mă voi duce la Xalom, zise Băiatul, ținând-o pe fată ocrotită cu dreapta, şi cu stânga încercând să-l împingă încolo pe trabant. Răspund de ea!

— Nu răspunde nimeni de nimeni! îi spuse tăios trabantul... Tu du-te la Xalom, dar fata trebuie să intre în rânduri, împreună cu ceilalți ticăloşi. Nu calc porunca lui Xalom pentru nimeni.

— Dă-te la o parte! scrâşni Băiatul...

— Atunci eşti omul boierilor, şi o să ai ce ți se cuvine, se înfurie trabantul...

În jurul lor se strânse o mulțime de alți oşteni, fără să mai punem la socoteală pe Tit şi pe băieți. Se iscă învălmăşeală. Până la urmă apăru şi Xalom.

— Ce s-a întâmplat?

Trabantul îi spuse că Băiatul se împotriveşte poruncii domneşti.

— Fata nu-i vinovată! întări Băiatul față de Xalom.

— Tu nu eşti în cădere să judeci poruncile măriei sale, îi răspunse Xalom. Sunt fapte şi măsuri mai presus de înțelegerea ta.

— Cruțați-o pentru mine, stărui el...

— Eşti nebun!... îi şuieră Bucur la ureche.

Tit se uita încruntat. Coloana celorlalți boieri se pusese în mişcare, împinsă de la spate şi de pe lături de

oştenii domneşti.

— Nu avem dreptul să cruțăm pe nimeni! mai glăsui cu răbdare Xalom. Luați-o! porunci el trabanților, arătând-o pe fată.

— Nu, nu mă duc! țipă ea. Şi fiindcă trabanții o apucaseră totuşi de subțiori şi o târau spre coloană, îi strigă lui Xalom: Te urăsc… câine de pază domnesc! Ai să plăteşti pentru asta!…

Băiatul se zbătu între aceia care îl țineau şi îi legaseră mâinile la spate.

— Eşti fără milă, Xalom! îi strigă comandantului. Am ținut la tine…

— Taci!… Taci!… îl sfătuiau, în şoaptă, îngroziți, Tit şi băieții.

— De astăzi înainte te-am şters din inimă! Du-mă în fața măriei sale Vlad să dau socoteală de ce-am făptuit…

— Închideți-l în turn! le porunci comandantul…

— Eşti crud şi neomenos! continuă să-i strige Băiatul, întorcându-şi capul, în timp ce era împins spre turnul din curtea domnească. Nu te mai cain pentru ce-ai îndurat…

Trabanții îl aruncară într-o cămăruță din turn, cu pereții foarte înalți şi o ferestruică, în partea de sus, la care nu se putea ajunge.

În prima zi nu i se dădu nimic să mănânce. În cea de-a doua i se aduse o fiertură de mei, apoi începură să-l hrănească mai bine.

Dormea pe jos, învelindu-se cu haina. Peste câteva zile i se aduse şi un aşternut.

Îi părea rău de ce făcuse. Prin purtarea lui, lipsită de stăpânire, stricase tot. Trebuia să o fi îndemnat pe Voiena să se întoarcă în rândurile boierilor, cum suna porunca domnească, şi el să se fi plecat în fața măriei

sale Vlad, rugându-se în genunchi pentru ea.

«Nu pentru că o iubesc! îşi spunea. Voiena m-a uitat; dar mi-a dăruit şi câteva clipe frumoase. Şi dacă mi-a cerut ajutorul, eram dator să i-l dau.»

Cel mai rău îi părea că, fiind închis, nu putea pleca s-o scape pe Roxana din haremul lui Mahomed, unde ştia acum, în sfârşit, că se află. După atâta zbucium, zădărnicise totul…

Pe măsură ce trecea timpul, gândul acesta i se înrădăcina din ce în ce mai mult şi, cu toate că o asemenea faptă era aproape cu neputință de împlinit, luase hotărârea ca, de îndată ce ar fi ieşit din închisoare, să ceară învoirea măriei sale Vlad să plece la Stambul…

«Dacă Tit şi băieții, cărora cred că le-am pricinuit destule necazuri cu purtarea mea nesăbuită, or vrea să mă ajute, bine, de nu, plec singur. La Roxana trebuie s-ajung.»

Şi apoi, în minte, începu să-şi facă tot felul de planuri, care de care mai îndrăznețe, cum se va duce la Stambul, va pătrunde în harem, se va întoarce cu fata, îi va clădi o căsuță, unde fusese conacul tatălui ei Voicul, şi unde Roxana va trăi liniştită. El îşi va închina toată viața slujirii măriei sale Vlad.

«Poate că şi eu, Tit şi băieții ne vom adăposti, cu vremea, în căsuța aceea, se mai gândea el… Bucur şi Mihailo îşi vor întemeia familii şi vom viețui cu toții fericiți.»

În închipuire vedea casa, grajdurile unde îşi vor ține caii, pe Negru, ursul, şi toate câte se mai pot vedea într-o minte înflăcărată, când stai închis într-o cămăruță din turn, te gândeşti pe îndelete la toate şi visezi cu ochii deschişi.

Trecuseră aproape trei săptămâni, şi Băiatul nu fusese încă dus să dea socoteală în faţa măriei sale Vlad.

Într-o seară însă un oştean îi deschise şi îl trimise, fără pază, la domnitor. În drum îl întâlni pe Xalom. Şi, pentru că în săptămânile cât stătuse închis înţelesese cât greşise faţă de comandantul trabanţilor – care în ziua cu pricina nu îşi făcuse decât datoria – îl salută, se opri în faţa lui ostăşeşte şi îl rugă să-l ierte.

Xalom îi puse mâna pe umăr şi îi răspunse că l-a iertat de mult.

Mişcat, Băiatul plecă mai departe şi intră în aceeaşi încăpere unde îl mai primise Vlad.

Ca şi atunci, domnitorul şedea la masă, şi în faţa lui pâlpâia o lumânare groasă, verzuie, înfiptă în acelaşi sfeşnic cu trup de balaur.

Lângă Vlad mai erau locţiitorul Nicolae, logofătul Lazăr, căpitanul Neagoe, pe care l-am întâlnit în bătălia de la Giurgiu, şi un boier destul de bătrân, cu barbă albă, necunoscut.

Băiatului i se păru că atât domnitorul cât şi logofătul Lazăr aveau feţele mai ostenite, şi se gândi că asta e din pricina atâtor lupte pe viaţă şi pe moarte, date cu turcii, şi a atâtor uneltiri boiereşti.

Plin de căinţă, îşi lăsă un genunchi în faţa domnitorului, pe lespedea de piatră, şi rămase aşa, cu capul plecat.

— Tot mai vrei să lupţi cu oştenii mei pentru copila lui Flor? îl întrebă Vlad după câteva clipe de tăcere, şi în glasul lui simţi o undă de mâhnire.

— Cred că oricine are datoria să lupte pentru o fată care îi cere ajutorul! îi răspunse el, fără să ridice capul…

— O iubeşti?

Băiatul se roşi.

— Nu… dar am o datorie față de ea.

Logofătul Lazăr se rezemă cu coatele de masă şi, întinzându-şi puțin gâtul, ca să-l poată vedea pe Băiat, îi vesti:

— Voiena nu mai are nevoie de ajutorul tău.

Băiatul ridică fruntea.

— S-a logodit la Poienari cu fiul spătarului Barbălată, cu Aloiz, urmă logofătul Lazăr. Mai înainte se gândise la Ghilț. De altminteri, alaltăieri, femeile şi fetele au fost lăsate să plece. Bărbații vor mai rămâne în cetate până la toamnă. Au hotărât să facă nunta la toamnă…

Cuvintele logofătului căzuseră pe capul său ca nişte pietre, totuşi se gândi că acum nu mai avea nici o datorie față de Voiena şi putea să pornească neîntârziat, în imperiul turcesc, să o elibereze pe Roxana.

— Am aflat că ai o soră, cadână în haremul lui Mahomed! glăsui în clipa aceea, parcă ghicindu-i gândurile, Vlad. Şi că ai vrea s-o scapi. Este un lucru nespus de greu şi primejdios. Ai putea să-ți pierzi viața!

— Aş dori să-ncerc, dacă măria sa îmi dă voie, spuse Băiatul… După aceea mă voi întoarce, şi nu am altă dorință mai mare decât să-l slujesc, cu credință, pe măria sa, până la capătul zilelor mele.

— Bine! surâse Vlad. Noi te vom ajuta. Iar prietenii tăi, Tit, Bucur şi Mihailo, sunt gata să te-nsoțească.

— Măria ta!… deschise ochii mari Băiatul…

Însă vodă făcu un semn. O uşă din peretele lateral se deschise, şi cei trei prieteni ai Băiatului intrară.

— Mergem şi noi cu tine, măria sa ne-a dat voie, spuseră ei.

— Uite, luați asta, rosti Vlad, şi le dădu o pungă mare şi grea, plină cu galbeni.

Peste două zile Tit şi băieții plecaseră. În ajun o văzuse pe Voiena, trecând într-un rădvan prin Târgovişte, dar ea îşi întorsese capul încolo, ca şi cum nu l-ar fi cunoscut.

Băiatul simțise, în prima clipă, o săgetare în piept. Îndată însă după aceea, inima i se uşurase şi mai mult decât înaintea lui Vlad.

Voiena nu mai avea nevoie de ajutorul nimănui şi nici nu mai voia să-l cunoască.

Era într-adevăr liber să plece numaidecât la Stambul…

Trecuseră Dunărea cu greutate, pentru că plouase mult în ultima vreme, apele veniseră mari, aveau o mulțime de vâltori şi curentul era foarte puternic.

Nici nu se apropiaseră însă bine de munți, şi fură atacați de o unitate de achingii, care îi răniră pe Tit şi urs, le luară banii şi caii, îi despoiară de veşminte – şi puțin lipsi ca să nu le scurteze viața.

Din fericire, Negru scăpă, nu se ştie cum, de la achingii. Cu simțurile sale ascuțite reuşi să-şi regăsească stăpânul şi pe soții lui, la nişte țărani, care-i adăposteau şi încercau să-i lecuiască pe Tit şi pe urs de grelele lovituri primite în luptă, de la achingii.

De aici înainte, mai prevăzători, călătoriră numai noaptea şi ocolind locurile unde se aflau garnizoane turceşti.

Drumul fu lung, anevoios şi plin de capcane. Iarna o petrecură în Rumelia[6]. Nu mai aveau decât un cal, şi Tit rămăsese şchiop.

Jucându-şi ursul, cântând sau dând mici reprezentații cu păpuşile, reuşiră să se strecoare prin păienjenişul

[6] În limba turcă «Rum eli» înseamnă «Țara Grecilor».

sutelor de primejdii, câştigându-şi plinea de toate zilele. În primăvara următoare – după o scurtă oprire în cartierul Galata, la un prieten de nădejde al lui Vlad şi cu ajutorul acestuia – se aşezară într-una din marginile Stambulului mahomedan.

Teatrul de păpuşi, cu veche tradiție în Orient, se pare că a avut încă din cele mai vechi timpuri o mare trecere la turci. Şi privitorii se prăpădeau de râs când Tit lăsa să se înțeleagă, din cuvintele rostite, chipurile, de păpuşile lui, că ar fi vorba de marii demnitari turci, de viziri şi chiar de Mahomed.

Încasările mergeau bine, şi Tit, vistiernicul «teatrului», strânsese o mulțime de bani. Pe deasupra, mai primi o sumă însemnată de la prietenii lui Vlad din Galata. Aceştia îl înştiințaseră însă că nu era primejdie mai mare pentru cineva, decât să se afle despre el că îl slujeşte, sau măcar că îl sprijină, pe domnitorul valah.

Atâta îl ura sultanul pe voievodul muntean, încât poruncise să li se taie capetele tuturor celor ce se găseau în închisori, bănuiți că ar fi sau măcar ar fi fost cândva oamenii lui Vlad. Între cei despre care aflară că ar fi fost ucişi în închisoare se aminti şi numele pârcălabului Brad.

Cât îl căutase Băiatul prin țară, şi iată-l unde şi cum se sfârşise!

Prin moartea lui, se ducea ultima nădejde ca Băiatul să-şi mai poată afla vreodată taina naşterii sale, despre care îi vorbise Bătrânul înainte de moarte.

Dar nu asta îl îngrijora atunci cel mai mult, ci Roxana.

Cu banii strânşi, începură să mituiască pe o mulțime de paznici, eunuci, slujitori şi slujitoare de la palat. Femeia a cărei cocioabă o închiriaseră era spălătoreasă, se înțelegeau cu ea bine, pentru că pătrundea într-o

mulțime de locuințe, le aducea fel de fel de ştiri şi le crea numeroase legături. Avură totuşi nevoie de aproape şase luni ca să o poată înştiința pe Roxana de prezența lor la Stambul, şi de încă pe atâtea ca ea să găsească un mijloc sigur de a-i întâlni.

Prilejul veni numai odată cu începerea de mult anunțatului război sfânt – gaza al lui Mahomed împotriva necredincioşilor din Valahia, cu țelul de a transforma această țară în paşalâc turcesc.

În fruntea a peste un sfert de milion de oameni, pentru a căror înarmare cheltuise suma uriaşă de trei sute de mii de galbeni, Mahomed porni cu mare tărăboi din Stambul…

Paza la palatul imperial slăbi. Roxana le putu trimite mai multe veşti. În ultimul an fusese mereu bolnavă. I se aduseseră felurite leacuri, dar toate în zadar. Boala ei era pricinuită de dorul de casă, de Băiat, de şederea prelungită atâția ani în străini.

— Trebuie să ne grăbim! spusese Băiatul aflând de boala Roxanei. Când va ajunge în țară, aerul Valahiei o va lecui. Afară de asta, trebuie să ne întoarcem la timp, ca să apucăm să-l slujim pe măria sa în războiul cu Mahomed.

Acum totul se aranjase. Se terminaseră cele din urmă pregătiri, la care Băiatul, în ultimele două săptămâni, nu putuse să ia parte, pentru că se prefăcuse în… fată.

Uitasem să spun că, din pricina nenumăratelor recrutări – devşirmé, întețite la Stambul, băieții erau nevoiți mereu să-şi schimbe înfățişarea, ca să nu fie trimişi la armată.

Gândul le venise în urmă cu câteva săptămâni, când nişte oşteni turci îl înhățaseră, de pe o stradă a

Stambulului, pe Mihailo. Fusese nevoie de o luptă, în care era gata să-şi piardă viața Băiatul, ca să-l poată scoate înapoi la lumină pe tovarăşul lor sârb din tabăra de ieniceri, unde şi fusese dus.

La puțin timp după aceea, prin iscusința lui Tit, Bucur şi Mihailo se prefăcuseră în bătrâni, iar Băiatul în fată. Tit făcuse lucrul acesta şi în vederea îndeplinirii planurilor de a pătrunde în seraiul împărătesc.

Lucrul nu era prea greu, pentru că, deşi cu scurgerea anilor crescuse înalt şi cu muşchi de oțel, Băiatul rămăsese subțire şi mlădios. Avea ochi scăpărători şi chipul îi împrumuta din ce în ce mai mult, la această vârstă, trăsăturile şi frumusețea nefericitei sale mame.

Se întâmplă însă ceva neaşteptat. Băiatul, îmbrăcat în veşmânt de fată, trecuse de câteva ori pe dinaintea palatului împărătesc, ca să cunoască împrejurimile şi cu nădejdea că o va vedea, cumva, la vreo fereastră, pe Roxana.

Unul din străjeri îi admiră mersul şi, cum spunea el mai târziu, frumusețea ochilor. Cum tocmai îşi terminase slujba, se luă după presupusa fată, o urmări pe străzile Stambulului şi văzu unde locuia.

La început se temură, pentru că străjerul veni la Tit, întrebându-l cine era fermecătoarea copilă, subțire ca trestia şi mlădioasă ca o căprioară, care locuia în cocioaba lui. Tit, fără să-şi piardă stăpânirea de sine, îi răspunse ostaşului, potrivit felului de a vorbi oriental, că fata pe care o urmărise nu era altcineva decât «lumina ochilor, bucuria vieții şi mângâierea bătrânețelor sale, dulcea lui fiică Aişé».

Băiatul făcu mult haz de răspunsul acesta; dar gluma se îngroşă, deoarece peste alte câteva zile turcul îi mărturisi lui Tit că, în cazul când… părintele nu ar avea

nimic împotrivă, el ar dori să-şi întemeieze o familie. Are destulă avere. Luase parte la câteva năvăliri în ţările ghiaurilor – şi între acestea numi în primul rând Ţara Românească – şi fusese în stare să aducă de acolo destulă pradă. Fiind oarecum în vârstă, dorea să nu mai plece pe viitor în război, de aceea se gândise s-o ia de soţie pe Aişé. Cele şaisprezece primăveri ale ei par a fi numai potrivite pentru un ostaş de patruzeci şi patru, câţi avea el...

În urma unei îndelungate chibzuinţe între tuspatru, prietenii noştri luară hotărârea ca... părintele, Tit, să primească cererea în căsătorie a lui Daud, cum se numea străjerul; dar... să amâne nunta până după ramazan – postul cel mare din a noua lună a anului musulman – sperând bineînţeles, ca până atunci ei să fi şi izbutit să ajungă la ţelul pe care îl urmăreau.

Roxana – înştiinţată între timp, printr-un eunuc cumpărat de Tit – pregătea, luându-şi mii de măsuri, întâlnirea şi apoi fuga împreună cu Băiatul...

De când aflase că era la Stambul, Roxana trăia într-o nelinişte îngrozitoare.

Ar fi fost bucuroasă să-şi fi dat nu ştiu câţi ani din viaţă, numai să sosească mai repede ceasul când îl va revedea pe Băiat. Încerca să şi-l închipuie cum mai arată. Apoi gândul îi fugea la munţii unde se născuse, la apele lor reci şi limpezi, la florile care cresc acolo mai înmiresmate decât oriunde pe pământ.

Datorită încrederii pe care o avea în Băiat, nu se temea de nimic. Era sigură că totul va merge bine şi ea se va reîntoarce la Tismana, de unde fusese răpită, în urmă cu peste cinci ani, închisă în temniţa cu gratii de aur a haremului lui Mahomed şi supusă unor umilinţe de neîndurat pentru o fată valahă.

La întâlnirea cu Roxana se gândea şi Băiatul, atunci când privea visător spre Galata. pe deasupra apelor ce scânteiau argintii sub lumina plăcută şi binefăcătoare a soarelui.

Muezinul vestise ceasul rugăciunii de seară. Ecourile glasului său tânguitor încă mai vibrau prin aerul fierbinte, abia uşor împrospătat de briza amurgului, când, pe drumul larg, mărginit de platani, ce ducea la poarta dinspre mare a palatului imperial, se văzură două femei.

Femeia mai în vârstă, cu spinarea puțin aplecată, şi care păşea şchiopătând uşor înaintea celeilalte, zvelte şi grațioase, se opri în dreptul oşteanului de pază şi îi arătă zapisul de liberă intrare în palat.

Amândouă trecură pe sub portalul înalt de piatră, pe care era sculptată o semilună poleită cu aur, intrară într-un gang luminat de făclii, ce miroseau plăcut a esență de trandafiri, şi urcară pe nişte scări întortocheate, până la catul întâi al palatului.

Călăuzite de un alt oştean gras şi încruntat, rătăciră pe o mulțime de culoare, străbătură săli înalte, podite cu marmură – totul de un lux oriental obositor – şi ajunseră la intrarea propriu-zisă în harem.

Aici, patru oşteni cu ilice găitănite şi turbane uriaşe, împletite din fâşii de mătase albastră şi roşie, având în mâini sulițe, stăteau lângă zid, câte doi de o parte şi de alta a uşii, nemişcați ca nişte statui. Unul dintre ei, primul de lângă uşă, în stânga, mustăcios şi cu buzele groase, era Daud.

La fiecare trei săptămâni îi venea rândul să facă în locul acesta de pază.

Văzând-o pe... aleasa inimii sale venind, Daud se făcu

stacojiu la obraz şi începu să transpire. Nu îşi mai lua ochii de la… logodnica sa, căreia, potrivit asprelor datini musulmane, nu avusese încă îngăduința nici măcar să-i vorbească.

În schimb, pe băiat îl izbi altceva. Comandantul gărzii de la intrarea spre încăperile Roxanei – locuite odinioară de împărăteasa Bizanțului şi acum hărăzite fostei sale micuțe prietene – nu era altul decât Mustafa, neîndurătorul Mustafa, fostul său comandant de ortá, numit în această nouă slujbă de la palat, după ce scăpase cu viață, rănit, fugind iepureşte din bătălia de la Giurgiu.

Luând patalamaua imperială de liberă trecere din mâna femeii vârstnice, Mustafa îl întrebă pe Daud:

— Uită-te bine la ele. Le recunoşti?

— Le recunosc! se bâlbâi Daud, cu ochii pironiți la… logodnica lui. Femeia mai în vârstă, urmă el, este vestita lecuitoare din Beyoglu, care îi va alina nemeritatele suferințe trupeşti ale florii florilor inimii slăvitului nostru sultan, luminăția sa. Iar cealaltă este… logodnica mea Aişé. Ea îi va da ajutor lecuitoarei… pentru că se pricepe la fel de bine… da… da, la fel de bine ca şi bătrâna, în astfel de treburi, se grăbi să adauge străjerul, văzându-l pe Mustafa şovăind.

— Pe răspunderea ta, le dăm drumul, glăsui, în sfârşit, Mustafa, cercetând încă o dată patalamaua. Tu vei fi tras în țeapă, nu altul, dacă nu va fi totul în ordine şi se va ivi vreun bucluc…

— Eu să fiu tras în țeapă! zise Daud, care de fapt nu se uitase nici o clipă la femeia vârstnică şi rămăsese cu ochii numai la frumoasa lui Aişe.

De aici înainte, nu mai trecură decât câteva minute şi, călăuziți mai întâi de un eunuc cu cercei mari, de

aramă, în urechi, pe urmă de o bătrână zbârcită, călcând peste covoare persane atât de moi că se îngropa piciorul în ele, până aproape de glezne, sosiră, printr-un coridor lung, în fața unei perdele de atlaz gros.

Perdeaua fu dată la o parte de Tit – pentru că el era femeia cea vârstnică, uşor aplecată şi care păşea şchiopătând. Şi în fața ochilor li se ivi o femeie neînchipuit de frumoasă, dar palidă şi subțire ca un lujer, îmbrăcată în şalvari albaştri, cu un brâu aurit, bătut în pietre scumpe, iar peste umeri cu un văl țesut dintr-un fir mai fin decât firul de păianjen. Băiatul îşi dete la o parte feregeaua de pe obraz şi îşi desfăcu veşmântul larg, lăsând să se vadă hainele bărbăteşti de dedesubt şi sabia cu care era încins. Fata îşi duse mâna la frunte şi se clătină.

— Roxana! murmură el, recunoscând-o numaidecât şi ținând-o să nu cadă.

12
STRIGĂTUL HUHUREZULUI

Caii fugeau cu o iuțeală neobişnuită. Faptul acesta îi făcea pe oameni să se uite mirați pe urmele lor. De altfel aveau ce privi. Pe unul dintre ei călărea un urs. Aşa ceva nu se vede oricând. Iar caii, se zărea cât de colo că erau de rasă şi obişnuiți cu goana îndelungată.

Tit cumpărase patru cai de la Galipoli[7], unde debarcaseră. Vânzătorul unsese o înaltă căpetenie de spahii, şi Tit avea bănuiala că toți patru fuseseră furați din grajdurile sultanului.

Plătiseră pe ei o groază de bani.

De bani însă nu se plângeau. Aveau cât le trebuia, ba încă le şi prisosea.

Era destul să scoată din săculeț câte o bijuterie sau o piatră prețioasă, să o schimbe la cel dintâi neguțător sau cămătar, şi primeau un pumn de galbeni.

Bijuteriile le aveau de la Roxana. Săculețul purtat de Tit era plin. Cu ele ar fi putut să cumpere, dacă ar fi vrut, nu patru cai împărăteşti, ci patru grajduri a câte două sute de cai, cu îngrijitorii lor cu tot.

Numai cu nădejdea scăpării şi a reîntoarcerii în țară se învoise Roxana să primească darurile în bijuterii şi pietre prețioase făcute ei de Mahomed şi de alți demnitari ai imperiului, dornici să-i câştige bunăvoința.

---

[7] Galipoli, important oraş pe malul european al Dardanelelor, cucerit de turci în anul 1354 şi numit de ei Ghelibolu.

Dacă Tit ținea pietrele scumpe şi giuvaericalele, Băiatul ducea cealaltă comoară a Roxanei, pe micuța Oltea.

La început, fetița se cam speriase de Băiat. În harem nu fusese obişnuită să vadă figuri bărbăteşti. Nici măcar hidoşii eunuci nu puteau intra în locul unde fusese ascunsă ea de Roxana.

Cât timp au călătorit pe corabie, de la Stambul până la Galipoli, s-a deprins însă cu Băiatul, şi când se trezea dimineața îl lua de gât, cum făcea înainte cu Roxana, şi nu voia să se mai despartă de el…

Nu avea nici cinci ani împliniți, dar, cu simțul binecunoscut al copiilor, îşi dădea seama că Băiatul îi era cel mai apropiat ocrotitor.

Roxana îi spusese Băiatului că fără această fetiță – pe care o iubise ca şi cum i-ar fi fost o adevărată mamă – nu ar fi fost în stare să supraviețuiască dorului de țară, nici ruşinii de a fi ajuns roaba lui Mahomed. Şi Băiatul se simțea gata de orice sacrificiu pentru micuța Oltea, singura şi cea din urmă mângâiere a Roxanei în anii de restrişte.

Să ne reîntoarcem însă în serai, atunci când Roxana, văzându-l pe Băiat, îşi pierduse cunoştința.

Fata, stropită cu apă de Tit, dintr-o amforă de argint, îşi reveni.

Se uită din nou la Băiat, şi parcă nici nu-i venea să creadă că flăcăul voinic, înalt şi bălai, în brațele căruia se găsea, fusese copilul, tovarăşul ei de zburdălnicii, alături de care făcuse, cu ani în urmă, atâtea nebunii şi se jucaseră în fel şi chip pe pajiştile şi în pădurile înflorite ale Tismanei sau în ograda liniştită a tatălui său, Voicul…

Îl privea fără să se sature, şi după primele clipe de sfială, nu ştia cum să-l mai mângâie şi ce să-i mai spună.

Pe amândoi îi aduse la realitate Tit.

— Orele trec repede, le aminti. Veți avea răgazul să vă spuneți tot ce aveți pe suflet în timpul călătoriei. Corabia ne aşteaptă în port. Vântul este prielnic şi, dacă nu ajungem la vreme, s-ar putea ca negutătorul să-şi schimbe gândul, să se lipsească de banii noştri, să ridice pânzele şi să plece…

— Aşa e, da, aveți dreptate, o să avem timp destul să vorbim, după ce vom fugi de-aici, recunoscu Roxana. Însă trebuie să vă mai spun câteva lucruri, înainte de a părăsi această încăpere. Şi, într-un colțişor ferit din fundul haremului, le-o arătă pe Oltea.

Fetița dormea liniştită pe un divan mic, în dosul unei perdele de muselină.

— Este a ta? întrebă Băiatul, cu inima strânsă.

— Nu. Mama ei a fost furată dintr-un sat de pe la noi, după ce tatăl său a căzut în luptă, încercând să o apere. Fiind frumoasă, a fost dăruită seraiului. Nu a trecut mult, şi femeia a născut. Eunucii nu au prins de veste, iar cadânele şi slujitoarele haremului, mişcate de soarta ei tristă, nu au destăinuit nimănui sosirea pe lume a fetiței – botezată Oltea în amintirea pământului de unde se trăgea.

— Şi mama fetiței unde e? vru să afle numaidecât Tit.

— La numai câteva luni după naştere, Mahomed a dat voie unui han tătar să-şi aleagă câteva roabe din palat. Mama fetiței a fost printre ele. Înainte de a pleca, sărmana femeie a venit la mine şi mi-a căzut în genunchi. M-a rugat, prin trecerea pe care o aveam la palat, să fac orice ca fetița să ajungă din nou în țara

strămoşilor săi, şi măcar ea să fie ferită de înjositoarea robie în haremurile osamnlâilor... I-am făgăduit... Şi iată, am pregătit totul ca fetița să ne poată însoți. Copilului i-am dat, cu puțin timp în urmă, să bea o licoare. Ea va dormi liniştită şi nu vă va face nici un fel de încurcături, până ce vom ajunge pe corabie. Este cea mai mare rugăminte pe care v-o fac, zise la sfârşit, uitându-se spre Băiat. Aici sunt lucruşoarele ei, mai arătă o legăturică.

Tit rămăsese puțin pe gânduri, încercând să măsoare greutățile; dar Băiatul se hotărî numaidecât:

— Orice ar fi, o vom lua pe micuță cu noi.

— Bine, se învoi păpuşarul, dându-şi seama că acestei arzătoare dorințe a Roxanei nu i s-ar fi putut împotrivi.

Roxana le dete săculețul cel greu cu giuvaericale şi un document semnat de însuşi Nişangi-paşa, marele dregător al cancelariei sultanului – având desenată pe el turaua – monograma lui Mahomed. Prin el se poruncea tuturor sangiacbeilor – guvernatorilor imperiali, şi cadiascherilor – conducătorilor religioşi – să le înlesnească şi să le ajute călătoria, fără să ceară nici o lămurire celor care îl înfățişau.

Cine ştie prin ce mijloace şi cu câtă greutate reuşise biata Roxana să dobândească documentul acesta!

Deocamdată trebuiau sa iasă cât mai repede şi mai pe nesimțite din palat. Totul fusese chibzuit, de altfel, din vreme. Roxana desfăcu o uşă tainică din perete, pe unde, cu opt ani înainte, împărăteasa Bizanțului se putea strecura neobservată de slujitoarele sale. Uşa, descoperită de Roxana, în timpul lungii sale robii, nu era cunoscută de paznici.

Ieşiră într-un coridor mărginit de oglinzi, de acolo urcară pe nişte scări întortocheate, până la o sală

dosnică, terminată cu o terasă. Un străjer stătea în dreptul terasei. Băiatul îşi dădu drumul de pe marginea de sus a terasei, aşa cum sărea din copac pe cal, căzând direct pe umerii străjerului. Nu se auzi decât o icnitură, şi acesta, lovit cum trebuie de pumnul dibaci al Băiatului, rămase leşinat.

Tit aruncă de sus o frânghie cu noduri, şi cea dintâi se coborî Roxana, primită în brațe de Băiat. Urmă păpuşarul, aducând-o şi pe micuța Oltea.

Trecând pe aleile cele mai ferite şi întunecate ale parcului, fugarii reuşiră să ajungă, fără să mai întâlnească pe nimeni, până la zidul din spatele palatului.

Băiatul o ținea în brațul stâng pe fetiță, şi cu dreapta o sprijinea pe Roxana; iar Tit încheia micul convoi, păzindu-l din spate de primejdie.

Cum înaintau pe alei, se auzi un țipăt de huhurez. Era Bucur, care dădea semnalul că drumul e liber.

Furişându-se prin partea de dinafară a zidului, Bucur, Mihailo şi ursul îi doborâseră, luându-i la rând, pe toți cei şase paznici, aflați în acest loc, fiecare în dreptul câte unui contrafort, la distanță cam de cincizeci de paşi unul de celălalt.

După ce îi legaseră fedeleş pe paznici, ursul se cățărase pe trunchiul unui platan, sărise pe zid şi ajunsese într-unul din cele două turnuri. Străjerul, luat de urs pe neaşteptate, fusese trântit de-a dreptul în brațele băieților. Soțul său, aflat în turnul din celălalt colț al zidului, pățise şi el la fel!...

Îmbrăcându-se repede în hainele străjerilor doborâți, Bucur şi Mihailo se cățărară, cu ajutorul ursului, în cele două turnuri, şi fiul păpuşarului dăduse semnalul, tocmai când tustrei fugarii, în haine femeieşti, se

apropiau de zid.

Scăparea era deci sigură.

Băiatul aruncă un capăt al frânghiei cu noduri pe zid.

Capul frânghiei fu apucat de urs, care se supunea întrutotul poruncilor lui Bucur.

— Urcă-te tu, o îndemnă Băiatul pe Roxana.

— Ai grijă de fetiță!

Parcul palatului imperial se vedea, în noapte, fantomatic, cu frunzişul său des, clătinat de vânt, şi dincolo de zid se auzea marea.

Mai înainte de a începe să se cațăre pe frânghie, Roxana vru să se mai uite o dată la chipul copilei din brațele Băiatului, să vadă dacă încă mai doarme.

Dându-i la o parte învelitoarea de pe obraz, Roxana o privi. Dar o rază de lună rătăcită printre ramurile copacilor căzu pe ochii fetiței. Şi, fie că puterea băuturii adormitoare trecuse, fie că raza de lună îi tulbură somnul, fetița se deşteptă. Văzându-se în brațe străine, se sperie şi, ridicând mânuțele spre Roxana, începu să se zbată.

— Lasă-mă la mama... la mama mea!...

În tăcerea nopții, glasul clar al fetiței răsună până departe.

— Cine este? strigă un străjer, alergând pe culmea din stânga a zidului, spre turnul unde veghea Mihailo.

Acesta îl întâmpină şi îl lovi cu sulița; dar în iuțeala cu care se desfăşurau întâmplările, lovitura nu fu destul de bine socotită. Străjerul, rănit uşor, căzu, începând să se vaiete. Şi o trâmbiță se auzi dând alarma.

Cu ajutorul lui Tit, Roxana – slăbită de boală şi înfricoşată – se cățără, tremurând ca o frunză, pe frânghia cu noduri, ținută de urs.

Bucur, după ce lăsă o altă frânghie cu noduri în

partea dinafara zidului, sări jos şi o aşteptă pe Roxana.

Tit îi urmă cât ai clipi, şi Băiatul la fel…

— Fatma!… Au furat-o pe Fatma din harem!… A zburat cea mai mândră pasăre din colivia înălțimii sale sultanului!… țipau ascuțit câțiva străjeri din parc, şi coroanele negre ale copacilor, iluminate de făcliile din mâinile urmăritorilor, începură să strălucească feeric, luând parcă, de atâta vâlvoare, foc.

— S-a sfârşit… s-a sfârşit… murmură Roxana. Şi eram încredințată că totul va merge bine…

— N-ai nici o grijă, vom scăpa, încercă s-o liniştească Băiatul, scoțându-şi de sub veşmântul femeiesc sabia.

— Căutați-o pe Fatma… Să nu ne scape Fatma… pasărea scumpă… mărgăritarul haremului… răsunau tot mai desluşit vocile.

Roxana, înfrigurată, se împiedica la fiecare pas, ştiind ce pedeapsă o aştepta, dacă ar fi fost prinsă.

— N-ai grijă, repeta Băiatul, încleştându-şi dinți. Şi tu şi fetița veți fi salvate…

Dar Roxana nu mai credea.

De atâtea spaime, simțea că se sfârşeşte.

— Uite-i! răcni un oştean turc, alergând, urmat de alții vreo patru, înaintea fugarilor.

— Cel care vine e fostul nostru comandant de ortă, Mustafa, mai avu vreme să i-l arate Băiatul lui Mihailo pe oşteanul turc care alerga în frunte.

— Oho! îmi place întâlnirea cu el, se bucură Mihailo, de câteva ori m-a bătut cu biciul pe pielea udă. Şi, întâmpinându-l pe Mustafa, îl izbi cu sulița în piept, făcându-l să se prăvălească.

Încercând să-i înconjoare, din spatele lor veneau alți cinci sau şase străjeri. Tit şi Băiatul se întoarseră spre aceştia, lăsându-i pe Mihailo, Bucur şi Ursul să se bată

cu cei dinainte.

Bucur şi Mihailo începură să-i ia în sulițe pe vrăjmaşi, în vreme ce ursul, nelăsându-se nici el mai prejos, prinse doi străjeri deodată în brațe, zdrobindu-i unul de altul, trântindu-i jos şi călcându-i apoi cu picioarele.

Spre norocul lor, garda palatului, de când plecase sultanul şi mai toti oştenii fuseseră luați la război, era foarte mică.

Numai vreo treizeci de străjeri se aflau pe la porți şi uşi. Dintre ei, o parte nici nu îndrăzniseră să-şi părăsească locurile de pază, rămânând să vegheze restul haremului, tezaurul şi celelalte încăperi.

La sunetul trâmbiței, alergaseră numai cei de la intrarea în camerele Roxanei şi câțiva de la poarta din spate. Cu toții erau cel mult zece sau doisprezece oameni.

Până să fie treziți şi să se echipeze ceilalți oşteni ai gărzii, care, potrivit obiceiului turcesc, se duseseră să se culce după cântarea de seară a muezinului, mai rămânea un răgaz. Şi dacă Tit şi băieții luptau vitejeşte, puteau să-i doboare pe otomanii care încercau să-i încercuiască, şi aveau timp destul să fugă.

Printre cei care îi încolțeau pe Băiat şi pe Tit se găsea şi Daud.

— Împreună cu Fatma, mărgăritarul haremului, a fost furată şi Aişé, se văicărea el, în timp ce alerga spre grupul de fugari. Socrul meu îmi ceruse îngăduința să vină şi ea la palat, ca să se minuneze de frumusețea cadânei stăpânului nostru, încercă să se dezvinovățească.

— Dacă nu o vom prinde pe Fatma, mâine dimineață ai să te urci în țeapă, împreună cu socrul şi mireasa ta, îi rosti amenințător alt oştean.

— Care dintre femeile acelea o fi Aişé? răcni Daud, zărindu-i prin întuneric pe Băiat şi pe Tit. Dacă o prind, o voi târî de coade tot Stambulul, până am s-o ucid.

— Uite-mă aici! îi strigă Băiatul, lăsând-o din brațe pe fetiță şi încredințând-o Roxanei.

Daud, uimit şi întărâtat, se luă după Băiat.

Băiatul nu voia să-l ucidă, gândindu-se că – deşi Daud nu făcuse lucrul acesta cu vreo intenție bună – lui i se datora că reuşise să pătrundă în harem. Ar fi vrut deci doar să-l sperie şi să-l pună pe fugă.

Încercând să-l înfricoşeze pe Daud, Băiatul, cu o singură lovitură de sabie, îi reteză turcului turbanul, apoi, dându-i un picior în spate, îl trânti la pământ.

Daud căzu cu capul pe pietre, îşi muşcă limba, dar, fiind oştean încercat, se rostogoli pe lângă zidul palatului şi fu din nou în picioare.

Văzând-o pe Roxana, prin întuneric, crezu că e Băiatul şi o lovi în piept cu sabia.

Roxana, cu o mişcare domoală, lunecând pe lângă zid, căzu la pământ.

— Câine! strigă Băiatul şi, învârtindu-şi sabia prin văzduh, îi zbură lui Daud capul…

Capul lui Daud se rostogoli în praf, şi Băiatul, nemaiținând seama de nimic, se aplecă asupra Roxanei.

— Ai grijă de fetiță… îmi făcusem atâtea visuri… îi zâmbi ea şi rămase aşa, cătând – fără să mai vadă nimic – spre marea argintie, clătinată de vânt.

Înfricoşată de noaptea aceea cumplită, când săbiile şi sulițele se ciocneau între nişte oameni încruntați şi necunoscuți, făcând să țâşnească din ele scântei şi să sară capete de pe umeri, fetița se trânti asupra trupului fără viață al Roxanei, apucându-l de umeri, încercând să-l ridice, plângând cu sughițuri:

— Mamă... nu mă lăsa... să fugim...

Îndârjiți peste fire de moartea Roxanei, după ce fuseseră atât de aproape de salvarea ei, Tit, Mihailo şi Bucur se avântară ca nişte tigri asupra străjerilor palatului împărătesc. De fapt, dintre cei câți îi înconjuraseră la început nu mai trăiau decât patru, însă zgomotele dinlăuntrul parcului împărătesc lăsau să se înțeleagă că în curând vor veni şi alții.

Bătălia se desfăşurase de altfel cu repeziciune.

Cei patru otomani îşi dădură şi ei viața – doi răpuşi de Mihailo, unul de Tit, şi cel din urmă, de Bucur.

Folosindu-se de această biruință, la îndemnul lui Tit, care rămăsese mai în urmă, să le acopere retragerea, băieții – ducând cu ei trupul neînsuflețit al Roxanei şi pe fetiță – se cufundară în noapte şi se îndreptară în goană spre locul, destul de apropiat, unde lăsaseră o barcă priponită de țărm.

Urcându-se în barcă, vâsliră până la corabie.

Genovezii obişnuiau de multe ori să primească, pe punțile corăbiilor lor, creştini care fugeau din imperiul otoman. Însuşi Vlad se salvase odată, agățându-se, la Galipoli, de un vas asemănător.

Numai că neguțătorul care era stăpânul corăbiei avea un suflet hapsân.

El auzise zgomotele luptei şi trâmbițele de alarmă şi, motivând că primejdia pentru vasul său crescuse, le ceru o sumă aproape încă o dată mai mare decât fusese la început vorba.

Neavând încotro, plătiră, şi neguțătorul, poruncind să se ridice pânzele, corabia începu să plutească.

Cea dintâi grijă a Băiatului, odată ajunşi pe corabie, fu să-l vadă pe Negru. Calul fusese adus dinainte pe punte. De asemenea, în cală se găsea ascunsă, unde a şi

rămas până la debarcarea ei la Galipoli, vestita lecuitoare din Beyoglu, o bătrână al cărei chip nu i-l putuse nimeni vreodată zări şi al cărui nume iarăşi nu i se cunoştea. Se povestea doar despre ea că ar fi fost o principesă bizantină, fugită cândva dintr-un harem. Ea se învoise ca Tit, îmbrăcat ca femeie, să intre în locul ei în harem, cu făgăduiala de a primi pentru asta o plată foarte mare şi de a fi dusă, după aceea, cu corabia, la Galipoli.

Şi Tit, cel care orânduise totul, se ținuse de cuvânt.

În zorii zilei următoare, Băiatul o sărută pe fosta lui mică tovarăşă de joacă pe frunte. Fața ei palidă se luminase. Era, în sfârşit, liberă; dar libertatea nu-i mai era de nici un folos. Ochii celor de față se umplură de lacrimi.

Învelită într-o pânză albă – albă, aşa cum îi fusese şi sufletul – trupul Roxanei fu aruncat în mare.

Pentru că atârnaseră de el o piatră, se duse îndată la fund.

Spre norocul lor, corabia, după ce porni, nu fu urmărită şi nu întâlni pe mare decât nişte vase mici de pescari. Aproape toate corăbiile otomane fuseseră trimise înainte, încărcate cu trupe, prin Marea Neagră, spre Dunăre. Porturile turceşti erau pustii.

De asemenea, nu întâmpinară decât o singură furtună, în apropiere de Galipoli. Scăpară însă cu bine şi debarcară, corabia genoveză urmându-şi drumul pe mare, prin Dardanele, către insula Chios.

Pretutindeni pe unde trecură apoi călări, văzură urmele jafurilor şi silniciilor otomane.

O femeie cu mințile rătăcite plângea la o răscruce de drumuri, chemându-şi zadarnic înapoi soțul şi cei trei

feciori, luați în sclavie şi trimişi să vâslească pe catarga – galerele militare ale lui Mahomed.

Copii flămânzi, fără părinți, lipsiți de un acoperiş, se adăposteau prin munți, laolaltă cu sălbăticiunile.

Trecerea prin Balcani fu nespus de grea.

Potecile erau întortocheate şi stâncile prăpăstuite, răvăşite ca sub mâna unui uriaş.

Dincolo de munți însă, pe câmpiile Bulgariei, mugurii trandafirilor se deschideau într-o revărsare amețitoare de parfumuri şi culori. În copaci, cireşile începeau să se coacă. Pâraiele murmurau. Vântul domol îi răcorea.

Fetiței îi plăcea din ce în ce mai mult această călătorie, întâia din viața ei. Se cuibărea în brațele Băiatului şi, uneori, cât era de mică, începea să cânte vechi cântece olteneşti, învățate de la Roxana.

Pe la popasuri, aflau ştiri din țară. Oamenii povesteau că Vlad prețuia şi păzea cu atâta străşnicie cinstea, încât în Valahia se putea lăsa o casă plină de comori deschisă, şi nimeni nu ar fi pătruns fără voia stăpânului înăuntru. O pungă cu galbeni, pierdută pe uliță, rămânea neatinsă, aşteptându-l pe păgubaş.

Domnitorul îi răsplătea din plin pe cei cinstiți şi viteji, şi îi pedepsea cu asprime pe trădători şi pe laşi.

Cu prilejul unei bătălii, în care avangarda otomană, condusă de însuşi marele vizir, fusese învinsă de o mână de oşteni valahi, se istorisea că domnitorul poruncise ca toți oştenii lui răniți să fie adunați laolaltă. Cercetându-i pe fiecare, văzuse că unii erau răniți în piept şi alții în spate. Pe cei răniți în piept îi răsplătise, dându-le ranguri de boierie, moşii şi aur, dar pe ceilalți îi ridicase în furci, spunând că rănile din spatele lor erau o dovadă sigură că încercaseră să fugă.

Pe măsură ce se apropiau de Dunăre, Tit şi băieții

întâlneau tot mai mulți fugari greci şi bulgari, scăpați din lanțurile robiei otomane.

Desculți, zdrențuiți, cu urme de răni pe trupuri, aceştia strigau:

— Binecuvântat să fie Vlad! De s-ar uni toate popoarele creştine sub steagul lui, i-ar putea nimici până la unul pe otomani…

În seara următoare ajunseră la Dunăre. Fetița, văzând fluviul, bătu voioasă din palme.

Apa era scăzută şi limpede. În Valahia fusese secetă.

— Ostile otomane, le povestiră şi aici oamenii, se revarsă pe pământul valah, sleite de foame şi sete, pentru că măria sa Vlad a ars în calea lor bucatele şi-a otrăvit fântânile. Ciuma a început să bântuie între ienicerii şi achingiii sultanului. Iar oştenii țărani ai lui Vlad, ca nişte duhuri răzbunătoare, lovesc trupele lui Mahomed, nevăzuți, din dosul fiecărui trunchi de copac, din spatele fiecărei movilițe, împuținându-le necontenit rândurile…

Noaptea, pe o plută bulgărească, trăgându-şi caii de dârlogi, înot, după ei, Tit, băieții, micuța Oltea şi ursul ajunseră în Țara Românească.

13
DRACII ALEARGĂ PRIN VALAHIA

De pe dealul unde se găseau, câmpia Ialomiței se vedea parcă ninsă, sub lună. Începuse întâia strajă de noapte – trei ceasuri după asfințitul soarelui – şi Vlad, de pe o muche râpoasă, împădurită, privea neclintit spre tabăra turcească, având în jurul său cetele.

În primul rând, alături de el – între alți boieri şi căpitani de oaste – se puteau vedea logofătul Lazăr, comandantul Xalom, căpitanul Neagoe şi, puțin mai încolo, în costume ostăşeşti, prietenii noştri.

După ce o puseseră la adăpost pe micuța Oltea, în Cetatea Bucureştilor, la o femeie de nădejde, binecunoscută de Tit, tuspatru alergaseră să-şi plece genunchii în fața domnitorului. Luaseră parte la o mulțime din acele mici lupte de hărțuială, pe care oştenii lui Vlad le dădeau de câteva ori pe zi cu trupele otomane în marş, arzându-le carele şi luând o mulțime de prizonieri.

Băiatul îşi câştigase repede, în aceste lupte, o faimă binemeritată, pentru curajul său cu totul deosebit, asemănător numai cu acela al lui Vlad. Împreună cu Bucur şi Mihailo – dar întrecându-i pe amândoi în vitejie – pătrundea în mijlocul urdiilor turceşti. Uneori, luau cu ei ursul, răspândind groaza între otomani.

Turcii începură să-i numească pe băieți «Dracii din

Valahia», poate pentru că în vreo două rânduri luptaseră cu un fel de furci, cu care meşterii domnitorului îi înzestraseră în ultima vreme pe oşteni, din lipsă de alte arme, sau pentru că atacurile lor erau fulgerătoare, însoțite de țipete şi chiuituri, ce aveau darul să-i bage în sperieți pe oştenii lui Mahomed.

Uneori băieții se întorceau cu câte doi sau trei otomani ținuți în furci. Ursul avea şi el în brațe câte un turc.

Aşa alergau de-a lungul coloanelor turceşti. Atunci osmanlâii, cuprinşi de frică, începeau să strige:

— Dracii aleargă prin Valahia… Dracii aleargă prin Valahia…

De la această poreclă, în mai puțin de o săptămână se răspândi în rândul osmanlâilor superstițioşi zvonul că domnitorul valah ar avea în slujba lui câțiva diavoli adevărați, şi de aceea nu poate fi nici prins, nici învins.

Băieții – auzind ce se vorbeşte în tabăra otomană – făceau un haz nemaipomenit. Şi Tit, priceput cum era, se gândi să le facă un fel de veşminte de diavoli, ca să-i înfricoşeze şi mai mult pe musulmani.

— Oastea măriei sale fiind mică, nici unu la zece față de turci – le spuse Tit băieților – vitejia nu ajunge. Este nevoie şi de câte un şiretlic…

Şi le făcu veşminte care să le dea, atât lor, cât şi ursului, o înfățişare de draci.

Nu apucă însă păpuşarul să-şi înfăptuiască gândul, pentru că, în dimineața următoare, Băiatul îl zări – din spatele unor copaci, până unde se furişase, urmărind toată vremea coloanele otomane în marş – pe Radu cel Frumos.

Sultanul pornise războiul sfânt cu atâta cheltuială şi tărăboi, înarmând – cum spune poetul otoman Enveri,

în vestita sa operă «Cartea vizirului»[8] – «o oaste pe care abia o ducea pământul», cu țelul de a preface Valahia în paşalâc. Având în stăpânire deplină Valahia, cetatea Chilia şi Belgradul, ar fi putut cuceri întâi Ungaria şi teritoriile locuite de germani, pe urmă întreaga lume.

Totuşi, fiind inteligent şi prevăzător, ştiind şi ce pățiseră înaintaşii săi din partea valahilor, îl luase cu sine şi pe Radu cel Frumos.

«Dacă nu voi izbuti, prin cine ştie ce întâmplare, să-mi fac Valahia paşalâc, va trebui să mă mulțumesc să-l pot înlocui, cu ajutorul marilor boieri, pe Vlad cu Radu cel Frumos, se gândea Mahomed, şi tot va fi mai bine decât acum!...»

La sunetul din corn al lui Vlad – când aflase de începutul războiului «sfânt» pus la cale de Mahomed – se adunaseră toți țăranii bărbați în stare de a purta arma, unii aducându-şi, după cum se povesteşte, şi băieții mai mărişori, ba chiar şi unele fete, îmbrăcate în veşminte ostăşeşti. Vlad nu vrusese la început să-i primească, însă stăruiseră şi se rugaseră să rămână – şi de ei, deprinzându-i să poarte armele, se îngrijiseră căpitanul Neagoe şi Tit. Adevărul este că aceşti copilandri, primiți la început cu neîncredere, făceau destulă pagubă oştilor încercate şi bine instruite ale sultanului.

Ceilalți oameni de rând, bătrânii, bolnavii, femeile şi copiii mai mici, care nu puteau mânui armele, se zbăteau să hrănească şi să dea alte ajutoare oştirii de țară domneşti.

Prinzând mai mulți bărbați, femei şi copii, care aduseseră merinde cetelor lui Vlad, turcii îi judecaseră

---

[8] «Dusturname» - cronică-poem, închinată marelui vizir şi conducător al avangardei lui Mahomed în campania din 1462. Traducere de Mihail Guboglu şi Mustafa Mehmet.

şi-i căsăpiseră cu iataganele. La judecată se auzise că luase parte şi Radu cel Frumos.

— Vânzătorul! strigase Băiatul înfuriat, aflând despre această întâmplare. Ca să le facă pe plac stăpânilor lui osmanlâi şi să le câştige încrederea, e în stare să-i taie el însuşi pe țărani. Să căutăm să-i venim de petrecanie.

Băieții îşi făgăduiră între ei să-l caute pe Radu cel Frumos în luptă, oricum or şti, şi să încerce să-l răpună.

Şi, într-o dimineață, după ce Băiatul pândise ore întregi, ascuns după un copac, în pădurea prin care treceau otomanii, iată, îl zări pe Radu cel Frumos.

Radu, îmbrăcat într-un costum oriental, cu un brâu lat, de care îi spânzura hangerul într-o teacă învelită în catifea, trecea încet, călare – împreună cu marele vizir Mahmut şi o gardă bine înarmată de spahii – de-a lungul şirurilor de achingii, care poposiseră pentru prânz.

«I-a sunat, în sfârşit, ceasul ucigaşului de valahi!» îşi spuse Băiatul, ridicându-şi arcul şi ochind cu grijă.

Deoarece era unul din cei mai buni țintaşi din mica oaste a lui Vlad, Băiatul l-ar fi nimerit, fără îndoială, şi l-ar fi doborât. Însă deodată se gândi:

«Nu, unui vânzător ca el, care a venit cu achingiii şi ienicerii împotriva pământului, poporului şi fratelui său, nu i se cuvine o moarte atât de uşoară. Trebuie să-l iau neapărat prins şi să-l aduc la judecata măriei sale Vlad.»

Ca să smulgă din rândurile achingiilor, de lângă marele vizir şi de sub ochii gărzii de spahii, pe omul atât de prețios sultanului Mahomed, se cerea o îndrăzneală şi un dispreț de moarte împinse dincolo de margini. Dacă Băiatul ar fi fost un oştean mai în vârstă, poate ar fi cântărit lucrurile mai bine şi s-ar fi mulțumit numai să-l răpună pe Radu cu o săgeată. Dar tinerețea, curajul

şi dragostea faţă de Vlad – care se arătase atât de bun, iertându-l la Târgovişte pentru fapta lui nechibzuită, dându-i drumul din turn şi ajutându-l să plece la Stambul, în căutarea Roxanei – îl îmboldea să nu se mulţumească doar cu atât, ci să aibă o izbândă mai mare.

Trebuia să se avânte repede, pentru că altfel Radu, Mahmut şi garda de spahii se depărtau prea mult şi nu i-ar fi putut ajunge. Pe deasupra, nu avea cal… Pe Negru îl lăsase într-un desiş, şi el se strecurase pe jos, printre copaci, până lângă şirurile de achingii.

Chibzui repede. Îşi pregăti în stânga laţul, în dreapta sabia şi, în timp ce osmanlâii se hrăneau liniştiţi, aşezaţi pe iarbă, o luă la fugă spre locul unde îşi ţineau caii. Se repezi la paznicul lor, îl lovi, prinse de frâu armăsarul lui Ali-beg, comandantul achingiilor – cel mai bun cal din herghelie – încălecă dintr-un salt, cum avea obiceiul, şi porni în galop, rotindu-şi în mână laţul cu care avea de gând să-l prindă de grumaz pe Radu cel Frumos.

Paznicul de la cai, deşi rănit, începu să ţipe.

— Valahii!… Valahii!…

Radu cel Frumos tresări. Îşi întoarse capul şi îl văzu pe Băiat cu laţul în mână. Ochii lor se întâlniră pentru o clipă – ai lui Radu înfricoşaţi, ai Băiatului arzând de dorinţa de a-l lua prins. Dându-şi seama de soarta care îl aştepta şi bănuind că, în urma Băiatului, ar mai fi şi alţi valahi, cu conştiinţa încărcată pe care o avea, Radu îşi uită de demnitate şi prevedere. Se ridică în scări, îşi lovi calul cu picioarele în pântec, trase de frâu şi, lăsându-i unde erau pe marele vizir şi garda de spahii, porni în galop, chemându-i pe cei care îi întâlnea în drum, cu strigăte desperate, în ajutor.

— Nu-mi vei scăpa, vânzătorule! îl ameninţă Băiatul,

cu glas tare, din urmă, îmboldindu-şi şi el calul…

Aşa, ca o furtună, trecură amândoi pe lângă întreaga coloană de oşteni, paşi, paşale, care, uitându-se zăpăciţi, nu pricepeau ce se întâmplă. Era numai un singur valah, sau erau mai mulţi?

Având un cal mai iute decât Radu, Băiatul, urcat în scări, îl ajunse. Laţul şuieră prin văzduh şi îl cuprinse pe cel urmărit peste braţe.

— La judecată acum! zise Băiatul, şi îl smuci de pe ca!…

Cu inima zbătându-i-se în piept de fericirea de a fi izbândit, îl trase, să-l aducă pe şaua lui.

Totul se petrecuse cu o iuţeală de necrezut. Marele vizir privise întâmplarea holbat şi prostit, nemişcat şi nescoţând nici un sunet.

Sfârşitul ar fi fost bun, dacă Ali-beg, comandantul achingiilor, nu s-ar fi dezmeticit.

— E un singur valah. După mine, achingii! ţipă, sărind pe calul unui oştean.

Cu un ropot ca de ploaie cu grindină, achingiii încălecară şi porniră în urma lui Ali.

— Prindeţi-l viu! porunci şi marele vizir, trezindu-se din amorţeală.

Gonind spre stânga, după Radu, Băiatul nu îşi dăduse seama că îşi tăiase singur drumul de întoarcere, vârându-se prea adânc în mijlocul trupelor otomane.

Dacă i-ar fi dat drumul lui Radu din ştreang, poate că ar fi putut încă scăpa. Dar nu vru să-şi deschidă pumnul în care ţinea capătul frânghiei. Jucându-şi calul şi ridicându-l în două picioare, târându-l după el pe Radu, îşi roti sabia, trimiţând în raiul profetului o mulţime de suflete de gazii – luptători în războiul «sfânt» împotriva libertăţii ţărişoarei valahe.

Erau însă prea mulţi împotriva unui singur om. O suliţă îl lovi în umărul stâng. O săgeată i se opri în piept. Câteva laţuri îi vâjâiră pe deasupra capului.

— Luaţi-l viu! porunci încă o dată marele vizir.

Căzu de pe cal şi, în mai puţin de o jumătate de oră, legat de sus până jos în ştreanguri, fu dus în faţa lui Mahomed.

Ştiind ce urmează, Băiatul se hotărî să primească senin moartea.

Rămase în picioare, uitându-se drept în faţă la călăul Roxanei. Vru chiar să-i spună ce gândeşte despre faptele sale; dar Mahomed, cu calmul său stăpânit, care băga însă groaza în sufletul oricui stătea cu el de vorbă, îl întrebă, aţintindu-l, printre pleoapele pe jumătate închise, cu o privire vie şi otrăvitoare:

— Cum te numeşti, valahule?

— Numele meu este Băiatul, îi răspunse el... Prin grija luminăţiei tale, părinţii mi-au fost ucişi înainte de a-i cunoaşte.

Un murmur ameninţător se stârni între musulmani, faţă de răspunsul îndrăzneţ al Băiatului.

Mahomed se întoarse însă spre Radu cel Frumos, ca şi cum ar fi vrut să-i spună o vorbă de duh. Şi toţi cei din jur ştiură că surâsul viclean care înflorise pe buzele subţiri ale sultanului ascundea în dosul său moartea. Băiatul nu mai avea decât puţine clipe de trăit.

Lui Radu nu-i pierise groaza prin care trecuse şi se simţea istovit. Încă răsufla greu şi fruntea lui palidă, semănând în parte cu a lui Vlad – dar neavând nobleţea şi lumina, pe care Băiatul le vedea numai pe fruntea domnitorului – îi era plină de sudoare. Broboane mari i se prelingeau pe obraji şi îi picurau mai departe pe veşmântul turcesc. Totuşi, văzându-l pe Mahomed că-i

surâde, se simți dator să-i răspundă, linguşitor, în acelaşi fel, deşi numai de asta nu-i ardea.

Padişahul se întoarse însă către Băiat şi îi puse cea de-a doua întrebare:

— Spune-mi, unde se află ghiaurul Vlad? glăsui el domol, încă surîzând, pentru că îşi cunoştea puterea şi teama pe care o putea băga în oameni, şi era sigur că tânărul rob valah până la urmă va fi silit să mărturisească.

— Pretutindeni şi nicăieri, îi răspunse Băiatul numaidecât, şi parcă în glumă – de fapt înfruntându-l pe padişah cu un curaj pe care cei din jur îl socotiră de-a dreptul nebunesc. Şi, deoarece Mahomed mai avea încă pe buze un surâs sleit, Băiatul îi zâmbi. Iar dacă înălțimea ta doreşte să-l găsească, îi mai spuse, arătându-i cu capul în afara cortului unde fusese adus, n-are decât să se ducă să-l caute…

Toți cei de față îşi deschiseră ochii cât cepele, siguri fiind că, la asemenea cuvinte, sultanul va chema de îndată călăul… În ce-l priveşte pe marele vizir, îi pieri răsuflarea, buza de jos îi căzu şi, printre dinți, i se văzu limba. Atât de fără teamă nu îi mai vorbise încă nimeni măreţului tekur – împăratului.

— Înălțimea ta… oftă Mahmut speriat, şi tăcu, neştiind ce să facă şi ce să mai spună.

— La moarte… la moarte… în chinuri… îndrăzniră totuşi să-şi dea cu părerea câțiva.

Mahomed le surâse din nou, mai bine-zis se sili să surâdă, fiindcă nu făcu lucrul acesta decât dintr-o parte a gurii, ceea ce îi strâmbă obrazul…

Trecea drept un om deosebit de iscusit în discuțiile cu trimişii străini sau cu învățații, pe care-i plăcea să-i primească în palatul său din Stambul… Şi voia să le

arate dregătorilor că poate rămâne biruitor şi asupra acestui tânăr valah, rob, nu numai îndrăzneț, ci şi deosebit de inteligent, fără să fie nevoie să folosească forța.

Deşi nu trecuseră nici şase ani de când l-am întâlnit întâia oară, sultanul nu mai arăta aşa de tânăr. Nasul i se mai lungise. În barbă îi răsăreau fire albe, pe care în zadar încerca să le smulgă sau să le cănească bărbierul său Giovanni, fiindcă necontenit i se iveau altele.

Firea îi rămăsese însă aceeaşi. Nimeni nu ştia niciodată dacă sultanul era vesel sau necăjit, şi nici nu putea ghici ce fel de gânduri măcina sub turbanul său roşu, în diferitele ore ale zilei. Pe neaşteptate, în toiul celei mai mari petreceri, când părea foarte bine dispus, poruncea, de pildă, să i se taie capul cuiva fiindcă râsese, să zicem, prea tare, sau dimpotrivă, pentru că i se păruse mohorât. Alteori, când socoteai că ar fi supărat şi gata să facă un masacru, în chip surprinzător cerea să-i vină aşâcii-cântăreții şi să-l desfete cu versuri din «Cartea lăutei»[9], versuri deosebit de gustate de el...

Aşa şi de data aceasta, unii nădăjduiau că va porunci schingiuirea Băiatului, în vreme ce alții bănuiau că are alte gânduri.

Numai Băiatul se uita la el fără teamă şi, dacă nu i-ar fi şiroit sângele din rănile de la piept şi umăr, s-ar fi zis că stă cu sultanul de vorbă, ca între prieteni.

— Bine, dădu din cap padişahul... Nu vrei să ne spui unde este stăpânul tău. Mărturiseşte-ne măcar câți oşteni are, pentru că asta nu înseamnă trădare. Trădare este numai când arăți şi unde se găsesc...

Băiatul ridică puțin capul şi îşi muşcă buzele, ca şi

---

[9] Mare creație a unui sultan poet, pe nume Veled (mort în 1312).

cum ar fi stat să facă o socoteală, şi pe urmă îi răspunse:

— Mai puțin cu unul decât ar fi trebuit să aibă, fiindcă acela sunt eu. Iar dacă luminăția ta nu mă crede, îl rog să se ducă să-i numere…

Pentru această nouă îndrăzneală, Mahomed, oricât se strădui, nu mai putu surâde, ci se încruntă şi spuse printre dinți:

— Eşti foarte isteț; dar istețimea pe care ai fi putut s-o foloseşti altfel va pieri odată cu tine. Vei fi jupuit de piele. Pe urmă te vom aşeza pe cărbuni. Şi, dacă totuşi vei mai avea viață până într-un ceas, te vom tăia în două, pe îndelete, cu ferăstrăul…

Imaginându-şi numai aceste chinuri, Băiatului i se încrâncenă carnea, dar fiindcă se hotărâse să le arate duşmanilor cum ştie să moară un valah, avu tăria să mai răspundă:

— Aşa mi se cuvine, de vreme ce m-am lăsat prins. Ba cred că ar trebui, pentru greşeala mea, să fiu pedepsit şi mai crud…

— Cu toate astea – urmă sultanul, folosind altă cale, pentru că văzuse că nu reuşise să-l înfricoşeze pe Băiat, şi trecând de la cea mai cumplită amenințare la cea mai dulce ispită – te-aş putea ierta, ți-aş da un rang mare în oştirea musulmană, ai primi aur din belşug şi cele mai frumoase cadâne, dacă te învoieşti să lupți alături de noi…

Băiatul dădu din cap.

— Luminăția ta, nu te mai osteni, zise el… Pe un oştean al măriei sale Vlad nu l-ar putea face nici Dumnezeu, făgăduindu-i raiul, să-şi vândă ce are mai scump pe lume: domnitorul şi țara. Porunceşte deci să mi se jupoaie pielea, să fiu aşezat pe cărbuni, sau ce mai

doreşte înălțimea ta, în nesfârşita sa bunătate şi înțelepciune…

— Spune-mi, întrebă pentru ultima oară Mahomed, toți oştenii lui Vlad sunt la fel de viteji ca tine?

— Nu, înălțimea ta, îi răspunse fără să şovăie Băiatul… Ei sunt mult mai viteji. Eu nu sunt decât cel din urmă, cel mai netrebnic dintre toți. Altminteri, trebuia să fiu ori mort, ori liber, în nici un caz un rob al înălțimii tale…

— Aşa? se miră Mahomed, încruntându-şi din nou sprâncenele, ceea ce îl făcu pe Radu cel Frumos să tragă nădejdea că, în sfârşit, padişahul va rosti cumplita osândă la moarte, prin jupuirea pielii, a aceluia care îl făcuse de râs în fața otomanilor.

Sultanul făcu însă semn unui sclav să îl dezlege pe prizonier.

— Eşti un adevărat viteaz, recunoscu el, rostindu-şi rar cuvintele. Dacă n-ai fi ghiaur, ai fi putut ajunge mare vizir, iar dacă mi-ai fi fost prieten, te-aş fi făcut domn în Valahia! Tu ştiu că nu m-ai fi trădat. Şi, fiindcă nu prețuiesc nimic, pe pământ, mai mult ca vitejia şi credința, îți redau libertatea.

Băiatul fusese dezlegat. Îşi simțea mâinile libere. Sângele îi curgea grăbit prin vine, dându-i furnicături.

«Sunt liber cu adevărat?» se întreba, nevenindu-i să creadă, temându-se de vreo cursă a padişahului, cercetând chipurile celor din jur, încercând să citească pe ele adevărul…

Însă înşelăciune nu era. Sultanul fusese, într-adevăr, uimit de îndrăzneala nemaiîntâlnită a Băiatului. Şi, vrând să le arate prin aceasta supuşilor săi că aşa ar trebui să se poarte şi ei într-o împrejurare asemănătoare, săvârşea un lucru pe care nu-l mai

făcuse şi nici nu avea să-l mai facă vreodată în viață. Îi da drumul, scăpând în felul acesta din mâini, fără să ştie, tocmai pe acela pe care îl căuta, cu înverşunare, de atâția ani, şi pentru a cărui prindere ar fi fost în stare să dea un munte de aur.

— Eşti liber... Poți pleca! îi repetă Băiatului. Dar bagă de seamă, îşi încheie cuvintele, îngroşându-şi glasul şi arătându-i pe cei din jur, în frunte cu Radu cel Frumos, care se uita la el cu o ură fără margini, nu te sfătuiesc să mai încerci vreodată să intri în tabăra mea...

— Eu nădăjduiesc dimpotrivă, luminăția ta, că voi reuşi să mă înapoiez cât de curând, îşi rosti Băiatul ultimul cuvânt, cu acea cutezanță pe care numai un tânăr ca el o putea avea.

Sultanul îşi muşcă buzele, îşi încleştă pumnul pe hanger şi fu gata să-şi întoarcă vorba şi să dea condamnarea la moarte. Dar gândindu-se că prin aceasta ar fi stricat tot rostul pilduitor al hotărârii de mai înainte, dete iarăşi drumul hangerului dintre degete şi, dezvelindu-şi uşor dinții, într-un fel de surâs, care de data asta semăna a rânjet, îi spuse:

— Atunci tot jupuit şi pe cărbuni vei pieri!...

Băiatul se înclină, fără să se încovoaie prea mult, în fața padişahului, se întoarse şi plecă, ieşind din cortul unde fusese judecat, tăind de-a dreptul printre cetele de achingii şi ieniceri, care îi făceau loc, urmărindu-l din priviri, dând nedumeriți din cap şi stăpânindu-se cu greu să nu-l taie cu săbiile sau să-l împungă cu lăncile.

Merse către pădure. Intră în ea. Ajunse în locul unde îl lăsase pe Negru. Încălecă cu greutate. Abia atunci îşi aduse aminte că e rănit. Se pipăi. Se văzu plin de sânge. Simți că i se clatină capul... Aplecându-se, încolăci cu amândouă brațele grumazul credinciosului animal şi îi

şopti:

— Repede, Negrule… repede…

Gândurile i se învălmăşiră, şi nu se mai trezi decât în culcuşul de paie în care îl îngrijea Tit.

Din fericire, rănile nu îi fuseseră prea grave şi, bine îngrijit de Tit, în două zile Băiatul se ridică.

Despre întâlnirea sa cu Mahomed se vorbise mult şi pe larg în întreaga tabără otomană, care de altfel îşi încetase înaintarea şi se statornicise în lunca Ialomiței, în apropiere de locul unde Băiatul fusese judecat de sultan.

De aici se pregătea apropiata intrare în Târgovişte, făgăduindu-li-se, mai ales ienicerilor şi achingiilor, prăzi bogate, atât cât să trăiască în belşug tot restul vieții, şi fecioare mândre, valahe, pentru haremuri.

A doua zi, domnitorul, îmbrăcat în haine ienicereşti şi cunoscând bine limba şi deprinderile otomane, pătrunse el însuşi în tabăra lui Mahomed, cercetând-o, căutând să-i afle intrările, ieşirile şi felul de aşezare a corturilor. Stătu de vorbă cu o mulțime de ieniceri, care habar nu aveau că în fața lor se afla însuşi domnitorul Țării Româneşti. Cu prilejul acesta, află despre purtarea îndrăzneață şi demnă a Băiatului, care îl pusese în uimire pe padişah şi îl făcuse să-l elibereze, spre uimirea tuturor.

Chemându-l la sine, după ce se întoarse şi el cu bine din tabăra otomană, Vlad îl lăudă.

Băiatul îngenunche şi îi sărută mâna:

— Măria ta, aş vrea să mă trimiți în luptă unde va fi mai greu!

Vlad îl apucă de braț, îl ridică şi întinzându-i o sabie sclipitoare, de argint, zise:

— Te voi trimite, căpitane Ion!...

— Eu... căpitanul Ion?... Măria ta... e prea mult... Şi pentru că Vlad îşi înălţase mâna să-i potolească strigătele de bucurie şi mirare, luă de îndată poziţie de salut, şi cu toate că simţea un nod urcându-i-se până sus, în gât, îi spuse domnitorului: Căpitanul Ion, la poruncă, măria ta!

Acum sunt cu toţii pe deal, cătând, împreună cu domnul, spre tabăra otomană.

Ienicerii şi achingiii şi-au sorbit ciorba. Trâmbiţele au sunat prelung, tânguitor şi înăbuşit, aşa cum se obişnuieşte în vreme de război. Focurile au mai pâlpâit, ici-colo, câte unul, pe urmă s-au stins. O singură făclie, ca un suflet neliniştit, a mai alergat dinspre cortul lui Mahmut, marele vizir, către locurile de margine, unde străjerii vegheau şanţurile împrejmuitoare. Făclia, purtată de vreun curier-elci, a gonit de la şanţuri spre corturile călăreţilor Rumeliei şi, întorcându-se la marele vizir, a tremurat puţin şi s-a stins.

Luna, care ninsese câmpia, făcea să scânteieze undele clipocitoare şi vesele ale Ialomiţei pe care cetele lui Vlad o zăreau de la distanţă, în petece strălucitoare, printre copaci.

— Boieri şi căpitani! spuse Vlad, când în tabăra otomană se făcu linişte deplină. În faţa noastră se află oştirea lui Mahomed, ca un balaur căruia, chiar dacă i-am retezat unul din capete, mai are încă patru. De la bunicul meu Mircea cel Bătrân – ca şi el de la strămoşii strămoşilor săi – am cuvânt, cu toate greşelile mele, şi aşa cum m-oi pricepe, să apăr pământul acesta, din veci în veci al nostru, să-l păstrez liber şi astfel să-l încredinţez urmaşilor. Pentru că alt mijloc nu mai avem

să retezăm deodată balaurului cele patru capete cu limbi de foc ce i-au mai rămas, va trebui să-i lovim în noaptea aceasta inima – arătă domnitorul cu mâna spre corturile sultanului şi ale paşilor, aşezate în mijlocul taberei otomane, înconjurate întâi de spahii, apoi de ieniceri, achingii şi oaste de dobândă şi strânsură. Din pricina strâmtorii care domneşte în tabără, şi ca să ne fie mai la îndemână, vom ataca numai noi. Sunteți cei mai viteji. Mă uit la fiecare, şi ştiu ce vă poate brațul… Şi totuşi, continuă el, lungindu-şi puțin cuvintele, dacă este cineva printre voi, care în clipa plecării la luptă se va gândi la moarte, să nu ne însoțească şi să rămână aici…

Voievodul rămăsese cu obrazul luminat de lună, şi, de sub coiful de fier împodobit cu un surguci de pene şi pietre prețioase, părul blond îi flutura în vântul ce începuse să sufle dinspre râu.

Băiatul nu îşi mai putea lua ochii de la el… Se gândi că a venit clipa să-i dovedească lui Mahomed cum înțelege să-şi țină cuvântul, reîntorcându-se în tabăra otomană, şi îşi dori din toată inima să poată ajunge până la cortul lui.

Toți cei de față îşi ridicară săbiile şi sulițele, spunând:

— Măria ta, du-ne să ne apărăm țara, lovind inima vrăjmaşului, balaurul cu limbile de foc de dinaintea noastră!…

— Atunci să pornim, porunci Vlad, sărind pe calul său alb.

14
ÎN CETATE LA POIENARI

A doua zi de dimineață, după ce veni la Tismana, căpitanul Ion, ținându-şi o făgăduială făcută fetiței, plecă împreună cu ea, călărind amândoi pe Negru, spre locul unde fusese odinioară locuința Voicului.

După ce achingiii lui Ali-beg intraseră în Cetatea Bucureştilor, Băiatul o adusese pe fetiță la Tismana.

În aerul sănătos de munte, micuța Oltea începu să crească repede şi se făcu mai vioaie.

Dragostea fetiței pentru Roxana, care-i ținuse loc de mamă, se revărsa acum numai asupra Băiatului. De altfel, la acea vârstă, şi cu înțelegerea de atunci, Oltea îl socotea drept fratele bun al mamei sale.

Dacă treceau mai mult de două săptămâni, fără ca să vină s-o vadă, fetița începea să tânjească. În schimb, de cum se ivea Băiatul, întreaga mânăstire se umplea de bătăile ei din palme, de tropotele şi țipetele sale de bucurie, şi nu-l mai lăsa de gât, ciufulindu-i părul, alintându-l cu cele mai gingaşe cuvinte pe care le putea rosti gura ei de copil…

Băiatul, de asemenea, se legase de această fetiță – în care el o vedea pe Roxana, când era mică – cu o dragoste adâncă, ocrotitoare şi plină de duioşie.

Iată de ce, cu toate neliniştile ce-l frământau, porni în dimineața aceea de toamnă prin împrejurimile mânăstirii Tismana, luând fetița pe cal… Toamna era târzie şi secetoasă, şi prin ramurile aproape în întregime

desfrunzite ale castanilor lumina soarelui se strecura blândă şi binefăcătoare, încălzindu-le trupurile.

Torentul Gurnia, căzând dintr-o atât de ameţitoare înălţime, însoţea paşii calului cu zgomotoasa lui simfonie, în care se aud parcă sunete de corn şi trâmbiţe, bătăi asurzitoare de tobe, ciocniri de arme, răcnete şi vaiete omeneşti.

Puţin mai jos, se vedeau undele verzui ale râului Tismana. Pe malul său, un fag îşi scutura cele din urmă frunze îngălbenite, pe care apa le lua şi le ducea la vale, printre munţi. Un cioban îşi păzea oile pe pripor. Omul, cu un cojoc zdrenţuit pe umeri, îşi scoase căciula să-i dea ziua bună căpitanului Ion. Deşi încă tot numai un băietan, veştile despre isprăvile căpitanului Ion începuseră să fie cunoscute prin întreaga Ţară Românească, în aceste din urmă luni.

Atunci când Vlad – în sunetele prelungi ale cornului şi în lumina înfiorătoare a făcliilor – lovise în miez de noapte, pe neaşteptate, tabăra otomană, Băiatul făcuse minuni de vitejie. În vreme ce domnitorul răsturna trupele de spahii, luptând unul contra o sută, Băiatul pătrunsese cu o ceată de ţărani înarmaţi numai cu furci, securi şi coase în mijlocul ienicerilor.

Dintre cei peste cincizeci de mii de otomani pierduţi de Mahomed cu prilejul acela, se spunea că aproape un sfert îşi datorau trecerea lor în raiul cu munţi de pilaf al lui Alah cetei ţărăneşti conduse de Băiat.

Ca şi domnitorul său – cum fusese de la început între ei înţelegerea – Băiatul dăduse toată noaptea, în limba otomană, comenzi ce se băteau cap în cap. Neştiind de unde sunt loviţi, pe cine au în faţă şi cine îi mai comandă, oştenii lui Mahomed, cei mai mulţi, se măcelăriseră singuri între ei.

În zori – după ce oastea lui Vlad dobândise una dintre cele mai strălucite victorii împotriva cuceritorului Bizanțului, luând o mulțime de robi din tabăra otomană – între puținii români întorşi nu pe şeile lor, ci plini de sânge, pe ale altora, se număra şi comandantul Xalom.

Comandantul gărzii căzuse apărându-l pe domnitor, care încercase să ajungă până la cortul sultanului, să-l răpună sau să-l ia prizonier, dar nimerise la acela al unui paşă.

Xalom fusese sfârtecat de săbii, şi pentru salvarea lui şi a lui Vlad sosiseră, între alții, băieții şi Tit. Băiatul îl ridicase, în iureşul atacului otoman, pe comandantul trabanților din țărână, şi îl urcase pe şaua sa.

— Lasă-mă, du-te lângă măria sa! fuseseră ultimele vorbe ale lui Xalom.

Moartea lui Xalom îl întărâtase pe Băiat. Reîntorcându-se în tabără, se povestea că târâse după sine, legați în ştreanguri, un paşă şi trei agale[10].

Căpitanul Ion luase apoi parte la hărțuirea armatei turceşti, ce încercase întâi să înainteze către Târgovişte, trecând prin pădurea de țepi, unde şedeau încă înfipte scheletele lui Hamza paşa şi Catavolinos. Mahomed însuşi, cuprins de uimire, fusese atunci nevoit să recunoască, în fața paşilor săi, că nu se simte în stare să ia țara unui bărbat ca Vlad, care ştie să se folosească de domnia şi supuşii lui în aşa fel, încât poate să săvârşească, împreună cu ei, lucruri mai presus de fire.

Îl urmărise, alături de Vlad, pe sultan, în retragerea spre Brăila. Luase parte la luptele din septembrie când, şi cu ajutorul unei oştiri trimise de Ştefan cel Mare din Moldova, fuseseră răpuşi cam alți treizeci de mii de

---

[10] Ofițeri otomani de rang mijlociu.

otomani, veniți în sprijinul lui Radu cel Frumos, lăsat în țară de Mahomed, sub paza achingiilor lui Ali-beg.

Bătăliile acestea costară, de bună seamă, şi sufletele altor viteji. Între ei se povesteşte că se stinse, la Brăila, locțiitorul domnesc Nicolae, modest, tăcut şi prea puțin cunoscut de Băiat.

Apărând Bucureştii de achingiii lui Ali-beg, căzură logofătul Lazăr şi căpitanul Neagoe, noul comandant al gărzii lui Vlad, în locul lui Xalom.

Multe movile se ridicară, în acele zile de crâncenă încleştare, de-a lungul şi de-a latul Țării Româneşti. Peste hotare nu se duse însă decât vestea victoriilor lui Vlad. Răsunetul acestor victorii, purtate de țăranii valahi împotriva oştenilor celei mai mari şi cotropitoare forțe militare din veacul al XV-lea, se auzi până la marginile lumii. Împărații, regii şi principii, dogele Veneției şi Papa de la Roma se bucurară. În bisericile apusului şi răsăritului se traseră clopotele şi se înălțară rugăciuni pentru biruințele şi mai departe ale țăranilor valahi, iar cântăreții alcătuiră o mulțime de cântece în care, alături de numele lui Vlad şi al vitejilor săi, aminteau întotdeauna şi pe acela al căpitanului Ion.

La toate acestea se gândea Băiatul în ziua când, împreună cu micuța Oltea, călare pe Negru, cobora spre satul Tismana. Iar pe ciobanul care-i dăduse binețe îl cunoştea foarte bine. Mâna stângă îi rămăsese pe câmpul de luptă din lunca Ialomiței.

— Te-ai întors de mult? îl întrebă căpitanul Ion.

— M-am întors… Au părăsit şi alții oastea! îi răspunse ciobanul, dând din brațul sănătos, în care îşi ținea căciula. Unii împuținați la trup, alții din nevoia de a-i hrăni pe cei de-acasă…

Căpitanul Ion cunoştea adevărul acesta bine. Oastea de țară era istovită şi se risipea.

— De ce să mai stea țăranii la oaste? întrebă omul… Mahomed, învins de măria sa Vlad, s-a lăsat de gândul de a face din Țara Românească paşalâc turcesc. Cel puțin aşa grăiesc boierii. Şi tot ei mai spun că, de se va duce oastea de țară acasă, o să se facă pace.

— În schimb sultanul ni l-a lăsat în țară, plocon, pe Radu – frumos la chip şi urât ca moartea la inimă – se oțărî căpitanul, făcând-o pe Oltea să-l privească speriată. Îl sprijină armatele lui Ali-beg, ca şi cele boiereşti, care n-au luptat şi sunt odihnite…

— Pentru noi e totuna, rosti ciobanul…

— Nu este aşa, zise îndârjit căpitanul Ion. Sub măria sa Vlad, boierii care au făcut jocul turcilor şi i-au lovit pe oamenii de jos, punându-le biruri peste măsură, au fost pedepsiți…

— Ce folos! răspunse amărât omul… Măcar de ne-ar fi dat nouă pământurile boierilor vicleni. Am fi avut ce apăra. Aşa!… şi ciobanul dădu din umeri. Eu unul am rămas ce-am fost, un biet *vecin* care paşte oile mânăstirii.

— Oricum, trebuie să rămânem lângă măria sa Vlad, stărui căpitanul Ion, şi să-l ajutăm în ceasul acesta de cumpănă; dar pentru că omul căta în jos, încruntat, fără să mai răspundă, tăcu şi el, şi îl mână înainte pe Negru.

Satul Tismana, înşirat pe malul râului, se mai refăcuse după urgia îndurată cu ani în urmă din partea achingiilor. Unele case se vedeau a fi fost ridicate mai de curând. Urmele războiului cu turcii puteau fi încă recunoscute peste tot. În fața uşii unui bordei, o femeie neagră la chip, sfrijită, şedea în picioare lângă o fată cu capul gol, chincită pe vine, care mânca hămesită o turtă

de mei, în vreme ce un câine slab, de i se vedeau coastele, li se gudura în jur.

— Ce ştii de bărbat şi de fiu? o întrebă tânărul căpitan pe femeie.

— Bărbatul se odihneşte în țărână, lângă Târgovişte. Nu mai are nevoie nici de boieri, nici de domni, glăsui femeia, trăgându-şi broboada şi acoperindu-şi fața boțită… şi băiatul Dumnezeu ştie pe unde-o fi…

Fata terminase de mâncat jumătate din turtă. Restul i-l dădu mamei, iar aceasta îi aruncă o fărâmitură şi câinelui.

Căpitanul Ion oftă. În ultima lună, din porunca domnitorului, încercase să mai adune de prin sate țărani şi să lovească cu ei cetele boierilor potrivnici. Unii se strângeau, dar alții erau atât de descurajați, că nu-i mai puteau urni. Foametea domnea peste tot şi iarna avea să vie curând. În ce-i priveşte pe Bucur, Mihailo şi Tit, rămăseseră lângă domnitor. Data întâlnirii cu Bucur, pentru a primi ultimele porunci, era astăzi, aici.

De aceea, după ce o duse pe fetiță să vadă locul unde îşi petrecuse ultimii ani de copilărie Roxana, se întoarse în galop la mânăstire.

Încă de pe pod îl întâmpină Bucur.

— Ce e cu măria sa Vlad? îl întrebă căpitanul Ion, înainte de a descăleca.

Bucur îşi lăsă capul… Avea să-i destăinuie lucruri dureroase. Băiatul înțelese, şi o trimise pe Oltea în chilioara ei.

— Mai târziu vin să ne jucăm! o asigură.

— Îmi povesteşti despre măria sa Vlad? îl întrebă alintată, făcându-i semn să se aplece ca să-l poată prinde de gât.

— Îți povestesc! râse el, după ce se aplecă, privind-o în

ochi.

— Bine. Te cred! se bucură fetița. Mă duc – şi plecă alergând pe pod, întorcându-şi încă o dată capul din poartă şi făcându-i cu degetul, în chip de: «Bagă de seamă! Să te ții de cuvânt! Te aştept!...»

Băiatul îi surâse şi, după ce ea pieri pe poartă, îl luă pe Bucur de mijloc.

Se îndreptară agale spre curtea mânăstirii, şi Bucur începu să-i istorisească:

— Armatele turceşti, sprijinite de o seamă de boieri, cât timp tu ai fost plecat să încerci să strângi oaste, ne-au lovit din două părți, aproape de Curtea de Argeş. Nu rămăseserăm în viață decât cel mult o sută de oameni – vreo zece din gardă, şi restul țărani. Măria sa Vlad s-a luptat iarăşi ca un leu. De trei ori a străbătut rândurile duşmane, făcându-şi cu sabia câte o pârtie largă. Mormane de leşuri rămâneau de-o parte şi de alta pe unde trecea el... Din nenorocire, la cea din urmă bătălie, a fost încercuit. Un achingiu s-a repezit pe la spate. Îşi ridicase sabia. Era gata să-l ucidă. A sărit însă Mihailo şi l-a doborât pe turc.

— Domnitorul e teafăr? fu întrebarea cea dintâi a Băiatului.

— În întregime nevătămat.

— Dar Mihailo?

— Mihailo a fost rănit.

— Nădăjduiesc că nu rău, se îngrijoră Băiatul...

— A sângerat mult. Turcii l-au lovit fără milă. Îl îngrijeşte însă tata. Şi tata crede că se va vindeca repede.

— Unde se găsesc acum? vru să afle Băiatul...

— Văzând că au rămas prea puțini şi vor pieri cu toții, măria sa a dat poruncă celor rămaşi să intre în cetate la

Poienari.

— Cetatea este puternică, îşi spuse Băiatul gândul cu glas tare. Şi câți oşteni mai are măria sa?

— Nu mai sunt alții decât străjerii cetății, tata, Mihailo şi încă vreo şapte oşteni țărani, dintre care doi tot răniți. Însă nici aceştia n-au vrut să-l părăsească. Până la cetate i-am însoțit şi eu. L-am dus pe Mihailo în şa. De cum s-au închis între ziduri, am pornit încoace, pe drumuri ocolite. Am anumite porunci de la măria sa. A! se opri el… Am uitat să-ți spun. În cetate, cu măria sa, a mai intrat şi…

— Cine? se miră căpitanul Ion de şovăiala lui Bucur.

— Voiena…

— Voiena?!…

Dacă Băiatul ar fi aflat că alături de Vlad se află, în cetate, Mahomed al II-lea, nu s-ar fi arătat mai uimit. «Voiena?» într-o clipă îi reveniră în minte plimbarea din timpul nopții, pe malul Dâmboviței, închisoarea din turn şi clipa când o văzuse în rădvan, întorcându-şi fața de la el…

— Aloiz, fiul spătarului Barbălată, cu care trebuia să facă nunta Voiena, a fost tăiat de măria sa în cea din urmă bătălie, lângă Curtea de Argeş, urmă Bucur. Voiena se afla în tabăra boierească, înarmată şi îmbrăcată în haine bărbăteşti, însoțindu-şi mirele…

— Adevărat?… îl întrebă din nou Băiatul pe Bucur, nevenindu-i să creadă toate câte le auzea.

— Foarte adevărat…

— Şi?…

— Văzându-l pe măria sa Vlad că se retrage, luptând, spre Poienari, Voiena, călare, i-a luat-o înainte…

Băiatul nu mai avea răbdare. Dorea să afle totul dintr-o dată, dar nici să nu piardă vreun amănunt. Se

înroşise la obraz şi pe spinare simțea curgându-i pârâiaşe de sudoare:

— Şi?... Şi?...

— L-a aşteptat, cum spun, pe măria sa, la poalele cetății. A îngenuncheat în fața lui. I-a spus că l-a îndrăgit pentru măreția, puterea şi noblețea lui, încă din ziua aceea când a intrat victorios la Târgovişte, pe un cal alb...

— Dar în ziua aceea a fost trimisă cu toți ceilalți boieri la Cetatea Poienari, să lucreze la ziduri!... îl întrerupse Băiatul pe Bucur. Cum putea să-l îndrăgească pe un om care a trimis-o să trudească? Nu îți aduci aminte cum plângea, zicând că mai bine moare decât să muncească? Şi măria sa a crezut-o?...

— Nu ştiu dacă a crezut-o, dar s-a înduplecat s-o adăpostească în cetate. Voiena zicea că n-a venit cu boierii spre Curtea de Argeş, decât ca să ajungă până la el... Vrea să-i rămână slujnică, roabă, să-l vegheze, să-l hrănească, iar dacă vor birui turcii este gata să moară cu el sau pentru el...

— Minte!... Minte!... Nu îl iubeşte!... Nu îl poate iubi, striga Băiatul...

— Măria sa a primit-o în cetate, deoarece ea i-a spus că, sosind din urmă turcii lui Ali-beg şi cetele boiereşti, o vor învinui că i-a părăsit şi o vor omorî. I-a atras însă luarea-aminte că nu urăşte nimic mai mult pe lume decât înşelătoria şi trădarea... Dar... poate că nu minte... adăugă Bucur. Avea ochii în lacrimi când se ruga s-o lase în cetate. Omul după ochi se cunoaşte. M-am gândit pe drum, venind la întâlnirea cu tine... Sufletele femeieşti se pare că au totuşi anumite ciudățenii. Poate că îl iubeşte cu adevărat...

— Măcar de-ar fi aşa! rosti Băiatul din adâncul

sufletului. Altminteri... altminteri... şi nu mai spuse ce s-ar fi întâmplat dacă fapta, uluitoarea faptă a Voienei s-ar fi întemeiat pe minciună.

15
SĂGEATA CĂPITANULUI ION

În timp ce goneau călări către Curtea de Argeş, Băiatul se gândea la Voiena. Nu îşi putea da seama dacă mai simțea ceva pentru ea. Nu păstrase decât amintirea fierbinte a obrazului fetei, lipit de al lui, cât timp o strânsese la piept. Încolo nimic… nimic…

Cine ar fi putut însă să-şi închipuie că Voiena va ajunge să se îndrăgostească de măria sa Vlad, şi încă într-o asemenea măsură, încât să-i părăsească pe ai ei, să-l însoțească pe domnitor în restrişte şi să dorească să-i împărtăşească soarta, oricare ar fi fost ea?

Dacă dragostea ei era adevărată – şi Băiatul începuse să creadă că era adevărată – lui nu-i părea rău.

«De altminteri, acum am o mare datorie şi o mare răspundere față de Oltea», îşi spunea el…

Şi numai cât îşi aminti de fetiță, sufletul i se însenină.

Aseară – ținându-se de cuvânt – îi povestise câte ceva din cele ce le ştia despre măria sa Vlad, şi Oltea adormise în brațele lui.

Pe aproape de miezul nopții, o învelise şi se furişase afară din chilioara ei. Încălecaseră, el şi Bucur, pe cai, şi plecaseră.

În ultima vreme, temându-se că i s-ar putea întâmpla să-şi piardă viața, în vreo bătălie, şi ca să nu rămână Oltea singură, alergase, în treacăt, de câteva ori pe Valea Oltului, încercând să dea de rudele ei.

În vârtejul emoţiilor şi al întâmplărilor din haremul sultanului, Roxana uitase să-i spună numele mamei fetiţei. Băiatului nu-i rămăsese decât să întrebe în ce loc a trăit, cu şase ani în urmă, o femeie răpită, după ce soţul i-a fost ucis de turci. Dar pas de află acul în carul cu fân! Nimeni nu putea şti cine să fi fost, dintre toate acele sărmane femei luate de turci mama fetiţei. Era nevoie de timp ca să poată face, în tihnă, noi cercetări.

Până una-alta, Oltea nu avea pe nimeni. Nici nu se ştia dacă va izbuti să-i mai afle vreodată familia. Şi ea şi el erau, în privinţa aceasta, nişte năpăstuiţi. Soarta îi legase laolaltă, printr-o nefericire asemănătoare; şi Băiatul se simţea dator ca, în amintirea Roxanei, să-şi închine viaţa fetiţei.

Începuse să sufle un vânt rece. Nori întunecoşi se alungau pe cer. Mirosea a brad umed. De pretutindeni, prin munţi, cei doi băieţi se vedeau împresuraţi de hora mută a trunchiurilor de brazi şi fagi, de tăceri şi de umbre.

De-ar ajunge mai repede la Curtea de Argeş!

Când au trecut Oltul, pe la Râmnic, se luminase de ziuă. Lângă ţărm, un fag doborât de furtună se răzimase de pieptul puternic al unui stejar, de parcă i-ar fi cerut să-l sprijine şi să-l pună din nou pe picioare.

Străbătură lunca unde se luptaseră şi fuseseră amândoi răpiţi de comisul Ghilţ, ca să fie vânduţi turcilor. Iată şi locul unde Tit îşi jucase păpuşile. Iar aici Băiatul a îngenuncheat întâia oară la picioarele măriei sale Vlad.

Băieţii priviră unul în ochii celuilalt, copleşiţi de amintiri, dar nu rostiră nici un cuvânt.

Peste vreun ceas începu să plouă. Se înveliră în mantalele albe, de postav, ostăşeşti. Făcură un singur

popas într-un sat de lângă Curtea de Argeş, al unor mici boieri credincioşi lui Vlad. Unul dintre ei fusese spânzurat de turci, celălalt apucase să fugă, şi rătăcea prin munți.

Aici băieții îşi schimbară veşmintele ostăşeşti cu altele, de târgoveți.

Mai mulți țărani, aflând că băieții sunt în sat şi merg în ajutorul voievodului Vlad, le cerură îngăduință să-i însoțească. Băieții le mulțumiră şi le răspunseră că, de va fi nevoie de ei, o să-i înştiințeze la vreme. Nu era bine deocamdată să meargă în ceată pe drum, ca să nu atragă atenția turcilor şi iscoadelor marilor boieri.

Porniră mai departe călări şi, cam pe la amiază, ajunseră la Curtea de Argeş.

Oraşul era tăcut. Pretutindeni mişunau turcii. La porțile oraşului, într-o poiană, văzură o mulțime de țărani traşi în țeapă sau ridicați în furci.

Intrară în oraş. O luară pe ulițele mai puțin bătute. Trecură prin câteva livezi cu crengile scuturate de vânt şi ajunseră la o casă destul de arătoasă, cu pridvor larg, unde locuia un meşter argintar. La el îşi lăsase Bucur ursul…

Să fi văzut ce bucurie era pe bietul animal! Cu ce mormăituri şi cu ce mângâieri… urseşti îi primi!

Argintarul le spuse băieților că se găseşte la el cineva pe care poate ar dori să-l vadă, şi, însoțindu-i spre un bordei pe jumătate dărăpănat, din fundul unei livezi de nuci, le arătă pe un bărbat încă tânăr, care şedea la o masă şi scria ceva.

Îl recunoscură numaidecât, bărbatul acesta fiind unul dintre oamenii cei mai de taină ai domnitorului Vlad, despre care – furați mereu de dorința de a nu scăpa din

vedere cele mai de seamă întâmplări trăite de eroii noştri – nu am avut încă prilejul să vorbim. Numele său era Radu Farmă. Fusese grămăticul lui Vlad şi mâna dreaptă a logofătului Lazăr, care îl şi adusese la palat.

Farmă învățase carte grecească şi latinească, cunoştea multe limbi şi era priceput şi în ştiințele filozoficeşti. Nu avea decât un singur cusur – nişte picioare slăbănoage din născare, pe care nu se putea sprijini decât cu ajutorul unui toiag. De aceea nu prea ieşea din palat şi, cum este firesc, oamenii nu prea îl cunoşteau. Dar, chiar aşa, lipsit de tăria picioarelor cum era, sosise călare la Curtea de Argeş, pe urmele lui Vlad, şi se străduia să vină în ajutorul stăpânului său.

— Iată ce se întâmplă, începu el să povestească. Ca să-i ție lângă el şi să-l păzească, Radu cel Frumos le-a înlesnit turcilor să ia prăzi câte poftesc de la prieteni şi de la duşmani. Corturile lor sunt pline cu lucruri de preț, fete şi copii. În ce-i priveşte pe oamenii lui Vlad, sunt vânați ca nişte fiare sălbatice şi ucişi. I-ați văzut pe cei de la marginea oraşului?

— I-am văzut, răspunse căpitanul Ion.

— Oricând ne poate veni şi nouă rândul… rosti grămăticul…

— Totul este ca domnul să scape, zise argintarul… El ne va răzbuna pe fiecare. Şi fiecare suferință de-a noastră va fi plătită…

— La Poienari, turcii nu pot pătrunde, spuse căpitanul Ion.

— Da. Cetatea a fost bine întărită cu cărămidă, rosti Bucur.

— Da’ măria sa şi oştenii n-au hrană… Carele cu merinde au fost prinse încă în urmă cu o săptămână, pe când se îndreptau spre cetate, şi au fost date achingiilor,

glăsui iar argintarul…

Prin livadă se auziră paşi. Cei din bordei tăcură. Argintarul ieşi să vadă cine sosea, şi se întoarse curând, aducând cu el una din calfele sale, un tânăr de vreo douăzeci şi şase de ani, îmbrăcat în costum orăşenesc, având însemnele breslei din care făcea parte – o cupă de argint cu picior – pe pieptarul de piele.

— Pot să vorbesc? îl întrebă calfa pe meşter, după ce intră în bordei.

Argintarul dădu din cap:

— Spune! Suntem toți slujitorii măriei sale!

— Am fost cu talerele de argint, cum mi-ai poruncit, în casa vornicului Negrev, îl înştiință el…

Toți cei din bordei se uitară întrebători la calfă, aşteptând nerăbdători celelalte ştiri.

Vornicul Negrev fusese un boier al lui Vlad. Turcii îi prinseseră soția şi copiii la Snagov, după ce intraseră în Bucureşti, şi îl siliseră să treacă de partea lui Radu cel Frumos, amenințându-l că altfel îi omoară familia.

Negrev trecuse de partea lui Radu, dar numai de nevoie, ca să-şi scape de moarte copiii, şi acesta îi dăduse, drept răsplată, acum cât era încă la strâmtoare, o dregătorie la Curtea de Argeş. Neavând încredere în el, îi pregătea totuşi, pe ascuns, sfârşitul…

La rândul său, boierul Negrev ținea legătura, prin calfa argintarului, cu grămăticul Farmă.

— Boierul Negrev ne înştiințează – se întoarse calfa de astă dată spre grămăticul Farmă – că armatele lui Ali-beg au înconjurat Poienarii. Nimeni nu poate ieşi, nici intra în cetate.

— Cred ei… mustăci grămăticul, deoarece el ştia că din puțul adânc al cetății se deschide un drum pe sub munte, care ieşea departe de locul încercuit de turci.

Dar drumul acesta tăinuit nu trebuia să-l folosească decât voievodul, când nici o scăpare nu ar mai fi avut.

Domnitorul putea deci părăsi cetatea oricând poftea. El spera însă în ajutorul cerut lui Mateiaş Corvin, care îi făcuse o mulțime de făgăduieli, îl îmbiase să ia în căsătorie pe o rudă a sa, dar nu-i trimisese până atunci decât vreo câteva căruțe cu arme şi nişte meşteri pietrari.

— Cel mai întristător lucru, urmă calfa – rostind cuvintele în şoaptă, cu toate că nu se mai găsea nimeni în bordei, în afară de prietenii lui Vlad – este acela că în cetate se găseşte o unealtă a marilor boieri…

Băiatul, la auzul acestor cuvinte, simți inima bătându-i furtunos.

— Ştim, zise cu mânie grămăticul Farmă. Este vorba de Voiena, fata lui Flor. Voiena a jurat să-l răzbune pe tatăl şi pe mirele ei, amândoi slugi ale lui Radu şi ale otomanilor, care şi-au primit pedeapsa ce li se cuvenea – unul tras în țeapă de Xalom şi altul tăiat de măria sa…

— Se zice, adăugă calfa ceea ce auzise de la Negrev, că ar fi jurat ori să pricinuiască moartea lui Vlad, ori să moară ea însăşi.

— Nu înțeleg cum de s-o fi putut lăsa înşelat măria sa Vlad de şerpoaica aceasta, mai afurisită decât toți marii boieri la un loc, spuse Farmă. Se vede că e odrasla lui Flor… ce naşte din pisică şoareci mănâncă…

Bucur se uită la Băiat, căruia sângele i se scursese din obraji.

— Mi-a fost dat s-o aud când se ruga de măria sa Vlad s-o primească în cetate şi m-am uitat în ochii ei. Erau limpezi, repetă Bucur ceea ce l-am mai auzit spunând şi căpitanului Ion, încă de la Tismana.

— Cât erau de limpezi se vede de-acolo, povesti calfa,

că s-a înțeles ea însăşi cu Ali-beg – în cortul căruia se zice că s-ar fi dus – ca turcul să privească, în fiecare noapte, spre ferestrele cetății. Dacă ea va izbuti ceea ce urzeşte, adică să le deschidă turcilor porțile, îi va da de ştire lui Ali-beg, rotind, de la fereastră, de trei ori, o făclie aprinsă. Achingiii, la semnalul acesta, vor năvăli, îi vor prinde pe măria sa, pe oşteni şi străjeri, şi-i vor ucide în chinuri.

— Doamne, de ce nu mi-ai spus, înainte de orice, lucrul acesta, omule? se ridică Radu Farmă, speriat, de la masă, sprijinindu-se cu greutate pe picioarele slăbănoage, trecându-şi palma, cu o mişcare iute, peste fruntea asudată. Primejdia e mai mare decât credeam. Trebuie să-l înştiințăm numaidecât pe măria sa despre cele puse la cale de Voiena cu Ali-beg…

— Dar cum? îl întrebă argintarul… Numai o pasăre ar putea pătrunde în cetate. Şi încă şi ea ar fi vânată de turci…

— O pasăre? rămase câteva secunde pe gânduri grămăticul… Ce-ați zice dacă i-aş scrie domnitorului un răvaş în care i-aş arăta noua mişelie ce s-a pus la cale? Răvaşul l-aş prinde în vârful unei săgeți. N-ar mai rămâne decât ca un țintaş de-al nostru foarte bun să se strecoare printre turci, până în apropierea cetății. Săgeata trasă din arc ar putea ajunge, pe fereastră, în odaia voievodului.

— Aşa ceva mi se pare cu neputință, glăsui argintarul, deschizându-şi larg brațele. Se spune că paza este atât de straşnică în jurul cetății, încât nici un şoricel nu ar putea să treacă prin munte, necum un ostaş înarmat…

— Totuşi, dacă ar fi un țintaş foarte, foarte bun, care ar vrea să-şi pună în primejdie viața pentru salvarea măriei sale Vlad, s-ar putea încerca.

— Voi încerca eu! spuse Băiatul, întorcându-şi fața fără sânge spre cei din jurul mesei, pentru că el întrunea, într-adevăr, în cea mai mare măsură, însuşirile de care vorbise Farmă.

Bucur – care numai atâta aştepta, şi se înveselise auzindu-l pe căpitanul Ion că luase această hotărâre – zise:

— Adică *noi*... grămăticule Farmă, căpitanul Ion şi cu mine suntem aceia care ne vom strădui pentru salvarea măriei sale Vlad, intrând în tabăra otomană. La noapte nădăjduim ca răvaşul să fie în mâinile măriei sale.

În seara aceea, domnitorul Vlad chemă în încăperea domnească pe cei care îl însoțiseră la cetate. Rămaseră numai străjerii la posturi. Dintre răniți, unul murise şi fusese îngropat în ograda cetății. Mihailo şi celălalt oştean, îngrijiți de Tit, erau însă mai bine, şi veniră la adunare.

Merinde nu mai aveau, decât o mână de fructe uscate, dar nu le mâncau, păstrându-le pentru ceasurile cele mai grele.

— V-am chemat, rosti domnitorul, ca să vă spun... dar nu apucă să-şi sfârşească vorba, şi o săgeată vâjâi pe fereastra deschisă. Se înfipse în lumânarea de pe masă, o smulse din sfeşnic şi, rostogolind-o pe lespezi, până la uşă, o stinse.

Vlad puse mâna pe arc şi sări la fereastră.

Cătă spre tabăra turcească, prin întuneric, dar nu văzu nimic, în afară de licăririle Argeşului, care în acel loc curgea vijelios, luptându-se din greu cu stâncile, aici sărind biruitor peste ele, aici înghesuit şi strivit între lespezi, clocotind, mânios ca o fiară.

— Nu se vede nimic, le grăi oştenilor. Aprindeți din

nou lumânarea!

Tit scăpără amnarul... O flăcăruie albastră i se zbătu între degete. Un oştean ridică lumânarea, care fusese spintecată de săgeată.

— Bun țintaş! recunoscu Vlad. De la o asemenea depărtare, trăgând curmeziş, poate de pe Dealul Pietrăriei, a nimerit cu atâta siguranță sub flacăra lumânării. Cine ar putea să fie?

— Eh, vreo dihanie de achingiu! îşi dete cu părerea un oştean. A vrut să ne sperie.

— Nu cred, glăsui Tit. Aici e cu totul altceva...

— N-or fi cumva ai noştri? zise Mihailo.

— Măria ta... măria ta... strigă Tit, având în mână săgeata. Iată aici un răvaş...

— Deschide-l, îi porunci Vlad.

— E semnat *Radu Farmă,* glăsui Tit.

— Citeşte-l! spuse iar Vlad.

— Ce este? Ce se întâmplă? se ivi pe neaşteptate Voiena, intrând pe uşă.

— Cum ai ajuns aici? se mohorî Vlad, făcându-i semn lui Tit să nu mai citească. Ți-am poruncit să nu vii decât când vei fi chemată...

— Iartă-mă, doamne, se rugă ea, cu ochii îndreptați asupra răvaşului din mâna lui Tit. Treceam pe-aici şi am auzit zgomot. Îngăduie-mi să rămân. Să iau şi eu parte la bucuriile şi tristețile tale.

Dacă Băiatul ar fi văzut-o în clipa aceea pe Voiena, n-ar fi putut spune că fata nu mai era frumoasă, deşi nu mai avea nici prospețimea, şi nici gingăşia de mai înainte. Însă minciuna, teama şi crima puse la cale, în înțelegere cu Ali-beg, îi aşternuseră pe față o umbră.

— Du-te în încăperea ta! îi repetă Vlad, neînduplecat.

Tit, după ce ea plecă, citi mai departe cele scrise de

Farmă.

«Măria ta, îşi termina grămăticul răvaşul... *Dacă izbândeşte totul cu bine, aprinde, rogu-te, o torță de răşină pe munte, ca noi să ştim că eşti liber şi să aşteptăm cu smerenie poruncile tale.»*

În încăpere se făcuse tăcere, fiecare dintre cei de față cutremurându-se în sine de noua ticăloşie ce se punea la cale, dar nelăsând să li se citească gândurile pe față.

— Bine, glăsui în cele din urmă Vlad, şi, din felul cum rosti cuvântul, cu toții îşi dădură seama că îngrozitoare întâmplări aveau să urmeze. La cruzime nu se putea răspunde decât cu cruzime. La trădare şi mişelie, cu o cumplită pedeapsă. Bine! repetă el... Îi vom face lui Ali-beg pe plac. Voiena va da semnalul cu făclia, ca achingiii să pornească năvala. Şi noi le vom face primirea cuvenită...

— Nu! strigă Voiena, când o aduseră, abia atunci dându-şi seama de ce făcuse şi înspăimântându-se de chipul împietrit al lui Vlad. Nu eu... Nu eu...

Dar Tit o luă de umeri, o duse la fereastră, îi puse în mână făclia şi el însuşi, mânuindu-i brațul, i-o roti de trei ori.

Tot atunci, unul dintre străjeri, acela de la meterezul din dreapta, veni gâfâind pe scări şi îl vesti pe Vlad:

— Un urs... cățărându-se pe stânci... şi pe meterez... ne-a aruncat un sac cu merinde peste zid. Suntem salvați, măria ta... suntem salvați...

— A venit şi sacul cu merinde, despre care ne-a înştiințat Farmă, răsuflă uşurat Vlad. De-atâta mai aveam nevoie. Să se hrănească în grabă oştenii, să prindă puteri. Încingeți smoala şi uleiul în cazanele pregătite din vreme. Aduceți coşurile cu vipere. Va fi o petrecere mare. Vom avea ca oaspete pe Ali-beg,

preabunul prieten al iubitei noastre Voiena...

— Nu... nu... țipă Voiena, târându-se pe podeaua de piatră şi agăţându-se de piciorul lui Vlad. Am fost destul de pedepsită...

— Şi vom aprinde o torță mare, pe munte, îi mai spuse domnitorul Voienei, cu ochii arzându-i în flăcări, cum ne roagă grămăticul Farmă, ca, văzând-o, căpitanul nostru de oaste Ion să ştie că suntem liberi, că trădarea a fost biruită şi că lupta împotriva puterii otomane, subjugătoare, şi a marilor boieri, slugile lor, nu va înceta niciodată, cât timp va trăi Vlad, nepotul lui Mircea cel Bătrân...

— Nu!... nu!... țipa Voiena, negăsind alte cuvinte prin care să ceară iertare, în timp ce Vlad ieşi din odaie şi un oştean rămase cu ea, dar numai atâta cât să o lege în ştreanguri.

Cele ce urmează le cunoaştem tot dintr-un cântec. Băieţii, aflaţi pe Dealul Pietrăriei – aşa cum într-adevăr ghicise Vlad, cu ochiul lui de oştean, fiindcă numai din acel loc se putea ținti bine cu arcul – priveau uluiți la cele ce se petreceau în cetate.

N-am să povestesc, deşi poate că ar merita, felul iscusit şi îndrăzneţ cum reuşiseră ei să străbată rândurile otomane, îmbrăcați, peste veşmintele valahe, în şalvari şi mintene turceşti, înşelând iscusința străjerilor, furişându-se uneori prin şanțuri, alteori trecând numai cu ajutorul ursului peste prăpăstii sau stânci.

Numai cine a fost vreodată acolo şi a măsurat din ochi munții semeți, pe care nici pădurile nu cutează să se urce până în vârfuri, își poate da seama de neînchipuitele greutăți înfruntate de cei doi tineri.

În timp ce ursul se cățăra, cu sacul de merinde în spate, pe coastă şi pe meterezul din dreapta, băiatul scoase săgeata, în care era înfiptă scrisoarea lui Farmă, şi o puse în strună.

Ochi îndelung, nefiind cu totul sigur că îşi va nimeri ținta de la o asemenea depărtare, pentru că mâna îi tremura puțin.

— Mă tem că nu voi lovi lumânarea! îi spuse lui Bucur. Nu vrei să tragi tu?

— Nu. Este momentul să dovedeşti că ştii să alegi între Vlad şi Voiena, îi răspunse Bucur, apăsându-i cu degetul pe rană.

Căpitanul Ion ochi încă o dată lumânarea, sub flacăra ei roşie, jucăuşă, îşi stăpâni brațul şi trase. Săgeata zbârnâi. Intră pe fereastră. Lumânarea căzu şi se stinse. Bucur bătu din palme:

— Ai nimerit... Ai nimerit...

Cântecul povesteşte cum, în urma semnalului dat de Voiena, cu brațul ținut de Tit, Ali-beg năvăli spre cetate, cu urdiile dezlănțuite, fiind sigur de o victorie uşoară.

Însă pe neaşteptate, tocmai când achingiii ajunseseră la poalele cetății, de pe ziduri, din turnuri, de la creneluri, ca din nişte nori ai iadului, începu o ploaie ucigătoare de bolovani, butuci, şuvoaie de smoală şi uleiuri încinse, şi coşuri încărcate cu noduri veninoase de vipere flămânde.

Săgețile şi lăncile aruncate de puținii oşteni, străjeri şi de domn, îi izbeau. Scările abia ridicate şi prinse în cârlige se prăbuşeau.

Alergând de la ferestre la creneluri, pe zid sau în turn, mânuind felurite arme şi mijloace de luptă, românii îi lăsau pe achingii să creadă că ar fi încă o armată întreagă.

— Alah!... Alah!... îl implorau pe dumnezeul lor achingiii, care crezuseră că porțile sunt deschise şi pot intra în cetate.

— Alah!... Alah!... striga şi Ali-beg, văzând nenorocirea care îl lovise, tocmai când se credea mai stăpân pe victorie. Ne-a înşelat Voiena, sau planul ne-a fost descoperit?... Înapoi... înapoi... copiii lui Alah! Salvați-vă! îşi chema el achingiii. Valahii sunt nişte diavoli.

Peste vreo două ceasuri, după ce bătălia dată de Vlad şi cei câțiva oameni ai săi împotriva oştirii lui Ali-beg – din nou împuținată cu peste o treime – se sfârşise, o torță strălucitoare se aprinse pe munte într-un loc de unde se vede până departe în vale.

Din ea se ridicau scântei ca nişte fluturi de aur, ce erau purtați de vântul rece de toamnă, aducător de zăpadă, peste munte.

— Domnul nostru e liber! glăsui Bucur.

— Să ne grăbim şi noi într-acolo, spuse căpitanul Ion.

Ajunşi însă la torță, nu mai găsiră pe nimeni.

Torța fusese făcută din trupul Voienei, legat şi tăvălit în răşină.

Focul îi arsese părul, ochii şi gura, şi îi ajunsese la sân şi la inima trădătoare.

Aşa arse trei zile şi trei nopți, îngrozindu-i pe turcii care, intrând până la urmă în cetate, după ce o bătură cu tunurile, nu mai aflară nici un oştean şi crezură, superstițioşi cum erau, că Vlad şi ceata lui au intrat în pământ.

Ali-beg porunci marşul de înapoiere. Băieții i-l grăbiră, găsind încă tovarăşi de luptă şi mijloace să-i mai hărțuiască pe achingii, prin munți şi pe dealuri.

De la Curtea de Argeş – luându-l cu ei şi pe grămăticul Farmă – Bucur şi căpitanul Ion plecară spre Oltenia, unde puterea lui Radu cel Frumos nu ajunsese încă să se întindă, şi nici Ali-beg nu cuteza să înainteze.

— Ne vom adăposti deocamdată la Tismana, le spuse căpitanul Ion soţilor săi, în timp ce treceau înapoi Oltul… Acolo, în mânăstirea-cetate ne vom pregăti să continuăm lupta. Pentru că lupta abia începe, şi nu vom avea tihnă până ce măria sa Vlad nu va fi iarăşi între noi…

Din turnul mânăstirii în care se afla de câteva zile, de dimineaţă până seara, cu palmele micuţe streaşină la ochi, aşteptându-l, fetiţa îl văzu pe Băiat venind, împreună cu ceilalţi doi călăreţi.

Cât ai clipi, se coborî pe scări. O luă la fugă pe pod şi ieşi înaintea lui.

Căpitanul Ion o prinse de jos. O ridică în braţe. Şi aşa, cu ea la piept, în râsetele celor doi tovarăşi de luptă ai săi, intrară călări şi plini de noi speranţe în curtea mânăstirii Tismana.

CARTEA A DOUA

VULTURII DE FOC

1
LUPII

Armăsarul făcu un pas. Se apropie de trupul nemişcat al bărbatului şi începu să-l adulmece, cu nările tremurătoare. Dintre toți cei care se înfruntaseră pe viață şi pe moarte, în aceste trei zile, numai ei doi, om şi animal, mai trăiau.

Ecourile îngrozitoare ale luptei stăruiau încă, pierdute în cotloanele întunecate ale codrului, înfăşurate în jurul trunchiurilor copacilor sau aninate de crengi.

Rănitul mai trăia, cu toate că ultima lovitură, aceea dată de un achingiu din Rumelia, fusese prea grea şi pierduse mult sânge.

*

După sfârşitul bătăliei, oşteanul încercase să plece, călare, în galop, către *locul acela,* unde trebuia să ajungă *neapărat,* aşa cum plănuise mai înainte. Într-o mână ținea frâul, în cealaltă mânerul săbiei.

Mantia, din postav alb, bun, de Braşov – prinsă cu un lănțug de aur la gât şi îmbrăcată de-a dreptul peste cămaşa de zale şi platoşă – îi spânzura în zdrențe.

Se legăna în şa. Ochii i se împăienjeniseră şi continuau să i se împăienjenească.

Totul i se învârtea în jur: cerul vânăt, acoperit de nori;

poiana argintie, cu o movilă ciudată de forma unui mormânt – în mijloc – şi copacii înalţi, negri şi rămuroşi, care jucau în horă vuind înăbuşit.

Trupul, altminteri voinic, tânăr şi zvelt, începuse să-i lunece într-o parte.

În cele din urmă, îşi pierdu cunoştinţa. Se prăbuşi şi rămase lungit, cu capul cufundat în zăpadă, la marginea movilei.

Pentru o clipă – încins încă de vâlvătaia luptei, dând de răcoarea şi moliciunea pufoasă a zăpezii – corpul i se destinse.

Dar numai pentru o clipă!... Căci viscolul, bufnind ca un balaur, dinspre miazănoapte, se repezi.

Ghearele sale nevăzute îi smulseseră pulpanele sfâşiate ale mantiei, fluturându-le sălbatic în văzduh, apoi azvârlindu-i-le într-o parte. Cu pumnul nemilos îl izbi puternic, făcând să-i zuruie încheieturile de metal ale platoşei, aruncând totodată asupra lui o puzderie de săgeţi mărunte, ascuţite şi reci. Rănitul, sub acest nou asalt, se înfrigură.

Dinţii începură să-i clănţăne.

*

Zăcea chircit, la marginea movilei, biciuit de viscol, fără să ştie unde se află, în vreme ce, sub trupul lui, zăpada căpăta, încetul cu încetul, culoarea fierbinte a holdelor cu maci.

Calul necheză încetişor.

Rănitul tresări, apoi rămase nemişcat, în acelaşi loc. Pentru că, despre ceea ce se petrecea în momentele acelea nu-şi mai putea da seama.

În schimb, sub ochii lui lăuntrici – aşa cum se întâmplă întotdeauna în delir – începură să i se perinde

cohorte de imagini. Cele mai multe dintre ele aparțineau trecutului. Oşteanul le trăise el însuşi. Altele însă erau născute doar din închipuire. Şi o mulțime de zgomote şi glasuri – pe care lui i se părea că le aude chiar atunci – îi năpădeau urechile.

*

Aude, mai întâi, înăbuşit de tot, nechezatul speriat al unui cal şi lovituri de arme.

Deodată, zăreşte ca prin ceață o cupă înaltă cu picior, plină cu un vin roşu, ce seamănă cu sângele.

Cupa, izbită de ascuțişul unei săbii, se sparge în bucăți.

Pete mari, roşii, aburinde, se ivesc pretutindeni pe zăpadă.

În jurul lui, pădurea străveche şi falnică, zguduită de viscol, geme.

Geme cu un glas aspru, aproape omenesc.

*

«Parcă ar fi vocea adâncă şi îndurerată a Bătrânului, dinainte de a-şi da sufletul...» se gândeşte oşteanul...

*

Şi iată că pădurea a luat într-adevăr chipul Bătrânului. Barba îi este răvăşită, stufoasă şi albă. Picioarele le are înfipte, în pământ, până la genunchi.

Bătrânul se apleacă să-l mângâie. Dar brațele lui sunt reci.

*

Oşteanul simte cuprinzându-l un val tăios de frig.

*

— Fătul meu, rosteşte Bătrânul… Fătul meu… Nu te lăsa doborât…

Glasul lui sună ca vuietul pădurii.

— Oho! îi răspunde, râzând, oşteanul… N-ai teamă, Bătrânule. Sunt în şa. Nu mă vezi? Sunt în şa!…

— Fătul meu!… îi repetă, mâhnit, Bătrânul… Nu te lăsa doborât!…

Bătrânul a pierit. Numai glasul adânc şi aspru ca vuietul pădurii tot mai bubuie, din ecou în ecou.

— Nu te lăsa doborât!…

În locul lui, ca şi mai înainte, s-a ivit, falnică, pădurea.

În urechi îi răsună acum, din ce în ce mai limpede, nechezatul strident al cailor. Scrâşnetul fierului lovit. Urletele de spaimă ale vrăjmaşilor.

Vântul turbat a izgonit norii. A risipit stele albe pe cer şi a dezvelit chipul palid, însă însângerat, al lunii.

Prin văzduh, fâlfâie aripile unor păsări mari, negre.

Oşteanul se vede în şa. Armăsarul nechează.

Oşteanul îşi bate, cu palma îmbrăcată în mănuşa de piele, țintată, pe grumaz, calul…

— Linişteşte-te, Negrule! Lupta s-a sfârşit. Am învins. Să pornim, grabnic, *într-acolo…*

Goneşte, călare, prin viscol… Părul îi fâlfâie.

Din pricina ninsorii prea dese, omul şi animalul nu mai zăresc aproape nimic.

Doar glasul Bătrânului sau al pădurii încă răsună:

— Nu te lăsa doborât…

— Nu, nu mă las!… Nu mă las…

Şi fiindcă armăsarul goneşte totuşi mai departe, prin viscol, de parcă ar pluti prin văzduh, oşteanul surâde mulțumit şi îşi spune:

«Dragul meu Negru, care mă poartă pe spate de-atâția

ani, cât ştie să zboare, la nevoie, de tinereşte!...»

*

Numai că toată această goană, călare, prin pădure, către *acolo* – unde oşteanul dorea neapărat să ajungă cât se poate de grabnic nu fusese decât o închipuire stârnită de mintea înfierbântată a celui prăbuşit lângă movila aceea ciudată – care putea să fie mormântul părăsit al unui rege dac.

Din adâncul codrului, un lup bătrân, cu blana înspicată şi ochii arzători, atras de zgomot şi de mirosul cald al sângelui, s-a ivit între doi copaci, lângă o tufă ninsă de păducel, şi îi priveşte ţintă, mârâind înfundat, atât pe tânărul rănit, cât şi pe armăsarul care îl străjuieşte. Acesta din urmă, simţind fiara, îşi înălţă capul şi, trăgând aerul rece pe nări, sforăi.

Privi, întâi îngrijorat, către stăpân. Se întoarse apoi, fulgerător, şi, tropăind semeţ – deşi era şi el peste măsură de ostenit – se îndreptă spre tufa în dreptul căreia scânteiau ochii lupului. Nechezând ameninţător, calul se ridică în două picioare.

Lupul, în schimb, văzându-l că vine atât de curajos şi înţelegând că, în clipa următoare, două copite necruţătoare îl vor lovi, se înspăimântă. Nu primi lupta. Se trase înapoi, mârâind, şi pieri în pădure.

Bătându-şi şalele cu coada, tropăind şi continuând să necheze, armăsarul îl urmări îndelung, din priviri. Pe urmă se înapoie lângă stăpân.

Stătu o vreme aşa, veghindu-l neliniştit şi ciulindu-şi urechile la cel mai mic zgomot.

Din rana de la piept, sângele îi izvora, fără încetare, curgând ca un pârâiaş roşu, lipicios, care i se închega pe picior.

Vântul îi zburlea coama şi îl făcea să se înfioare de frig.

Scurmă cu copita în zăpadă şi din nou necheză.

Nechezatul răsună trist în afundul pădurii, semănând cu un plânset.

«Ridică-te, stăpâne, părea că strigă el... Nimic nu le este mai plăcut lupilor decât să rupă în colți carnea care mai are în ea o cât de mică fărâmă de viață. Ridică-te, stăpâne!...»

La auzul glasului chemător şi atât de jalnic al animalului, rănitul – deşi inconştient – reuşi să-şi elibereze o mână, pe care şi-o prinsese în cădere sub el... Păru că – printr-o încordare supremă a voinței – dorea să se ridice. Atâta că puterea nu-l ajută destul...

Viscolul azvârlea, neîncetat, asupra lui, săgețile-i mărunte.

Gemu înăbuşit.

Lângă el, se clădise o moviliță de zăpadă.

Calul îşi vârî botul, adânc, în moviliță, până sub pântecul stăpânului. Săltându-l cu răbdare, îl răsturnă pe spate.

Rănitul păru de data aceasta că s-a trezit. Se ridică într-un cot.

Îşi zări calul străjuindu-l... Răsuflarea lui caldă îi mângâia obrazul... Văzu vifornița cumplită, care de trei zile încoace, neîncetat, încerca să doboare pădurea. Copacii falnici, tineri şi bătrâni, cu brațele întinse spre cer, îi țineau însă, vitejeşte, piept.

Vru să se prindă de gâtul animalului. Dădu din mâini. Şi poate s-ar fi prins, dacă pumnul de fier al viscolului nu-l izbea în frunte.

Delirul îl cuprinse din nou.

*

Simte o apă mare şi rece ce se revarsă asupră-i. Apa îl târăşte, fără oprire, la vale. Îl azvârle într-un hău.

Valuri înalte, roşii, clocotesc mânios.

O voce ascuțită, de copilandru, răsună:

— Căpitane Ion!... Căpitane Ion!...

*

Vocea aceea tinerească – pe care oşteanul o auzise numai în gând – sunase ca un bucium. Ecoul ei îl izbise dogoritor în urechi – la fel ca şi *atunci* de mult, când o ascultase cu adevărat.

— Aici!... Sunt aici!... murmură oşteanul, dând iarăşi din mâini, încercând să se smulgă din locul unde se afla. Cine mă cheamă?... Cine?...

*

Cu ochii minții vede acum drumul printre coline, care duce spre Olt.

*

«Da, da, într-adevăr este drumul spre Olt!» îl recunoaşte rănitul...

Ziua se îngână cu noaptea.

De după cea mai înaltă dintre coline, s-a ivit un băiețandru de vreo paisprezece ani, îmbrăcat într-un mintean zdrențăros şi cu o căciulă brumărie pe cap.

Goneşte din răsputeri, pe un cal murg, încălecat pe deşelate

Se apropie de pădurea ce acoperă, deasă ca peria, dealurile Gârneciului.

*

«Neîndoios, cugetă rănitul, acestea nu pot fi decât dealurile Gârneciului. Le cunosc după cele două culmi. Una, zimțată, în stânga. Cealaltă, unduioasă, în dreapta.»

*

Băiatul îşi ridică puțin capul de pe grumazul calului, pe care aproape că stă lipit. Îşi duce două degete la buze. Şuieră scurt de trei ori.

— Căpitane Ion!... Căpitane Ion!... strigă el apoi, cu aceeaşi voce pe care rănitul o auzise şi adineauri.

Un tânăr cu un cojoc de oaie pe umeri, sprinten şi mlădios ca o sălbăticiune, urmat de trei dintre tovarăşii lui de luptă, iese acum dintre copacii unei alte păduri înzăpezite de pe marginea Oltului. Îşi duce palma pâlnie la gură şi îi răspunde:

— Aici!... Sunt aici!... Cine mă cheamă?... Cine?...

«Cum am ajuns aici, cu-atâția ani în urmă?... Cum?... Tânărul pe care l-a strigat băiatul acela sunt eu... Sunt eu!...»

Totul i se învârteşte sub frunte. Nu poate să înțeleagă că numai fierbințeala îl sileşte să-şi retrăiască, în minte, crâmpeiele de viață.

*

— Căpitane Ion!... Căpitane Ion!...

*

— Sunt aici!... Aici!... şopteşte iar rănitul, răspunzând nălucirilor sale, în vreme ce mâna i se încleştează mai tare pe mânerul săbiei.

*

— Căpitane Ion!... Căpitane Ion!... strigă din nou băiatul, încă înainte de a ajunge la poalele pădurii. Dinspre Boldeşti, coboară către Olt o urdie... Au cu ei şase sănii încărcate cu vârf. Şi mai au încă una din care...

Calul băiatului – ud leoarcă de sudoare – vine în galop.

Căpitanul Ion îl apucă, din fugă, de căpăstru. Îl sileşte să înțepenească pe loc.

Băiatul sare de pe cal... Abia mai răsuflă. Este înconjurat numaidecât de cei patru voinici cu priviri neguroase. Povesteşte:

— Turcii au luat-o pe la Fântâna Robului. Şi nu cred să mi se fi părut. Am auzit şi-un plânset de copilă...

În mijlocul cetei se produce mişcare. Unul dintre voinici, bărbos şi neobişnuit de înalt, îşi strânge pumnii.

— Va să zică, osmanlâii tot nu se lasă!

— Cică s-a încheiat pacea! adaugă furios altul.

— Şi cam câți crezi să fie năvrapii[11] ca număr? îl întrebă pe băietan al treilea, un flăcău bine legat şi cu umerii lați.

— Păi... cel puțin de zece ori mai mulți decât voi. Fără să-i mai punem la socoteală pe vizitii...

Căpitanul se întoarce către acela care voise să cunoască numărul năvrapilor privindu-l mustrător. Iar vinovatul de întrebarea nechibzuită îşi plecă fruntea.

*

Sub ochii neliniştiți ai calului, rănitul se zbătu, aiurând.

— Acesta este Alexe, vânătorul de lupi!... Alexe!... îl

---

[11] Călăreți de pradă.

strigă el…

Dar nimeni nu-i răspunde. Şi rănitul se întrebă, nedumerit:

«Când trăiesc eu?… Atunci?… Acum?… La vremea aceea Alexe mă urma de aproape o lună. Luase parte, alături de mine, la toate bătăliile… El şi Năstase…»

*

Şi de îndată îl revede pe flăcăul bărbos, de statură uriaşă, care îl ceartă pe Alexe.

— Mulți sau puțini, năvrapii trebuie să fie nimiciți!…

— Adevărat, încuviințează Alexe, plecându-şi din nou fruntea. Am întrebat… numai aşa…

Căpitanul îşi muşcă buzele.

— Din nefericire, grăieşte el, tocmai în dimineața asta am împărțit ceata pe pâlcuri. Şi pâlcurile le-am trimis să ardă hambarele domniei, în care au fost strânse bucatele pentru turci.

— Dar drumul unuia dintre aceste pâlcuri, şi anume al aceluia condus de Bucur, nu duce pe undeva, chiar prin preajma Fântânii Robului? îşi aduce aminte Năstase.

— Aşa e! răspunde căpitanul… Numai că Bucur a pornit încă înainte de răsăritul soarelui. Şi trebuie să fi ajuns departe… îmi cam închipui eu pe unde!… Astfel că n-are cum să ne vină prea repede în ajutor.

— O să ne fie deci destul de greu să-ntâmpinăm noi singuri o urdie-ntreagă, este silit să recunoască bărbosul…

— Dată fiind însă vestea că-n săniile turceşti se află şi-o fată, nu putem sta pe gânduri. Pregătiți-vă de plecare!… ordonă căpitanul…

Alexe, Năstase şi cel de-al treilea voinic, un flăcău cu

nişte ochi verzi şi sfioşi ca de fată, pe nume Gheorghe, de fel din Câmpulung, care se pregătea să devină preot, dar părăsise mânăstirea ca să-l însoțească pe Ion, îşi pregătesc de luptă săbiile, ghioagele, sulițele cu vârfuri de fier şi arcurile. Îşi petrec chingile tolbelor pe după gât şi se azvârl pe cai.

Dintr-o latură, se ițeşte băiatul care se grăbise să le vestească răzvrătiților apropierea cetei prădalnice de otomani.

— Nu mă luați şi pe mine? întreabă el cu o voce în care parcă pâlpâie lacrimile. Ştiu să mânuiesc arcul…

Căpitanul, aşa călare cum este pe armăsarul său, Negru, care tropăie de nerăbdarea de a porni, se apleacă spre băiat. Îi pune o mână pe creştetul dezgolit.

Fața băiatului este roşie şi puțin asudată, atât din pricina goanei în care a venit, cât, mai ales, datorită tulburării şi dorinței sale aprige de a i se îngădui să ia parte la luptă, alături de temuții oşteni ai fostului domnitor Vlad.

Numai că bătălia se vesteşte grea. Tinerii valahi vor fi siliți să înfrunte, fiecare, cel puțin câte zece vrăjmaşi. Or, a-l îngădui pe băiat alături de ei, într-o asemenea ciocnire, cu toată nevoia de oameni pe care o au, ar însemna să-i hotărască dinainte pieirea.

Căpitanul se apleacă mai mult. Ia căciula pe care băiatul şi-o ține în mână.

I-o pune pe cap. Şi-i porunceşte ca unui oştean în toată firea:

— Tu să porneşti în căutarea aceluia dintre pâlcurile noastre care trebuie să se găsească, în clipa de față, cam prin lunca Tălşanilor. Caută-l pe soțul nostru Bucur. Vesteşte-l cu ce ne-ndeletnicim. Şi el va şti ce trebuie să facă…

Băiatului i se destinde gura într-un zâmbet.

— Am înțeles! răspunde ostăşeşte.

E fericit. Sare pe cal şi pleacă în galop, luând-o, cruciş, peste dealuri, cam către miazănoapte.

— Şi noi, înainte! dă ordin căpitanul, strângându-l pe Negru între genunchi.

Armăsarul, obişnuit cu comenzile mute ale stăpânului, porneşte viforos, îl urmează îndeaproape ceilalți trei bidivii, pe spate cu călăreții lor.

Gonesc în tăcere, biciuiți de vânt şi ninsoare, o bucată bună de timp. Străbat câmpii şi dealuri, până ce ajung la marginea pădurii întunecate de la Fântâna Robului.

Pe-aici trece şleaul…

Căpitanul, de-a dreptul de pe cal, se agață cu mâinile de o ramură mai groasă a unui fag. Sare în copac, făcând să se scuture zăpada. Şi-aşa, în picioare fiind pe ramura aceea groasă, pune palma la frunte, cercetând, cu băgare de seamă, depărtările.

— Se zăreşte ceva? îl întreabă Năstase.

— Nimic!… îi răspunde căpitanul…

Cu toate astea, prin văzduhul rece şi vătuit de fulgii mărunți de nea, se aud, deocamdată încă încet, chiote şi comenzi ostăşeşti otomane.

Curând, se ivesc în zări săniile şi călăreții, ca nişte gândaci negri care s-ar fi târât prin zăpadă.

Ion sare de pe creangă. Începe să împartă voinicilor poruncile de trebuință.

Scoțându-şi toporiştile de la oblâncurile şeilor, tuspatru taie, zoriți, câțiva fagi tineri. Le desprind crengile, pe care le leagă între ele cu curmeie de tei. Înjgheabă în acest chip un fel de plase, cu ochiuri înşelătoare, unde picioarele cailor aveau să se împiedice şi să se prindă ca peştii într-o vârşe.

Plasele sunt aşezate în locurile hotărâte de căpitan. Se acoperă totul cu zăpadă. Iar ninsoarea şterge cu repeziciune şi celelalte urme.

Voinicii se orânduiesc, după aceea, la marginea pădurii, între copacii ninşi, rămânând, ca în atâtea alte rânduri, liniştiţi şi cu sufletul împăcat, în aşteptarea vrăjmaşilor.

Totul a fost pregătit. În ochii afbaştri ai căpitanului scapără o luminiţă ciudată.

Năstase, voinicul care fusese cioban în munţii prăpăstioşi şi Parângului, văzând-o, surâde.

De altfel, toţi cei care i se alăturaseră căpitanului, după ce măria sa Vlad fusese înfrânt şi silit să plece peste munţi – îi cunoşteau această luminiţă.

Scânteia care o aprindea ţâşnea de-a dreptul din inima lui însetată de dreptate.

Iar uriaşul Năstase zâmbeşte, deoarece ştie că ori de câte ori luminiţa aceasta se aprinde, mânia căpitanului lor nu cunoaşte margini. Şi mânia lui va lăsa urme adânci şi de nelecuit în trupurile vrăjmaşilor.

Sunetul vocilor otomane creşte. Au început să se desluşească şi paşii înfundaţi şi grăbiţi ai cailor prin zăpadă.

Din locul unde se găsesc tinerii, drumul nu se zăreşte. Săniile şi achingiii călări care le însoţesc trebuie să ocolească o măgură. Să coboare după aceea într-o vale, unde, în timpul verii, şerpuieşte un pârâu, mărginit de mlaştini pline de stufăriş.

Valea este adâncă. Coborâşul în ea se face uşor; dar coasta care-i urmează este greu de urcat. Pe-această coastă, în zăpadă, şi-au aşezat tinerii munteni plasele de crengi.

Sub cernerea necurmată, tot mai măruntă şi deasă, a

fulgilor, lumina a scăzut, devenind albăstruie.

Chiotele turcilor răsună aproape. Din ce în ce mai aproape. Până ce botul înconjurat de-un nor de aburi al calului celui dintâi dintre otomani se iveşte de după măgură.

Călărețul, cu suliță, căciulă albă de pâslă şi mustățile lungi, pline de promoroacă, se arată şi el... Coboară în valea cu stufărişuri înghețate, ninse şi clătinate de vânt.

În acelaşi timp, se aude desluşit un glas sau un plânset dureros de femeie.

Luminița din ochii căpitanului scânteiază mai tare.

Deschizând drumul săniilor, un întreg pâlc de călăreți cu fețele aspre şi înarmați până în dinți a ajuns în vale.

Chiuind, achingiii din frunte se străduiesc să urce pe coastă.

Picioarele cailor, ostenite de drumul anevoios, lunecă necontenit, ba într-o parte, ba în cealaltă. Dintr-o dată, gleznele lor subțiri încep să se prindă şi să se frângă în cursele întinse de flăcăi.

Două dintre sărmanele animale, nechezând jalnic, se prăbuşesc, cu copitele ținute de plasă. Călăreții cad şi ei, împiedicând drumul celor care-i urmează, făcându-i şi pe aceştia să se prăvălească.

Nechezatul speriat al cailor – care, încercând să se ridice, muşcă atât pe celelalte animale, cât şi pe oamenii ce li se află în preajmă – ca şi blestemele osmanlâilor spintecă aerul rece şi plăcut mirositor al dimineții de iarnă.

Pe măsură ce ocolesc măgura, alte şi alte sănii se grămădesc în vale. Caii şi otomanii aflați acolo se zbat într-o viermuială ce devine, pe măsura scurgerii clipelor, tot mai cumplită.

În momentul acesta, căpitanul fluieră semnalul de

atac. Strânge, abia simțit, în pântec calul, cu pintenii. Şi Negru – căruia nu-i trebuia decât cel mai mic semn din partea stăpânului, ca să înțeleagă ce este dator să facă – porneşte în galop.

— Predați-vă! le porunceşte Ion, pe turceşte, otomanilor. Unii dintre aceştia – dumiriți, în sfârşit, asupra a ceea ce se petrecea – se opresc buluc, cu caii sforăind, la marginea văii

— Cine îşi aruncă armele e liber să plece unde vrea, ceilalți îşi vor plăti neascultarea cu capul!...

Câțiva oşteni turci, înspăimântați de ochii amenințători ai căpitanului şi încredințați că fuseseră înconjurați de o întreagă oştire de valahi răzvrătiți, se pregătesc de predare. Căpetenia lor însă – un agă bătrân, cu o mustață lungă şi un chiulaf[12] din postav îmblănit, albastru, pe cap, îşi ridică iataganul şi urlă:

— În numele luminăției sale sultanul Mahomed, vă poruncesc să-i răpuneți pe necredincioşi!...

Auzind glasul hotărât al căpeteniei, oştenii turci îşi recapătă curajul...

Chiote puternice le izbucnesc din piepturi:

— În numele luminăției sale sultanul Mahomed, să-i răpunem pe necredincioşi!

Numai că strigătele spahiilor şi achingiilor încep să se amestece, în aerul rece, cu chiotele de luptă, mult mai răsunătoare, ale valahilor.

Țipetele lui Alexe, mai ales – priceput în meşteşugul de a imita urletele lupilor – sunt de-a dreptul înfricoşătoare.

Din locuri nevăzute, fulgeră săgeți ascuțite, doborând, cât te-ai şterge la ochi, şase sau şapte otomani.

— Predați-vă! le cere, pentru ultima oară, căpitanul...

---

[12] Un fel de căciulă înaltă, turcească.

— Cu nici un preț! răcnește turcul cu chiulaf albastru.

Cuvintele lui sunt urmate de alte câteva săgeți, țâșnite din pădure. Acestea culcă la pământ încă doi vrăjmași.

Împreună cu vizitiii și ceilalți călăreți nimiciți în vale, numărul celor doborâți ajunsese la cincisprezece.

Trei sulițe se adaugă săgeților, grăbindu-se să împlinească o lucrare atât de bine ticluită.

Aproape jumătate dintre năvrapii căzuți în capcană fuseseră răpuși sau nu se mai găseau în stare de-a lupta. Rămânea însă restul... Și-aceștia însemnau, pe puțin, câte cinci potrivnici în fața fiecărui valah. Numai că, în strâmtoarea aceea, otomanii nu-și puteau desfășura forțele.

Urmat de cei trei tineri luptători ai săi și învârtindu-și ca o morișcă sabia sclipitoare și udă de sânge, căpitanul începe, nu cu multă greutate, să-și croiască o pârtie până la aga.

Dându-și seama de primejdie, acesta le strigă spahiilor și achingiilor să-l înconjoare, pe la spate, pe Ion.

Câțiva aleargă să-i împlinească porunca. De ei se îngrijesc ciobanul Năstase și fostul ucenic într-ale preoției, Gheorghe, culcând încă trei osmanlâi la pământ.

Lupta merge, neîndoios, spre biruința românilor.

Ion, totuși, se oprește. Îl strânge în frâu pe Negru.

A auzit iarăși țipătul acela prelung și ascuțit al unei fete. Se întoarce și o zărește – ivindu-se de sub coviltirul celei de-a doua sănii prăbușite în zăpadă – pe aceea care strigase.

Fata, deși fusese legată peste brațe cu niște curele, izbutise să se dezlege.

Se târa, în genunchi și-n coate, printre sfărâmăturile

săniei şi țipa.

Ce anume spunea nu se putea desluşi. Era însă limpede că ea cerea ajutor.

Fără să şovăie, din goana nebună a calului, croindu-şi o nouă cărare prin desişul de iatagane şi lănci, căpitanul porneşte spre fată.

Ajungând în dreptul ei, se apleacă, o prinde în brațe şi o trage lângă sine pe şa.

— Eşti singură, sau mai e vreo fată în săniile turceşti? o întreabă, smucind în acelaşi timp frâul, ridicându-şi calul în două picioare şi izbutind, cu o îndemânare vrednică de un oştean ca el, să se ferească de-o lovitură mişelească de suliță.

Fata se strânge, înfricoşată, la pieptul tânărului.

— Sunt singură! îi răspunde ea şi, istovită de-atâta zbucium, începe să plângă.

Îmboldindu-l pe Negru, căpitanul călăreşte până lângă Alexe, vânătorul de lupi. I-o dă pe fată în brațe, spunându-i s-o ducă la adăpost, în pădure. Iar el se reîntoarce în luptă. Aga este acum pe deplin încredințat că înaintea sa nu au ieşit decât cei patru tineri valahi. Şi socoteşte că, oricât de viteji ar fi ei, nu-i vor putea ține piept, dacă spahiii şi achingiii îşi vor reface, cât mai repede, rândurile.

— Lângă mine, în formație de luptă! le porunceşte el...

Căpitanul Ion face un semn, cu sabia, alor săi, şi îşi reîncepe atacul, croindu-şi un nou drum către căpetenia turcă.

Alexe s-a înapoiat repede – după ce a pus-o pe fată la adăpost, în pădure. S-a apropiat de căpitan.

Bărbosul Năstase şi firavul Gheorghe îi urmează de la o mică depărtare. Săgețile lor îi muşcă, necruțătoare, pe otomanii care încearcă să taie drumul celorlalți doi.

Scoțând din piepturi urlete de groază, au mai căzut cinci osmanlâi, în timp ce căpitanul Ion, cu calul mai mult în două picioare, avându-l alături pe Alexe, desăvârşeşte prăpădul, continuând să se apropie de aga.

A izbutit să ajungă înaintea lui.

Se privesc ochi în ochi.

Căpitanul râde. Părul bălai îi flutură. Aga primeşte lupta. Săbiile li se ciocnesc. Din tăişurile roşii se răspândeşte, în văzduhul cu miros plăcut, de zăpadă, un şir de scântei.

Căpetenia otomană, la început, nu se temuse. Ştia că iataganul era, în mâna lui, o pasăre. O pasăre în stare să aducă moartea oricui i s-ar fi aşezat pe umăr. De ce atunci, pentru întâia oară, frica începe să i se cuibărească în inimă? Ochii strălucitori ai căpitanului valah sunt de vină. Ochii aceştia îl străpung, ca două hangere tătărăşti. Aga le strigă achingiilor săi:

— Loviți-l!… Loviți-l!… Nu-l lăsați să mă ucidă!…

La drept vorbind, aga era într-adevăr un minunat mânuitor de sabie.

Sute şi mii de căpățâni fuseseră zburate, în zecile de lupte la care luase parte, de iataganul lui. Numai că un asemenea vârtej, cum era acesta în care intrase, nu-i mai fusese dat să întâlnească.

Lamele săbiilor, din pricina iuțelii cu care se rotesc, scot nişte sunete ce nu pot fi asemănate decât cu şuieratul unor gheme de şerpi stârniți din culcuşurile lor cu un toiag încins în flăcări.

Otomanii înşişi, uitându-şi pentru câteva clipe îndatoririle, privesc încremeniți uluitoarea bătălie.

Aceste câteva clipe sunt spre folosul căpitanului. El îşi desprinde, din vârtejul de foc, sabia lungă şi tăioasă de oțel venețian, primită în dar de la măria sa Vlad. O

întoarce pe lat şi îi retează capul, din grumaz, comandantului turc.

Capul, cu mustăți lungi, i se rostogoleşte osmanlâului până lângă un dâmb, unde se opreşte. Sub fruntea îngustă, i se zbat încă ochii însângerați şi fioroşi. Chiulaful i s-a înfipt în zăpadă.

— Alah!... Alah!... Aga Selim a fost răpus! se văietă otomanii.

Întorcându-şi caii, o iau la fugă.

— Diavolul... numai diavolul trebuie să-l fi ajutat pe căpitanul valah ca să-l învingă pe un asemenea oştean, încă nebiruit de nimeni, precum a fost Selim!... răcneşte unul dintre ei.

— Se ştie doar că diavolul Şeitan aleargă prin Valahia şi îi răpune pe duşmanii fostului domnitor Vlad!... strigă un altul...

Cei care au rămas în urmă, pe jos sau cu caii răniți, încearcă să reziste, luptând cu disperare. Numai că viața lor fusese menită să se sfârşească astăzi.

De altfel, o soartă mai bună nu o au nici cei care încearcă să scape prin fugă. Vestiți de băietanul trimis către lunca Tălşanilor, Bucur şi cinci dintre voinicii săi le ies înainte acestora, şi alt sânge turcesc înroşeşte zăpada de pe malul vijeliosului Olt, peste al cărui pod de gheață osmanlâii încercaseră, dar nu mai izbutiseră, să treacă.

*

Într-un bordei subpământean, ca şi în alte adăposturi săpate în pădurea unde-şi are Ion tabăra, sunt aduse comorile: pungi de galbeni, săculeți cu pietre nestemate, vase de preț, stofe şi blănuri de toate felurile, jefuite din Valahia şi grămădite în sănii. Drept pradă de război,

flăcăii adună veşmintele de iarnă, armele şi caii spahiilor şi achingiilor învinşi.

Pe când se înapoiază în tabără, căpitanul este oprit de Gheorghe, care îl vesteşte că doi călugări – veniți de la Tismana – îl caută, iar fata scăpată din săniile otomane doreşte să-i vorbească.

— Întâi să-i văd pe cei doi călugări, răspunde Ion, apoi voi sta de vorbă şi cu fata...

Urmat de Bucur, căpitanul se îndreaptă spre bordei.

*

Coborându-se în bordeiul subpământean de pe malul Oltului, căpitanul Ion îşi dăduse numaidecât seama că, în fața sa şi a lui Bucur – deşi veniseră îmbrăcați în haine călugăreşti şi aveau bărbile crescute – nu se aflau alții decât Radu Farmă, grămăticul măriei sale Vlad, şi preabunul lor prieten, oşteanul sârb Mihailo.

Acesta din urmă sosise, doar cu o zi în urmă, de peste munți. Şi, fiindcă astfel fusese înțelegerea, la despărțire, ca veşti să afle – unii despre ceilalți – numai de la Tismana, Mihailo se dusese de-a dreptul la mânăstire.

Pentru a putea călători mai cu uşurință, se îmbrăcase călugăreşte. Îşi luase totodată cu sine nişte îndreptări de la metohul diecilor sârbi din Buda.

La Tismana nu îl găsise decât pe Radu Farmă. Grămăticul îi povestise cum, la început, căpitanul Ion şi Bucur se retrăseseră, împreună cu el, în mânăstire, după cum avuseseră poruncă de la măria sa Vlad.

Erau încredințați că numai în câteva zile voievodul va ajunge cu bine în Transilvania. Acolo, regele Mateiaş, ținându-şi făgăduielile, îi va da ajutor. Măria sa Vlad se va reîntoarce, şi lupta împotriva năvălitorilor otomani se va lua de la capăt.

Numai că vestea aceasta bună întârzia să sosească.

Căpitanul Ion şi Bucur n-au mai avut răbdare să stea adăpostiți în mânăstire. Şi, reîncingându-şi armele, au ieşit la lumină.

Îndată, o mulțime de voinici fără teamă li s-au alăturat. Bătăliile – întrerupte după plecarea măriei sale Vlad în Transilvania – au reizbucnit, cu îndârjire, de-o parte şi de alta a râului Olt.

După ce ascultase aceste lămuriri, Mihailo îl întrebase pe grămătic cum ar putea ajunge şi el, cât mai repede, fără să piardă vreme, la căpitanul Ion.

Drept orice alt răspuns, Farmă – deşi bolnav şi cu dureri cumplite în picioarele sale oloage – se oferise să-l conducă el însuşi. Încălecaseră pe doi cai buni şi, înveşmântați călugăreşte, porniseră spre Olt.

Căpitanul şi Bucur se temuseră mult pentru viața soțului lor de luptă sârb care, în bătălia de la Poienari – cea din urmă dată de măria sa Vlad în Țara Românească – fusese greu rănit.

Atâta că acum totul trecuse! Mihailo, călăuzit până aici de Farmă, se găseşte teafăr înaintea lor.

Faptul acesta îl face pe Bucur să tragă în sine nădejde că şi tatăl său, păpuşarul Tit, se va fi aflând în aceeaşi stare. Dar el se stăpâneşte. Nu întreabă nimic. Ci tace, aşteptând ca, înainte de toate, Mihailo să arate soților săi de luptă ce era adevărat şi ce nu din nenumăratele zvonuri răspândite prin Țara Românească despre măria sa Vlad.

Strigătele de mirare şi bucurie, ca şi îmbrățişările dintre cei patru prieteni, până la urmă contenesc. Noii sosiți sunt îndemnați să se aşeze.

Lui Mihailo i se trage alături o ladă plină cu blănuri, găsită în săniile turceşti. În vreme ce grămăticul Farmă

este condus de Bucur până la cel mai bun loc de odihnă din bordeiul subpământean: un morman mare de cetină, unde erau întinşi, de obicei, răniții, la sfârşitul fiecărei bătălii.

Însă cum – în lupta care abia se încheiase – valahii nu avuseseră nici un rănit, iar turcii numai morți, patul de cetină rămăsese liber.

Farmă se aşeză. Cu toate că în bordei este cald, grămăticul se zgribuleşte, strângându-şi, în jurul trupului îndurerat, şuba.

Toți ceilalți, stând în picioare, îşi îndreaptă nerăbdători privirile către Mihailo. Acesta, la rugămintea căpitanului, începe să povestească.

Reaminteşte, mai întâi, împrejurările în care voievodul şi ceilalți patru supraviețuitori izbutiseră să iasă din cetatea Poienari, înconjurată şi atacată de turci.

Vreme de cinci zile, după aceea, înfruntând ploaia şi frigul, flămânzi şi însetați, rătăciseră prin munți.

Domnitorul căuta Rucărul… De la Rucăr voia să urce spre Bran. Acolo, potrivit înțelegerii, trebuia să-l întâlnească pe regele Matei.

În timpul călătoriei, voievodul le istorisise cum, tot în Rucăr – cu peste două veacuri în urmă, în drumul său din Făgăraş spre Câmpulung – făcuse un popas de o noapte vestitul Negru-Vodă. A doua zi, plecase mai departe, după ce îşi alcătuise oastea. Îi biruise pe tătari şi întemeiase Țara Românească.

— Peste câteva zile, ne vom reîntoarce şi noi, îi asigurase voievodul pe soții lui de drum. Sunt încredințat că regele Matei îşi va păstra cuvântul… Vom reîncepe asaltul… Şi în cel mult două săptămâni, țara va fi iar liberă, ca pe vremea lui Negru.

Ajungând ei, după aceea, în preafrumosul sat de lângă

Câmpulung, locuitorii îl recunoscuseră pe măria sa Vlad. Cu toții se grăbiseră să i se închine. Să-i aducă merinde, veşminte călduroase şi cai de schimb. Şi îl rugaseră să le îngăduie a-l însoți, cu armele în mâini, până la castelul unde urma să aibă loc întâlnirea cu regele Matei.

Voievodul le răspunse că regele îi era bun prieten, ba, de curând, şi rudă. Deoarece, aşa cum poate se auzise şi la Rucăr, măria sa se căsătorise cu vara lui Matei, principesa Elena.

«Afară de aceasta, mai adăugase el, sângele apă nu se face. Craiul Ungariei este valah de origine. Noi credem în cuvintele şi-n legământul său. Şi ne vom duce, fără oaste, aşa cum se cuvine, să-l întâlnim la Bran. Voi, rucărenilor, care mi-ați dovedit credință, în nişte zile atât de tulburi, înarmați-vă totuşi. Trimiteți veşti şi-n restul țării că mă voi întoarce curând, cu arme, oaste transilvăneană şi prieteni. Să fie toți gata pentru lupta cea mare. Aceasta va reîncepe, peste puține zile, şi nu se va curma până la biruință.»

— A fost, cutează a spune Mihailo, cu mare mâhnire în glas, plecându-şi fruntea, poate cea mai dureroasă greşeală săvârşită de către măria sa. Nu s-a lăsat însoțit de rucăreni. Şi numai din pricină că s-a încrezut în cuvântul de prieten, pe care şi-l dăduse regele Matei. Deoarece, fără îndoială, cu totul altfel s-ar fi desfăşurat lucrurile, dacă rucărenii ne-ar fi însoțit când am ajuns la Bran.

— Va să zică, i-adevărat ce-am auzit! murmură Bucur.

— Nu ştiu ce-ați auzit, dar faptele s-au petrecut, mai departe, în felul următor. Când ne-apropiam de Bran, am zărit, în trecătoare, o ceată mare de oşteni îmbrăcați în zale. Tit a avut îndată bănuiala că lucrurile nu stau

tocmai aşa cum nădăjduiam noi. I-am mărturisit gândul acesta măriei sale Vlad. Dar domnitorul nostru – care credea, neclintit, aşa cum v-am mai arătat, în cuvântul de rege al rudei sale, Mateiaş – a râs de-aceste temeri şi a dat pinteni calului, spunând: «Ba, dimpotrivă, credinciosule Tit, tânărul rege se dovedeşte a fi un prieten chiar mai bun decât mi-am închipuit eu. Iată-l, ne iese el însuşi înainte, c-o oaste gata pregătită. Înseamnă că nu va mai trebui să-ntârziem aşteptând. Ci vom putea porni numaidecât înapoi, spre țară…» În locul regelui care de altfel, nici nu venise la Bran, s-a desprins însă din fruntea oştilor un căpitan vârstnic, cu o figură răutăcioasă, pe nume Giskra…

— Pe Giskra îl cunosc de mult, rosteşte de la locul său Farmă. Este căpetenia unei oşti de cavaleri, vestită prin aceea că a lovit, până acum, pe mai mulți principi europeni. De fapt, Giskra a fost, vreme-ndelungă, certat cu regele. Văd că s-au împăcat…

— Giskra s-a înfățişat, ce e drept, cuviincios domnitorului nostru. I-a ținut scara, ca un vasal, deşi era căpitan de oaste regesc. Şi l-a poftit în castel, spunându-i că, încă în după-amiaza aceea, serenisimul tânăr rege al Ungariei va sosi la Bran. Şi împreună măria sa şi regele, se vor înțelege când să pornească, din Rucăr, atacul împotriva lui Radu cel Frumos şi a stăpânilor săi.

— Totul nu cred să fi fost din partea lui Giskra decât o prefăcătorie! glăsuieşte iar Farmă, cu glasul ridicat.

— Am stat în castel cinci zile, îşi continuă Mihailo povestirea, dar serenisimul tânăr rege n-a venit. Abia în cea de-a şasea zi a ajuns la Bran un trimis al său.

Numai că solul a venit în taină, şi noi nu l-am văzut. Căci, dacă am fi aflat despre sosirea lui, am fi intrat la

bănuieli şi ne-am fi pregătit. Trimisul – după cum am auzit mai târziu – a stat, pe ascuns, de vorbă cu căpitanul Giskra. Acesta şi-a adunat oamenii şi, năpustindu-se asupra noastră, cu armele în mâini, ne-a poruncit să ne predăm. Măcar că fuseserăm luați pe neaşteptate şi nu aveam armele la noi, n-am vrut să ne supunem. Măria sa şi Tit, în încăperile de sus ale castelului, luptând numai cu nişte sfeşnice, cu mesele şi scaunele, au doborât mai bine de jumătate dintre cavalerii aceia care îi atacau – între răniți numărându-se şi comandantul lor. În încăperile de jos, noi ceilalți – cu toate că vreo câțiva mai purtau încă urmele rănilor de la Poienari – am făcut, de asemenea, tot ce ne-a stat în putință ca să pricinuim o cât mai mare pagubă atacatorilor. Până la urmă, am fost totuşi, fireşte, învinşi.

Pe noi, oştenii de rând, ne-au zăvorât într-un beci al castelului. Iar pe măria sa, încă-n aceeaşi noapte, cetluit în lanțuri – după cum am aflat de la paznicii noştri, în ziua următoare – l-au pornit spre Braşov. De la Braşov l-au dus la Buda şi, de la Buda, la Vişegrad, în cea mai întunecată temniță a crăiei maghiare…

Toți cei care sunt adunați acolo, în bordeiul de pe malul Oltului, îl privesc, încordați, pe Mihailo, şi îi ascultă, aproape fără să răsufle, cuvintele. Căpitanul Ion care, între timp, s-a aşezat pe un butuc, şi-a prins în palme fața. Nu se uită la nimeni. Un nod îl îneacă în gât.

Făclia cu răşină, înfiptă în perete, pâlpâie, răspândind o lumină gălbuie, cețoasă, care le îngreunează parcă şi mai mult inimile celor de față.

— De ce?… De ce?… se întreabă unii pe alții voinicii.

Şi nici unul nu poate pricepe cum de a fost cu putință o asemenea faptă împotriva aceluia către care se

îndreptau toate speranțele lor, în acele zile de iarnă întunecate şi pline de mâhniri.

O mare şi apăsătoare durere, iscată din mânie, din gândul că dreptatea poate fi zdrobită de nedreptate şi ce e bun de ceea ce e rău, se coborâse în bordei, copleşindu-i pe toți.

Un suspin adânc se smulge de-a dreptul din sufletul frământat al lui Ion:

— Pentru ce?... Pentru ce?...

Grămăticul Farmă, care-l îndrăgeşte şi-l socoteşte pe Ion drept un frate mai mic, nu poate îndura, cu sânge rece, acest suspin. Săltându-şi trupul îndurerat de pe patul de cetină, rosteşte:

— Pentru că în vârtejul acesta de sânge şi nebunie, în încleştarea aceasta dintre musulmani şi creştini, dacă sultanul ar putea avea de partea lui Valahia, ar învinge. Iată de ce Mahomed şi-a dorit ori să preschimbe țara în paşalâc turcesc, ori să-şi aibă un domn al său pe scaunul Țării Româneşti – un domn care să-l asculte însă fără nici o cârtire. Şi fiindcă măria sa Vlad nu este unul dintr-aceştia...

— Nu... nu este unul dintr-aceştia! strigă cu toții.

— ...a-ncercat să-l răpună. N-a izbutit. Şi-atunci a pus la cale, bănuiesc eu, ca, înşelându-l pe regele Matei, să-l înlăture prin alt mijloc pe domnitorul nostru.

Glăsuind astfel, grămăticul Farmă, ai cărui ochi ardeau de febră, ostenise şi începuse să gâfâie.

— Mihailo să vă povestească... mai departe... ce s-a petrecut... încheiase el, cu buzele albite, reaşezându-se pe patul de cetină şi strângându-şi şuba.

— Ce s-a mai petrecut? se încruntă Mihailo. Mânia şi scârba mă copleşesc când îmi aduc aminte. Pe măria sa îl trimiseseră la Vişegrad. În ce ne priveşte pe noi,

fuseserăm legați în beciul castelului şi se zvonise că vom fi spânzurați. Câteva zile ne-am zbuciumat în chinurile iadului!... Până la urmă – ascultând sfaturile lui Tit – am izbutit să desprindem din zid nişte gratii. Ne-am strecurat afară. Am pornit spre Braşov. Odată ajunşi acolo, cercetând pretutindeni, am aflat că, nu cu mult timp în urmă, venise în oraş o solie din partea lui Radu cel Frumos. Solia adusese cu sine un răvaş. Despre acest răvaş, boierul valah care conducea solia le povestise dregătorilor saşi că fusese aflat la cingătoarea unui trimis al măriei sale Vlad către sultanul Mahomed...

Ion se ridică în picioare:

— Măria sa Vlad să fi trimis un răvaş lui Mahomed?... Aceasta este o nemaipomenită minciună!...

— Minciună! strigă şi ceilalți. Se iscă o larmă cumplită.

— Ticăloşii!... Mârşavii!...

— Că este o minciună şi o-nşelătorie fără pereche ştim mai temeinic decât oricine noi, cei care am fost alături de măria sa în acele din urmă zile!... grăieşte, în continuare, Mihailo.

— Dar cine a ticluit răvaşul acela şi ce sta scris înlăuntrul lui? izbucnesc iarăşi câteva glasuri.

— Prin răvaşul acela, alcătuit, pesemne, chiar din porunca sultanului, de vreunul din oamenii de curte ai lui Radu...

— De vreunul din oamenii de curte ai lui Radu!... înțelege, deodată, totul, Ion.

— ...măria sa Vlad îl ruga, chipurile, pe Mahomed, să-i dea înapoi domnia, făgăduindu-i, în schimb, că-l va ajuta să biruie Ungaria şi s-o transforme în paşalâc turcesc...

— Cum de i-a putut răbda pământul? strigară înfuriați flăcăii. Cum de-a fost cu putință o asemenea mişelie? Şi regele?… Regele a crezut?…

Mihailo râde amar:

— Aşa cum a bănuit Farmă – s-a lăsat înşelat. Şi asta pentru că boierul sosit din Țara Românească i-a jurat regelui Matei!

— I-a jurat?

— Pe sângele lui şi-al stăpânului său, domnitorul Radu, că răvaşul acela fusese scos de la brâul trimisului măriei sale Vlad!… Şi că trimisul a mărturisit cum l-a văzut el însuşi pe grămăticul Farmă scriindu-l…

— Pe grămăticul Farmă?…

— Da. Tot din porunca măriei sale Vlad…

Cele din urmă cuvinte sunt acoperite de asemenea strigăte, încât Mihailo e nevoit să-şi curme povestirea.

Grămăticul icneşte. Obrajii i s-au făcut mai palizi. Învinuirea nedreaptă îl face să-şi simtă inima oprindu-i-se în piept.

Voinicii îşi ridică pumnii.

— Auziți!… Auziți!… Grămăticul Farmă!… Aici se vădeşte cel mai bine minciuna! Grămăticul Farmă era cu noi… la Tismana… câtă vreme măria sa şi ajunsese la Rucăr… Doamne!… De ce nu i-ai trăsnit pe-nşelători, în clipa când s-au rostit cuvintele acelea?…

Glasurile se frământă şi se tălăzuiesc în bordeiul scund; dar, dintre toate, se desprinde ca un tunet glasul lui Ion:

— Şi cum se numeşte boierul acela care, printr-un jurământ mincinos, l-a-nvinuit de vânzare pe măria sa Vlad?

Se lasă o tăcere de moarte. Tăcerea nu este tulburată decât de pâlpâitul făcliei din perete. De respirația

zbuciumată a flăcăilor. În mijlocul acestei tăceri, numele boierului care jurase mincinos se aude tare, limpede şi de neuitat.

— Vornicul Gligoraşcu Zue.

— Vornicul Gligoraşcu Zue!.. repetă Ion, rar, silabă cu silabă, ca numele acesta să i se întipărească, pentru totdeauna, în minte.

— Este un boier tânăr, însă cu însuşiri la fel de urâte ca şi stăpânul său, îi lămureşte Farmă pe răzvrătiți. Auzisem destul despre el, încă din timpul luptelor de astă-primăvară. A stat împreună cu Radu la Stambul... Amândoi au venit, ca nişte vânzători de țară ce sunt, înghesuindu-se în rândurile oştenilor lui Mahomed. Sunt gata de orice mişelie...

— Şi Gligoraşcu Zue a jurat în numele lui şi al lui Radu?...

— În numele lui şi al lui Radu! întăreşte Mihailo.

— Jurământul de sânge?

— Pe sângele lui şi al lui Radu!...

— Atunci, hotărăşte Ion, jurământul acesta trebuie să fie împlinit...

Cu o singură mişcare, îşi scoate din teacă sabia. Tăişul ei, în lumina făcliei, sclipeşte amenințător.

— Vă jur, la rândul meu, urmează căpitanul, pe tot ce am mai sfânt în lume, pe țară, că nu voi lăsa arma aceasta din mână, până ce nu se va face dreptate. Pentru că, pe pământul nostru străbun, trebuie să domnească, odată şi-odată, dreptatea. Şi, dacă va fi să cad în luptă eu, s-o împliniți voi...

Din toate piepturile celor de față iese un singur strigăt:

— Jurăm!

Săbiile voinicilor scânteiază. Lamele lor lucitoare răsfrâng, voioase, pâlpâirile făcliei. Din tăişurile de fier

se răspândeşte, parcă, o lumină mai vie şi mai veselă, în bordei.

Nu se sfârşeşte însă bine jurământul, şi de-afară răsună un tropot de cal depărtându-se.

— Căpitane!... Căpitane!... se aude glasul lui Gheorghe.

Ion se avântă pe trepte, urmat de Bucur, Năstase, Alexe şi de ceilalți. Cu toții temându-se că este vorba de vreun atac duşman.

Afară, nu-l găsesc decât pe Gheorghe.

— Căpitane! rosteşte el, arătându-i cu mâna lui Ion spre miazăzi. Fata...

— Ce e cu fata? nu se dumireşte, la început, Ion.

— A fugit...

— Cum? Ce?... De ce?... se miră voinicii.

— Am zărit-o strecurându-se printre copaci, le răspunde Gheorghe. Am strigat-o. Am amenințat-o că trag cu arcul... Dar ea nu s-a speriat. Ci a luat-o la goană spre locul unde văzuse că ne ținem caii. A-ncălecat, bărbăteşte, pe unul dintre ei, gata înşeuat, şi-a pornit în galop...

— De ce nu te-ai luat după ea? se supără Alexe.

— Eram în strajă. Puteam să-mi părăsesc straja? se bâlbâie, încurcat, Gheorghe, neştiind dacă făcuse bine sau rău.

— Şi încotro a luat-o? îi curmă vorba Ion.

— Încolo... îi arătă, din nou, cu mâna, Gheorghe. Către Satul lui Preajbă.

— Călărea cel puțin bine? Nu se-ncurca în fuste? întreabă, în râs, Năstase.

Gheorghe scoate, printre buzele uşor țuguiate, un fluierat:

— Degeaba râzi, Năstase!... Zbura ca o nălucă...

Trebuie să fie o fată straşnică!...

— Te-oi fi îndrăgostit? începe să râdă Bucur. Gheorghe se împurpurează.

— Ce-i drept, era deosebit de frumoasă! Eu, care am adus-o s-o pun la adăpost, am văzut-o cel mai îndeaproape, mărturiseşte Alexe.

Râsete pline de zgomot se dezlănțuie.

— Mi-e teamă ca prostia asta să n-o coste scump, zice îngândurat căpitanul, întrerupând veselia. S-ar putea întâlni cu alți turci...

— Cu atât mai rău pentru ea, se scutură de orice răspundere Năstase.

— Dar fata trebuie înțeleasă, îi ia apărarea Bucur.

— S-a văzut singură, între atâția necunoscuți, şi s-o fi temut, îşi dă cu părerea Mihailo.

— Adevărat. Vremurile sunt tulburi. Şi ea n-avea de unde să ştie nici cine suntem, nici ce gânduri avem... recunoaşte Alexe.

— S-au înmulțit fiarele, de când cu atâtea războaie, murmură Farmă. Ar putea s-o sfâşie lupii... Poate că n-ar fi rău dacă s-ar lua cineva după ea...

— Să pornesc eu, cere învoire Alexe.

— Tu nu cred s-o mai poți ajunge! se îndoieşte Gheorghe.

— De ce?

— Cât timp am stat de vorbă noi aici, fata trebuie să se fi îndepărtat mult. Pornise în galop...

— Şi... tu crezi c-ai putea avea mai mulți sorți de izbândă ca mine?...

— Nici eu... nici tu... ci numai căpitanul nostru, care are cel mai bun cal... dac-ar porni chiar în clipita asta...

— Bine! se învoieşte Ion. Am să-ncerc s-o ajung!

Alexe îi aduce calul şi Ion se zvârle în şa.

— O însoțeşti pân-acasă? întreabă, la plecare, Bucur.

— Nu ştiu. După cum or să fie împrejurările. În lipsa mea, tu ai însă grijă, de tabără, ca de-obicei!…

Se pleacă puțin pe cal, şi acesta porneşte. Copitele bidiviului spulberă zăpada. Cerul, în depărtare, se contopeşte cu câmpia. Armăsarul, cu călărețul său cu tot, se micşorează şi se pierd în zare.

Căpitanul goneşte de-a lungul unei laturi a pădurii. Sălbăticiuni mirate se ivesc din desişuri. Fata poate fi urmărită foarte uşor. Ninsoarea a încetat. Urmele paşilor calului furat din tabără se văd desluşit în zăpada proaspătă.

Dincolo de pădure, drumul coteşte şi se apropie iarăşi de Olt. Până la Satul lui Preajbă nu mai e departe. Numai că fata, necunoscând destul de bine meleagurile, făcuse câteva ocoluri, şi asta o întârziase din drum.

Deodată, Negru începe să necheze. De după Măgura Tătarilor, prin aerul înghețat, un alt cal îi răspunde.

Căpitanul zâmbeşte.

Calul din fața lor nu poate fi altul decât acela pe care se găseşte fata.

— Negrule, acum, mai repede! îi porunceşte Ion.

La auzul acestor cuvinte, armăsarul îşi ciuleşte urechile. Îşi scutură coama.

Toți muşchii i se încordează. Galopul i se înteţeşte.

Nechează din nou lung. Celălalt cal îi răspunde. Pesemne îşi încetineşte pasul, pentru că, numaidecât, dincolo de măgura înzăpezită, pe care se frământă în vânt nişte arini tineri, Ion o zăreşte pe fată.

Cu o nuia smulsă din vreun copac de pe drum, îşi biciuieşte calul… Glasul subțire i se aude, îndemnându-şi animalul să alerge mai iute.

Dar calul pe care se găsea ea, fie că obosise, fie că

răspundea, într-adevăr chemării lui Negru, își încetinește din ce în ce mai mult pasul... Și depărtarea dintre cei doi bidivii se micșorează întruna.

Ion mai gonește puțin și-o ajunge. Cu un meșteșug învățat la oaste, se apleacă. Prinde calul fetei de frâu. Îl trage lângă Negru. Cei doi bidivii mai aleargă, un timp, unul lângă altul... Apoi se opresc amândoi în același timp.

Fata se întoarce spre căpitan, speriată.

O șuviță castanie de păr îi mângâie obrazul... Poartă o scurteică din blană de samur și o căciuliță de jder. Mâinile îi tremură. Nu știe nici ce să facă, nici ce să spună.

Căpitanul o privește și el zâmbind și tace.

«Este, într-adevăr, nespus de frumoasă», se surprinde căpitanul gândind.

Și se miră el însuși de ceea ce-i trecuse prin minte, deoarece, de multă vreme, nu mai avusese prilejul să se gândească la asemenea lucruri.

Văzându-l pe flăcău că o privește fără să-i spună nimic, fata își ia deodată curaj:

— Ce vrei?... De ce m-ai urmărit?... Mi-ai scăpat viața. Îți mulțumesc. Nu puteam să rămân însă la voi...

Vorbește iute, încurcându-și puțin cuvintele. E tulburată peste măsură. Și tulburarea ei feciorelnică i-a preschimbat obrajii în bujori.

«Are ochii căprui, galeși și de o formă dulce ca a migdalelor, continuă să-și spună, în taină, căpitanul... Buzele-i sunt ca fraga. A avut dreptate Alexe. Fata este neînchipuit de frumoasă!...»

— Ce dorești de la mine? șoptește ea din nou.

Ion și-a venit în fire.

— Erai sub ocrotirea noastră. De ce-ai fugit?...

Negru şi-a apropiat botul de capul celuilalt cal, de parcă ar fi vrut să-i povestească şi el, pe ascuns, ceva. Dacă nu cumva poate chiar îl lăuda, pentru că îi dăduse ascultare pe drum.

Fata răsuflă greu…

Goana nebunească în care a venit a fost peste puterile ei.

Acum îi este teamă. În sine se întreabă:

«Nu cumva şi-a dat seama de adevăr?»

Dar nu. Căpitanul n-avea de unde să cunoască adevărul… Cu toate astea, frica nu o slăbeşte nici o clipă.

O frică îngrozitoare. Amestecată şi cu altceva.

Acel altceva care i se născuse în suflet încă din clipa când Ion o ridicase din zăpadă şi o ținuse strâns lipită la piept.

Alexe o dusese într-un adăpost din pădure. Dar ea îl rugase pe drum să-i spună căpitanului lor că vrea să-i vorbească. Numai că Ion şi ai lui se coborâseră în bordei. Fata rămăsese singură. Ieşise pe furiş din adăpost. Iar Gheorghe, care era de strajă, nu băgase de seamă.

Fugind de la un copac la celălalt, ajunsese la intrarea bordeiului. Coborâse, tiptil, înăuntru şi, stând în întuneric, la spatele voinicilor, auzise tot. Atunci, pusese stăpânire teama aceea nebună pe sufletul ei. Aproape fără să ştie ce face, țâşnise, uşoară, din bordei, dezlegase unul dintre caii care aşteptau afară, întotdeauna înşeuați, şi o pornise în galop.

Căpitanul se luase după ea. O ajunsese. Şi teama se lupta acum, în sufletul său, cu acel altceva despre care nu-şi putea da încă seama ce fel de simțământ era.

— Lasă-mă să plec! îi roagă fata.

— Te las…

Şi Ion îşi luă mâna de pe frâul calului ei.

— Mă gândisem la lupi… dar şi la otomani, care sunt şi mai răi decât lupii… Voisem doar să te-nsoțesc. Să nu ți se întâmple pe drum ceva rău.

Fata îl priveşte cercetătoare. Îşi simte inima şi mai puternic bătându-i. Mai întâlnise ea şi înainte bărbați chipeşi. Chiar şi logodnicul său avea o înfățişare despre care oricine îl văzuse spunea că era fără cusur. Însă un flăcău de o atât de nobilă şi mândră frumusețe bărbătească, aşa cum era Ion, încă nu-i mai fusese dat copilei să cunoască.

Din toată ființa lui, se vădea o neistovită vigoare şi agerime. Chipul parcă îi era luminat de undeva dinlăuntru. Era semeț, dar blând, şi fata îşi dădea seama că se simțea în siguranță alături de el…

— Voiai să mă aperi? mai glăsuieşte ea.

Şi glasul fetei capătă, dintr-o dată, un ton melodios.

— Da!… Şi… poate, aş mai fi vrut să-mi spui… cum te cheamă.

Fata râde şăgalnic, ducându-şi palma la frunte, de parcă atunci ar fi vrut să-şi aducă aminte care era numele ei.

— Mă numesc Para. Sunt fiica medelnicerului Archir.

Ion se încruntă.

— Medelnicerul domnitorului Vladislav? Se găsea la Stambul…

— Acolo e şi-acum! se întristează fata. Nădăjduiesc, totuşi, să vină curând acasă… dacă…

— Dacă??

— Dacă-i va îngădui Poarta… Dar, hai, spuneai că vrei să mă însoțeşti. Să mă fereşti de primejdii… schimbă ea vorba, îndemnându-şi calul înainte, către Satul lui

Preajbă.

— Haide!... se învoieşte Ion.

Caii pornesc la pas.

— Cum ai căzut în ghearele turcilor?...

— Plecasem de dimineață într-o sanie, împreună cu doica, însoțite de trei slujitori. Ne îndreptam către conacul fratelui mamei, boierul Preajbă. Deodată, în apropiere de Boldeşti, ne-am pomenit loviți de turci. Aceştia, fără-ndoială, ne pândeau. Am strigat. Le-am spus, pe turceşte, cine sunt. Dar ei n-au vrut s-asculte. I-au ucis – într-o scurtă, dar nemiloasă luptă – pe slujitorii care încercau să mă apere. La fel s-a întâmplat cu doica. Pe mine m-au legat cu nişte curele peste brațe. M-au zvârlit într-o sanie şi m-au luat cu ei. Dacă nu erați voi şi, mai cu seamă, dacă nu erai tu, mă treceau peste Dunăre... Ori eu abia m-am întors de la Stambul... Acolo am copilărit şi am crescut laolaltă cu Maria-Despina...

— Logodnica domnitorului Radu?

— Sunt prietena ei cea mai bună. Şi, tot astfel după cum ea este silită să devină doamna lui Radu, sunt şi eu nevoită să mă mărit cu un bărbat pe care nu-l iubesc. Curând vom face nunta, amândouă în aceeaşi zi.

— Te măriți cu de-a sila? De ce?

— Dacă n-aş primi să fac nunta, tatălui meu i s-ar tăia capul... Pe mine m-ar azvârli lui Ali-beg. Norocul meu a fost doar acela că Mahomed încă îi mai face orice hatâr favoritului său Radu, care i-a slujit, în şalvari, la Stambul...

— Nu vrei să te-ajut eu?

— N-ai putea, căpitane Ion, oricât eşti tu de viteaz!

— De unde ştii cine sunt?

— M-am strecurat în bordei. Am auzit ce vorbeați,

mărturiseşte ea.

— De-aceea ai fugit?

— De-aceea!... Să ne oprim puțin aici, pe malul Oltului, înainte de a ne despărți, zice fata.

Vântul începuse iarăşi să bată, aducând cu el fulgi mari, deşi, de zăpadă.

Pletele căpitanului fâlfâiau.

Băiatul şi fata îşi opresc caii.

— Căpitane Ion, spune Para, cred că nu ne vom mai întâlni niciodată. Tu mi-ai salvat mai mult decât viața...

— Nu merită să mai vorbim despre asta!

— Dacă nu ai fi fost tu, urmează Para, m-ar fi aşteptat ani lungi de ruşine şi chinuri.

— Mi-am făcut numai datoria, aşa cum trebuie să şi-o facă orice român în vremuri ca acestea...

Para îl priveşte lung.

— Spune-mi, întreabă ea mişcată, este pe lume vreo fată... la care ții?...

Ion începe să râdă:

— La care țiu?... Este... o cheamă Oltea...

— Ce fericită trebuie să fie!...

— Este mult mai mică decât mine...

Para îşi opreşte calul...

— Dar bine, tu nu poți avea decât şaptesprezece sau cel mult optsprezece ani...

— Pe Oltea am scăpat-o din haremul sultanului...

Fiica medelnicerului Archir deschide ochii mari:

— Din haremul sultanului? De la Stambul! Ai făcut asta pentru ea?

— Ei... a fost o altă poveste... Dar Oltea nu mai are astăzi pe nimeni în afară de mine, îi destăinuie Ion.

Fata răsuflă uşurată:

— Atunci este o altfel de dragoste...

— Da, se înduioşează căpitanul... S-o vezi, e numai o fetiță, şi-i place să se poarte cu mine întocmai ca o mamă. De câte ori mă vede... şi mă vede destul de rar, Oltea se-apucă numaidecât să-mi curețe şi să-mi țese veşmintele. Şi-i place să-mi pregătească şi să-mi aducă ea însăşi bucatele la masă...

— Ca o adevărată gospodină...

— Se cuibăreşte în brațele mele şi se-alintă. Doreşte să mă-nveselească, să-mi risipească gândurile negre...

— În orice fată, încă de mică, sălăşluieşte, căpitane Ion, nu numai o mamă, ci într-un anume fel chiar o viitoare soție... oftează Para.

Ion a început să râdă în hohote:

— Soție?... Oltea?... Nici vorbă nu poate fi de-aşa ceva. Fetița este atât de mică...

— Fetele cresc, nu uita asta. Dragostea lor se schimbă, capătă alte înțelesuri... Şi uneori...

— Ea va rămâne pentru mine, întotdeauna, numai o floare, cea mai frumoasă şi mai curată floare din lume, jupâniță.

— O fericesc, repetă Para.

Dinspre Satul lui Preajbă se ivesc, în această clipă, câțiva oşteni. Se zăresc mici, lângă Olt, călări. Se îndreaptă spre ei.

Ninsoarea s-a întețit. Cerul de plumb s-a coborât deasupra capetelor celor doi tineri, apăsându-i parcă, strivindu-i.

— Aşadar, să ne despărțim! încheie vorba Para.

Şi, dintr-o dată, aproape fără să ştie de ce, dar dând urmare unui imbold lăuntric, pe care nu şi-l putuse stăpâni, fata se întoarse spre Ion. Îl apucă de gât şi îl sărută lung pe buzele lui uscate şi arse de vânt.

— La fel şi tu, îi spune ea, ai să fii şi ai să rămâi cea

mai frumoasă şi mai curată amintire a mea, înainte de-a deveni soția unui bărbat de care mi-a fost întotdeauna silă, dar astăzi mai mult decât oricând…

— Cum se numeşte bărbatul de care ți-e atât de silă şi cu care eşti nevoită să te măriți? o mai întrebă, la despărțire, Ion.

— Vornicul Gligoraşcu Zue!… glăsuieşte, mâhnită, fata, în timp ce îşi porneşte calul la trap, către oamenii care o căutau. Vornicul Gligoraşcu Zue, căpitane Ion!…

*

În pădure, bărbatul, peste care zăpada şi începuse să-şi aştearnă lințoliul ei alb, îşi înălță o mână.

— Para!… Nu pleca… Nu… Cercuri albe şi galbene i se roteau sub ochi.

— Unde eşti, Para?… Unde?…

Se ridică puțin din umeri, încercând să privească în zare. Nu se putu ține însă şi căzu, iar, pe-o parte.

Armăsarul, simțindu-l că se mişcă, îşi plecă uşor capul şi necheză încet.

Viscolul nu se potolea.

— Unde eşti, Para?… Unde?…

Vârtejuri albe, de zăpadă, se năpusteau spre ei, învolburându-i armăsarului coama şi acoperindu-l, încetul cu încetul, pe oştean.

Glasul i se stinsese. Şi-acum, noi întâmplări, unele – ca şi mai înainte – trăite în trecut şi altele despre care doar i se povestise dădură buzna spre ochii lui lăuntrici.

*

Îl vede pe marele logofăt Stan alergând prin sala cea nouă a palatului. Sala este lungă şi lipsită de frumusețe. A fost zidită de Radu numai ca să aibă o trecere mai

lesnicioasă dinspre corpul de gardă.

Prin ea nu le este îngăduit să pătrundă decât oştenilor de pază – atunci când se schimbă garda – şi boierilor de taină ai domnitorului, ori de câte ori este nevoie ca aceştia să nu fie văzuți de ceilalți slujitori.

Marele logofăt Stan face parte dintre boierii de taină ai lui Radu.

Este al doilea în rang după Zue.

Caftanul lui scump, căptuşit cu jderi, îi este descheiat la toți nasturii, aşa cum a sosit călare.

Sabia şi-o târâie pe lespezi.

A urcat în goană scările, pe la corpul de gardă. A intrat în sală şi fuge către iatacul domnesc. Logofețelul de strajă îi iese înainte.

— Ce s-a întâmplat, cinstite mare logofăt?

— Vesteşte pe măria sa că trebuie numaidecât să-i vorbesc!

Logofețelul de strajă dă din cap. Aşa, cu grabă, nu poate intra la vodă nici măcar un mare boier. Fața i se lungeşte. Se întoarce spre fereastra lată de-o palmă, înghesuită între doi pereți groşi şi priveşte afară cerul întunecat, plumburiu. Se uită şi pe răbojul din ocnița de lângă uşă, pe care trage câte-o linie, cu pumnalul, ori de câte ori răstoarnă clepsidra grecească, umplută cu nisip, ținând, în acest fel, socoteala timpului cât mai urma să mai rămână de strajă.

— E încă prea devreme, îi răspunde el...

— E ceasul patru dimineața...

— Măria sa Radu s-a culcat târziu, îl întrerupse logofețelul...

Fața lui slabă este tăiată de un rânjet cu multe înțelesuri şi care ar fi putut ține locul multor cuvinte, dacă n-ar fi fost bine stăpânit între buzele sale subțiri.

Fiindcă logofețelul era, totuşi, dintre cei mai apropiați slujitori ai lui Vodă.

— Înainte de a închide uşa, continuă logofețelul, domnitorul nostru mi-a poruncit să nu-l tulbur cu nici un preț, mai înainte ca măria sa însuşi să mă cheme, printr-o bătaie în palme…

— Dar este ceva neînchipuit de grabnic! stăruie marele logofăt Stan. S-au petrecut întâmplări îngrijorătoare. Şi s-ar putea ca măria sa să se mânie, dacă nu-l vei vesti cât mai curând despre sosirea mea. Sunt fapte de viață şi de moarte… îi murmură marele boier la ureche logofețelului, destul de încet, ca să nu-i poată prinde cuvintele oştenii împlătoşați şi cu căciuli mițoase pe cap, care îşi țin sulițele încrucişate în fața uşii voievodului.

Logofețelul de gardă tresare.

— Şi nici mie măcar nu-mi poți spune despre ce este vorba?

— Numai măria sa voievodul se cuvine să afle vestea pe care i-o aduc! rămâne boierul neclintit.

— Atunci, îl trezesc…

Face oştenilor un semn. Sulițele se trag de-o parte şi de alta.

Logofețelul, ca o vulpe, se strecoară pe uşă. Nu rămâne însă înăuntru decât două-trei clipe. Iese şi îi arată marelui logofăt Stan cu mâna intrarea spre încăperea lui vodă. Boierul păşeşte înăuntru. Îşi scoate căciula.

— Măria ta! glăsuieşte el, plecându-se de la mijloc.

Radu şade trântit într-un jilț, cu picioarele subțiri răşchirate. Țeasta şi-o ține răzimată de speteaza deasupra căreia i s-au revărsat, din belşug, pletele aurii, uşor încrețite. Obrazul, cu trăsături «de-o frumusețe aproape îngerească» – aşa cum obişnuia să spună

sultanul – îi este, palid şi tras. Ochii îi sunt pieriți, în fundul capului, de nesomn.

Un foc uriaş arde în cămin. Noul domnitor, spre deosebire de cel vechi, e foarte friguros.

Peste tot, în încăpere, se văd urmele petrecerii – mai bine-zis ale dezmățului din timpul nopții.

De când s-a urcat pe scaun, Radu face petreceri aproape în fiecare noapte. Dar nu în sala cea mare de ospețe – sală la a cărei reparație şi împodobire meşterii încă mai lucrează, pregătind-o în vederea sărbătorilor care aveau să aibă loc de Crăciun – ci în iatacul său.

Ospețele se pun la cale pe ascuns, deoarece, pe de-o parte, se găsesc încă în postul Crăciunului, pe de alta, fiindcă în toată Țara Românească, şi cu deosebire în Bucureşti, domneşte o foamete cumplită. O asemenea foamete nu s-a mai pomenit din vremea năvălirii tătarilor.

Foametea s-a iscat numai din pricină că, atât în timpul războiului, cât şi la încheierea păcii, învingătorii au ridicat, fără milă sau ruşine, tot ce-au aflat prin casele, coşarele şi grajdurile sătenilor. Le-au luat acestora, în primul rând, grânele, apoi vitele, mierea, păsările, legumele, şi nu le-au lăsat bieților oameni decât cenuşa din vatră.

— Ce este?... întreabă, ostenit, Radu, legănându-şi capul frumos pe spetează.

— Măria ta... vornicul Zue!...

Radu îşi uită osteneala. Sare din jiiț.

Glasul îi este gâtuit de emoție.

— Ce s-a întâmplat cu Zue?

Vornicul Zue – ştie toată lumea – îi este lui Radu nu numai sfetnicul cel mai apropiat, ci şi prietenul cel mai bun. Omul care-i cunoaşte toate tainele; pe cele bune,

cât, mai ales, pe cele rele.

De altfel, Zue a fost unul dintre cei dintâi tineri mari boieri munteni care, la îndemnul sultanului şi-al marelui vizir, au trecut, la Stambul, cu trup şi suflet, de partea lui Radu. Iar vodă era încredințat că se va putea bizui întotdeauna pe el...

Încă din copilărie, Radu a avut o fire nehotărâtă şi nestatornică. Şi-acela care, la Stambul, îl îmboldise, îi dăduse curaj şi-l sfătuise pe ce drum să apuce, fusese numai Zue.

Negricios, cu ochii vii, plăcut la înfățişare şi dăruit cu o voință puternică, Zue nu cunoştea nici o stavilă în calea ambițiilor lui. Prin această voință deosebită, a izbutit cu vremea să-l domine pe Radu. A reuşit să-şi facă, din acest urmaş desfrânat şi lipsit de noblețe al Drăculeştilor, un instrument al său.

Ținta atât de mult râvnită şi visată de Zue, ținta de a ajunge cel dintâi mare boier al țării, fusese atinsă. Vremea măririi şi puterii de a-şi împlini amândoi orice pofte sosise.

Ospețele se țineau lanț. Şi numai prea arareori îi mai poftea şi pe alți mari boieri alături de ei.

Noaptea trecută, dorindu-şi-o mai veselă decât oricând, Radu dăduse porunci să fie desfătați de cele două tinere dănțuitoare circaziene, primite în dar de la sultan când îi dăduse scaunul domnesc, de măscăriciul arap – alt dar, de astă dată din partea marelui vizir – ca şi de roabele țigănci de pe moşia lui Zue, într-un cuvânt de toate care i-ar fi putut înveseli şi-ar fi putut să le mai spulbere din gândurile şi amintirile urâte.

Una dintre aceste amintiri – care nu-i dădea tihnă lui vodă să-şi doarmă nopțile – era aceea când, după porunca marelui vizir, se înfățişase sultanului ca să-i

închine «de bună voie» Țara Românească, să-i dăruiască toate cetățile clădite de strămoşi şi să-i făgăduiască un tribut anual de zece mii de galbeni.

Alta era aceea a intrării, ca domn, în Bucureşti. Era o zi de toamnă. Oraşul fusese pustiit şi ars, în timpul războiului, de Ali-beg.

Oamenii care fuseseră aduşi să-i primească se uitau crunt la ei.

În frunte călăreau Zue şi alți şase boieri.

Venea, pe urmă, voievodul...

În dreapta lui, călărea Ali-beg.

Urma restul coloanei. Cinci sute de spahii, cinci sute de achingii, trei mii de ieniceri şi numai două sute de valahi din cetele boiereşti în frunte cu Stan, Dragomir al lui Manea, Sahacov şi Neagoe al lui Borcea, ca şi din cele mânăstireşti de la Dealu.

În locul steagului cu crucea în pliscul vulturului legendar al lui Negru, fluturau, în tot lungul coloanei care intra în Bucureşti, tuiurile[13] turceşti şi drapelele verzi, având pe ele brodată semiluna.

Privind această coloană, locuitorii capitalei țării îşi şopteau între ei că Radu nu mai poate fi socotit drept un domnitor român. Ci, mai degrabă, un paşă sau un guvernator turc.

Mai ales că pe fruntea voievodului nici nu strălucea coroana bunicului său Mircea cel Bătrân, ci îi era înfundată cuca – o căciulă înaltă, de catifea, tivită cu pânză de aur țesută cu mărgăritare şi în care erau înfipte cinci pene albe de struț.

---

[13] Steaguri turceşti, alcătuite din câte două sau trei cozi albe de cal, atârnate de câte o lance cu semiluna în vârf.

O căciulă asemănătoare purta, la Stambul, maimarele ienicerilor. Potrivit hotărârii lui Mahomed al doilea, domnitorii Țării Româneşti aveau să facă parte, de atunci înainte, din tagma ienicerilor. Şi Radu trebuia să fie cel dintâi căruia să i se facă cinstea de a purta o astfel de căciulă.

Noii stăpânitori îşi opreau, din când în când, caii. În sunetele meterhanelei[14] şi ale tobelor turceşti, vornicul Zue anunța cu glas tare:

— S-a făcut pace, oameni buni! S-a sfârşit cu războaiele lui Vlad, acela care a înspăimântat întreaga omenire prin cruzimile sale. De altminteri, toți foştii lui prieteni l-au părăsit, începând cu regele Matei care, dovedindu-l cu necredință, l-a zăvorât într-o temniță, de unde nu va mai ieşi niciodată.

La auzul unor asemenea cuvinte, chipul lui Radu devenea şi mai palid decât era de obicei. O brazdă îngustă i se săpa pe frunte.

Însă numaidecât se însenina, fiindcă vornicul Zue, care se ridicase în scări, continua:

— S-a gătat, deci, şi cu pedepsele crunte ale lui Țepeş. Măria sa Radu cel Frumos este blând. Vă făgăduieşte că nici o osândă la moarte nu va ieşi de pe buzele sale. Vine o vreme de fericire şi bunăstare. Iar prietenii noştri cei buni, otomanii, ne vor sprijini, în ceasurile grele. Să strigăm, deci, cu toții; «Trăiască părintele nostru, măreţul, binefăcătorul şi prealuminatul padişah Mahomed al II-lea, numit Fatih – Cuceritorul! Şi, trăiască măria sa Radu cel Frumos şi cel drept, oblăduitul său!»

Privitorii, înghesuiți în zloată, atât de cetaşii valahi,

[14] Fanfară turcească.

boiereşti, cât, mai ales, de achingiii, ienicerii şi spahiii lui Ali-Beg, rămâneau însă surzi şi muţi la chemările vornicului Zue şi ale celorlalţi dregători, care îi îndemnau să-i primească, în urale, pe Radu şi pe stăpânii lui otomani; îmboldiţi de oamenii lui Zue sau de achingiii îmbrăcaţi în haine valahe şi risipiţi prin mulţime, abia de îngăimau câte-un «trăiască!», însă atât de slab şi de jalnic, uitându-se la domnitor cu-o asemenea scârbă, încât acesta se îngălbenea.

Un alt lucru care-l nelinişte adânc pe Radu şi nu-l lăsa să se odihnească, după cum singur mărturisea adesea boierilor, era răzmeriţa din preajma Oltului.

Atât despre căpitanul Ion, cât şi despre soţii lui de luptă ştia că se alcătuiseră în popor o mulţime de cântece. În aceste cântece se povestea, între altele, că tânărul căpitan al lui Vlad era în stare, cu o singură mână, să doboare pe puţin cincizeci de vrăjmaşi; că avea un urs, ce călărea alături de el, luptând împotriva turcilor, întocmai ca un om (Ion, Bucur, Mihailo şi Tit avuseseră, ce-i drept, un asemenea urs, dar el fusese ucis în cursul unei lupte); că, foarte curând, avea să plece în ţara ungurească, de unde se va reîntoarce împreună cu fostul domnitor; şi că atunci urma să bată ceasul răsplăţii pentru toţi cei care veniseră împotriva pământului străbun, urmărindu-i pe păgâni, şi stăpâneau azi Ţara Românească, în numele lui Mahomed.

Mai ales unui dintre aceste cântece răspândite în popor – cântec care-i fusese adus scris la palat de iscoade – îl mâniase pe Radu nespus.

În cântec se spunea:

Şi-o veni, măre, o zi,
Şi-o furtună s-o stârni.
Vodă Vlad n-o mai răbda,
Pe ziduri s-o rădica,
Peste codrii o tuna.
O tuna şi-o fulgera,
Din castelul craiului,
În uimirea soarelui.
Vestea cum o răsuna,
Căpitanul Ion va sta
În spinarea Negrului,
Tot spre spaima turcului.
Voinicii şi i-o striga,
Să se salte toți în şa,
Cu săbiile înălțate
Şi cu ghioagele țintate.
Şi-or zbura, din loc în loc,
Vulturaşii cei de foc,
Cu suliți strălucitoare
Cum sunt razele din soare,
Şi cu săbiile-n mână,
Cum sunt razele din lună.
Radu şi boierii lui
Or porni cu toți hai-hui,
Spre sălaşul turcului,
Lălăind şi chirăind,
Ca la slujba de comând[15] .
Dar nici unul n-o scăpa,
Orişicât se vor cerca.
Sulițele-i vor izbi,
Săbiile-i vor lovi

---

[15] De înmormântare.

Şi corbii or croncăni.
Şi-or s-ajungă la un vad,
Care duce drept în iad.

Despre cântecul acesta, care-i otrăvise sufletul lui Radu, şi mai cu osebire despre felul cum l-ar putea prinde pe căpitanul răzmeriței, vorbiseră mult timp, în şoaptă, Radu şi Zue, la petrecerea din noaptea trecută.

Zue izbutise tocmai să pună mâna pe vreo zece țărani din Boldeşti. Aducându-i în cetatea de scaun, îi cercetase întâi cu binele, făgăduindu-le aur. Îi luase apoi cu răul, punându-i la cazne. Însă nu reuşise să scoată de la ei mare lucru.

Țăranii mărturisiseră că, într-adevăr, făceau parte dintre aceia care duceau merinde cetei de răzvrătiți. Dar în ce loc anume, pe malul Oltului, sălăşluiau Ion, Bucur şi ceilalți flăcăi ai săi, dacă erau împreună cu ei şi grămăticul Farmă, păpuşarul Tit sau sârbul Mihailo nu vruseseră să destăinuiască, oricât îi supusese Zue la chinuri.

Chinuirea se făcea pe ascuns. Şi nu în beciurile domneşti, ci la conacul lui Zue. Aceasta, deoarece voievodul făgăduise, la sosire, că pentru nici un fel de vină nu va mai îngădui ca oamenii să fie chinuiți sau osândiți la moarte. Şi, cel puțin acum, la începutul domniei, Radu voia să-i amăgească pe supuşii săi că se va ține de cuvânt.

Conacul lui Zue se afla într-un loc destul de mărginaş față de celelalte case din Bucureşti. De curând, fusese înconjurat, pe lângă vechiul gard de lemn, cu un zid gros şi înalt de piatră, încât putea să se petreacă dincolo de el orice, fără ca nimeni să vadă sau să audă ceva.

Între altele, vornicul îl încredințase pe vodă că, în

dimineața aceea, o să fie în stare să-i spună domnitorului tot ceea ce el dorea să afle despre ceata de răzvrătiți a lui Ion.

— I-am lăsat pe cei zece țărani – îi povestise lui Radu, în timp ce dănțuiau înaintea lor circazienele – întreaga noapte, în zăpadă şi ger, aproape dezbrăcați, legați de copacii din ogradă şi păziți de câțiva oşteni straşnici, care nu ştiu ce înseamnă gluma. Când mă întorc, le poruncesc slujitorilor ca țăranii, aşa bocnă cum sunt, să fie biciuiți, până li se fărâmițează pielea împietrită de ger. Pe urmă, cu carnea însângerată, îi tăvălesc prin sare, îi mai spusese el, prăpădindu-se de râs, ca de o glumă bună, sorbind cu sete din pocalul umplut mereu de vodă. Ți-aduci aminte, la Stambul, când i-a pedepsit beglerbegul Rumeliei pe nişte răzvrătiți greci? Au mărturisit tot, şi nu numai ceea ce făcuseră, ci şi ceea ce nu făcuseră, îți aminteşti?

— Îmi amintesc! îi răspunsese Radu, cutremurându-se în sine de ceea ce văzuse atunci, deoarece chiar dacă şi el însuşi făptuise, în viață, destule cruzimi, nu îi plăcea să fie de față când ele se împlineau, căci numai vederea sângelui fi făcea rău.

— Aşa-i voi pedepsi şi eu! mai adăugase Zue. Şi fie că vor mărturisi, fie că nu, tot îi voi omorî. De îngropat, am să-i îngrop pe furiş în fundul ogrăzii mele. Numai că, în ce mă priveşte, sunt încredințat că vor mărturisi. Voi lua, după aceea, câteva cete de oşteni. De-ale mele şi de-ale altor mari boieri. Voi ruga, de asemenea, pe Ali-beg să ne dea nişte achingii. Îl vom împresura pe Ion din toate părțile. Şi nu se poate să nu punem noi mâna pe el!... Îl vom trimite apoi peşcheş lui Mahomed, la Stambul! îşi încheiase el cuvântarea, frecându-şi mâinile şi izbucnind în râs.

Râseseră amândoi mult. Băuseră şi mai mult. Pentru că mâncărurile grele de porc şi vânat din Țara Românească cer vin. Şi-anume vin bun şi dulce, de Drăgăşani. Spre dimineață, Zue plecase să-şi împlinească planul, lăsându-l pe vodă într-o încordată şi destul de neliniştită aşteptare.

Cu toate că băuseră amândoi la fel, vornicul nu părea amețit cum era vodă.

Ce se întâmplase, pe urmă, cu Zue?

La asta se gândeşte vodă, încercând să-şi reamintească totul, în mintea încă tulbure de beție.

Zue plecase. Îl auzise călcând sprinten pe lespezile din sală. Apoi pe scări. Vocea sa răsunase, puternică, metalică, în ogradă, când poruncise să-i fie chemați slujitorii din încăperile de dedesubtul palatului, unde, desigur, se ghiftuiseră şi ei, împreună cu ceilalți oşteni ai domniei.

Poarta cea mică a palatului scârțâise. Caii trecuseră nechezând peste pragul înalt de lemn şi tropăiseră afară.

— Ce s-a-ntâmplat? răcneşte vodă. Unde e Zue?

— Te cheamă pe măria ta. Doreşte să-ți vorbească!

— El nu poate veni? îndrăzneşte Radu să întrebe, cu o voce care nu mai e voce, ci numai un fel de muget, amar şi răguşit.

Marele logofăt Stan îşi clatină capul…

— Din nenorocire, vornicul Zue nu mai este în stare să umble pe picioarele lui. Şi nici să călărească, măria ta!

— Cămăraşii!… Unde sunt cămăraşii?! începe să strige Radu.

Vodă aleargă de colo-colo. Se împiedică în mormanul de blănuri grămădite în toiul petrecerii de astă-noapte într-un colț.

Îşi smulge veşmintele de pe el… Le aruncă în patul

răvăşit. Logofețelul, cămăraşii şi copiii de casă se reped. Unii aducându-i hainele de ieşire în târg, altul clătindu-l pe obraz, din mers, cu apă, ori ştergându-l sau netezindu-i mustața subțire, pentru că vodă nu poartă barbă, şi alții, în sfârşit, fugind afară, poruncind să se pregătească şi să se înşeueze caii, să se alinieze, înarmați, oştenii de gardă, şi tot ce se ştie că mai e de trebuință, când iese din palat, chiar aşa, fără multă pompă şi pe neaşteptate, domnitorul țării.

Pregătirile s-au terminat. Radu, învelit în caftanul lui cel mai gros, cu o cucă albastră pe cap şi mănuşi de urs, tătărăşti, în mâini, coboară scara. Surlele sună.

Ochii îi sunt rătăciți.

Marele logofăt Stan îi ține scara, şi domnul, proptindu-se în pântecul care, în ultima lună, începuse să i se cam rotunjească, încalecă destul de greu şi, icnind, îşi vâră picioarele în scări.

Nu fusese niciodată un călăreț prea bun, iar acum, în urma preamultor petreceri, se îngreunase de tot.

Calul îl zguduie, clătinându-l în şa, îi face rău. Din pântec, i se urcă în gât un val cald şi grețos de acreală.

Cotesc pe după zidul cel vechi şi înnegrit de foc al palatului. O iau pe lângă bisericuța de lemn, cu hramul Sfântului Gheorghe. Bisericuța a fost ridicată, zice-se, din porunca strămoşului său, Basarab-Tihomir, pe locul unde acesta, urmărit fiind de tătari, fusese adăpostit de un schivnic în bordeiul lui.

Nu se ştia prin ce minune bisericuța, deşi în întregime de lemn, scăpase din pârjolul lui Ali-beg şi rămăsese întreagă.

Trec prin zăvoiul şi mlaştinile îngheţate de pe malul Dâmboviței şi dau într-o pădurice de sălcii. Urma o livadă bogată de meri şi de peri. Dincolo de ea, se zărea

zidul care împrejmuia marele conac al lui Zue; de fapt, acesta fusese locuința marelui logofăt Lazăr, sfetnicul lui Vlad Țepeş, care căzuse în război.

Un vânt înghețat şi tăios ca o sabie şuieră dinspre râu. Biciuieşte obrajii galbeni ai domnitorului şi îl trezeşte, încetul cu încetul, din beție.

Pe măsură ce se trezeşte, Radu simte că încep să-l zguduie iar temerile. Acele temeri care îl năpădeau tot mai des şi pe care numai în aburul vinului şi le potolea.

Ar fi dorit şi n-ar fi dorit să afle mai multe amănunte asupra lui Zue, din partea marelui logofăt Stan care, subțire şi înalt, cu chipul colțuros şi căciula înfundată pe ochi, călăreşte la numai câțiva paşi în urma lui. Se hotărăşte până la urmă să nu-l întrebe nimic. Să vadă cu ochii lui ce se petrecuse.

Vestiți de doi cetaşi ai marelui logofăt Stan, slujitorii vornicului Zue deschid porțile în partea dinspre livadă.

Alaiul intră pe porți. De îndată li se înfățişează o privelişte care are darul să-i mărească spaima voievodului.

Printre copacii grădinii zac, pretutindeni, oştenii însoțitori ai vornicului la palat.

La poalele mai multor meri cu crengile învelite în promoroacă se văd, în zăpadă, lanțurile cu care fuseseră legați cei zece țărani.

Vodă călăreşte înainte. Ajuns la locul unde se isprăveşte grădina, rămâne descumpănit. Cele două clădiri ale conacului – una, veche, fortificată, care fusese a lui Lazăr, şi alta nouă, clădită de curând – se găseau la câteva sute de metri depărtare una de cealaltă. În care din ele se află Zue?

— Dă-mi voie, măria ta, zise boierul Stan, să te conduc eu.

Şi, fără să mai aştepte încuviinţarea lui vodă, o ia la stânga, către casa cea mică, fortificată, unde Radu nu intrase încă niciodată, deşi făcuse câteva petreceri – dintre care una chiar săptămâna trecută – la conacul lui Zue.

Călăresc până la casă. Aici, la uşa scundă şi întărită cu grinzi, le iese înainte, având o broboadă neagră pe cap, mama lui Zue, o bătrână cocârjată şi cu un nas ascuţit. În jurul ei roiesc, preaplecaţi, slujitorii. Fiului său îi plăcuse întotdeauna să aibă mulţi slujitori. Când îl zăreşte pe vodă, bătrâna începe să se tânguie şi să plângă:

— I-am spus, măria ta... L-am rugat... L-am sfătuit să nu facă una ca asta... Nu m-a ascultat. Nu mă mai asculta... L-am aşteptat atâta să vină de la Stambul... Făcusem pregătirile de nuntă. Şi iată... Pe-aici... pe-aici, măria ta, să-l vezi cum a ajuns.

Marele logofăt îi ţine scara. Vodă descalecă. Cu toţii o urmează pe bătrâna care, cu un toiag subţire în mână, merge grăbită, pe sub bolţile groase şi întărite ca de cetate. Pătrunde într-o încăpere largă.

Pe un divan acoperit cu blănuri, vodă zăreşte o fiinţă omenească. Bătrâna i-l arată:

— Acesta este fiul meu şi marele vornic al măriei talei...

Chipul bărbatului este brăzdat de lovituri de sabie.

Dacă nu i-ar cunoaşte veşmintele, Radu nu şi-ar putea da seama că e Zue...

La intrarea lui vodă, rănitul deschide ochii. Ochii îi scânteiază crunt.

— Să nu rămână nimeni în încăpere, afară de Măria sa! cere el, gâfâind fără vlagă.

Marele logofăt, ceilalţi boieri mai mici care îi însoţesc,

ostaşii şi mama lui Zue se supun. Ies cu toții afară.

În încăpere rămâne numai vodă. Acesta păşeşte înfrigurat. Tremură pe picioare. Se apropie de divan.

Picioarele nu-l mai țin. Se aşază în tăcere lângă sfetnicul său. Zue îşi umflă pieptul... Răsuflă de parcă vrea să-şi dea la o parte, cu răsuflarea, un bolovan care l-ar apăsa pe piept. Începe, întretăiat, să vorbească:

— De cum... am plecat de la palat... mi s-a părut că văd... un călăreț gonind pe lângă balta de la Sfântul Gheorghe... Acesta trebuie să fi vestit răzvrătiților apropierea mea... Când am ajuns aici... toate păreau la locul lor. Țăranii prinşi erau legați de copaci. Dar... nici un slujitor nu se vedea...

Lui vodă au început să-i tremure şi mâinile.

Zue urmează:

— «Au adormit, blestemații... Au petrecut în lipsa mea... şi-au adormit»... cugetam eu. Mâniat, i-am strigat... poruncindu-le să reînceapă biciuirea... Atunci... ca prin farmec... țăranilor le-au căzut lanțurile. În locul slujitorilor mei... s-au ivit răzvrătiții.

Vodă îşi simte ochii împăienjeniți. Tâmplele îi zvâcnesc.

— Cei care mă-nsoțeau, continuă Zue, au încercat să lupte... dar au fost repede învinşi. Eu am văzut primejdia... am înțeles... şi-am încercat să fug. Atâta că... înainte... ca un diavol... mi-a ieşit... căpitanul Ion.

— Ce spui? răcneşte vodă, deşi, încă de la început, lui însuşi îi trecuse prin minte bănuiala că numai căpitanul Ion putea îndrăzni să-l atace pe Zue, în conacul lui. Dar nu voise să creadă, deoarece în adâncul sufletului său nădăjduia să nu fi fost astfel... Aici, în Bucureşti? urlă el... În vecinătatea armatelor turceşti? Căpitanul Ion?

— Da... îi răspunde Zue. El... căpitanul Ion...

Scuipă un cheag de sânge. Pântecul îi zvâcneşte, ca izbit de-un picior.

— Să-l ucizi... să-l prinzi şi să-l ucizi...

— Am să-l ucid, îi făgăduieşte vodă. Îți jur c-am să-l ucid...

Dincolo de uşă, mama lui Zue se jeleşte:

— L-am aşteptat atâta. L-am sfătuit să nu-i mai chinuiască pe țărani... El nu m-a ascultat. Trebuia să facă nunta...

Vornicul o aude.

— Nunta? se strâmbă el... Ce nuntă? Para nu m-a iubit. S-o măriți... S-o măriți cu cel mai urât şi... mai bătrân boier. Îmi juri? Jură-mi... Mi-ai fost prieten...

Vodă îi pune palma pe frunte.

Simte însă jilăveala sângelui, care-i inundă marelui vornic brațul... Înfiorat, îşi trage repede mâna înapoi.

— Las-o pe Para! îl roagă el nerăbdător. Vorbeşte-mi de celelalte.

— Am să mor! se mohorăşte marele vornic. Pentru tine... pentru scaunul tău domnesc... şi pentru Mahomed... Am să mor...

Începe să, tuşească. Radu îl ridică puțin de spate. Tuşea i se potoli.

— Am vrut să fug... mai spune vornicul... Ion s-a luat după mine... M-a tras jos de pe cal... Mi-a pus în gât sabia... Şi... mi-a cerut să-i mărturisesc... adevărul... De frică... i-am spus tot... Am fost nevoit... înțelegi? Şi tu ai fi făcut la fel... Am fost nevoit să-i mărturisesc că tu ai pus la cale... răvaşul acela mincinos, ca din partea lui Vlad... împreună cu turcii... cu Ali-beg... Şi că l-a scris egumenul Sisoe.

— Ai mărturisit toate aceste taine, care erau numai ale noastre? Mişelule! îl apucă vodă de gât, zguduindu-l pe

fostul său prieten. Atunci... atunci... meriți să pieri... Şi dacă nu ar fi fost să-nchizi ochii acum, ar fi trebuit să te ucid eu. Vicleanule!... Ticălosule!... Vânzătorule...

Radu spumega, zguduindu-l pe Zue. Şi marele vornic, care căzuse într-un leşin, după ce rostise cuvintele dinainte, se trezeşte în strânsoarea lui vodă. Aude ultimele vorbe. Îi desprinde mâinile de pe grumazul său. Se ridică puțin, într-un cot, şi-i şuieră în obraz:

— Amândoi suntem vânzători... Radule. Amândoi ne-am vândut țara... duşmanilor neamului nostru... şi ai credinței strămoşeşti... Tu... însă eşti mai vânzător decât mine. Pentru că tu eşti... os domnesc... Tu... ți-ai vândut strămoşii care... care... îl apucă de haină şi-l zgâlțâie: Tu... eşti... din os domnesc... Radule... Şi n-aveai voie... nu... îl zgâlțâie din ce în ce mai tare, se lasă apoi pe spate, oftează şi continuă: Căpitanul Ion mi-a poruncit... să ieşim... amândoi... călări... în mijlocul târgului...

— În mijlocul Bucureştilor?...

— Da... Da... vorbeşte el tot mai greu. Să mărturisesc... cu glas tare... tuturor... în fața bisericii Sfântului Gheorghe... clădită de strămoşul tău Basarab-Tihomir... ținându-mi palma pe inimă... cele ce-i mărturisisem şi lui...

Zue îşi dă ochii peste cap.

Lui vodă aproape că i-a pierit răsuflarea.

Apucă o carafă cu apă de pe masă şi o deşertă deasupra capului fostului său prieten în agonie.

— Şi asta ai făcut-o?... răcneşte el, când Zue îşi întredeschide iar ochii.

— Nu... asta nu... n-am făcut-o... Pentru tine... n-am vrut s-o fac...

Vodă răsuflă uşurat.

— Am încercat din nou… să fug… mai povesteşte Zue. Ion m-a ajuns şi… m-a silit să lupt…

— Cel puțin l-ai rănit? întrebă vodă. Mânuieşti bine sabia… L-ai rănit?

Zue îşi clatină capul, rânjind. Gura i s-a strâmbat.

— Cum să ajungi să-l răneşti?… Luptă ca diavolii… Ca diavolii… N-am izbutit… nici măcar să-l ating… Iar când mi-a dat lovitura din urmă… mi-a spus…

Vodă îl apucă de umeri şi-l zguduie.

— Ce ți-a spus?… Ce?…

— Că… până la sfârşit… ai să pieri şi tu… Pentru că… şi pe sângele tău… am jurat… mincinos… lui Matei… la Braşov…

Radu se ridică de pe divan. Se dă câțiva paşi înapoi. Priveşte îngrozit pe fostul său prieten. Buzele marelui vornic se făceau tot mai vinete, în vreme ce ochii, sub pleoapele grele, i se albeau. Capul îi căzu pe spate. Înviorându-se totuşi pentru o clipă şi întinzându-şi mâna spre Radu, mai spuse, horcăind:

— Că… până la sfârşit… vei pieri şi tu… negreşit… ca toți aceia care l-au vândut… şi l-au lovit pe la spate pe… măria sa Vlad…

— Eu sunt măria sa… Eu… Nu el… nu! țipă, ca scos din minți, Radu.

Acela care fusese marele vornic Zue nu-l mai putea auzi. Trecuse pe tărâmul celălalt. Aşa cum rămăsese însă cu mâna întinsă peste trup şi cu degetul arătător îndreptat spre Radu, părea că încă se mai uită, cu ochii lui albi, holbați, la vodă şi horcăie furios:

— …vei pieri… şi tu… ca toți aceia care l-au lovit pe… măria sa… Vlad…

Radu îşi ridică mâinile la tâmple. Izbeşte cu picioarele în uşă şi se repede afară, urlând.

*

«Degeaba fugi!»... îl preveni, în gând, rănitul pe vodă. Eşti cel dintâi şi cel mai mare vinovat... Nu poţi scăpa!... Tu, Zue şi egumenul Sisoe!... Tu şi egumenul Sisoe!... Tu şi... Sisoe! Tu!... Am jurat!... Am jurat!... Am jurat!... Tu şi Sisoe!... Tu...

Şi, de îndată, i se ivi în minte chipul rotund şi puhav al egumenului.

*

«Era în dimineaţa zilei de 24 decembrie a anului 6970[16] de la Facerea lumii» îşi reaminteşte, cu toată fierbinţeala în care se zbate, rănitul...

Plecând, în zori, de la schitul Corbenilor, egumenul Sisoe se simţea cum nu se poate mai bine.

Vântul se potolise. Norii, care întunecaseră cerul câteva zile de-a rândul, se risipiseră. Un soare rece, dar vesel şi luminos, făcea să sticlească zăpada, aşezată într-un strat gros, pe tot întinsul drumului.

Egumenul a dormit bine, în timpul nopţii, pe un morman de blănuri. Se vede că a dormit bine după toată înfăţişarea sa proaspătă şi odihnită. Pântecul lui mare se leagănă domol, în trapul liniştit al calului, în vreme ce călăreşte – urmat de patru oşteni – către noua cetate de scaun, Bucureşti.

Mulţumirea pe care o are în dimineaţa aceasta îi vine, în bună parte, şi de la gândul, rumegat mereu sub frunte, că numai în timpul domniei răposatului Vladislav a mai fost sfinţia sa în atâta cinste, precum se găseşte astăzi, de când în Ţara Românească stăpâneşte

---

[16] Sau, cum s-a socotit mai târziu, 1462.

măria sa Radu.

«Deşi, la drept vorbind – mai cugetă Sisoe – faptul că lucrurile stau astfel nici nu poate fi de mirare. Căci toată lumea ştie cu câtă pricepere m-am străduit, alături de vistiernicul Flor şi de alţi mari boieri, ca fostul domnitor Vlad să fie doborât.»

Este adevărat că, numai cu câteva luni în urmă, egumenul trecuse printr-o îngrozitoare primejdie.

Fusese cât pe-aci să se urce în ţeapă, împreună cu alţi cinci mari boieri, învinuiţi de uneltiri. În acel ceas de cumpănă, sfinţia sa, mai iscusit decât ceilalţi, în loc să fugă, a avut grijă să se înfăţişeze de bună voie la palat. S-a dus desculţ şi îmbrăcat în zdrenţe. Bătând mătănii, i-a jurat lui Vlad că, în semn de căinţă, se va retrage, pentru tot restul vieţii, în pustnicie, sus, în codri.

Vlad a avut o clipă de slăbiciune. S-a înduplecat şi l-a lăsat să plece.

Drept mulţumire, egumenul a început să urce spre munte, desculţ şi cu o traistă în băţ.

Dar, pe cărări ocolite, s-a întors. I-a cerut ocrotire măriei sale Radu, care hălăduia pe lângă oştile lui Mahomed.

Pentru atâta încredere în domnitorul Radu, ca şi pentru toate celelalte slujbe făcute otomanilor, cât timp a stat la ei în tabără – slujbe de care egumenului, ce-i drept, nu prea îi place să-şi mai aducă aminte – însuşi sultanul Mahomed l-a lăudat. La rândul său, domnitorul Radu i-a făgăduit, în ziua intrării sale în Târgovişte, că va preface vechea aşezare călugărească, purtătoare a hramului Sfântului Nicolae din Deal, unde ocârmuia egumenul, într-o mânăstire dintre cele mai mari şi mai de seamă din ţară. Şi, fiindcă atât chiliile, cât şi biserica, care fuseseră ridicate, odinioară, de Mircea cel Bătrân,

din lemn, ajunseseră – după ce mânăstirea îi găzduise pe otomani – într-o stare de plâns, el, Radu al III-lea, cel Frumos, nepotul ctitorului, hotărâse să le dărâme şi să le reclădească din piatră.

În gândurile sale, egumenul mai visa şi o vreme când, cu o oarecare străduință, ar fi izbutit să se aşeze în jilțul mitropolitan. Dar, pentru împlinirea acestui țel, îşi dădea şi sfinția sa seama că trebuie să aibă puțină răbdare.

Oricum, era un lucru de deosebită cinste că însuşi domnitorul îl chemase la Bucureşti ca să slujească în biserica domnească, nu numai în cursul nopții, cu prilejul Crăciunului, ci şi la cununia de mâine. Slujba căsătoriei voievodului Radu cu frumoasa domniță Maria-Despina urma să fie de o mare strălucire. Cele mai de seamă fețe bisericeşti din țară, ca şi vreo câțiva alți mari ierarhi ai ortodoxiei, de peste hotare, aveau să slujească la nuntă.

Pe lângă toate aceste pricini de mulțumire, egumenul Sisoe avea şi una de nemulțumire.

Pricina nemulțumirii era aceea că egumenului îi chiorăiau mațele. Din pântec i se ridicau, întruna, un soi de sunete subțiri. Aceste sunete îl făceau de ocară față de oamenii de oaste care îl însoțeau din porunca domniei.

Plecând laolaltă cu el din Târgovişte, oştenii dormiseră, în timpul nopții, împreună cu sfinția sa, la schitul din Corbeni. Urmau să-l însoțească, mai departe, până la Bucureşti, stând mereu de strajă, de teama cetaşilor lui Ion.

Ori, chiorăiturile acelea nu-i dădeau pace. Începuseră să-l necăjească, la foarte scurtă vreme după plecarea de la schit. Şi ele se datorau faptului că sfinția sa nu prea

era obişnuit cu răbdatul... Trebuia să mănânce cât se poate de des, şi numai bucate bune.

Dacă ar fi călătorit, având lângă el, ca altădată, numai doi-trei călugăraşi, lucrurile ar fi stat cu totul altfe!... Ar fi putut porunci călugăraşilor să ia cu ei, în desagă, cele de trebuinţă, şi s-ar fi îndestulat după plac.

Aşa însă, fiind însoţit de oşteni, trebuia să postească.

Toate acestea nu se trăgeau din altceva – se mânia amarnic în sine Sisoe – decât din pricina blestematului de Ion. Răzvrătitul îşi trimitea oamenii pe toate drumurile. Voinicii lui se iveau acolo pe unde nici cu gândul nu gândeai, lovindu-i nu numai pe turci, pe oamenii noii domnii sau ai marilor boieri, ci şi pe aceia ai aşezărilor mânăstireşti, care trecuseră de partea lui Radu.

De aceea şi egumenul îl afurisea pe Ion ori de câte ori îi sta în putinţă şi după cum îi venea la gură mai bine. Era încredinţat că bunul Dumnezeu îi va da ascultare, osândindu-l pe răzvrătit, potrivit blestemelor şi dorinţelor sale.

Partea rea era mai ales aceea că răbdatul trebuia să ţină până la noapte când, după slujbă, ar fi putut, în sfârşit, să se dezlănţuie: să se hrănească şi să bea după plac.

Fusese, de altminteri, poftit la curte, la ospăţul de nuntă.

Se ştia că, în vederea acestui ospăţ – cel dintâi pe care Radu îl da de la încoronarea sa ca domn – cămăraşii şi logofeţeii curţii alergaseră, vreme de cinci săptămâni, ca să adune tot ce se putea găsi mai bun şi mai de soi, de mâncat şi de băut, prin întreaga ţară.

Se strânseseră, astfel, vite, oi, porci, apoi miei, purcei de lapte, păsări şi pescărie, făinuri, miere şi diferite

trufandale cumpărate din Moldova, din Transilvania şi chiar de departe, tocmai din țara nemțească şi din ținuturile frânceşti, venețiene, florentine şi genoveze.

Radu voia să facă o nuntă cum nu se mai pomenise în Țara Românească. Însurându-se cu o fată atât de gingaşă, iubită de toți aceia care o cunoşteau, cum era domnița Maria-Despina.

Egumenul Sisoe cască. Dar, continuând să se gândească la toate mormanele de bunătăți pe care şi le închipuia îngrămădindu-se, întâi pe mese, cu prilejul ospețelor domneşti, apoi în pântecul său încăpător, simte cum îi coboară un fel de căldură plăcută din gâtlej în stomac, mângâindu-l ca un balsam.

Spre mâhnirea lui, toată această mulțumire şi plăcere, simțite dinainte, i se risipesc, din pricina neîncetatelor zgomote iscate în pântec.

De necaz, îşi lasă guşa umflată, care îi seamănă cu un mic cimpoi alb, şi barba gălbuie-căruntă în piept. Cu ochii lui mici, înecați în grăsime, de sub genele dese, cată bănuitor în jur, să vadă dacă i-au auzit oştenii chiorăiturile.

Aceştia, ce-i drept, schimbă între ei, pe furiş, priviri pline de tâlc şi zâmbesc.

«Nu poate fi decât un singur mijloc să-mi liniştesc pârdalnicul acesta de burdihan – îşi spune sieşi egumenul, în timp ce se leagănă pe cal – să-i potolesc chiorăiturile, să-l silesc să mai rabde până la noapte. Voi porunci să se facă un popas, în hanul de la răscrucea Gherganilor. Acolo, plângându-mă că sunt ostenit şi am nevoie să-mi odihnesc puțin oasele, ca să pot merge cu bine mai departe, voi cere să mi se pregătească odaia cea mică, de sus, unde am mai ospătat eu de-atâtea ori. Hangiul, care mă ştie, mă cunoaşte şi îmi pricepe

slăbiciunile, mă va hrăni şi mă va adăpa, pe ascuns, cu bucate de frupt.»

Sfătuindu-se astfel pe sine însuşi cum trebuia să se descurce mai bine, egumenul plescăie din limbă. Buzele groase i se umezesc. Ochii îi lucesc, ca aceia ai unui drumeț înghețat care, găsind, după multă oboseală şi rătăcire, un adăpost, se apropie, cu mâinile întinse, de flăcările binefăcătoare şi jucăuşe din vatră.

«Oho! Ce-am să mă ghiftuiesc şi ce-am să beau!…» îşi regăseşte sfinția sa veselia.

Şi fără să vrea îi trece prin minte un cântec, pe care-l ştia din tinerețe:

Bun e mielul în frigare
Şi vinul are cătare,
Beau voinicii de-l usucă,
Nu se-ndură să se ducă.

Gândind în acest fel, egumenul strânge între pulpe grumazul zdravăn al bidiviului bălan pe care călăreşte. Deoarece acesta – nefiind de soi iute, valah, ci de obârşie de prin țara germanilor, adus anume pentru sfinția sa, ca să poată călări lin şi să nu pățească pocinoguri pe drum – era greoi. Avea un pas neobişnuit de domol…

— Hiii, gloabă! îl suduie egumenul, în minte cu bucatele de la han. Al dracului animal… Parcă mă duce după mort… Am înghețat de tot… adaugă el, ca să-l audă oştenii şi să nu priceapă de ce, dintr-o dată, după ce se târâseră atâtea ceasuri pe drum, îl apucase graba.

Totuşi, un oştean pricepe şiretlicul… Face cu ochiul soților săi şi-l îmboldeşte pe bălan, din spate, cu sulița. Bălanul începe să se zorească. Ceilalți cai, care merseseră până atunci încet, pe urmele bălanului, îşi

iuțesc, de asemenea, paşii. Din când în când, bălanul, pentru că nu-i este foame, iar cu frigul şi zăpada a fost obişnuit încă de când era mânz, îşi domoleşte din nou pasul… Oşteanul îl înțeapă atunci cu sulița. Bălanul îşi întoarce capul, privindu-i mustrător, când pe oşteanul care-l îmboldeşte, când pe egumenul Sisoe.

Dar, cum, necum, în zare se iveşte bisericuța de la Ghergani. Curând se vede şi acoperişul țuguiat al hanului «La cocostârcul albastru» – han care a fost clădit, cu destui ani în urmă, de un sas din Sibiu.

De data aceasta egumenul nu se mai poate stăpâni. Cu toate că se găsesc în postul Crăciunului când, după datina veche, nici un animal nu se cuvine să fie bătut, începe să-l izbească pe bălan, întâi cu tocurile ciubotelor sale mari şi-apoi cu bățul păstoresc.

Un fum albastru-cenuşiu, amintitor de odihnă, a căldură şi a bucate gustoase, pregătite pe vatră, se ridică, fără încetare, din hornul rotund şi gros al hanului. Fumul aici se înşurubează în văzduhul cețos, aici se spulberă în vânt.

În jurul clădirii hanului – han întărit ca un fel de cetate – se văd slugile robotind. O femeie scoate apă din puț, pe când un bărbat vârstnic şi cam ghebos aleargă de colo-colo, îngrijindu-se de caii drumeților.

Egumenul şi oştenii săi intră în ogradă. Cu toții descalecă. Sisoe, cu burta înainte, se rostogoleşte în han, lăsându-i pe oşteni în urmă să se descurce cum or şti.

În încăperea largă a hanului, egumenul este întâmpinat de o căldură blândă şi învăluitoare, dar şi de un miros de cojoace, căciuli, ciubote, sudoare, ceapă şi rachiu.

Sisoe îşi desface şuba, căptuşită cu două rânduri de

blănuri, lăsând să i se vadă, legănându-i-se pe pântec, crucea lată de aur, legată de un lanț gros, bătută în rubine şi strălucind orbitor.

Călătorii poposiți în han, cei mai mulți țărani, slugi boiereşti sau păstori, dar şi vreo doi negutători şi meşteşugari din Târgovişte sau Bucureşti îşi dau seama pe cine au în față şi se ridică repede, plecându-şi fețele bărboase.

Mai mulți călugări, dintre care unul beteag, în cârjă, care se mulțumea, la o margine de masă, cu o bucată de mămăliguță de mei, câteva cepe sparte cu pumnul şi un drob de sare, îngenunchează în fața sfinției sale egumenul, după datina veche.

La fel, se grăbesc să se plece înaintea egumenului hangița şi câteva femei.

— Blagosloveşte, părinte egumene! zic ei toți, începând să se perinde, unul câte unul, prin fața sfinției sale.

Unii îi sărută inelul cu piatră de olmaz. Alții, mai nepricepuți, mâna. Primesc, în schimb, binecuvântarea lui păstorească, făcută însă numai cu vârful degetului arătător, pentru că sfinției sale îi este neînchipuit de foame şi se grăbeşte.

Cel din urmă se înfățişează hangiul, un grec fugit de la Adrianopole care, ca mulți alții din neamul său, trecuse peste Dunăre, după ce Mahomed al II-lea cucerise Constantinopolul, şi se aşezase aici.

Egumenul, când hangiul ajunge în fața lui, îi porunceşte tare:

— Vezi, îngrijeşte-te, jupâne hangiu, de încăperea cea mică, de sus, căci sunt trudit de drum şi trebuie să mă odihnesc oleacă!

În taină, însă, îi şopteşte:

— Dar vezi şi de cele de trebuință pântecului unui

călător ostenit!…

Hangiul îşi ridică obrazul, care-i seamănă cu un bulgăre de seu rânced, şi îl priveşte mâhnit. O nenorocire se petrecuse, şi hangiul, bolborosind, i-o povesteşte. Neştiind că va poposi astăzi, aici, egumenul, stăpânul hanului dăduse încăperea cea mică, pentru odihnă, unui tânăr drumeț.

Egumenul se învinețeşte.

Îşi simte pântecul mai gol decât un butoi fără fund. Mațele îi chiorăie cu furie. Câțiva țărani de la masă nu se pot stăpâni. Încep să râdă. Asta îl necăjeşte mai rău. În spatele lui, s-au sțrâns, între timp, oştenii.

Înnebunit de foame şi sete – pentru că foamea şi setea întotdeauna îl înnebuneau – egumenul rosteşte:

— Hangiule, dar încăperea aceea nu se cuvine să fie folosită decât de oamenii de vază, dregătorii domniei, marii boieri sau înaltele fețe bisericeşti. Cine este tânărul care a cutezat să ți-o ceară?

Grecul se plecă de şale. Fața lui unsuroasă se întunecă:

— Nu ştiu să-ți spun, sfinția ta, pentru că tânărul drumeț nu a binevoit să-mi răspundă… cu toate că l-am întrebat… Dar, după priceperea mea la oameni, socotesc că trebuie să fie vreun cărturar, pesemne un grămătic.

— Aşa? se supără mai rău Sisoe. Vreun grămătic? Du-te dară la el… Porunceşte-i să părăsească încăperea. Şi nu uita să-i spui că dau această poruncă eu, cel care mă bucur de o înaltă cinste din partea noului nostru domnitor – şi egumenul binecuvântă cu trei degete strânse laolaltă – măria sa Radu!

Hangiul se repede să împlinească porunca, ştiind ce însemna supărarea egumenului şi ce urmări triste putea să aibă pentru negoțul său. Nu apucă să pună însă

piciorul pe prima treaptă a scării, când o voce limpede se aude:

— Poate, din partea... vânzătorului Radu vrei să spui, egumene Sisoe!

Ivit de nu se ştie unde, un flăcău cu pletele bălaie, fâlfâitoare pe umeri, îmbrăcat în veşminte obişnuite de cărturar, înaintează cu repeziciune către egumen. Se apropie de el, privindu-l drept în ochi.

— Poate cu prietenia vânzătorului de valahi, de domn şi de țară, Radu, te mândreai! îi repetă tânărul...

Sisoe rămâne țeapăn. Oştenii nu ştiu ce să facă. Călătorii, înțelegând că aveau să se petreacă nişte întâmplări destul de neobişnuite la han, încep să se ridice şi să se tragă deoparte.

Deodată, egumenul îşi aminteşte că este însoțit de oşteni.

— Cum îndrăzneşti să-mi grăieşti mie, fără sfială, asemenea cuvinte de hulă cu privire la slăvitul nostru stăpân şi domnitor? se rățoieşte el... În genunchi... grămăticule, de vrei să nu te coste viața. Cere-mi blagoslovenia şi iertăciunea, şi spune-mi cine eşti!...

— Cine eşti? strigă şi oştenii, însoțitori ai egumenului, scoțându-şi săbiile de la brâu.

— Dacă ții neapărat să afli pe cine-l ai în față, îi răspunde tânărul cel bălai egumenului, nearuncând nici măcar o privire oştenilor lui înarmați, află că eu sunt... căpitanul Ion!...

Egumenul începe să se bâlbâie:

— Căpitanul Ion?...

Întâlnirea i se pare de necrezut. Cu degetul lui gros arată hainele de târgoveț ale tânărului.

— Vestitul căpitan Ion?...

— Chiar el! începe să râdă tânărul, îmbiindu-i un jilț.

Ia loc, egumene Sisoe. Tocmai te aşteptam!...

— Tocmai mă aşteptai?...

— Te aşteptam! repetă căpitanul... În ce vă priveşte pe voi, se adresă el oştenilor, nu veţi păţi nimic, dacă vă aruncaţi armele la picioarele mele şi rămâneţi liniştiţi deoparte, ca să priviţi şi să auziţi toate câte se vor petrece astăzi la «Cocostârcul albastru»...

Oştenii şi-au căscat gurile. Cu ochii cât cepele îl privesc pe căpitanul Ion. Fuseseră trimişi să-l apere pe egumen, la nevoie. Nădăjduiseră însă, din toată inima, să nu dea ochii nici cu faimosul căpitan, şi nici cu vreunul dintre turbaţii săi luptători, ştiind prea bine ce pătimiseră şi alţii care îi întâlniseră şi nu le dăduseră ascultare.

Stăteau în cumpănă, neştiind ce era mai bine să facă său să răspundă, când egumenul – mai reped şi mai vioi decât s-ar fi putut oricine aştepta din partea unui bărbat destul de vârstnic şi cu un pântec atât de mare – se azvârle înapoia lor. Punându-se astfel la adăpost, după cum socotea el, începe să strige, cu un glas ascuţit, agitându-şi întruna pumnii:

— E răzvrătit... Răzvrătit împotriva măriei sale Radu... Legaţi-l sau, la nevoie, ucideţi-l... Altminteri veţi da socoteală la Bucureşti. Aceasta e porunca măriei sale Radu!...

Înspăimântaţi de ameninţările egumenului, oştenii se hotărăsc să lupte. Acela care-i conduce se avântă în faţă, cu sabia ridicată.

— După mine! le porunceşte el...

Ceilalţi trei oşteni îl urmează.

În aceeaşi clipă, unul dintre călugării care stătuseră până atunci liniştiţi la masă îi aruncă lui Ion o sabie scoasă de sub mantie.

— Mulțumesc, Bucure! strigă Ion prinzând, din zbor, de mâner, sabia. Şi, mânuind-o într-un fel anume, ținând-o curmeziş, opreşte în tăişul ei lovitura dată de căpetenia oştenilor.

Apoi mai face încă două mişcări, şi căpeteniei îi sare sabia din mână. Căpetenia se apleacă s-o ia de jos. Se pomeneşte însă cu nasul în podele. O izbitură zdravănă de picior l-a trântit la pământ.

Ceilalți trei oameni, la rându-le, încearcă să lupte cu Ion. Masa şi lavițele sunt împinse deoparte. Sala cea mare a hanului se goleşte în mijloc.

Oşteanul, care fusese trântit, izbutise, în vremea asta, să se ridice.

Cu toate că încă se văita de durerea loviturii primite cu piciorul în şale, se repede spre uşă, alături de care îşi răzimase sulița. Apucă arma de mânerul ei lung şi-o azvârle spre Ion.

Căpitanul se retrăsese cu spatele către unul din stâlpi. Ținea în mâna stângă, de picior, un scaun, păstrându-şi în dreapta sabia.

— Ucideți-l pe răzvrătit! continuă să țipe egumenul…

Călătorii, toți câți se află în han, s-au grămădit lângă vatră. Urmăresc, încordați, desfăşurarea bătăliei, nelăsând să le scape din ochi nici o mişcare a celor ce se înfruntă. Ochii unora dintre ei strălucesc. Câțiva îşi şoptesc bucuroşi:

— S-o fi întors măria sa Vlad!…

Învârtindu-şi sabia, după obiceiul său, şi folosind scaunul drept scut, Ion porneşte la atac.

Bucur, Mihailo şi Farmă – deoarece ei sunt călugării zăriți de Sisoe, când pătrunsese în han – încep să râdă. Nici unul nu se îndoieşte asupra felului în care se va sfârşi bătălia.

Într-adevăr, armele oştenilor domneşti, sub repeziciunea loviturilor date de căpitanul Ion, pornesc să zboare, zăngănind, fiecare în câte un alt colț.

Deşi acesta pare că nu luptă decât în glumă, săbiile şi sulițele li se frâng oştenilor, ca nişte aşchii. Şi doar mărinimia căpitanului face ca ei încă să-şi mai păstreze capetele pe umeri.

Oştenii îşi dau acum lămurit seama că sorții bătăliei – cu toate că se războiesc patru contra unu – nu sunt de partea lor.

Îngroziți, strigă că se predau. Nu înțeleg să-şi mai primejduiască viața, luptând cu un asemenea bărbat, chiar dacă – aşa cum spun ei – este vorba de cinstea măriei sale Radu. Unul după altul îşi ridică mâinile.

La porunca lui Ion şi în râsetele călătorilor, se înşiruie de-a lungul unui perete.

Bieții oşteni se străduiseră, din toate puterile, să biruie. Nu meritau să fie luați în râs. Îşi puseseră în joc, ca să învingă, toată priceperea şi pregătirea lor militară. Şi nu era vina lor dacă nu izbutiseră să-i dea căpitanului Ion nici măcar o singură lovitură de suliță sau sabie.

Cel de pe urmă care se dă învins este oşteanul-căpetenie. Răsturnat pentru a nu ştiu câta oară la pământ, cu vârful săbiei la junghietura gâtului, acesta – neîndoios cel mai viteaz dintre toți patru – îşi ridică de asemenea mâinile, în semn că se predă.

Oştenii învinşi rămân şi mai uimiți, când îşi dau seama că lângă Ion se mai aflau de fapt, acolo în han, şi alți câțiva prieteni de-ai săi. Dar că aceştia primiseră poruncă aspră să nu se amestece, în nici un fel, oricum s-ar fi sfârşit bătălia.

Făgăduiesc deci tuspatru supunere, mărturisindu-şi

totodată părerea de rău că nu făcuseră lucrul acesta de la bun început.

Căpitanul îi pofteşte pe toţi cei care se găsesc în han să se aşeze în jurul mesei.

Egumenul, înfricoşat, se târăşte până la jilţul pe care i-l întinde Ion. Se lasă tremurând.

În capul mesei ia loc căpitanul... Alături de el, în dreapta, stau Bucur, Mihailo şi Năstase. În stânga, Farmă, Alexe, Gheorghe şi alţi câţiva cetaşi.

Restul de oameni, ţăranii, oştenii şi hangiul s-au aşezat în continuare, de-o parte şi de alta a mesei.

Căpitanul ridică mâinile. Se face linişte.

— Prieteni şi neprieteni! rosteşte el... Judecata aceasta o vom face în numele tuturor urmaşilor noştri, cu dorinţa ca ei să afle, cândva, adevărul adevărat. În acest fel hula nu va cădea asupra celor nevinovaţi, ci peste aceia care o merită. Nemaiavând în Valahia un domnitor al nostru drept-legiuit – deoarece Radu nu este decât un vânzător de ţară, adus de otomani – în faţa căruia să-l chemăm la judecată pe egumenul Sisoe, l-am aşteptat în acest han. Îi cunoşteam prea bine năravurile trupeşti şi eram încredinţaţi că o să poposească aici...

Printre oamenii de la masă se stârnesc murmure. Câţiva ţărani izbucnesc în hohote.

Sisoe îşi lasă în jos ochii. Căpitanul urmează:

— Jură, egumene, că ne vei spune adevărul cu privire la un anume răvaş!...

Egumenul clipeşte.

— Jur că voi spune adevărul, dacă nu mă ucideţi...

— Nu uita însă că noi, câţiva de-aici, cunoaştem adevărul acesta în întregime! îl înştiinţează Ion.

Egumenul se smiorcăie. Trupul îi tremură ca o piftie. Însă neavând alta ce face, începe să povestească, mai

ajutat şi îmboldit, ce-i drept, uneori, de Farmă şi Bucur.

Povesteşte tot ceea ce, datorită destăinuirilor lui Mihailo şi a mărturisirii lui Zue, răzvrătiţii lui Ion cunoşteau mai de mult.

Călătorilor care erau în han, dar nu avuseseră încă de unde să afle aceste îngrozitoare taine, nu le vine să creadă.

— De-atâta mârşăvie au fost în stare Radu şi Zue? Şi un sfinţit egumen Sisoe şi-a putut întina mâna cu asemenea slove? se miră ţăranii, târgoveţii, bărbaţii şi femeile, hangiul şi oştenii.

— Ce te-a putut face să te înjugi la o astfel de lucrare, în afară de porunca domniei şi de simţirile sfinţiei tale faţă de marii boieri neprieteni ai domnitorului Vlad? îl întreabă Farmă, surâzând subţire, pe egumen, când acesta şi-a sfârşit povestea.

Sisoe s-a ghemuit în jilţ. Priveşte spre pământ. Prinzând totuşi puţină inimă, pentru că grămăticul îi vorbise blând, îşi ridică iar ochii.

— Norodul nostru era sătul de războaiele măriei sale Vlad, grămăticule Farmă, îi răspunde el, căpătând tot mai mult curaj, deoarece avea încredere deplină în priceperea sa de a vorbi. Da, grămăticule... pentru că aşa, fără rantie, te recunosc cine eşti, adaugă el, cu un ton oarecum ameninţător. Cu toate că ai slăbit şi ai lăsat să-ţi crească mustăţile şi barba, călugăreşte, din belşug. Şi eu, scriind acel răvaş, nu am făcut altceva decât am slujit încheierea păcii.

— Mai înainte de orice, tocmai sfinţia ta, faţă bisericească, nu aveai dreptul să slujeşti încheierea păcii printr-o minciună şi-o înşelătorie fără seamăn, se mânie Gheorghe.

— În al doilea rând, vorbi şi Bucur, măria sa nu

a-nceput războiul decât când a aflat că Mahomed pune la cale să ne preschimbe țara în paşalâc turcesc...

— În al treilea rând, spune Mihailo, pacea – aşa cum este astăzi încheiată de Radu – aşează Țara Românească la cheremul sultanului...

— Cu toate astea, noi nu ne-am pierdut încrederea că vom putea trăi cândva din nou liberi, în pace, pe-ntreg pământul strămoşesc, şi după placul nostru, nu după voia şi poruncile lui Mahomed, rosteşte un bătrân.

Căpitanul Ion se întoarce către moşneag. Ochii lui sunt în flăcări.

— Cuvânt de aur ți-a ieşit din gură, bătrâne, îi glăsuieşte el... Pentru că tocmai împotriva încercării lui Mahomed de a ne lua libertatea ne-am ridicat noi şi l-am urmat în luptă, fără să şovăim, pe măria sa Vlad!...

— Iată ce pace ai slujit! îi strigă Gheorghe, înfuriat, egumenului.

— Să fie pedepsit!... Să fie pedepsit!... cere mulțimea de țărani şi de târgoveți, într-un singur glas.

— Eu nu sunt vinovat, îndrăzneşte egumenul, nădăjduind încă, în sinea lui, într-o minune. Eu n-am fost decât mâna care a aşternut cuvintele lui Radu. Iar Radu pe ale lui Mahomed, ocrotitorul său. Pedepsiți-l pe Radu, căci el mi-a poruncit. Iar eu eram dator să-i împlinesc porunca. E domnitorul țării... Şi, afară de asta, mă căiesc...

— Cu asta nu te-ai spălat de vină! strigă mulțimea.

Egumenul se bâlbâie:

— V-am împlinit dorința... V-am mărturisit tot...

Ion îl priveşte, ca şi la sosire, pe egumen în ochi:

— În fața noastră da. Numai că asta poate fi oare de ajuns?

— Nu! se reped oamenii care mai de care. Să facă

sfinția sa aceleaşi mărturisiri şi înaintea dregătorilor regelui Mateiaş. Craiul trebuie să afle ce nedreptate a săvârşit şi datorită cui…

Sisoe îşi clatină mormanele de grăsime. Priveşte înfricoşat împrejur, şi mai cu seamă spre Ion, în mâna căruia ştie că i se află soarta.

— Să mă trimiteți, adică, peste munți?… La regele Mateiaş?… Am să pier!… Am să pier!…

— Aşa au hotărât, la județ, oamenii aceştia, atât cei cunoscuți, cât şi cei necunoscuți nouă, îi răspunde, în numele tuturor, căpitanul Ion.

— Căruța, de altminteri, se găseşte afară şi te aşteaptă! îi arată Bucur egumenului uşa ce dădea în ogradă.

— Dați-mi, cel puțin, să mănânc! Sunt mort de foame! se jeluieşte egumenul, văzând că nu mai are nici o altă nădejde de scăpare.

— Dați-i să mănânce ceva, înainte de a porni la drum! încuviințează Ion.

Bucur ia dintr-un taler un rest din mămăliga de mei şi câteva coji de ceapă.

— De astăzi înainte, îi spune el, şi până când măria sa Vlad va ieşi din temniță, atâta îți va fi tainul pe-o zi. Vei posti şi te vei ruga s-ajungă slobod şi să se înapoieze în țară, ca să te poți şi sfinția ta iarăşi hrăni, cum ai fost învățat…

— Voi pieri până-atunci!… Voi pieri!… se caină egumenul… Dar până una-alta, nu s-ar putea să-mi dați o ulcică de vin? se milogeşte el…

Alexe îi aduce, din găleata de lemn, de lângă uşă, un căuş plin cu apă.

Sisoe priveşte cu silă apa şi împinge căuşul de-o parte.

— Dacă nu bei, o azvârl! Şi altă băutură cam până

mâine la amiază nu vei primi, îl înştiinţează el…

Egumenul, auzind aceste cuvinte, se sperie, la căuşul din mâna lui Alexe şi soarbe lacom apa.

— Duceţi-l în haraba! rosteşte tăios Ion.

Năstase şi Gheorghe îl prind de subţiori.

Egumenul începe să plângă cu lacrimi cât pumnul…

— Are dreptate eclesiarhul! sughite el, în timp ce lacrimile i se pierd în barba stufoasă, răvăşită. Niciodată nu ştii ce te aşteaptă. Cât eram eu de mulţumit astăzi, în zori, şi iată că pornesc în pribegie, însetat şi flămând. Fie-ţi milă de mine, căpitane Ion. Şi-ţi voi fi mulţumitor câte zile oi avea!

Ion îi întoarce spatele.

— Dacă în timpul călătoriei vei face, egumene, greşeala să strigi sau să-ncerci, prin viclenie, în vreun alt chip, să scapi, vizitiul harabalei are poruncă să te-ajute s-ajungi numaidecât… în rai… îl mai vesteşte Bucur.

Egumenul se strânge în el… Lacrimile i se opresc. Şi, ajutat de Năstase şi Gheorghe, iese.

Farmă, Mihailo şi Bucur îşi iau rămas bun de la Ion.

Năstase şi Gheorghe vor porni peste munţi, luându-l cu ei pe Sisoe.

Bucur se va reîntoarce la cetele de răzvrătiţi de pe Olt, pe care le va conduce singur, în lipsa lui Ion. Iar căpitanul, împreună cu vânătorul de lupi Alexe, după ce vor pune în rânduială şi alte lucruri la han, câteva ceasuri mai târziu, vor sări pe cai. Vor porni şi ei, în galop, către cetatea de scaun.

*

Rănitului i se pare acum că simte trupul fierbinte al lui Negru încordat ca un arc, fremătând sub el…

Într-atâta s-a aplecat pe grumazul lui, încât aproape că s-a făcut una cu armăsarul pe care călăreşte.

Nu mult în urmă, goneşte pe murgul său Alexe.

Copitele celor doi cai azvârl nori de praf de zăpadă.

Norii de praf de zăpadă s-au înălțat până la cer.

Praful de zăpadă s-a făcut roşu!

Norii roşii, parcă fierbinți, de zăpadă, se învălmăşesc sub boltă.

Un sunet lung de bucium se destramă sub zariştea înaltă a norilor. Sună ca o chemare. Cine îl cheamă? Şi pentru ce?

Simte că sunetul acesta sfios, de bucium, îi întristează sufletul mai mult chiar decât tăcerea amorțită a mulțimii care ascultă, într-o piață din Bucureşti, nemişcată, cu lacrimile în ochi, poruncile turceşti, date prin domnitorul Radu. Ce împovărat îşi simte sufletul!

Era călare, şi nu mai e… Unde a rămas Alexe? Unde îi este calul?

Râuri albastre şi roşii de scântei țâşnesc neliniştite şi sclipitoare din zăpadă.

Scânteile i se rotesc sub ochi.. Acuma i se pare că viscolul l-a smuls din şa. L-a luat cu el…

«Unde mă duce oare?…» se întreabă, neavând totuşi puterea să i se împotrivească.

Deodată, viscolul se linişteşte. Şi, din înaltul sclipitor al norilor, începe să se prăbuşească.

Se prăbuşeşte până jos. Unde a ajuns?

Se vede pe el însuşi, ca în oglinda unui lac adânc.

*

A fost legat în lanțuri.

Stă răzimat de perete.

Slăbit, din pricina rănilor şi a nenumăratelor

schingiuiri la care l-au supus, a încetat să se mai zbată.

Beciul de sub palatul domnesc din Bucureşti, în care se găseşte, e scufundat aproape de tot în întuneric. O singură rază de lumină izvorăşte de undeva, din partea de sus a bolții. Dar osânditul nu poate să-şi dea seama bine de unde, pentru că lanțurile nu-i îngăduie să se mişte pe o depărtare mai mare de doi paşi.

În lumina slabă a acestei raze roşiatice ce cade, parcă aburită, în colțul din stânga al podelei, câțiva guzgani mai îndrăzneți au şi început să-şi arate capetele păroase, cu ochi inteligenți, sfredelitori.

Aceştia chițcăie înfometați. Aşteaptă să-l vadă murind, pentru ca, adunându-şi toate celelalte cohorte de guzgani din ascunzişurile beciului, să se poată repezi la el şi să-l mănânce.

Ion auzise că şobolanii au un deosebit simț. Îşi dau dinainte seama când unui om i se apropie sfârşitul... Atunci, dacă le este cu putință, încep să-i dea târcoale. Încât ivirea aceasta a guzganilor în apropierea lui i se părea prevestitoare de rău.

În cele trei zile, de când fusese azvârlit aici, fără nici o picătură de apă sau hrană, călăii îl biciuiseră cu frânghiile ude pe carnea înghețată, îi zdrobiseră degetele mâinilor şi îl arseseră cu fierul roşu la tălpi. Aceasta, prin călcarea tuturor făgăduielilor făcute de Radu că, sub domnia lui, nimeni nu va mai fi schingiuit sau osândit la moarte.

Îl chinuiseră, mai ales, ca să-l silească să-şi destăinuie planurile de luptă, locurile de adăpost şi numele soților săi. Ca să spună cum îi scăpase pe țăranii luați prinşi de Zue, unde îl duseseră pe egumenul Sisoe, ce se făcuseră Farmă şi Bucur, şi multe altele.

Gura tânărului căpitan rămăsese mută, oricât se străduiseră călăii să-l facă să vorbească.

Căpitanul Ion, sleit de puteri, priveşte raza aceea roşiatică de lumină, parcă şi ea îngheţată, de sub boltă, şi se gândeşte la toate câte s-au petrecut.

Dincolo de pereţii temniţei, la suprafaţa pământului, răsună vuietul aprins al viscolului şi, odată cu el, glasurile nedesluşite ale locuitorilor Bucureştilor – oraşul în care numai cu două luni în urmă, după ce-l biruiseră şi-l izgoniseră pe Ali-beg – intrase, ca însoţitor al domnitorului Vlad, şi fusese, laolaltă cu el, primit cu urale de mulţime.

Trecuseră din acea zi numai două luni. Şi iată, domnitorul se găsea în temniţă la Vişegrad, iar lui însuşi – după cum auzise de la paznici – trebuia să-i fie trimis preotul, ceea ce însemna că sfârşitul îi era neînchipuit de aproape. Guzganii nu se înşelau.

Ar fi vrut să nu-i pară câtuşi de puţin rău că totul se va termina în felul acesta.

La urma urmelor, ştiuse încă din primul ceas, când se alăturase cu tot sufletul domnitorului Vlad, că lupta se da, în numele libertăţii, pe viaţă şi pe moarte.

În cei şase ani din urmă, trăise atâtea întâmplări, unele bântuite în fiecare clipă de zeci şi sute de primejdii, altele pur şi simplu de necrezut, şi nu se temuse niciodată.

Voia să le arate – şi neîndoios că le va arăta – încă o dată, duşmanilor, cum ştie să-şi primească sfârşitul un oştean al domnitorului Vlad.

În adâncul cugetului său nu se putea însă împiedica să-şi dea seama cât îi părea de rău că trebuie să plece din viaţă.

Înainte de orice, pentru că nu apucase să-şi

împlinească toate câte le plănuise. Îl pedepsise, este adevărat, pe vornicul Zue, acela care-i jurase regelui Matei, pe sângele lui şi-al domnitorului Radu, că mincinosul răvaş către turci fusese scris din porunca măriei sale Vlad. Îl trimisese pe egumenul Sisoe, prin oamenii săi, în Transilvania, la comitele Mihail Szilágyi, guvernatorul regatului maghiar şi unchiul, după mamă, al craiului Matei – ca să mărturisească cine şi cum urzise răvaşul… Era încredinţat că, în urma destăinuirilor egumenului, măria sa Vlad va fi eliberat.

Cel de pe urmă pas trebuia să fie doborârea principalului vinovat, vânzătorul de ţară şi de domn, Radu, sluga lui Mahomed.

Pe Radu încercase să-l smulgă cu laţul din tabăra turcească. Să-l ia prizonier şi să-l ducă la judecata măriei sale Vlad. Vrând să facă lucrul acesta de unul singur – din trufie, cum se învinuia adesea – dăduse greş. Căzuse prins şi, numai printr-o adevărată minune, fusese lăsat liber de Mahomed.

Dacă el ar fi izbutit atunci, multe ar fi avut, astăzi, o cu totul altă înfăţişare. Radu nu ar mai fi putut pune la cale «nemaipomenita ticăloşie», de pe urma căreia pătimise atâta, în temniţă, domnitorul Vlad.

«Nemaipomenita ticăloşie» fusese, totuşi, pusă la cale. Şi ei, cei rămaşi liberi, apărătorii dreptăţii, aveau datoria să-i pedepsească pe vinovaţi.

În tabăra de peste Olt, Radu fusese osândit. Şi căpitanul jurase, în faţa tuturor că va aduce la îndeplinire osânda.

De felul cum avea el să-şi facă datoria atârna însăşi soarta ţării, deoarece, la înapoiere, măria sa Vlad trebuia să-l găsească, neapărat, pe nelegiuitul uzurpator doborât sau legat în lanţuri.

Iată de ce pedepsirea lui Radu fusese pregătită, în tabăra de peste Olt, cu multă grijă, ca nu cumva Ion să dea greş, pentru a doua oară.

Cu toate astea, nu izbutise!…

Căpitanul priveşte, cu mâhnire, la zidurile înfiorătoarei temnițe în care zace.

Pentru ce nu izbutise? Vina era, fără îndoială, din nou, numai a lui.

Încearcă să-şi reamintească, clipă cu clipă, toate câte se petrecuseră.

După ce ajunseseră, el şi Alexe, în Bucureşti, se întâlniseră şi cu ceilalți soți ai lor de luptă, veniți acolo din vreme, şi care stătuseră risipiți prin oraş.

De la aceştia aflaseră felul cum urma să se desfăşoare, a doua zi, ceremonia nunții lui Radu.

De dimineață, după întâia schimbare a gărzii de la palat, vodă urma să iasă, împreună cu alaiul său de boieri şi oşteni, şi să se îndrepte către biserica domnească. Apoi aveau să-l întâmpine înalții ierarhi şi trimişii străini.

Puțin mai târziu, trebuia să sosească la biserică, într-un rădvan, de la locuința sa de pe malul de jos al Dâmboviței, mireasa, domnița Maria-Despina. Ca imediat după aceea să înceapă nunta.

Voinicii îşi alcătuiseră planul în felul următor:

Când vodă avea să iasă de la palat, şi după ce alaiul ar fi cotit către biserică, urmau să năvălească, dinspre mlaştinile înghețate ale râului Dâmbovița, cinci cetaşi de-ai lui Ion. Aceştia, trăgând cu arcurile, aveau să înceapă harța cu ariergarda alaiului domnesc.

În timpul vălmăşagului, Ion trebuia să se repeadă la Radu. Aşa s-a şi întâmplat. Abia cotise alaiul pe după zidurile roşii, încă în reparație, ale palatului, când

oamenii lui Ion au început harța.

Steagurile s-au prăbuşit. Meterhaneaua a încetat să cânte. În schimb, buciumele au sunat a primejdie. Boierii s-au îndreptat spre locul harței. Şi-atunci când zarva era mai mare, Radu l-a văzut pe tânărul căpitan al lui Vlad, de care avea atâta teamă, ivindu-se înaintea lui.

Ion şi-a dat seama îndată, după ochii lui Radu, că acesta îl recunoscuse.

Ochii îi ieşiseră domnitorului din orbite şi tremura, vargă, pe şa. N-a avut nici puterea să-şi scoată sabia, şi cu-atât mai puțin curajul să primească lupta.

În sinea lui, căpitanul îşi făcea acum amare mustrări că nu îl doborâse pe loc.

Avea datoria să-l răpună.

Dar n-a făcut-o. I-a strigat:

— O dată mi-ai scăpat, vânzătorule. De rândul acesta va trebui să plăteşti. Scoate sabia şi apără-te, pentru că nu vreau să te dobor fără luptă.

Ar fi putut să-l străpungă pe Radu, pentru că era în puterea lui. Dar el era un oştean cinstit, şi niciodată nu i-ar fi trecut prin cap să lovească pe cineva – chiar dacă acel cineva era un ticălos – dacă n-ar fi ținut în mână o sabie, întocmai ca şi el...

Radu se îngălbenise la chip. Dar mâna la sabie nu îndrăznea să şi-o ducă. Îşi da prea bine seama cum s-ar fi sfârşit înfruntarea. Tremura doar şi-l privea pe Ion, cu ochii lui frumoşi, albaştri, holbați:

— Hei, nu scoți sabia? l-a întrebat, nerăbdător, Ion, văzându-l pe duşmanul lui că se codeşte. La viclenii şi la vânzări eşti meşter... însă la luptă...

Şi căpitanul a râs tare şi batjocoritor.

Secundele se scurgeau iute.

Timpul nu trebuie lăsat să fugă, pentru că el nu aşteaptă pe nimeni, nici măcar pe viteji. Ba, uneori, îi slujeşte, din păcate, mai mult pe cei laşi. Aşa s-a petrecut şi în ziua aceea.

Cu câtă uşurință ar fi putut să-l pedepsească pe Radu!... Şi-n loc de asta, iată...

Ion cercetează, cu tristețe, temnița.

Nu numai că nu l-a răpus pe Radu. Dar a mai şi căzut prins.

Şi oamenii lui... ce s-or fi făcut?... I-a văzut copleşiți de duşmani, siliți să se retragă. Alexe lupta cel mai din greu. Poate că unii dintre ei au fost răniți sau şi-au pierdut viața...

Când se va învăța, oare, minte că-n viață?... în care viață? Mai are el de trăit?... Cât mai are, de fapt, de trăit?...

Oh, ce greşeală!... Ce neiertată greşeală!...

Radu este vinovat. Cine se mai îndoieşte de asta? Cu el nu trebuia să lupte, ci, în numele țării şi al măriei sale Vlad, avea datoria să-l pedepsească.

Pentru folosul țării avea datoria să-l doboare, şi nu l-a doborât. A aşteptat ca mai întâi, după legea cavalerească, să-şi ia şi Radu sabia în mână.

Căpitanul se smuceşte în lanțuri.

Îşi aminteşte cum, în momentele acelea când aştepta ca Radu să se hotărască să lupte, Alexe l-a îndemnat de la spate:

— Loveşte-l pe vânzător!... Nu mai şovăi!... Loveşte-l...

El nu l-a ascultat. Atunci, o săgeată venită de nu se ştie unde i s-a înfipt în braț, înțepenindu-i muşchii.

Fusese grav rănit. Şi abia în acea clipă, Ion şi-a dat seama că îl scapă pe Radu. Şi-a smuls din braț săgeata. Şi-a luat în mâna stângă sabia. A vrut să se repeadă la

domnitor şi să-l înhaţe din şa.

Însă o altă săgeată a zbârnâit. I s-a înfipt în gât. Un val de sânge l-a podidit pe gură. Ochii i s-au înceţoşat. S-a clătinat pe şa. E drept că şi Alexe l-a izbit fulgerător cu sabia, în creştet, pe-acela care-l săgetase. Dar căpitanul, deşi nici nu începuse cum se cuvine lupta, primise două lovituri grele, şi poate dătătoare de moarte, de care nici Alexe nu avusese cum să-l ferească.

Negru, cu simţurile lui ascuţite, de animal credincios, şi-a dat la rândul său seama că stăpânul îi era într-o mare primejdie. Şi-aşa cum fusese învăţat să se poarte în astfel de prilejuri, nechezând aspru şi sărind cu picioarele pe vrăjmaşi, a încercat să-l scoată din vălmăşag.

Numai că Ion abia îşi mai ţinea sabia şi lovea rătăcit, fără să vadă unde dă.

În vremea aceasta, puţinii lui oşteni, în fruntea cărora trecuse Alexe, încă mai încercau să se împotrivească atât cetelor boiereşti şi domneşti, cât şi unei urdii turceşti, de sub coipanda paşei Isac, care lua parte la nunta lui Radu, ca trimis al lui Mahomed.

Când totul s-a terminat şi Radu şi-a recâştigat stăpânirea de sine, marele logofăt Stan i l-a adus înainte pe Ion, rănit, plin de sânge, legat în ştreanguri de sus şi până jos, şi i-a spus:

— Măria ta, îngăduie-mi să-l descăpăţânez eu.

Vodă era gata să spună «da». Însă paşa Isac i-a amintit domnitorului că răzvrătitul trebuie trimis Porţii, deoarece sultanul însuşi doreşte să-i dea pedeapsa cuvenită.

Totuşi Radu a stăruit, pe lângă paşă, să i-l mai lase pe răzvrătit cel puţin trei zile, atâta cât avea nevoie ca să-l silească să facă unele mărturisiri.

Paşa Isac s-a învoit. Ion a fost azvârlit în temniță, şi marele logofăt l-a pus la chinuri.

Acum, căpitanul, după cele auzite de la oştenii de pază, îşi dă seama că Radu şi marele logofăt Stan nu mai au de gând să-l trimită sultanului, ci s-au hotărât să-l ucidă, în temniță, pe ascuns.

Chiar în ajun, domnitorul îi spusese de altfel marelui logofăt:

— Închipuieşte-ți, mare logofăt, că osânditul nostru are un apărător în însăşi doamna țării. Cu toate că Maria-Despina a fost rugată, la drept vorbind, de jupânița Para, ca să fim milostivi cu căpitanul Ion…

Marele logofăt râsese:

— Am auzit şi eu pe alte câteva jupânițe, care au fost de față când s-a repezit Ion la măria ta, cum îi plângeau de milă. Aşa e spița aceasta femeiască, când este vorba de câte un flăcău chipeş şi curajos, adăugase el eu o oarecare răutate, privindu-l pe vodă.

Acesta se înroşise.

— Ştie măria sa cum sunt femeile, şi îndeosebi fetele. Se îndrăgostesc cu uşurință de asemenea bărbați. Şi inimile li se umplu de o nechibzuită milă…

— Am vrea să ştim şi noi numele acelor jupânițe, se încruntase vodă.

— Nu-mi amintesc prea bine… schimbase vorba marele logofăt Stan, însă înțelepțeşte a hotărât măria ta ca mâine, la lăsatul serii, fie că Ion mărturiseşte ceva, fie că nu, noi să-l scurtăm de cap. Numai că înainte gândesc că ar fi bine să-i trimitem preotul… Abia au trecut sărbătorile. Datină veche şi bineînțeles proastă, dar datină, măria ta…

Vodă bătuse cu pumnul în masă.

— Să vină preotul? Bine. Ia seama, însă, mare

logofete, nu pentru ca să împăcăm sufletul slujitorilor îngăduim aceasta. Ci ca să-l chinuim, înainte de moarte, pe cel care a încercat să mă ucidă. Preotul o să-i facă, încă de viu, slujba pentru morți. Şi, numai după ce îşi va fi ascultat slujba, să i se taie capul…

— Am înțeles, măria ta! Voi lua măsurile de trebuință să se împlinească totul aşa precum doreşti!

— Iar pe-nălțimea sa sultanul îl vom vesti că răzvrătitul, supus la chinuri, n-a putut să-şi păstreze firea şi şi-a dat sufletul… Încât, cu toate că ne pare destul de rău, n-avem cum să i-l mai trimitem la Stambul…

— Ai dreptate întru totul, măria ta, încuviințase marele logofăt. Aşa, cel puțin, vom fi încredințați că Ion s-a stins din viață. Altminteri, nebunul acesta ar fi în stare să scape şi de la Stambul…

— Mai bine, mâine seară îl… şi domnitorul făcuse, cu latul palmei, semnul tăierii capului.

— În acest fel se termină, odată şi pentru totdeauna, cu căpitanul Ion, fusese de aceeaşi părere marele logofăt. Iar oamenii lui, fără el… se împrăştie toți…

Începuseră apoi – după ce se înțeleseră cum să-l răpună pe Ion – să râdă, ca de obicei, cu poftă, amândoi. Şi vodă îi turnase sfetnicului său, în semn de cea mai mare cinstire din partea lui, o cupă mare cu vin.

Ştirea apropiatei morți a lui Ion – oricât se străduise marele logofăt să păstreze taina – se răspândise însă printre străjeri. De la aceştia o aflase, fără să-i fi fost spusă anume, şi osânditul…

Acesta se frământase întreaga zi, străduindu-se ca, doar, doar, măcar în cel din urmă ceas, să-şi poată rupe lanțurile. Însă fie că forțele nu-i mai erau aceleaşi, din pricina sângelui pierdut, fie că lanțurile erau prea tari,

străduințele sale nu avuseseră nici o altă urmare în afară de aceea că îşi pricinuise noi răni, în locurile unde era legat, adică la glezne şi la încheieturile mâinilor.

În cele din urmă, se răzimase de perete, ascultând gemetele vântului, glasurile oamenilor, şi gândindu-se la câte ar mai fi avut de făcut dacă, prin cine ştie ce minune, ar fi ajuns iar liber. Sau chiar dacă, totuşi, ar fi trebuit să moară, ar fi dorit ca lucrul acesta să se petreacă în luptă, înfruntându-i, curajos, pe duşmani. Şi nu legat în lanțuri, într-o pivniță întunecoasă şi mucedă, unde guzganii îl vor mânca.

Cu toate că se ruşina de unele gânduri ale lui, îşi clătină capul, amărât. Nu plânsese nici când se prăpădise sora sa de suflet Roxana. Însă, de data asta, lacrimi îi năpădiră ochii. Bine că nu-l zărise nimeni. El, neînfricatul căpitan, lăcrămând ca nevrednicul Zue sau ca fricosul Sisoe.

Lacrimile i se scurseră printre firişoarele de păr bălai, crescute în neorânduială pe obraz. Şi le şterse grăbit.

Rămase iarăşi pierdut în gânduri. Iar gândurile, dintr-unul în altul, îl întoarseră aproape pe nesimțite la micuța Oltea.

O vedea în minte ultima oară, la despărțire, agățată de gâtul lui, într-o chilie a mânăstirii Tismana.

— Nu pleca... Nu pleca!... îl implora ea. Ori întoarce-te repede. Nu mă lăsa singură.

La plecare, fetița îl condusese – silindu-se să pară veselă, ca să nu-i facă lui inima grea – până la ieşirea din pădurea Tismana.

Pădurea Tismana...

Rămăsese acolo, fluturându-şi mâna micuță şi strigându-i cu glasul ei dulce:

— Să te-ntorci repede!... Să te-ntorci!...

— Am să mă-ntorc!... o încredinţase el, trăgându-l de frâu pe Negru şi pornind în galop, urmat de voinici.

Dar Negru? Credinciosul său Negru? îşi aminteşte de armăsarul lui căpitanul... O fi scăpat? L-or fi ucis? Sau a căzut în mâinile duşmanilor? Şi-o fi silit să poarte în spinare pe vreun boier al lui Radu sau pe vreun oştean turc...

Nu, Negru al lui nu va lăsa pe nimeni să-l încalece. Îl va trânti la pământ şi-l va călca în picioare.

Ion, după frigul de gheaţă al temniţei, care îl pătrunsese până la oase, începuse să aibă fierbinţeli.

Îşi duse mâna la frunte.

Lanţurile-i zornăiră.

Nici el nu mai avea pe nimeni pe lume, în afară de Oltea.

Odinioară visase să aibă o dragoste mare. La început, se legase de fetiţa alături de care crescuse – socotită, ce-i drept, de el, mai mult o soră de suflet. Roxana fusese însă răpită de achingii, înjosită în haremul lui Mahomed şi, în cele din urmă, ucisă.

I se păruse că o iubeşte pe Voiena, fiica vistiernicului Flor. Simţământul acesta fusese lucrul cel mai lipsit de înţelepciune din lume. Voiena îl minţise şi-l înşelase, nu numai pe el, ci şi pe măria sa Vlad.

De puţin timp, o cunoscuse pe Para, dar faţă de ea nu avea decât o milă adâncă.

La altă fată nu ţinuse şi nici nu avusese vreme s-o facă. În jurul lui nu văzuse altceva decât frământare, durere şi moarte.

Nădăjduise în libertatea ţării, şi – odată cu această libertate – într-o vreme când ar fi putut să trăiască şi el cu-adevărat, aşa cum visa.

În loc de asta, iată-l în lanţuri, cu foarte puţin timp

înainte de moarte. Măcar de-ar fi scăpat prietenii lui. Trebuie să fi scăpat. Altminteri ar fi fost aduşi şi ei, aici, în temniță. Sau poate se află închişi în altă parte? Şi se vor întâlni, curând, în vreun anume loc, unde-şi vor primi moartea laolaltă?

Va recunoaşte atunci, în fața tuturor, că vina neizbânzii nu i se datoreşte decât lui. Şi le va cere soților săi de luptă iertare. Se simte, față de ei şi față de domnul său, atât de vinovat!

Dar dacă!… i se umple inima iar de nădejde. Dacă unii din ei, sau poate chiar toți or trăi? Poate că ei vor izbuti să-l răpună pe vânzătorul Radu!

— Oh! se roagă el în şoaptă. De-aş putea muri liniştit… Vuietele vântului s-au preschimbat în urlete. Spatele, aproape gol, răzimat de peretele rece, i-a înghețat. Grumazul rănit îl doare.

Raza de sus, de sub boltă, s-a stins. În colțul din stânga, de pe podea, guzganii nu se mai văd. Uneori însă chițcăielile lor scurte, de foame, se mai aud. Şi chițcăielile acestor mici animale flămânde, despre care este sigur că-l vor mânca, îl înfioară, oricât încearcă să se stăpânească.

Şi lui îi fusese, în primele două zile, îngrozitor de foame. Dar şi mai mult, din pricina sângelui pierdut, îi fusese sete.

Buzele îi sunt crăpate, îndurerate şi reci. Limba şi-o simte în gură ca iasca. Dacă ar putea să soarbă o singură înghițitură de apă, ar fi mai tare şi stăpân pe sine în acea clipă grea. Este însă încredințat că o să fie şi-aşa!…

Cât o să mai dureze, oare, până se vor reîntoarce schingiuitorii? De ieri, de la miezul nopții, nu l-au mai chinuit. Şi-au dat seama că nu pot scoate nimic de la

el...

Dar preotul? Când va veni preotul? Nu are pentru ce să-i ceară lui Dumnezeu iertare. A vrut să lupte pentru libertatea domnului şi a neamului său. N-a izbutit. De asta-i pare rău. Este însă încredinţat că alţii vor duce lupta mai departe!

De undeva, de pe scări, se aud paşi. Să fie vreunul dintre străjeri, sunt călăii sau preotul?

Un ivăr de fier se trage. Apoi se închide la loc. Câţiva oameni vorbesc ceva, neînţeles de Ion, între ei.

Răsună zgomot de săbii şi scuturi. Nu poate fi preotul... Trebuie să fie călăii. Ion îşi îndreaptă spatele, cătând ţintă către scara de piatră, pe unde ei trebuie să coboare.

S-a deschis uşa de fier de deasupra scărilor. Înseamnă că, fără nici o îndoială, la el vin.

Îşi strânge pumnii. Încearcă să-şi învingă orice urmă de slăbiciune, deşi în trup are o nemaicunoscută sfârşeală şi inima îi bate mai repede decât de obicei.

«Trebuie să fiu întru totul stăpân pe mine, se sfătuieşte el... Să nu poată nimeni spune mai târziu că m-a văzut înfrânt ori înfricoşat. Măria sa Vlad va afla, desigur, cum am murit – şi nu se va ruşina de căpitanul său!» Un val auriu de lumină s-a revărsat pe scări. joacă, vesel, pe pereţii îngheţaţi, de piatră, ai beciului.

Îndată, în urma valului de lumină, se vede un străjer împlătoşat, ţinându-şi într-o mână suliţa şi în cealaltă făclia, din care se răspândeşte lumina aceea jucăuşă şi veselă. După el vin marele logofăt Stan, un preot, călăul şi ajutorul acestuia, cu feţele acoperite, urmaţi de patru oşteni.

«În totul, numără el, nouă oameni. Iar eu sunt singur, şi-n lanţuri!...»

Ion bagă de seamă că nu au fost aduse tipsia cu jăratec şi nici celelalte unelte cu care îl chinuiseră în celelalte zile. În schimb, ajutorul călăului, un bărbat slab, însă vânjos – dăruit, ca şi călăul, de Mahomed, lui Radu, la intrarea în țară – purta în brațe un butuc. Butucul pentru tăiat pe el capul...

Marele logofăt Stan, apropiindu-se de Ion, îl întreabă dacă s-a hotărât, în sfârşit, să vorbească.

— Mărturiseşte, treci de partea noii domnii, şi poate măria sa te va ierta! încearcă el să-l amăgească.

— Spuneți-i lui Radu că nu va rămâne nepedepsit, chiar dacă eu mor! rosteşte neînduplecat Ion.

— Atunci, sfinția ta, îi spune marele logofăt preotului, spovedeşte-l şi împărtăşeşte-l pe osândit. Iar voi, se îndreaptă el către călăii care erau muți, faceți-vă datoria!...

Marele logofăt Stan se dă deoparte. În locul lui, înaintează preotul...

— Spovedeşte-te, fiule! îl îndeamnă acesta, cu un glas liniştit.

Preotul este vârstnic. Se sprijină în toiag. Are în mână o căldăruşă.

Peste tăciunii aprinşi în căldăruşă, presară câțiva bulgăraşi de tămâie. În temniță se răspândeşte o mireasmă plăcută.

— Nu am alt păcat, îi grăieşte Ion preotului, în afară de cel pe care l-am săvârşit, neizbutind să-l pedepsesc, după faptele sale, pe vânzătorul de țară Radu.

— Altceva n-ai de spus?

— Altceva nu.

— Vreo ultimă dorință?

— Să mi se taie capul cât mai curând!

— Întâi vei asculta slujba pentru cei morți, aşa cum a

hotărât măria sa Radu.

— Rosteşte-o, cuvioase, şi să te ierte Dumnezeu!

— Şi pe tine, de-asemenea, fiule!

Făclia este adusă alături. Preotul începe slujba. Când slujba morților se termină, preotul, cu crucea de lemn în mână, se dă şi el deoparte. Călăii îi desfac lanțurile. Îi leagă mâinile la spate, cu o bucată de sfoară. Şi, luându-l de subțiori, îl împing lângă scară. Aici, îl apasă pe umeri, silindu-l să îngenuncheze. Îi coboară pe butuc capul… Oştenii îl înconjoară.

— Gata! le porunceşte marele logofăt.

— Doamne, iartă-l pe robul tău Ion! murmură preotul…

Îi părea rău din toată inima pentru tânărul acesta viteaz, care murea, neînfricat, în numele crezului său.

Călăul îşi ridică paloşul lat, puțin îndoit, persienesc, ca, făcându-şi vânt, să poată reteza capul dintr-o singură lovitură. Paloşul vâjâie.

Preotul îşi înălțase crucea, şoptind în barbă rugăciunea pentru cei care îşi dau sufletul…

Când deodată îl zăreşte pe marele logofăt care, izbit de unul dintre cei patru oşteni, se prăbuşise în genunchi. Bălăbănindu-şi mâinile, semăna cu un orb care căuta ceva pe jos.

Călăul îşi simte şi el mâna prinsă. Cineva de la spate i-o strânge de la junghietură.

Preotul se lipeşte de perete.

Osânditului îi fusese tăiată frânghia, care-i ținea mâinile legate la spate, şi cineva îi dăduse o sabie.

Străjerul care avusese în mâini făclia se lupta voiniceşte cu-al doilea dintre oşteni. Iar cel de-al treilea şi-al patrulea îl doborâseră pe călău şi ajutorul lui.

În câteva minute, marele logofăt, străjerul cu făclia,

călăii şi preotul au fost dezbrăcaţi şi – în afară de cel din urmă – legaţi fedeleş, având câte un căluş în gură.

Puţin mai târziu, urcau scările temniţei cei doi călăi cu feţele acoperite, unul dintre oşteni şi preotul cu căciula lăsată pe ochi. Oşteanul le rosteşte străjerilor de la uşă:

— Eu îl călăuzesc pe sfinţia sa, şi mă întorc numaidecât. Soţul vostru şi ceilalţi trei oşteni au rămas să-l îngroape pe osândit. Înălţimea sa marele logofăt a poruncit să nu fie tulburat de nimeni până ce nu vă va chema el însuşi…

— Am înţeles! glăsuieşte căpetenia străjii. Un singur lucru povesteşte-mi: a mers uşor?

— Foarte uşor! îi răspunde, râzând, oşteanul care nu era altul decât Alexe.

Toţi patru ies din palat, prin porţile înalte şi noi, de lemn, şi dau colţul, pe după zidul în reparaţie. Se îndreaptă apoi spre malul Dâmboviţei.

Lângă râu, îi aşteaptă alţi patru bărbaţi. Cum îi zăresc, le ies înainte. Îndată, dintre sălcii, se iveşte şi un al cincilea. Acesta duce de dârlogi caii. Simţindu-l pe Ion, îmbrăcat în hainele preotului, Negru nechează.

Încalecă toţi şi pornesc în galop.

Călăresc, prin întuneric, călăuziţi de Alexe, de-a lungul râului îngheţat, în jos, cale cam de o jumătate de oră până ce ajung în faţa unor porţi mari. Dincolo de ele se văd nişte grădini întinse, acoperite de zăpadă. În fundul curţii se ridică o clădire albă.

La porţile grădinii, aşteaptă cineva. Pare să fie o femeie. Aceasta o ia la fugă. Îndată, se aprind două făclii. Poarta cea mică, tăiată în partea dreaptă de jos a celei mari, se deschide. Şi numai Ion, însoţit de Alexe, intră. Se opresc în faţa unor scări late. Scările sunt de

piatră. Aici Ion şi Alexe descalecă. Urcă apoi pe o scară îngustă de lemn, cotită. Ajung în dreptul unei uşi.

Alexe îl îndeamnă pe Ion să intre.

— Fii fără grijă, căpitane, îl asigură el… Eu sunt în apropiere. Şi, chiar în fața palatului, avem străji.

— Al cui este palatul acesta? întreabă Ion, nedumerindu-se de câte se întâmplă cu el…

— Al doamnei Maria-Despina, soția lui Radu, îi răspunde Alexe, râzând.

— Atunci, nu intru.

— Intră. Vei afla înăuntru pe cineva cunoscut, care ne-a ajutat să pătrundem în temniță, în locul oştenilor domneşti, şi să te scăpăm…

— Cine e?

— Ai să vezi!

Dar Ion nu mai apucă să întrebe altceva, pentru că uşa se deschise încet şi, în pragul ei, îmbujorată, se iveşte jupânița Para. Fata îl prinde în brațe. Îl trage înăuntru.

Căpitanul Ion, după frigul din temniță şi cel de pe drum, simte căldura trupului ei tânăr risipindu-i-se în oase. Iar buzele fetei îi şoptesc:

— Te iubesc şi te aşteptam, căpitane Ion!…

*

Bucureştii par un oraş ocupat de duşmani. Pretutindeni, pe ulițe, trec, călări sau pe jos, ieniceri cu iatagane la brâu şi pălării de pâslă albă pe cap; spahii înfumurați, purtând pe ei blănuri şi podoabe de aur, dobândite din prăzi; achingii cu figuri sălbatice şi crude; gemlii, cei mai buni sulițaşi; satârgii, purtători – cum le spune şi numele – de satâre; muselmi cu săbii îndoite, apoi saiale înarmate cu arcuri, ca şi alte nenumărate

soiuri de oameni de oaste, care îl însoțesc, în orice drum, pe înfricoşătorul Ali-beg.

Locuitorii Bucureştilor sau ai Cetății Dâmbovița de Jos – cum încă i se mai spune – privesc, cu ură şi nelinişte, toată această foială de otomani năvăliți iarăşi în oraş, la nici două luni de la terminarea războiului şi care pătrund peste tot, scormonind pretutindeni, căutând pe cine ştiu ei.

În vremea aceasta, Ali-beg, într-o încăpere a palatului cel mic, din dosul Dâmboviței, se plimbă furios, cu cizmele lui roşii, de saftian, îmblănite, făcând paşi mari, tunând şi fulgerând.

Figura lui măslinie, ciolănoasă, înconjurată de o barbă stufoasă şi deasă ca peria, pe jumătate albă, dar cănită cu grijă, la fiecare trei zile, este mohorâtă.

Vântul azvârle din când în când trâmbe de zăpadă în geamuri sau zgâlțâie uşile.

Ali-beg l-a poftit la el pe Radu cel Frumos. Însă, deşi ceauşul îl vestise până atunci, de două ori, că domnitorul aşteaptă în sufragerie – nu luase încă hotărârea să-l primească.

— Uneltire! strigă begul, nestăpânit, în timp ce aleargă de colo-colo. Uneltire!...

Dintre toți marii comandanți de oşti ai împărăției turceşti, cei doi frați Mihaloglu: Ali-beg şi Iskender-beg – deşi se spunea că se trag ei înşişi dintr-un neam de creştini – au dovedit cel mai mare zel în îndeplinirea țelurilor sultanului. Dar dintre amândoi, Ali-beg este acela care şi-a făcut faima de cel mai cumplit călău al țărilor pe care puterea otomană le călca.

Felul acesta al lui Ali-beg de a-l sluji îl făcea pe Mahomed să-i treacă adesea cu vederea unele fapte, pe care altminteri i le-ar fi pedepsit prin tăierea capului.

Iată de ce – cu toate că Radu era domnitorul Țării Româneşti, şi era socotit drept favoritul sultanului – Ali-beg îndrăznea să se poarte în chipul acesta, înjositor, cu el…

Intrase din nou în Țara Românească, nu ca oaspete, ci ca un stăpân. Ceruse să i se dea drept reşedință palatul cel mic al doamnei. Şi nu se înfățişase el domnitorului, ci îl chemase pe acesta să vină la el…

Radu se află în sufrageria întunecoasă şi rece a palatului cel mic şi, oricât este el de slab şi nevolnic, simte cum începe să-i fiarbă sângele în vine, în fața purtării necuviincioase a begului.

«Sub domnia cărui înaintaş de-al meu, se gândeşte vodă cu amărăciune, ar fi-ndrăznit un oricât de mare demnitar turc să se poarte astfel?»

Prin minte îi trece o întâmplare din copilărie, când îl văzuse pe unul dintre trimişii Porții sosind la palatul domnesc. Cu sfială păşise otomanul înaintea jilțului pe care sta Vlad Dracul… Şi, făcând numeroase plecăciuni, îi întinsese un dar prețios – o sabie cu mâner de aur – din partea sultanului Murad. Tatăl său primise darul cu bunăvoință. Însă aceasta nu-l împiedicase să certe curajos, prin sol, împărăția turcească, pentru purtarea neomenoasă a unei urdii în satele sârbeşti de peste Dunăre.

Asemenea domn fusese tatăl lui. Iar fratele său, Vlad Țepeş, fusese şi mai şi. Acesta le cerea trimişilor Porții să se descopere când i se înfățişau.

Trimişii, supunându-se, se descopereau cu umilință înaintea unui ghiaur cum era Vlad, cu toate opreliştile impuse de Coran.

O invidie surdă, ca un vierme, rodea sufletul otrăvit al lui Radu.

Şi el? Ce este el? Ce înseamnă el astăzi? Turcii l-au adus, cu coloanele lor. Turcii îl țin pe scaun. Ei intră în țara lui – dar oare țara este a lui? – cum şi când vor. Şi el este dator să le împlinească toate poruncile. Uneori iau măsuri fără măcar să-l întrebe. Ali-beg îi porunceşte să vină. Apoi îl lasă să aştepte la uşă, întocmai ca pe o slugă.

Un val de sânge i se urcă sub frunte, întunecându-i privirile.

Dintr-o dată, un gând îndrăzneț îl încearcă. Ce-ar fi să încerce şi el? Să-l prindă pe Ali-beg? Să-l tragă în țeapă, aşa cum a făcut Vlad cu Hamza-paşa? Să încheie o alianță de război cu regele Matei şi Ştefan al Moldovei? Să ceară şi sprijinul celorlalți prinți creştini, din apusul şi răsăritul Europei? Cât i-ar place şi lui să nu mai fie la cheremul nimănui!...

Numai că, din visul acesta frumos, se trezeşte degrabă. Are el, cel puțin, o oaste? Norodul nu-l slujeşte. Toată puterea i se bizuie pe cetele marilor lui boieri. Iar aceştia nu vor decât un domn slab – prieten cu turcii – pe care ei să-l poată juca după plac! Are el cetăți? Toate cetățile le-a predat otomanilor. Are alături de sine măcar o mână de credincioşi, pe care să se bizuie, aşa cum ar fi, bunăoară, cetele de răzvrătiți de pe Olt? Şi pot oare să se încreadă în cinstea lui regele Matei, domnitorul Ştefan sau ceilalți prinți din Europa, când peste tot se ştie că el s-a întors, în Țara Românească, în numele lui Mahomed?

«Vlad era aspru, cugetă mai departe Radu. Nu-ngăduia nici cea mai mică nesocotire a poruncilor sale. Pedepsea repede pe oricine. Cu toții se temeau de supărarea lui. Şi, cu toate că-i punea mereu în primejdie, alături de el s-au aflat atâția oameni, ca

logofătul Lazăr, Xalom şi atâția alții gata să moară cu bucurie pentru țara. S-au găsit oameni, cum este căpitanul Ion, care şi după întemnițarea lui Vlad să lupte mai departe, în numele lui… Eu nu sunt nici pe departe atât de aprig. Şi totuşi nu se găseşte nici un singur om care să mă slujească cum l-au slujit pe Vlad…»

Din camera alăturată se aude glasul răguşit, răsunător, al lui Ali-beg:

— Uneltire împotriva înaltei Porți!

Radu se trezeşte din visuri. Oftează lung, cu venin.

«Ce avea Vlad mai mult decât mine?… Vlad n-ar fi stat niciodată, aşa cum stau eu, la uşa unui stăpân dinafară al Țării Româneşti!… Vlad era mândru… Şi oricine ştia că luptă, neînfricat, pentru neatârnarea pământului străbun şi pentru libertatea neamului valah.»

Un gând mai amar decât toate cele de până acum îi străpunge creierul: dacă o avea cumva temei zvonul acela de necrezut, de care râsese când îi venise pentru întâia oară la ureche, şi-anume că el nu ar fi, cu adevărat, feciorul lui Vlad Dracul?

Încercă să-şi izgonească din minte aceste întrebări. Nu, nu este cu putință!…

Nu este cu putință? Atunci de ce maica lor, a amândurora, după plecarea lui Vlad s-a retras la schit? De ce n-a vrut să ia parte în Bucureşti la înscăunarea sa şi nici nu a primit să vină la nuntă?

Vodă îşi strânge, supărat, pumnii.

Este în țară de atâta timp. A ajuns voievod. Şi maica sa nu a ieşit niciodată din schitul de pe insula cea mare a Oltului, unde s-a adăpostit, şi nu voieşte să-l vadă.

Va afla el tot adevărul… Îl va afla!

N-a avut deocamdată timp. Se va duce însă, curând,

la schitul de pe Olt. O va sili să stea cu domnitorul țării de vorbă. Să-i lămurească totul, pe de-a rândul…

Afară vijelia devine mai avană.

Ninsese aproape neîncetat de la Anul nou până azi. Căsuțele şi bordeiele Bucureştilor erau potopite – unele peste acoperiş – sub zăpadă.

Lui Radu i s-a făcut frig, cu toate că în cămin ard doi butuci mari.

Aşa era, de altfel, făcută odaia aceasta. Oricât ai fi încercat s-o încălzeşti, tot rece rămânea.

Se ridică în picioare. Tropăie puțin. Apoi se înveleşte mai bine în caftan şi se aşază iar.

Răbdarea voievodului începe să se schimbe în nerăbdare. Din ce în ce mai mult îl ispiteşte gândul ca – fie ce-o fi – să-şi ia inima în dinți. Să se ridice şi să plece.

Ca un răspuns al propriilor sale nelinişti, tocmai când era gata să ia această preaîndrăzneață hotărâre, de dincolo se aude glasul lui Ali-beg:

— Să vină hanul valah!

Ceauşul se repede să-l vestească pe Radu.

Acesta, auzind porunca, se ridicase însă, ca fript, în picioare.

Văzându-l pe ceauş, încearcă să-şi ia un aer cât mai nepăsător, numai că picioarele, tremurătoare, nu-l prea ascultă.

Se apropie şovăind de încăperea unde se află begul… Ceauşul îi deschide uşa, şi Radu intră.

Begul, ca să nu fie nevoit să-i iasă în întâmpinare voievodului român, s-a aşezat pe un divan. Picioarele şi le ține încrucişate sub el…

Se uită țintă la Radu, cu nişte ochi fioroşi, ca de tigru, şi îi arată un scăunel…

— Pofteşte, hanule, şezi!

Radu se temea că Ali îl va primi mult mai rău. Că, încă de la uşă, va striga la el, nici nu ştia ce ar fi trebuit să facă în acest caz. Begul îi îmbiase însă un scăunel, şi vodă se aşeză pe el bucuros.

Ali face acum un semn comandanților de oaste, care se găsesc la el, să iasă afară. După ce aceştia părăsesc încăperea, din ochii lui bulbucați țâşnesc spre Radu nişte săgeți otrăvite.

Lui vodă i se taie iar răsuflarea. Sângele îi piere din obraji. Chipul îi capătă o paloare de mort.

Crivățul, afară, s-a îndârjit. Vine, şuierând, de-a lungul Dâmboviței. Se azvârle în ziduri. Dă câte-un ocol casei, plângând ca o sărmană făptură chinuită şi se prăbuşeşte pe horn, ințețind flăcările albastre şi roşii din cămin.

Vodă simte că i se face din ce în ce mai frică. Îşi aminteşte că Ali îl ucisese, tot aşa, într-o zi, după ce îl chemase la el, pe unul dintre urmaşii îndepărtați ai fostului împărat al Bizanțului.

«De nu m-ar răpune şi pe mine», se cutremură Radu, căutând în jur, cu privirea, de unde ar putea apuca o armă ca să se apere la nevoie.

Ali-beg îşi deschide gura. Dinții îi sunt albi, lați şi tăioşi. Limba i se roteşte, neobişnuit de groasă şi roşie printre buzele vinete. La început îi vorbeşte lui Radu liniştit şi politicos:

— Slăvitul nostru padişah ți-a dat hilat-i-tanire[17], întocmai ca maimarelui ienicerilor din Stambul... Ți-a dat arme, tobe, steaguri roşii şi verzi, cai şi slujitori. Adică te-a cinstit mai mult decât te puteai tu aştepta. Şi

---

[17] Halat strălucitor.

te-a trimis în Cara Eflak[18] în numele lui. Asa e, hakan[19] Radu?

— Aşa e! mărturiseşte vodă.

Deodată, vocea lui Ali se aspreşte. Începe să-l ocărască pe vodă, pentru că nu i-l dăduse pe căpitanul Ion paşii Isac, în ziua când, numai printr-un adevărat noroc, izbutise să pună mâna pe el...

Sare de pe divan. Se apropie de foc. Îşi pârpăleşte mâinile cu încheieturile umflate de gută, deasupra flăcărilor care azvârl neîncetat scântei, şi se întoarce spre Radu, strigând:

— Şi pe urmă tu l-ai mințit pe slăvitul nostru sultan!...

Radu ştie despre ce este vorba. Greşise trimițându-i înaltei Porți veste despre moartea lui Ion, înainte ca el să fi fost cu adevărat ucis. Căci, doar câteva zile mai târziu, prin iscoadele sale, care erau mult mai destoinice, dar şi mai bine plătite decât ale domniei, Ali-beg aflase o mulțime de lucruri. Ştia, bunăoară, că Ion scăpase din temniță. Că acest lucru se făcuse cu ajutorul jupâniței Para, care îi cumpărase, cu aur greu, pe slujitorii domneşti. Ba, şi mai mult, aflase că Para îl adăpostise în palatul acesta al doamnei Maria-Despina, unde chemase doi vraci să-l lecuiască de urmele schingiuirilor din temniță, ca şi de rănile căpătate în luptă.

— Ne-ai mințit!... urmează Ali. Ne-ai vestit moartea căpitanului Ion, pe când blestematul ghiaur era îngrijit ca un prunc – răcneşte el – aici, în palatul doamnei Maria-Despina, în încăperea aceasta... de însăşi jupânița Para!

---

18 Valahia – Țara Românească.

19 Han.

Furia lui Ali-beg izvorăşte din faptul că, încă anul trecut, stăruise mult ca s-o câştige pe jupânița Para pentru el…

Chiar şi în clipa aceasta, când îşi aminteşte de ea, tâmplele begului zvâcnesc. În ochi nu vede altceva decât un trup mlădiu, ca o trestie legănată de vânt; gura ei roşie, care împrăştie – cum cel puțin i se părea lui – cu fiecare răsuflare şi cu fiece cuvânt, miresme mult mai dulci decât ale trandafirilor din Şiraz.

Numai că toate străduințele sale pe lângă sultan, de a i-o dărui, în harem, pe fiica medelnicerului hain Archir, fuseseră zadarnice. Deoarece, tot pe această fată o cerea de nevastă şi marele vornic Zue. Şi, în folosul prietenului său, stăruise mult Radu.

Prinsă la mijloc, între cei doi rivali, Para se învoise mai bine să se mărite cu Zue, decât să intre într-un harem.

Această hotărâre a sultanului îl nemulțumise adânc pe Ali-beg. Şi, îndârjit la culme pentru că fata se întorsese în țară, îi poruncise bătrânului dar foarte îndrăznețului agă Selim, omul lui de încredere, s-o răpească, cum s-o pricepe mai bine, înainte ca ea să fi făcut nunta cu sfetnicul lui Radu.

Spre ghinionul său, aga Selim dăduse piept cu căpitanul Ion. Acesta o scăpase pe fată. Iar Ali-beg aflase de curând cu cea mai mare uimire şi mânie, că Para, deşi nu se măritase cu Zue, se îndrăgostise – ceea ce era şi mai rău – de salvatorul ei.

Pradă încă acestor gânduri vrăjmaşe, begul îşi muşcă pumnul… Un pârâiaş de sânge izbucneşte din degetul lui gros.

— Ne-ai vândut, hakan Radu, aşa cum l-ai vândut pe fratele tău, cum eşti în stare să-l vinzi şi pe sultan!… Şi doamna Maria-Despina ne-a vândut. Şi jupânița Para!

urla el…

— Eu nu… eu nu… îşi ia curaj să răspundă vodă. Nici doamna. Ci numai Para… Iar dacă slugile palatului i-au îngăduit jupâniței să-l adăpostească pe răzvrătit aici, aceasta a fost cu putință doar pentru că ea le-a mințit că tânărul rănit este fratele său… Şi slujitorii ştiau că jupânița Para era prietena cea mai bună a doamnei…

— Ei, vezi? răcneşte Ali-beg. Dacă, totuşi, o fi fost amestecată şi doamna?… Răspunzi domnia ta, hakan Radu… răspunzi! Să o chemăm mai bine pe doamna. Să ne spună ea însăşi ce ştie. Să ne spună şi să ne povestească totul… în amănunt.

— Nu… nu… Nu o amesteca pe doamna, încearcă Radu să-l îmblânzească. Te rog… te rog mult, Ali-beg. Am fost buni prieteni… Te-am slujit Şi încă am să te slujesc…

Vocea lui Radu s-a înmuiat şi-a devenit tânguioasă.

— Am fost… însă tu ai făcut tot ce ți-a stat în putința ca Para să nu intre în haremul meu, îşi varsă năduful begul… Pentru că doamna te rugase, de dragul Parei – şi tu, pentru doamna… Ce mai! – l-ați ajutat tustrei pe căpitanul Ion să fugă. Asta s-a petrecut în urmă cu o săptămână, când am trimis eu cea dintâi ceată de spahii să pună mâna pe Para şi pe Ion. Ba încă atunci blestematul de Ion m-a păgubit, cu sabia, de cea mai mare parte dintre spahii. Afară de Ioan Corvin de Huniade şi de Scanderbeg albanezul, luminăția sa sultanul n-a mai avut vreun alt duşman atât de îndârjit ca fratele tău Vlad, care a încercat să se ridice, drept stavilă, împotriva înaintării noastre spre inima Europei. Iar Ion e căpitanul lui Vlad… Se luptă să-l readucă în țară… Şi tu, hakan Radu, care domneşti numai din mila şi în numele înălțimii sale sultanul, sub ocrotirea oştilor

noastre, cu voie sau fără voie, l-ai ajutat să fugă...

Radu îşi dă seama că i se face rău. Şi că, oricum, este aproape să-şi iasă din minți.

Făcuse în viață destule fapte rele. Şi nu fusese osândit pentru nimic. În schimb, de data aceasta, era învinuit pentru ceea ce nu făcuse. De-un lucru care era chiar împotriva felului său de a gândi, a țelurilor lui.

Simțea că se cufundă, că se va prăbuşi.

Când, dintr-o dată, îşi aminti că Ali-beg vestise în Bucureşti, prin ienicerii lui, care bătuseră tobele o zi întreagă pe ulițe, că Ion fusese prins din nou. Ba, mai mult, turcii înălțaseră o țeapă lungă, cu vârf de fier, în fața bisericii Sfântul Gheorghe, zicând că în acea țeapă ei îl vor trage pe răzvrătit.

Îi spune lucrul acesta lui Ali-beg.

— Şi ai mai anunțat, adăugă el, că îi vei prinde şi pe toți ceilalți oameni ai căpitanului. Că îi vei prinde şi-i vei pedepsi, iar noi ne-am bucurat... peste măsură ne-am bucurat...

Radu vorbea, ca într-o beție. Cuvintele i se împleticeau. Da din mâini şi vorbea.

Ali îi face semn să tacă. Îl cercetează o vreme, cu privirea, făcându-şi ochii mici, apoi întreabă:

— Tu nu ştii chiar nimic... nimic... hakan Radu? Sau te prefaci?

Radu cată către Ali, nedumerit:

— Nu ştiu nimic.

— În țara... ta, şi habar n-ai de cele ce se-ntâmplă, hakan Radu? îl ia în zeflemea begul...

Radu înghite în sec. Aşteaptă ca begul să continue. Nu înțelege nici un cuvânt din tot ce vrea acesta să spună.

— Aşadar, să te lămuresc, se învoieşte Ali. Zâmbeşte batjocoritor şi urmează: Prin iscoadele noastre am aflat,

aşa după cum vezi, mai repede decât ți-ai fi putut tu închipui, tot ce s-a petrecut…

Voievodul dă din cap, în semn că aşa e. Iscoadele otomane erau mult mai destoinice decât ale lui, deşi ele erau alese uneori tot dintre marii săi boieri.

— Prima grijă a lui Ion, după ce a scăpat din palatul acesta, a fost, continuă begul, aceea de a o pune, cât mai bine şi repede, la adăpost pe jupânița Para…

— Ce spui? se minunează Radu. Şi unde putea s-o ascundă?

— Într-o căsuță sau o biserică din Bucureşti… Dar unde… unde anume nu am putut încă descoperi, deşi noi răscolim, cum ştii, oraşul şi-mprejurimile de-atâtea zile…

— Şi Ion?… Ce-ați izbutit să aflați despre Ion? întreabă vodă, îngrijorat.

— Că se ascunde şi el pe-aici, pe undeva, şi că se pregăteşte de luptă.

— Şi-atunci – priveşte şi mai nedumerit Radu la Ali-beg, pentru ce-ați dat de ştire că l-ați prins? De ce ați ridicat țeapa aceasta înaltă din mijlocul oraşului?…

— Pentru că doar prin acest mijloc putem nădăjdui să-l mai prindem pe Ion.

Vodă îşi duce mâinile la tâmplele care-i zvicnesc îngrozitor. Nu pricepe nimic din țesătura de planuri a begului.

— Pe cât am reuşit noi să aflăm, spune acesta, scrâşnind furios, ca şi cum ar fi strâns între măsele sticlă pisată, Para-l iubeşte atât de mult pe Ion, încât ar fi în stare de orice jertfă pentru el!…

Radu, în sfârşit, se luminează.

— Şi crezi că va veni să ți se-mbie? S-o primeşti în harem, ca să-şi scape iubitul?

— Sunt tot atât de-ncredințat, rosteşte begul, cum sunt de încredințat că semiluna va stăpâni lumea. La rândul său, căpitanul va încerca s-o salveze pe Para… şi-atunci… atunci… răsuflă osmanlâul adânc, rotindu-şi ochii galbeni, fioroşi – voi pune mâna pe el…

Sufletul apăsat al lui vodă, după atâtea încercări, începea să se însenineze.

Ce plan!… Ce plan pusese la cale Ali-beg! Deşi îl chinuise atâta, îi venea să-l îmbrățişeze. Aşadar, vrând-nevrând, erau legați amândoi prin acelaşi țel… Ion trebuia să fie prins, şi numai otomanii puteau izbuti. Valahii țineau prea mult la el…. îl ocroteau, îl ascundeau şi-i dădeau ajutor.

Şi aşa cum îl cunoaşte Radu pe căpitanul Ion, aşa cum îl cunoaşte toată lumea, când va auzi că fata care-l iubeşte se află în mâinile lui Ali-beg – şi Para va cădea, negreşit, în ghearele lui Ali-beg! – fără să țină seama de primejdii, va alerga s-o scape.

Între timp, otomanii au pregătit, de bună seamă, totul, aşa cum se cuvine. Reiese asta destul de limpede din vorbele, ca şi din rânjetul lui Ali-beg…

Voievodului, de nu i-ar fi ruşine, i-ar place să joace şi să cânte:

«Duşmanul meu de moarte va fi prins… Duşmanul meu de moarte va fi prins!…»

Se stăpâneşte; dar, rumegându-şi aceste gânduri înveselitoare în minte şi dând uitării toate câte le îndurase în dimineața aceea, vodă se scoală de pe scaun. Se repede la Ali-beg şi, plin de fericire, îi sărută mâna.

— Şi-atunci… de ce?… De ce m-ai chinuit atâta? îl întreabă el… Sigur… sigur că îl vei prinde pe Ion!…

Ali-beg îşi desprinde mâna de sub buzele lui şi îi

răspunde rece:

— Pentru că toate acestea, deocamdată, nu sunt decât un plan... S-ar putea ca Ion s-ajungă la Para mai înainte ca ea să se fi hotărât să plece spre mine. Sau, şi mai simplu, ca fata să nu mai vrea să se jertfească pentru el...

— Asta nu este cu putinţă! ţipă înspăimântat Radu.

— De ce? De ce să nu fie cu putinţă? Pentru că nu vrem eu sau tu, hakan Radu? Sau pentru că ne temem noi, dacă nu reuşim, să nu ne pierdem capetele? Totul este în mâna lui Alah. Şi Alah singur va hotărî, pe voia lui, ce trebuie să se întâmple şi ce nu...

— Să ne pierdem noi capetele? se cutremură vodă, aplecându-şi spinarea.

Ali-beg îl priveşte crunt:

— Da. Să ne pierdem noi capetele. Numai că cel dintâi ţi-l vei pierde tu, hakan Radu...

— Şi, într-o asemenea primejdie, ce-ar trebui să fac? murmură Radu.

— Ar trebui să mi-o aduci tu însuţi pe jupâniţa Para, de unde ştii sau de unde nu ştii... De aceea *ai fost pus* domn. Ca să ne slujeşti după cum îţi vom porunci noi!

Vodă îşi freacă, disperat, mâinile.

— Aş vrea... dar nu ştiu cum.

— Silind-o pe doamna ta, Maria-Despina, să ne ajute. Ea ştie mult mai multe decât vrea să spună despre prietena ei.

— Şi dacă nu se va-nvoi?

Ali-beg se înapoiază pe divan. Se aşază din nou liniştit, cu picioarele încrucişate sub el...

— Daca nu ne-o vei găsi cel puţin pe jupâniţa Para, pentru ca, folosind-o pe ea drept momeală, să-l putem atrage pe căpitanul Ion şi să-l prindem... îţi făgăduiesc,

hakan Radu – şi tu ştii că eu mă țin de cuvânt…

Radu dă din cap, ştie prea bine că Ali îşi va păstra cuvântul…

— … îți făgăduiesc, cu toată prietenia dintre noi, pe care mi-o aminteai adineauri, că te voi învinui de vânzare. Şi-anume, te voi învinui sultanului că tu, cu doamna ta şi Para, prietena ei, l-ați ajutat pe Ion să scape de pedeapsă. Şi, după ce vei fi doborât de pe scaun, te voi ucide cu mâna mea, răsplătindu-ți astfel faptul că l-ai rugat pe sultan, la Stambul, să nu mi-o dea pe Para. Şi, tot ca răzbunare, de rândul acesta pe doamna ta, dacă nu mi-o vor cere sultanul sau marele vizir, voi lua-o în haremul meu. Pe urmă, voi dărui-o drept roabă vreunui om de rând…

— Doamne… geme Radu. Prea mă bați greu pentru păcatele mele! Dar, spune-mi, de unde?… De unde s-o iau eu pe jupânița Para, preabunule şi înțelegătorule Ali?

— Nu ştiu! îi răspunde tăios begul… Dacă însă nu mi-o vei aduce la timp, vei fi pierdut, hakan Radu… Vei fi pierdut!

Radu simte că-i vine să urle de spaimă ca un şacal… Este tocmai pe punctul de a cădea în genunchi, în fața lui Ali-beg, ca să-i cerşească iertarea, când comandantul gărzii, un spahiu uriaş şi cu o barbă stufoasă, intră.

— Ce este? se întoarce spre el Ali.

— A venit o sanie acoperită, îl înştiințează spahiul…

— Şi cine se găseşte în sanie? întreabă plictisit begul…

— Jupânița Para, fiica medelnicerului Archir, rugându-te să binevoieşti a o primi! îi răspunde spahiul…

— Jupânița Para? răcnesc şi Ali-beg şi Radu, sărind

amândoi în picioare.

— În sfârşit, a venit! se înveseleşte begul şi, desfăcându-şi larg brațele, începe să râdă. Domnia ta, hakan Radu, poți deocamdată să pleci! Şi să aştepți în palatul domniei tale restul poruncilor mele…

— Aştept… cum nu… zice Radu. Aştept…

Se apleacă înaintea lui Ali-beg. Îl salută smerit şi țâşneşte afară pe uşă.

Se simte fericit. A scăpat. Planul lui Ali-beg a izbândit.

«De-ar izbândi până la sfârşit! Doamne ajută-mă! se roagă el… Doamne ajută-mă!»

Se coboară pe scări. Jos, calul înşeuat îl aşteaptă. Şi, urmat de marele logofăt Stan şi de suita rămasă la intrare, porneşte în galop.

Între timp, Para intră la Ali-beg.

În încăperea aceea îl primise fata pe căpitanul Ion. Acolo îl culcase şi-l îngrijise cât timp fusese bolnav.

La drept vorbind, chiar din momentul când cei doi tineri se despărțiseră, pe malul Oltului, Para ştiuse că nu va mai putea iubi pe nici un alt bărbat în afară de el…

Fusese totuşi încredințată că nu-l va mai reîntâlni niciodată şi că fiecare îşi va urma destinul care-i fusese hărăzit. Însă ea se aflase pe treptele bisericii, când Ion căzuse prins. Şi dragostea îi dăduse putere şi minte să poată răzbi până la el, să-l ajute să fugă şi să-l adăpostească.

Numai că lucrurile se răsturnaseră tocmai când fata socotea că totul se va sfârşi cu bine. O ceată de spahii înconjurase, pe neaşteptate, palatul… Jupânița şi căpitanul fuseseră siliți să fugă. Ion, înfruntându-i pe otomani, cu ajutorul voinicilor lui, izbutise, pentru a doua oară, s-o scape pe Para. Şi, îmbrăcând-o ca pe-o

fată de rând, o ascunsese în bordeiul unui țăran – fost slujitor al lui Vlad – dintr-un cătun de lângă Bucureşti.

Acolo stătuse copila până azi, când fostul slujitor al lui Vlad – trimis de Para să afle ce mai e nou – se întorsese vestind-o că Ion ar fi fost prins şi că s-a înălțat pentru el o țeapă în mijlocul oraşului.

Atunci Para s-a hotărât.

«E rândul meu să mă jertfesc pentru omul căruia-i datorez viața şi cinstea. Şi pe care-l iubesc!»

Se înfățişase lui Ali-beg şi îl privea, neînfricată, în ochi.

— În cele din urmă, ai fost silită să vii!... mormăie begul, abia reuşind să-şi stăpânească bucuria de-a o vedea.

— Am venit!... Voi intra în harem. Dar numai dacă-i vei da drumul, *chiar acum,* căpitanului Ion...

Ali-beg îşi rostogoleşte ochii galbeni de tigru sub turbanul albastru:

— Nu tu vei hotărî ce trebuie să fac... Eşti în puterea mea...

— Mai bine îmi iau viața... şopteşte Para, hotărâtă. De nu îți ții cuvântul...

— Dar cine mă încredințează că tu îți vei ține făgăduiala, dacă-i dau drumul lui Ion?

— Îți jur, rosteşte fata, cu un oftat.

Ali-beg nu mai are răbdare. Bate din palme. Îndată se iveşte căpetenia gărzii, căreia Ali-beg îi porunceşte:

— Dezlegați-l din fiare şi dați-i drumul căpitanului Ion să plece unde-o vrea!

Căpetenia gărzii înțelege. Fără să şovăie, răspunde:

— Porunca se va împlini!...

— Dați-i şi-un cal... Să fugă cât mai grabnic. Să n-avem timp să ne răzgândim!...

Căpetenia gărzii, salutând, pleacă. În curând se aude afară, printre tânguirile vântului, tropotul unui ca!...

— Drum bun! suspină fata.

Ali-beg, urmărind-o neîncetat cu privirea iscoditoare, rânjind lacom şi crud, glăsuieşte:

— A plecat. Mi-am împlinit cuvântul...

Jupâniței Para i se umplu ochii de lacrimi.

— Mi-l voi păstra şi eu!

Dar totul începe să i se învârtească în jur şi cade, fără cunoştință, la pământ.

*

Oşteanul din pădure strânse mânerul săbiei în pumn. Ar fi dorit să se repeadă în sprijinul sărmanei jupânițe.

— Para!... rosti el... Para!...

Se zbuciumă, strigă, dar slăbiciunea îl ținu, legându-l la pământ cu lanțurile sale de plumb.

Zăpada îl acoperise aproape în întregime. Nu i se mai zăreau decât obrazul şi o parte din coiful auriu, de pe care zăpada, adunându-se, aluneca mereu.

Armăsarul nu se mişcase de lângă el...

Ochii negri ai animalului îl cercetau pe oşteanul rănit cu o privire umedă, aproape omenească.

Coama îi era biciuită şi răvăşită fără încetare de vânt.

Piciorul, în care rana se obrintise între timp, nici nu şi-l mai simțea.

Sforăi.

Îşi înălță capul şi încercă să adulmece văzduhul...

Dar viscolul bătea în aşa fel, încât toate mirosurile după care s-ar fi putut călăuzi erau împrăştiate.

Noaptea părea că nu voia să se mai ridice de deasupra pădurii. Întunericul era greu, apăsător şi încărcat de primejdii neştiute, ce se puteau ivi de oriunde.

Copacii scânteiau, legănându-se, şi gemeau.

Rănitului i se păru, pentru o clipă, că vede iar ochii şi barba Bătrânului.

«Nu te lăsa doborât!...»

«Nu. Nu mă las!» îi răspunse el...

Cercuri de toate culorile curcubeului se învârteau ameţitor.

I se părea că se roteşte odată cu ele şi se prăvăleşte, rostogolindu-se, într-o prăpastie.

Viscolul urla, azvârlind trâmbe de zăpadă asupra celor doi răniţi – unul fiind lungit la pământ, însă vegheat, cu credinţă, de celălalt.

Apoi vârtejul şi prăbuşirea încetară. Şi rănitul începu iar să retrăiască o sumedenie de întâmplări, dar toate în frânturi învălmăşite, fără ordine şi uneori fără înţeles.

*

Puhoaiele tulburi, clocotind zgomotoase, dau năvală pe Olt. Vântul suflă domol... Uneori aduce pe aripile lui câte o adiere călduţă. Din copaci, ţurţuri limpezi, ca de cristal, picură rar, plângând sfârşitul iernii.

Un călăreţ într-o bundiţă descheiată şi cu o căciulă albă, ţuguiată, pe cap, trece călare, în goană, pe potecă.

Zăpada moale plescăie, strivită sub copitele calului.

În bordeiul din pădure, Ion, sprijinindu-şi pe un butuc sabia, şi-o ascute cu o bucată de gresie.

Fostul ucenic în ale preoţiei, Gheorghe, aşezat pe patul de cetină, meştereşte săgeţi pe care le aşază cu grijă în tolba de la picioarele lui şi cântă, cu glas înăbuşit, un cântec de lume.

Pe faţa lui slabă şi palidă, în timp ce-şi murmura cântecul, pluteşte umbra unui zâmbet ciudat.

Pe treptele săpate în pământ, care urcă spre ieşirea îngustă a bordeiului, Alexe, vânătorul de lupi, îi pune coadă unei securi. Auzindu-l pe Gheorghe cântând, râde în el tainic. Se opreşte din lucru. Apoi când Gheorghe încetează să cânte, dă el drumul la glas.

Vocea îi este mai bărbătească, mai plină.

Gheorghe îşi ridică ochii spre Alexe. Ion se uită, pe rând, la amândoi. Tustrei încep să râdă voioşi, cu hohote.

În fața bordeiului, călărețul cu bundița albă şi-a oprit din galop murgul. Acesta se ridică în două picioare, nechezând.

Voinicul sare de pe cal... Ion, Gheorghe şi Alexe se reped afară.

— Bucure! exclamă Ion.

— M-am întors! îi răspunde acesta scurt. Am aflat unde e Para... Pe chipul lui Ion, soarele rece de sfârşit de iarnă îşi aruncă voios, dintr-o spărtură a norilor, câteva săgeți.

— Unde?

— A dus-o Ali-beg peste Dunăre...

— De-aceea n-am găsit-o noi în palatul cel mic al doamnei, când l-am atacat... Biata de ea! o plânge Alexe.

— A ascuns-o la Boian, în palatul de vară al foştilor țari bulgari... urmează Bucur.

— Acolo îşi ține haremul?

— Acolo!

Pe sub bolta înaltă a fostului palat de vară din Boian – palat transformat de turci într-o clădire pătrată, albă, fără nici o fereastră în afară şi înconjurată cu un val de pământ – scârțâie carele pline cu făină, miere, carne sărată şi peşte, care pătrund în curte.

Ţărani bărboşi, îmbrăcaţi în zdrenţe, descarcă sacii, azvârlind din când în când ochiade către ferestrele cu zăbrele mărunte şi dese, dincolo de care se află zăvorâte cadânele lui Ali-beg.

O şuierătură se aude.

Străjerii din preajma carelor şi cei de la porţi, izbiţi pe neaşteptate, încep să se prăbuşească.

Porţile, lăsate după intrarea carelor, sunt ridicate iarăşi de ţărani.

Răsună, dincolo de ferestre, ţipetele de spaimă ale femeilor care nu ştiu ce se întâmplă afară.

Unul dintre ţărani – cu barba şi chipul lui Năstase – îl ţine pe un străjer culcat la pământ:

— Spune unde e Ali-beg, sau te sugrum?…

— Ali-beg e plecat… A fost chemat la Stambul de sultan!

— Ali-beg e plecat la Stambul! îl vesteşte Nastase pe Ion care în mijlocul turcilor de la poartă, aflând această veste, înciudat, îi coseşte cu şi mai multă hărnicie pe vrăjmaşi.

Pe porţile deschise, năvălesc, călări, Bucur, Gheorghe, Alexe şi alţi o mulţime de tineri valahi.

Lupta se dă pe unul dintre balcoane. Împinşi de Ion şi o mână de voinici, turcii dau înapoi. Balustrada balconului se prăbuşeşte. Jos, cei care se ridică dau de Bucur, Năstase şi Gheorghe.

Alexe desface, cu umărul, uşă după uşă. Femeile tâşnesc afară, ţipând.

Toată ograda e semănata cu otomani răpuşi, cu turbanele, iataganele şi suliţele lor.

Negru, adus de Bucur sub balcon, îşi ridică în sus capul, căutându-şi stăpânul…

Cadânele s-au grămădit într-un ungher al curţii, şi de

acolo, cu brațele întinse, îi roagă pe voinici:

— Luați-ne cu voi... Ajutați-ne să ajungem la casele noastre...

*

Fostul palat de vară al țarilor bulgari a rămas pustiu, cu porțile deschise.

Se pierde în depărtare.

A venit primăvara. Crengile pomilor își arată bucuroase, soarelui, frumusețile lor – mugurii gata să plesnească.

Pâraiele curg repezi.

Voinicii duc pe şei femeile salvate.

Glasurile şi râsetele acestora răsună argintii.

Vălurile lor subțiri flutură.

Țăranii ieşiți la munca ogoarelor, cu pluguri şi boi costelivi, privesc alaiul acesta cu mirare şi spaimă.

«Ali-beg se va răzbuna cumplit!» îşi şoptesc ei.

Negru aleargă în galop. Ceilalți cai au rămas în urmă. Pe şa, în fața lui Ion, Para.

— Te voi trimite cu Alexe în Transilvania, la prietenul măriei sale Vlad, comitele Mihail Szilágyi! îi spune Ion fetei.

Ea îl cuprinde cu mâinile de gât.

Văzduhul primăvăratec îşi desface larg aripile străvezii.

*

«Dar am salvat-o oare, într-adevăr, pe Para? se zbuciumă în fierbințeala lui rănitul... Am salvat-o pe Para? Pe Para sau pe Oltea?... Para... Oltea?...»

În minte o revede pe Oltea.

— Ai venit!... Ai venit!...

Primăvara a înveşmântat plaiurile Tismanei în straie bogate de lumină verde şi aur.

Fata aleargă pe o costişă.

Flori de cireş se scutură ca o ploaie înmiresmată şi caldă.

— Te-ai întors!... Te-ai întors!...

Livezile freamătă.

La fel, stejarul cel bătrân, poteca, pârâul şi pădurea de castani, care-l cunosc de copil...

— Te-ai întors!... Te-ai întors!... Nu ne mai părăsi.

Fetița îl apucă de mână şi-l trage după ea:

— Haide să ne jucăm!

Se joacă amândoi «de-a soarele şi luna». Şi luna se lasă de astă-dată, dinadins şi cu viclenie, prinsă de soare.

E ziua de Sânziene[20]... E şi ziua lui Ion. Fetele din Tismana şi-au făcut, după datină, cununițe din floare de sulfină, culeasă în zori prin iarba plină de rouă.

O cununiță şi-a împletit şi Oltea.

Se coboară amurgul...

Pe culmea dealului fumegă argintie luna.

Acolo are loc «jocul făcliilor».

Flăcăi călări gonesc spre culmea dealului, cu făcliile aprinse în mâini. Dar fetele le-au luat-o înainte. S-au urcat încă de la amiază pe culme. Au cules flori. Au împodobit locul... Şi-au pregătit grămezile de vreascuri. Acum le dau foc. Flăcăii totuşi se grăbesc. Sar de pe cai. Încep «jocul făcliilor». Apoi, băieți şi fete, perechi-perechi, sar peste focurile aprinse de fete. În cele din urmă încep cu toții hora.

Ion a urcat şi el pe culme cu o făclie în mână. Dar nu

---

[20] Sărbătoare populară bogată în tradiții. Are loc pe 24 iunie.

descalecă, nu sare peste foc, nici nu se prinde în horă.

Oltei, în lumina flăcărilor, îi ard obrajii ca un mănunchi de bujori.

— Aş vrea să cresc mai repede mare!... îi spune ea lui Ion.

Flăcăul începe să râdă:

— Şi-aşa eşti destul de mare!...

— Aş vrea să fiu mare de tot...

— Pentru ce?

— Ca să nu mă mai despart de tine niciodată. N-am să te las să mai pleci nicăieri singur...

— Nici la război?

— Nicăieri!

*

Focurile de la «serbarea făcliilor» s-au întins. Au cuprins toată culmea.

*

Focuri întinse, nesfârşite... Focuri...

*

Ion şi Bucur călări, de pe înălțimea unei movile, privesc focul în care arde zarea.

Bucur îl înştiințează pe căpitan:

— Am izbutit să dau foc şi celor din urmă depozite de hrană turceşti, care se mai aflau în Țara Românească.

*

Un foc mare a fost aprins în piața Sfântul Gheorghe din Bucureşti.

Bărbați, femei şi copii aleargă la semnul acesta de chemare.

Pristavul domnesc sună din surlă prelung.

Toate clopotele din Bucureşti bat.

Norodul s-a adunat.

Marele vornic Dragomir vesteşte mulţimea:

— Căpitanul Ion a fost prins!...

— A fost prins căpitanul Ion? se uimeşte mulţimea.

Şi marele vornic Dragomir, în numele voievodului Radu, reaminteşte mulţimii toate relele săvârşite de căpitanul Ion:

— Nici un trimis al înaltei Porţi nu mai putea trece în voie. Oamenii lui loveau cetăţile turceşti.

— Fostele noastre cetăţi dăruite lui Mahomed de măria sa Radu! îl îndreaptă un glas venit din mulţime.

— Conacele boiereşti...

— Au ars nenumărate!... se bucură lumea adunată.

— Iar el însuşi, cum ştiţi – urmează Dragomir – prefăcându-se când ţăran, când călugăr, se străduia în toate felurile să-i prindă la strâmtoare şi să-i răpună pe măria sa Radu...

— De două ori a fost aproape să-l răpună, îşi şoptesc la ureche oamenii.

— Măria sa mi-a poruncit atunci mie să iau cele mai chibzuite măsuri.

— I-au întins curse şi laţuri de tot felul, în fiecare loc... îşi destăinuie unul celuilalt, ceea ce ştiu, locuitorii Bucureştiului. A încercat şi Ali-beg să-l prindă în capcană, în palatul cel mic al doamnei. Şi-a scăpat şi de-acolo...

— Numai că Ion, cu curajul lui nebunesc, le-a înfruntat pe toate... urmează Dragomir.

— Şi cum l-aţi prins până la urmă? întreabă mulţimea.

— Îl urmăream de multă vreme. Ştiam că dă târcoale

palatului domnesc!

— Ştiam şi noi! îşi şoptesc oamenii.

— Astăzi de dimineață, dându-se drept cântăreț rătăcitor, a cerut voie să intre în palat, ca să-i cânte voievodului un cântec. Dar sub mantie avea o sabie, cu care socotise să-l răpună pe măria sa Radu. Noi, care pregătisem totul din timp, i-am dat voie să intre…

— Şi?… Şi?…

— Răufăcătorul a fost prins. Şi-şi va primi pedeapsa…

— Păcat de tinerețea şi vrednicia lui! spun oamenii în taină.

Multe femei oftează. Altele au început să plângă.

Tot în această vreme, la palat s-au adunat boierii.

Vodă stă răşchirat în jilț.

Lângă el, doamna țării cu ochii trişti şi negri priveşte parcă în gol…

— Am vrea să ştim şi noi, cum ați pus mâna pe el? întreabă un boier.

— E turbat ca o fiară şi ar fi fost în stare să lupte şi c-o oştire întreagă!… se îngrozeşte altul…

Voievodul râde strâmb. Buzele îi sunt roşii, aproape femeieşti. Privirea i se scurge, din ochii lui frumoşi, subțire, veninoasă. Pe haina de brocart, bătută în pietre scumpe, are pete de vin.

— Să spună logofătul! se grozăveşte Radu.

Marele logofăt Stan începe să povestească:

— Când a-nceput să urce scările palatului, de sus i-am aruncat în cap o plasă din cele mari, greceşti. S-a încurcat în plasă. N-a mai putut să-şi scoată sabia. Asupra lui s-au năpustit o sută de oşteni.

— Curajul nebunesc pe care îl avea, de data aceasta l-a pierdut! se veseleşte vodă.

— Şi ce-ați făcut cu el?

— Am vrut să-l trag în țeapă! scrâşneşte vodă. Însă doamna Maria-Despina m-a rugat…

— Înalta doamnă a țării?…

— Aştept un prunc… dă doamna, pentru întâia oara în vileag, marea taină. Mi-aş dori o fetiță, surâde ea, care să se numească la fel ca mine, Maria, şi ca măicuța mea, Voichița. În numele copilului care o să vină, n-am vrut să curgă sângele lui Ion…

Marii boieri clocotesc. Ar fi dorit să-l vadă pe răzvrătit în țeapă.

— Dar n-aveți grijă, boieri! strigă ascuțit Radu. Îl voi trimite în lanțuri, aşa cum am făgăduit de mult, luminăției sale sultanului. Moartea va fi de zece ori mai cruntă!…

— Moartea va fi de zece ori mai cruntă!… se veselesc boierii.

*

Între alți osândiți, legat în lanțuri, cu jumătatea de sus a trupului goală şi biciuit fără încetare de paznici, căpitanul Ion se târăşte pe drum. Văzduhul este înăbuşitor. Cerul s-a făcut roşu.

Un turc înalt, spătos, cu barbă neagră, care conduce convoiul, îşi pune palma streaşină la ochi.

— Mâine vom fi la Egrigoz, le spune el paznicilor. Şi câinii aceştia vor fi închişi în temniță pentru tot restul vieții.

*

S-a făcut noapte. Cerul e înnorat. Se simte în văzduh apropierea furtunii. Paznicii, care sunt de strajă, veghează.

Osândiții, lungiți cu trupurile goale pe țărână, se

odihnesc. Dorm. Sau se prefac că dorm…

Vântul a început să sufle. Fulgere se desfoaie pe cer, ca nişte flori albastre. Sulițele lor lungi brăzdează, frânt, văzduhul…

Zgomotul vântului şi-al ploii seamănă acum cu galopul a zeci de herghelii.

La adăpostul beznei şi-al zgomotelor ploii, Ion îşi sfărâmă, cu două pietre mari, cătuşele de fier.

Alți osândiți, la fel, ajutându-se unii pe alții, luptă să-şi scoată lanțurile.

Unul din paznici, care-şi acoperise capul cu o mantie, ferindu-se de ploaie, a căzut la pământ.

O lovitură în creştet doboară şi pe altul…

Cu iataganul acestuia din urmă în mână, Ion a ajuns la cortul ofițerului turc.

Îl smulge din culcuş. Otomanul ridică mâinile, în semn că se predă.

Întreg convoiul osândiților e liber.

Pe paznici, legați bine, cu căluşuri în gură, i-au azvârlit într-o groapă, deasupra căreia au grămădit mormane întregi de crengi.

Mulți dintre osândiți au îmbrăcat veşmintele turceşti.

— Până vor fi descoperiți călăii noştri, noi vom putea ajunge departe! le spune osândiților Ion.

Ploaia nu încetează să cadă.

Un copac s-a aprins. Arde cu flăcări vii.

*

Prin noroi şi furtună, cu trupul pe jumătate gol, căpitanul aleargă.

*

În zori, furtuna s-a întețit. Sub ochii turburi şi obosiți

ai lui Ion, s-a ivit marea cu valurile uriaşe, frământate.

O barcă a fost trasă departe, pe nisip. Ion se apropie de barcă.

Se prăbuşeşte. Are însă puterea să se salte şi să se prindă cu mâinile îngheţate, tremurătoare, de marginile bărcii.

*

Furtună pe mare... Huiet... Barca este purtată de valuri în neştire.

*

«Pe ce tărâm mă găsesc?... Este aurita Crimee... Crimeea!...»

*

Urmat de mârzaci, căpeteniile sale de oaste – cu faţa galbenă, brăzdată, ochii mici înfundaţi şi buza de sus spână – marele han al Crimeei, Hagi Ghirai, soseşte în sunete de tobă.

Mârzacii sar din şa şi-l sprijină pe marele lor han să descalece.

Cu toţii se aşază, având picioarele încrucişate sub el, pe perne de mătase, înşiruite deasupra unui covor.

Marele han e în mijloc. Îi face semn lui Ion să se aşeze şi el pe-o pernă, în apropierea lui.

Fântânile, ţâşnind din pereţii de marmură, ce înconjoară grădinile lui Hagi, susură încetişor.

Mireasma trandafirilor este îmbătătoare.

Sclavii georgieni aduc ceaiul fierbinte în căni.

Sus, în pridvorul din lemn scump de santal, adăpostite după perdele, Ion ştie că se află soţiile şi cele treizeci de fiice ale marelui han.

Acesta ia cuvântul…

Barba lui aspră, rară şi argintie se clatină.

— Îți datorăm răsplată! spune marele han. Ne-ai dezlegat în totul taina strămoşului Tanai, a mormântului său, şi ne-ai adus de-acolo lanțul cel sfânt de aur, purtat de el în viață, pe care îl căutam. Rosteşte-ți o dorință, şi îți jur să ți-o îndeplinesc!…

— Am o îndatorire. Vreau să ajung la Roma, la principii creştini…

— Eşti un mare viteaz! glăsuieşte iar hanul… Nu te-ai temut nici de vrăjmaşii care-ar fi vrut să te împiedice să săvârşeşti lucrarea şi nici de diavolii ce-nconjurau mormântul… Dacă rămâi la noi, îți dăruiesc pe una din fiicele mele de soție…

Fetele din pridvorul de sus se aud chicotind.

— Şi, dacă îmbrățişezi credința lui Alah, ai putea să ajungi un dregător de seamă în acest colț fermecător al lumii, care este Crimeea… Şi poate – de ce nu? – moştenitorul meu…

Ion se apleacă înaintea marelui han:

— Sunt nevoit să plec, repetă el… Îndatoriri de seamă, ce nu se lasă amânate, mă cheamă-n asfințit.

Hagi ridică mâna:

— Ca să te-ntorci degrabă, îți pun la îndemână cea mai uşoară şi mai iute corabie. Un vas genovez cucerit de curând. Ai să te-ncredințezi că noi ştim să plătim vitejilor mai bine decât ghiaurii voştri din asfințitul lumii…

*

În fața Papii de la Roma, Ion stă îngenuncheat.

— Astăzi, când Ioan de Hunedoara a-nchis ochii şi Gheorghe Castriota-Scanderbeg, albanezul, este prea

ostenit, rosteşte căpitanul, un singur om îi poate înfricoşa pe turci. Acesta este domnitorul Vlad, cel zăvorât, printr-o înşelăciune, la Vişegrad. E neîmblânzit, căci a zăcut mulți ani în lanțurile şi temnițele turceşti. Ura sa împotriva năvălitorilor este mai mare decât a oricui. Şi, de l-ai ajuta să ajungă iar liber, domnitorul valah ar putea alunga oştile musulmane.

Papa stă nemişcat, cătând printr-o fereastră a Vaticanului către crucea de aur de pe bazilică.

— I-ați spus regelui nostru Matei că domnitorul Vlad nu are nici o vină?

— Regele n-a stat încă de vorbă cu cel adus de noi ca să mărturisească...

În lumina amurgului şi-a lumânărilor, întreita tiară[21] sclipeşte orbitor.

Un clopot bate rar, anunțând miezul zilei.

— În acea parte a lumii, mai glăsuieşte Papa, pentru orânduirea oricăror frământări în legătură cu musulmanii, l-am binecuvântat pe regele Matei. Hotărârile lui sunt drepte pentru noi... Du-te dară la el şi-ncredințează-l tu însuți, dacă poți, că domnitorul vostru, este nevinovat...

*

«La regele Matei!... La regele Matei!...»

*

Chipul măreț al Papii, întreita coroană şi crucea de la bazilica romană se topesc pe încetul...

În locul încăperii din Vatican, unde-l primise Papa, căpitanul zăreşte castelul din Hunedoara al regelui

---

[21] Mitra papală, formată din trei coroane suprapuse.

Matei. Sala cea mare de ospețe…

*

— Şi-acum, rosteşte regele, să bem această cupă cu vin în cinstea biruitorului în turnirul de astăzi.

Trâmbițele sună prelung.

Regele își înalță cupa grea cu picior, bătută în şase rânduri de nestemate.

Marea nobilime se ridică în picioare. Rochiile de mătase şi brocart ale femeilor foşnesc. Săbiile bărbaților zăngănesc vese!…

Urale puternice izbucnesc din piepturile magnaților. Sunt cu toții dornici să-i intre în voie tânărului rege. Să-i spulbere bănuielile, de-altminteri îndreptățite, asupra credinței lor.

Cavalerul Ioan mulțumeşte. Invitații îşi sorb cupele. Nobilii vârstnici şi fiii lor, până la ultima picătură. În vreme ce soțiile şi tinerele fete îşi înmoaie doar buzele în licoarea uşor gălbuie, aromată şi dulce, de Tokay.

— Asemenea luptători, ca domnia ta, dorim s-avem, cavalere Ioan! ia cuvântul comitele Mihail Szilágyi, cel dintâi dregător al regatului, după ce i-a cerut, mai întâi, din ochi, nepotului său, regele Matei, îngăduința de a vorbi. Îți cunoaştem meritele trecute, în luptele cu turcii. Eşti un viteaz pe care ne-am putea bizui. Şi, potrivit legilor noastre cavalereşti, vom îndrăzni să-l rugăm pe serenisimul nostru stăpân să te înalțe, în timpul cuvenit, la rangul de baron…

Între aristocrați se stârneşte un murmur. Iarăşi se va ridica, în rândurile marii nobilimi transilvănene, un cavaler valah?

Lucrul acesta nu este, oare, cu tâlc? se întreabă, din ochi, magnații. Nu cumva comitele Mihail Szilágyi –

acela care şi-a impus la tron nepotul, peste voința multor grofi – urmăreşte vreun anumit plan?

Neliniştea este firească, deoarece înaintări din acestea în rang nu au loc decât foarte rar.

Regele Matei avea însă o fire impresionabilă. El rămăsese uimit de faptul că Ioan de Valahia îl învinsese pe cel mai de temut cavaler al Ungariei, «biruitorul regilor» – cum era numit comitele Georg de Ellerbach.

Comitele luptase în turniruri pe tot întinsul Europei: în Cehia, Germania, Francia şi Polonia.

Nimeni nu izbutise să-l înfrângă.

În turnirul de astăzi, de la Hunedoara, el se păstrase dinadins la urmă, pentru ca să-l doboare pe cavalerul Ioan, învingător al tuturor celor de dinaintea lui.

Marii aristocrați urmăriseră lupta cu răsuflarea tăiată. Nu trebuia, cu nici un preț, ca Ioan de Valahia să ajungă sărbătoritul turnirului. Le era prea destul şi-aşa faptul că, în Ungaria, se instaurase o nouă dinastie, aceea a Corvinilor.

Era adevărat că Ioan Corvin de Huniade fusese cel mai de seamă apărător al Europei. Doar la auzul numelui său se ridicau, mergând neînfricați la moarte, români, unguri, germani, sârbi, albanezi şi oricine ura şi se temea de asuprirea otomană.

Numai că ei se împotriviseră din răsputeri ca fiul său, Matei, să se urce pe tron. Ori, fără comitele Mihail Szilágyi, unchiul lui de pe mamă – şi el, pe cât se auzise, dintr-o familie valahă, înnobilată în război, ca şi aceea a Corvinilor – tânărul Mateiaş, pe care marii aristocrați îl numeau în derâdere «crăişorul valah», nu şi-ar fi pus pe frunte niciodată coroana.

Cu toate că magnații nădăjduiseră în victoria, la turnir, a comitelui Georg, acesta căzuse de pe cal...

Căzuse de la primul atac al lui Ion, la fel ca şi, cu puţin înainte, comiţii Szepes şi Pongracz.

Urmaseră o a doua şi a treia ciocnire, cu încuviinţarea regelui, căruia nu îi venea nici lui să creadă că poate fi cu putinţă o asemenea înfrângere de neînchipuit. De trei ori la rând, în lupta cu suliţa, cu sabia şi cu securea, comitele de Ellerbach fusese azvârlit de pe cal... Şi dacă mai trăia aceasta nu se datora decât mărinimiei cavalerului Ioan.

Victoria aceasta surprinzătoare nu-i mai putea ieşi din cap regelui. Şi fiindcă avea nevoie de luptători destoinici, în vederea îndeplinirii planurilor mari pe care şi le alcătuise, se hotărâse, pe neaşteptate, să-l ridice pe Ion la rangul de baron.

— Suntem de aceeaşi părere cu comitele nostru, Mihail Szilágyi, răspunde regele. Cavalerul Ioan va trebui, bineînţeles, în timpul legiuit, să săvârşească toate celelalte formalităţi, care sunt necesare, potrivit datinilor cavalereşti. Dar, imediat după aceea, ne vom simţi onoraţi să-i dăm învestitura şi să-l numim baron...

Trâmbiţele sună asurzitor. Regele soarbe încă o cupă cu vin, după ce închină, prieteneşte de astă dată, numai cu cavalerul Ioan.

Face apoi un semn, şi petrecerea, însoţită de danţ, începe.

Succesul cavalerului Ioan este deplin. În sala monumentală de primire (sau «sala cavalerilor», cum se numeşte), sală iluminată de peste trei sute de făclii, scaunul lui se găseşte alături de acela al regelui, în faţa căminului din piatră pe care se vede, gravat în aur, corbul cu un inel în cioc, având în ghearele încleştate coroana regilor maghiari. Şi dacă cei mai mulţi dintre bărbaţi îl privesc cu invidie, femeile şi tinerele fete nu se

mai sатură şi îl sorb din ochi.

Femeile şi fetele, cu toate reţinerile impuse de părinţii, soţii sau fraţii lor, aplaudaseră cu înflăcărare victoriile lui Ion, fiecare sperând în taină ca la ospăţ să danseze cel puţin o dată cu el... Şi asta nu numai pentru că frumuseţea bărbătească a lui Ion, la vârsta aceea de douăzeci de ani, era desăvârşită, ci şi fiindcă, încă de pe atunci, isprăvile săvârşite de el fuseseră învăluite în aura legendei.

Câte nu se povestiseră şi, uneori, chiar nu se cântaseră despre el?

Multe dintre tinerele doamne şi fete care iau parte la ospăţ îşi istorisesc bunăoară chiar acum între ele, la ureche, cum Ioan de Valahia, fiind prizonier la turci, izbutise să scape. Pătrunsese în haremul lui Mahomed, eliberând de acolo pe-o fostă iubită a lui şi o fetiţă în vârstă de cinci ani. Tot astfel, mai târziu, salvase pe o altă fată din seraiul unui faimos general turc.

Cutreierase lumea şi pretutindeni luptase, cu toate forţele, contra puterii otomane.

Cu acelaşi ţel se înfăţişase tânărul comitelui Mihail Szilágyi. Acesta îl trimisese în luptă contra imperiului otoman, şi-acolo dobândise, prin vitejia lui, rangul de cavaler.

Este adevărat că lucrul acesta Ion îl făcuse cu un anume ţel, pe care n-aveau de unde să-l cunoască nici regele, şi nici magnaţii lui, şi cu-atât mai puţin grofinele şi copilele lor.

Acestea din urmă, mai ales, povestindu-şi isprăvile lui Ion, se mulţumeau să-l vadă, să-l admire şi să ofteze adânc.

Cea mai aprinsă dintre toate acele tinere fete şi femei, care îl admirau şi se roteau, în mod obişnuit, în jurul

său – de când era la curte – ca nişte fluturi în jurul unei lumânări, era însă copila grofului Albert de Szentgyorgyi.

Se numea Elisabeta. Nu avea decât cincisprezece ani şi era socotită drept cea mai mândră, mai bogată şi mai strălucitoare fată de măritat din întregul regat maghiar al acelui an 1465.

Nici una nu îl aplaudase, la turnir, mai mult decât Elisabeta.

Copila tocmai ascultase pe un minnesenger, în castelul tatălui său, cântând legenda Nibelungilor.

În mintea sa, de cum îl zărise pe Ion, îl şi asemuise cu cavalerul Sigfrid. Ea se visa Crimhilda. Iar Ion urma s-o îndrăgească, la fel ca Sigfrid pe Crimhilda.

Ce-i drept, Ion nu-i dăduse de înțeles c-ar fi îndrăgostit de ea. Însă aceasta n-o făcuse să-l îndrăgească mai puțin. În taină, se şi destăinuise doicii sale că era hotărâtă să facă tot ce-i va sta în putință ca să şi-l cucerească pe cavalerul Ioan. Să se mărite cu el…

— Ori cu el fericită, ori fără el la mânăstire! spuse Elisabeta doicii sale, cu acea hotărâre înverşunată pe care numai la vârsta de cincisprezece ani poate o fată îndrăgostită s-o ia.

Începând dansul, mândra Elisabeta făcuse în aşa fel ca ea, cea dintâi, să se prindă de mână cu Ion. Ceea ce o îndurera, totuşi, peste măsură, era că el rămânea nepăsător la toate drăgălăşeniile sale. Oricât se străduia fata, cavalerul întârzia să i se prindă în mreje.

Gândurile flăcăului erau în altă parte decât la vorbele ei pline de înțelesuri. Ochii lui nu vedeau zâmbetele ei grațioase, ci rătăceau prin sala cea mare de ospețe, îndreptându-se uneori spre rege, alteori… cine ştie unde…

Fata îşi simțea inima săgetată de-o suferință fără

seamăn. Cu câteva zile în urmă, cavalerul Ioan se purtase cu totul altfel față de ea şi – să i se fi părut numai ei, oare? – îi dăduse chiar unele speranțe…

«Poate între timp să se fi îndrăgostit de alta! se gândeşte Elisabeta. Voi fi cu ochii-n patru. Nu-mi va scăpa nimic.»

Dar după danț inima i se strânge mai tare, pentru că numaidecât el este înconjurat de o mulțime de grofine. Şi alte tinere femei şi fete se bucură de zâmbetele lui.

Se hotărăşte să-l urmărească pas cu pas. Dintr-o dată – i se pare sau chiar aşa este? – îl vede pe cavalerul Ioan privind spre mama sa vitregă.

Privirile schimbate de cavalerul Ioan cu tânăra femeie îi sfâşie inima.

În mintea fetei se înnoadă şi alte legături.

Tatăl său, comitele Albert de Szentgyorgyi, o cunoscuse pe cea de-a doua soție a lui în castelul lui Mihail Szilágyi de la Sibiu, unde mişunau întotdeauna o sumedenie de valahi.

Magnatului îi plăcuse frumoasa boieroaică româncă, mai tânără cu aproape treizeci şi cinci de ani decât el…

Despre această boieroaică, Mihail Szilágyi îi povestise că avea nesfârşite moşii în Valahia mică. Fusese însă nevoită să-şi părăsească țara şi averea, deoarece era urmărită de turci. Şi, fiindcă Albert era văduv de peste zece ani – se hotărâse să se însoare cu ea.

Mihail Szilágyi, la rugămintea lui Szentgyorgyi, se străduise apoi să o convingă pe boieroaică să primească această cerere în căsătorie, arătându-i câte primejdii pândesc pe o tânără femeie, singură şi neocrotită.

După destule şovăieli şi numai la stăruințele lui Szilágyi, până la urmă Para primise această rugăminte de-a se căsători – şi nunta se făcuse.

Era însă limpede pentru oricine că între cei doi soți nu domnea dragostea. Tânăra femeie părea să fie mistuită de o adâncă suferință, a cărei pricină, cu toate rugămințile celor din jur, nu o destăinuise nimănui.

Şi iată că Elisabeta o zăreşte pe mama sa vitregă strecurându-se pe uşa din spate a sălii de primire.

Cu inima bătându-i puternic, porneşte după ea. O urmăreşte pe scara cotită de piatră, fără balustradă, care dă pe una din terasele mai dosnice ale castelului.

Ajunsă pe terasă, Para se opreşte o clipă.

Priveşte cerul senin, pe care abia au început să pâlpâie cele dintâi făclioare ale nopții. Oftează adânc. Apoi începe să se plimbe, frângându-şi mâinile, pradă celei mai mari şi mai nestăpânite frământări.

Geloasa Elisabeta, cu paşi nesimțiți, ca o mică sălbăticiune, s-a furişat pe urmele tinerei femei, până sus, pe terasă. Acolo, se ascunde într-una din cele mai întunecate firide ale zidului, supraveghind-o cu ochi pătrunzători pe mama sa vitregă şi, totodată, aşa cum devenise între timp sigură, pe rivala ei.

Noaptea este caldă. O mireasmă de iasomie se ridică din parcul castelului. Privighetorile cântă. Însă făptura care-l aşteaptă pe cavalerul visurilor sale de fată nu este ea, Elisabeta. Ci mama sa vitregă.

În sfârşit, paşi sprinteni şi uşori de bărbat tânăr se aud urcând scările. La drept vorbind, Elisabeta mai mult simte paşii aceştia decât îi aude. Şi nu atât cu urechea. Cât cu inima.

Paşii bărbatului au fost simțiți, în aceeaşi clipă, nu numai de Elisabeta, ci şi de Para.

Aceasta – şi ea cu mulți ani mai în vârstă decât fiica soțului său – s-a luminat la chip. Ochii i-au căpătat o strălucire neobişnuită. Şi s-a făcut nespus de frumoasă

– aşa cum Elisabeta n-o mai văzuse încă niciodată.

Aleargă înaintea lui Ion.

Elisabeta îşi acoperă obrazul şi ochii cu palmele micuțe, albe.

Doamne! Ştia! Şi, totuşi, în sinea ei, încă mai spera... Spera ca totul să nu fie decât o nălucire. Ca pe altcineva să-l aştepte mama sa vitregă, acolo, pe terasa aceea dosnică. Nu pe bărbatul iubit de ea şi pe care cu atâta ardoare şi-l visa de soț.

S-ar fi făcut, în acest caz, că nu ştie, că n-a văzut nimic.

Înțelegea. Comitele ar fi putut, foarte bine, să-i fie tată şi soției sale, la vârsta pe care o avea. Amândouă – mama şi fiica – erau cele mai bune prietene.

Mama sa vitregă era blândă. Îi arătase, încă din prima zi de conviețuire, o dragoste caldă. Se purtau una față de cealaltă nu ca o mamă față de fiica ei, ci ca două surori. Dar ceea ce se întâmpla în clipa aceea pe terasă îi era Elisabetei peste putință să îndure.

Mama sa vitregă i-a căzut la piept. Iar el îi mângâie obrajii şi părul... Şi îi şopteşte cuvinte pe care Elisabeta, oricât îşi ascute urechile, nu le poate auzi decât în frânturi.

Para, fără să vrea, îşi reaminteşte ziua când, cu trei ani în urmă, căzuse de groază şi scârbă, la picioarele lui Ali-beg, jertfindu-se – aşa cum credea – pentru salvarea vieții tânărului iubit de ea. Deşi căpitanul nu fusese prins, ci hălăduia liber, adăpostindu-se, cu ajutorul locuitorilor din jurul Bucureştilor, împreună cu oamenii lui, într-un bordei adânc şi pregătindu-se de zor să reînceapă lupta.

Când Ion aflase că jupânița pornise spre lagărul turcesc, era mult prea târziu. Fata căzuse în lațul întins

de Ali-beg, şi o rețea întinsă de oaste fusese pregătită să-l prindă pe căpitan.

Cu toate că îşi dăduse seama că i s-a întins o cursă – sau, poate tocmai de aceea – Ion pătrunsese, ca o furtună, cu toți flăcăii lui, în palatul cel mic. Dar Para nu mai era acolo.

Scăpase totuşi teafăr. Şi începuse s-o caute pe fată prin țară şi peste Dunăre. Până la urmă dăduse de urmele ei Bucur în seraiul lui Ali-beg de la Boian.

O scăpase prin luptă. Dar nu mai avusese mult timp să stea cu ea de vorbă, ci se grăbise s-o trimită, pe loc, în Transilvania, la prietenul statornic al lui Vlad Țepeş: Mihail Szilágyi.

După aceea, reîncepuse lupta.

Căzuse prins. Scăpase. Ajunsese în Crimeea. Se dusese la Roma. Pe la alți prinți creştini. Şi, în cele din urma, luându-şi inima în dinți, s-a îndreptat spre Buda.

Măcar că luase însă parte până atunci la patru bătălii în folosul regatului, dobândind mari izbânzi, regele nu-l primise încă să stea cu el de vorbă despre voievodul Vlad.

Frământări mari şi grele, cărora regele abia le putea face față, bântuiau în acele zile în Ungaria.

Szilágyi îl sfătuise pe Ion să lupte şi în turnir. Iar, cu prilejul turnirului, spre nemaipomenita lui surprindere, Ion o zărise pe Para alături de bărbatul său. La început nici nu-i venise să creadă că era ea.

Pe ochii altădată atât de luminoşi ai jupâniței se aşternuse, în cei trei ani care trecuseră, o umbră vânătă, cețoasă, care-i schimba înfățişarea.

Para îl recunoscuse însă din prima clipă. Se împurpurase şi ochii începuseră să-i strălucească. Asta îi redase ceva din vechea înfățişare. Şi căpitanul putuse

să se încredințeze că grofina de Szentgyorgyi nu era alta decât fiica medelnicerului Archir.

Pe-ascuns şi cu destulă greutate, schimbaseră câteva vorbe. Dar jupâneasa îl implorase ca să se întâlnească la ospăț. Şi Ion, mişcat, se învoise.

Clipa aceasta sosise.

— De ce te-ai măritat? o întrebă căpitanul pe Para.

Tânăra femeie îşi plecă fruntea albă şi îi răspunse:

— Mie nu mi-a fost dată fericirea. M-au dorit numai oameni haini, de care mi-a fost silă... Zue şi Ali-beg... Nu mă mai puteam întoarce la tine aşa, înjosită...

— Dar soțul tău?

— E bun şi mă iubeşte... Dar eu... cum ştii... pe tine... numai pentru tine...

Para se îneacă de plâns, însă se stăpâneşte.

Căpitanului i se sfâşie inima. Îşi dă seama cât suferă Para. Dar în acelaşi timp înțelege că a făcut o mare greşeală, primind să se întâlnească pe terasă cu grofina de Szentgyorgyi. Numai că ea îl rugase atât de mult, şi el nu avusese tăria să i se împotrivească.

Şi încă Ion nu ştie că o altă micuță grofină, îndrăgostită şi geloasă, plânge cu sughițuri, ascunsă într-o firidă din zid.

Ion o crezuse numai o copilă. Elisabeta luase însă totul în serios. Ea dorea, neclintit, să se mărite cu Ion. Iar, din ascunzătoarea ei, nu auzise decât cuvintele Parei:

— ...doream să fiu... în brațele tale, curată ca o floare...

Cuvintele, acestea o făcuseră parcă să-şi piardă mințile. Nemaiştiind ce face, ca o ciută rănită, dar şi ca o pisică sălbatică, Elisabeta o ia la fugă pe scări. Trece prin mulțime ca o săgeată. Aleargă la tatăl său. Îl apucă

de umeri şi, plângând, începe să-i strige:

— Soția ta... mama mea vitregă... şi cavalerul Ion... sunt pe terasă...

Se lasă o tăcere de moarte. Magnații se grămădesc în jurul comitelui şi al copilei lui.

— Ce este? Spune desluşit! o întreabă Szentgyorgyi. Regele, tânăr, chipeş şi elegant se apropie. Mulțimea îi face loc. Fata se întoarce spre rege.

— Măria ta, serenisime rege, plânge ea, mama mea vitregă l-a amăgit... i-a dat întâlnire cavalerului Ioan...

— Cavalerul Ioan!... Cavalerul Ioan!... repetă, mai cu seamă, femeile.

Elisabeta nu mai ține seamă de nimic. Obrazul i s-a aprins. Ochii i-au devenit sticloşi. Are înfățişarea unei mici hiene, gata să sară şi să sfâşie.

Comitele Albert, în vremea asta, cată în jur. Pe soția sa nu o zăreşte nicăieri. Cavalerul Ioan, de asemenea, lipseşte.

Cel mai mare dintre frații Zápolya se îndreaptă spre rege, spunându-i cu reproş:

— Viitorul vostru baron, cavalerul Ioan, a necinstit castelul acesta al Huniazilor şi a pătat numele glorioasei familii de Szentgyorgyi...

— Să mergem pe terasă, ordonă regele.

Şi Mateiaş porneşte înainte, urmat de Szilágyi – care blestemă în gând această nenorocită întâmplare – de Szentgyorgyi, roşu ca racul, de toți ceilalți magnați şi de familiile lor.

— Ceea ce povesteşte fata nu poate fi crezut! rosteşte Szilágyi. Sunt de părere să ne întoarcem!...

— Este adevărat! Adevărat!... țipă Elisabeta. Veniți... şi-o să vedeți. Mama mea vitregă este de vină... Pe ea s-o pedepsiți... Pe ea... El nu e vinovat... Numai ea...

Cu toții urcă scările. Pe terasă nu este însă nimeni. Para şi Ion o auziseră pe fată când coborâse să îi pârască tatălui său şi regelui.

Iar căpitanul încercase s-o scape pe Para, ducând-o în brațe, de-a lungul unei brâne de piatră, care înconjura zidurile castelului.

Numai că brâna, în partea din mijloc, era ruptă. Marii aristocrați, în timpul când Szilágyi se străduise să-l înscăuneze pe Mateiaş ca rege, trăseseră cu tunurile în castel… Brâna fusese sfărâmată.

— Să ne întoarcem! îl roagă Para pe Ion. Nu suntem vinovați. N-am făcut nimic rău.

Cei doi tineri se reîntorc. Mulțimea grofilor murmură. Regele este uimit.

— Iată-i! țipă Elisabeta.

Dar căpitanul Ion o ocroteşte pe Para.

— Nimeni nu va putea să se apropie de soția comitelui Albert, cu gând rău – îi preveni pe toți – cât timp voi fi în viață şi cu sabia-n mână.

De jos, dinspre râu, urcă adieri reci. Terasa s-a umplut de lume. Para se sprijină de balustradă. Prin minte o fulgeră un gând: să se azvârle în go!…

— Îi vedeți, majestate? Îi vezi, tată? îi arată iarăşi, cu degetul, Elisabeta. Ea e de vină…

Para o priveşte pe fată liniştită şi uşor mustrătoare.

Ținea la fiica ei vitregă şi o înțelegea. Nu ştiuse că îl iubea pe Ion. Acum pricepea multe. Nu îi răspunse ei, ci i se adresă soțului său:

— Ți-am povestit… în urmă cu trei ani, am îndrăgit pe-un tânăr din neamul meu…

Acesta priveşte încremenit. Nu ştie ce-ar putea spune şi este, pe drept cuvânt, mâniat pe Ion.

— Lui îi datorez totul… mai glăsuieşte Para.

Ochii Elisabetei sticlesc de gelozie şi furie:

— Am văzut-o la pieptul lui…

Para nu-i ia în seamă cuvintele:

— Cavalerul Ioan nu m-a iubit niciodată, mai ține ea să spună. I-a fost doar milă de soarta mea nefericită…

Cineva a adus o făclie. Lumina ei joacă pe chipul căpitanului. Acesta strânge în pumn mânerul săbiei, pe care este gata s-o tragă la nevoie. Dar nimeni, nici măcar comitele de Szentgyorgyi, nu îndrăzneşte încă să se apropie de el…

Înfățişarea bietului comite de Szentgyorgyi stârneşte compătimirea celor din jur.

Bătrânul Albert o priveşte cu ochii mari pe soția sa şi vârfurile răsucite ale mustăților groase şi albe i s-au lăsat în jos. De atâta supărare, nu poate scoate încă nici un cuvânt.

În toată viața lui, încununată de lupte şi întâmplări care de care mai glorioase, nu suferise niciodată vreo umilință. Era, de altfel, un viteaz. Nu se temea de nimeni, fie el tânăr sau bătrân. Şi nu înțelegea să răsplătească jignirea decât scăldându-l pe vinovat în sânge.

— De nu mă crezi… încheie Para, mândră, sunt gata să ne despărțim…

Regele Matei îşi dă seama că, după această nefericită întâmplare, nici vorbă nu mai poate fi să-l înalțe pe Ion la rangul de baron. Dacă ar fi făcut un asemenea lucru, ar fi-nsemnat ca iarăşi să-i răscoale pe nobili, fără ca Szilágyi să-i mai poată de astă dată stăpâni.

Magnații sunt furioşi.

— Cavalerul Ioan să fie pedepsit! strigă ei, în frunte cu cei doi frați şi verii comitelui.

— Potrivit legilor cavalereşti, într-o asemenea

împrejurare, vinovăția sau nevinovăția cuiva nu poate fi dovedită decât cu armele. Cine primeşte să lupte împotriva cavalerului Ioan, cu arma pe care singur şi-o va alege? întreabă regele Matei.

Patru sau cinci magnați îşi ridică, în acelaşi timp, mâinile.

Comitele îşi recăpătase însă întreaga stăpânire de sine.

— Cu cavalerul Ioan mă voi lupta eu însumi, se hotărăşte el…

Elisabeta are ochii în lacrimi.

— Tată, să nu-l ucizi, îl roagă ea.

Şoapte de dezaprobare izbucnesc pretutindeni, între bărbați şi femei. Numai magnatul Szilágyi o priveşte înțelegător pe copilă.

— Fata mea, dă-te la o parte, o roagă cu blândețe bătrânul Szentgyorgy.

— El nu e vinovat… Numai ea…

Câteva grofine se apropie de fată, trăgând-o în mijlocul lor. Para priveşte tot ceea ce se întâmplă cu o tristețe fără seamăn. E hotărâtă, dacă Ion va cădea, să se arunce în gol…

— Aduceți făclia mai aproape şi faceți un loc larg în mijlocul terasei! ordonă regele.

— Aleg drept armă biciul cu măciulia de fier! îl vesteşte pe Mateiaş bătrânul Szentgyorgyi.

În lupta cu această armă comitele Albert era neîntrecut. Iar el voia să-l răpună pe Ion, cu orice preț, şi pe soția lui să o trimită la mânăstire, pentru tot restul vieții.

— Cu arma aceasta veți lupta! încuviințează regele.

Cei doi bărbați îşi desfac săbiile. Le încredințează unor scutieri. Li se aduc, în schimb, două toiege lungi. De

capetele acestor toiege atârnă câte un lanț. De fiecare lanț este legată câte-o măciulie cu gurguie de fier.

Cu o asemenea armă, un luptător dibaci îl poate doborî, din două lovituri date în cap sau piept, pe orice cavaler, chiar dacă acesta e ocrotit de platoşă sau coif.

Era poate singura armă pe care Ion nu avusese încă prilejul s-o mânuiască vreodată. Ținea, pentru întâia oară, în mâini, un bici cu măciulia de fier.

Nu ştia nici să lupte şi nici să se apere de el…

— Doamnele sunt rugate să se îndepărteze puțin, pentru că bicele, fiind lungi, ele se află în primejdie.

Regele dă semnalul de începere a luptei.

Dreptul la cea dintâi lovitură îl are comitele de Szentgyorgyi. Magnatul smulge din mâna scutierului toiagul… Îl învârteşte în văzduh.

Măciulia de fier îl izbeşte pe cavaler în şold.

Cu carnea strivită şi însângerată, acesta se clatină.

Ion dă şi el o lovitură, dar fără să-l nimerească pe adversarul său.

La rândul lui, comitele ținteşte a doua oară. Țințeşte la picioare, ca să-l doboare pe cavaler şi apoi să-l ucidă cu-o lovitură în cap.

Ion sare însă la o parte, şi măciulia se izbeşte de perete.

Cu coada de fier a biciului opreşte, la mare depărtare de el, a treia lovitură.

La cea de-a patra, lanțurile se încolăcesc. Amândoi sunt siliți să se oprească din luptă şi să le deznoade.

Acum atacă Ion. O izbitură în umăr – şi comitelui îi cade biciul din mână. Îl apucă însă cu mâna stângă şi luptă, îndârjit, mai departe. Ion mai primeşte o lovitură în braț şi alta în piept; dar comitele este izbit în obraz, şi-şi pierde cunoştința.

Lupta s-a încheiat. Ion a ieşit învingător.

Cavalerul se întoarce spre jupâneasa Para, se pleacă şi-i spune respectuos:

— Doamnă, dovada nevinovăției voastre a fost făcută. Serenisimul rege este rugat să o confirme…

— O confirm! dă putere de lege regele Matei rugăminții lui Ion.

Dar n-apucă să-şi termine cuvântul, şi dintr-o latură se aud îndemnuri:

— Nu te lăsa… ucide-l!…

Şi, tot atunci, Elisabeta țipă:

— Fereşte-te… tata…

Ion se dă într-o parte. Tocmai la timp. Pentru că Szentgyorgyi, revenindu-şi, îşi şi înhățase, din mâinile scutierului, sabia, pregătindu-se să-l străpungă pe învingătorul lui.

Cavalerul valah îşi prinde şi el sabia, din mâinile celuilalt scutier. Şi, când magnatul se avântă, nimereşte cu pieptul în sabia lui Ion.

Magnatul şi-a căutat singur moartea. Însă câțiva mari nobili îi cer lui Mateiaş dreptul de răzbunare.

— Aveți dreptul să vă răzbunați doar în afara hotarelor noastre! le dă răspuns regele. Comitele Albert va fi înmormântat cu cea mai mare pompă. Soția şi copila lui vor moşteni toată averea şi vor trăi în pace, sub ocrotirea noastră. În ce-l priveşte pe cavalerul Ioan, ne va părăsi țara chiar în această seară şi nu se va întoarce fără de voia noastră…

Elisabeta plânge.

Para se sprijină de-un stâlp. E galbenă ca un cadavru.

Cavalerul se pleacă întâi în fața regelui, apoi a Parei şi a lui Szilágyi. Coboară scările.

Calul i-a fost adus. Sare pe el… Trage de hățuri.

Țâşneşte de sub arcada porții. Trece, în trap, pe punte.

Se-avântă în galop. Şi, în curând, se pierde în valea întunecoasă.

*

Făcând cea din urmă încercare de a-şi trezi stăpânul rănit, armăsarul necheză încă o dată, uşor, tremurat.

Bărbatul îşi întoarce spre Negru capul... Deşi este cu ochii deschişi, nu-l vede.

Sub frunte, în aceste ultime ceasuri ale vieții, prin desişul adânc al unor nori, ca nişte fulgere, îi scapără numai amintirile.

*

Vede şi aude un mănunchi de călăreți, pe o câmpie ninsă de lună.

Călăreții s-au oprit sub un pâlc de mesteceni tineri. Privesc, încordați, către zidurile unei cetăți.

*

«E Vişegradul!» o recunoaşte, în sine, rănitul...

*

Un cal a nechezat. Călăreții se neliniştesc.

Pe zidurile înalte ale cetății se zăresc umbre tăcute şi amenințătoare.

Străjerii scrutează noaptea.

Ici şi colo, la câte o fereastră, se ivesc scânteieri de făclii.

Răsună cântecul de huhurez.

— Pornim! ordonă Ion.

Călăreții – în afară de Gheorghe, care adună iute

hățurile din mâinile celorlalți trei – sar de pe cai. Se furişează prin ierburi.

Înaintea lor se zăreşte şanțul întunecat, sclipitor, ca de smoală, în care apa clipoceşte.

Căpitanul, Alexe şi Năstase se aruncă în undele reci. Înoată, ținându-şi armele ridicate deasupra capetelor, până la poalele cetății.

De sus, ca un şarpe, alunecă de-a lungul zidului o frânghie. Năstase o prinde. Şi Ion începe să se cațere pe ea, uşor şi repede, cu zvâcnituri grăbite.

Inima îi bate furtunos. De trei ani aşteaptă ceasul acesta. De trei ani îl visează. Şi ceasul, în sfârşit, a bătut. Visul i se împlinea. Dar cât trebuise să se zbuciume! Câte fusese nevoit să îndure!

Degeaba îngenunchease înaintea Papii şi a altor mari domni ai pământului, arătându-le nedreptatea, strigându-le că Radu cel Frumos era un trădător!

Degeaba îl căutase, îl prinsese şi-l adusese pe Sisoe la Buda ca să mărturisească adevărul…

Radu, printr-o iscoadă dibace din Braşov, izbutise să afle destule din cele câte se puneau la cale pentru eliberarea lui Vlad. Şi-un alt trimis pornise de la curtea domnească din Bucureşti către palatul lui Matei Corvin din Buda. Acesta aducea cu sine, pe lângă alte mărturii mincinoase, şi-un răvaş al lui Radu.

Egumenul Sisoe, susținea în scrisoare Radu, a fost cumpărat de turci ca să-l ajute pe Vlad să se elibereze. Dar, de cum va scăpa, dornic să se răzbune, fiindcă a stat închis, Vlad se va şi uni cu oastea otomană şi va lovi întâi Ardealul, şi apoi Buda.

Regele săvârşise greşeala de a-i da iarăşi crezare lui Radu.

— Şi o nechibzuință ca aceasta va avea urmări rele –

cugetase, trist, Ion – pentru sărmana țară! Iar regele s-ar cuveni să plătească odată pentru greşeala sa...

Deşi muncit de asemenea gânduri, Ion nu încetase nici o clipă să se cațere, neobosit, pe frânghie.

Iată-l c-a şi ajuns. O mână prietenească, voinică, i se întinde. Sare pe fereastra turnului.

— Bine-ai venit, răsună vocea plăcută a vechiului său prieten Mihailo căci el este acela care i-a întins mâna..

— Bine te-am găsit!... Domnitorul a aflat că sosesc?

— L-am înştiințat încă de ieri, printr-un bilet, pe Tit.

De aproape doi ani, în urma stăruințelor comitelui Mihail Szilágyi, regele îi aprobase prizonierului său – ceea ce el ceruse încă de la început – să aibă un slujitor român.

Regele pusese condiția ca slujitorul să fie vârstnic. Şi omul cel mai potrivit era Tit. Devotamentul fostului păpuşar față de domnitorul său era nemărginit.

— Nimeni nu-l va îngriji cu mai multă credință şi pricepere decât mine! îi asigurase tatăl lui Bucur pe valahii din Buda, şi în primul rând pe grămăticul Farmă, căpetenia lor în timpul lipsei lui Ion, atunci când comitele le ceruse un slujitor pentru măria sa Vlad.

Grămăticul Farmă fusese de acord. Ceilalți valahi la fel... Şi Tit se închisese din acea zi, de bună voie, în temnița de la Vişegrad, lângă stăpânul său. În ce-l priveşte pe Mihailo, acesta se înrolase de la început, potrivit înțelegerii cu Farmă, în oastea de călăreți a regelui. După aceea, de-asemenea cu sprijinul lui Szilágyi, fusese mutat, dintr-o îndepărtată garnizoană, între străjerii de la Vişegrad. De altfel, în cetate, între străjeri, se mai aflau şi unii oşteni de alte naționalități, în afară de unguri.

— Aşadar, măria sa ştie! se bucură Ion, în vreme ce îl

ajută şi pe Alexe să se cațere pe frânghie.

— Ştie şi te aşteaptă!... îl încredințează Mihailo.

— Cum vom ajunge la el?

— Chiar adineauri, când am dat semnalul, Tit trebuia să ceară, după înțelegerea noastră, să vină medicul cetății.

— Măria sa e sănătos?

— E sănătos tun, râde Mihailo. Obişnuieşte, este adevărat, să-l cheme la sine pe medic. Îi place să stea cu el de vorbă şi să cunoască tot ce e nou prin lume. Medicul era un bătrânel cumsecade. Sporovăia mult...

— Şi-acum?... încercă să scurteze Ion povestirea.

— Medicul cel vechi a părăsit încă de ieri Vişegradul, după cum a fost totul orânduit. Şi se aşteaptă noul medic, prietenul comandantului cetății.

Ion se înveseli:

— Eu mă voi da drept noul medic...

— Dacă nu ne surprinde comandantul, totul va merge de minune...

Ca un făcut, în clipita aceea se aude o bătaie puternică în uşă. Ion şi Alexe se lipesc de perete, cu săbiile pregătite.

Mihailo, despre care toată lumea ştie că este străjerul încăperii locuite în turn de medicul cetății, întreabă cine bate. Glasul de-afară răspunde că este un oştean din corpul de pază al principelui Vlad. Acesta, după cum îl înştiințase slujitorul său, Tit, nu se simțea tocmai bine. Şi rugase să fie chemat medicul, potrivit poruncilor date de rege, de-a i se ocroti cu grijă sănătatea şi viața.

Să nu se supere deci medicul că îl trezeşte la miezul nopții, deoarece vina nu e a lui.

— Întoarce-te liniştit, îi răspunde Mihailo. Noul medic al Vişegradului nu s-a supărat. Se îmbracă – fiindcă

domnia sa dormea dus – şi vine imediat.

Cu-adevărat, Ion tocmai se schimba în vremea aceea, cu repeziciune.

Îşi părăsise hainele ude şi îmbrăcase un rând de straie dintre cele care îl aşteptau gata pregătite în cuierul din încăperea medicului.

Mihailo, care orânduise totul şi se întrecuse pe sine în prevederi, îi dă cele din urmă sfaturi lui Alexe.

Acesta trebuia să rămână în turn şi să nu deschidă nimănui uşa, decât lor înşile, la înapoiere. Dacă, totuşi, s-ar fi întâmplat ceva rău, Alexe trebuia să dea semnalul, acesta fiind, ca de obicei, strigătul de huhurez.

Părăsind încăperea, Ion şi Mihailo o iau pe un coridor lung. Coboară câteva trepte. Ies pe o terasă descoperită, de lemn.

Aici îi opreşte, întâia oară, un străjer.

— E noul medic! i-l arată Mihailo.

— Cum de nu l-am văzut încă? se minunează străjerul…

— N-a venit decât azi! îi explică Mihailo.

Străjerul le dă drumul… Trec mai departe. Lui Ion nu-i este teamă. Se simte însă tulburat.

Deşi încă atât de tânăr, căpitanul a luat parte la zeci şi zeci de bătălii, dintr-acelea pe care istoria le-a însemnat pe răbojul ei cu crestături de foc. A trăit cele mai de necrezut întâmplări. Dar întâlnirea aceasta cu domnitorul Vlad înseamnă pentru viața lui mai mult decât tot ceea ce săvârşise şi îndurase până atunci.

Clopotul bate, în momentul acela, miezul nopții.

Coridoarele Vişegradului sunt mohorâte, reci, luminate abia ici şi colo de câte o făclie. Străjeri, înarmați cu săbii şi sulițe, veghează.

Mihailo le spune tuturor că acela care-l însoțeşte este noul medic – şi drumul li se deschide.

Căpitanul Ion păşeşte în aparență liniştit, îmbrăcat în hainele strâmte ale medicului cetății, alături de Mihailo.

Şi nu gura, ci inima lui şopteşte:

«Îl voi vedea pe domnitorul meu!... îl voi vedea pe măria sa Vlad...»

În sfârşit, au pătruns în cel din urmă coridor pe care-l au de străbătut. La capătul lui se zăreşte o uşă scundă de fier. În fața ei, se află, în picioare, răzimați de ziduri, câțiva străjeri. Mihailo le spune cine este Ion. Străjerii deschid uşa.

— Grăbiți-vă, îl sfătuiesc străjerii, principele valah este bolnav. Vedeți să nu se prăpădească, pentru că serenisimul rege s-ar supăra rău.

— Voi face tot ce-mi stă-n putință, le răspunde Ion.

Trece de uşă. Uşa se închide. Coboară alte câteva trepte. Ajunge într-un vestibul îngust şi înghețat, luminat slab de o făclie. Şi, dincolo de vestibul, se vede un grilaj des.

Oştenii, care păzesc vestibulul, ridică grilajul...

Grilajul de fier scârțâie. La lumina unei alte făclii, de sub o boltă scundă, răsare Tit.

— Vino, îl cheamă el... Vino, măria sa te aşteaptă...

Ion intră în încăperea alăturată. Acolo este domnitorul...

— Măria ta, zice tânărul căpitan, îngenunchind. Măria ta..

Şi nu mai poate spune nimic. Toate acele vorbe, cu miez, gândite îndelung şi rostite, în taină, înainte de a ajunge aici, le uitase.

Domnitorul Vlad se află înaintea lui. Este la fel de înalt, drept şi măreț – parcă mai înalt şi mai măreț decât

îl cunoscuse vreodată.

Ion îi sărută mâna. Domnitorul îl ridică. Îl prinde de umeri. Îl strânge la piept.

Tit îi priveşte. Pentru întâia oară bagă de seamă, cu mirare, că sunt la fel de semeți şi cu umerii deopotrivă de lați.

Vlad nu mai are zveltețea lui Ion, dar în putere este limpede că îl întrece.

Pletele tânărului sunt bălaie, ca soarele în zori, aşa cum fuseseră odinioară şi-acelea ale lui Vlad. În temniță, părul domnitorului s-a întunecat, a devenit cărunt.

Ochii lui Ion au strălucirea lacurilor albastre-verzi. Ai principelui Vlad s-au făcut mari şi cenuşii-tăioşi.

— Aşează-te alături de mine, fiule, îi arată Vlad o laviță de lemn.

Ion se îndurerează. Pe o asemenea jalnică laviță de lemn este silit să stea voievodul lui, acela care, după cugetul său, merita să aibă un scaun de aur, împărătesc?

Încăperea este săracă. Prin fereastra zăbrelită se vede luna. Făclia de pe peretele din fund împrăştie o lumină bolnavă. Un pat de lemn, acoperit cu câteva velințe româneşti de lână şi câteva blănuri de oaie, se află într-un colț. Puțin mai la o parte, se vede masa scundă de lemn, la care domnitorul şi Tit – acesta din urmă fiindu-i domnitorului său calfă şi ucenic – lucrează laolaltă veşminte, ce se vând o dată pe lună la târgul din Buda.

Vlad nu se sfiise şi învățase de la Tit meşteşugul cusutului de haine – meşteşug în care aproape că îl întrecuse pe învățătorul său.

Mai la o parte, într-un fel de chenar mare, din fier, Vlad şi-a alcătuit – folosind drept material lutul şi ceara

– un fel de hartă a lumii.

În mijlocul hărții, se află Valahia. Cu-o mişcătoare dragoste, din partea unui om socotit în genere de-o mare asprime – principele şi-a înfățişat țara nu numai cu munții, apele, pajiştile, ogoarele, livezile şi pădurile ei, ci şi cu o parte din locuitorii săi. A ridicat la loc cetățile dărâmate de Ali-beg. A pus străjeri valahi pretutindeni, în celelalte cetăți, unde se găseau încă ienicerii lui Mahomed. Plugarii îşi ară țarinile. Pe Dunăre, pescarii plutesc cu bărcile. Şi, în Carpați, ciobanii îşi pasc oile.

În jurul Valahiei, se vede restul lumii şi, mai întâi de toate, Moldova şi Transilvania. Apoi Ungaria, Polonia, Rusia, imperiul otoman, ținuturile tătărăşti, cele nemțeşti, țările din peninsula Italică şi statul papal…

Valuri din lut şi lemn colorat ce unesc sau despart toate aceste țări, arată cum vede principele valah desfăşurarea viitoare a luptelor pentru salvarea Europei de pericolul otoman.

La Stambul – fostul Constantinopole al imperiului bizantin – a alcătuit din lut biserica Sfânta Sofia. Lângă biserică, o păpuşă de ceară, înfățişându-l pe Mahomed al II-lea, modelată de Tit, a fost trasă în țeapă.

Despre măria sa Vlad, Ion auzise de la duşmanii lui că, în temniță, dorind să-şi potolească setea de răzbunare, se obişnuise să-i tragă în țeapă pe şobolanii care îi tulburau, în timpul nopților, somnul, închipuindu-şi că face lucrul acesta cu achingiii sau spahiii lui Mahomed.

Nu era însă nimic adevărat.

— Ce veşti îmi aduci? îl întreabă Vlad, luându-l părinteşte pe Ion pe după umeri.

— Măria ta, îi răspunde Ion, după ce… ai plecat din țară – vrusese să spună «după ce-ai fost întemnițat», dar

nu avusese putere să rostească cuvântul acela îngrozitor – noi ne-am întărit în mânăstirea Tismana, precum ne-ai poruncit. Ne-am continuat lupta…

Povestindu-i apoi, pe scurt, toate câte se petrecuseră, Ion are grijă să-i amintească voievodului mai ales meritele lui Bucur care, în fruntea cetelor de răzvrătiți de peste Olt, nu le da încă pace nici oamenilor domniei şi nici otomanilor să-şi rumege, după pofta inimii, prada.

— Toată această luptă pe viață şi pe moarte, care ne-a costat destul sânge, trebuie să-ți mărturisesc cu ruşine, măria ta, nu ne-a făcut să înaintăm, cu nici un pas, spre țelul pe care-l urmărim.

— Lupta în numele libertății nu se dă niciodată în zadar, căpitane Ion. Mai devreme sau mai târziu, fiecare picătură de sânge vărsată va rodi…

— Dacă măria ta ar fi în fruntea noastră… oftează Ion.

— Cât timp veți ține, tu şi soții tăi, armele-n mâini, dorința de neatârnare a neamului valah va trăi. Şi sufletul meu va fi alături de voi, oricât m-ar apăsa de greu aceste ziduri…

Uitându-se la domnitorul său, Ion se cutremură.

Ochii mari, cenuşii, ai voievodului, sfredelesc zidurile. Se străduiesc parcă să vadă cine ştie ce lucruri depărtate şi tainice, din viitor.

— Şi noi în cine socoteşte măria ta că am putea să ne încredem, dintre toți craii şi domnitorii lumii? întreabă Ion, după ce vorba se purtase pe o mulțime de cărări şi în jurul a nenumărate lucruri, la care căpitanul abia după aceea avea să se gândească îndelung, în ceasurile sale de răgaz, şi să le înțeleagă tâlcul…

— În Ştefan al Moldovei…

— În domnitorul Ştefan? Acela care te-a uitat în

ceasul de restrişte, deşi eu însumi i-am dus solia prin care-i cereai ajutor?... Ba încă a mai pus la cale să-ți cucerească Chilia?!? Numai că, la asediul Chiliei, a dobândit o rană...

— La fel ca tine, m-am mâniat şi eu!... mărturiseşte Vlad. După o vreme, l-am înțeles. Avea răspunderea Moldovei. Pentru ea trebuia să lucreze mai întâi... Nu putea s-o primejduiască.

— Măria ta dacă ai fi fost chemat în ajutor, sunt încredințat că nu te-ai fi purtat astfel...

— Poate că nu... zice înăbuşit Vlad. Dar astăzi mi se pare un adevărat noroc că cetatea Chilia n-a încăput în ghearele lui Mahomed, ci-n mâinile lui Ştefan. Oricum, numai în el poți avea încredere...

— Ce trebuie să facem?

Ochii voievodului scânteiază:

— Cea dintâi datorie a voastră... a ta, mai ales, răspunde el tăios, este ca Radu să fie pedepsit... Iar Ştefan să aşeze, deocamdată, în locul lui, până la reîntoarcerea mea în scaun, un domn plin de credință față de el...

— Față de regele Matei cum să ne purtăm?

— Regele îşi va da singur seama, cât de curând, de greşeala lui, şi şi-o va îndrepta...

— Aş vrea să-l putem pedepsi şi pe el!... mărturiseşte Ion, să sufere, măcar în parte, şi... serenisimul rege ceea ce-nduri măria ta...

Voievodul Vlad surâde:

— Eu sunt încredințat, îți repet, că regele, într-o zi, ne va da ajutor...

— Măria ta, se amestecă Tit, după ce se uitase pe fereastră, văzând că revărsatul zorilor se apropie. Este timpul ca Ion să plece. Mihailo a aşteptat afară prea

mult. Să nu se işte bănuieli…

— Un singur lucru mai aveam să-l întreb pe măria sa, îşi aminteşte Ion.

— Întreabă! îi făgădui voievodul…

— Principesa Elena Corvin aşteaptă de la măria ta un semn…

Voievodul Vlad stă o clipă pe gânduri. Îşi vâră apoi mâna într-un buzunărel de la piept. Dintr-o învelitoare de catifea şi aur ridică un inel împodobit cu o piatră mare, scumpă.

— Eram încă la curtea din Buda, povesteşte el, înainte de-a mă urca în scaun. Când, Ioan de Hunedoara a pus la cale un turnir. M-a poftit şi pe mine să iau parte. Potrivit datinilor cavalereşti, trebuia să-mi aleg o tânără fecioară sau doamnă, în cinstea căreia să lupt. Ioan m-a îndemnat s-o aleg pe nepoata lui, Elena, atunci în vârstă, poate, de paisprezece ani. După ce am învins, drept răsplată a victoriei, principesa mi-a dăruit o cunună din pietre de granat lipite cu foițe de aur şi inelul acesta. Ne-am logodit. Totul nu a fost însă într-un ceas bun. Nunta, cum ştiți, s-a făcut după şase ani, printr-o solie, din care a făcut parte, pe lângă câțiva mari boieri, şi grămăticul Farmă. Pe urmă, luptele s-au întețit. Ea n-a putut veni în Țara Românească la timp. Şi, ca soție a mea, după ce-am fost închis, am auzit c-a fost trimisă, fără vreo altă vină, la mânăstire.

— Aşa e! spune Ion. Dar grămăticul Farmă a reuşit s-o vadă. Şi principesa i-a dăruit o parte din bijuteriile ei, ca el să poată încerca cumpărarea paznicilor măriei tale, cu banii dobândiți. Numai că încercarea aceasta, cum iarăşi prea bine cred că ştii, a dat greş. Şi astăzi, principesa te roagă să-i trimiți veşti!…

Vlad îi întinde bijuteria lui Ion.

— E dezlegată de jurământ. Eu îi doresc să fie fericită...

— Dar fericirea măriei tale?!

— Fericirea mea? spune domnul... Noi suntem meniți jertfei. Jertfa fără de care biruința nu poate fi. Şi eu, altă fericire, în afară de aceea pe care mi-o poate aduce lupta şi biruința împotriva vrăjmaşilor neatârnării noastre, nu mai îmi doresc, căpitane Ion...

*

Negru, ciulindu-şi urechile, ascultă. În depărtare, răsună urletul lung al unui lup. Fiara, izgonită mai adineauri, îşi cheamă haita.

Alte urlete fioroase îi răspund. Haita s-a adunat. Urletele fiarelor strânse laolaltă se împletesc. S-au făcut unul singur. Ca un cântec al iadului.

«Sânge şi moarte!... s-ar putea crede că urlă lupii. Sânge şi moarte omului şi animalului care mai trăiesc încă!... Sânge şi moarte!...»

Armăsarul se saltă în picioare. Şi-a uitat oboseala şi rănile. Îi dă ocol rănitului. Nările îi palpită. Tropăie iar semeț.

«Sânge şi moarte!...» urlă lupii.

Stând în dreptul bărbatului, ca o pavăză vie, armăsarul ascultă. Încă nu ştie ce să facă. Îşi priveşte stăpânul... Se pare că nu mai trage nădejde să-l trezească. Oşteanul trăieşte, mai departe, în acea lume tainică a sufletului său. În gândurile pricinuite de fierbințeala lui. Nu celelalte răni, ci doar aceea de la frunte îl făcuse să cadă. Ea îi dăduse fierbințeala. Dacă era atunci, alături, o ființă omenească gata să-l sprijine, ar fi rămas în şa.

Era adevărat că pierduse mult sânge. Însă lucrul

acesta i se mai întâmplase şi altă dată.

Şi-acuma încă de s-ar găsi o mână care să-i lege rana şi, ridicându-l din zăpadă, să-i dea o sorbitură fierbinte, rănitul s-ar înviora.

Aşa, ceasurile îi sunt numărate. Ori viscolul îl va îngheța de tot, pe încetul, ori lupii îl vor sfâşia.

Oricum, ce mai poate aştepta altceva decât moartea? Armăsarul ascultă. Sforăie mânios şi, tropăind, îi dă un ultim ocol stăpânului.

Se simte gata pregătit să-i înfrunte pe lupi.

*

O casă albă, înaltă, fortificată, spre care urcă, din uliță, o scară răsucită, de piatră.

Pe cerul roşu al Budei, zorile abia au început să răsară.

Gheorghe năvăleşte, furtunos, în odaia unde căpitanul Ion doarme. Îl trezeşte cu strigătul:

— A sosit un trimis de la cetele noastre din țară!

— Să intre! se bucură Ion care, la intrarea lui Gheorghe pe uşă, a sărit din aşternut, punând mâna pe sabie.

(A devenit deosebit de prevăzător, de când şade fără învoirea regelui în Buda, unde a mai rămas o vreme, după întoarcerea de la Vişegrad, ca să orânduiască, împreună cu Farmă, o mulțime de lucruri cu privire la domnitorul lor.)

Gheorghe țâşneşte afară, dar se întoarce numaidecât cu solul... Acesta este un flăcău zdravăn, cu nişte mâini mari, noduroase, acoperit pe cap cu o căciulă brumărie şi-având înfipt la brâu, sub sumanul de lână, un baltag muntenesc.

— Ce s-a-ntâmplat? Te-a trimis Bucur? îl întreabă

Farmă, care s-a grăbit şi el să vină în odaia lui Ion.

— El m-a trimis, grămăticule, îi răspunde flăcăul…

Îşi scoate apoi căciula. Îşi leapădă sumanul… Îşi desprinde baltagul… Tuşeşte de două ori şi începe să spună:

— Nu sunt nici zece zile de când am fost vestiți de nişte drumeți că un boier şi-o ceată de oşteni, nu numai români, ci şi turci, se-ndreptau spre Tismana…

— Au îndrăznit să se îndrepte către Tismana?… izbucneşte Ion.

— Ne-am mirat şi noi c-au îndrăznit… răspunde trimisul…

— Şi?… Şi? întreabă nerăbdător Farmă.

— Oamenii care-i văzuseră şi-i auziseră pe oştenii domneşti vorbind, în rateşul din Slatina, cât timp boierul se odihnea, ne-au povestit că aceştia aduceau cu ei nişte porunci de-o străşnicie deosebită.

— Din partea cui? întreabă Farmă.

— Din partea lui Radu.

— A vânzătorului Radu! îl îndreaptă, răutăcios, Gheorghe.

— A vânzătorului Radu! Aşa e!… repetă trimisul… Bătu-l-ar bunul Dumnezeu de ticălos şi de nemernic!… Că nu-i mai vine odată răsplata!

Căpitanului Ion îi place îndârjirea trimisului. Îl bate pe umăr, râzând:

— N-ai grijă, într-o zi răsplata care i se cuvine o să şi-o primească, voinicule!

— Nu e nici un răufăcător pe lume, pe care să nu îl ajungă, până la urmă, răsplata!… rosteşte, înțelepțeşte, Gheorghe.

— Dar, haide, haide, că schimbarăm vorba, mai spune căpitanul, şi eu sunt nerăbdător să aflu ce este cu

Tismana…

Uriaşul Năstase intră, în acea clipă, cu vinul proaspăt fiert şi îndulcit cu miere, din care se ridică aburi, împrăştiind o mireasmă plăcută.

Trimisul îi mulțumeşte lui Năstase. Soarbe din ulcică, sugându-şi mustățile, şi îşi urmează cuvântul…

— Ne-am luat deci după ei, ca vânătorii, iarna, când simt duhoarea mistreților…

— Şi i-ați ajuns? îi grăbeşte povestirea Alexe, care se ivise şi el în uşă.

— Aproape de satul de lângă Jiu, Craiova…

— I-ați biruit? vrea să ştie, îndată, lucrul cel mai însemnat, Farmă.

— I-am biruit! răsuflă trimisul, din băieri. Iar, după ce-am aflat țelul pentru care se duceau la Tismana, pe cei rămaşi cu viață, chiar şi pe oştenii boierilor, i-am tras în țeapă, deoarece vina lor de-a fi în slujba lui Radu este mai mare decât aceea a turcilor…

— I-ați judecat în fața mulțimii? întreabă Ion.

— Cine să-i mai judece? râde trimisul, i-am tras în țeapă, şi gata…

— Nimeni nu are dreptul să-i ucidă pe cei lipsiți de arme şi învinşi, fără judecată înaintea mulțimii… spune mustrător Ion, despre care toată lumea ştie că, în anumite privințe, are părerile lui.

— Căpetenia noastră – adică locțiitorul domniei tale, Bucur – ne-a poruncit, zicând că trebuie dată o pildă acelora care s-or mai încumeta la astfel de drumuri, încearcă să se scuture de partea lui de vină trimisul…

— Acuma, ați făcut-o, ați făcut-o! se sileşte să împace lucrurile Gheorghe.

— Dar pe boier l-ați ucis? întreabă Năstase.

— Pe boier, nu!… râde tare trimisul… Pe el ne-am

mulțumit numai să-l cetluim în ştreanguri şi să-l luăm în pădure. Acolo e firitisit, aşa cum se cuvine cinului boieresc, în fiecare zi, însă doar cu câte-o fiertură de mei şi apă. Şi domnia sa Bucur îl strânge-n chingi să vorbească...

— Şi-a spus ceva pân-acum? vrea să ştie Farmă.

— A mărturisit tot. Şi ceea ce nu ne spusese încă de la-nceput! răspunde trimisul...

Ion se întoarce spre flăcău:

— Cine este boierul şi ce mărturisiri a făcut?

— Boierul este stolnicul Dobre, tot unul dintre cei care-au venit cu Radu şi Zue de la Stambul, laolaltă cu ostile turceşti...

— Ah! Stolnicul Dobre!... Îl cunosc bine! glăsuieşte Farmă.

— Mărturisirile sale sunt acestea...

Şi trimisul începe să povestească, amănunțit, cum stolnicul Dobre îi destăinuise lui Bucur, mai întâi, despre o anumită scrisoare primită la palat din partea marelui vizir.

În scrisoare, marele vizir reamintea lui Radu isprava căpitanului Ion săvârşită cu patru ani în urmă, când acesta pătrunsese în haremul sultanului la Stambul, ca să o smulgă de-acolo pe sora sa de suflet Roxana.

Tot atunci, continua marele vizir, în scrisoarea lui, căpitanul a luat din haremul sultanului şi pe-o fetiță a unei alte cadâne tot de origine valahă.

Aceasta fusese dăruită de Mahomed, în semn de prietenie, unui mare han. Murise însă pe drum şi trupul ei fusese azvârlit în mare. Iar fata, numită Oltea, rămăsese să fie crescută în taină de Fatma, favorita slăvitului sultan.

După ce fata a fost scăpată din harem, s-au făcut

cercetări. Şi astfel s-a aflat cine a fost mama ei…

— Şi cine a fost această nefericită femeie? grăieşte Ion, cu o voce neaşteptat de slabă şi de tremurătoare.

— Copila marelui logofăt Lazăr!…

Cele patru cuvinte cad ca un trăsnet în inima lui Ion.

Numai pe măria sa Vlad îl preţuise căpitanul mai mult decât pe fostul mare logofăt Lazăr, care îşi slujise atât de credincios ţara şi se jertfise, luptând până la capăt pentru păstrarea libertăţii ei.

Aşadar, Oltea era, nici mai mult, nici mai puţin, decât însăşi nepoata marelui logofăt Lazăr! Vestea aceasta îi uimeşte pe toţi, peste măsură. Iar copila marelui logofăt Lazăr fusese acea roabă valahă pe care sora lui de suflet, Roxana, o luase sub ocrotirea sa!

Într-adevăr, Ion îşi aduce aminte cum Tit îi povestise odată că fiica marelui logofăt Lazăr, abia căsătorită de nici o săptămână cu comisul Firan, fusese răpită de achingii, de la Cozia, unde bărbatul ei voise s-o ascundă. Comisul Firan încercase s-o scape, luptându-se cu disperare. Fusese însă înfrânt, tăiat de achingii şi aruncat în Olt.

— Şi ce porunci primise boierul Dobre să împlinească la Tismana? mai întreabă Ion, deşi cunoaşte sigur, mai dinainte, răspunsul…

— Sultanul Mahomed, spune trimisul, i-a poruncit vânzătorului Radu, prin marele vizir, să i-o aducă pe nepoata logofătului Lazăr înapoi, în harem…

— Câinele… ticălosul… nemernicul!… izbucnesc, care mai de care, Gheorghe, Năstase şi Alexe. Dar biata Oltea e încă un copil!…

— Şi sora mea de suflet, Roxana, n-avea, când au răpit-o achingiii, nici treisprezece ani… murmură Ion. Încă îi mai plăcea să se joace, sărmanei, cu păpuşile.

Oamenii se încrâncenează. Aproape nu este nici unul printre cei de față căruia otomanii să nu-i fi luat, cândva, vreo rudă în robie.

Se lasă câteva clipe apăsătoare, de tăcere.

Afară se aude forfota, care a început, dis-de-dimineață, pe ulițele Budei.

Casa în care se găsesc răzvrătiții, aşezată cam la marginea târgului, este locuința căpitanului Iacşici, unchiul lui Mihailo. Acesta, ca mulți alți luptători sârbi, s-a înrolat – după ce țara lor a fost subjugată de Mahomed – în oştirea lui Țepeş.

De doi ani, căpitanul Iacşici îl slujeşte pe comitele Szilágyi, unchiul lui Mateiaş. Iar Szilágyi i-a dat în folosință casa aceasta mică de la marginea Budei, ştiind însă prea bine că în ea se vor ascunde, la vreme de nevoie, şi prietenii lui Vlad.

Tăcerea este întreruptă de căpitanul Ion:

— Şi Bucur ce măsuri a luat?

— A poruncit ca trei dintre flăcăii noştri s-alerge la Tismana. Să stea acolo, în apărarea fetei. Şi dacă se va simți nevoia, s-o aducă în adăpostul din pădure…

— Bine, dar viața de tabără nu-i pentru o copilă ca ea! îşi dă cu părerea Farmă.

— Şi-apoi, întreaga ziuă, Oltea îi întreabă pe fiecare dintre cei trei oşteni ai noştri despre domnia ta, îl mai vesteşte trimisul pe căpitan. Iar într-o zi au găsit-o pe marginea pârâului. Ce credeți că făcea?…

Ion se îngrijorează. Aruncă o privire neliniştită trimisului.

— Azvârlea flori în undele pârâului şi cânta:

Du-te, du-te, dorule,
Du-te, călătorule,
Grăbeşte-te, apă lină,

Şi spune-i lui Ion să vină!

Toți izbucnesc în hohote de râs. Năstase se întoarse spre trimis:

— Dar bine, acesta este un descântec străvechi! îl ştiu de la bunica...

— Şi eu îl ştiu! glăsuieşte Gheorghe.

— Spunea că a întrebat-o pe baba Vişa cum să te-aducă, fiindcă nu te-a mai văzut de trei ani. Şi baba Vişa a-nvățat-o, zicând că vechile descântece sunt poate mai folositoare ca rugăciunile...

Ion surâde cu gândul la Oltea:

— Trebuie să fi crescut. Şi să se fi făcut frumoasă...

— După înălțime, pare de treisprezece ani. Şi-n fiecare zi înfloreşte încă puțin. Când va fi mare, va ajunge neînchipuit de frumoasă...

S-a făcut iar tăcere. Fiecare a rămas pe gânduri. Într-un târziu, grămăticul Farmă îi rosteşte lui Ion:

— Aici, totul din ceea ce trebuia să se-mplinească s-a-mplinit! Mai mult nu poți să făptuieşti, deocamdată, nici tu, pentru măria sa.

— Asta-i adevărat! recunoaşte Năstase.

— În ce priveşte restul de lucruri plănuite de noi, despre acestea mă voi îngriji eu, împreună cu prietenii noştri din Buda, valahi, maghiari şi sârbi. Poți să te bizui pe mine, continuă grămăticul... Încât, sunt de părere să pleci, luându-i cu tine pe Alexe, Năstase şi Gheorghe. Socot că n-ar fi rău de te-ai opri, măcar un ceas, şi în cetatea Aradului. Să-i vezi pe Para şi pe egumenul Sisoe...

— Mi-e teamă să nu întârzii!... grăieşte căpitanul...

— Nu vei întârzia, deoarece, pe urmă, vei porni în cea mai mare goană către Tismana.

— Am s-o iau de-acolo pe Oltea…

— De când ştim cine este fata, îndatoririle noastre față de ea au crescut, mai spune grămăticul…

— Oricum, Oltea nu se mai cuvenea să rămână într-o aşezare mânăstirească de bărbați! îşi dă cu părerea Gheorghe.

— De-aceea şi cred, urmează grămăticul, că fata trebuie adăpostită de astăzi înainte în schitul de pe insula cea mare a Oltului.

— Stareța schitului este maica domnului nostru, îşi aminteşte Gheorghe.

— Eu o cunosc din vremea când eram la curte. Am fost destulă vreme şi grămăticul său, spune Farmă. Şi îi voi scrie un răvaş.

— Marele logofăt Lazăr a slujit-o întotdeauna cu credință pe fosta doamnă a țării. De-aceea, sunt încredințat că şi sfinția sa o va primi pe Oltea cu dragoste la schit, zice Ion.

— După ce vei sfârşi şi lucrarea aceasta cu bine, îl sfătuieşte Farmă pe căpitan, strânge cetele noastre, precum sună porunca măriei sale Vlad, şi du-le peste Milcov, la Ştefan al Moldovei… Iar celelalte porunci ale măriei sale le vei primi la timp, prin credincioşii noştri, care vor ține legătura cu tine, în cetatea Sucevei!

Căpitanul îl strânge pe grămătic în brațe.

— Sfatul tău e bun, prietene. Parcă-i citit din carte.

— Sfatul e minunat! glăsuiesc şi ceilalți. Şi credem că este bine să fie îndeplinit.

Îşi iau cu toții rămas bun de la Farmă. Iar Ion, întorcându-se către voinicii săi, le porunceşte:

— Pregătiți-vă straiele, armele şi caii! Pornim numaidecât.

*

Căpitanul a ajuns în chilia mică şi albă a Mariei Muşat, din schitul de pe insula Oltului.

Într-un colț, pâlpâie o candelă.

Starețа şade, la ceasul acesta, într-un jilț din lemn negru de prun, pe-a cărui parte de sus a spătarului un meşter râmnicean iscusit – Râmnicul Vâlcea fiind, pe acea vreme, târgul cu cei mai buni sculptori în lemn, din toată Țara Românească – a cioplit vulturul legendar al lui Negru Vodă.

Înfățişarea fostei doamne a țării – şi mamă a celor doi voievozi duşmani de moarte între ei, Vlad Țepeş şi Radu cel Frumos, unul fiind împotriva năvălitorilor şi celălalt prieten cu ei – i se pare lui Ion de-o măreție fără pereche. Ochii bătrânei seamănă, în felul cum ard şi străpung totodată, cu-aceia ai lui Vlad. În lumina slabă a candelei, ochii fostei doamne a țării parcă azvârl scântei.

Ion o priveşte, copleşit de emoție, uimit peste măsură de înfățişarea ei. Pentru o clipă, i se pare că pe deasupra capului acestei mult încercate femei – soră a lui Roman, voievodul Moldovei, şi care, cu patruzeci de ani în urmă, ca soție a lui Vlad Dracul, îi luminase, prin frumusețea şi bunătatea ei, curtea lui Mircea cel Bătrân – luceşte orbitor, bătută în nestemate, coroana doamnelor valahe.

Coroana aceasta, făurită din aur de un meşter român de la Sibiu, pentru soția celui dintâi mare voievod al Țării Româneşti: Basarab-Tihomir, Ion o văzuse cu ani în urmă, aievea, pe capul Mariei Muşat, când încă domnea Vlad.

Bătrâna se uită la el aspru. Buzele ei subțiri şi vinete sunt strânse. O dungă îngustă şi adâncă – dunga pe care poporul o numeşte a durerii – îi brăzdează fruntea.

Ea pare neînduplecată şi crudă. Dar, sub asprimea aceasta cutremurătoare, Ion îşi dă seama că fosta doamnă a lui Vlad Dracul ascunde o inimă duioasă.

Căpitanul îi povestise bătrânei tot ce petrecuse între timp, la Buda. Dar ea, aflând câte nenumărate suferințe îndurase în temnița din Vişegrad cel născut de ea, Țepeş, nici nu clipise.

Fața sa tresărise puțin numai când Ion îi povestise despre egumenul Sisoe.

— Pe-acesta îl păstrăm la Arad, deoarece încă nădăjduim că mărturia lui – neluată până azi în seamă de rege – are să dovedească într-o zi întregii lumi grozava nedreptate săvârşită! o încredințase Ion.

În drumul său, din Buda spre țară, căpitanul făcuse de altfel popasul plănuit, cu scopul de a-l vedea pe egumen. Acesta, pus la post, slăbise în aşa hal, încât abia mai putea fi recunoscut.

Tot la Arad se mai găsea şi Para. Jupâneasa, ştiindu-se înconjurată de ura comiților de Szentgyorgyi, ca şi a altor mulți magnați transilvăneni, se refugiase aici, într-o căsuță de pe malul râului Mureş.

Între altele, cu prilejul popasului, Ion îi vorbise Parei despre planul de-a o ascunde pe Oltea în schitul de maici, de lângă Cozia, cea dintâi aşezare monahală pentru femei şi fete din Valahia mică – lăcaş mânăstiresc în care noua domnie nu cutezase să pătrundă.

— Dumnezeu nu m-a învrednicit să am prunci, îi glăsuie înlăcrimată Para. Iar Oltea, tocmai acum când ar avea mai multă nevoie de-un sfat bun, duce lipsă de el… Amândouă am fost şi suntem încă greu lovite de soartă. Poate că însuşi Cerul o fi dorit ca eu să-i fiu ocrotitoare. Aşa încât te rog să mă iei cu tine în țară. Şi lasă-mă să intru, împreună cu fata, în schitul de pe Olt.

Nădăjduiesc şi eu că Radu nu va-ndrăzni să calce acolo, atâta timp cât stareță la schit va fi doamna Maria Muşat.

— Aşa s-a întâmplat, mai povesteşte Ion, că – îmbrăcați în haine ungureşti şi având teşcherele de liberă trecere, din partea comitelui Szilágyi – am ajuns la Tismana. Între timp însă, aşa cum ştii, mânăstirea, fiind socotită drept cel din urmă lăcaş de apărare al credincioşilor măriei sale Vlad, împotriva noii orânduiri, a fost împresurată de oştile domniei. Ce a urmat nu cred că are rostul să mai repet. Pe Oltea am izbutit totuşi s-o scăpăm, şi am adus-o aici. Împreună cu ea, a venit şi jupânița Para. Pe amândouă aceste ființe urgisite ți le încredințăm, sfințită maică a voievodului nostru, rugându-te să ni le iei sub aripa ocrotitoare a bunătății şi a milei tale!

Ion a încetat să mai vorbească. Bătrâna îl priveşte nemişcată, cu ochii ei tăioşi.

Prin ferestruica îngustă, ca de cetate, a chiliei, se zăresc munții. Deasupra pădurii, soarele a aprins, ca un ultim semn de glorie a sa din acea zi, o vâlvătaie aurie.

Oltul fierbe pe undeva în coasta schitului, deoarece în zilele din urmă a plouat mult la munte. Iar vântul aduce din când în când cu sine nechezat de cai şi sunete de arme. Căci răzvrătiții căpitanului Ion s-au adăpostit în pădure.

Pentru o clipă, căpitanul, în timp ce se uită la bătrâna aceea maiestuoasă care încă-l ţinteşte cu ochii ei de pasăre de pradă, are în sine îndoiala că-l va ajuta. Şi inima îi zvâcneşte dureros.

Dar stareța bate din palme.

O altă maică se iveşte pe uşă.

Se apleacă în fața stareței. O întreabă ce poruncă are

să-i dea.

Stareța face cu mâna un semn. Pentru întâia oară, de când stătea de vorbă cu Ion, în ochii ei albaştri mijeşte o lumină. O lumină care ar putea să însemne un început de zâmbet.

Măicuța slujitoare, al cărei chip aproape că nici nu se zăreşte din faldurile negre ale acoperământului de pe cap, se apleacă din nou în fața stareței şi iese.

Se întoarce însă grăbită, călăuzindu-l pe un călugăr încă destul de tânăr, cu o figură surâzătoare, plină de istețime.

Spre uimirea lui, Ion bagă de seamă că, pe sub rasă, călugărul poartă veşmânt ostăşesc şi este înarmat.

Fără să stea pe gânduri, căpitanul îşi duce mâna la şold. Este gata să-şi apuce sabia.

Doamna Maria acum zâmbeşte de-a binelea.

— Omul acesta, grăieşte ea, se cheamă Ion Țamblac. Călugăr, cărturar, oştean şi rudă apropiată a voievodului Ştefan…

Şi, dintr-o dată, căpitanul îşi aduce aminte. Grămăticul Farmă îi povestise de-un văr al doamnei Oltea – mama lui Ştefan, mult mai tânăr ca ea, şi cărturar vestit, pe numele Ion Țamblac.

Acestui cărturar îi şi scrisese Farmă despre porunca dată de măria sa Vlad, ca voinicii lui Ion să plece peste Milcov şi acolo să slujească în oastea moldoveană.

— Prietene, glăsuieşte cărturarul Țamblac. Venisem să cunosc cetele răzvrătiților domniei tale, când doamna Maria m-a vestit că norocul mi te-a adus în cale. Slăvitul nostru domn vă aşteaptă-n Moldova!…

— Norocul mi se pare că e de partea noatră! rosteşte căpitanul…

Țamblac întinde mâna frățeşte, şi Ion i-o prinde

strâns. O nouă prietenie se închegase, în schitul de pe insula mare a Oltului, între doi bărbați vrednici.

Ion se întoarce pe urmă către doamna Maria:

— Îngăduie-mi, o roagă el, ca înainte de plecare, să-mi iau rămas bun de la Para şi Oltea…

— Lucrul acesta n-ar trebui să-l faci, băiatul meu, îi răspunde bătrâna. Nu le mai tulbura sufletul, şi-aşa destul de zbuciumat. Lasă-le în seama stareței şi-a tihnei de la schit. Porneşte fără să-ți iei rămas bun!…

Ieşind afară, Ion le zăreşte însă pe amândouă, aşteptându-l la uşă.

Para îl privea sfioasă.

A început să semene din nou cu fata pe care o scăpase din gheara lui Selim. În curând, ea va îmbrăca veşmântul monahal… Se va călugări. Dar Oltea îi sare căpitanului de gât.

— Să nu ne uiți! îi suflă fierbinte la ureche. Şi îl sărută, lung, pe amândoi obrajii.

Luntrea pornise spre malul celălalt al Oltului.

Fetița îi trimitea căpitanului sărutări cu amândouă mâinile.

— Drum bun!… murmura Para.

Iar maica Eupraxia făcea rar semnul crucii asupra celor ce plecau. Şi glăsuia încet:

— Vă binecuvântez!…

*

Urletul lupilor s-a apropiat.

Orice alt animal prevăzător, ascultându-şi pornirile şi ştiind că o haită întreagă se năpusteşte asupra lor, n-ar sta în cumpănă, ci ar fugi.

Armăsarul îşi ridică gâtul înalt.

Îşi ciuleşte urechile.

Nările lui adulmecă, în sfârşit, adus de vânt, mirosul greu al fiarelor.

Nu mai necheează, ci geme ca un om.

«Stăpâne, stăpâne, parcă ar spune geamătul lui, sfârşitul a venit!...»

Viscolul îl izbeşte crunt. Pădurea îngheţată se clatină. Numai rănitul, aproape îngropat sub zăpadă, nu-şi dă seama în ce primejdie se află.

*

Ceata condusă de căpitanul Ion – alăturată, din porunca măriei sale Ştefan, unei oşti de hânsari[22], comandată de cumnatul domnului, marele vornic Isaia – încearcă să-şi croiască drum spre Cavalerii Negri[23].

La lumina flăcărilor uriaşe care au cuprins târgul, Ion, împreună cu Bucur, Năstase, Alexe, Gheorghe şi toţi ceilalţi flăcăi, aflaţi acum în oastea moldovenească, luptă neosteniţi.

Sute de trupuri săgetate sau descăpăţânate rămân în urma lor.

De două ori până atunci, marele vornic Isaia le-a poruncit muntenilor, prin câte un trimis, să nu se vâre prea adânc în mijlocul oştilor duşmane.

Ion însă n-a apucat să creadă în adevărul unui asemenea ordin. Nu i-a dat ascultare – ci a înaintat mereu.

Un singur nenoroc i-a lovit. Vânătorul de lupi Alexe a căpătat o rană. O suliţă vrăjmaşă i s-a înfipt în coaste, dându-i dureri cumplite.

Cu toate astea, el nu s-a prăbuşit, ci a rămas în şa.

---

22 Călăreţi moldoveni de elită.

23 Garda personală a regelui Matei.

Gheorghe i-a legat rana, şi voinicul l-a urmat mai departe pe căpitanul lui.

În fața lor se află, în luptă, mercenarii vestitului baron aventurier Giskra şi-un escadron de raiteri din Sighişoara.

Cu sabia în mână, călărindu-l pe Negru care-i ascultă poruncile cu o înțelepciune aproape omenească, Ion se azvârle în luptă. Face, ca de obicei, un cerc mare şi gol de jur împrejurul său.

Atâta că Isaia tocmai le trimisese iarăşi porunci aspre muntenilor să se înapoieze din mijlocul duşmanilor şi să se mulțumească numai să-i înconjoare pe Cavalerii Negri, care se retrăgeau, ocrotindu-l pe rege.

— Spune-i marelui vornic Isaia, îi strigă Ion trimisului, că nu mă pot supune poruncii sale. Sunt gata să dau seama de-această nesupunere. Nici nu pot înțelege cum de îngăduie marele vornic, acelora care-au intrat cu sila în Moldova, să se retragă-n voie. Noi am dori ca mai degrabă marele vornic să ne trimită vreo ceată-n ajutor…

Şi îşi continuă lupta.

*

Oştirile regale şi mercenarii generalului Giskra intraseră deci astăzi, paisprezece decembrie al anului şase mii nouă sute şaptezeci şi cinci[24], în târguşorul Baia.

Regele Mateiaş, având în jur pe cei mai de seamă curteni şi generali, dictase tocmai secretarului său o proclamație către țara Moldovei.

În proclamație îi înştiința pe toți locuitorii că

---

[24] 1467.

nesupusul Ştefan a fost învins şi că domn al Moldovei, prin hotărârea lui, va fi Petru Aron.

Deşi abia împlinise douăzeci şi cinci de ani de curând, regele Mateiaş dobândise până atunci vreo câteva victorii de seamă. Una, în Transilvania, unde îi nimicise pe o seamă de comiți, care se răzvrătiseră. Iar alta în Boemia, înfrângându-l pe socrul său, regele Podiebrad, învinuit de «erezie» de Papa de la Roma.

Acum regele, fiindcă sosise cu bine la Baia, se socotea ajuns şi în cetatea Suceava.

În ascuns, Mateiaş îşi făurise, pare-se, planul de a reface străvechea Dacie. Dar, pentru împlinirea acestui țel, avea nevoie mai întâi să-şi asigure doi vasali credincioşi pe pământul Moldovei şi în Țara Românească.

După ce se sfârşise scrierea proclamației, marele şambelan îi poftise la masă pe rege şi curteni.

Se aşezaseră. Vinul curgea în cupe. Când, de pe ulițele târgului, au răsunat zgomote puternice şi țipete de spaimă

— Ce se întâmplă? a întrebat regele.

— Serenisime rege, a răspuns Giskra – care la auzul acelor zgomote se şi grăbise afară, însă se întorsese la fel de repede – vă raportasem ieri că o iscoadă trimisă de mine îmi dăduse de veste…

— Că drumul spre capitala Moldovei este pustiu! râde Petru Aron.

— Oho-o-o!… Ştefan cu siguranța a fugit, pitindu-se, de spaimă, sub faldurile hainei regelui Cazimir al Poloniei, surâde episcopul care îl însoțeşte pe regele Matei.

— Numai câteva cete de boieri ne vor mai sta în cale, rosteşte Ioan de Darocz, mare nobil maghiar.

Petru Aron rânjeşte:

— Îl uitaţi, mi se pare, pe Isaia, marele vornic şi cel mai însemnat comandant al oastei moldovene, îndată după Ştefan. Este de partea noastră…

— Cumnatul domnului? se minunează Ioan Darocz.

Petru Aron clipeşte:

— Îl urăşte, în taină, pe Ştefan!

— Atunci totul se va sfârşi cum nu se poate mai bine! exclamă, mulţumit, regele. Să bem o cupă cu vin de Tokay pentru victorie şi pentru intrarea noastră în Suceava. Cât mai e pân-acolo?

— Cam douăzeci de mile, maiestate! răspunde, întorcându-se către rege, baronul Mihaly.

Mateiaş îşi apropie cupa de buze şi-o bea până la fund.

Afară, printre zbuciumările şi urletele vântului, ţipetele şi celelalte zgomote ciudate cresc.

— Şi totuşi se întâmplă ceva! se miră regele Matei, lăsând de la buze cupa.

— Nu uitaţi, maiestate, grăieşte palatinul, că astăzi, în cinstea intrării noastre în Baia, li s-a dat oştenilor vin. Şi sunt nespus de veseli că victoria e numai la un pas!

— Aha! se înseninează iar regele.

— Victoria este, într-adevăr, neînchipuit de aproape, confirmă episcopul, binecuvântând masa.

— Nu, maiestate, întrerupe această veselie generalul mercenar Giskra. N-am apucat să-mi sfârşesc cuvântul…

— Ce vrei să spui? tresare Mateiaş, văzând chipul lui Giskra învineţindu-se – un semn neîndoielnic că generalul era îngrijorat.

— Începusem să raportez despre ştirea de ieri…

— Că drumul ce duce la Suceava este pustiu…

zâmbeşte regele. Asta am auzit…

— Dar astăzi, îşi reia vorba generalul, altă iscoadă m-a încredințat că toate pădurile din jurul acestui târguşor sunt vii…

— Ce vrei să născoceşti?… strigă Petru Aron.

— Nu născocesc nimic. Acesta-i adevărul, răspunde generalul…

Regele, la auzul acestor vorbe, se ridică din jilț.

— Mă tem, continuă Giskra, întunecat, că Ştefan al Moldovei ne-a încercuit…

— Aduceți-mi armura şi sabia! porunceşte Matei.

— S-ar putea ca, în noaptea aceasta, adaugă generalul, în timp ce chipul i se învineţeşte din ce în ce mai mult, să nu luptăm pentru glorie, aşa cum am fi vrut, ci pentru viața noastră. Mă simt dator să vă înştiințez de acest lucru, serenisime rege!…

Un val de frig s-a răspândit parcă la auzul acestor cuvinte ale mult încercatului general-mercenar Giskra, în încăperea bine încălzită şi luminată de făclii. Regele, curtenii, episcopul şi Petru Aron se zbuciumă. Aleargă prin încăpere şi poruncesc care mai de care scutierilor să le aducă armele şi coifurile, să le îmbrace cămăşile de zale şi platoşele.

— Foc!… Foc!… se aud tot atunci strigăte deznădăjduite de pe ulițe

A îndeput sa ardă târgul din toate cele patru părți ale sale.

— Locuitorii moldoveni ai târgului trebuie sa fi fost înțeleşi cu Ştefan, zice Giskra. Se pare că îşi aprind ei singuri căsuțele de lemn, învelite cu paie…

— Să sune trâmbițele!… Dați cât mai repede alarma! ordonă Mateiaş. Trupele să se aşeze în bătaie. Şi să se pregătească tunurile. Voi conduce eu însumi retragerea.

Şi regele, urmat de palatin, de Petru Aron, de voievodul maghiar al Transilvaniei şi de ceilalți curteni, se năpusteşte afară, gata să intre în luptă.

*

În vremea când toate acestea se petreceau în locuința din piața cea mare a târgului, dintr-un alt loc, aflat cam între apa Moldovei şi pădurea Şomuzului, un tânăr mai voinic decât regele, însă la fel de bălan ca el, dădea cele din urmă porunci boierilor care-l înconjurau. Acesta era Ştefan, voievodul legiuit.

Strigăte înfiorătoare izbucneau dinspre pădurile care înconjurau din trei părți târguşorul... Şi cete de viteji[25], de voinici[26] şi hânsari, târgoveți şi țărani, cu armele în mâini, năvăleau spre parcanele orânduite de trupele regale.

Cât ai clipi, parcanele, alcătuite cu migală şi meşteşug din care şi căruțe în jurul târguşorului, încep să sară în lături, iar altele să ardă.

Puştile[27] moldovene – purtate în căruțe – trosnesc neîncetat spre ulicioarele înguste, unde oastea regală învălmăşită – parte amețită de vin şi parte abia trezită din somnul cel dintâi – fuge de colo-colo fără de nici un rost.

Cerul s-a înroşit, oglindind flăcările care au cuprins târgul şi se întind mereu. Caii înnebuniți, cu coamele arzânde, nechează mânioşi şi, presimțindu-şi moartea, sar în două picioare, zdrobindu-i sub copite pe oştenii regali.

Țărani bărboşi, purtând căciuli mițoase pe cap şi

---

[25] Oşteni din garda personală a domnului.

[26] Trupe pedestre bine instruite.

[27] Tunurile mici.

cojoace de oaie pe spate, aleargă peste tot. Cu lovituri de seceri, de coase, de topoare, cu măciuci şi săgeți, ei împrăştie moartea.

Locul fiind prea îngust, tunarii regelui nu izbutesc să-şi pună marile lor bombarde în starea de a trage. Pe de altă parte, oastea nu mai poate fi ținută în ordine decât în piața cea mare a târgului, unde mâna de fier a lui Giskra este încă stăpână, iar Cavalerii Negri alcătuiesc un zid în jurul regelui.

Fiind oastea moldoveană de patru ori mai mică decât aceea a regelui, Ştefan orânduise ca trupele regale să fie înconjurate pe trei laturi deodată. Să fie strânse în cleşte şi apoi măcinate la adăpostul nopții.

Oastea lui Isaia, din care făcea parte şi ceata de munteni, trebuia să-i împingă pe Cavalerii Negri şi oastea mercenară către apa Moldovei, unde se afla Ştefan cu patru mii de oameni, pentru ca el să-i prindă şi-apoi să-i nimicească.

Pentru obrazurile alese care, de obicei, îşi caută cele dintâi scăparea, tânărul domnitor al Moldovei lăsase, în partea dinspre miazănoape a târgului, ca şi cum ar fi fost uitată, un fel de trecătoare îngustă, deschisă spre pădure.

Pe-aici, cine ar fi încercat să răzbată, ar fi căzut în săbiile a o mie de moldoveni conduşi de doi boieri credincioşi domnului: Oancea şi Bourean.

Ştefan nădăjduia că însuşi regele, înfricoşat, lăsându-l numai pe Giskra să lupte, va încerca să scape prin această ieşire – şi-aşa va cădea prins.

Într-adevăr, Ioan Garai, unul dintre sfetnicii de credință ai regelui, alergând disperat cu calul spre toate marginile târgului, descoperă această trecătoare.

Bucuros îl vesteşte pe rege:

— Pe-acolo, maiestate, către pădure, se află un loc deschis! Şi, strecurându-ne, vom putea scăpa teferi…

Regele, pentru o clipă, e gata să intre în trecătoare. Şi poate ar fi intrat, dacă Petru Aron nu l-ar fi prevenit:

— Măria ta, Ştefan e prea isteț… Mă tem că drumul prin pădure duce către robie, şi poate chiar la moarte!…

Regele s-a oprit. Pentru întâia oară s-a clătinat în şa. Şi chipul lui frumos, sub casca de oțel, cu panaşul din pene de şoim, i s-a albit.

— Ce crezi că este de făcut? l-a întrebat, cu glasul şovăielnic, pe Giskra. Suntem prinşi în capcana domnitorului Ştefan…

Dar tocmai în minutul acela, un hânsar moldovean din cetele lui Isaia soseşte în goana mare.

— Măria ta, îl anunță hânsarul pe Aron, armata regelui se poate retrage, luând-o spre asfințit.

— Să ne încredem, oare, în vestitorul acesta? Sau e vreo nouă cursă a voievodului Ştefan? întreabă încă o dată regele pe cei din jurul lui.

— Mă pun chezaş cu capul că nu e nici o cursă! zice Petru Aron. Pentru că Isaia mi-a trimis prin oştean şi-acest inel de fier, precum ne-am înțeles…

Şi prințul vânzător arată lui Matei un inel gros de fier, pe care Isaia i-l trimitea zălog.

— Câți oameni am pierdut până acum? mai vrea să ştie regele Mateiaş.

— Eu socotesc că zece mii, răspunde generalul baron. De nu vom părăsi însă până în zori târgul acesta blestemat, nu va rămâne în viață nici unul dintre noi…

Pe când Giskra rostea răspunsul acesta, tocmai primise şi Ion noua poruncă, din partea marelui vornic Isaia, să se retragă din mijlocul duşmanilor. Dar căpitanul nu se supusese. Ba, dimpotrivă, îşi întețise

năprasnicul atac spre Cavalerii Negri. (Numiți în acest fel nu numai pentru că purtau platoşe şi veşminte întunecate la culoare, ci fiindcă, dintre toate oştirile maghiare, erau cei mai viteji şi cei mai de temut răspânditori de moarte.)

Văzând că Isaia întârzie să împingă trupele regale către apa Moldovei, voievodul Ştefan îl trimite pe ruda sa, Țamblac, să vadă ce se întâmplă.

Țamblac vede şi înțelege totul… Se înapoiază să-i raporteze voievodului că Isaia îi lăsa să scape pe toți câți nu pieriseră în luptă.

Ion mai încearcă acum încă o dată să pătrundă, numai cu ceata lui, până la rege.

Dar ceata valahilor este prea mică, iar Cavalerii Negri prea mulți şi bine înarmați. Nu izbuteşte. Şi-atunci rămâne o clipă locului, pe gânduri.

În minte îi vine, fără să vrea, bărbatul din a cărui poruncă se găseau aici. Bărbatul de care le erau legate toate nădejdile şi pe care regele îl ținea prins, în temnița din Vişegrad.

«Ce-aş mai putea să fac?» se întreabă, plin de descurajare, căpitanul…

Numai că, în aceeaşi clipă, îl zăreşte pe regele Ungariei, înconjurat de cavalerii lui, gonind cât îl țineau puterile, pe-o vale.

«Ah! în sfârşit!» îşi spune Ion.

Îşi scoase arbaleta din spinare. Îşi pune o săgeată, din cele cu trei vârfuri, în jgheabul ei de fier. Ținteşte. Apasă pe trăgaci. Cârligul se coboară, dând drumul coardei care fusese agățată de el… Şi săgeata porneşte.

Săgeata găseşte drumul cel bun.

Vâjâind, zboară prin văzduh. Se înfige în spatele lui Mateiaş.

Alexe îşi ridică mâinile:

— L-ai nimerit!

— Sub umărul din stânga!... se bucură Năstase.

— A scăpat frâul! spune Bucur.

Într-adevăr, regele, dând un răcnet de spaimă, pierduse din mâini frâul...

— Lunecă! îşi dă seama Gheorghe.

Palatinul Ungariei şi zeci de cavaleri se reped să-l ridice.

Nu este însă nimic mai dureros pe lume decât să fii lovit de o săgeată, cu trei vârfuri în muche, trasă din arbaletă de un meşter ţintaş.

Muntenii, la semnul căpitanului Ion, mai trag fiecare din ei câte-o săgeată. Una îl nimereşte pe Giskra în picior. Alta pe palatin.

Regele îşi pierduse cunoştinţa. Sângele îi curgea pârâu.

Şi-aşa, în nesimţire, Cavalerii Negri îl ridică pe-o targă – încropită la repezeală din ramuri de copaci.

Pornesc din nou la goană, fiindcă dinspre pădure vine ca o furtună însuşi măritul Ştefan.

— Spuneţi-i regelui vostru, când s-o trezi, mai strigă căpitanul în urma Cavalerilor Negri, că darul cu trei vârfuri i l-au trimis oştenii măriei sale Vlad!...

*

La o masă grea, de stejar, Ion răsfoieşte cu nesaţ un maldăr de pergamente laice şi bisericeşti.

Alte vrafuri de cărţi şi scrieri de tot felul sunt grămădite în rafturile şi lăzile înşiruite pe lângă pereţi.

Biblioteca aceasta este a prietenului său, cărturarul Ţamblac – ruda domnitorului Ştefan – în casa căruia locuieşte de peste opt ani.

Zilele de răgaz din toți aceşti ani, Ion şi le-a închinat numai cărților.

Mult timp a cercetat şi rafturile cu pergamente ale mânăstirilor Neamțu şi Bistrița.

Îi place să citească şi să răscitească sutele de pagini pe care slovele străvechilor cărturari ai Moldovei sunt aşternute cu migală şi grijă.

Cu palmele la frunte, Ion se gândeşte cât şi-ar dori, după reînscăunarea măriei sale Vlad în Țara Românească, să se ocupe, mai departe – în timpul rămas liber, ca şi aici în Moldova – de slove şi de cărți.

Este o după-amiază liniştită.

Merele de sfârşit de iunie se rumenesc în grădină. Crengile pomului de la fereastra lui Ion sunt încărcate. Prin desişul frunzelor pomului, soarele prăfuieşte încăperea cu aur.

De-aici, din cerdacul odăii, Suceava se vede înecată toată sub verdeața grădinilor ce se răsfiră în evantai spre râu.

Dincolo de râu, se ridică măreață şi copleşitoare cetatea.

Pe ziduri stau nemişcați străjerii, cu sulițele în mâini, scrutând, neobosiți, zările. De asemenea, pe dealurile înconjurătoare, în toate punctele de observație, se aflã alți străjeri.

Moldova este bine apărată. Duşmanii ei se tem.

*

Domnitorul Ştefan spunea adesea că Ion şi ceata lui sunt cea mai bună pildă pentru oricine, în felul cum îşi slujesc ei țara şi cum sunt gata să se jertfească pentru voievodul lor.

Îi plăcea totodată şi meşteşugul de cântăreț al lui Ion.

În toți aceşti ani, căpitanul alcătuise, ce-i drept, o mulțime de cântece, unul mai frumos decât altul…

Chiar ieri, la ospățul dat în cinstea trimişilor sosiți din Mangop[28], măria sa a dorit să asculte cântecul biruirii lui Mateiaş la Baia, şi-apoi pe-acela al nimicirii tătarilor.

În urmă cu patru ani, tătarii – nu cei ai lui Hagi din Crimeea, ci ceilalți, din miazănoapte, ai hanului Mamac, s-au năpustit ca lupii, jefuind şi arzând, luând robi şi pradă cu nemiluita.

Au fost însă întâmpinați, aşa cum se cuvine, de domnitorul Ştefan. Ion şi ai lui l-au însoțit.

Înspăimântați, tătarii au încercat să fugă. De-aici începea cântecul…

Ion povestea în stihuri, însoțindu-se cu lăuta, lupta dată de Ştefan. Înfrângerea tătarilor, într-o dumbravă încărcată de flori. Cum însuşi fiul hanului – cel care condusese năvala – fratele lui şi o mulțime de mârzaci au fost prinşi şi legați în ştreanguri.

Deodată, cânta Ion, a răsunat un tropot sălbatic. Zece mârzaci călări ai hanului – ale cărui palate erau făcute din corturi groase de pâslă, urcate pe căruțe, trase de boi sau cai – au intrat în dumbravă.

— Necredinciosule Ştefan, i-au strigat ei, fără să descalece. Hanul nostru Mamac, stăpânitorul lumii, îți porunceşte să le dai drumul fiului, fratelui şi mârzacilor săi. Altminteri se va-ntoarce, îți va pustii țara, iar pe tine te va-nălța în țeapă, chiar în mijlocul ei…

Ştefan le-a ascultat în linişte țipetele trufaşe şi apoi le-a răspuns că, în copilăria lui – petrecută la conacul părintesc din Borzeşti – a avut drept bun prieten un

---

28 Principat de limbă şi cultură bizantină în sud-estul Crimeei. Ştefan cel Mare s-a căsătorit cu principesa Maria de Mangop.

băiat de țăran. Odată, el însuşi, prietenul acesta şi alți copii din sat se jucau prin pădure. Au năvălit însă tătarii. Copiii au fugit. Vrăjmaşii n-au pus mâna decât pe unul singur. Acesta era prietenul lui Ştefan. Şi pe copilul acesta hanul Mamac l-a săgetat.

— La înmormântarea lui, mi-am jurat, spunea domnul, să-l pedepsesc şi eu cândva pe hanul cel crud, lovindu-l în acelaşi chip, cum m-a lovit şi el ucigându-mi tovarăşul de joacă, prietenul cel mai bun. Numai că anii au trecut, şi eu aproape îmi uitasem jurământul făcut la-ngropăciune. Dar iată, acelaşi han Mamac îşi trimite de astă dată fiul ca să mă jefuiască, să-mi răpună norodul sau să mi-l facă rob. După aceea, tot el îmi porunceşte, prin nişte soli obraznici, ce trebuie să fac, făgăduindu-mi țeapa...

— Osânda ți-o vei primi, n-ai grijă!... strigă mârzacii.

— Până atunci, deocamdată, le dă răspunsul domnul, pentru acel copil nevinovat, omorât la Borzeşti, hanul îmi va plăti... prin însuşi fiul lui, căpitanul năvalei...

— Cum poți să îndrăzneşti? se mânie mârzacii.

— Legat de patru cai, va fi rupt în bucăți...

— Mamac te va răpune! urlă mârzacii.

— Fratele hanului, în schimb, va fi închis în temniță. Şi dacă numai vreo umbră de tâtar se va ivi în zare, îi vom reteza capul...

— Amar... amar va fi de tine! țipă mârzacii.

— Iar voi şi toți ceilalți mârzaci – în afară de unul singur, cu nasul retezat, pe care i-l voi trimite lui Mamac să-i povestească tot ce-a văzut şi tot ce-a auzit – vă veți urca în țepi!...

— Iertare!... Iertare!... strigă acum mârzacii. Jurăm să-ți fim şi să-ți rămânem robi supuşi, tot restul vieții, numai nu ne ucide...

Însă voievodul îşi ridică mâna. Pedeapsa aspră, dar dreaptă, se împlineşte.

Dumbrava rămâne pomenire.

— Şi, din acea zi, îşi încheie Ion cântecul, tătarii nu l-au mai tulburat pe măria sa Ştefan!...

În încăpere, pătrunde Ion Țamblac.

— Îți aduc o scrisoare!

Ion face ochii mari:

— De la cine?

— De la cine-o aştepți!...

— De la Oltea?

Cărturarul surâde:

— A adus-o chiar adineauri un călugăr de-al nostru plecat cu treburi la Cozia.

Ion nu mai are răbdare. Desface grăbit sulul... Din sul cade o cununiță alcătuită din câteva flori plăcut mirositoare de sulfină.

«*Scumpul meu Ion*, începea Oltea.

Peste foarte scurt timp, adică tocmai atunci când vei primi această scrisoare, de Sânziene, va fi ziua ta. Împlineşti douăzeci şi şapte de ani.

Ți-am împletit, pentru această zi, o cununiță de sulfină, ca în fiecare an, şi îți urez prin ea tot ce-ți doresc: sănătate şi împlinirea celor mai aprige dorințe ale tale.

Să nu ai grijă de noi, continuă fata. Suntem bine. Iar maica stareță şi maica Tiomida – jupâneasa Para – şi toate celelalte măicuțe şi surori se îngrijesc de mine ca de copilul lor.

Cred că îți aminteşti că am împlinit şi eu şaptesprezece ani. De-aceea, cu câtva timp în urmă, doamna Maria se gândea că ar fi bine să intru în cinul monahal... Dar maica Tiomida s-a împotrivit cu înverşunare, zicând că

pentru mine sunt mult mai potrivite cununiile de mireasă, decât vălul cel negru al monahiei. Şi că sfinția sa chiar ştie cine-mi va fi mire. N-am înțeles ce-a vrut să spună şi nici n-am întrebat-o. Însă eu te visez pe tine, în fiecare noapte, şi-mi este tare dor.

Te îmbrățişez de mii de ori,

a ta Oltea.»

Fără să vrea – dând însă urmare unui imbold lăuntric – Ion îşi apropie de buze florile de sulfină.

Şi se surprinde gândindu-se că, poate, în mireasma aceea se află însuşi sufletul drag al Oltei. Şi că sufletul ei şi-al lui în acest fel se contopesc.

Dar ochii îi sunt atraşi, în acea clipă, de alte slove scrise pe partea care se îndoaie înăuntru a pergamentului.

«Câteva rânduri ți le adaugă în încheierea răvaşului şi maica Tiomida», nota tot Oltea.

Iar maica Tiomida, cu litere stângace şi foarte tremurate, scria:

«Nu am citit ce ți-a scris fata. Nici ea nu va citi ce ți-am scris eu. Fii fericit împreună cu Oltea. Şi fă-o fericită şi pe ea. Şi îți mai spun că fata se găseşte totuşi în primejdie. S-a auzit că ar căuta-o Radu. Dar doamna Maria ne linişteşte, spunându-ne să n-avem teamă, nimeni nu va călca la schit. Eu nu ştiu ce să cred. Dar țin să afli câte s-au răspândit pe la noi.

Supusa maică Tiomida.»

Sfârşind cititul rândurilor Parei, Ion se înnegurează.

— Ce este? se nelinişteşte Țamblac.

— Oltea e în primejdie! spune Ion. Bine că am aflat la timp. Sunt nevoit să plec spre Țara Românească.

— Când vrei sa pleci?

— Peste cel mult un ceas! Şi nici nu mai am vreme să mă duc la măria sa ca să-i cer învoirea. Este vorba de Oltea...

— De când vream să te-ntreb! O iubeşti mult?...

Ion îl priveşte pe Țamblac în ochi:

— Am să-ți spun totul, prietene. La început, dragostea mea n-a fost, fireşte, decât un simțământ cald, de ocrotire, pentru o fetiță pândită de primejdii. Însă ea, crescând mare – şi deosebirea de vârstă dintre noi, într-un anume fel, micşorându-se – mi-a arătat cu totul alte simțăminte. Şi-ncetul cu încetul, am înțeles că Oltea şi eu suntem uniți, de fapt, pe totdeauna, prin nişte fire nevăzute. Că numai o fată cum este ea mi-am visat. Că ea e singura şi-adevărata mea dragoste în viață...

— De e aşa, porneşte numaidecât spre Țara Românească. Gândul meu cel mai bun te va însoți. În ce-l priveşte pe măria sa, n-ai nici o grijă. Îi vorbesc eu, la timpul potrivit...

— Rămâi cu bine, dragă prietene!

— Iar tu întoarce-te cu bine!

*

Copitele cailor țăcăne. După o goana nebună, din Moldova în Transilvania, şi de-acolo, pe Olt în jos, caii sunt istoviți.

Dimineața senină de iulie e luminoasă şi veselă.

Oltul sclipeşte în soare.

Aproape de Cozia, acolo unde drumul se strâmtează şi trece printr-o vale, se vede un stejar rămuros. Sub

stejarul acesta se spune că s-ar fi adăpostit, în drumul său spre Sarmizegetusa, împăratul Traian. Alături se află un cimitir.

În cimitir s-au adunat o mulțime de oameni. Câteva femei plâng.

— Ce s-a mai întâmplat? întreabă căpitanul Ion, de-a călare.

— Se face slujba pentru cei care s-au stins în ținuturile persieneşti! răspunde un bărbat, ridicându-şi căciula.

— A poruncit măria sa Radu slugilor boiereşti, de ni i-au strâns pe feciori cu arcanele şi ni i-au trimis peste țări şi mări!... mai glăsuieşte altul...

— Ca să-i înfrunte pe duşmanii înălțimii sale sultanului! țipă ascuțit o femeie.

Un bătrân iese la iveală din mijlocul mulțimii.

— Mieii au fost trimişi în pustii locuri. Siliți să lupte cu şacalii, spre folosul lupilor! spune el liniştit.

Toaca din cimitir bate.

Căpitanul îşi joacă înaintea mulțimii calul...

— Curând va veni clipa dreptății, spune el... Ucigaşul fiilor voştri îşi va primi pedeapsa!

*

Vântul murmură prin pădurea de sălcii.

— Aşteptați-mă aici, pe țărm! le porunceşte Ion soților săi de drum, după ce s-au oprit în dreptul insulei mari a Oltului.

— Pe insulă nu se zăreşte nici o urmă de viață, îşi dă seama Bucur.

— Nimeni nu ne-a răspuns! grăieşte şi Năstase.

Căpitanul se azvârle, călare, în apă.

Armăsarul sforăie.

Câţi ani să aibă Negru? Pentru un animal de goană şi luptă este destul de vârstnic. Dar Negru a rămas voinic. Părul îi este lucios. Ochii scânteietori. Nici un cal tânăr nu s-ar putea încumeta să se ia la întrecere cu el… Să străbată Oltul…

Apa este crescută. Au fost ploi. Negru sforăie. Înoată mai departe.

Au trecut râul… Au ajuns pe mal, în insula mare.

Căpitanul priveşte descumpănit.

Clădirea pare pustie.

Uşa către chilia doamnei Maria este deschisă, de parcă ar fi fost izbită de vânt.

— Nu e nimeni aici? strigă Ion.

Abia acum, dintr-un bordei ascuns între sălcii, se iveşte un bătrân şchiop. A fost păzitorul schitului.

Se apropie de Ion tremurând.

Cu ochii lui slabi îl cercetează. Nu cumva este vreun om al domniei!

Capul şi braţul drept îi sunt oblojite. Pete mari, ruginii, de sânge, îi întunecă albul fâşiei de pânză.

Bătrânul se prăbuşeşte la picioarele calului căpitanului bolborosind:

— Nenorocire!… Nenorocire!…

Căpitanul descalecă. Îl ridică pe bătrân. Îl sprijină.

— O mare nenorocire s-a petrecut ieri… aseară… continuă să bolborosească bătrânul… De ce n-ai venit mai devreme?…

— N-am putut… N-am ştiut!… răspunde căpitanul…

— Aseară, târziu, au plecat!…

Bătrânului îi curg lacrimi din ochi. Lacrimile i se scurg în barbă.

Lui Ion i s-a strâns inima.

— Spune-mi ce s-a întâmplat!

— Au fost aici… domnitorul Radu…

— Însuşi domnitorul Radu?

— Şi Ali-beg!

— Şi Ali-beg?

Câțiva nori întunecați au umbrit soarele. Cerul începe, dintr-o dată, să se mohorască.

— Cu-o ceată de călăreți boiereşti şi năvrapi.

Prin pletele sălciilor, vântul foşneşte întristat.

— Doamna Maria l-a certat pe vodă: «Cum de ai cutezat să calci, împreună cu otomanii, pe insulă?»

— Au îndrăznit totuşi să calce pe insulă!…

— Ali-beg atunci a rânjit şi i-a amintit domnitorului că ei veniseră din porunca sultanului.

— Din porunca sultanului?

— Sultanul aflase că jupânița Oltea se ascundea la noi. Şi hotărâse o pedeapsă. Pe doamna Maria s-o închidă în palatul domnesc din Bucureşti. Iar jupânița Oltea să fie gata…

— Să fie gata?…

— Să plece la Stambul!…

Căpitanul s-a îngălbenit ca ceara.

— Şi Radu ce-a spus?

— Radu se învoise cu toate…

— Dar maicile? Surorile?

Bătrânul slujitor plânge şi îşi arată rănile:

— Am încercat, dar n-am izbutit să le apăr, căpitane Ion!… Jupânița Oltea s-a repezit cu un pumnal în mână la Radu. Un oştean boieresc a vrut s-o săgeteze. Dar jupâneasa Para – sau maica Tiomida, pe numele ei monahal – s-a azvârlit înaintea săgeții…

— Săgeata a ucis-o?

Slujitorul se îndreaptă către un fag de lângă biserică!

— Aici am îngropat-o!…

Un mormânt proaspăt se vecie la poalele copacului. Pe crucea de la căpătâiul mormântului, slujitorul a scris cu litere stângace: *«...ucisă în floarea vârstei de un oştean al domnitorului Radu, sosit aici, la schit, împreună cu turcii.»*

Pe celelalte maici le-au ridicat pe cai, sub ochii domnitorului Radu, ai slujitorilor valahi şi ai doamnei Maria. Le-au pornit, Dumnezeu ştie unde!...

Singurele cărora li s-a dat, la plecare, cinstea cuvenită, au fost numai doamna Maria, ca maică a voievodului, şi jupânița Oltea – deoarece ea trebuie să fie dusă sultanului. Ele nu au fost luate pe cai. Ci le-au urcat într-un rădvan.

Căpitanul îşi duce mâna la frunte:

— Şi jupânița Oltea?... Ce s-a mai petrecut cu jupânița Oltea?...

— Când a fost gata de plecare, m-a rugat, dacă te-oi mai vedea, să-ți spun că eşti întâia şi singura ei dragoste. Iar de va fi trimisă în harem, va muri, rugându-se pentru domnia ta...

— Şi doamna Maria cum a plecat?

— Blestemându-l pe domnitorul Radu să piară de sabia domniei tale!

— Blestemul se va împlini!

*

Copitele cailor fac să țâşnească, din pietrele drumului, mănunchiuri de scântei. Căpitanului Ion îi flutură părul...

Un bordei aproape îngropat în pământ se ascunde, sfios, sub streaşina pădurii.

Căpitanul îi face semn lui Alexe. Acesta se îndreaptă, călare, într-acolo.

La intrarea bordeiului, s-a ivit o femeie îmbrăcată în

zdrențe. Alexe îşi opreşte lângă ea calul… Încearcă s-o liniştească. Femeia îi arată, cu mâna, ceva în zare.

Căpitanul Ion şi soții lui de luptă înțeleg ce-a vrut să spună femeia. Nu mai pierd vremea. Pornesc. Alexe taie cruciş câmpul, ca să-i ajungă. Străbat lunca înflorită a Neajlovului. Trec prin pădurea bătrână şi întunecată – de lângă balta plină de stufărişuri a Comanei, pe marginea căreia, în cinstea biruinței sale asupra lui Amza-paşa, măria sa Vlad a ridicat, în ultimul an de domnie, vestita lui mânăstire-cetate.

Mânăstirea – cu zidul său împrejmuitor puternic – îl face pe Ion să se oprească o clipă.

Prin locurile acestea, cu unsprezece ani în urmă, când era încă numai un copil, l-a însoțit pe domnitorul său în luptă. Şi astăzi… Ce departe sunt toate! De parcă s-ar fi scurs o veşnicie!…

În depărtări, se vede ridicându-se turnul de strajă al cetății Giurgiu. Sub razele roşii ale asfințitului, triumfătoare, sclipeşte semiluna.

Oştenii lui Ion se apleacă pe cai. Un nor galben de praf, care a şi început să se risipească în vânt, îi întâmpină.

— Dacă nu-i ajungem la timp, vor intra în cetate! strigă Ion.

Îşi biciuiesc caii. Bidiviii sunt numai spumă. Nici nu li se mai văd picioarele. Atât aleargă de repede.

Cetății i se descoperă, treptat, tot mai mult, partea de jos a zidului.

Norul de praf care, înspre cetate, este din ce în ce mai des, se târăşte - dincolo de porți. Cei din urmă călăreți otomani au intrat în cetate.

N-a mai rămas decât praful galben şi înecăcios.

Străjerii otomani, în veşmintele lor colorate, cu sulițele

în mâini, stau nemişcaţi pe ziduri, cercetând depărtările.

*

La poalele pădurii, care mărgineşte drumul spre Giurgiu, Ion şi ceata lui s-au oprit.

— Trebuie să prindem o limbă!... ordonă căpitanul...

*

Cu sabia în dreptul grumazului, un oştean de-al lui Radu, doborât de pe cal şi ţinut în braţe, ca într-o menghină, de Năstase, răspunde la întrebările căpitanului.

— Unde e jupâniţa Oltea?

— Acolo unde sunt întotdeauna închise fetele menite haremului sultanului, în palatul cel mic al doamnei. Tot acolo se vor aduce, peste câteva zile, încă alte şase sau şapte fete. Vor fi trimise toate, laolaltă, în curând, la Stambul...

— Îi slujeşti pe turci?

— Îl slujesc pe măria sa Radu!

— Pentru ce?

— Măria sa mă plăteşte...

— Îţi vom plăti şi noi!... spune Bucur.

Ion face semnul plecării. Răzvrătiţii încalecă. Trag de hăţuri. Bucur opreşte însă pe câţiva lângă el... Îl smulge pe oşteanul valah din menghina lui Năstase şi îl dă oamenilor săi, arătându-le creanga unui copac.

Oşteanul în leafă se smuceşte să scape. Dar unul dintre cei cărora a fost încredinţat i-a şi pus frânghia pe după gât.

*

În palatul cel mic al doamnei Maria-Despina, la o

fereastră zăbrelită, se află Oltea.

Trupul subțire al fetei a şi fost îmbrăcat într-un veşmânt turcesc.

Soarele, gata să apună, îi mângâie părul bălai şi-i rumeneşte buzele de culoarea şi cu mireasma căpşunilor, uşor întredeschise peste dinții albi

Fata nu este înfricoşată. S-a înălțat pe vârfurile picioarelor lungi, străduindu-se să privească afară, peste pervazul de lemn.

Plopii se zbat neliniştiți… Dâmbovița luceşte în soare.

O turmă şi-un păstor, cu câțiva câini şi-un măgăruş, se târăsc pe câmpie, dincolo de râu.

Deodată, soarele începe să azvârle şuvoaie de sânge la suprafața apei.

Din foişorul înalt, la porțile palatului, achingiul şi valahul de strajă se prăvălesc pe scări.

Povestesc, turburați, ceva, celor din ogradă.

Aga, căpetenia străjii otomane, dă o poruncă. Toată ograda se goleşte de oameni.

Nu rămâne la porți decât un slujitor al palatului.

Porțile se deschid încet.

Ascuns după o perdea, dintr-o încăpere de jos, aga îl întreabă pe un valah:

— Cine-ar putea să fie?

— Mi se pare că numele lui e Bucur!

— Şi nu e urmat de nimeni?

— De nimeni!…

De după o cotitură de drum, printre copacii groşi, pe malul râului, se iveşte Bucur.

Slujitorul de la poartă îl priveşte, cu chipul boțit de mirare şi spaimă.

Bucur îl măsoară de sus şi până jos:

— Unde e aga, căpetenia străjii?

— Cine îl caută?

— Un sol al căpitanului Ion…

— Pentru ce?

— Să stăm puțin de vorbă…

— Îl chem cât ai clipi!… răspunde slujitorul, luând-o la fugă înainte, pe aleea mărginită de plopi, intrând în palat şi vestindu-l pe aga: Spune că este un sol al căpitanului Ion şi-ar vrea să stea de vorbă cu înălțimea ta…

— Nu stăm cu el de vorbă, decât după ce-l legăm! rânjeşte aspru aga.

Călare, cu sabia în mână, Bucur înaintează prevăzător. Murgul îi joacă în buiestru.

La fereastră, Oltea s-a ridicat pe vârful picioarelor.

— Bucure! apucă să strige fata.

Glasul îi este înăbuşit de o palmă neagră şi mare care-i acoperă gura. Brațele fragede îi sunt strânse la spate şi legate cu un ştreang de mătase.

Cel care a făcut acest lucru este eunucul de strajă: un arap mătăhălos, urât, cu buzele groase şi ochii holbați. A pătruns în încăpere, pe nesimțite, cu papucii lui moi. În ogradă, Bucur nu pare să fi auzit strigătul fetei.

Calul său trece mai departe, pe drumul străjuit de plopi, până la scările palatului. Descalecă. Vrea să se urce pe trepte.

Numai că, fără veste, din toate colțurile grădinii, de după tufişuri şi copaci, se ivesc oşteni de-ai lui Radu şi turci.

Lupta se dă pe scări.

Două capete otomane au şi zburat. Un oştean de-al lui Radu a fost străpuns.

Bucur se luptă vitejeşte. Cu sabia, cu pumnalul, cu picioarele. Numai că alți peste douăzeci de oşteni, valahi

şi osmanlâi, se azvârl asupra lui. Copleşit de duşmani, e legat fedeleş.

— Aşa vă trataţi voi solii? îl întreabă Bucur pe aga.

Acesta îi arată o ţeapă înaltă ce se ciopleşte în ogradă. Ţeapa îi va străpunge, desigur, trupul… Îi va sfâşia măruntaiele. Bucur se înfioară. Încearcă totuşi să-şi ţină firea.

Cu o lovitură de picior, este rostogolit până înaintea căpeteniei gărzii palatului, căruia i s-a adus un divan mic în ogradă.

Străjerii valahi de o parte, cei turci, de alta, privesc.

Bucur, silit să se ridice în genunchi, îi înfruntă, cu semeţie, pe călăi.

Întunericul învăluie tot mai mult, în umbrele lui, palatul… Plopilor le tremură frunzele. Râul goneşte, mânios.

Oltea este ţinută de eunuc la fereastră, ca să nu scape nimic din pedepsirea lui Bucur.

Ochii, umbriţi de gene lungi, ai fetei, s-au lărgit de spaimă.

Fata încearcă să ţipe, însă arapul, cu palma lui neagră şi mare, îi striveşte buzele, zăvorându-i izvoarele vorbirii. Cu toate astea, ea izbuteşte să-şi salte puţin capul şi să-l muşte de degete.

Arapul, urlând de durere, o trage de cosiţe. O loveşte cu pumnul, silind-o să îngenuncheze.

Amândoi se tăvălesc pe podele, într-o luptă ai cărei sorţi se văd dinainte de partea cui vor fi.

— Ghiaur spurcat! scrâşneşte, în ogradă, căpetenia gărzii. Spuneai că eşti sol… Vorbeşte acum: ce vrei?…

— În numele căpitanului meu, am venit să ţi-o cer pe Oltea.

Aga se ridică şi îl loveşte pe Bucur cu piciorul în gură.

— De unde ştie căpitanul tău că este la noi Oltea?

Bucur se sileşte, cu buzele învinețite şi însângerate, să râdă:

— I-au destăinuit vântul... şi apele pământului nostru... Căci toate țin cu noi...

Aga îl mai izbeşte o dată cu piciorul:

— Unde e căpitanul Ion? Mărturiseşte, câine! Este singurul mijloc ca să-ți scapi viața...

Şi otomanul îi arată țeapa.

S-au adus câteva făclii. Flăcările îi luminează fața celui prins şi silit să stea în genunchi, în fața căpeteniei otomane.

Umbrele flăcărilor s-au lungit. Au ajuns până la zaplazul înalt.

O umbră se preschimbă în om. Acesta a sărit peste zaplaz. L-a prins pe străjer de gât. Străjerul se face ghemotoc.

Alte umbre se furişează şi se târăsc de-a lungul zidurilor palatului.

Încă un străjer oftează, gâtuit. Umbrele urcă pe scările cotite de lemn, spre foişor.

Străpunşi de pumnale, cei doi străjeri sunt aruncați din foişor, dincolo de porți.

Ivărul lung al celor două porți, care fusese tras după prinderea şi cetluirea lui Bucur, lunecă parcă de la sine înapoi. Porțile se întredeschid.

Bucur începe să fie dezbrăcat. Tragerea în țeapă şi chinurile trupului osânditului trebuie să poată fi urmărite mai lesne.

— Vorbeşte, solule, cât mai e timp! îl ia în batjocură aga.

Bucur se zbate. Se zbate însă zadarnic. Zeci de brațe îl țin nemişcat la pământ, în vreme ce în ogradă se petrece

înjositoarea ceremonie.

În încăperile de sus, arapul şi Oltea încă se luptă. Masa cu zaharicale s-a răsturnat pe podea. Oltea i-a sfâşiat, cu unghiile, obrazul...

Dar ce umbră este aceea care se cațără, agățându-se de fiecare ieşitură din zidurile palatului?

Agățat de grilajul ferestrei, bărbatul se leagănă în văzduh.

Va cădea?... Nu se mai ține decât într-o mână. Va cădea! Nu. S-a apucat şi cu cealaltă de grilaj. Brațul i s-a încordat.

Trupul mătăhălos s-a prăvălit asupra fetei. Fața arapului, mare, unsuroasă, toată zgâriată, luceşte de mulțumire. Arapul se ridică în genunchi. Îi propteşte fetei palma stângă în piept. Cu cea dreaptă o izbeşte peste obraz.

Înălțându-se în mâini, bărbatul cată prin fereastră. Sprijinindu-şi picioarele pe două ieşituri ale zidului, începe să smucească de gratii. Nu izbuteşte să le desfacă. Se cațără pe-o brână, până la fereastra alăturată, lipsită de gratii. Sparge, cu cotul, geamul... Năvăleşte peste arap. Îl apucă de gât şi-l strânge, până ce acesta se învinețeşte.

Oltea i se aruncă la piept:

— Ai venit? Eram încredințată că vei veni... Dar Bucur... Jos e Bucur!... tremură ea, înspăimântată.

Ion o îmbrățişează duios:

— N-ai nici o grijă. Bucur a intrat înainte, singur, anume, ca să atragă luarea-aminte asupra lui, şi noi să putem trece, liniştiți, peste ziduri...

— Dar îl scăpați?

— Îl scăpăm! râde Ion. Numai că trebuie să ne grăbim.

Şi Ion desface de la brâu un colac de frânghie. După

ce leagă un capăt al ei de gratii, cu fata în brațe, începe să coboare.

La poalele zidului se află Năstase.

Ion i-o încredințează pe Oltea:

— Trece-o peste zid şi du-o cât mai degrabă în locul ştiut!...

— Te-aştept! îi şopteşte Oltea.

Năstase o trage pe fată de mână:

— Să fugim!...

*

De trupul lui Bucur se apropie monstruoasa unealtă, în vârful căreia a fost înfipt tăişul de fier al unei lănci.

În încăperea de sus, arapul îşi scutură fruntea. Târâş, în patru labe, ajunge la uşă. Acolo, un şnur de mătase e agățat de un cârlig de lemn. Trage de şnur, cu toate puterile. Clopotul de alarmă se zbate. Se zbate îndelung, scoțând sunete asurzitoare.

Ion şuieră, în ogradă, puternic.

Alexe şi Gheorghe, urmați de toți ceilalți răzvrătiți, se ivesc la porți.

Căpetenia gărzii otomane sare de pe divan. Dă câteva porunci scurte.

Străjerii lui Radu şi otomanii pun mâinile pe arme.

Ion se avântă spre locul unde Bucur aşteaptă să fie tras în țeapă. Îl dezleagă. Țeapa e frântă de Alexe. Gheorghe îl atacă pe aga. Bucur şi-a îmbrăcat cât ai clipi veşmintele şi luptă ca un leu.

Seara s-a coborât. Cu greu se mai deosebesc duşmanii de prieteni.

Gheorghe a doborât pe căpetenia otomană, după ce-l urmărise printr-o mulțime de săli ale palatului.

Deodată, de dincolo de ziduri, răsună un tropot.

— Ce este? se opreşte Ion, ridicând capul şi ascultând.

— O urdie turcească! îi dă răspunsul, din foişor, unul dintre cetaşii de strajă.

Bucur îl loveşte pe-un slujitor de-al lui Radu. Apoi îl întreabă pe oşteanul din foişor:

— Urdie mică, sau mare?

— Cam trei sute de achingii!

— Strângeți-i pe răniți şi să-ncercăm să ne croim drum printre cei care vin! hotărăşte Ion.

Cu sabia în mână, el se avântă în față, spintecând rândurile achingiilor care sosesc dinspre pădure.

Urdia s-a oprit. Rândurile călăreților turci se destramă. Se iscă învălmăşeală. Ceata lui Ion a trecut.

*

Sunt în pădurea Cotrocenilor, lângă moara cea mică de pe pârâu.

— Unde este Năstase? întreabă căpitanul…

— Năstase a fost rănit! se aude o voce. L-am adus eu pe cal…

Ion simte că i se aşează o pânză cenuşie de ceață pe ochi.

— Dar Oltea?

— Fata nu este nicăieri.

Gheorghe se bate cu palma peste frunte.

— Înseamnă că Năstase a fost lovit, înainte de a fi apucat s-o treacă pe Oltea peste zid!

Ion a descălecat. Se îndreaptă către malul pârâului. În lumina lunii, strălucind galbenă pe cer, priveşte apele limpezi care mişcă, fără încetare, roata veche de lemn a morii.

Căpitanului i se pare că, în argintul apei, vede chipul frumos al fetei. Oltea se zbate în brațele eunucului

mătăhălos care-o loveşte cu pumnul în obraz.

Un peştişor curios a sărit spărgând în zeci de unde suprafața apei. Chipul fetei iubite a pierit.

— Mă tem că Oltea a fost pierdută pentru totdeauna! mărturiseşte cu tristețe Bucur.

*

În cortul mare, alb, din pânză de in, cu flamură albastră deasupra, pe-un jilț înalt, de lemn, stă voievodul Ştefan.

— Deci suntem în cele din urmă ceasuri ale zilei de sâmbătă, douăzeci noiembrie, a anului şase mii nouă sute optzeci şi unu de la facerea lumii (1473), murmură liniştit voievodul...

Afară larma taberii, orânduite pe malul pârâului Potoc, în apropiere de Milcov, s-a domolit. S-a făcut noapte. Străjile, prin strigăte înăbuşite, îşi dau de veste una celeilalte că totul este în cea mai deplină ordine

În fața cortului domnesc, s-a ivit căpitanul Ion. Poartă o platoşă de fier şi o mantie albă deasupra.

— Întră, îi spune, zărindu-l, pârcălabul Hărman, aflat în seara aceea de strajă. Măria sa Ştefan te aşteaptă!

Halebardele se feresc în lături. Perdeaua de la intrarea cortului se trage.

Două făclii mari, cu răşină, ard într-o parte şi în cealaltă a cortului. Între ele, pe un scut, sunt agățate armele voievodului: sabia, buzduganul, pumnalul, arbaleta şi tolba de fildeş, bătută în nestemate, plină cu săgeți.

— Apropie-te! îi porunceşte voievodul...

Ion face câțiva paşi. Îngenunchează înaintea lui Ştefan.

— Ridică-te!...

Şi căpitanul se ridică, aşteptând celelalte porunci.

Voievodul îl priveşte lung.

— Ştiu că eşti gata să mori, în luptă, pentru norodul, țara şi domnitorul tău! surâde voievodul...

Pe chipul frumos al lui Ştefan făcliile azvârl o lumină de aur.

— Țara Românească este stăpânită de turci printr-un domn vândut lor, măria ta. Norodul suferă o apăsare străină. Iar cel care ar putea să-l elibereze este ținut în temniță, pe nedrept, de unsprezece ani.

— Inima mea-l plânge pe acest fără de seamăn erou, căpitane Ion. Şi cugetul meu îl osândeşte pe vânzător. A venit însă vremea ca vânzătorul să fie doborât de pe scaunul domnesc al Țării Româneşti!...

Căpitanului i se înviorează chipul...

— De când aştept această vreme, acest cel dintâi pas spre reînscăunarea dreptății, măria ta! Va urma, mai târziu, al doilea...

— Şi cel de-al doilea pas cine-l va împlini?

— Chiar eu, măria ta!...

— Nu uita însă că Radu este totuşi un domn... un Basarab...

— Radu este un uzurpator, înscăunat de străini, răspunde curajos Ion.

— Crezi că ai dreptul să-l pedepseşti tu?

— Eu împlinesc un jurământ. Iar brațul meu s-a înarmat în numele măriei sale Vlad, acela care întruchipează pentru noi, în acest veac, întâia şi cea mai arzătoare năzuință a noastră... Aşa cum întruchipezi şi măria ta...

Măria sa zâmbeşte văzând înflăcărarea tânărului:

— Şi care este această întâie şi cea mai arzătoare năzuință?

— O ştii, măria ta, mai cu temei ca mine. Neatârnarea de nici un neam străin…

— Pentru împlinirea acestei neatârnări, sunt gata să v-ajut. Îl vom goni pe Radu. Şi-l vom urca, deodată, în scaun, pe Laiotă… Pe urmă vom vedea…

— Să fie cum crede măria ta că-i bine…

— Otomanii şi Radu sunt dincolo de Milcov.

— Ceata mea este gata! Aşteaptă numai semnul…

— Mâine, duminică, în revărsatul zorilor, pornim!

— Dă-ne nouă, muntenilor, măria ta, îngăduința să fim în cele dintâi rânduri!…

Voievodul se uită țintă la căpitan, cu ochii lui albaştri:

— Aveți îngăduința!…

Ion îşi apucă mânerul săbiei şi-l strânge.

— Şi-n câte zile, dacă pot îndrăzni să-ntreb, socoteşte măria ta că vom pătrunde în cetatea de scaun a țării?

— În patru sau cinci zile, vom păşi în palatul domnesc. Acolo te-aşteaptă cineva!…

Lui Ion îi bate inima repede, mai repede decât oricând.

— Cine, măria ta?

Voievodul Ştefan îi pune palma pe umăr:

— Aceea pe care ai căutat-o atâta timp zadarnic şi-o socoteai pierdută…

— Măria ta vorbeşti de Oltea?

— O iscoadă de-a noastră a aflat că fata se găseşte în palatul domnesc. Ali-beg a lăsat-o lui Radu, pentru o mai bună pază.

— Măria ta… de-am ajunge mai iute!

— Cu-atâta vom ajunge mai repede, cu cât ne vom pricepe mai bine să biruim duşmanul…

— Vom ajunge sau vom muri, măria ta!

*

Nu mai ningea.

În schimb, gerul se prefăcuse într-un cleşte, sub a cărui strânsoare dureroasă copacii începuseră să trosnească

Lupii ajunseseră foarte aproape; dar încetaseră să mai urle.

Se opriseră undeva, în desişurile codrului înzăpezit, şi pândeau. În chip cu totul de neînțeles – aşa cum spune şi cântecul în care ni se povesteşte această neobişnuită întâmplare, armăsarul, cu ținuta lui semeață şi dârză, înfricoşase fiarele.

Negru le auzea, cu toate astea, fălcile clănțănind, şi uneori zărea câte-o pereche de cărbuni aprinşi ațintindu-l...

Piciorul îi înțepenise şi şchiopăta uşor. Aceasta însă nu îl împiedica să se rotească, în jurul trupului oşteanului, sforăind neliniştit.

Deodată se opri tulburat. Îşi ciuli urechile. Adulmecă aerul şi necheză prelung.

«Nu vă apropiați. Sunt gata de luptă!» părea că îi previne pe lupi.

Stăpânul rămase la fel de nemişcat, la picioarele lui.

Armăsarul îl privi iar cu ochii săi mari, negri, catifelați şi cu un fel de înduioşare aproape omenească.

Îi linse rana obrintită. Se aplecă mai mult şi îi pipăi, cu botul umed, fața.

Stăpânul încă mai trăia. Armăsarul îi apucă între dinți gulerul mantiei. Se încordă şi începu să-l tragă.

Trupul lipsit de vlagă al rănitului se mişcă. Buzele lui înghețate rostiră un cuvânt.

Calul se opri.

— Oltea! repetă rănitul cuvântul rostit mai înainte.

Armăsarul îşi privi iarăşi un timp stăpânul nemişcat.

În cele din urmă se hotărî. Îl apucă din nou de gulerul mantiei. Îl trase mai departe, încet, prevăzător.

*

Berbecii lovesc în porți. Câte patruzeci de oşteni țin în mâini un berbec. Când izbesc, porțile se cutremură. În totul sunt şase berbeci. Toți lovesc în acelaşi timp.

Dreptul de a intra cei dintâi pe porțile cetății l-au căpătat voinicii lui Ion.

Cu trei zile în urmă, duminică, la douăzeci şi unu noiembrie, în zori, oştile moldovene, în frunte cu domnitorul Ştefan, au trecut Milcovul…

În locul ce se cheamă Izvorul Apei, măria sa Ştefan a trimis mai întâi purtători de cuvânt călări.

Unul era cărturarul Țamblac.

Celălalt, grămăticul Farmă.

Unul din partea moldovenilor. Celălalt purtând gândul muntenilor luptători pentru neatârnare.

Un trâmbițaş a dat sunet. Sunetul s-a răspândit cu vuiet prin văzduh, peste pământ şi apă.

Cărturarul Țamblac, ridicându-se în scări, i-a strigat domnitorului Radu că, spre folosul său şi cu țelul de-a nu se mai vărsa sânge nevinovat, de-o parte şi de alta, să părăsească, urmat numai de trei boieri credincioşi, câmpul de bătaie. Să treacă, dacă pofteşte, prin Bucureşti. Să-şi ia averea şi familia. Să plece unde-o şti.

A luat, după aceea, cuvântul grămăticul Farmă, cerându-le oştenilor domneşti şi boiereşti să iasă de sub ascultarea lui Radu.

— Radu nu este altceva decât o unealtă a turcilor, care vă stau în spate. Prin glasul lui vorbeşte Mahomed. Şi cei care îi vor rămâne credincioşi vor fi pecetluiți ca

vânzători de neam. Nici unul nu va fi cruțat…

Mai multe steaguri de călăreți, la auzul acestor cuvinte ale lui Farmă, şi-au luat zborul, sosind în tabăra lui Ştefan.

Dar tot atunci, comisul Mihail a făcut semn unui arcaş.

Acesta şi-a pus o săgeată în arc. A țintit-o spre Farmă. Săgeata însă l-a nimerit din greşeală pe trâmbițaş.

De mânie, grămăticul, fără să şovăie, deşi obişnuit mai mult cu pana de scris decât cu armele, şi-a pus de asemenea, în arbaletă, o săgeată. Cu toate că boierul care făcuse semnul uciderii încercase să fugă, a tras în urma lui.

Mihail a ridicat mâinile. S-a prăbuşit cu fața în țărână, strigând ceva neînțeles de Farmă şi Țamblac.

Paşa, conducătorul oştii turceşti, pe nume Evrenos, a răcnit şi el, tare, pe limba lui, ceva.

Radu cel Frumos tremura ca varga. Zărindu-l pe căpitanul Ion tremura.

— Nu vei scăpa! i-a strigat Ion lui Radu.

Între timp, domnitorul Ştefan care văzuse totul de pe înălțimea unei movile şi-a ridicat sabia. Sabia lui a strălucit, în lumina zorilor, ca o flacără.

Cele douăsprezece cete ale sale, fiecare alcătuite din câte o mie de oşteni, s-au mişcat, ca un om.

Urdiile turceşti, de ieniceri, spahii şi achingii, şi cetele boiereşti şi domneşti ale lui Radu le-au întâmpinat, duduind.

Ciocnirea s-a sfârşit cu biruința lui Ştefan, iar Radu, care toată vremea dăduse dosul, de teama căpitanului Ion, cu oastea câtă îi mai rămăsese, nu s-a putut opri până la Bucureşti.

Acolo, s-a zăvorât în dosul meterezelor de lemn şi

pământ, apărarea cetăţii încredinţând-o marelui logofăt Stan şi marelui vornic Dragomir.

Berbecii nu încetează să lovească în porţi.

Nori de săgeţi şi lănci coboară asupra celor care i-au mai rămas credincioşi voievodului Radu.

Din dosul meterezelor se aud strigătele locuitorilor Bucureştilor care, sătui de turci, le cer oştenilor lui Stan şi Dragomir să se predea.

A început cel din urmă asalt.

Oastea moldovenească şi cetele lui Ion străbat prin şanţul umplut cu apă. Sar peste valul de pământ. Ion ia cu asalt meterezele.

Porţile au fost sparte.

Marele logofăt Stan, marele vornic Dragomir, ceilalţi boieri şi mâna de oşteni credincioşi lor se recunosc învinşi.

Steagul alb s-a înălţat pe porţile palatului domnesc şi flutură în vânt.

Ion a intrat cel dintâi în palat, deschizând drumul lui Luca Arbore, un boier moldovean, şi căpitanului Ţamblac.

Căpitanul cunoaşte toate cotloanele palatului. Îi caută pe Radu cel Frumos şi pe Oltea.

Dar domnul vânzător a fugit. Pasărea mincinoasă a scăpat.

La adăpostul întunericului, s-a strecurat printr-o ieşire tainică. A izbutit s-ajungă la Giurgiu, unde s-a pus sub ocrotirea stăpânilor lui turci.

A fugit părăsindu-şi boierii, oştenii, topuzul (Măciucă scurtă, îmbrăcată în argint şi bătută în nestemate, ce se da, ca semn al puterii, de către sultan, domnitorilor supuşi lui, odată cu sabia, tuiul şi calul împărătesc) de voievod, ba până şi familia (pe doamna şi cele două fetiţe

ale lor, una dintre acestea, Maria-Voichița, fiind de o mare frumusețe).

Chiotele oştenilor moldoveni şi-ale voinicilor lui Ion zguduie bolta.

Bucureştii îl primesc pe măria sa Ştefan.

Îl primesc cu slavă.

Toate clopotele bat. Toate clopotele cântă.

Numai că, alături de domnitorul Ştefan, nu călăreşte măria sa Vlad, ci Laiotă Basarab.

Mitropolitul şi toți boierii țării, plecați şi umiliți, îi întâmpină, în timp ce Ion aleargă pe sălile palatului domnesc, strigând:

— Oltea!... Unde eşti, Oltea?...

Într-o odăiță din partea cea mai dosnică a palatului, Oltea îi dă bătrânei foste doamna Maria cele din urmă îngrijiri.

Numai datorită rugăminților sale – până la săvârşirea ei – mai rămăsese Oltea în palatul domnesc.

Căpitanul pătrunde în odăiță.

— Ioane!... se ridică fata de lângă bătrână. Buna noastră doamnă Maria... şi izbucneşte în lacrimi.

În clopotnița bisericii domneşti bat clopotele puternic.

Bătrâna îşi întoarce ochii albaştri, înfundați în găvanele vinete de sub frunte, către noul venit.

— Îl blestem pe fiul meu Radu! Îl blestem!... scrâşneşte ea crunt.

Mulțimea vuieşte pe ulițe.

Dinspre biserica Sfântului Gheorghe, măria sa Ştefan şi Laiotă Basarab-Bătrânul, urmați de cincisprezece boieri moldoveni şi munteni, pornesc către palat, trecând pe malul Dâmboviței.

Neguțători, meşteşugari, dar şi țărani din satele împrejmuitoare, bărbați, femei şi copii aleargă pe ulițe.

Se aud cel mai adesea strigătele:
— Trăiască măria sa Ştefan!
Iar rar şi fără vlagă răsună:
— Trăiască măria sa Laiotă Basarab!
Şi, cu mai multă însufleţire, mulţimea aclamă:
— Trăiască viteazul Ion!... Căpitanul Ion!... Căpitanul Ion!...
Cine n-a auzit, cine nu cunoaşte, cine nu ştie câte lupte a dat şi câte isprăvi a săvârşit credinciosul căpitan al lui Vlad?
— Trăiască Ion!... Căpitanul Ion!... Căpitanul Ion!...
Clopotele bat!...
Laiotă Basarab-Bătrânul îşi întoarce capul spre căpitan.
Oricine îşi dă seama că Ion nu-l va sluji pe Laiotă Basarab, pe care el îl socoteşte doar un locţiitor ai domnitorului legiuit. Laiotă Basarab cată cu ură spre Ion.
Clopotele bat!... Clopotele bat!...
Din mijlocul mulţimii, Oltea îl priveşte pe Ion. Îşi flutură mâna.
Căpitanul o zăreşte.
Bat clopotele... clopotele...

*

Amândoi, Oltea şi Ion, au îngenuncheat la mormântul fostei doamne Maria din insula mare a Oltului.
Copacii şi tufişurile au fost potopite sub zăpadă.
Ion este înveşmântat în mantia lui albă. Capul gingaş al fetei i se odihneşte pe umăr.
Biserica şi chiliile sunt pustii. Şindrila de pe acoperiş este smulsă de vânt. Zăpada pătrunde în chilii.
— Iartă-mă, măicuţă, se roagă căpitanul la mormântul

bătrânei foste doamne a țării, că nu am putut încă să împlinesc pedeapsa ce se cuvine aceluia ce şi-a vândut tara, şi-a întemnițat fratele şi şi-a ucis mama.

*

Cerul este apăsător, plumburiu.

Urmele luptelor ce s-au dat între turci şi oastea puțină şi slabă a lui Laiotă Basarab, după plecarea lui Ştefan la Suceava, se văd pretutindeni.

Rânduri dese şi lungi de țepe se ivesc din zăpadă, ridicând în văzduh pe pârcălabii şi dregătorii lăsați de domnitorul Moldovei în toate cetățile muntene.

Înaintea căpitanului, s-au ivit, călări, Bucur, Alexe, Gheorghe şi Năstase – acesta din urmă cu brațul înfăşurat într-o pânză de in şi cu urme de răni pe chip.

Flăcăii îi arată căpitanului o țeapă, în care a fost tras Farmă. De gât, călăii i-au atârnat un ceaslov, cu tartaj de lemn, pe care a fost zugrăvit un diavol...

— Radu cel Frumos, după ce a fost readus în Bucureşti de ieniceri, a poruncit ca tragerea în țeapă să se facă într-un asemenea fel, încât grămăticul să se chinuiască, pe puțin, trei zile... îi povesteşte Alexe.

Ion îl priveşte țintă:

— Sărmanul grămătic!

— Suflet fără prihană! murmură Năstase, şi câtă carte latinească ştia!...

— Ce? Numai latinească? rosteşte Gheorghe. Dar nemțească, bulgărească şi-a altor neamuri nu cunoştea?

— Singura lui năzuință a fost libertatea... mai glăsuieşte Bucur.

— Şi singura credință: adevărul! încheie vorba Ion.

Groapa a fost săpată. Grămăticul zace, lungit, în mormânt.

— Odihnească-se în pace! spune Ion.

Fiecare dintre voinici ia în pumn câte un bulgăr de țărână şi îl aruncă peste trupul lui Farmă.

— Odihnească-se-n pace! murmură toți.

*

Este duminică. Clopotele de la biserica domnească parcă se jeluiesc.

Pe porțile cetății, voievodul Radu iese, însoțit de un agă, marele logofăt Stan, marele vornic Dragomir şi-o gardă mare de oşteni valahi şi otomani.

Marele logofăt Stan, marele vornic Dragomir şi alți boieri mari ai lui Radu, după victoria lui Ştefan, se prefăcuseră că trec de partea lui Laiotă-Bătrânul…

Însă reîntorcându-se Radu cu turcii, îi juraseră iarăşi credință fostului lor stăpân.

Caii păşesc domol, în sunetele țarțamurilor şi al tacâmurilor de argint şi aramă, cu care sunt împodobiți.

În urma domnitorului şi a suitei lui vin şapte sănii cu coviltir, trase de câte şase perechi de cai albi, de asemenea împodobiți cu pene colorate şi cioltare[29] din piele şi postav.

Cea dintâi sanie poartă, în sipete de fier, birul – în totul zece mii de galbeni zimțuiți, sultanini.

Mahomed, în aceste împrejurări tulburi, nu vrea să mai aştepte şi cere, de la bun început, aurul…

Restul de sănii sunt încărcate, până la coviltir, cu fel şi chipuri de daruri, cu blănuri de vulpe, jder, helge şi sobol, pânză de in şi cânepă, săbii, scuturi de fier, platoşe, hamuri, frâie, ceşti de argint, cuțite, filigene, ibrice şi alte podoabe prețioase.

---

[29] Aşternuturi care se puneau sub şa.

Cele mai multe dintre toate aceste daruri sunt menite sultanului şi marelui vizir.

O parte dintre ele, ca şi cei patruzeci de cai, din cea mai bună rasă românească, aceea de Craiova, vor bucura însă inimile lui Ali-beg şi Soliman Hadâmbul...

De altfel, nu Ali, ci Soliman, beglerbegul Rumeliei, comandantul tuturor trupelor din partea europeană a imperiului, a fost acela care l-a izgonit pe Laiotă-Bătrânul, cel înscăunat de Ştefan, readucându-l în locul lui pe Radu.

Hadâmbul, friguros, îmbrăcat în trei rânduri de blănuri, şi Ali-beg, acela ce se socotea stăpân al Țării Româneşti, îl aşteptau în dimineața aceasta pe domnitor la Giurgiu, cu darurile şi tributul anual...

Radu se bucură acum, nu numai de ocrotirea sultanului, a marelui vizir şi a lui Ali-beg, ci şi a beglerbegului Rumeliei, vestitul şi atotputernicul Hadâmb.

Iar Soliman Hadâmbul i-a făgăduit că, nu peste mult timp, oştile împărăției vor intra în Moldova. Ştefan va fi răpus. În locul lui, vor aşeza în scaun pe un nou domnitor, supus sultanului, dacă nu cumva vor preface acest colț de pământ în paşalâc turcesc. Iar Radu îşi va putea recăpăta tezaurul, pe doamna şi cele două fete, luate de Ştefan al Moldovei şi duse la Suceava.

Tabulhaneaua cântă. Tumbelechiurile[30] bat.

Radu – dorind să-i facă plăcerea lui Soliman Hadâmbul – a poruncit să i se cânte, pe drum, numai din instrumentele turceşti.

Pe măsură ce alaiul lui Radu se depărtează spre Giurgiu, clopotele din Bucureşti se aud sunând tot mai

---

[30] Perechi de tobe mici, din metal.

stins… tot mai dureros…

Au trecut peste pârâul Sălaşu!… Se apropie de pădurea Ciocloavele.

Săniile scârțâie pe zăpada ce scânteiază, orbitor, sub soare. Tabulhaneaua cântă şi tumbelechiurile bat.

— Nu mai avem mult, şi-ajungem la Giurgiu! se bucură Radu.

Marele logofăt Stan îşi plescăie limba:

— Hadâmbul trebuie să ne fi pregătit un ospăț!…

Marele vornic Dragomir râde.

— Aducem aur, nu glumă!…

Alexe a şuierat la semnul lui Ion.

Cei dintâi călăreți, care deschid alaiul lui Radu, se opresc.

— S-a auzit un şuier! rosteşte marele logofăt.

Ochii lui Dragomir s-au albit.

Aga, comandantul spahiilor din garda lui Radu, strigă ceva, pe turceşte.

Pădurea bătrână şi înzăpezită, în locul acela pe unde trece şleaul, face o cotitură.

În partea din față a şleaului, se iveşte Bucur. Un mănunchi de călăreți îl urmează.

— Prinde-i! îi strigă, gâtuit, Radu lui Dragomir.

Dragomir ridică sabia. Cincizeci de oşteni îl urmează. Toți pornesc în galop.

Dar alți răzvrătiți se arată, în frunte cu Alexe, trecând peste pârâu. Pe aceştia îi urmăreşte marele logofăt.

Din spate, se arată însă Năstase, cu un alt mănunchi de voinici.

— Pentru luminăția sa sultanul! în numele semilunii! porunceşte aga.

Vodă a rămas descumpănit, lângă căruțe, rotindu-şi calul de colo până colo, păzit doar de cincisprezece

oşteni.

S-ar întoarce la Bucureşti. Sau, mai bine, ar porni în goană spre Giurgiu. Nu vrea să lase căruțele de izbelişte.

După o scurtă luptă între cetaşii lui Bucur şi-ai lui Alexe, cu oştenii lui Stan şi Dragomir, răzvrătiții dau semne că sunt înfrânți.

Pornesc către pădure, cu caii în galop.

La fel se întâmplă lucrurile şi cu voinicii lui Năstase. Aceştia sunt urmăriți, prin hățişuri, de turci.

Zgomotele harței se depărtează. Radu se înfioară. Îşi duce mâinile la tâmple. Nici nu-i vine să creadă că a putut să aibă loc o asemenea neaşteptată întâmplare.

Să fie oare chiar răzvrătiții lui Ion? Dar căpitanul, după câte aflase el, se afla în Moldova!

Ori?... îşi ia mâinile de la tâmple.

Se uită spre pădure.

Dinspre pădure, venind în trap grăbit, îl zăreşte pe Ion. Este urmat numai de Gheorghe.

Lui vodă i-a pierit răsuflarea.

Îşi ridică mâinile, cu palmele deschise către duşmanul său:

— Ne-am războit destul, căpitane Ion!... strigă el...

La început, Ion nu-i răspunde. Pasul calului său nici nu se iuțeşte, nici nu încetinează.

Grumazul armăsarului este îndoit ca o coardă.

În mâna dreaptă, Ion ține sabia şi, în cea stângă, frâul...

— A venit vremea să dai seamă pentru toate faptele tale!

Pe vodă îl năpădeşte o sudoare rece.

— Ceea ce-a vrut să facă Vlad a fost o nebunie!... bâiguie el...

Căpitanul se întunecă:

— Să nu rosteşti numele lui… Tu nu ai dreptul… Pentru noi numele acesta este sfânt!

Radu simte că totul se sfârşeşte.

Ion a ajuns înaintea voievodului, la numai douăzeci de paşi.

Din depărtare – dar slab ca o părere – abia se mai aude zgomotul luptei.

— Te fac boier… mare spătar… mare logofăt… îți dau tot ce doreşti… bolboroseşte Radu. Lasă-mă-n viață!… Şi nu va fi pe lume un om mai fericit decât tine…

— Ia sabia în mână şi apără-te!

Radu înțelege că nici o cale de scăpare nu se mai află.

— Loviți-l!… țipă el, atunci, spre cei cincisprezece oşteni, gata să se răstoarne din şa de-atâta încordare.

— Dați-vă la o parte, le porunceşte Ion. Şi nu vă legați soarta de vânzătorul acesta căruia, astăzi, i-a sunat ceasul!

— Adevărat! Voievodul acesta n-a fost decât o slugă a duşmanilor țării!… rosteşte unu!…

— Jurământul în fața lui nu are nici un preț, recunoaşte altul…

— Şi nu de frică… ci, pentru împlinirea dreptății… trecem de partea ta, căpitane Ion!

— Nu mă părăsiți! Nu!… țipă Radu şi, arătând căruța unde se află birul, adaugă: Vă voi scălda în aur!…

Doar trei oşteni i-au rămas credincioşi. Aceştia sunt dezarmați şi cetluiți în ştreanguri.

— De vreme ce nu ai altceva mai bun de făcut decât să lupți, apucă în mâini sabia! îl sfătuieşte Ion. Poate mă birui, şi-atunci rămâi în viață…

Dar Radu, ca şi odinioară, îşi întoarce calul şi fuge.

Căpitanul îl urmăreşte.

Azvârle lațul… Îl prinde. Îl trage de pe şa.

Domnul se ridică. Îşi smulge de pe gât lațul... Porneşte mai departe pe jos, în goană, clătinându-se.

— Nu mă omorî! strigă el... Nu mă omorî! Calcă-mă în picioare. Fă-mi orice, dacă vrei, dar nu mă omorî...

Ion îl loveşte cu biciul...

Picioarele lui vodă se împleticesc.

Altă plesnitură i se încolăceşte pe ceafă.

Voievodul fuge. Ar vrea să aibă aripi.

Pe câmpia ninsă, umbrele celor doi, a lui Radu pe jos şi a lui Ion, călare, lovindu-l cu biciul, se depărtează mereu.

Toți, prieteni şi duşmani, îi privesc uluiți.

Radu a obosit. E tot plin de sudoare.

Chipul frumos al domnitorului s-a schimonosit. O dungă adâncă, vânătă, i s-a săpat pe frunte. A căzut în genunchi:

— Iartă-mă!... iartă-mă!...

Dinspre pădure, ceata de răzvrătiți se întoarce. Nici unul dintre oştenii marelui logofăt, marelui vornic şi nici dintre otomani n-a scăpat. Trupurile lor zac în pădure.

Voinicii înconjoară, într-un cerc larg, locul unde Ion se găseşte față-n față cu Radu.

Ion a descălecat. Scoate de la oblânc o altă sabie şi i-o întinde lui Radu.

Acesta o ia în mână. Pe urmă o azvârle. Se ridică şi-o ia din nou la fugă.

Se clatină. Cade. Se ridică. Şi din nou fuge.

Ion se ia după el... Merge pe jos, cu sabia în mână, urmându-l fără grabă.

Toți călăreții vin după el, la pas.

Şi Radu fuge... fuge... fuge...

Dinspre movila înconjurată cu valuri de pământ a Bucureştilor se aud rar, rar de tot şi încet, sunete de

clopot, ca pentru îngropăciune. Sunt clopotele de la biserica domnească.

Şi Radu fuge… fuge… fuge…

A ajuns până la malul prăpastiei, din marginea pădurii Ciocloavele.

Priveşte în urmă.

Cu sabia în mână, Ion se apropie de el…

Radu i-a întors spatele. Nu ştie încotro s-o mai ia.

Îşi pierde cumpăna. Se dă de-a rostogolul… Ajunge până jos, unde se izbeşte de-o piatră..

Clopotele bat!… Clopotele sună!…

Unul dintre cei trei oşteni rămaşi credincioşi – care fuseseră dezlegați între timp, după ce li se luaseră armele – se coboară în prăpastie şi îi închide ochii.

Bucur arată săniile:

— Şi cu ele ce facem?

— Birul către Poartă şi tot restul de avuție le vom ascunde într-un loc ştiut numai de noi. Vor fi de trebuință măriei sale Vlad.

*

Lumini parcă smălțuite în toate culorile curcubeului îi joacă rănitului sub ochi.

O coroană de aur se rostogoleşte pe zăpadă. Luceşte orbitor. Este coroana măriei sale Vlad.

Ion se repede s-o prindă. Aleargă după ea.

Coroana se rostogoleşte. Se rostogoleşte pe-o vale.

În vale se află Radu. Acesta deschide brațele. Coroana i-a căzut în brațe. Ion, Bucur, Alexe, Năstase şi Gheorghe l-au înconjurat pe Radu. Dar, ca într-un fel de cerc magic, nu se pot apropia de el…

Muzicanți nevăzuți au început să cânte. Radu, Ali-beg şi Soliman Hadâmbul s-au prins de umeri şi joacă. În

jocul lor s-a ivit Laiotă Basarab. Joaca pare un fel de sarabandă drăcească.

Laiotă Basarab, rânjind, îi smulge coroana lui Radu. Coroana îi scapă şi se rostogoleşte, din nou, pe vale.

Căpitanul Ion, singur, cu o sabie al cărei tăiş este tocit de luptă, aleargă după coroană.

Departe, mic în zare, îl vede pe măria sa Vlad, îmbrăcat în negru.

Coroana se rostogoleşte. Se rostogoleşte. Ion vrea să-l vestească pe măria sa Vlad.

Coroana se rostogoleşte, însă, mai departe.

— Coroana dăruită de oropsitul neam valah măriei sale Vlad!... Coroana!... şopteşte rănitul...

Totul i se învârteşte însă sub ochi.

*

Măria sa Vlad şi Ion călăresc alături, pe marginea unui lac. A venit vara. Frunzişul bogat al sălciilor se pleacă deasupra oglinzii lacului.

— Ochii iubitei mele seamănă la culoare cu lacul acesta verde, bătut de soare, spune Ion.

Domnitorul râde. Râde şi Ion.

— În ființa Oltei sunt înmănuncheate bunătatea Roxanei, frumusețea Voienei şi gingăşia Parei! urmează Ion.

— Aşa este! dă din cap voievodul...

Amândoi călăresc în galop, pe colina plină de miresme şi flori.

*

Armăsarul îl trage pe rănit, încet, cu răbdare. Trupul acestuia lasă o urmă adâncă prin zăpadă. O urmă pătată cu sânge. Gulerul oşteanului îi scapă calului din

dinți, îl apucă din nou. Şi iar îi scapă.

Lupii vin mârâind, lingând cu limbile lor lacome şi roşii zăpada însângerată.

Păstrează mereu aceeaşi depărtare, nescăpându-i însă din ochi.

*

Rănitului i se pare acum, în fierbințeala lui, că se află la o încrucişare de drumuri şi se desparte de Oltea.

Fata i-a întins o cununiță din floare de sulfină.

— E ziua ta, spune ea. Ți-am împletit, ca-n fiecare an, o cununiță...

— Vei fi mireasa mea! îi răspunde el...

— Tu nu ştii, urmează ea şăgalnic, dar eu încă de mică mă gândeam că am să fiu a ta...

Ion o sărută blând pe obraji şi pe ochi.

— Când mă întorc, facem o nuntă mare...

Oltea se înveseleşte.

— Eu voi purta o rochie albă şi flori de lămâiță. Iar tu veşmântul de oştean...

— Măria sa ne va fi naş!...

Dar iarba şi frunzele copacilor au dispărut. Totul e alb şi nins.

— Şi dacă măria sa nu va putea veni? se îngrijorează Oltea. Dacă regele Mateiaş nu-i va da drumul din temniță?

— Domnitorul Moldovei s-a întâlnit cu regele Mateiaş. Egumenul a mărturisit tot. Papa şi principii creştini recunosc nedreptatea care i s-a făcut măriei sale Vlad. El se va-ntoarce să împlinească visul de totdeauna al neamului valah...

— Când va ieşi din temniță?

— Se poate să fi şi ieşit.

— Îl va goni pe Laiotă?

— Laiotă i-a vândut, ca şi Radu, pe valahi, turcilor. Trebuie să plece.

Fata se strânge la pieptul logodnicului său:

— Rămâi încă puțin!... Spune-mi, ai mai iubit vreo fată?

Ion o sărută pe gură.

Oltea i se smulge din brațe. Buzele îi sunt roşii şi umede. Cosițele i s-au despletit. Ochii îi scapără. Îl priveşte, ca o pisică sălbatică.

— Ai mai iubit?...

— Nu, râde Ion. Pe nici o altă fată n-am iubit-o aşa cum te iubesc pe tine...

— Juri?

— Jur!...

Printre norii bolovănoşi de pe cer, soarele a făcut o spărtură. Copacii ninşi au căpătat veşminte de lumină şi aur. Ion a prins-o de mâini pe fată. O învârteşte în soare. Oltea râde... râde... râde...

Negru nechează scurt. Zăpada parcă a început să ardă sub razele soarelui cu dinți.

Joaca se curmă.

— Trebuie să plec!

— Trebuie... trebuie... se alintă fata. Câteva minute mai mult sau mai puțin...

— E târziu! spune căpitanul...

— Întoarce-te cât mai degrabă! îl imploră ea, săltându-se pe vârful picioarelor şi sărutându-l...

Pământul, aerul, soarele, copacii, zăpada şi Negru se învârtesc cu ei amândoi.

Ion îi desface de după grumaz brațele şi se apropie de Negru.

Armăsarul freamătă mulțumit.

Găpitanul sare în şa.

Norii au acoperit din nou soarele.

— Te aştept!... îşi flutură Oltea năframa.

Calul porneşte în galop, azvârlind în urmă, cu copitele, bulgări prăfuiţi de zăpadă.

Căpitanul întoarce capul... Oltea se face tot mai mică, fluturându-şi mereu năframa, ca aripa unui porumbe!...

— Oltea!... Oltea!... Oltea!... şoptesc buzele lui.

*

Armăsarul izbuteşte să-şi ducă stăpânul o bună bucată de drum, urmărit îndeaproape de haită.

Lupii se iveau când ici, când colo, sticlindu-şi ochii de după copaci.

Erau nouă lupi cenuşii, între care două lupoaice şi doi pui mari, de toamnă, bălţaţi.

Unul dintre lupii cei mari urlă. Urletul lui sună aţâţat.

Armăsarul îşi lasă şi el o clipă stăpânul... Şi, ridicându-şi capul, parcă mirat, nechează.

Cu coada în vânt şi gâtul încordat, porni în trap spre lupi.

Aceştia dădură înapoi, mârâind. Numai unul dintre cei doi lupani, luându-şi inima în dinţi şi făcând un ocol, încearcă să ajungă, prin spatele copacului, la rănit.

Toţi ceilalţi lupi, care ştiau pesemne despre ce era vorba, încetaseră să mai mârâie şi, aşezându-se pe labele de dinapoi, aşteptau. Lupanul se târî... se târî... şi, dintr-o dată, se repezi.

Vru să-l înşface pe bărbat de braţ. Dar, în aceeaşi clipă, armăsarul, care simţise duhoarea puiului de lup, se întoarse, îl izbi cu picioarele în cap. Îi sparse ţeasta. Şi lupul, dându-se pe spate, începu să chelălăie ca un căţel...

Întreaga haită se porni să urle.

Lovindu-l încă o dată cu copitele din spate, armăsarul îl azvârli pe lup până în mijlocul haitei, pe care-o părăsise.

Înfuriați, fiindcă lupanul fusese greu rănit, dar neputându-se stăpâni – aşa cum se întâmplă, de obicei, cu acest fel de fiare, când una dintre ele este pe moarte – ceilalți lupi începură să-l sfâşie. Pânda se terminase printr-un ospăț.

Mârâind mânioşi, însă plini de plăcere, lupii se îndestulau cu carnea celui mai tânăr dintre ei.

Folosindu-se de acest răgaz, armăsarul apucă gulerul mantiei în dinți şi începu să-şi târască stăpânul mai departe.

*

Trec, în galop, prin Bran.

Măria sa Vlad priveşte cu tristețe zidurile cenuşii şi înalte ale castelului, în acest loc, cu paisprezece ani în urmă, a fost întâmpinat de generalul mercenar Giskra.

De-aici – datorită uneltirilor fratelui său Radu, cel vândut turcilor – a fost purtat sub pază până la Vişegrad.

Pârcălabul cetății îl aşteaptă pe domn, la porți, cu pâine şi sare. Un ospăț a fost pregătit. Trâmbițele sună, puternic, onorul… Măria sa face însă semn că nu se opreşte.

— N-avem vreme… prea lungă ne-a fost aşteptarea!… îi spune el lui Ion, care se află alături.

Calul său galopează mai departe.

Tit – slujitorul voievodului – şi Mihailo – scutierul său – cată şi ei încruntați către zidurile de piatră ale cetății.

Bucur e căpetenia gărzii măriei sale Vlad. Şi Gheorghe – noul grămătic. Alexe ține loc de medelnicer şi paharnic. Iar Năstase duce în mână steagul, pe care e țesut, cu fir roşu de aur, vulturul legendar al lui Negru Vodă.

Urmează restul de valahi şi ceata de oşteni străini – cei mai mulți dintre ei fiind sârbi – având în fruntea lor pe căpitanul Iacşici.

În ultimii doi ani, de când e iarăşi liber, domnitorul valah l-a ajutat pe rege să străbată multe primejdii.

A luptat contra lui Mahomed în Serbia; la Şabaț. Apoi – împreună cu Vuç, alt vestit luptător – în Bosnia, la Srebrenica şi în alte nenumărate locuri, biruindu-l pe Ali-beg, aducând prăzi bogate şi băgând spaima în turci.

Faima lui de viteaz s-a răspândit din nou pe tot cuprinsul lumii. Papa şi dogele Veneției l-au încărcat cu laude. Şi mulți bărbați destoinici au alergat îndată, cerându-i să-i primească sub flamurile lui.

Dar, greul luptei, alături de măria sa, l-au îndurat, la drept vorbind, tot numai voinicii lui Ion.

Iată de ce şi măria sa Vlad îi ține mereu în preajmă şi în cea mai mare cinste pe căpitanul Ion şi pe vitejii lui.

Acum gonesc cu toții spre casă. Se apropie ceasul mult aşteptat. Ion nu se gândeşte decât la Oltea. Doi ani au trecut de când n-a mai văzut-o.

Rareori a putut să-i scrie. Însă la Buda, de fiecare dată, în ziua de Sânziene a primit – trimisă cine ştie cum şi cu câte greutăți – câte o cununiță din floare de sulfină.

«Oltea!... Oltea!...» şopteşte inima lui.

Un cântec se înalță.

Voinicii cântă în cor. Îşi cântă năduful acestor ani:

Amară străinătate,
Mult eşti tu fără dreptate.
Am umblat țările toate
Şi de bine n-avui parte.
Din tinerețele mele,
Trăiesc în lume cu jele.
....
Jelui-m-aş munților
De dorul părinților.
Jelui-m-aş brazilor,
Vai! de dorul fraților;
Jelui-m-aş florilor
De dorul surorilor!
Jele, jele, câtă jele,
De dorul mândruței mele!...

Măria sa Vlad spune:

— Îi veți întâlni acum pe toți cei dragi ai voştri, şi după biruință veți fi fericiți laolaltă cu ei...

— Vom birui! Vom birui! strigă voinicii.

*

Până să se adune şi cetele transilvănene, în frunte cu Ştefan Báthory, căpitanul regesc şi voievod al Ardealului – potrivit înțelegerii, la Dragoslavele – măria sa şi căpitanul Ion, înveşmântați în haine simple, ostăşeşti, aleargă înainte, spre Rucăr.

Chiar la marginea Rucărului are loc o nuntă.

S-a strâns aici tot satul...

În ogradă, druştele[31] tocmai au luat floarea miresei din păr şi, în semn de bună rodnicie, au pus-o pe-o

[31] Prietenele miresei, care îndeplinesc anumite ritualuri la nunțile populare.

strachină cu grâu, lângă o ploscă gâlgâind de vin.

Au început să cânte:

Bine-ți pare,
Nune mare,
Că-i mireasa
Ca o floare.

Toți sunt gata să se prindă în horă, când cei doi călăreți se opresc la poartă.

Măria sa şi Ion sar de pe cai. Intră în ogradă.

— Bună ziua, oameni buni, rosteşte voievodul…

Măria sa, în timpul acesta lung de când a părăsit țara – deşi nu are în totul nici patruzeci şi şase de ani – s-a schimbat mult. După atâta suferință şi luptă este de nerecunoscut.

Obrajii i s-au tras. I s-au scobit. Iar nasul, uşor încovoiat, a început să-i semene cu pliscul unui vultur.

Pletele lungi nu-i mai sunt bălaie, ci cenuşii-cărunte. Buza de jos îi este uşor plecată, semn al amărăciunii şi durerii.

— Bună să-ți fie inima, luminăția ta, îi răspunde stăpânul casei.

— Petreceți! glăsuieşte voievodul…

Bărbatul îi arată mireasa:

— E nunta fetei mele!

Ochii voievodului scânteiază:

— Şi ca la orice petrecere, după poruncă, ați închinat, de bună seamă, o ulcică şi în cinstea voievodului vostru Laiotă!

— N-am închinat! îi răspunde, încruntat, omul…

— Şi n-ați strigat, tot astfel cum sună poruncile domneşti: «Trăiască sultanul Mahomed!»?

Bărbatul se cutremură, dar îl priveşte în față pe

voievod.

— Trebuie să-ți mărturisesc cu mâna pe inimă, oricine ai fi, luminăția ta, că n-am făcut nici această strigare.

— De ce? întreabă voievodul...

— Deoarece buzele mele nu pot rosti decât ceea ce inima le poruncește...

Glasul voievodului se moaie:

— Și inima voastră ce vă poruncește?

— Să păstrăm credința celui plecat de-aici, în urmă cu paisprezece ani. El ne-a făgăduit că se va-ntoarce, și noi îl așteptăm...

Voievodului îi tremură glasul:

— Pentru ce-l așteptați? A fost aspru cu țara...

— Aspru, dar drept. Și țara știe că, într-o vreme de cumpănă ca aceasta, numai un cuget și o sabie de foc ca a lui pot să o scuture de năvala lăcustelor.

Acum Ion nu se mai poate stăpâni. Își desface mantia și lasă să se vadă, pe platoșa de fier, vulturul Țării Românești, zugrăvit cu roșu așa cum îl purtau toți luptătorii măriei sale Vlad.

Oamenii încremenesc.

Bărbatul, stăpânul casei, cercetează mai bine chipul măriei sale Vlad, și dintr-o dată îl recunoaște. Ochii i se umplu de lacrimi. Cade în genunchi și spune:

— Doamne, bine-ai venit! Suntem ai tăi!

— Suntem ai tăi! strigă toți bărbații, vârstnici și tineri, câți s-au adunat acolo, la nuntă.

Obrajii slabi, numai piele și os, ai domnitorului, s-au aprins.

Bărbatul – stăpânul casei, mirele – părăsindu-și mireasa – și toți ceilalți tineri și bătrâni își caută caii. Se înarmează cu ce găsesc la îndemână mai repede prin ogrăzi și pe lângă vetre: topoare, furci și coase.

— Suntem ai tăi! strigă într-un glas oamenii din Rucăr.

— La Dragoslavele trebuie să fi sosit căpitanul regesc, îi înştiinţează Ion pe ţărani. Iar dinspre Milcov soseşte domnitorul Moldovei!... Victoria va fi a noastră!...

Unul după altul, satele din munţi şi de pe dealuri se adună în jurul domnitorului Vlad.

— Victoria e a noastră!... Vai de vânzătorii de ţară! vesteşte tuturor Ion.

Lupta hotărâtoare se dă la ieşirea din Câmpulung.

Aici îi întâmpină Laiotă, cu turcii.

În bătălie, mai mult de optsprezece mii de ieniceri de-ai lui Ali-beg îngraşă câmpul pustiit de toamnă şi rămân pradă corbilor.

Laiotă fuge iepureşte întâi către Târgovişte, apoi spre Bucureşti.

Străvechea capitală a Ţării Româneşti se predă. Pârcălabul Cristian întinde pe-o pernă de brocart, măriei sale Vlad, cheia Târgoviştei.

A sosit şi măria sa Ştefan cu cei cincisprezece mii de oşteni: viteji, voinici şi hânsari.

— Spre Bucureşti! strigă mulţimea. Spre Bucureşti!...

Din Bucureşti, uitându-şi până şi sangiacul[32] de spaimă, Laiotă fuge mai departe.

Şi se ascunde în Giurgiu – adăpost, la nevoie, al tuturor celor ocrotiţi de Poartă.

Au bătut clopotele din Târgovişte!

Acum răsună clopotul cu sunet de aur de la biserica domnească din Bucureşti.

Este în douăzeci şi şase noiembrie.

---

[32] Steag verde, cu semiluna în vârf, pe care domnitorii supuşi turcilor îl primeau cu prilejul înscăunării lor.

«Am biruit!... Am biruit!...» cântă în sine Ion, întorcând capul să-l vadă pe măria sa Vlad, în vreme ce intră în Bucureşti.

Şi i se pare că însuşi astrul zilei s-a coborât pe pământ.

«E mândru ca un soare... Ca un soare este măria sa!»... cugetă Ion.

Coloana pătrunde măreață în Bucureşti, cu toate steagurile valahe, moldoveneşti şi transilvănene desfăşurate în vânt.

În frunte, deschizând drumul, urmați de cincisprezece stegari, sunt cărturarul Țamblac şi căpitanul Ion.

Îndată după ei, vin douăzeci de cimpoieri şi fluieraşi călări.

Aceştia cântă tot timpul, spre bucuria norodului, cântece româneşti, în timp ce toate clopotele din Capitala țării – urmând pilda aceluia de la biserica domnească – au început să bată.

Pe ulițe, s-a adunat mulțimea din întregul oraş şi satele învecinate. Şi curge în şuvoaie fără sfârşit.

— Trăiască voievodul nostru Vlad! strigă toți, când domnul se iveşte, călărind laolaltă cu Ştefan al Moldovei şi Ştefan Báthory.

Voda e înveşmântat într-o mantie scurtă, cu margine de blană şi cu şireturi prinse în pietre de olmaz, pe plăcuțe de aur.

Cizmele îi sunt roşii.

Pe cap are o căciulă din catifea albastră, cu un surguci de pene şi pietre prețioase.

De un brâu scump, sub mantie, i-atârnă sabia.

— Cât e de slab, se-ndurerează mulțimea, şi cât a suferit!

— Doar ochii îi sunt la fel ca-n anii tinereții! adaugă cei mai vârstnici.

— Trăiască voievodul nostru Vlad! Trăiască şi măria sa Ştefan, domnitorul Moldovei, fratele său de sânge şi gânduri! Şi Ştefan Báthory, căpitanul crăiesc!

Şi trâmbițele sună, prelung şi ascuțit, în timp ce se perindă garda voievodului – luptătorii lui Ion – cu vulturii roşii pe platoşe; călăreții Moldovei; apoi transilvănenii şi, fără rânduială, călăreții țărani, adunați de prin sate.

Copiii însoțesc cu țipetele lor acest alai domnesc, vesel, strălucitor şi foarte zgomotos ce intră în oraş.

Oştile – toate – au făcut un popas în piața bisericii Sfântului Gheorghe.

Călare, în mijlocul oştenilor, măria sa Vlad îi mulțumeşte lui Ştefan Báthory, care de-aici se întoarce în Transilvania, ca să-i vestească regelui Mateiaş că totul s-a împlinit aşa cum se cuvine.

Din oastea lui, nu mai rămâne în Bucureşti decât o ceată de călăreți români, care-au cerut ei înşişi să slujească în garda măriei sale Vlad.

Acuma, toate clopotele dau glas în cinstea celor doi domni viteji, al Moldovei şi-al Țării Româneşti, Ştefan şi Vlad, care străbat mai departe oraşul, călări, în uralele răsunătoare ale mulțimii.

În fața bisericii domneşti, toți marii boieri, în afară de doi, îi întâmpină. Mitropolitul îi primeşte cu cinste. Măria sa Vlad este uns, pentru a doua oară, domn.

Clopotele bat… bat!…

Poporul cere apoi, într-un glas, la porțile bisericii, ca Ştefan cel Mare şi Vlad Țepeş să-şi jure între ei dragoste şi frăție pe veci.

Cei doi domni se îmbrățişează. Îşi jură unul celuilalt

credință, legându-se să rămână prieteni, la bine şi la rău.

— Hotărăsc, porunceşte măria sa Vlad, trei zile de petrecere şi veselie, pentru oşteni, târgoveți şi țărani, pe socoteala noastră!…

Uralele mulțimii nu mai contenesc. Şi clopotele bat.

— Şi voi, se adresează măria sa cetelor de țărani, toți cei care v-ați ridicat din sate, ne-ați însoțit pe drum şi-ați luptat pentru noi la Câmpulung, Târgovişte şi Bucureşti, după aceste trei zile de petrecere puteți să vă întoarceți acasă. De cei răpuşi şi de familiile lor se va îngriji domnia. În ce-i priveşte pe rucăreni, ei vor primi, în semn de pomenire pentru statornica lor prietenie şi dragoste față de noi, toți munții câți se înalță în zare, ca să le aibă drept vetre şi locuri de păşune.

— Îți mulțumim, măria ta! glăsuieşte stăpânul casei unde fusese nunta.

— Şi celui dintâi fiu ce mi s-o naşte, dacă se învoieşte măria ta, strigă şi mirele, care-şi lăsase nevasta înlăcrămată – îi voi da numele de Vlad.

— Iar eu îi voi fi naş acestui fiu al tău! răspunde domnitorul…

Mulțimea umblă pe ulițe în cete şi se veseleşte.

Şi unora nici nu le vine să creadă. Au uitat gustul libertății, al neatârnării şi mândriei în paisprezece ani.

Cum? Nu vor mai fi otomani în țară? Nu vor mai fi siliți să se ploconească înaintea fiecărui turban şi-a fiecărei perechi de şalvari întâlnite pe uliță? se întreabă ei unii pe alții.

Ali-beg nu va mai trece, călare, prin cetate?

Şi nu se va mai strânge tot ce-i mai bun prin țară pentru înalta Poartă?

Nu, multora nici nu le vine să creadă!…

În dreapta bisericii domneşti, pe latura dinspre râu, s-a deschis pentru cele trei zile de sărbătoare un mare iarmaroc.

O mulțime de meşteşugari: pielari, ciubotari, croitori, lemnari, zidari, apoi neguțători, țărani – fie moşneni, fie rumâni, dintre cei de pe moşiile din împrejurimi, împreună cu cnezii şi vătămanii lor – oşteni, călugări şi boiernaşi de-a doua mână s-au adunat aici.

Din nişte butoaie mari, fiece om de rând, mirean ori călugăr, fără să scoată nici un ban din pungă, are dreptul să se adape cu câte-o ulcică mare de vin, rubiniu sau alb, din cel de Drăgăşani.

În iarmaroc, totul se vinde cu cinste şi dreptate. Tâlharii sau cei care foloseau înainte măsuri măsluite au pierit ca prin farmec.

— Luați seama! Luați seama!... râd oamenii. S-a-ntors măria sa Vlad, duşmanul minciunii şi-al înşelătoriei. Cine umblă cu furtişaguri poate s-o pățească!

Mărfurile sunt totuşi puține în târg. Se apropie iarna. De trei ani încoace vânzolelile şi luptele s-au ținut lanț. Oamenii sunt prevăzători. Şi-au ascuns bucatele în gropi. Nu se ştie niciodată ce poate aduce fiecăruia ziua de mâine.

A venit tot poporul la târg. Dintre marii boieri însă nu se zăresc decât prea puțini. Cu toate că i-au jurat credință, nu îl iubesc pe măria sa.

Alaltăieri, după slujba de la mitropolie, s-au adunat, de altfel, cu toții în casa marelui postelnic Manea. Au fost de față egumenul Sisoe – căruia i se dăduse voie să se întoarcă din Arad şi să ia parte la slujba de la biserica domnească – şi o mulțime de dregători, din domniile lui Radu cel Frumos şi Laiotă Basarab.

Ce-or fi vorbit nu se aflase încă la palat.

— Măria ta, ar trebui să fim mai cu băgare de seamă! îl sfătuise bătrânul Tit pe măria sa Vlad.

— Câtă vreme sunt liber, am sabia la brâu şi pe voi, credincioşii mei slujitori, alături, nu mă tem de nimic! îi răspunsese însă voievodul, râzând încrezător.

*

În târg se mai aflau, în mijlocul mulțimii, nenumărați măscărici, pehlivani, înghițitori de foc sau săbii, cântăreți şi câțiva oameni care purtau numele neobişnuit de... actori.

Aceştia bătătoriseră zăpada pe o bucată de loc cam de trei staturi de om în lățime şi două în adâncime. Unul, înalt, slab, cu grumazul lung şi o privire îngrijorată, făcea pe Laiotă Basarab, altul, bătrân şi gras, pe Ali-beg şi cel de-al treilea pe sultan.

Fostul voievod Laiotă Basarab îngenunchease înaintea sultanului. Ali-beg îi dădea un blid.

— Na, îi spunea sultanul, un bătrân stafidit şi fără dinți. Pentru că ne-ai dăruit țara şi pe frații tăi, Ali-beg îți dă blidul acesta de linte; dar pentru că n-ai fost în stare să-ți păstrezi scaunul şi te-ai lăsat gonit de Vlad, iată ce primeşti de la mine...

Şi Mahomed, ridicându-şi piciorul, îl izbea cu putere pe Laiotă. Acesta cădea pe spate şi începea să se văicărească în hohotele ascultătorilor.

Între cei care se găseau de față, în cele dintâi rânduri – aşezați pe două jilțuri înalte – se vedeau Ştefan al Moldovei şi măria sa Vlad.

Ştefan – rumen la chip, cu pletele pe umeri, uşor încărunțite, îmbrăcat într-o haină lungă, din brocart argintiu, cu guler de samur şi încheiată cu un şirag de nasturi din pietre nestemate – râdea cu multă poftă, în

vreme ce măria sa Vlad hohotea mai încet şi înfundat în sine.

Lângă cei doi voievozi stăteau de strajă căpitanul Țamblac şi căpitanul Ion.

Tot ca şi altă dată la Râmnic, Ion şi voievodul Vlad se găseau într-un târg. Atâta că, înaintea măriei sale nu mai erau jucate păpuşile. Ci un alt soi de teatru fusese născocit.

Vlad Țepeş nu mai era nici el tânărul acela bălai. Iar copilul de-atunci era azi căpitan.

Cu toate astea, Ion simțea că niciodată nu îi fusese mai drag decât acum bărbatul acesta dârz, care nu se lăsase doborât nici de vrăjmaşi, şi nici de suferință.

«În pieptul lui puternic, arde însuşi sufletul neînvins al neamului valah, cugetă Ion. Căci nici un fel de greutăți sau piedici nu îl înfricoşează. Sub brațul său de fier, țara va fi iar liberă ca pe vremea lui Negru Vodă şi a lui Tihomir!…»

Din gânduri l-a trezit mulțimea care se veseleşte nespus privind jocul actorilor.

Ali-beg s-a ascuns, şi sultanul îl caută, cu un toiag în mână.

— A venit rândul tău să-ți trag o chelfăneală, răcneşte Mahomed. Mi l-ai pierdut pe Radu, şi-acum pe Laiotă… Aşa mi-i păzeşti tu?…

Mulțimea hohoteşte. Şi câte unul strigă:

— Un asemenea joc nu, nu s-a mai văzut!…

— Uite-l pe Ali-beg ascuns după copac!…

— Şi sultanul îl caută!

— Nu-l găseşti, Mahomed?…

Şi clopotele bat!… bat!…

Puțin mai la o parte, într-un mănunchi strălucitor de fete – fiind însă cea mai frumoasă dintre ele – se vede Oltea. Şi ea se veseleşte. În ochii ei cu firişoare de aur s-a strâns toată lumina acelei dimineți.

«Ioane, îi spune ea cu ochii, cât sunt de fericită că te-ai întors!… Cât sunt de fericită!…»

Şi clopotele bat…

Măria sa Ştefan a hotărât să plece. Lasă în urma lui, aici, în Bucureşti, două sute de moldoveni conduşi de Ion Țamblac.

Multe fapte de arme şi multe întâmplări i-au legat laolaltă pe cei doi tineri vrednici: moldoveanul Țamblac şi căpitanul Ion.

Iată-i şi în dimineața aceasta trecând împreună, călări, pe podul de lemn dintre biserica domnească şi palat.

În urma celor doi tineri, tropotesc bidiviii vitejilor lui Ştefan, ai cetei de transilvăneni şi ai trabanților munteni.

Din dosul porților curților boiereşti – ca şi cu ani în urmă la Târgovişte – țâşnesc priviri de ură ca săgeți otrăvite.

Surlele sună tare, vestind trecerea gărzilor domneşti.

Glasuri voiniceşti cântă.

*

Astăzi va avea loc logodna căpitanului Ion cu jupânița Oltea.

S-au adunat la această logodnă moldoveanul Țamblac, Tit, Bucur, Mihailo, Alexe, Năstase, Gheorghe, Iacşici şi toți ceilalți voinici din ceata care a ținut sus steagul neatârnării față de turci şi al credinței față de domnitorul Vlad, în anii de restrişte.

Iar clopotele bat… bat…

— Cât sunt de fericită! suspină, îmbujorată, Oltea, strângându-se la pieptul logodnicului său. Visul mi s-a împlinit. Cât sunt de fericită!… repetă ea întruna, parcă în neştire. Cât sunt de fericită!…

— Întreaga avuție a fostului meu mare logofăt Lazăr se înapoiază jupâniței Oltea, nepoata sa, glăsuieşte voievodul… O va primi drept zestre când va avea loc nunta – mirele fetei, căpitanul Ion. Să scrie lucrul acesta grămăticul…

Noul grămătic al voievodului, Gheorghe, ia pana, cerneala roşie – şi scrie.

Urale izbucnesc sub tavanul boltit al sălii de primire.

— Dar mai de preț decât această avuție este iubirea. Dragostea însemnează toată viața unei femei! îi spune domnitorul căpitanului Ion.

— Aşa este!… Aşa este!… încuviințează bătrânul Tit, reamintindu-şi că şi el s-a bucurat cândva de o asemenea dragoste. Însă i-a fost zdrobită de achingiii care i-au pângărit şi i-au ucis soția.

— Aşa este! Aşa este!… strigă voinicii, deşi cei mai mulți dintre ei, aflați mereu în lupte, n-au prea avut parte de dragoste.

Domnitorul întreabă:

— Cine e svornicul[33] logodnei?

— Eu! îi răspunde Tit.

— Şi care este cea dintâi îndatorire a logodnicului, după datină, ca să îşi merite pe deplin logodnica?

— Îndatorirea, după datină, este să cânte, ori din lăută, ori din gură, ceva care să placă tuturor…

---

[33] De obicei, o rudă apropiată a mirelui, care se îngrijeşte de împlinirea întocmai a datinilor nunții.

Voievodul se întoarce spre Ion:

— Împlineşti datina?

— O-mplinesc!

Alexe îi întinde lăuta.

Este o unealtă veche şi lustruită, din lemn roşu de tisă.

Ion o strânge la piept. O are moştenire de la Bătrânul care l-a crescut. Strunele ei sunt ca argintul! Sunetul său de cleştar!

Lăuta dă glas. Strunele, la început, cântă durerea pe care au încercat-o vitejii la aflarea veştii înlănţuirii vulturului lor, măria sa Vlad.

Spune tu, soare,
Şi spuneţi voi, stelelor,
Câtă durere poate purta
Inima omenească?
Libertatea –
Însăşi libertatea
A fost înlănţuită!
Pământul sfânt al ţării
A rămas pradă
Duşmanilor.
....

Greu era pumnul măriei sale
Pentru vicleni,
Ascuţită sabia lui
În faţa duşmanilor.
În ţepi se înălţau
Vânzătorii de ţară
Şi cei care îşi întindeau
Ghearele hrăpăreţe

Spre câmpiile, codrii,
Munții şi apele străbune.
Dar dulce era mângâierea
Voievodului
Pentru viteji.
Cele mai mândre
Şi mai înmiresmate
Flori
Erau sădite
Pe mormintele
Celor căzuți în luptă!
Ridicați-vă!...
Luptăm pentru ca mamele,
Iubitele,
Florile şi apele noastre
Să fie limpezi,
Să nu fie întinate,
Pentru ca pământul
Şi flăcăii noştri
Să nu cadă-n robie.
Robia-nseamnă moartea,
Înseamnă cea mai neagră
Şi cea mai grea dintre morți.
Ridicați-vă!
Săbiile voastre să scânteieze,
Săgețile voastre să semene dreptate!

Căpitanul Ion cântă... Lăuta pare vie în mâinile lui. Ea geme, strigă, se îndârjeşte şi cheamă, la fel cu glasul celui care o ține în brațe şi o stăpâneşte.

Trunchiul stejarului
Cuprins de flăcări
Se preface-n cenuşă.

Piatra,
Sub viscolele năprasnice,
Se sfarmă.
Numai inima,
Inima-ndurerată,
Inima biciuită
A neamului valah
Nu se preface-n cenuşă,
Nici nu se sfarmă,
Ci cântă
Şi cere dreptate.
Cere împlinirea dreptăţii.
Cântă şi cere împlinirea
De-a pururi
A dreptăţii!...

Măria sa Vlad s-a aşezat pe jilţ. Întâi, când cuvintele lui Ion au amintit înjositoarea lui înlănţuire, capul i s-a plecat, ca sub o zdrobitoare povară. Braţele i-au lunecat. Lanţul este o rană a sufletului, ce nu se poate lecui niciodată. Dar numai la auzul cuvântului libertate, ochii voievodului au început să ardă. Fruntea i s-a înălţat.

Glasurile bărbaţilor s-au adăugat, groase, vocii puternice a lui Ion.

— Cântă!... Mai cântă! i-a poruncit voievodul...

Şi Ion a intonat, mai departe, o mulţime de cântece. O parte dintre ele le cunoştea din pruncie, altele fuseseră alcătuite, în timpul acestor ani, fie de purtători de lăută rătăcitori, fie de unii viteji din ceata lui; dar cele mai multe le izvodise el însuşi, pentru că, în meşteşugul acesta, căpitanul devenise neîntrecut.

Rând pe rând, s-au ivit sub boltă, ţâşnind de-a dreptul din cântec, cu nimb de aur, câţiva dintre vitejii care-şi

dăduseră viaţa, luptând în numele domnitorului lor, pe viaţă şi pe moarte.

Lacrimi picură lin, din ochii oştenilor, când buzele căpitanului Ion rostesc numele sfânt al grămăticului Farmă.

«Nu cu cerneală vom scrie de astăzi înainte, spusese el când începuse lupta, odinioară, la Tismana, ci cu sângele nostru!...»

Ion cântă, pe urmă, bucuria în care s-au scăldat vitejii când au aflat că vulturul lor se află din nou liber.

În stol s-au ridicat, zburând în urma lui.

S-au avântat asupra vrăjmaşilor.

Pe câmpiile din Serbia şi din Bosnia, pentru slobozirea acestor pământuri au luptat!...

Împreună cu regele Matei şi neînfricatul Vuç au luptat!

În aşteptarea reîntoarcerii pe pământul strămoşesc au luptat!...

Ion cântă şi marşul glorios spre Ţara Românească, întâlnirea cu Ştefan al Moldovei Visurile mulţimii de-a-i şti întotdeauna împreună pe cei doi domni viteji, la bine şi la rău.

Cântecul face un popas.

Oltea e mândră de cel atât de scump inimii ei.

De nu s-ar ruşina de voievod, l-ar cuprinde pe logodnicul său de gât şi l-ar îmbrăţişa.

Ion îşi închină lăuta, după obicei, stăpânitorului ţării şi cere o anume îngăduinţă.

Măria sa i-o dă.

Căpitanul îşi înstrunează lăuta şi începe din nou să cânte.

Afară, sfârşitul de noiembrie suflă hain. Prin ferestrele înguste, pătrunde câte o pală de vânt, făcând să se

clatine şi să se zbuciume flăcările roşii ale făcliilor.

Cântecul slăveşte acum dreptul la dragoste al celor tineri.

Tânăr a fost şi măria sa Vlad. Pletele lui bălaie au devenit cărunte. Până şi în părul auriu al căpitanului au înspicat câteva fire de culoarea florilor albe de cireş.

Câţi ani au trecut de când unui băiat, abia ieşit din copilărie, i-a fost furată surioara de suflet şi azvârlită în haremul sultanului?

Din palatul aceluiaşi sultan a izbutit s-o smulgă pe copila care, curând, îi va fi soţie!

— Oltea!... Oltea!... spun buzele şi inima lui Ion. Fată care porţi numele celui mai drag dintre toate râurile acestei ţări, fată a florilor, a livezilor, a bucuriei, dar şi a suferinţei. Pământul şi văzduhul părinţilor şi al părinţilor părinţilor noştri mi te-a dăruit!...

Cântecul s-a sfârşit.

— Îmbrăţişaţi-vă! le îngăduie voievodul... Bucuraţi-vă de această frumoasă şi neuitată zi!...

Fata şi-a împlinit atât de greu stăpânita dorinţă şi, iederă uşoară, i s-a agăţat de gât.

Îl sărută şi, ridicându-şi pentru o clipă capul, îi spune pe şoptite, la ureche:

— Nici n-am crezut că poate să fie pe lume atâta fericire...

— Şi-a câştigat, cinstite svornice, prin cântec, căpitanul nostru, logodnica? îl întreabă măria sa pe Tit.

— Şi-a câştigat-o, măria ta!...

Trei cimpoieri şi doi fluieraşi încep să cânte.

Năstase aduce bradul de logodnă. Inelele de aur, dăruite de domnitor, strălucesc în vârf.

Oltea se aşează sub brad.

Şi Ion îi împodobeşte cosiţele cu trei fire subţiri de

mătase roşie, trei de argint şi trei de aur.

Pe sunetele cimpoaielor şi fluierelor, soții de luptă ai logodnicului joacă în horă, în jurul celor doi tineri, şi cântă:

Mierla cântă în pădure,
Cântă mult şi cântă dulce.
Să ştie de draga mea,
Ar cânta numai de ea.

Alexe presară asupra celor doi logodnici boabe de grâu.

— Norocul să vă caute în viață, urează el, aşa cum caută păsările boabele de grâu.

Deodată, Bucur scoate la iveală, de sub mantie, boşca[34] plină cu vin.

— Eu am sosit din partea oastei[35] tatălui mirelui, grăieşte el...

Ion se gândeşte că el nu va afla niciodată cine i-a fost tată. Însă măria sa, parcă i-ar fi citit gândurile, spune:

— Locul de tată al mirelui, la această logodnă, îl voi ține eu!...

— Măria ta! se pleacă Ion, mişcat, înaintea voievodului.

— Deci am venit, din partea oastei împăratului, repetă Bucur. Şi-am adus butea asta plină cu băutură şi legată cu douăsprezece cercurele de aur la gură.

Oaspeții îşi primesc între timp ulcelele de logodnă, zugrăvite cu flori. Bucur rosteşte mai departe:

Şi-această băutură,
Dulce la sorbitură,

---

[34] O bute mică, tradițională, legată cu douăsprezece cerculețe simbolice.

[35] În orațiile de logodnă, tatăl mirelui este un împărat cu o țară şi o oaste mare.

Să nu se mai sfârşească,
Şi să vă-nveselească.
Cei doi logodnici să se iubească,
Iar spiţa lor să înflorească.

Ulcelele de logodnă înflorite, după datină, încep să se umple cu vin.

Însuşi măria sa lasă la o parte cupa de aur şi ia în mână o ulcică.

— Trăiască cei doi logodnici şi spiţa lor să înflorească! urează voievodul, ca în cântec.

— Trăiască amândoi logodnicii şi spiţa lor să înflorească! strigă toţi oaspeţii, dând peste cap ulcelele cu vin.

În clipita aceasta, sub portalul înalt al uşii, s-a ivit unul dintre trabanţii de strajă.

— Măria ta, vesteşte el... Din turnul de pază al cetăţii s-a zărit un călăreţ venind. Poartă o sabie şi-o lance, cu tăişurile muiate-n sânge şi îndreptate-n jos!...

— Semnul războiului şi-al morţii! exclamă Ion Ţamblac, care se află la numai doi paşi de căpitanul Ion.

Oltea se prinde, ca şi cum ar fi gata să se înece, de braţul logodnicului său.

Clopotele au început să bată. Însă cu totul altfel decât înainte. Rar, într-o dungă.

Voievodului Vlad fălcile i s-au încleştat. Ochii i-au căpătat o lucire sălbatică.

— Să se adune sfatul domnesc! porunceşte el...

*

În sala mare şi întunecoasă, sprijinită pe şase stâlpi groşi ciopliţi în piatră, în jurul jilţului, nu se văd alţi boieri în afară de tânărul comis Rătundu – cu barba

roşie zburlită; noul boier de sfat – Horea, sosit de la Braşov, şi Cristian, pârcălabul Târgoviştei.

Căpitanul Ion se apropie. Paşii lui sună sprinteni pe lespezi. Toți cei din sală îl privesc nemişcați.

— Măria ta, glăsuieşte el... Nici un alt mare boier, în afară de cei care sunt de față, nu se mai află în capitala țării!

— Au fugit la turci?

— Laiotă Basarab i-a chemat.

Căpitanul îi întinde domnitorului său un pergament. Domnitorul ia în mână scrisoarea. O citeşte atent.

— Laiotă scrie boierilor despre... dreapta oblăduire otomană şi despre ocrotirea lui Ali-beg...

Clopotele bat lung, tânguitor, a primejdie.

Pârcălabul Cristian al Târgoviştei face un pas. Îşi zvâcneşte trupul greoi înainte şi strigă:

— Când se va sfârşi, oare, şirul nelegiuirilor otomane?

— Cel mai greu vinovați, glăsuieşte voievodul, sunt aceia care îi slujesc pe vrăjmaşi!

De-afară se aude vuiet. O mare mulțime strigă:

— Nu-i vom lăsa pe Ali-beg şi Laiotă să intre-n Bucureşti!... Să pustiască oraşul!... Vom apăra cetatea măriei sale Vlad!

*

— S-au aprins focurile pe dealuri? Buciumele au început să sune? întreabă voievodul...

— Totul s-a îndeplinit potrivit poruncilor date! îi răspunde Bucur.

— Apărarea cetății de scaun, Bucureştii, o încredințăm postelnicului Horea, pe care noi îl numim mare vornic! hotărăşte voievodul...

Horea se apropie de jilțul domnitorului şi

îngenunchează.

Măria sa Vlad îl atinge pe umăr cu sabia.

— În ce priveşte Târgoviştea, aceasta se dă în grija boierului Cristian pe care, pentru credința sa neştirbită față de noi, îl numim mare spătar.

Noul mare spătar Cristian sărută poalele veşmântului voievodului.

— Pe boierul Rătundu îl facem mare logofăt. Domnia sa va apăra cea de-a treia cetate de scaun a noastră: Curtea de Argeş.

Rătundu se pleacă şi el înaintea voievodului.

— Câmpulungul se va apăra singur. Ali-beg nu va cuteza să se urce până acolo, după cum nu va înainta, credem noi, nici peste Olt, în Valahia mică!

— În Valahia mică nimeni nu poate să pătrundă, rosteşte, mândru, Bucur.

— Noi ceilalți vom ieşi în întâmpinarea duşmanilor!

— Câteva gloate de țărani s-au şi adunat la porțile cetății! îl înştiințează Alexe pe voievod.

— În fruntea acestor gloate de țărani, pedeştri sau călări, vei trece tu, Alexe! Cu ei îi vei hărțui pe duşmani.

Viteazul strânge pumnul:

— Îi vom hărțui ca pe fiare, măria ta!

— Trabanții mi-i încredințez căpitanului Bucur. Năstase îi va conduce pe transilvăneni. Pe moldoveni, Țamblac. Iar prietenul nostru Mihailo, pe oştenii străini, care ne mai slujesc.

Ion se nelinişteşte:

— Dar eu, măria ta?

Domnitorul coboară cele trei trepte.

Face un semn.

Ion îngenunchează.

Îl atinge cu latul săbiei pe umăr.

— Te numesc mare ban de Tismana!

— Mare ban de Tismana, măria ta? Dar eu nu sunt boier…

— Vei fi de astăzi înainte. Strămoşii noştri pe toți marii boieri nu şi i-au ridicat decât dintre viteji. Vei fi, în acelaşi timp, locțiitorul meu, la comanda micii noastre oştiri…

— Măria ta, aceia care-mi vor urma până-n adâncul veacurilor nu vor uita aceste cuvinte ale tale. Şi numele tău sfânt îl vor scrie, cu săbiile lor, pe trupurile tuturor vrăjmaşilor țării.

— Îți mulțumesc, mare ban Ion!

Voievodul îl îmbrățişează. Însă pesemne că păsările morții şi începuseră să se rotească în jurul sufletului măriei sale Vlad, pentru că atât timp cât îl strânse la piept, marele ban Ion simți o adiere rece învăluindu-l şi i se făcu frig.

— Prietenul nostru Iacşici va porni către Buda, mai hotărăşte în încheiere voievodul, să-i ducă regelui Matei înştiințare despre câte s-au întâmplat în Țara Românească, după plecarea lui Báthory acasă. Şi, tot de-asemenea, vrednicul cărturar Țamblac, pe care măria sa Ştefan ni l-a lăsat, cu două sute de viteji, ca să ne stea de strajă, va trimite şi el un olăcar, cu-acelaşi fel de ştiri, la scaunul din Suceava!

*

Clopotele bat… bat…

Fulgi mari şi nepătați curg în şuvoaie, din cer.

Pe zidurile cetății Bucureşti, bărbați fără veşminte ostăşeşti, însă cu armele în mâini, stau de strajă, aşteptându-i pe Ali-beg şi pe Laiotă.

Cei mai mulți vor muri chiar azi, cu toate că cetatea

nu va putea fi luată cu asalt decât peste trei zile, când nici un apărător nu va mai fi în viață.

Lângă porți, în mijlocul bărbaților flămânzi şi înfrigurați, Ion se desparte – pentru a câta oară? – de Oltea.

Pe umeri, fata poartă o scurteică. Peste cosițe are o broboadă.

— Iarăşi ne despărțim!... suspină ea.

Ion o îmbrățişează.

Cercuri albastre şi albe se rotesc. Fulgii coboară lin din cer. Şi clopotele bat... bat...

*

Înfruntând viscolul, zgribuliți, înveliți în cojoace sau numai în sumane de pănură, pe jos sau călărind nişte cai costelivi, țăranii înaintează.

Copacii îşi clatină coroanele. Se zbuciumă în vânt, scuturând de pe ei zăpada.

Cârduri gălăgioase de corbi însoțesc gloata tăcută, vânătă-alburie, a țăranilor, plutind răvăşiți prin viscol şi croncănind.

Puțini dintre bărbați au săbii sau lănci. Cei mai mulți, însă, țin în mâini numai arcuri, făcute de ei înşişi, topoare sau seceri. Unii sunt foarte tineri. Iar cei care nu poartă bărbi sunt copii.

Dinspre o latură a pădurii, s-a ivit domnitorul Vlad. Este urmat de scutierul său Tit, de grămăticul Gheorghe şi marele ban Ion. Vin apoi moldovenii cu căpitanul Țamblac, transilvănenii şi trabanții lui Bucur. Coloana o încheie pâlcul oştenilor străini: maghiari, germani şi sârbi conduşi de Mihailo.

— Unde ne sunt iscoadele? îl întreabă domnitorul pe

Ion.

— Aşteaptă dincolo de colţul pădurii! îi răspunde acesta.

Iscoadele, doi ostaşi de-ai lui Bucur, încă destul de tineri, au descălecat lângă colţul adăpostit al pădurii.

Văzându-l pe domnitor că se apropie, amândoi se descoperă.

Voievodul se opreşte îi aţinteşte cu privirea şi îi ascultă.

Oştenii au îngenuncheat în zăpadă.

— Măria ta, grăieşte unul dintre ei – în vreme ce viscolul le răvăşeşte părul – Ali-beg cu urdia lui şi cetele boiereşti ale lui Laiotă…

— În totul cam treizeci de mii de oameni, adaugă cel de-al doilea.

— Înaintează încet dinspre Giurgiu…

— Pe noul drum de la Călugăreni…

Voievodul şi-a lăsat în piept capul…

— Doresc numai să ştiu cam câţi valahi din cetele boiereşti se găsesc de partea lui Laiotă? întreabă el…

— Cam trei sau cel mult patru sute!

— Nici noi n-avem mai mulţi! se întristează Năstase. N-au apucat să se adune.

— Noi însă avem de partea noastră dreptatea şi adevărul ţării! se învolburează Tit.

— Şi nu ne temem de nimeni! rosteşte Bucur.

— Ba să ne temem, căpitane Bucur, glăsuieşte voievodul… Să ne temem de ceea, ce vor spune şi vor gândi, peste veacuri, urmaşii noştri, cu privire la felul cum ne-am împlinit noi îndatoririle în zilele acestea de restrişte…

*

Zăpada s-a făcut tare ca fierul şi scârţâie sub copitele calului.

În dinţi cu gulerul mantiei stăpânului, armăsarul se retrage cu spatele cât poate mai repede.

Capul bărbatului s-a lăsat într-o parte.

Mantia i s-a desfăcut. De sub ea se zăresc, lucitoare, platoşa şi cămaşa de zale.

Târându-l neîncetat, în acest fel, armăsarul izbutise s-ajungă până într-un loc, unde pădurea uriaşă de cer şi gârniţă se rărea, făcând loc unei bălţi. Din suprafaţa îngheţată a apei, se ridicau tufe împietrite de peştişoară, un fel de ferigă a apei.

La malul bălţii, se opri. Îşi săltă capul... Nările îi palpitara Ascuţindu-şi urechile, încercă să-şi dea seama unde rămăseseră lupii.

Duhoarea sângelui lupanului sfâşiat nu mai ajungea până aici. Sau vântul o ducea în altă parte. Urechile sale atente auzeau însă mârâiturile fiarelor.

Pe marginea acelei bălţi, răsăriţi cine ştie cum în mijlocul Codrului Vlăsiei, se vedeau nişte molizi tineri. Armăsarul porni mai departe, luând-o printre molizii aceştia de-a lungul malului băltii cu apa vânătă şi îngheţată.

Capul bărbatului se izbea de zgrunţurii ascuţiţi ai gheţii, ca şi de ramurile rupte de vânt şi risipite pe jos.

În momentul acesta, Negru mai mult simţi decât auzi zgomotul goanei fiarelor. Lupii îşi terminaseră ospăţul... Şi-acum, întărâtaţi, îşi reluau urmărirea.

Aplecându-şi scurt capul, Negru apucă iar gulerul mantiei stăpânului şi începu să se retragă mai repede ca până atunci. Rănitul, cu obrajii arzând şi buzele subţiate, oftă.

*

Lupta durează de-aproape trei zile.

Până atunci, oştenii domnitorului Vlad le-au pricinuit năvălitorilor pierderi dintre cele mai grele. Le-au ucis nouă căpetenii. Au dat foc carelor cu hrană. Le-au distrus sute de corturi. Iar dintre otomani au luat o mulțime de prinşi.

Nu se află popas care să nu-i coste pe osmanlâi şi pe slujitorii lui Laiotă o mulțime de morți.

Sub poruncile aspre ale lui Ali-beg, oastea împărțită în trei înaintează, totuşi, spre Bucureşti, Curtea de Argeş şi Târgovişte. Dar numele banului Ion, al lui Țamblac, al căpitanului Bucur, al lui Mihailo şi-al celorlalți munteni, transilvăneni şi moldoveni din slujba măriei sale Vlad, pluteşte deasupra osmanlâilor, în marş, la popasuri sau în somn, ca tot atâtea înfricoşătoare umbre. Niciodată năvălitorii nu pot să ştie de unde, de cine şi când vor fi loviți.

Oştenilor din cetele boiereşti ale lui Laiotă, care îi însoțesc pe năvălitori, când cad prinşi li se ciuntesc mai întâi nasurile, urechile şi buzele, apoi sunt traşi în țepi.

— Vânzarea de țară îi schilodeşte pe oameni. Şi schilodenia lor sufletească trebuie să se potrivească şi cu cea trupească! le-a poruncit alor săi măria sa Vlad.

*

Într-un luminiş înghețat a fost adus Evrenos, căpetenia achingiilor din oastea otomană. Azi-noapte a fost răpit din cort de trabanții lui Bucur. Evrenos-beg, este cea mai însemnată căpetenie a armatei turceşti, după Ali.

Fiind un oştean destoinic, Evrenos nu se teme că va fi tras în țeapă. Sau, cel puțin, nu lasă să se vadă.

Țeapa i se ciopleşte, câțiva paşi mai încolo, de către un țăran din ceata lui Alexe.

Măria sa voievodul stă aşezat pe-un butuc din pădure.

— Aveți cea mai întinsă împărăție a lumii, îi spune el lui Evrenos. Şi nu vă săturați. Vă năpustiți întruna asupra celorlalte neamuri!...

Evrenos îşi ridică fruntea!

— Ghiaurii nu pot înțelege. Noi îi eliberăm pe oameni de negura neştiinței... Aceasta-i datoria dreptcredincioşilor. Să izbăvească lumea...

— Voi îi eliberați pe oameni, robindu-i, îngenunchindu-i, răpindu-le pământul! Cine vă dă acest drept?

— Învățăturile profetului nostru, slăvit să-i fie numele!... Şi Evrenos se îndreaptă spre răsărit, făcând închinăciunea otomană la frunte, la buze şi la inimă. Pentru aceste învățături, noi suntem gata să primim moartea-n chinuri din mâinile ghiaurilor. Căci ele-nseamnă adevărul...

— Fiece neam din lume are adevărul său, care-l îndrituieşte să viețuiască liber şi după placul lui, pe pământul străbun.

— Oricât vă veți lupta, noi vă vom nimici, căci suntem prea puternici.

— Cine se apără şi luptă, până la moarte, pentru dreptatea lui, poate fi învins, Evrenos-beg, însă nu nimicit. El va trăi în veci.

— Îi urăsc pe ghiauri. Pe valahi cel mai mult. Căci din pricina voastră se întârzie drumul spre inima Europei. Dar nu mă tem de voi. Trăgeți-mă în țeapă. Mă simt gata să mor.

— Ar trebui să mori. Țeapa ți-e pregătită. Însă sultanul tău, odată, mi-a cruțat un oştean curajos. Şi

vreau să mă plătesc. Eşti liber, Evrenos!...

Bucur îi dă lui Evrenos un cal... Acesta îl salută pe domnitorul Vlad.

Şi, încă nedezmeticit, încălecă şi pleacă.

*

Numărul oştenilor măriei sale Vlad a scăzut. Dintre țărani, ca şi dintre transilvănenii şi trabanții lui Bucur nu se mai află în viață aproape nici unul...

Iar dintre moldoveni a mai rămas un sfert.

— Măria ta, îl întreabă Alexe pe domnitor. Am rămas prea puțini. Vom mai putea învinge?

— Nu! îi răspunde voievodul...

Năstase se nelinişteşte:

— Şi noi vom mai scăpa cu viață vreunul?

— Nu cred! grăieşte vodă.

— Atunci de ce nu-ncetăm lupta? De ce nu ne retragem? se miră Gheorghe.

Vlad Vodă întoarce capul:

— Pentru că soarta neamului nostru, în acest colț de lume, pare să fie o necurmată luptă...

— Pentru păstrarea libertății! recunoaşte Bucur.

— Dacă am părăsi această luptă, ar însemna să părăsim şi gândul libertății!...

— Gândul acesta nu-l vom părăsi niciodată! strigă marele ban.

— Niciodată! repetă toți ceilalți.

— Niciodată! răsună parcă şi pădurea, ca un ecou.

— Niciodată! bubuie cerul acoperit de sutele de mii şi milioanele de zăbranice ale tuturor văduvelor, mamelor, fiicelor, surorilor şi iubitelor celor căzuți, de-a lungul veacurilor, în lupta pentru apărarea țării.

— Niciodată!... Niciodată!... tună pământul şi

clocotesc apele. Niciodată!... Niciodată!...

— Țara noastră întreagă pare că arde pe un rug, rosteşte cutremurător vodă. Dar flăcările acestea, ce-au să ne mistuie, vor lumina pământul şi vor arăta lumii că este la Dunăre un neam ce nu va-ngădui nimănui, vreodată, să-i smulgă libertatea!...

*

Luptă... sânge... şi moarte...

Banul Ion, cu mica lui ceată, atacă, dinspre pârâul Tâncăbeştilor, pe cei trimişi în urmărirea măriei sale Vlad.

În jurul său, voievodul împrăştie prăpăd. Movile de leşuri se ridică unele peste altele.

Sub vuietul ciocnirii armelor şi-al strigătelor de ură sau deznădejde, care tulbură liniştea străvechilor codri, cupele de lumină ale acestei ultime seri de luptă s-au spart.

Din ele a început să curgă sânge. Mult sânge. Iar sângele acesta rece al serii s-a amestecat cu cel fierbinte al luptătorilor, împânzind pădurea şi împurpurând, laolaltă, albul, mai înainte nepătat, al zăpezii.

*

Lupta se dă nu prea departe de cetatea măriei sale Vlad: Bucureştii, în codrul cel negru al Vlăsiei, între cele şapte foste sanctuare dacice părăsite, fiecare aflat în alt trup de pădure: Scroviştea, Tâncăbeştii, Piscu, Ciogâia, Ciolpanii, Cociocul şi Băltenii.

Măria sa Vlad, numai cu-o mână de oameni, a înfruntat temeiul oştirii otomane de sub conducerea lui Evrenos. (Deoarece tot Evrenos a primit însărcinarea să continue lupta.)

După aceste trei zile de bătălie necurmată, nici un oştean dintr-ai lui Laiotă nu mai trăieşte. Trabanții şi transilvănenii lui Bucur i-au nimicit pe toți. Şi, pe câți i-au prins vii, i-au înălțat în țepi.

Pretutindeni, se văd îngrămădite leşuri împietrite de ger în chipurile cele mai ciudate cu putință.

Unii zac în zăpadă, lungiți pe spate, cu brațele deschise, ca şi cum s-ar găsi, într-o zi de vară, tolăniți pe iarbă, aşteptând mângâierile soarelui.

Alții se aflǎ îngenuncheați, ca înaintea lui Alah sau a lui Dumnezeu, parcă rugându-se fierbinte.

Unii stau îndesați, cu genunchii la gură, doborâți de dureri, alții încovoiați, cu gurile rânjite, încleştate sau strâmbe.

*

Ca un muncitor harnic, voievodul îi coseşte cu sabia lui udă pe câți îi stau în cale. Cu câte-o singură mişcare a brațului, retează câte cinci capete deodată!

De cine se apropie el se poate socoti mort.

Numai că oastea măriei sale Vlad s-a micşorat întâi până la două sute de oameni. Pe urmă, a rămas numai cu o sută şi, în sfârşit, cu cincizeci de oşteni.

Oastea lui Evrenos care, la început, avea peste cinci mii de oameni, s-a micşorat, de-asemenea, cam până la cinci sute.

*

— Voi alergați şi-ncepeți să-i loviți pe turci de pe margini, le porunceşte voievodul lui Bucur, Mihailo, Nǎstase şi Alexe. Ion să-i izbească din spate. Aici le vom ține piept eu, scutierul, grămăticul şi căpitanul Țamblac cu moldovenii lui.

Lupta reîncepe cu şi mai multă furie.

Pe voievod rănile nu-l dor. Sângele, care-i curge şiroaie din trupul săgetat şi sfârtecat de răni, nu-l vede. Însă de sabia lui nu scapă nimeni.

*

Dintre valahii măriei sale Vlad mai trăiesc douăzeci. Însă nici otomanii nu au rămas mai mulți decât vreo sută optzeci sau cel mult două sute.

Ion se sileşte să-i atragă spre sine pe cei care se îndeasă, cu lațurile în mâini, încercând să-l cuprindă pe domnitorul Vlad.

Deodată, îl aude pe Bucur strigându-l de departe:

— Vino în ajutor!

Bucur goneşte în galop.

— Măria sa a fost lovit de moarte!

Ion simte o sfârşeală.

— Tata, care-şi dăduse seama că totul e pierdut, l-a rugat pe voievod să înceteze lupta… mai povesteşte Bucur.

— Şi ce-a răspuns voievodul?

— «E cea din urmă luptă. Şi trebuie să cad cu fața la duşman…»

— Măria sa e-n şa?

— E fără cunoştință… Abia a mai putut să şoptească: «Înştiințați-l pe Ion!…»

— Tu, Tit, Mihailo, Gheorghe, Țamblac şi moldovenii lui duceți-l la Gherghița[36]. Sub beciul cetățuii se află a intrare tainică într-un tunel din vremea dacilor…

— Tunelul unde duce?

---

[36] Cetățuie zidită, după legendă, pe urmele unei foarte vechi fortărețe, de Vlad Țepeş, la sfârşitul primei sale domnii, şi refăcută succesiv de Radu cel Frumos şi Laiotă Basarab.

— În Transilvania.
— Şi tu ce-ai de gând să faci?
— Eu, cu Alexe, Năstase şi câți mai sunt cu noi vom rămâne aici, stăvilindu-i pe turci să nu vă urmărească.
— Nu sunteți prea puțini?
— Suntem câți e nevoie!…

*

Ajungând în dreptul locului unde balta se îngustează, formând un fel de gâtuitură, armăsarul începu să-şi târască stăpânul pe gheață, urmat îndeaproape de haită.

De-aici, de pe gheață, pe malul celălalt, într-un desiş de arbori, se puteau zări ruinele fostului sanctuar dacic, care fuseseră transformate, cu câțiva ani în urmă, într-o bisericuță.

Înspre acest lăcaş – singurul în care se găsea o ființă omenească: un pustnic – se îndrepta armăsarul…

*

Pustnicul, în acel ceas târziu de noapte, îngenuncheat pe-o lespede, se ruga.

Neslăbit nici o clipă de haita mânioasă a fiarelor, armăsarul îşi trage stăpânul pe coasta înzăpezită.

Trei dintre lupi o iau la goană. Făcând un ocol mare, ies înaintea calului, pe coastă.

Armăsarul lasă din dinți gulerul mantiei stăpânului. Se repede la cei trei lupi.

Se întoarce cu spatele, fulgerător, şi începe să-şi arunce spre ei copitele. Unul, izbit într-un copac, îşi dă în grabă duhul… Pe altul îl nimereşte în pântec. Doar cel de-al treilea apucă să-l înşface şi să-i însângereze puțin piciorul… Numai că şi acesta este azvârlit, foarte departe, pe gheață.

Ceilalți lupi se retrag, urlând.

Armăsarul îşi apucă din nou stăpânul, de gulerul mantiei, trăgându-l mai departe, pe coastă.

Rănitul a fost adus până pe treptele bisericii.

Armăsarul se culcă lângă el, cu capul îndreptat spre lupi.

Trupul fierbinte al animalului rănit îl dezmorțeşte pe bărbat. Din când în când, armăsarul îşi întoarce către el capul, şi respirația lui caldă şi aburită învăluie, dezmierdătoare, chipul oşteanului căzut.

Lupii s-au adunat în jurul treptelor bisericuții.

Ridicându-şi mult capetele şi dându-şi-le apoi pe spate, fiarele întărâtate urlă.

Pustnicul, îngenuncheat, ascultă urletele înfiorătoare.

Carnea i s-a încrâncenat.

«Desigur, cugetă el, trupul meu îl râvnesc. Dar nu au cum pătrunde înăuntru până la mine.»

*

Mai bine de jumătate din noapte a trecut.

Lăsați pe labele dinainte sau ridicați în picioare, clănțănind de furie, cu capetele date pe spate, lupii urlă.

Pas cu pas, fiarele se apropie de treptele bisericuței.

Îndârjiți de preaîndelungata urmărire a celor doi răniți, ațâțați de mirosul sângelui viu, ca şi de apărarea fără de seamăn a calului, scot din gâtlejuri nişte mârâituri lungi, groase, preschimbate într-un soi de chelălăituri, ca de vulpi sau de animale bătute.

«Să sfârşim odată cu ei!» se îndeamnă parcă unii pe alții lupii.

Ar vrea să se repeadă, poate, cu toții deodată, după obiceiul acestui fel de fiare. Însă armăsarul, care se află lângă, stăpân, împrumutându-i acestuia căldura

trupului său, nu-i scapă nici o clipă din ochi.

Din privirile lui, lupii înțeleg pesemne că, începându-şi năvala, unii dintre ei vor pieri.

Chiar şi atunci când se întoarce către stăpân, armăsarul încă le mai veghează pe fiare cu coada ochiului. Şi, cum bagă de seamă că au de gând să-l atace, se şi ridică în picioare.

Dă câteva clipe un ocol, nechezând amenințător şi azvârlindu-şi copitele spre lupi. Şi aceştia, în chip cu totul de neînțeles, deşi sunt numeroşi, schelălăie şi se retrag.

Este adevărat că, de îndată ce armăsarul se lungeşte pe trepte, lângă stăpânul său, fiarele încep să înainteze din nou.

Cu toată împotrivirea vitejească a animalului, cercul continuă să se strângă.

Calul, la rândul său, este din ce în ce mai sleit, atât din pricina frigului, cât şi a oboselii şi-a sângelui vărsat.

Iar pustnicul nu ştie ce se întâmplă afară. Nu ştie că, numai la câțiva paşi de el, un om vegheat de-un animal este gata să moară.

Făclia galbenă de ceară din chilie îşi aruncă razele ei jucăuşe, slabe, pâlpâitoare, pe chipul scofâlcit al celui care se află îngenuncheat.

Au început să se strecoare, printre coroanele înzăpezite ale copacilor, cele dintâi raze de lumină, ca nişte duhuri albe. Dar lupii sunt tot mai aproape. Ochii lor arzători s-au preschimbat în nişte mici flăcărui de sânge. Peste limbile roşii, colții li se deschid tăioşi. Şi balele curg din boturi. Bale galbene, lipicioase, pătate de şuvițe – închise la culoare – de sânge.

Îşi muşcă singuri limbile, de lăcomie şi ciudă. Şi urlă. Urletele lor parcă ar spune:

«Prada aceasta trebuie să fie a noastră!…»

Nu-i mai despart pe răniți – omul în nesimțire şi animalul care îl apără – decât trei paşi de lupi.

Atâta tot!… Trei paşi.

Armăsarul ar vrea să se ridice.

Corpul însă îi tremură. Picioarele nu-l mai ajută.

Îşi linge rana de la piept şi îşi îndreaptă capul către stăpân. Poate că răsuflarea aceasta este cea din urmă cu care îl mai poate încălzi.

Nechează apoi spre fiare, amenințător, aşa cum cel puțin ar dori. Dar până şi nechezatul său nu mai are putere. Glasul, altă dată puternic, sună jalnic, frânt.

Ochii i s-au umezit. De frig? Sau poate că, într-adevăr, aşa după cum spun vechii povestitori, armăsarul plângea?

Armăsarul nechează, tot mai încet, mai jalnic şi mai sfâşietor!

— Ridică-te, stăpâne!… pare să-l cheme el… Ridică-te!…

Negru a început să simtă răsuflarea fierbinte a lupilor aproape de picioarele lui. Picioarele lui înghețate şi numai răni – pentru că, de fiecare dată, în cele din urmă rânduri când se mai ridicase, ciorchini de lupi se repeziseră să-l muşte. Şi numai cu puterea deznădejdii izbutise să-i mai lovească şi să-i îndepărteze.

Lupul cel mai bătrân, căpetenia celorlalți, mârâie acum scurt, gros, ceva ca o poruncă.

Este, poate, semnalul să se repeadă cu toții asupra celor doi răniți şi să-i sfâşie. Bărbatul însă continuă să trăiască, neştiutor, în lumea amintirilor lui.

*

Luptă… Luptă cumplită… Marele ban Ion, Alexe,

Năstase, trei moldoveni şi trei transilvăneni se află în mijlocul vrăjmaşilor.

Lumina lunii, scăpată pentru puțin timp dintre nori, fâlfâie argintie.

Răsună zgomote ale unor copaci doborâți de furtună, țipete sălbatice şi gemete îngrozitoare, neomeneşti.

Fulgere îi scapără marelui ban Ion din coif şi din paloş. Privirile sale sunt ucigătoare pentru vrăjmaşi.

Trâmbița lui Alexe răscoleşte tăcerile îndurerate ale codrului, trezindu-i pe zeii daci din somnul de milenii.

Copacii bătrâni se clatină. Se clatină pădurea? Se roteşte pădurea! Mai iute. Tot mai iute. Se învârteşte, înnebunitor, pădurea.

Făclii aprinse sau săbii înroşite în luptă se ridică. Ard. Pălălaia lor cheamă. Îi cheamă pe viteji la luptă. Pălălaia lor cântă. Îi slăveşte pe cei căzuți.

Din ochii marelui ban Ion şi ai soților săi curge ura împotriva duşmanului, ca un râu mare, negru, cu învolburări scânteietoare. Lumina lunii se topeşte, în ceața roşie a furiei celor care îi înfruntă pe vrăjmaşii libertății patriei lor.

*

Transilvănenii şi moldovenii, laolaltă, au căzut potopiți de turci.

Cu-o suliță în piept, s-a stins Năstase. Alexe a murit mai greu. Câteva săgeți l-au lovit în pântec. O bardă l-a izbit în umăr şi-o lance i s-a înfipt în şold.

În încleştarea aceea de spaimă, după o luptă de-un ceas şi jumătate, pe cei din urmă duşmani – cu toții nouă – i-a lungit, unul după altul, în zăpadă, Ion.

Un urlet de triumf i-a scăpat, în clipa aceea, din piept.

Nu mai trăia nici un vrăjmaş care să poată porni pe

urmele voievodului său, purtat spre cetățuia Gherghița de soții lui de luptă.

În ce-l priveşte pe domnitor, fără îndoială că se va lecui. Bătrânul Tit cunoaşte nenumărate leacuri. Şi nu numai o dată a smuls el morții oameni aproape duşi.

Cu-atât mai mult, pe măria sa Vlad va găsi Tit mijlocul şi puterea să-l facă iarăşi teafăr.

Între timp vor veni, de astă dată negreşit, ajutoare, din partea măriei sale Ştefan şi a lui Mateiaş. Ali-beg va fugi. Şi Laiotă la fel...

— Către Gherghița!... Către Gherghița! S-ajung şi eu, cât mai degrabă! îşi porunceşte Ion.

Întoarce calul către Gherghița.

Totul i se roteşte în jur. Cine-l va sprijini? Nimeni nu mai trăieşte. A rămas singur...

Au rămas singuri în viață, în pădurea Băltenilor, din Codrul cel negru al Vlăsiei, numai Negru şi el...

Alexe şi Năstase unde sunt?

Opreşte calul... Coboară cu greu. Se clatină. Scoate, din buzunarul de la brâu, amnarul... Aprinde o făclie. Îi caută. Îi găseşte nu prea departe unul... de celălalt. Îi strânge în brațe. Atâția ani de lupte împreună. Şi de credință.

Cât de neliniştit doarme Năstase! Alexe şi-a încleştat pumnii. Nici mort nu-i iartă pe vrăjmaşi. Ar fi în stare să se războiască, încă o dată, de la-nceput, cu toată oastea otomană.

Cu o lopată, luată de la oblâncul unui cal, Ion sapă amândurora o groapă. Se vor simți mai bine laolaltă.

— Dormiți în pace, frații mei!...

Totul se sfârşeşte. Îşi simte sângele scurgându-i-se din vine, prin zecile de răni care i-au brăzdat trupul... Dar cel mai rău îl doare izbitura din creştet.

Nu vrea să se îngrijească. Încalecă. Cu greu încalecă! Picioarele abia mai poate să le vâre în scări.

— Hai, Negrule!... Calul porneşte.

Nu zăreşte nimic. Oare să fi orbit? Şi, totuşi, i se pare că zboară. S-a prins cu braţele de gâtul armăsarului.

— Către Gherghiţa, Negrule!... Către Gherghiţa!... Du-mă la măria sa Vlad!...

Ce bine e să zbori!...

— Către Gherghiţa, Negrule... Către Gherghiţa!...

*

Lupii, la semnalul căpeteniei lor, s-au încordat zburliţi, cu boturile larg căscate şi colţii ascuţiţi muiaţi în bale vrâstate cu şuviţe de sânge.

Negru a nechezat sfâşietor.

Nu se mai poate apăra. Cu trupul lui îşi acoperă stăpânul...

Sfârşitul celor doi răniţi a sosit. Moartea s-a pregătit să-i prindă cu braţele osoase.

Ba nu. Încă n-a venit vremea. Căci pustnicul, în sfârşit, a deschis uşa să vadă ce se întâmplă afară. În mâna dreaptă, subţire şi descărnată, ţine o făclie.

Şi vede – nici nu-i vine să creadă – la uşa bisericuţii sale, pe treptele de piatră, zăcând, un muribund vegheat numai de-un cal, în faţa unei haite de lupi. Cu toate că au trecut atâţia ani, pustnicul îl recunoaşte pe Ion. A fost el însuşi, odinioară, trabant, în prima domnie a lui Vlad. Câţi otomani şi vrăjmaşi de-ai domniei nu i-a tras el în ţeapă! Până şi ţeapa netrebnicului paşă Hamza, care încercase să-l prindă prin înşelăciune pe domnitor, la Giurgiu, de el a fost strunjită.

Negru, sleit, îşi coborâse botul deasupra trupului stăpânului iubit. De copil l-a slujit, şi era hotărât să se

stingă împreună cu el...

Gemea încetişor:

«Rămâi cu bine, stăpâne drag!... Rămâi cu bine!»

Pustnicul îşi ridică făclia.

Cum ar putea să se împotrivească însă năvalei unei haite de fiare el – un biet pustnic fără vlagă?

Lupii, o clipă împietriți de făclia din mâna pustnicului, sunt gata să se repeadă.

Atunci... Atunci răsună prin pădure un tropăit. Şi, în goana cea mai mare, apar trei călăreți.

— Ion! strigă călărețul din frunte.

Însă, cu toate că acest călăreț este îmbrăcat bărbăteşte – cu cizme, coif şi paloş – glasul lui e de fată.

— Marele ban Ion este aici! se bucură al doilea.

— Bine că l-am găsit! rosteşte vesel al treilea.

Băiatul cel cu glas de fată se repede la Ion. Ceilalți doi îi gonesc pe lupi, trăgând în ei cu arcul sau spintecându-i cu săbiile.

Apoi bătrânul pustnic şi fata îmbrăcată băieţeşte îl iau pe Ion în brațe, ducându-l în bisericuță.

— Din fericire, rosteşte pustnicul, am nişte băuturi şi unsori cu care ți-l ridic pe-acest voinic îndată. Ți-l fac precum a fost. Şi calul lui la fel...

Cei doi voinici, care i-au izgonit pe lupi – unul din ei fiind Bucur şi celălalt Mihailo – s-au reîntors şi ei.

— Ion va trăi! îi vesteşte, cu lacrimile bucuriei în ochi, jupânița Oltea.

2
TURNUL

Ceea ce a urmat, zadarnic ar căuta cineva prin cronici sau în istorii obişnuite. Nu se găseşte decât în cântece.

Iar noi nu putem face altceva decât să punem aceste cântece cap la cap, în chipul în care ne vom pricepe, şi să alcătuim, cu ajutorul lor, restul de povestire.

În timp ce marele ban Ion, împreună cu cei câțiva viteji pe care şi-i păstrase lângă sine, se luptau încă să țină în loc, cu prețul vieții lor, ceata de otomani, Tit, Bucur, Mihailo, Gheorghe, Țamblac şi câțiva moldoveni – aşa cum s-a văzut – porniseră să-l scape pe voievodul rănit. Îl purtau pe o targă.

Bătrânul slujitor al domnitorului plângea ca un copil…

La adăpostul nopții, au izbutit întâi să treacă de pădurea Ciolpani.

Au urcat apoi pe râul Ialomița.

În drum, au întâlnit o ceată de spahii. Călăreau dinspre Giurgiu. S-a dat o scurtă luptă, în cursul căreia călăreții duşmani au fost toți nimiciți. La rândul lor, Gheorghe şi Tit, apărându-l pe domn, au fost şi ei ucişi. Ceilalți au plecat victorioşi mai departe. Au ajuns la Gherghița.

Acolo, cetățuia – zidită de măria sa Vlad pe locul unei alte aşezări dacice – se afla încă în mâna oştenilor domneşti.

Vreo câteva atacuri date de otomani se sfărâmaseră pe pârâul Vodnău, sub zidul cetățuii.

Puntea s-a ridicat şi cei care soseau purtându-l pe voievod au fost primiți cu cinste.

Voievodul a fost urcat în camera din turn.

Tit nu se mai afla, să-i poată pregăti leacuri rănitului. În schimb, se cunoştea priceperea în arta vindecării pe care o avea pustnicul din Bălteni.

Deodată, domnitorul şi-a revenit:

— Unde sunt? a întrebat. Şi unde este Ion?

Aflând ce s-a întâmplat şi că va fi chemat pustnicul din Bălteni, domnitorul a spus:

— N-am nevoie de leacuri. Nu-mi mai sunt de folos. Alergați însă şi mi-l aduceți aici pe marele ban Ion. Pentru că am să-i spun...

Voievodul mai rostise câteva cuvinte, din care cei de față nu înțeleseseră nimic.

Tot atunci se vestise că jupânița Oltea, călare, se găsea sub zidul cetățuii.

— Unde se află Ion? îi întrebase fata pe Bucur şi Mihailo, întâlnindu-i la porți.

— Mihailo şi cu mine ne ducem să-l căutăm, îi răspunsese Bucur. Măria sa-i pe moarte. Doreşte să-l vadă şi să-i spună ceva...

— Măria sa-i pe moarte?

— Totodată dorim să-l aducem aici, de la Bălteni, pe pustnic, adăugase Mihailo. Căci Tit s-a stins din viață...

— Vă însoțesc şi eu! se hotărâse Oltea.

Dragostea o purtase pe jupânița Oltea tocmai din Bucureşti, de unde izbutise să scape, după ce otomanii, cu Ali-beg în frunte, intraseră în cetate. Tot dragostea o sfătuise încotro să se ducă. Şi-aşa s-a întâmplat că au ajuns la timp în pădurea Bălteni, ca să-i scape de fiare

pe pustnic şi pe Ion.

Oltea i-a picurat în gură băutura pregătită de pustnic. Cu degetele sale i-a spălat rănile şi i le-a oblojit. Şi sărutările fierbinți ale fetei l-au dezlegat de moarte. Sângele a început să-i curgă prin vinele sleite.

Când s-a trezit în brațele Oltei, nu îi venea să creadă:

E ea, sau nu e ea?

— E logodnica ta! i-a grăit Bucur.

Cosițele Oltei, în lumina făcliei, străluceau ca un nimb.

— Şi Negru, îngrijit de pustnic, s-a înviorat! Te aşteaptă pe tine, tropăind fericit, în fața treptelor! a adăugat Mihailo.

Ion, ridicat din moarte, l-a îmbrățişat pe Negru, ca pe un prieten drag.

Şi cântecul ne spune că Negru lăcrima sub dezmierdările stăpânului iubit.

*

Voievodul abia mai răsufla. Spălat de sânge, el fusese lungit pe-o laviță aşternută cu cergi.

O făclie îi ardea la căpătâi.

Din când în când, îşi întorcea cu greutate capul spre uşă şi privea.

«Unde e Ion? îi întreba, cu ochii, pe cei din jurul său. De ce nu vine?»

În sfârşit, se-aud paşi pe treptele de piatră. Palid, cu față suptă, dar mândru şi neînfricat, în uşă se iveşte Ion.

Vântul urlă sălbatic în jurul turnului.

Vlad îl priveşte pe marele ban Ion.

— Vulturii… încă… n-au căzut!… murmură el, întretăiat.

Vrea să mai spună ceva. Deschide gura. Înghite greu. Însă nu izbuteşte.

Ochii lui mari, albaştri, întunecați, i se rostogolesc sub frunte. Face totuşi un semn prin care porunceşte ca Ion şi Oltea să vină lângă el…

Amândoi se grăbesc să îngenuncheze la căpătâiul lui.

Un firişor subțire de sânge i se scurge voievodului din partea stângă a gurii, pe bărbie. Oltea i-l şterge cu năframa.

Voievodul îşi mişcă încet brațul şi îşi aşază palma lui mare, cu degetele prelungi, pe capetele celor doi tineri.

— Logodna… v-au întrerupt-o duşmanii!… Să vă iubiți mereu!… Părinte, i se adresează el fostului trabant devenit pustnic, uneşte-i prin legătura nunții pe aceşti doi copii. Pe urmă, le voi mai spune… ceva.

Pustnicul slab, bătrân, cu pletele şi barba în neorânduială, le cere celor doi prieteni, Bucur şi Mihailo, să fie martori. Țamblac ține făclia. Măria sa e naş.

Dar domnitorul nu mai ascultă slujba care-i uneşte pe cei doi tineri. În minte îşi retrăieşte întâmplarea când, pentru a doua oară, îl întâlnise în bătălie, pe begul Evrenos.

*

Luptându-se cu el, se depărtaseră de locul unde temeiul celor două oşti încă se înfruntau, pe viață şi pe moarte.

Begul căzuse de pe ca!… Măria sa îl ridicase şi-l sprijinise de-un copac.

— Te urăsc, îi spusese begul… De nu ai fi fost tu, de mult s-ar fi-nscăunat pe pământul valah puterea otomană. Eu ştiu că am să mor. Dar ai să pieri şi tu. Şi vreau ca înainte să-ți destăinui ceva. Să-ți fac moartea

mai grea. Şi să porneşti spre iad cu inima zdrobită!…

În întunericul pădurii, ochii domnitorului Vlad scrutau chipul bărbos, dârz, al lui Evrenos.

— Cu-aproape douăzeci de ani în urmă, începe Evrenos, sultanul Mahomed a vrut să pună mâna pe singurul tău fiu… Ca astfel să te aibă în mână. Să te silească să-l slujeşti…

Inima domnitorului bătea nebună. Aşadar, azi, avea să afle ceea ce douăzeci de ani nu izbutise să dezlege. Cine era feciorul lui? Şi mai trăia? Unde şi cum?

— Din Valahia, achingiii ne-au adus însă numai o fecioară. Numele ei era Roxana. A fost trimisă în haremul slăvitului nostru sultan. Şi un bărbat, pe nume Brad…

— Fratele Ilincuței mele, murmură pentru el voievodul…

— Ştiam că era fratele celei care-ți născuse fiul…

Lui Evrenos i-a scăzut vocea.

— Unde e pârcălabul Brad?

— L-am chinuit ani îndelungi, însă n-a scos nici un cuvânt.

Domnul întreabă – şi cu teamă, şi cu speranță, totodată:

— Deci n-ați aflat nici voi nimic?

— Ba da, gâfâie Evrenos, căruia sângele aproape i s-a scurs din vine. Deoarece, în temniță, l-am vârât, lângă pârcălab, pe un fiu al lui Vladislav, căruia îi făgăduisem scaunul domnesc în Valahia, de izbutea să afle taina…

Vlad îl strânge pe beg de umeri:

— Spune-mi mai iute… A aflat-o?

— În ceasul morții, pârcălabul crezând că valahul i-e prieten, i-a mărturisit totul… Şi noi am aflat restul… Fiul tău este căpitanul… sau… marele ban Ion…

Vodă oftează din adânc…

— Acesta este adevărul… Mi-l spunea inima de mult…

Tocmai atunci se-apropia Gheorghe, care-l căutase pe voievod.

— Eu ți-am dăruit feciorul, horcăie begul Evrenos, dar tot eu te-am făcut să-l pierzi… Fiul tău astăzi va pieri, aşa cum vei pieri şi tu…

Vlad îşi desprinde mâinile din umerii lui Evrenos. Şi otomanul cade mort.

— Scoate un pergament şi pană. Aprinde, cum ştii, o făclie. Vei scrie-ndată un hrisov, grăieşte domnitorul Vlad grămăticului.

Gheorghe îşi pregăteşte totul… Cerneala însă îi lipseşte. Şi-o pierduse în bătălie. Voievodul îşi desface pieptul, din care sângele se scurge.

— Înmoaie pana, porunceşte, şi scrie… că-l numesc urmaş, în scaunul Țării Româneşti, pe mult iubitul meu fiu Ion!

— Ion?… strigă Gheorghe uluit.

— Ion!… îi răspunde domnul Vlad. Semnez. Şi tu pune pecetea. Gheorghe a împăturit hrisovul…

Îi ține scara domnului, încalecă apoi şi el…

*

Slujba nunții s-a terminat. Ion o sărută pe mireasă.

În locul cupelor cu vin sunt trupurile sângerânde. Măria sa se zbuciumă şi se ridică într-un cot:

— Unde e Gheorghe?…

Domnul nu ştie că Gheorghe se află între cei căzuți.

— Este aici, răspunde Bucur, ca să nu-l mai îndurereze. Adevărat! Era acolo. Dar fără viață, jos, în cripta din beciurile cetățuii.

Hrisovul îl avea în sân.

— Aici e Diata… îi arată domnul căpitanului Ion o lăcriță aflată lângă el… S-o împlineşti. Şi, întinzându-i cu greu sabia domnească pe care o ținuse în pumnul încleştat, abia mai izbuteşte să murmure: Şi hrisovul… hrisovul… E scris… cu sânge… împliniți… Marele ban…

Cade pe spate şi se pierde.

— Voievodul nostru a murit!… rosteşte pustnicul încet.

— Ce-i cu hrisovul acela? Nu-nțeleg! rosteşte căpitanul Bucur.

— Încă o vorbă de-ar fi spus! murmură gânditor Mihailo. Fostul trabant îngenunchează:

— Să facem slujba pentru morți!…

Un oştean soseşte însă atunci să-i vestească domnului că împrejurul cetățuii s-au adunat mii de vrăjmaşi. În fruntea lor e Ali-beg.

Vântul urlă sălbăticit, prohodindu-i pe domnul Vlad care, cu fălcile încleştate, nu poate să se odihnească.

— Mare ban Ion, tu ne conduci! îi cer cu toții, într-un glas. Umbrele lungi ale făcliei mângâie chipul ascuțit al domnitorului răpus de armele duşmanilor.

De-afară, strigă Ali-beg:

— Predați-ni-l pe vodă Vlad, ori mort, ori viu, şi voi, ceilalți, puteți pleca!

Ion îşi ridică sabia.

— Deşi suntem doar câțiva oameni, pe măria sa nu-l vom da, nici mort cum e, vrăjmaşilor!

— Mai bine ardem cetățuia. Pierim toți sub cenuşa ei! adaugă căpitanul Bucur.

— Rămân cu voi! spune Țamblac.

Mătăhălos, sigur de el, pe-un cal scăldat numai în aur, argint şi pietre prețioase, cu un coif de oțel pe cap, Ali-beg a ieşit în fața oştirilor otomane.

Un toboşar bate grăbit.

— Domnitorul valah să cadă aici, în fața oştirilor, în genunchi. Şi astfel să-şi mărturisească înfrângerea şi umilința. Să jure că se va turci. Numai aşa îl vom cruța şi îl vom duce la Stambul... Altminteri îl vom trage-n țeapă... mai amenință Ali-beg.

Rece şi mohorâtă, în zori, cetățuia Gherghița tace.

Tunarii turci îşi pregătesc bombardele grele de piatră. Viscolul suflă înăbuşit. Un stol mare de corbi pluteşte, rostogolindu-se în vânt.

— Te socotisem un viteaz, mai tună afară Ali-beg. Da-n loc să vii să te predai şi să-i scapi pe oştenii tăi, tu taci, ascuns în cetățuiei...

— Ha, ha, ha, ha!... râd osmanlâii.

— Sau poate vodă Vlad e mort...

— Poate e mort! urlă turcimea.

*

Deodată poarta se deschide. Puntea se lasă, scârțâind. Oastea îşi ține răsuflarea. Dar nu e domnitorul Vlad. Ci marele ban Ion, călare. Nu are nici o armă în mâini.

Un freamăt trece prin mulțime.

— Ce vrei? întreabă Ali-beg. Unde îți este domnitorul?

Marele ban călăreşte în trap.

— Îl vei vedea numaidecât.

— De ce vii înaintea mea?

— Pentru că astfel se cuvine!...

Şi, fără nici o altă vorbă, Ion scoate lațul şi-l azvârle.

Begul se simte tras din şa. Ion îşi întoarce armăsarul, luându-l, târâş, pe Ali-beg.

Până să-şi dea oştirea seama ce s-a întâmplat, Ion şi ajunge eu Ali-beg până la punte.

Spahiii năvălesc buluc.

Puntea însă s-a ridicat. Şi porţile de lemn se închid, cu zgomot mare, după Ion şi begul luat târâş de el...

O asemenea uimitoare răpire, chiar de sub ochii oştirilor, nu mai văzuseră spahiii şi achingiii niciodată.

— Begul a fost răpit de Ion!... Să-l salvăm cât mai este vreme. Îl vor ucide-n cetățuie!... Porniți!... Trageți cu tunurile!... Nu trageți, îl lovim pe el!... Alah, ce este de făcut?... Moarte... Moarte ghiaurilor!...

Lumea se clătina de zgomot. Vântul urla, izbindu-se de zidurile cetățuii.

Unii doreau să înceapă atacul... Iar alții să-l întârzie.

Dar ce se întâmplă sus, în turn? Turcimea toată freamătă.

Ion l-a adus pe Ali-beg, târâş, de barbă, ca pe-un rob.

Îi smulge coiful de pe cap şi îl azvârle oştilor.

— Ali-beg stă descoperit, colo, în fața ghiaurilor! răcnesc otomanii. Moarte lor!...

O surlă sună ascuțit, sfâşiind pâcla zorilor. Şi flamura valahilor, cu vulturul de foc pe ea, se ridică încet, în turn.

Şi iată, apare domnul Vlad! (Pe-ascuns, trupul i-e sprijinit şi de Mihailo şi de Bucur).

Zorii înghețați îi poleiesc voievodului valah armura. Coiful i-e înalt, strălucitor.

Panaşul alb îi fâlfâie.

Ochii lui par îngrozitori din înălțimea turnului.

Turcimea toată tremură.

— Șeitan!... Voievodul Vlad!... Priviți-l! Îl are-n gheară pe Ali!... urlă spahiii, achingiii şi ienicerii înfricoşați.

Aşa cum îl zăreau de jos, voievodul Vlad părea un zeu al dacilor, străbunii lui.

Marele ban smulge hangerul lui Ali-beg. Îl ține în dreptul inimii.

— Spuneai, îi glăsuieşte el, că vrei să-l vezi pe domnul nostru. Şi voia ți s-a-ndeplinit. Dar ai uitat că te găseai pe un pământ ce nu-i al tău. Şi că *aici, el* e stăpânul... Că trebuie să i te-nchini. Să-i săruți încălțările. Şi, fiindcă tu le porunceşti hoardelor ce se găsesc jos, cuvine-se să le ordoni ca să îngenuncheze toți. Şi-asemeni ție să rostească:

«Slavă măriei sale Vlad, care şi-a apărat pământul până la ultima suflare!»

— Şi dacă nu vreau să primesc?

— Vei ispăşi numaidecât crimele ce le-ai săvârşit!

— Oastea mea e prea numeroasă. N-o să-i puteți sta împotrivă...

— Nici unul nu va fi prins viu. Iar cetățuia va fi arsă. Şi vântul îi va spulbera cenuşa în inima pădurii...

— De mă scuteşti de umilință, îți jur că vă dau libertatea!...

— Dacă nu te supui, eu însumi te voi răpune, Ali-beg, şi trupul ți-l voi da la câini...

— Spune ce trebuie să fac!

— Vei porunci oştirii tale să părăsească această țară. Iar doi valahi o vor urma. Şi dacă ei se vor întoarce, vestindu-ne că oastea ta a trecut peste Dunăre, îți jur şi eu că vei fi liber...

Ali-beg îşi întoarce chipul către oştirea adunată şi îşi desface brațele.

Chipul i-e negru, ca robia.

— Spuneți-mi ce socotiți voi!...

Oastea priveşte încremenită. Pe urmă, unii încep să strige:

— Alah poate ne-a pedepsit!... Valahii ne-au învins din nou... Dar tu nu trebuie să pieri. Supune-te, astăzi, Ali. Mai târziu, ne vom răzbuna...

Apoi îngenunchează toți, se spune în cântecul străvechi. Îşi pleacă frunțile în zăpadă şi glasurile turcilor umplu văzduhul până în cer:

— Slavă măriei sale Vlad, care şi-a apărat pământul până la ultima suflare!...

Ali se lasă în genunchi în fața întregii sale oşti, rostind, cu glasul sugrumat, cuvintele de umilință. Barba lui neagră mătură lespezile de piatră reci şi buzele i se lipesc de încălțările lui Vlad.

După aceea, toata oastea îşi strânge iute rândurile. Se întoarce către răsărit.

Pe urma ei, pornesc călări Bucur şi soțul său Mihailo.

Un alt oştean o ia pe Oltea să o ducă la adăpost, într-un loc hotărât de Ion.

Ali rămâne sus în turn. De ciudă, îşi muşcă buzele.

Sângele i se scurge în barbă şi pe veşmântul aurit.

Priveşte în urma oştilor care se pierd, în pâcle, în timp ce, pe deasupra lor, zboară un cârd negru de corbi.

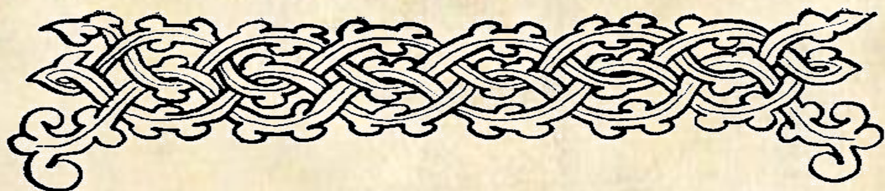

CARTEA A TREIA

STRĂLUCITOAREA SABIE

Ziua se îngâna cu noaptea, când bătrânul îşi ridică fruntea de deasupra foilor pe care scria şi lăsă din mână pana. Prin ferestruica îngustă a chiliei privi cerul... Noaptea trecuse pe nesimțite, în timp ce el a tot hălăduit pe cărările vremii împreună cu umbrele dragi şi de mult săvârşite din viață.

Turla, împurpurată în lumina celor dintâi raze ale dimineții, mijind de peste munți, străpungea bolta. Arsă, prăbuşită, rezidită, din nou dărâmată sub năvăliri şi iarăşi reconstruită, turla – în care lui, copil, îi plăcea să se cațere, ca de sus să poată privi în voie „țara" – a fost întotdeauna acolo. Aşa o ştie el, întotdeauna acolo, ca o frunte înaltă şi gânditoare, puternică şi semeață, ce nu a putut fi niciodată definitiv sfărâmată.

Aici, între zidurile Tismanei, loc de refugiu şi rezistență în vremuri de restrişte, s-au adunat el şi ai lui de fiecare dată. Şi-au oblojit rănile, şi-au ascuțit paloşele, au cercetat din turlă mişcările vrăjmaşului şi, redeschizând porțile, s-au năpustit, împrospătați, cu şi mai mare dârzie la luptă.

Cele din urmă neguri se risipesc. Toaca bate mărunțind timpul şi reamintindu-le celor din mânăstire că a venit ceasul utreniei. Împinsă de vântul mereu nestatornic al înălțimilor, ceața, în lungi fuioare albicioase, călătoreşte alene pe munte. Un bucium

răsună în depărtări, înştiinţându-i pe localnici, în graiul numai de ei cunoscut, că în ţinut e pace. Îşi pot începe în linişte munca.

Iar clopotul cel mic din turlă, numit, nu se ştie de ce, Fratele, păstrat în mânăstire încă din vremea celui dintâi ziditor al său, călugărul Nicodim, a început şi el să bată. Glasul limpede, melodios, se răspândeşte în dulci vibraţii sonore pe văi.

Lumânarea era pe sfârşite. Începuse să sfârâie. Suflă în ea şi-o stinse.

Ochii pisarului se îndreaptă acum către peretele de răsărit al chiliei.

Acolo, pe-un aşternut de brocart roşu, smuls din însuşi veşmântul faimosului Ali-beg, duşmanul atât de înverşunat, de odinioară, al libertăţii Valahiei, atârnă o sabie. Din argintul şi pietrele preţioase ce-i împodobesc mânerul, ţâşnesc parcă jerbe strălucitoare de flăcări.

În perioade de linişte ca acestea ale domniei vrednicului voievod Neagoe Basarab, bătrânul scoate sabia din tainiţa unde-o ţinuse ascunsă, ca şi diata, şi-i place s-o păstreze necontenit sub ochi.

Aşa nu va uita niciodată cuvintele aceluia care întruchipa pentru el cea mai fierbinte dragoste de libertate. Dragoste împinsă până la sacrificiul de sine.

Acum e linişte, însă atunci... Deşi s-a scurs atâta vreme, ochii bătrânului se împăienjenesc.

Umbre încep să i se fugărească iarăşi prin minte. Glasuri, zăngănit de arme îi răsună în urechi.

— Ioane!...

Vocea era a ei. Draga sa Oltea.

*

Adusă târâş, pentru că altfel nu fusese cu putinţă,

tânăra femeie – ținută strâns de doi străjeri voinici, buni să lupte cu ursul – încă se mai zbătea.

Se zbătuse, de altfel, tot drumul încercând să se desprindă din legături, să-şi scoată din gură căluşul şi să-şi înlăture năframa cu care-i înveliseră chipul ca să nu se poată vedea cine este.

Într-un timp izbutise. Îşi desfăcuse o mână şi-şi scosese căluşul... Începuse să strige, numai că, din nenorocire, tocmai în minutele acelea treceau printr-o pădure şi nimeni n-o auzise.

Opriră căruța, şi tustrei se repeziră:

— Ai merita să te ucidem, răcneau. Eşti nevasta lui Ion, cel care nu vrea să se supună noii domnii.

Femeia, deşi atât de tânără, aproape încă numai o copilă, era voinică şi mlădioasă. Îi lovi, îi muşcă şi, dacă ar fi avut amândouă mâinile şi picioarele libere, poate ar fi reuşit să scape. Aşa, cei trei bărbați, străjerii şi căruțaşul, în cele din urmă o biruiră. Îi legară iar mâna, îi acoperiră chipul şi o azvârliră la loc în căruță.

Ajunşi la palat, după două zile de goană, o târâră pe scări, fiindcă, deşi îi dezlegaseră picioarele, refuza să urce. Şi o aduseră în anticamera domnitorului.

Trecuseră numai câteva luni de când Țepeş îşi închisese ochii, în cetatea Gherghița. Nu însă mai înainte de a-i fi încredințat lui Ion sabia domnească şi diata. Şi de a-l fi cununat cu iubita lui, Oltea.

Pentru cei de jos, după reînscăunarea lui Laiotă Basarab-Bătrânul, urmară săptămâni şi luni dintre cele mai grele. Domnitorul – deşi un urmaş al acelui Basarab-Tihomir, care cu mai bine de un veac şi jumătate în urmă asigurase libertatea țării – asculta de porunca turcilor. Sub ochii lui, aceştia jefuiau după bunul lor plac.

Atunci căpitanul Ion, dând glas mâniei poporului, a încălecat din nou pe armăsarul lui, Negru, şi, pornind în iureş prin ţară, a vestit tuturor că se află la el diata lui Ţepeş. Diată prin care acesta-i chema, şi după moarte, pe aceia care-şi iubeau cu-adevărat pământul strămoşesc, la lupta pentru neatârnarea ţării.

Ascultându-i cuvintele – cu toate că nu aveau arme, erau flămânzi, înlănţuiţi de pământul boierilor, oropsiţi şi ameninţaţi cu tot felul de pedepse de otomani şi slugile domneşti – o seamă de voinici s-au ridicat, în numele norodului, alăturându-i-se lui Ion. Lupta împotriva lui Laiotă şi-a stăpânilor săi otomani şi-a reluat cursul….

Plecând la bătălie, Ion îşi lăsase pe tânăra şi frumoasa lui soţie la adăpostul zidurilor Tismanei, mânăstire aflată într-un ţinut ai cărui locuitori trăiau încă în duhul lui Ţepeş.

Aici era în siguranţă. Şi tocmai fiindcă se ştia în siguranţă, Oltea cobora uneori în sat, pentru a-i ajuta pe cei în suferinţă, şi mai ales pe copiii sătenilor care-i erau aproape toţi prieteni.

O fetiţă se îmbolnăvise de friguri şi Oltea se dusese în dimineaţa aceea la ea cu felurite leacuri.

Deodată, în timp ce tânăra femeie îngrijea copilul, în casă au năvălit zdrahonii lui vodă.

Pesemne, o pândiseră din marginea pădurii, vreme de cine ştie câte zile. Oamenii – bărbaţii şi femeile din sat – erau plecaţi pe ogoare. Venise primăvara şi muncile reîncepuseră pe câmp. În sat nu rămăseseră decât copiii, bolnavii şi bătrânii. Iar casa omului a cărui fetiţă se îmbolnăvise se găsea cam într-o latură a satului, în dosul unui dâmb.

Unul o apucă pe tânăra femeie din spate, de grumaz,

strângând-o sălbatic. Oltea aproape se înăbuşi. Al doilea îi puse căluşul în gură. Şi-al treilea o legă de mâini şi de picioare.

O aburcară pe-un cal şi porniră, în galop, prin pădure. Dincolo de pădure îi aştepta o căruţă.

Nimeni, în afară de fetiţa bolnavă, nu prinsese de veste ce se întâmplase. Iar ea, văzând cum o strângeau pe Oltea de gât şi o legau în ştreanguri, de spaimă leşină.

Când fata se trezi, după un ceas sau două, aşa bolnavă şi desculţă cum era, o zbughi afară şi începu să strige:

— A fost răpită jupâniţa Oltea!... Ajutor!... Ajutor!...

Bătrânii şi bătrânele satului şi-aproape toţi copiii se îngrămădiră în jurul ei. Nici unul n-avea însă nici o putere.

Fetiţa plângea cu sughiţuri. Abia de-o puteau înţelege ce povestea despre felul cum jupâniţa Oltea fusese răpită.

Dar băieţii alergară la câmp să-şi înştiinţeze părinţii. Un bărbat încălecă pe-un bidiviu şi o porni pe urmele oştenilor domneşti să afle cel puţin unde-o duceau pe jupâniţă. Iar altul, de-asemenea călare, porni în căutarea lui Ion.

*

Înştiinţat că jupâniţa fusese adusă, Laiotă, de bucurie, sări în jilţ. Nici nu-i venea să creadă că se putuse împlini o asemenea faptă dincolo de Olt, unde aproape toţi îi stăteau împotrivă.

Scurt, slab, cu umerii înguşti, braţele ca nişte fuse şi o barbă cărămizie – înspicată cu fire albe – murdară, domnul era de-o urâţenie cum rar se întâlnea. Cu toate

acestea, când voia, ştia să se facă plăcut. Zâmbea, linguşea, mințea, jura, fără să pregete, orice şi pe orice, oricui, în orice împrejurare, numai să-şi atingă țelul…

Aşa şi izbutise să se cocoțeze în scaunul domnesc, jurându-i prietenie şi credință, întâi lui Ştefan al Moldovei, apoi lui Ali-beg şi Mahomed al II-lea. Tot el se bănuia că pricinuise lovirea prin mişelie a lui Țepeş, iar pe oamenii acestuia, câți fuseseră prinşi, îi torturase îndelung şi-apoi îi spânzurase.

Săvârşind această faptă neomenească, Laiotă îşi ascultase pe cei trei sfetnici apropiați. Unul dintre ei, logofătul Tudor din Orboieşti, era numit în popor Ceapcânul… Celui de-al doilea, Udrişte, fiindcă avea nişte mustăți uriaşe, i se zicea Mustețea. Doar cel de-al treilea, Vintilă, n-avea nici o poreclă. Împreună cu aceştia fusese în pribegie. Şi laolaltă se întorseseră. Iar vodă nu făcea nici un pas fără sfatul lor. Făcuseră deci planul s-o fure pe Oltea, s-o supună la cazne şi ea să le destăinuie ceea ce vodă voia să afle cu privire la Țepeş.

De la Ion – chiar dacă prin cine ştie ce întâmplare norocoasă ar fi izbutit să-l prindă – nu puteau nădăjdui să afle nimic. Îl mai torturase cândva şi Radu cel Frumos, fără să-i poată descleşta gura. Dar Oltea era femeie. Sperau că nu va rezista la caznele în care era atât de priceput Ceapcânul, şi va mărturisi unde fusese ascuns trupul fostului domnitor şi unde-i păstra diata Ion.

În popor se credea că acesta încă trăieşte. «Țepeş se găseşte adăpostit undeva! se şoptea pe furiş. Nu va trece mult şi va ieşi la lumină. Sabia lui va străluci iar, biruitoare. Laiotă şi otomanii vor fi goniți din țară.»

Cum să încredințezi însă mulțimea că Țepeş a pierit, când trupul său nu putea fi găsit?

Săpaseră la Gherghița şi în pădurile din jur, dar fără rezultat. Iscoadele domneşti cercetaseră sat după sat şi mânăstire după mânăstire, încercând să-i găsească măcar pe Bucur şi Mihailo, cei despre care se credea că avuseseră sarcina de a ascunde undeva trupul neînsuflețit al lui Vlad.

Dar nu descoperiseră nimic, în afară de faptul că Bucur şi Mihailo căzuseră şi ei într-o luptă şi fuseseră îngropați chiar în târgul Gherghița.

Iar ceilalți oşteni ai lui Vlad, luați prizonieri de turci, păstraseră taina cu-aceeaşi străşnicie.

Acum toate speranțele erau în ceea ce vor izbuti să smulgă prin chinuri de la Oltea.

— Prin slăbiciunea femeiască vom afla taina, îl încredințaseră marii boieri pe vodă.

— La nevoie s-o amenințați c-o vom arde de vie! propusese Vintilă.

— Credeți?... Credeți?... tresări Laiotă.

— Sigur... fără-ndoială, măria ta!

— Asta nu-nseamnă că vom cruța-o, după ce va mărturisi!

— Dimpotrivă, se încruntase vodă.

Mustețea îl ura pe Ion cum nu mai urâse încă pe nimeni. În ultima bătălie, din pădurea Bălteni, căpitanul îl smulsese din şa, apucându-l de-un braț. Aşa, cu brațul sucit şi gâtul strâmb, îl dusese până înaintea lui Vlad, azvârlindu-i-l la picioare, în zăpadă. De frica săbiei domnitorului sau a cumplitei lui țepi, Mustețea începuse să plângă. Plângea cu sughițuri în râsetele celor de față, cerându-şi întruna iertare.

— Jur să te slujesc ca un rob, îi făgăduia lui Vlad. Să-ți fiu grăjdar la cai, să-ți curăț straiele, încălțările şi să-ți aduc la masă bucatele.

Lui Vlad i se făcuse greață.

— Spurci haina de oştean! Luați-l, duceți-l la Gherghița şi puneți-l îngrijitor la porci, le poruncise oştenilor. Numai aşa ceva i se cuvine unui fricos ca el...

Îl luaseră, într-adevăr, şi îl făcuseră „boier peste cocini"; dar, cu prilejul morții voievodului, când părăsiseră cetatea, oştenii îl uitaseră la Gherghița.

Se furişase nu se ştie cum; izbutise să fugă şi se reîntorsese în tabăra lui Laiotă.

— Oştenii lui Ion m-au luat prins, recunoscuse el... Dar m-am luptat cu ei şi-n cetate şi-am reuşit să scap, mințise cu neruşinare, uitând să povestească despre trecerea sa pe la cocina porcilor.

Înjosirea îndurată, din pricina lui Ion, cel care îl smulsese din şa, nu o putea uita. Şi în numele a ceea ce îndurase voia s-o înjosească şi el pe Oltea.

— Să ți-o aduc, măria ta, pe soția lui Ion? întrebă, având o lucire de cumplită cruzime în ochi. Să stai puțin de vorbă cu ea?

— Adu-mi-o!... Adu-mi-o! se învoise vodă, reîntorcându-se şi prăvălindu-se în jilț.

*

Bătrânul îşi puse obrazul în palme. Ochii-i cătau în adâncimea timpului.

Trecuseră patruzeci şi patru de ani şi, cu toate acestea, retrăia întâmplările de parcă aveau loc în clipele acelea.

— Ioane!

Vocea îi sună din nou în urechi.

În minte se văzu galopând pe armăsarul lui, Negru, peste câmpii, peste dealuri, tăind de-a dreptul apele, cu ceata de flăcăi după el... Inima îi ardea în piept şi sabia

îi fremăta la brâu.

Oltea? Ce se petrecea cu Oltea? Oamenii îl înştiinţaseră că jupâniţa fusese târâtă în palat. Ce se întâmplase mai departe cu ea?

*

Vodă, zărind-o, înţepenise în jilţ. Înghiţea în sec ca un peşte care, scos din apă, îşi pierde răsuflarea.

Oltea – cu toate că-şi avea încă mâinile legate la spate, iar veşmintele îi fuseseră sfâşiate în timpul călătoriei şi-al încercării de-a se elibera din ghearele răpitorilor – se înfăţişa ca o adevărată regină.

Înaltă, subţire, ca trasă prin inel, gingaşă, dar mândră şi neînfricată, înaintase până lângă jilţul lui vodă.

Şi-n timp ce ea păşea, lui Laiotă i se părea că-n sala mare, rece şi întunecată a palatului se aprinseseră o mie de făclii. O fiinţă femeiască cu-atâta farmec, chiar într-o ţară ca a lui vestită în femei frumoase, încă nu mai văzuse.

Îi privea ochii, chipul...

— Pieliţa obrazului trebuie să-i fie mai mătăsoasă decât aceea a piersicii. O astfel de femeie mi-aş fi dorit eu de soţie! murmură.

Laiotă era văduv. Nici o femeie nu-l iubise, într-atât era de nesuferit în viaţa de toate zilele. Acuma năzuia spre Oltea. Către cea mai frumoasa dintre toate femeile. Numai că aceasta era soţia lui Ion. Iar de Ion se temea. Cu Ion nu era de glumit, oricât se ţinea el de ţanţoş pe tron, oricât era de voievod şi prieten al turcilor.

— Dezlegaţi-o! mormăi.

— S-o dezlegăm? Cum? rămase nedumerit Musteţea.

— S-o cercetăm legată, Măria ta, femeia aceasta este ca o lupoaică turbată! îşi dete cu părerea Ceapcânul...

Dar vodă parcă orbise. Uitase de căutarea rămăşiţelor pământeşti ale înaintaşului său. Uitase şi de primejdiile ce-l pândeau. Nu mai avea decât un singur gând: s-o dobândească pe Oltea.

— Dezlegaţi-o! se răsti.

Şi însuşi Musteţea, auzind acest strigăt şi cunoscând prea bine ce putea însemna uneori mânia lui vodă, se grăbi s-o dezlege.

Oltea se simţi liberă. După atâtea ceasuri cât stătuse legată, mâinile-i amorţiseră. Şi le frecă domol... Degetele-i subţiri îşi reveneau pe încetul... Furnicături uşoare, însă fierbinţi, îi porneau de sub unghii. Se răspândeau în sus şi se opreau în palme.

— Te-ntreb, şi nu te-ntreb decât o singură dată – rosti (spre surprinderea tuturor), încruntat, Laiotă – dacă primeşti, de bună voie, să rămâi la curtea mea, să-mi fii ca o nevastă.

— Cum? Cum? se foiră nedumeriţi boierii. Dar cercetarea, măria ta? Fusese vorba de altceva. Nu se cuvine s-o ierţi...

Oltei i se păruse, de-asemenea, că n-auzise bine. Îndrăznea oare Laiotă să-i pună, cu-adevărat, o astfel de întrebare? Ei? Soţia lui Ion?

— Ai de ales între a primi de bunăvoie ceea ce-ţi cer şi-a te sili, cu biciul, s-asculţi! îşi mărturisi vodă gândul până la capăt.

— Dacă este de-ales, îi dete răspuns Oltea, fără a sta pe gânduri, ei bine...

— Ei bine? icni vodă, îngrămădit în jilţ şi cu ochii holbaţi.

— Ei bine, aleg biciul...

Rostise cu atâta nepăsare şi semeţie cuvintele, încât Laiotă simţi un val de sânge urcându-i-se la cap.

— Biciul? Alegi biciul? răcni. Să fii atunci biciuită aici, în fața mea. Să vină călăul… călăul…

Îşi ridicase brațele şi urla:

— Călăul… călăul… Şi Oltea să ne mărturisească tot… tot… Vrusesem s-o cruț… însă nu merită… nu… Nu merită decât biciul…

Musteţea făcu un semn. Oşteanul de strajă se repezi. Durară numai câteva clipe. Atâta că Oltea şi apucă să smulgă de la brâul domnitorului sabia şi-o îndreptă către pieptul acestuia.

Straja domnitorului Laiotă era destul de mare. Număra peste două sute de oşteni. Cam cincizeci dintre ei erau turci, ieniceri bine instruiți, lăsați lui vodă, spre ocrotire, de Ali-beg. Musteţea strânsese şi el vreo sută de oameni dintre veneticii fără căpătâi care colindau, în vremurile acelea nesigure, de după moartea lui Țepeş, încoa şi încolo, țara, jefuind şi nedându-se înapoi nici de la omoruri, când întâmpinau vreo împotrivire. Şi numai restul erau români, aleşi tot de Musteţea, bob-cu-bob, dintre oamenii boiereşti sau, când erau domneşti, dintre aceia care avuseseră toate motivele să se teamă de Țepeş. Se ştia că fostul domnitor îi pedepsise cu asprime pe hoți, leneşi şi mincinoşi. Unii, deşi vinovați, scăpaseră, fugind de osândă. Dar, fiindcă mergea zvonul că Țepeş nu e mort şi se va întoarce curând, ei încă se temeau că va veni o zi când vor fi nevoiți să-şi primească răsplata.

Toți aceştia se alăturaseră bătrânului Laiotă.

Straja voievodului cel nou era foarte bine înarmată. Cei mai mulți îşi primiseră armele de la turci. Săbiile, sulițele, scuturile şi arcurile erau de soi otoman. Aşa încât priveliştea străjii când se înşiruia la strigarea de

dimineață, înaintea palatului, se vădea destul de curioasă, cu straie de toate felurile, dar cu arme, scuturi şi coifuri otomane. Şi, pe straja aceasta, aşa cum era şi cum nu era, se bizuia, pentru siguranța lui, Laiotă.

În clipa când primise vestea despre răpirea Oltei, Ion avea în preajmă numai doi oameni. Ceilalți săvârşeau un atac asupra convoaielor de aprovizionare turceşti.

Fostului căpitan al lui Țepeş îi revenise în acele zile îndatorirea de a pătrunde, singur, în lagărul otoman din pădurea Cocoanele şi de a pune acolo foc unui depozit de arme. Îmbrăcat turceşte, Ion pătrunsese în lagăr, dăduse foc depozitului şi se reîntorsese cu bine.

— Şi unde-a fost dusă Oltea?

— În palatul lui vodă.

Ion îşi schimbase, cât ai clipi, îmbrăcămintea, punându-şi-o pe cea valahă, şi sărise pe Negru.

Ştia că garda palatului era mai mare şi bine înarmată, că alături de oştenii lui Laiotă erau turcii. Şi nu voia să pună pe nici unul din cei doi oameni ai săi în primejdie. Aici nu mai era la mijloc țara. Când era vorba de țară, le putea porunci. Dar pentru sine şi soția sa n-avea dreptul acesta. Dacă ei vor voi să-l ajute erau liberi s-o facă. El însă nu le va cere, şi cu atât mai mult nu le va porunci nimic.

Sări deci pe cal, fără să rostească nici un cuvânt, şi porni.

Negru era un fugar strălucit. Niciodată vreun alt cal nu-l putuse întrece în iuțeală. Numai că de data aceasta, ca şi cum ar fi simțit şi el cât de mare era primejdia în care se găsea Oltea, nu fugea, ci zbura. Picioarele-i subțiri şi nervoase, cu copitele mici, aproape nu atingeau pământul... Sărea peste movile şi şanțuri, se

strecura prin desişuri, se avânta în râuri şi lacuri. Necheza din când în când uşor, întorcându-şi puțin, cu duioşie, capul către stăpânul drag, şi gonea mai departe, parcă din ce în ce mai repede.

Cei doi tovarăşi de luptă ai lui Ion, văzându-l pe căpitan încălecând şi pornind, nu şovăiră. Sărind pe cai, îl urmară.

Pe unde treceau, locuitorii îi recunoşteau lesne. Însemnul: vulturul roşu cusut pe pieptare arăta limpede cine erau...

— Ce s-a întâmplat?

Din goană, cetaşii lui Ion răspundeau:

— Jupânița Oltea a fost răpită şi, fără-ndoială, vodă are de gând s-o supună la chinuri, pentru a-l sili pe căpitanul nostru să nu-mplinească diata lui Țepeş.

— Aşadar, acesta-i adevăratul chip al lui Laiotă? se mâniau oamenii. Nu-i ajunge nevrednica lovire a fostului domn şi trecerea sa cu oastea de partea vrăjmaşului? Vrea să se războiască şi cu femeile. Bărbații din această țară, de când sunt ei pe lume, s-au ferit să năpăstuiască femeile. Femeia e trup sfânt, pentru că ea poartă şi aduce pe lume, în dureri, pruncii, prin care durează şi ne-nmulțeşte neamul... Şi cum să cutezi a răpi o femeie pentru a o chinui, ca să-i sileşti bărbatul să nu se mai ridice în numele dreptății? Mai rău ca otomanii se poartă noul domn.

În palat, Oltea fusese prinsă de gât cu un arcan repezit pe la spate de către un oştean şi altul îi întinsese o suliță la picioare.

Cel dintâi trase cu putere arcanul... Tânăra femeie se împiedică de suliță. Căzu. Oştenii se repeziră. O legară iarăşi de mâini şi de picioare. Ştiau că altfel n-ar fi putut s-o stăpânească. Şi o târâră pe lespezi până la picioarele

lui Laiotă.

— Ei, iată-te, viteazo! Ce ți-ai închipuit? Că mă vei putea răpune? Minte neghioabă de femeie ce eşti! Voievodul țipa. Glasul, răguşit mai înainte, i se subțiase. Călăul! Să vină mai repede călăul! Nu-i place iatacul domnesc? O să-i placă mai mult biciul…

Călăul, voinic, având un ochi scurs, cu o zeghe cenuşie pe spate şi încălțat numai în nişte ciorapi groşi de lână, se apropie, păşind uşor ca o pisică, ținându-şi biciul gata pregătit să lovească.

Boierii fierbeau, nerăbdători.

Vodă făcu un semn, şi Oltea fu întoarsă cu fața în jos.

— Să fie biciuită! porunci Laiotă.

— Ioane! strigă în clipa aceea Oltea.

Chemarea îi pătrunse pe toți cei de față în urechi ca un pumnal… „Unde era Ion?”

— Ioane! îşi repetă chemarea tânăra femeie. Era sigură, absolut sigură că Ion trebuia să fi aflat de soarta ei şi va veni s-o scape. Îl ştia în stare de cele mai neînchipuite îndrăzneli. Niciodată nu se îndoise de el… Ceea ce oricui altuia nu i-ar fi stat în putință, el izbutea să făptuiască.

— Ioane! strigă pentru a treia oară.

În sală se făcuse tăcere. Vodă clipea din ochi iute. Bărbia îi clănțănea. Numele vestitului căpitan, luptător în numele norodului şi al diatei lui Țepeş, îi înfiora pe toți.

— Oltea! răspunse o voce bărbătească, limpede şi sonoră de-afară.

Şi tot atunci se auziră cai nechezând şi zgomote de luptă.

Ion şi vârtejul ce-l urma, într-adevăr, şi ajunseseră la porțile palatului.

Din întâmplare, tocmai cu câteva minute mai înainte se schimbase straja. Portița cea mică era încă deschisă. Căpitanul descălecă. Se năpusti în ogradă, însoțit de cei doi cetaşi. Începură lupta cu straja. Căpitanul, cu sabia în mână, le ținea piept străjerilor, în timp ce flăcăii lui trăgeau drugii şi învârteau roata. Roata dezrăsuci lanțul... Porțile cele mari se deschiseră.

Chiuind, dinspre marginea Dâmboviței năvăli şi restul de flăcăi care se strânseseră pe drum în urma lui Ion.

Lupta se înteți. Răniții începură să se prăbuşească în țărână ori să sprijine zidurile. Paguba, încă de la primele lovituri, se văzu destul de mare de-o parte şi de alta. Dar nimeni nu dădea înapoi. Străjerii boiereşti, pentru că aceasta le era datoria şi de-aceea erau plătiți, iar flăcăii care-l urmaseră pe Ion, din cumplita mânie ce-i mistuia în fața silniciei lui vodă.

Prinzând de veste ce se întâmplă, otomanii – care erau adăpostiți în odăile cele bune din spatele palatului, în vreme ce românii n-aveau parte decât de odăile proaste şi pe jumătate îngropate în pământ din fundul curții – îşi înşfăcară armele. În rânduri strânse, de câte cinci, porniră în fugă spre porți. Atâta că sapele, coasele, custurile şi ciomegele flăcăilor se dovediră a fi mai vrednice decât oțelurile săbiilor turceşti sau decât săgețile din cucurele lor.

O ură veche şi înnodată cu prea multe amaruri le dădea puterea de a-şi izbi fără cruțare duşmanii. Oasele sfărâmate trosneau. Trupurile asupritorilor erau străpunse, tăiate ori scurtate de capete.

Luptând, Ion ajunse până lângă zidul pridvorului.

Aici îi fu dat să audă strigătul Oltei. O dată, de două ori, de trei ori.

Răspunse.

Geamurile de la fereastra lată din stânga sălii de primire plesniră şi Ion apăru înăuntru.

Cu o lovitură doborî călăul... Cu alta mătură pe toți, boieri şi oşteni, până lângă ziduri.

Laiotă înțepeni. Bărbia nu-i mai clănțănea. Dar, în schimb, se uita prosteşte la Ion. Răsuflarea din pieptu-i îngust îi pieri. Glasul i se stinse. Se adună în scaun şi se făcu mic cât un pumn.

— Ion! murmură.

— Ion! râse căpitanul în timp ce cu sabia tăia legăturile în care-i fusese cetluită soția.

Oltea se ridică.

— Cruță-mă! urmă vodă, şi poți să pleci cu Oltea, liber. Sunt unsul lui Dumnezeu, nu uita!

— Eşti unsul diavolului, îi răspunse Ion, ucigaş de domn şi vânzător de țară.

— Nu eu!... Nu eu!... protestă vodă. Nu eu l-am ucis pe Țepeş.

— Dar cine?

— Nu ştiu... îți jur că nu ştiu...

— Numai că din îndemnul tău...

— Nici din îndemnul meu... Aşa s-a întâmplat...

Totul se petrecuse atât de repede, încât nici boierii, şi nici străjerii nu apucaseră să facă vreo mişcare în ajutorul domnului lor.

Zgomotele luptei răsunau acum din pridvor. Uşa fu izbită cu putere. Şi un mănunchi de flăcăi, cu ciomegele şi coasele în mâini, pătrunse în încăpere.

Boierii şi străjerii îşi ridicară la rândul lor armele, dar, numaidecât, sub asaltul flăcăilor, se dădură învinşi.

Vodă îşi puse barba în piept şi gemu. Simți un nod în gât...

Ion vrusese să-l apuce de barbă, să-l ducă în pridvor

şi să-l arate mulţimii. Dar i se făcu silă. Acesta fu norocul lui Laiotă şi numai astfel scăpă în acea zi de ruşinea de-a fi târât de barbă şi arătat astfel oştenilor lui.

Jos, în ogradă, aproape toţi otomanii fuseseră răpuşi sau răniţi. Mercenarii venetici se ascunseseră prin cele mai tainice colţuri. Ba chiar până şi oştenii domneşti, aleşi de Musteţea cu-atâta grijă, copleşiţi de mulţimea şi încrâncenarea celor care-l urmaseră pe Ion, erau aproape cu toţii învinşi.

Cetele de rezervă se găseau adăpostite într-o pădure învecinată, la Dobra. Dar cine să le vestească? Un oştean, care încercase să sară zidul din spate, să treacă Dâmboviţa înot şi să ajungă în pădure, fusese prins şi zăcea legat fedeleş.

În sala de primire, boierii şi străjerii erau încolţiţi şi cătau, îngroziţi, către uşiţa scundă din spatele jilţului domnesc pe unde-ar fi putut scăpa.

În drumul lor se afla însă Ion. Şi cum să treci de Ion? Nu ştiau dacă el îl va ucide pe vodă sau nu! Şi dacă nu le va veni şi lor rândul!

Dezgustat până în adâncul sufletului, căpitanul privi în jur.

— Destul! porunci.

Încetul cu încetul, lupta se potoli, dar boierii şi străjerii încă stăteau cu braţele ridicate în semn de supunere. Întreg palatul domnesc căzuse în mâinile răzvrătiţilor.

Aşa ceva nu se mai petrecuse încă niciodată în Ţara Românească. În ogradă, mulţimea începuse să se adune. Ion ieşi în pridvor, având-o lângă el pe Oltea. Mulţimea se bucură:

— I-aţi învins! Oltea a fost eliberată. Vodă ar trebui

pedepsit cu biciul în locul ei…

— De l-ați vedea! râse iar Ion.

Pe Laiotă îl mai prinsese şi un tremur care nu-l mai lăsa. Nu se mai putea nici măcar ridica din jilț.

— Să ştiți că moare vodă!

Lui Ion i se aduseră caii. Împreună cu Oltea, urmat de voinicii lui şi de toți ceilalți flăcăi, porniră în galop.

Vraciul curții, Tudosie, un călugăr caterisit, care îl însoțise pe Laiotă în timpul refugiului, chemat de Vintilă, veni în sala de primire şi porunci să se pregătească toate cele de trebuință pentru a-i lua domnitorului sânge.

*

Pisarul, bătrânul Evghenie, fostul viteaz căpitan şi mare ban de Tismana, Ion, îşi trecu mâna peste ochi. Umbrele pieriră. Glasul cel neuitat al Oltei i se topi în urechi. La fel galopul sălbatic al cailor şi chiuiturile flăcăilor.

Ba nu. Galopul încă răsună. O chiuitură la fel… Continuă să viseze cu ochii deschişi?

— Bunicule!

Se ridică de la masă şi privi prin ferestruică. Inima i se înveseli.

— Vlăduț!

Se grăbiră să iasă pe uşa scundă.

Băiatul, însoțit de câțiva prieteni de vârsta lui sau doar puțin mai mari, soseau călări, în galop. Pentru o clipă, se revăzu pe sine, cu aproape şase decenii în urmă, intrând în curtea mânăstirii cam în acelaşi fel…

Pisarul îşi deschise brațele. Băiatul sări de pe cal şi se repezi la pieptul lat şi primitor al bunicului.

— Îmi sfărâmi oasele!

Aşa era: cu toată dragostea ce i-o purta nepotului, singurul din toată familia rămas în viață, Evghenie îl strângea în brațe atât de puternic încât era aproape gata-gata să-l înăbuşe.

— Bine-ai venit!

Pisarul se dădu de-o parte şi îşi măsură din priviri nepotul... Era mândru de el... Vlăduț crescuse înalt, subțire, mlădios. Şi cu toate că abia ieşea din copilărie, era de-o voinicie şi-o agerime fără pereche.

Îl învățase – aşa cum, odinioară, îl învățase şi pe el acela care îl crescuse – să lupte cu sabia, cu buzduganul, cu lanțul şi arcul... Iar când gonea, călare, cu sabia în mână şi pletele revărsate pe umeri, peste câmpii şi dealuri, părea – cel puțin aşa pretindea starețul mânăstirii, Calist – un Făt-Frumos al dreptății.

— Vlăduț! Intrați...

Băieții se strecurară, tăcuți, în chilie.

— Aşezați-vă!

Sfioşi, luară loc pe lavița ce mărginea peretele de lângă uşă.

Singur Vlăduț rămase în picioare lângă jilțul bunicului.

— Vezi, în dulăpiorul de lângă fereastră, îşi îndemnă acesta nepotul, se află un săculeț cu nuci curățate şi-o oală plină-ochi cu miere. Îmbie-ți prietenii să se îndulcească. Şi povestiți-mi apoi şi mie ce-ați văzut şi ce-ați aflat pe unde-ați fost...

Vlăduț desfăcu dulăpiorul... Scoase dinăuntru atâtea străchini şi linguri de lemn câți băieți erau în chilie. Puse în fundul fiecărei străchini câte un pumn de miez de nucă. Deasupra turnă miere. Străchinile şi câte o lingură din lemn de tei le întinse prietenilor. Mâncară. Şi fiindcă gurile li se îndulciseră, Vlăduț aduse şi un ulcior

mare, înflorat, cu apă. Băieţii sorbiră cu sete şi plăcere apa gustoasă şi rece ca gheaţa, de munte. Iar limbile începură să se dezlege.

Vlăduţ şi băieţii făcuseră o călătorie, călare, până la Târgovişte. Prietenul cel mai bun al lui Vlăduţ, Teodosie, fiul marelui, înţeleptului şi învăţatului domn Neagoe Basarab, îl poftise de curând la palat pentru o mai îndelungată petrecere. În răvaşul trimis la Tismana, Teodosie îi scrisese că s-ar bucura dacă Vlăduţ ar veni însoţit şi de câţiva băieţi din sat.

Pe băieţii aceştia, Teodosie îi cunoscuse la începutul verii, când şi el îl vizitase pe Vlăduţ la Tismana. Împreună cutreieraseră, călări, munţii, vânaseră sălbăticiuni, pescuiseră, culeseseră bureţi în pădure, dormiseră laolaltă în bordeie de cetină sau în căpiţe de fân şi vremea se scursese uşor şi plăcut.

Teodosie învăţase cu acest prilej vechi cântece olteneşti de petrecere sau de luptă. Şi cu toţii străbăteau plaiurile cântând.

Spre deosebire de alţi mulţi stăpânitori ai lumii, care îşi ţineau odraslele departe de popor, Neagoe Basarab credea că este înţelept ca fiul lui, moştenitorul scaunului domnesc, să fie cât mai des în mijlocul acelora care, peste un anumit timp – când el însuşi se va săvârşi din viaţă – aveau să-i fie supuşi. Iar prietenia dintre nepotul mult-încercatului căpitan Ion – acum pisarul Evghenie – şi iubitul său fiu îi era pe plac.

— Teodosie v-a fost o gazdă bună? întrebă bunicul…

— Cum nu se poate mai bună, mărturisiră băieţii. Am fost primiţi şi ospeţiţi ca nişte prinţi. O dată am prânzit chiar la aceeaşi masă cu măria sa Neagoe, doamna Miliţa-Despina, domniţele Ruxandra şi Stana, împreună cu prietena lor şi-a noastră a tuturor, Mădălina…

— A... Mădălina! se bucură pisarul... A fost poftită şi ea?

Vlăduţ se împurpură:

— A fost poftită şi ea. Numai că...

Pisarul îşi ridică, neliniştit, fruntea:

— Numai că?...

— Măria sa Neagoe prânzeşte, în ultima vreme, mai mult singur. Asta poate fiindcă munceşte prea mult. Are nevoie de linişte. Zoreşte să-şi isprăvească cartea de *învăţături* pentru feciorul său şi prietenul nostru Teodosie.

— Cartea aceasta cred că va însemna pentru viitorime cea mai de seamă scriere din câte s-au ivit până azi pe pământul nostru, le spuse băieţilor pisarul... Măria sa mi-a vorbit şi ultima oară când ne-am întâlnit despre ea cu multă însufleţire. Dar ziceţi că e ostenit?

— E foarte ostenit... Totuşi, spune că nu vrea să-şi închidă ochii înainte de-a sfârşi cartea.

— Cum, să-şi închidă ochii? se nelinişti şi mai mult bunicul... Măria sa Neagoe se simte mai rău decât înainte?

— Teodosie ne-a destăinuit că părintele lui nu se mai odihneşte aproape deloc. Iar când îl fură somnul, se zvârcoleşte-n pat, are visuri urâte şi se trezeşte muiat în sudoare.

— Asta nu-mi place. Nu-mi place deloc...

Bunicul îşi desfăcu la gât anteriul... Răsuflă adânc. Şi ochii i se îndreptară spre sabia lui Ţepeş. Ştia că există un mare pericol... Pericolul se numea Mehmed-beg.

Afară, ziua senină de septembrie era din ce în ce mai încărcată de lumină.

— Bine, băieţi, încheie bătrânul... V-aţi îndulcit. Duceţi-vă acum şi spălaţi-vă, curăţaţi-vă trupul şi

straiele de praful drumului. Şi pe urmă culcaţi-vă. Sigur că sunteţi osteniţi şi aveţi nevoie de un somn straşnic. Iar tu, Vlăduţ, după ce te-ai odihnit bine, întoarce-te, ca să mai stăm puţin laolaltă de vorbă.

— Mi-ai făgăduit, bunicule, că ai să-mi destăinui odată ce scrii, ziua şi noaptea, acolo, pe foile albe…

Vlăduţ se culcase, dar nu avusese linişte să doarmă decât foarte puţin. Plăcerea de-a sta de vorbă cu bunicul întrecea nevoia de somn, după atâtea osteneli ale drumului. Se trezise şi, împrospătându-se din nou cu apă rece, se reîntoarse în chilia bătrânului.

— Ţi-am făgăduit şi mă voi ţine de cuvânt. Încerc să-nfăţişez cât mai curat şi mai adevărat ce s-a întâmplat după moartea marelui Vlad, voievodul pe care potrivnicii săi l-au numit Ţepeş. L-au numit astfel în duşmănie şi batjocură. Numai că umbra sa, acolo unde-o fi, nu are pentru ce se ruşina de-această poreclă. Dimpotrivă. Meşteşugul tragerii în ţeapă era al vrăjmaşilor, nu al său. De ei a fost născocit. Şi împotriva lor se cuvenea a fi folosit, pentru ca, ştiind ce-i aşteaptă, să se lepede de el… Mie nu mi-a plăcut să văd oamenii murind în ţeapă. Dar ce nu-mi place mie este una, şi datoria unui domn pentru binele ţării sale este alta! Crezi tu că măria sa Neagoe Basarab – care este un domn blând, milos şi înţelegător – dacă va fi lovit, iar supuşii lui siliţi să-ndure ţeapa, n-ar răspunde la fel? Şi nu uita, Vlăduţ, că lumea, acum şaizeci şi patru de ani, când s-a urcat în scaun măria sa Vlad, era mai altfel alcătuită decât azi. Şi Ştefan cel Mare, şi regele Mateiaş Corvinul, şi mulţi alţi principi şi regi au tras în ţeapă. Aşa au fost vremurile. Şi astăzi este crudă lumea în care

trăim. Atunci însă era şi mai crudă. Mahomed al II-lea, cuceritorul Constantinopolului, îşi făurise planul de-a lua în stăpânire întreg Apusul… Pentru aceasta trebuiau înrobite mai întâi neamurile ce-i stăteau în cale. Ori, el ştia că unul dintre mijloacele care ajută în cea mai mare măsură la înfrângerea celui pe care-l ataci este înfricoşarea lui. Un om cuprins de spaimă încetează să se mai împotrivească, şi se predă. Şi tot el mai ştia că sabia fără mâner ca şi toporul fără coadă nu-s bune de nimic. Ca să poți lua în stăpânire un neam ai nevoie de vânzători. Oriunde şi oricând s-au găsit, pe lângă cei mulți şi buni, şi-asemenea nevrednici. Sultanii s-au slujit, în toate țările unde-au pătruns cu de-a sila, de-aceia care au fost gata – din slăbiciune, frică sau ticăloşie – să devină cozi de topor. Aşa s-a întâmplat, din nefericire, Vlăduț, şi la noi…

— Dar aceştia cred că sunt puțini, chiar foarte puțini, bunicule…

Vlăduț îl privea întrebător pe bătrân. Aştepta o recunoaştere a cuvintelor rostite de el… Bunicul dădu mânios din cap:

— Adevărat, sunt puțini. Numai că în spatele lor se găseşte uriaşa putere armată a împărăției turceşti…

*

Mahomed al II-lea nu mai era de mult tânăr. Trăsăturile, odinioară atât de fine, i se aspriseră. O cumplită boală îl măcina. Peste ochii apoşi pleoapele i se coborau grele. Trupul i se îngroşase şi se muiase. Uneori în mâini şi picioare avea un fel de tremur. Atunci se înfuria groaznic pe soarta care-i dăduse în viață atâta putere asupra oamenilor şi, totodată, atâta slăbiciune şi suferință în trup.

În momentele acelea, simțea nevoia să se răzbune pe cineva. Şi fiindcă soarta nu era o ființă omenească pe care s-o poată pedepsi după plac, se răcorea lovindu-i pe cei care-i ieşeau întâmplător în cale.

De-aceea, fiindcă niciodată nu se ştia când sultanul îşi va ieşi din fire, oricine se afla în fața lui tremura.

— Ridicați-vă! le porunci cu vocea lui stinsă boierilor care-i sărutaseră papucul şi stăteau acum cu bărbile lipite de marmura strălucitoare a podelei.

Străjerii harapi, cu trupurile lucioase pe jumătate goale, îşi dezveliră dinții şi îşi simțiră paloşele late şi bine ascuțite săltându-li-se parcă de la sine în mâini. La o anumită mişcare din cap a sultanului, trebuiau să-i înşface pe cei din fața lui şi să le reteze grumazurile.

Boierii îşi ridicară încet frunțile, rămânând însă prevăzători în genunchi, cu poalele anterielor întinse pe podele şi palmele împreunate ca pentru rugăciune.

Nu îndrăzniseră să rostească nimic, aşteptând şi celelalte porunci sau întrebări ale sultanului.

Acesta însă tăcea, cu ochii aproape în întregime închişi, ca şi cum ar fi ațipit.

Boierii nu ştiau ce să facă. Nu ştiau nici dacă Mahomed le va mai adresa vreun cuvânt în ziua aceea şi nici ce va urma.

Din partea dreaptă a sălii unde se afla, Ali-beg, acela care-l îndemnase pe noul domn, Basarab cel Tânăr – fiul lui Basarab al doilea – să-i trimită o solie sultanului, le făcu un semn aproape nevăzut din ochi. Să rămână în genunchi şi s-aştepte.

Dar deodată, pe neaşteptate, sultanul vorbi.

— Şi pentru ce-ați venit? îi întrebă pe boieri, dar atât de încet încât aceştia fură nevoiți să-şi ascută asemeni unor iepuri urechile, ca să nu scape nici un cuvânt.

Lui Stanciu, cumnatul lui vodă, căpetenia soliei, îi încetase parcă inima să-i bată. Dacă sultanul se supără, pe negândite, auzindu-l ce răspunde, îi numeşte pe boieri «haini», şi totul s-a terminat.

Îşi făcu cruce repede cu limba şi, zicându-şi în sine: «Fie ce-o fi!» răspunse:

— Măria sa Basarab cel Tânăr ți se aşterne covor la picioarele luminăției tale, ca un rob al strălucirii tale ce-ți este, şi te imploră să-l ierți pentru ceea ce a făptuit la-ndemnul lui Ştefan al Moldovei.

— L-a izgonit din scaun pe Laiotă Basarab-Bătrânul, după ce acesta tocmai trecuse de partea noastră, puse paie pe foc marele vizir.

— Aşa e, dar planul a fost al lui Ştefan. Şi l-a silit pe măria sa Basarab cel Tânăr, stăpânul nostru, să-i dea ascultare.

— Cum putea să-l silească? îi întrebă vizirul...

— Putea, deoarece stăpânul nostru a găsit găzduire la Ştefan, în vreme de restrişte! glăsui gros şi boierul Neagoe de la Craiova.

Acesta vorbea de obicei scurt şi nu era mare meşter în solii. Domnitorul îl trimisese doar împreună cu Stanciu, fiindcă era unul dintre marii boieri cei mai bine văzuți şi mai ascultați din Oltenia (ori Valahia Mică, aşa cum numeau uneori cei din afară, pe atunci, ținutul de dincolo de Olt al Țării Româneşti). Şi pentru că fusese împotriva lui Țepeş.

Sultanul tăcea. Penele de struț, legate între ele şi formând un fel de evantai enorm, cu care un alt străjer harap îi făcea vânt, fâşâiau. Era toropitor de cald. Pe sub anterie, boierii – ca şi toți sfetnicii sultanului – simțeau curgându-le şiroaie de sudoare. Marea susura dulce. O muzică discretă, orientală, răsuna de undeva,

de departe, dintr-un loc ascuns. Mahomed iubea mult muzica, după cum iubea şi pictura. Muzica, mai ales, îi liniştea nervii destul de zdruncinați. În ce priveşte pictura, îşi alcătuise o mare galerie de tablouri, pe care le privea uneori zile întregi.

— Şi dacă Basarab al vostru cel Tânăr, grăi, în sfârşit, sultanul, nu-şi va păstra jurământul? Este şi el valah. Şi-i cunosc pe valahi. Până şi Laiotă Basarab-Bătrânul, care-mi jurase tot aici, la picioarele mele, credință, când a fost izgonit din scaun nu şi-a căutat refugiul la mine, ci dincolo de munți. Ce mai ziceți de asta?

Sultanul părea că ostenise vorbind. Obrazul i se făcuse livid.

— Ziceam, dacă-mi îngăduie luminăția ta, glăsui după o scurtă pauză Stanciu, că stăpânul nostru îți va rămâne credincios. Stăm în această privință chezaşi eu şi banul Neagoe, cu capetele noastre. Măria sa Basarab cel Tânăr, cu câteva mii de oameni, este, de-altminteri, gata, aşa cum i-ai cerut, să-i urmeze pe comandanții turci: slăviții Ali-beg, aici de față – acela care ne-a sfătuit, şi bine ne-a sfătuit, să-ți cădem la picioare – şi fratele său Skenderbeg, în expediția pe care-o pregăteşti spre Transilvania. Oştenii domneşti vor spăla cu sânge marea greşeală a stăpânului nostru de a-i fi dat ascultare lui Ştefan…

Mahomed ştia că, într-adevăr, în boierii aceştia doi se putea încrede. Ei sprijiniseră, încă de la început, politica bunelor legături cu imperiul turcesc.

— Bine, răspunse el, bine… Spuneți-mi, însă, care este starea de lucruri din țară? Domneşte liniştea? Ce gândesc boierii? Sunt ei cinstiți în hotărârea de a mi se supune, sau ba? Dar poporul de rând din Valahia? Pe el ne putem bizui?

Vorbise din nou prea mult şi era atât de istovit încât pe piele îi apăruseră nişte pete de culoarea şofranului.

Stanciu îşi ridică o mână, o duse apoi la inimă:

— Slăvite padişah, dă-mi voie să-ți jur că noi, marii boieri, dorim din tot sufletul ca țara să rămână sub oblăduirea luminăției tale. Cuvântul nostru este ascultat de domnitor. Aşa că, în privința boierilor, nu-ți face nici o grijă. Mai rău e cu poporul de rând…

— Este nemulțumit. Se mişcă. Şi căpitanul Ion porneşte mereu în fruntea răzvrătiților, potrivit diatei lui Țepeş, rosti, veninos, printre dinți, Ali-beg.

— Căpitanul Ion? Sultanul se trezise din somn. Glasul sleit de până atunci i se întări. Se smuci cu atâta vigoare, că turbanul uriaş de pe cap i se clătină şi fu gata să-i cadă. Căpitanul Ion? repetă. Tot mai trăieşte? Până când? L-am avut o dată în mână şi i-am dat drumul… N-am ştiut că poate fi pe lume un asemenea diavol… Mi l-a răpus pe Radu. Pe Radu cel Frumos eu îl crescusem. Deşi feciorul lui Vlad Dracul, şi fratele lui Țepeş, pe mine mă slujea. Îmi era credincios. Şi eu țineam la el… (De câte ori îi ieşea din gură cuvântul *eu*, ochii sultanului străluceau.) Iar oştile sale au fost gonite peste Dunăre de-acest căpitan al lui Țepeş.

Ali-beg căzu şi el în genunchi.

— Luminăția ta, zise el… Îmi va plăti într-o zi…

Sultanul îl privi crunt. Ochii apoşi îi sticliră. Ali-beg tresări.

„Dacă îmi va tăia acuma capul?!” gândi.

Sultanul îşi şi reîntorsese însă privirile de la el şi le îndreptase către boieri:

— Vă cer să mi-l prindeți, în sfârşit, măcar după atâta timp, pe căpitanul Ion. Ali-beg vă va ajuta…

— Mă voi strădui, luminăția ta, strigă acesta,

izbindu-se, la rându-i, cu capul de podea.

— Să mi-l aduceți pe nelegiuit la picioarele mele, cetluit în ştreanguri şi cu diata lui Țepeş atârnată de gât. A pierit tatăl, duhul nesupunerii, să dispară şi fiul, acela care i-a moştenit diata şi vrea să i-o împlinească. Îl caut de-atâta timp şi nu voi avea linişte până ce nu-l voi vedea în țeapă, aici, sub ochii mei...

Vocea i se stinsese ca mai înainte, numai ochii continuau să-i sticlească...

— Aşa va fi, luminăția ta, îl asigură Stanciu.

— Ți-l vom aduce legat fedeleş. Îl voi trimite chiar pe unul dintre fiii mei să-l prindă! făgădui, încruntat, Neagoe.

— Şi-acum, plecați! le porunci sultanul...

De când auzise din nou numele căpitanului Ion, simțise că i se face rău. Gura i se umpluse de venin. Un venin lipicios, amar, stârnit de la ficat, care îl otrăvea.

Şi boierii ieşiră, buni-bucuroşi că scăpaseră teferi.

*

Bătrânul dădu înapoi o mulțime de foi. Razele soarelui, ce pătrundeau în şuvoi prin ferestruică, îi argintau sprâncenele şi barba, scânteiau în pietrele prețioase ce împodobeau mânerul săbiei lui Țepeş.

— Apropie-te! îi spuse nepotului.

Băiatul veni lângă masă.

Pisarul îi arătă începutul unei pagini.

— Iată!

Literele se înşiruiau frumos rotunjite pe foaia gălbuie, aflată la vedere. Pana albă de gâscă se odihnea alături. Vremea se stricase pe neaşteptate. Din castanii aflați în curtea Tismanei începuseră să se scuture frunzele. Se întuneca. Evghenie aprinse lumânarea.

Vlăduț citi, apoi deodată își înălță fruntea către bunicul său. În lumina pâlpâitoare a făcliei, cu barba albă ca neaua, semăna cu unul dintre chipurile pictate pe tâmpla mânăstirii.

— Scrie aici, spuse, că la numai foarte puțină vreme după întâmplările dinainte, oastea lui Basarab cel Tânăr a fost, într-adevăr, silită să-şi verse sângele, slujindu-i pe aceia care ne călcaseră pământul de-atâtea ori, ne jefuiseră fără încetare avutul, ne urau – aşa cum urau, de altfel, pe toți cei de altă lege decât a lor – şi ne pregăteau pieirea, cerând însă totodată să fie slăviți ca binefăcători. A îndura pumnul celui care-ți vrea răul este dureros, însă a fi nevoit să-l slujeşti, a-ți vărsa sângele pentru gloria lui, ba chiar să-l mai şi lauzi pentru faptele sale, ori să-ți arăți recunoştința fiindcă ți-a făcut cinstea de-a se purta cu tine ca şi cum i-ai fi rob, înseamnă cea mai adâncă înjosire a unor oameni, încheie bătrânul…

Vrusese Mahomed să-i înrobească şi pe transilvăneni. Numai că soarta hotărâse altfel… Hoardele otomane ale fraților Ali-beg şi Skenderbeg – cărora fusese obligat să li se alăture şi Basarab cel Tânăr – pe Câmpul Pâinii, lângă Orăştie, fură zdrobite, iar rămăşițele lor puse pe goană. Oastea voievodului Transilvaniei, Báthory, şi-a comitelui român al Timişoarei, Pavel Chinezul, având-i alături pe răzvrătiții lui Ion şi un mănunchi de moldoveni de-ai lui Ştefan, făcură minuni de vitejie.

Sultanul, de supărare, zăcu pe sofa trei zile, fără să primească pe nimeni, în afară de medicul său genovez, Alberto. Nu mâncă, nu bău, ci numai îl rugă în gând pe profetul al cărui nume îl purta să-l ajute întru nimicirea valahilor.

Unde mai erau vremurile când el însuşi putea merge

la bătălie şi cuceri un imperiu aşa cum a fost Bizanțul? Trupul îi ajunsese o ruină. Nu mai putea nici măcar călări sau ține ca lumea o sabie în mână. Veninul îi amăra gura şi-i scurta viața. I-ar fi tăiat capul lui Ali-beg pentru noua înfrângere suferită, însă vreun general mai iscusit decât el n-avea. Era silit să-l mai îndure până se va fi ridicat un altul mai tânăr. Cu toate că, îşi mărturisea în sine Mahomed, Ali-beg îi slujise atâția ani de-a rândul cu mult devotament. Nimeni nu-i asuprise pe valahi mai cumplit decât el... Dar ce putea să facă, atâta vreme cât un Iancu de Hunedoara, un Vlad Țepeş sau un Ştefan al Moldovei îi tăiau mereu drumul? Nu fusese el însuşi, sultanul Mahomed, învins de fiecare dintre ei?

Şi-acum, iată, acum, când în Țara Româneasca are un domn al său de credință, pe Basarab cel Tânăr, tot nu-i poate stăpâni deplin pe valahi. Şi cel mai primejdios este Ion!

După trei zile de zăcere, sultanul se ridică de pe sofa. Se aşeză europeneşte în jilț şi porunci să plece un trimis al său la Basarab cel Tânăr.

— Mi l-ai făgăduit, prin solii tăi Stanciu şi Neagoe, pe Ion, cu diata lui Vlad atârnată de gât, glăsui trimisul... Dar până astăzi încă nu l-am primit. Şi dacă, în cele treizeci de zile ce urmează, nu-l voi avea la Stambul ca să-l pot trage în țeapă şi să-mi răcoresc măcar în felul acesta inima, multe vei pătimi. Să ții minte aceste cuvinte. Dacă nu mi-l vei da pe Ion, toată încrederea mea în tine se va spulbera în vânt!....

Țepeluş, cum i se mai spunea lui Basarab cel Tânăr, după plecarea solului porunci să fie chemați boierii. Îi luă la rost. Cum de nu au pus încă mâna pe Ion? Va trebui şi el să pățească o ruşine ca aceea îndurată de

Laiotă Basarab-Bătrânul?

Vremea trecuse repede, recunoscură boierii, fără să-şi poată respecta făgăduiala. Fusese războiul... Foametea. Avuseseră şi-alte griji, între care cele mai mari li le dăduse tot Ion. Nimeni nu mai avea vreo siguranță pe drumuri, fie ei otomani, fie oşteni domneşti sau boiereşti. Transporturile de cereale, piei, lână, ceară şi alte bunuri către împărăția turcească se făceau greu, şi doar cu mari primejdii. Iar boierii se închideau în conace şi se păzeau de răzvrătiți, ca-n vreme de război.

Boierii şi domnitorul tăinuiră îndelung. Trecură de la una la alta. De la căpitanul Ion la sultan. De la sultan la felul cum tratau otomanii țara.

— Sigur, glăsui boierul Neagoe, nimeni nu-l vrea pe Mahomed stăpân asupra Țării Româneşti. Pământul acesta este al nostru şi trebuie să rămână al nostru.

— A trece deplin în mâna lui, ar însemna ca noi, marii boieri, grăi Vintilă, să nu mai prețuim nici cât o ceapă degerată. Trimişii sultanului să ne conducă ținuturile şi țara să se prefacă-n paşalâc.

Țepeluş se supăra lesne. Cuvintele celor de mai înainte avură darul să-l scoată din fire. Bătu cu amândoi pumnii deodată în brațele jilțului domnesc:

— Dar şi a te împotrivi pe față dorințelor sale ar fi o nebunie! Şi cine se ridică pe față îşi sapă singur groapa. Iată de ce socotesc că lucrul cel mai înțelept într-o asemenea stare de lucruri este de a lăsa timpul să treacă, timpul care poate va aduce împrejurări mai prielnice slobozirii țării, iar până atunci să-i arătăm lui Mahomed o adâncă supunere. Să-i dăm tot ce ne cere. Să-l îmbunăm. Să-i câştigăm mila. Iar cine judecă altfel va fi duşmanul nostru.

Banul Neagoe pufni în firele de păr alb-gălbui ale

mustăţilor şi bărbii ce-i acopereau aproape în întregime buzele groase şi, cu degetul întins, îi arătă lui Ţepeluş pe cineva nevăzut:

— Duşmanul acesta este Ion!

Un alt mare boier, Dragomir, îşi roti, la rândul lui, sub frunte, fioros, ochii:

— El este păstrătorul diatei. Ori Mahomed ştie că diata îndeamnă la nesupunere împotriva oricui pofteşte să poruncească din afara ţării.

— Nici nouă nu ne place să ni se poruncească din afară, dar nu avem ce face, glăsui iar Vintilă.

Vodă bătu pentru a doua oara cu pumnii în braţele late ale jilţului, cerând să se facă linişte.

— Scurtă vorbă, zise el... Ion trebuie neapărat prins! Neapărat! Înţelegeţi?

— Răspunderea aceasta mi-o iau eu, făgădui banul Neagoe. Îl voi trimite pe fiul meu Danciu, cu două cete, să-l încolţească. Să-l lege. Şi să se termine astfel cu el... E bine, măria ta?

— E foarte, foarte bine, se bucură vodă.

Vlăduţ se uimi:

— Trebuia să fii tras în ţeapă, bunicule? Şi te văd în viaţă. Iar diata măriei sale Vlad o ştiu încă aici.

Pisarul îşi dădu la o parte laviţa, desprinse o scândură din podea şi scoase de-acolo o lăcriţă din lemn scump de santal, închingată în legături de-argint.

— Lăcriţa aceasta am aflat-o la Ali-beg în cort, îi povesti el, în timpul bătăliei de lângă Orăştie. În ea begul păstra poruncile sultanului. Dar comitele Timişoarei, Pavel Chinezul, după victorie şi după hora mare întinsă acolo, pe Câmpul Pâinii – când el jucase ţinând în mâini şi la subţiori opt dregători otomani – ne-a făcut fiecăruia dintre noi câte-un dar. Şi fiindcă

flăcăii mei cuceriseră cortul mi-a hărăzit mie lăcrița. În ea am ascuns diata râvnită de sultan, de Laiotă Basarab-Bătrânul şi de Basarab cel Tânăr.

Vlăduț ardea de nerăbdare să afle totul, şi cât se poate mai repede.

— Dar ce s-a întâmplat şi cum? Te-au prins? Te-au dus la Stambul? Şi cum ai izbutit să scapi? Cum ți-ai salvat lăcrița?

Pisarul strânse câteva foi laolaltă.

— Uite, citeşte de-aici până-aici!...

Şi Vlăduț se-apucă să citească lacom.

*

Cetele conduse de feciorul boierului Neagoe, Danciu, care mai era numit şi Gogoaşă, din cauza nasului său borcănat, porniră, în ziua următoare, în căutarea lui Ion. Neagoe vrusese anume să le conducă unul din fiii lui, pentru ca astfel să se bucure de şi mai mare trecere în fața Sultanului. Era un om ambițios şi se gândea că poate, poate, cine ştie, într-o zi, vreunul dintre feciorii lui sau dintre urmaşii acestora va izbuti să urce o nouă treaptă şi să ajungă în scaun. O nouă cronică, aceea a Craioveştilor stăpâni ai Țării Româneşti, ar începe atunci să se scrie.

*

— Ard de nerăbdare, bunicule, să aflu dacă, măcar pentru un scurt timp, te-au prins sau nu...

Afara, toaca bătea de vecernie. Norii mohorau cerul... Vântul se strecura prin horn, şuierând.

— Citeşte mai departe! Citeşte!

*

Căruța cu coviltir, la care fuseseră înhămați patru cai, îşi rostogolea nebuneşte roțile pe celălalt mal al Dunării. Pe fiecare din cei doi cai dreptaşi călărea câte un oştean turc.

În față, pe-un bidiviu alb, se afla un agă. Şi alți doi călăreți otomani străjuiau, cu străşnicie, din urmă, convoiul…

— Cine sunteți şi încotro călătoriți?

Convoiul fusese oprit de una din cetele de spahii care cutreierau Rumelia. Caii albiți de spumă sforăiau.

Spahiii dădură roată căruței. Unul desfăcu pânza ce închidea în spate coviltirul… Altul îl dădu la o parte pe vizitiu şi cercetă căruța din față.

Înăuntru, atât primul spahiu, cât şi cel de-al doilea văzură, azvârlit pe scânduri, un tânăr bărbat valah cu barba şi mustățile rase, înveşmântat în straie olteneşti, pe care se afla cusut un vultur roşu de piele.

De ambele părți ale Dunării, otomanii cunoşteau acest semn al lui Țepeş.

— Este vreun cetaş al căpitanului Ion? întrebă comandantul spahiilor îi văd vulturul roşu cusut pe pieptar.

— N-ai ghicit!

— Nu?! se mirară spahiii.

— Nu. Este însuşi Ion! răspunse aga, scoțând de la brâu o teşcherea, în care se aflau câteva foi purtând pe ele poruncile sultanului de a-l prinde pe fostul căpitan al lui Țepeş şi a-l trimite peşcheş la Stambul.

— Şi ați izbutit să-l prindeți?

— Am izbutit!

— Ce-o să se mai bucure luminăția sa!

Comandantul spahiilor cercetă apoi cu luare-aminte turaua, reprezentând chipul sultanului Mahomed, pusă

în partea de jos a fiecărei foi.

Duse turaua la frunte, la buze şi la inimă, aplecându-se în acelaşi timp de şale.

— Totul e-n regulă! îngădui trecerea mai departe. Dar, stai, se răzgândi, mai arată-mi-l, rogu-te, încă o dată, pe vestitul căpitan Ion.

Aga desfăcu iarăşi pânza şi i-l arătă din nou, în fundul căruței, pe prizonier. Acesta se strânsese ghem într-un colț şi privea încruntat.

— E gata să te muşte, rosti spahiul…

— Ar muşca el, dac-ar putea! se veseli din nou aga.

— Tu eşti căpitanul Ion? îl cercetă, plin de curiozitate, spahiul…

— Eu! mormăi prizonierul.

— Vrei să te plimbi prin Stambul? S-ajungi la palatul strălucirii sale sultanul şi să priveşti lumea de la înălțime, înfipt într-o țeapă?

Cel întrebat tăcu.

— Răspunde, n-auzi?

Şi fiindcă tânărul cel încruntat continua să tacă, spahiul ceru o nuia lungă de la unul din însoțitorii săi şi îl plesni cu ea peste față.

— Na, ca să te-nveți să răspunzi numaidecât când vei fi întrebat de unul din slujitorii luminăției sale!

Tânărul scrâşni şi vru să se şteargă cu mâneca sumanului țărănesc, de sânge, pe obraz. Numai că sta cam într-o rână. Mâinile şi picioarele îi erau legate. Căruța-l scutura. Nu izbuti să se întoarcă. Aşa că renunță.

— Ce-am să mă răzbun eu odată şi-odată pe tine! şuieră. Poate chiar foarte curând, la Stambul…

Căruța părăsi țărmul Dunării şi se îndreptă spre interiorul imperiului turcesc. În drum, mai întâlniră şi

alte multe cete de osmanlâi care colindau satele, pentru a se asigura că munca supuşilor se desfăşoară potrivit ordinelor primite de la Stambul, că nu e nici o răzmeriță pe nicăieri şi că transporturile de provizii merg bine. Peste tot comandanții turci le dădură drumul să meargă mai departe în voie, ocărându-l pe răzvrătitul Ion, făcându-i urarea să piară cât mai grabnic şi-n cât mai grele chinuri.

Ajunşi la țărmul mării, aga arătă poruncile sultanului şi o corabie turcească îi îmbarcă pe loc. Căpitanul corăbiei vru să nu-i dea prizonierului nici hrană, nici apă, ci să-l azvârle, aşa legat cum era, în cală, unde să hălăduiască în întuneric, laolaltă cu guzganii, care mişunau flămânzi şi sălbatici pe-acolo. Dar aga se vădea totuşi o fire mai omenoasă. Stărui pe lângă marinari să-i dea prizonierului măcar o coajă de pâine, să-l adape cu o înghițitură de apă şi să-l lase în paza lui, în loc să-l arunce în cală.

După o călătorie destul de liniştită pe mare, coborâră. Aga îi ceru căpitanului corăbiei să-l aştepte, deoarece porunca luminăției sale sună să se întoarcă în Rumelia cât mai grabnic. Prizonierul fu urcat din nou în căruță. Şi astfel ajunseră la palat.

La porți, aga vesti:

— A fost adus căpitanul valah Ion. Poartă, potrivit poruncii luminăției sale, atârnată de gât, diata lui Țepeş.

Îndată străjerii se repeziră. Înşfăcară prizonierul de picioare şi, târându-l cu capul în jos pe scări, se îndreptară spre o terasă mare unde-i aştepta însuşi sultanul.

O țeapă înaltă fusese ridicată.

— Căpitanul Ion!… Căpitanul Ion!… murmura parcă în neştire, cu glasul lui stins, Mahomed. Să fie înțepat

atât de încet şi cu atâta pricepere, încât să mai trăiască în chinuri cel puțin cinci zile. Şi când căpitanului Ion nu-i va mai tresări nici un muşchi, inima mea se va răcori.

Călăii sultanului erau gata. Muşchii lor puternici zvâcneau.

Prizonierul, târât de picioare, fu aruncat la poalele țepii. Fusese izbit cu atâta brutalitate de trepte, încât abia mai respira. Era desfigurat şi plin de sânge, cu pielea julită şi avea vânătăi peste tot.

— Îndurare, luminăția ta, apucă totuşi să suspine.

În ce hal ajunsese! Şi cum se mai ruga de iertare!

Deci, nici căpitanul acesta valah nu era de fier, aşa cum auzise. Iată-l în cel din urmă ceas al lui, când moartea îl pândeşte cu-adevărat, cum ştie să implore mila!

Atunci când îl cunoscuse întâia oară, după ce încercase să-l răpească pe Radu cel Frumos din tabăra turcească, fusese totuşi altfel, mai dârz, mai curajos, netemător de moarte. Îndrăzneala sa îl impresionase. De-aceea-i şi dăduse drumul… Acum părea o zdreanță.

Mahomed făcu străjerilor cu palma un semn. Aceştia-l apucară pe prizonier de subțiori şi i-l aduseră lângă tălpi. Îi ridicară capul şi cu degetele-i deschiseră pleoapele umflate. În ochii cenuşii ai bărbatului, sultanul citi groaza. O groază urâtă şi jalnică.

— În sfârşit, te-am prins, îi suflă vorbele în față, din gâtlejul lui obosit şi urât mirositor, sultanul… Îmi vei plăti răpirea cadânei mele. Şi moartea lui Radu cel Frumos.

— Nu!… oftă bărbatul abia dezlipindu-şi buzele.

— Cum nu? Ce vrei să spui! rosti aproape fără voie Mahomed. Gata. Puteți începe!

— Nu... nu... răcni, în sfârşit, osânditul, întinzând brațele ca şi cum ar fi vrut să se-agațe de ceva.

— Luați-l! porunci sultanul...

— Nu sunt eu căpitanul Ion!

— Nu eşti tu căpitanul Ion?

— Nu.

— Dar atunci cine eşti?

— Sunt Danciu... fiul marelui boier... sunt fiul lui Neagoe...

— Eşti fiul lui Neagoe?

Pe sultan îl apucase o durere cumplită de cap. Izvoraşul de venin al ficatului care, după aflarea veştii că Ion a fost prins, îşi curmase curgerea, vărsa din nou otravă.

La porunca marelui vizir, Danciu fu dezlegat şi ridicat în genunchi. I se dădu să bea apă. Cineva îl şterse cu buretele pe obraz.

— Şi cum ai ajuns în halul acesta?

Toți cei de față erau uluiți.

— Am căzut, pe valea Oltului, în mâinile lui Ion, pe când îl urmăream. M-a prins, m-a legat şi iată-mă...

Sultanul se cutremură:

— În mâinile lui Ion! Diavolul!... Şeitan...

— Şi zapisul pe care-l porți aninat de grumaz ce este? Nu cumva, totuşi, diata lui Vlad?...

Cu degetele tremurătoare, Danciu îşi desprinse frânghia de la gât. Şi se uită, prostit, la zapis.

Marele vizir îl luă, chemă tâlmaciul... Şi acesta, silabisind, citi:

«Nelegiuiți, în Valahia, nu sunt aceia care se ridică în numele libertății, ci unii dintre marii boieri vânzători ai neamului şi-ai țării. Aceştia merită țeapa!» Semnat: Căpitanul Ion.

— Şi cine te-a adus pân-aici? mai avu puterea să întrebe Mahomed.

— Căpitanul Ion, înveşmântat şi înarmat ca agă. Şi trei cetaşi de-ai lui.

— Trecând prin toate vămile şi peste toate opreliştile aşezate-n drum?

— Ştii doar, luminăția ta, că ticălosul Ion, ca şi voievodul său Vlad, cunoaşte fără greş limba turcă, apucă să bâlbâie Danciu.

— Şi are un curaj nebunesc! mormăi marele vizir.

— S-a folosit chiar de porunca scrisă şi de turaua luminăției tale trimisă nouă! îngăimă iar Danciu.

— Şi tu de ce n-ai strigat pe drum ca s-arăți cine eşti?

— N-am îndrăznit… n-am îndrăznit, vai de păcatele mele, se jelui Danciu. Mă amenințase cu moartea! S-ar fi ținut de cuvânt. M-ar fi înjunghiat, de cum aş fi deschis gura. Sunt un nemernic, luminăția ta… un nemernic… Iar căpitanul Ion, aşa cum ai rostit însuți luminăția ta, este dracul însuşi.

— Alah! gemu sultanul… Acuma da… Acum îl recunosc pe căpitanul Ion… prin faptele lui… Să plece toți spahiii gărzii, să răscolească Stambulul şi împrejurimile. Şi să-l găsească pe Ion. Nu cred să fi putut fugi pân-acum.

— Mă tem că s-a întors cu aceeaşi corabie cu care am sosit noi, îi dădu sultanului ultima lovitură Danciu.

Veninul îi inundase gâtlejul. Mahomed nu-l mai putea îndura. Sprijinit de sfetnici şi de medicul său, Alberto, se ridică şi plecă.

Țeapa rămase goală.

Scăpat din legături, Danciu se ridică în brânci. Ceea ce îi fusese dat să trăiască îi era prea destul.

Prin ambasadorii lor, care fuseseră poftiți să privească

tragerea în țeapă a lui Ion, destui monarhi aflară întâmplarea. Şi hohote de râs izbucniră la multe curți din Europa.

*

Băiatul râdea şi el cu poftă.

— Aşa s-a petrecut?

O cucuvea începuse, netam-nesam, să țipe în turlă. Pisarul tresări. Cine va mai muri? O superstiție fără temei spunea că ori de câte ori țipă cucuveaua cineva trebuie să moară. De ce trebuie să moară cineva? Şi-aşa au murit destui. Erau timpuri când se trăia, în Țara Românească, în pace! Voievodul Neagoe Basarab, cu înțelepciunea lui, se străduise să-i facă pe toți să înțeleagă ce ar fi mai cu priință pentru țară. Pisarul îşi strânse pe el anteriul. Toamnele sunt reci la munte. Vlăduț alergă la magazie. Veni cu un braț de lemne şi făcu puțin foc în vatra largă de zid aflată în chilia bunicului. Focul pâlpâia vesel, aruncând încoace şi încolo cununi licăritoare de scântei.

— Acum du-te, Vlăduț. În noaptea aceasta am iarăşi mult de lucru, căci anii, ți-am mai spus, n-aşteaptă. Culcă-te, împlineşte-ți somnul pe care astăzi nu ți l-ai putut împlini. Trebuie să fii, pe cât poți, întotdeauna odihnit. Fiindcă niciodată nu ştim ce ne va aduce ziua de mâine, la câte încercări şi osteneli ne va supune. Osteneli cărora am voi să le facem față cu bine.

Cucuveaua continua să țipe în turlă. Era flămândă sau îşi pusese ochii pe vreo pradă şi voia, aşa cum este obiceiul sălbăticiunilor, întâi s-o înspăimânte?

Vlăduț plecă. Bătrânul îl urmări cu privirea.

Băiatul acesta era de altfel cea mai îndreptățită speranță a sa. Lui se gândea să-i lase cel mai de preț

avut, sabia şi diata măriei sale Vlad, pe care să le poarte prin veac către viitorime.

Începu să răsfoiască mai departe paginile cu însemnările pe care le făcea de un an şi mai bine, dar gândul îi fugea mereu la cei doi copii ai săi. De la ei, la mama lor, Oltea. Cu toţii porniseră de mult spre lumea tăcută a umbrelor. Nu-i rămăsese decât Vlăduţ, feciorul fiicei sale. Şi pe Vlăduţ nu voia să-l piardă.

Uite, aici e notat când întâiul său copil, Dan, a venit pe lume. Domnea încă în scaunul Ţării Româneşti Laiotă Basarab-Bătrânul, acela care, cu sprijinul lui Ali-beg, îl împinsese la moarte pe măria sa Vlad.

Mai departe este însemnată înscăunarea lui Basarab cel Tânăr-Ţepeluş, în a cărui domnie bogatul boier Neagoe devine ban al Craiovei.

Tot pe aceste pagini este înscrisă şi moartea lui Mahomed al II-lea. Înainte de-a închide ochii, acesta ceruse pedepsirea lui Ţepeluş şi-a lui Neagoe, deoarece încă nu izbutiseră să-l răpună pe Ion.

Noul sultan, Baiazid al II-lea-Veli, fusese totuşi gata să-i ierte, cu condiţia ca ei să încerce ademenirea lui Ion.

— Făgăduiţi-i măriri şi avuţii – îi îndemnase el. Şi nu-i cereţi în schimb decât să rupă diata în faţa tuturor. Asta până-l atragem de partea mea şi-a voastră. Pe urmă vom vedea…

Banul Neagoe îşi călcă pe mândrie şi îi trimise, printr-un boiernaş ce ţinea de curtea sa, vorbă lui Ion:

«Tu eşti un oştean puternic şi îndrăzneţ, dar să ştii că nici eu nu sunt mai puţin. Numai că vremurile acestea atât de vitrege ne silesc să ne plecăm puţin cerbicea înaintea sultanului, ca să le putem străbate cu bine. Diata lui Ţepeş îl supără şi pe Veli. Desparte-te de ea.

Nu vei pierde nimic. Dimpotrivă, vei câştiga la scaunul lui Basarab cel Tânăr moşii întinse şi cele mai înalte dregătorii. Şi, dacă primeşti îmbierea mea, hotărăşte tu singur locul unde urmează să ne vedem. Pentru că, iată, trecând peste toate, eu sunt gata să ne înțelegem şi să legăm prieteşug laolaltă.»

Căpitanul Ion i-a răspuns prin gura aceluiaşi trimis:

«Ştiu că şi domnia ta eşti un oştean puternic şi îndrăzneț. Pentru aceea m-am şi mirat foarte că, atunci când turcul s-a năpustit asupra țării s-o calce şi s-o prade, n-ai sărit s-o aperi alături de măria sa Vlad. Ci l-ai ales pe Laiotă Basarab-Bătrânul. În ce priveşte diata, ea nu îmi este menită mie sau altuia, ci neamului întreg şi veşniciei. Eu doar o țin ca s-o arăt norodului. Şi norodul să judece singur de se cuvine să lupte în numele ei sau nu. Am rămas însă tare mâhnit de ceea ce ți-a trecut prin minte! Să mă lepăd de ea? Numai pentru că nu-i este pe plac lui Baiazid-Veli? Lupului sigur că nu-i este pe plac ca mielul să-şi apere viața. Dar asta nu înseamnă că mielul, ca să-i facă pe plac lupului, să se lase sfâşiat de el. Doresc şi eu prieteşug. Sunt gata să trec şi eu peste toate şi să ne întâlnim. Şi să punem la cale, dacă eşti hotărât la aşa ceva, împlinirea diatei măriei sale Vlad, adică apărarea neatârnării țării, a drepturilor ei. Răspunde-mi ca să ştiu ce fel de hotărâri iei.»

— Aşadar, căpitanul Ion nu poate sau nu vrea să înțeleagă că diata lui Țepeş va rămâne, între altele, un însemnat prilej de discordie între noi şi Baiazid, spuse la o întâlnire a marilor boieri banul Neagoe. Prin aceasta ne primejduieşte pe noi şi se face cum nu se poate mai vinovat înaintea domniei.

— Merită cea mai cumplită osândă! tună Stanciu.

— Am să mai fac o singură încercare de-a pune mâna pe diată, îşi vesti hotărârea Neagoe. Şi dacă nici atunci…

— Ion trebuie să piară! clocoti Dragomir.

— Şi nu numai el, adăugă Stanciu. Toți din neamul lui. Ca să se spulbere şi amintirea diatei. Şi să se reaşeze, în sfârşit, liniştea de care avem atâta nevoie în Țara Românească. Mă rog, atâta linişte câtă ne va îngădui Baiazid…

*

Venise Mărțişorul… Trecuseră zilele Babelor.

Pământul se învelea în pătura lui verde de iarbă şi ramurile copacilor se împodobeau cu muguri.

Păsărelele cântau, slăvind bolta senină, soarele dătător de viață, căldură şi lumină, întreaga frumusețe a lumii şi fericirea de-a trăi.

Doar apele mai rămăseseră reci. Zăpezile nu se topiseră încă toate pe munți. Pâraiele curgeau năvalnic, cu coame albe de spumă pe spinare, îndreptându-se, voioase, spre prea mult aşteptata lor logodnă cu atât de bărbătescul râu Oltul.

Vuind înăbuşit, râul îşi purta apele bogate şi reci, foind de mulțimea peştilor, prin munții ce unesc Țara Românească cu Transilvania, îndreptându-se cu semeție şi putere spre Dunăre.

Pe malurile lui, prin poienele de-un verde viu, aprins, mieluții albi, negri, tărcați, încă însetați şi nesătui de lapte, zburdau, behăind dulce, urmându-şi stângaci mamele.

Natura, darnica natură, încălzită de razele scânteietoare ale soarelui de primăvară, fremăta din adâncuri, sub înfocata chemare a vieții, a nevoii de-a se înmulți, a creşte, a dăinui.

Dănuț era şi el un mieluț ieşit, în primăvara aceea, pe poiene.

Părul bălai, lăsat să-i curgă în plete pe spate, îi lucea ca o cunună de aur. Calul, în şaua căruia se afla, era un murg vioi, însă cuminte şi blând. Înțelegea poruncile stăpânului ca un om.

În dreapta se afla Ion pe armăsarul lui, Negru. Iar Oltea îşi veghea din stânga băiețelul, călărind pe un bidiviu alb.

Dănuț o luă înainte de unul singur. Părinții îl lăsară. Ion era de părere că un copil nu trebuie prea mult dădăcit. Mai ales când este băiat.

— Dar are numai patru ani!

Inima de mamă a Oltei, deşi ea însăşi era atât de curajoasă, tremura necontenit de grijă pentru întâiul ei născut.

Băiatul se deprinsese să încalece singur. Făcea un salt pe scara din stânga. Se prindea cu amândouă mânuțele de coamă, şi îndată era în şa.

I-ar fi plăcut să se avânte din fugă pe cal ca tatăl său, dar, fireşte, încă nu era cu putință. Mai târziu avea să izbutească şi asta!

Băiatul îşi întoarse, din goană, capul…

— Tată, tragem?

— Te simți în stare?

Oltea zâmbi. Tatălui îi plăcea să-şi pună la ambiție feciorul… La patru ani, Dănuț ştia să tragă cu arcul ca un bărbat. Fuseseră chiar în timpul iernii trecute la vânătoare. Şi Dănuț, cu săgețile lui mici, pe măsura arcului purtat în spate, nimerise o vulpe. Blana ei se găsea acum, în chip de covoraş, lângă patul băiatului.

De câte ori Dănuț se cobora din pat dimineața, picioarele îi întâlneau moliciunea blănii. Atunci se

înfiora de mândrie. Săgeata lui doborâse dihania. Aceasta făcuse, în satul apropiat, o mulțime de stricăciuni, omorâse nenumărate păsări.

Agățară într-un tufiş o țintă din lemn de tei şi Ion trase, din goana calului, primul. Săgeata se înfipse, despicând scândura prin mijloc.

Trase, pe urmă, Oltea. Se întâmplă la fel...

Veni rândul băiatului.

— Dănuț, bagă de seamă!

Băiatul, încordat, ridicat în scări, lăsând frâul liber, îşi gonea calul, conducându-l numai prin câte-o uşoară izbitură a genunchilor. Murgul, inteligent, îşi da se vede seama ce dorea micuțul lui stăpân.

Porni din deal, străbătu în galop poiana, o ocoli pe lângă pădure, spre stânga, şi se îndreptă către tufişuri.

Dănuț îşi întinse arcul... Dar de ce trecea pe lângă tufişuri fără să tragă?

Ba nu. Trage. Nu însă către țintă. Nu mai ştie să țintească? Sare, călare, în mijlocul tufişurilor.

— Tată, sunt aici nişte sălbăticiuni!

— Trage, băiatul meu!

Şi-a pus o nouă săgeată în arc şi a tras.

— Aoleo!... Aoleo!...

Fugăriți de Dănuț călare, care-i înțepase cu săgețile lui mici, doi bărbați înveliți în blănuri, ca să pară sălbăticiuni, aleargă cât pot.

— Par oameni, tată. Crezusem că sunt lupi!

— Trage în ei, băiatul meu! Nu sunt oameni, ci lupi.

— Sunt oameni, tată, crede-mă!

— Nu, nu, băiatul meu, crede-mă tu pe mine. Ştiu bine ce spun, sunt fiare, fiare adevărate, şi încă dintre cele mai primejdioase. Au numai chipuri şi trupuri omeneşti, dar firile le sunt de fiare...

Băiatul nu mai pricepe nimic. În fața lui, speriați, fug nişte oameni cu ochii, într-adevăr, crunți ca ai fiarelor, îmbrăcați în blănuri de lupi. Şi, totuşi, oameni cu nas, cu gât, cu urechi, aşa cum îi ştie el pe oameni.

Tatăl porneşte spre vale. Oltea pe cealaltă parte a poienii, vrea să le taie drumul spre caii ce-i aşteaptă, legați, mai încolo.

Unul s-a împiedicat şi a căzut. Celălalt încearcă să se rostogolească pe vale, spre râu.

Pe cel dintâi l-a prins Oltea. A sărit de pe cal şi i-a pus un picior pe grumaz. Al doilea se răsturnase într-o văioagă. Căpitanul îl apucă de fundul nădragilor. Îl ridică într-o mână şi-aşa îl aduce în poiană.

Cârnul (cel dintâi era cârn), simțind genunchiul Oltei pe grumaz, geme. Al doilea, țiparul (este subțire şi lunecos ca un țipar), purtat pe sus de căpitan, se zbate din picioare, urlând:

— N-am venit după capul nostru! Ne-a trimis Neagoe-banul.

Amândoi – şi cârnul şi țiparul – stau acum unul lângă altul, în genunchi, şi încearcă să-şi câştige iertarea lui Ion şi-a Oltei.

Dănuț a descălecat şi el. Îi priveşte nedumerit.

«De ce şi-or fi luat înfățişare de lupi şi pentru ce s-or fi ascuns în tufişuri?»

— Cu ce țel v-a trimis?

Vinovații tac.

Ion se reîntorsese pe neaşteptate în căsuța lui de pe una din măgurile Coziei. Dănuț fusese bolnav. Ion aflase şi – cu toate că Oltea, ca să nu-l îngrijoreze, nu-l înştiințase – venise acasă într-o goană, dar băiatul, uşor răcit, între timp se făcuse bine.

— Răspundeți, şi nu care cumva să vă prind cu

minciuna.

Cu căpitanul nu era de glumit. Nu numai unul dintre cei care voiseră să-l înşele o păţise rău.

Strâns în cleştele mâinii căpitanului, grumazul cârnului trosneşte.

— Eu unul spun tot… gâfâie el.

— Şi eu, se grăbeşte ţiparul.

— Atunci, vorbiţi!

— Slăbeşte… strânsoarea!…

În mânia lui, căpitanul îi prinsese atât de strâns pe amândoi de grumazuri, încât nu mai era decât puţin până să le piară cu totul răsuflarea.

Căpitanul le dete drumul şi începură destăinuirile.

Porunca banului fusese să descopere, în primul rând, noul sălaş al căpitanului Ion. Aflaseră că se găsea pe undeva prin munţii Coziei, dar nu ştiau încă bine unde. Să se strecoare pe lângă casa lui, prin pădure, înveşmântaţi în blănuri de fiare, aşa ca oamenii, dacă-i vor zări, să-i ocolească. Să iscodească, să vadă, să tragă cu urechea.

— Şi ce să aflaţi?

— Unde îţi ţii domnia ta sabia şi diata măriei sale Vlad, şi la fel însemnările despre felul cum a murit şi unde a fost astrucat domnitorul…

— Asta este tot ce-aveaţi de făcut?

Privirea lui Ion era atât de ameninţătoare încât ţiparul urmă:

— Nu, mai era ceva!…

— Grăieşte. Te-ascult!

Ţiparul continuă, deşi parcă-şi rupea din el cuvintele:

— Trebuia să le şi aducem.

— Iar, dacă ne-ar fi stat cineva în cale… urmă cârnul

— Ei?…Ei?…

— Ar fi trebuit să-l răpunem…

— Pe oricine?…

— Pe oricine…

Ion se cutremură.

De jos, dinspre râu, se văzură urcând trei călăreți.

— Cine să fie? şopti Oltea, cu gândul numai la primejdii.

De când îl avea pe Dănuț devenise oricum mai prevăzătoare şi mai atentă decât înainte.

Căpitanul scrută zarea.

— Nu te îngrijora! îi spuse Oltei. Sunt trei dintre flăcăii mei. Zane, Vâlsan şi Eufrosin. Se țin mereu ca umbra după mine.

Ajunseseră sus.

— Căpitane, să ne ierți, dar vrem şi noi să ştim cum o mai duce cu sănătatea Dănuț.

Băiatul ținea mult la Zane, pe care-l cunoştea bine. Îi sări în față pe şa dar flăcăul şi-l puse-n cârcă, unde Dănuț, de bucurie, începu să cânte.

— Cine sunt oamenii aceştia? întrebă Vâlsan.

Cei doi se strânseseră nod pe-un trunchi de copac tăiat şi aşteptau, neliniştiți, ce-avea să le hotărască soarta.

Căpitanul le povesti ce se întâmplase.

— Să-i spânzurăm! propuse Zane.

— N-avem dreptul, răspunse Ion.

— Pentru ce?

— Fiindcă, pe de-o parte n-au săvârşit fapta, nici n-au trecut la împlinirea ei, şi, pe de alta, au mărturisit. Şi un păcat mărturisit este, de la sine, pe jumătate iertat. Aşa am învățat de la bătrânii noştri. Şi învățătura lor se cuvine s-o respectăm.

— Sunt nişte răufăcători! se mânie Eufrosin. Ar fi ucis

de-ar fi putut…

Țiparul îi prinse slăbiciunea lui Ion. Căzu din nou înaintea lui în genunchi. Iar cârnul îi urmă pilda.

— Iartă-ne, căpitane, îl rugă țiparul. Gândeşte-te că suntem oameni de casă ai banului Neagoe. Şi ce-ar fi însemnat să nu primim a-i împlini porunca? N-ar fi fost totuna cu moartea?

— Poate! Nu ştiu.

— Aveam, de altfel, inima îndoită, urmă cârnul. Şi nu ştiu dacă am fi mers pân' la capăt. Mai ales că, văzând copilul, ne-am înduioşat amândoi.

Erau atât de umiliți, că Oltei i se făcu milă şi îl rugă şi ea pe Ion pentru iertare.

— Căpitane, rogu-te, zise Vâlsan, ne laşi pe noi să hotărâm?

— Vă dau depline puteri! se învoi Ion şi, luându-şi de-o parte soția, de alta copilul, se depărtă.

Cei trei flăcăi ştiau că la o stână din munte pieriseră, în urma unei prăbuşiri de stânci, doi măgari. Pieile acestora, după o veche datină ciobănească, fuseseră păstrate.

Trimişii banului Neagoe fură siliți să-şi pună pe spate, în locul blănurilor de lup, pieile de măgar. Şi astfel să i se înfățişeze banului Neagoe, căruia să-i mărturisească deschis că, primind să-i împlinească poruncile, au intrat în rândul dobitoacelor a căror piele o purtau.

Cei doi, după cum s-a aflat, au grăit întocmai. Au ales o bună bătaie cu toiagul la scară din partea banului, decât o altă cruntă pedeapsă din partea cetaşilor lui Ion.

Dar vestea despre această întâmplare – ca şi despre aceea petrecută în fața sultanului, la Stambul – s-a întins în toată țara. Şi n-a fost om de rând care, aflând-o, să nu fi făcut haz de ceea ce-i fusese dat să

audă trufaşului mare boier Neagoe din partea celor doi slujitori ai săi. Se spunea că însuşi vodă, când îl vedea pe Neagoe venind la palat, nu-şi putea ține râsul.

*

Alte întâmplări au urmat.

Oltea născuse al doilea prunc, o fetiță, pe care ea ținuse s-o boteze, după numele iubitului ei soț, Ioana. Drăgălaşă, cu ochii senini, albaştri, ca ai tatălui, fetița adusese bucurii noi în casa căpitanului Ion. Cântecele Oltei umpleau, în timpul zilei, poiana. Se ridicau, luminoase, până la cer. Iar cântecul de leagăn, cu care seara – după ce-şi scălda – îşi adormea fetița, era atât de duios încât, pe cât se povesteşte, mişca şi pietrele. Parcă simțea, sărmana, ceva.

Între-acestea, Ştefan cel Mare îi trimisese veste lui Ion să fie gata, fiindcă va intra curând în Țara Românească, cu oaste moldovenească şi transilvăneană, aducându-l cu ei pe Vlad Călugărul, fratele lui Vlad Țepeş. Înjositoarea stare de lucruri din Țara Românească nu mai putea dura.

— Măria sa doreşte să pună capăt domniei lui Țepeluş, pe care el însuşi l-a înscăunat cu-aproape trei ani înainte, sperând ca Țara Românească şi Moldova să fie unite împotriva neîncetatelor năvăliri otomane, îi grăi trimisul. Ori vodă Țepeluş li s-a plecat turcilor, devenind astfel o primejdie de fiecare ceas şi pentru moldoveni.

Căpitanul Ion răspunse chemării lui Ştefan, înştiințându-l că, în ziua bătăliei, va fi cu cetele lui acolo, ca să-i dea ajutor.

Începu pregătirea flăcăilor, pe care-i învăța cât se putea mai bine călăria, lupta cu arcul, sabia, sulița, toporul şi ghioaga.

În timp ce el săvârşea pregătirea – lucru aflat de iscoade – căsuța sa de pe deal, din marginea pădurii, fu înconjurată de bărbați înarmați.

Oltea îşi adusese fetița în poiană, culcată într-o copaie. Dan, băiețelul cel mare, o legăna. Şi-n timp ce mama, luată de treburi, cânta fericită, bărbații aceia încruntați se apropiau pe furiş de casă.

Unul dintre ei se izbi de un copac. Sabia îi zăngăni. Oltea se întoarse repede şi, îngrozită, îi văzu.

— Dănuț, fugi! Ia-o şi pe Ioana cu tine, strigă şi se repezi în casă, să găsească o armă.

Nu numai o dată dăduse tânăra femeie piept cu bărbați înarmați, atâta că de data aceasta erau la mijloc copiii.

În spatele oştenilor era un boier. Nu-l cunoscu. Tânăr şi cu o barbă rară, galbenă. Acesta o privea râzând.

— Dă-ne de bunăvoie sabia, diata lui Țepeş şi însemnările despre moartea şi îngropăciunea acestuia!

Oltea, odată înarmată, încercă să se întoarcă la copii. Voia să-i apere. Dar nu mai putea ieşi.

Totuşi, prin uşa deschisă, mai apucă să-l vadă pe Dănuț, cu surioara lui în brațe, fugind.

Răsuflă uşurată.

Fiind cu ochii îndreptați spre ea, oştenii nu-i văzură copiii.

Dănuț era mic, însă ager ca tatăl lui şi deosebit de sprinten. Se strecură în pădure şi-şi ascunse surioara într-un tufiş mai des.

Noroc că nici fetița nu scoase nici o şoaptă, nu gânguri, nu plânse.

Lăsând-o pe Ioana în tufiş, Dănuț se întoarse acasă. Sări înăuntru printr-o ferestruică din spate, care rămăsese deschisă. Îşi luă dintr-un cui arcul, cucura cu

săgeți şi, fără să-l simtă nimeni, pătrunse în odaia în care mama lui ținea piept singură oştenilor. Câțiva erau răniți. Dănuț trase şi el cu arcul. Unul dintre oşteni țipă. Săgeata îi pătrunsese în şold. Altul răcni de-asemenea. Băiatul îl țintise-n inimă, dar, din pricina turburării în care se găsea, mâna îi tremurase. Îl nimerise în grumaz.

Oştenii dădeau înapoi, fără să bage de seamă că un copil se afla ascuns sub laviță. Şi de-acolo îşi încorda mereu arcul. Dădeau înapoi, trăgând-o însă după ei pe Oltea. Tânăra femeie nu se mai putea apăra. Unul o izbise în cap cu-o ghioagă, iar altul o lovi cu sabia dintr-o latură.

Oltea se prăbuşi.

— Copiii mei!

Văzând-o căzută, făptaşii îşi luară în spate răniții şi părăsiră odaia. Vorbeau între ei turceşte, deşi purtau straie de oşteni boiereşti.

— Să căutăm acum diata, sabia şi însemnările, zise boierul în aceeaşi limbă. Iscoadele ne-au vestit că s-ar afla îngropate la poalele unui fag înalt. N-o fi cumva acesta?

În odaie, mama încă trăia. Dănuț se repezi la ea.

— Mamă, o întrebă, spune-mi, ce te doare? Ce să fac? Ce-ți trebuie?

— Nimic, copilul meu, răspunse ea încet. Ai scăpat-o pe Ioana? S-a sfârşit. Nu mai îmi trebuie nimic. Dar Ioana… Ioana…

— Pe Ioana am ascuns-o în pădure. Să n-ai nici o grijă.

Băiatul încerca să-şi stăpânească lacrimile.

— Încalecă pe-un cal şi fugi de-l vesteşte pe tata.

— Şi tu, mamă?

Îşi puse capul pe pieptul ei, ca atunci când, mititel, îi

sugea sânul, şi, nemaiputându-se stăpâni, începu să plângă cu hohote:

— De ce vrei să ne laşi pe Ioana, pe tata şi pe mine?

— Nu vreau... N-aş vrea, Dănuț... dar vezi şi tu singur...

Răsufla din ce în ce mai greu. Suspinele îi umflau pieptul. Plângea şi ea înăbuşit.

— Du-te, Dănuț, nu mai sta! încalecă, ia-o şi pe Ioana cu tine. Fugiți... Vestiți-l pe tata. El mă va salva...

— Bine, mamă!

Dănuț sări înapoi pe fereastră, alergă tupilat în locul unde-o lăsase pe Ioana, o ridică în brațe, şi fetița, cuminte, din nou tăcu. Fugi în adâncul pădurii. Găsi caii într-o vâlcea. Încălecă pe murgul lui şi, ocolind pe după Măgura Tătarului, porni într-un galop nebun.

Începuse să se însereze, când ajunse în poiana de pe malul Oltului.

— Dănuț!... Dănuț!... se înveseliră flăcăii, zărindu-l. Ai adus-o şi pe Ioana?

Băiatul era palid.

Tatăl îi ieşi înainte.

— Ce s-a întâmplat?

— Mama a fost înjunghiată... Te-aşteaptă!...

Apropiindu-se de poalele măgurii pe care se înălța căsuța, căpitanul zări valurile de fum ridicându-se şi înțelese totul... Casei i se dăduse foc. Arsese aproape până în temelie.

Îi rugă pe toți să rămână locului. Să țină cu ei şi copiii.

— Pe mine ia-mă cu tine, tată! îl rugă Dănuț. Vreau s-o mai văd pe mama.

— Nu se poate, băiatul meu, îi răspunse Ion. Pe mama n-ai s-o mai vezi de astăzi înainte decât în vis.

Băiatul, deşi cu ochii în lacrimi, înțelese şi nu mai stărui.

Ion, cu cetaşii lui, în goana nebună a cailor, a tăiat peste dealuri drumul.

Făptaşii – otomani, deşi îmbrăcați în veşminte de oşteni români – împreună cu boierul care-i însoțea ajunseseră la o răscruce. Din satele învecinate, alergau țărani cu ciomege şi coase.

— Ațineți-le calea! striga unul. Au răpus-o pe Oltea. Au ars-o încă vie fiind în căminul ei. Au vrut să-i ucidă şi copiii.

I-au prins.

Nădăjduind să scape de țeapa mai înaltă decât a celorlalți ce i s-a pregătit, boierul Gavrilă, feciorul lui Stanciu, mărturiseşte:

— Această ceată de achingii a sosit de la Stambul. Iar eu am primit porunca s-o însoțesc. Pe domnia ta, dacă erai prins, te-ar fi tras în țeapă, în ce priveşte lăcrița – cuprinzând numai diata lui Vlad, pentru că sabia şi însemnările nu le-am aflat – a fost trimisă înainte, printr-un călăreț, ca să fie pusă la adăpost până ce va ajunge în mâna sultanului. Călărețul a scăpat. Nu-l mai puteți ajunge…

*

Din locul unde tânărul boier Gavrilă şi ceilalți ucigaşi au fost prinşi, căpitanul Ion aleargă în întâmpinarea lui Ştefan.

Moldoveni, transilvăneni şi munteni, uniți, îi înfrâng şi-i gonesc pe turci. Oştenii lui Țepeluş nu luptă alături de otomani. Ştefan îl urcă în scaun pe Vlad Călugărul.

Țepeluş s-a retras la Piteşti.

*

Pe o întinsă câmpie din apropierea Piteştilor a fost adunată mulțimea. Sute şi mii de țărani, strânşi cu de-a sila, aşteaptă, fremătând, nu se ştie ce.

În cortul măreț împodobit al begului Ali, comandantul ținuturilor dunărene, au intrat Basarab cel Tânăr – Țepeluş – şi o parte din cei mai de seamă boieri ai săi.

Toți i se pleacă până la pământ crudului Ali-beg.

— Înălțimea ta, i se plânge Țepeluş begului, oştenii mei n-au luptat numai... fiindcă am avut soarele în față...

— Nu numai de aceasta, mârâie begul.

— Noaptea fusese umedă, plouase. Arcurile ni s-au umflat. Pulberea se udase... şi...

— Şi?... Şi?... stăruie Ali-beg.

— Şi căpitanul Ion a strigat!...

Vodă Basarab cel Tânăr îşi lăsase în piept barba. Se sfia să-i mărturisească lui Ali-beg ce le strigase oştenilor domneşti căpitanul Ion.

Acesta le reamintise de diata măriei sale Vlad, de mândria de-a fi valah şi de ruşinea de a lupta din porunca şi în folosul asupritorului lor.

— Toți cei care ne găsim înaintea voastră – fie că vin din Moldova, din Transilvania ori sunt oameni de-ai locului – vorbim aceeaşi limbă, mai spusese el. Dar cei pe care sunteți siliți să-i urmați, şi veți muri pentru ei, de cine sunt trimişi şi cu ce țel? Nu ca să ne subjuge cu totul?

Auzindu-le cuvintele, oştenii domneşti n-au vrut să mai asculte porunca de a-i urma pe otomanii lui Ali-beg – conduşi de paşa Curtoglu – şi au părăsit câmpul de bătaie.

Iată de ce se sfia Basarab cel Tânăr să-şi încheie

cuvântul şi să se dezvinovăţească pe de-a-ntregul înaintea lui Ali-beg. Deşi acesta cunoştea, de la Curtoglu-paşa, tot ce se întâmplase, din fir-a-păr.

— Acum însă, luă cuvântul Curtoglu, totul se va termina. Diata răposatului Ţepeş se află în mâna noastră.

Ali-beg nu ştia. Călăreţul trimis înainte de ucigaşii Oltei nu ajunsese la el. Se rătăcise pe drum. Fusese apoi silit să se ferească de-o altă ceată a căpitanului Ion, care trecea în iureş spre Râmnic. Şi, între timp, Ali-beg plecase.

— Se află în mâna noastră? se miră. Unde şi când aţi aflat-o?

— O ceată de achingii, trimisă de la Stambul din însăşi porunca luminăţiei sale sultanul, însoţită de feciorul boierului Stanciu, a lovit pe neaşteptate casa lui Ion, în timp ce el lipsea. A găsit diata ascunsă la poalele unui fag. E drept că o mulţime de achingii, ca şi tânărul boier, şi-au pierdut viaţa cu-acest prilej, dar nu mai înseamnă nimic. Iată, în lăcriţa aceasta se află diata. Ne-a fost adusă nouă ca s-o punem la adăpost. Eu am primit-o şi ţi-o încredinţez ca să i-o trimiţi mai departe luminăţiei sale sultanului…

Ali-beg – deşi puţin neliniştit, fiindcă sultanul trimisese ceata de achingii fără măcar să-l înştiinţeze – întinse bucuros mâinile. Apucă lăcriţa, care fusese odinioară a lui, fără diată, bineînţeles, şi-o puse în poală.

Nu îi venea încă s-o deschidă. Avea să facă acest lucru numai când va rămâne singur.

Se gândea c-o va desface încet, cu multă, foarte multă grijă. Va despături pergamentul. Şi-l va citi în tihnă. Va medita asupra lui îndelung. Şi abia pe urmă îl va trimite

sultanului.

Cu toate că sultanul nu ținuse seama de el când îi trimisese pe achingii, era mulțumit că, în sfârşit, faimoasa diată se afla în mâinile lui.

Totuşi, față de Țepeluş şi toți ceilalți nu-şi arătă stările sufleteşti.

— Aceasta este diata? Bine! se răsti la Țepeluş. Au găsit-o însă achingiii noştri. Nu tu! Dar sabia lui Vlad unde este?

— Sabia, din nefericire, încă o mai stăpâneşte căpitanul Ion, răspunse speriat Țepeluş.

— Ce simplu este pentru tine să-mi răspunzi: «Încă o mai stăpâneşte căpitanul Ion!» Dar pentru ce se mai află la el, şi nu la noi? Asta te-ntreb. Şi asta mă va-ntreba şi pe mine luminăția sa – şi Ali-beg duse mâna la frunte, la buze, la inimă şi se înclină. Nu se înclină pentru că-l iubea pe sultan. Pe sultan nu-l iubea nimeni. Ci pentru că voia să dea cât mai multă greutate celor rostite. Şi căpitanul Ion unde e? Ați pus mâna pe el? Nu! Şi nici nu vă văd prinzându-l curând! Aşteptați să-l prind eu? Îl voi prinde. Aceasta este însă, aşa să ştiți, datoria voastră. Repetă, silabisind şi bătându-şi genunchiul cu palma la fiecare silabă: Da-to-ria voas-tră! Ați înțeles?

— Da.

Curtoglu voia să mai spună şi el ceva, dar nu putea din pricină că Ali-beg nu-i lăsa nici un răgaz.

— Da, da, da! se înfurie Ali-beg. Cuvântul acesta l-am auzit mereu. Căpitanul Ion continuă să trăiască liber şi să facă tot ce-i place. Iar voi mă aprobați mereu, liniştiți, dar fără să mi-l dați legat…

— De data aceasta, găsi iarăşi vreme Curtoglu să mai strecoare câteva vorbe, s-a isprăvit cu el.

Ali-beg tresări:

— Nu te-nţeleg!

— Căpitanul Ion a căzut în cursă. A fost atras spre Dunăre de una din cetele noastre de spahii. Ieri se afla încercuit. Nu mai avea nici o scăpare. Şi încă-n ziua de azi nădăjduiesc ori să ţi-l aducă pe el în ştreanguri, ori să-ţi înfăţişeze capul lui retezat. De-aceea am şi îndrăznit să adun satele în faţa cortului luminăţiei tale. Să-i arăt mulţimii că s-a sfârşit pentru totdeauna cu căpitanul Ion. Astfel răzmeriţele vor înceta. Duhul lui Ţepeş va pieri şi norodul se va supune deplin. Planul e bun, luminăţia ta?

Curtoglu era mulţumit de el. Privi, fudul, la Ali-beg.

— Făgăduieli am avut destule! mormăi begul.

— Nu, nu, eu sunt încrezător, îl asigură Curtoglu. Foarte, foarte curând, ori îl vom vedea intrând aici pe căpitanul Ion însuşi, ori pe vreunul din spahii purtându-i în sac căpăţâna.

Cuvântul lui Curtoglu fu întrerupt de un străjer. Plecându-se în faţa begului, acesta îl vesti:

— Trimişii strălucirii sale sultanul! Cu porunci grabnice!...

Ali-beg încredinţă lăcriţa unui agă din dreapta şi se foi în jilţ.

Ce i se mai năzărise, oare, sultanului? Lua în Valahia măsuri fără măcar să-l încunoştiinţeze. Şi mereu îi trimitea tot felul de porunci. Iar unele se băteau cap în cap.

Patru trimişi intrară. Purtau veşminte strălucitoare din mătase şi brocart, împodobite cu aur.

Ali-beg nu-i cunoştea pe nici unul...

«Înseamnă că s-au petrecut schimbări! cugetă. Nu cumva îmi aduc porunca de-a lăsa comanda?» Ori părăsirea comenzii putea să-i atragă şi altfel de ponoase.

Unul dintre trimişi purta în mână însemnul imperial, semiluna de aur. Acesta glăsui:

— Spre slava lui Alah, preamăritul sultan, măreţul padişah, podoaba lumii, te ceartă, Ali-beg…

Când auzi de supărarea sultanului, Ali-beg nu-şi mai păstră tăria şi îşi aplecă fruntea.

Aplecându-şi el fruntea, cu toţii fură siliţi să-l imite.

Nimeni nu-i mai privea pe trimişi. Cu ochii în podele, toţi cei de faţă îngenunchează.

Aceasta le fu trimişilor prea destul. Le smulseră hangerele de la brâuri. Ameninţându-i cu ele, le puseră în gură căluşuri, îi legară cu şnururi. Şi-acela care purta însemnul imperial apucă lăcriţa în care se afla diata lui Ţepeş.

Nici nu se dumiriseră bine Ali-beg, Ţepeluş şi ceilalţi dacă voinţa sultanului fusese într-adevăr ca ei să fie legaţi, când cei patru bărbaţi ieşiră afară şi se-azvârliră pe cai.

— Sunt căpitanul Ion! vesti mulţimii de ţărani adunaţi acela care-i smulsese lui Ali-beg lăcriţa. Iată sabia măriei sale Vlad, iar în lăcriţa aceasta se găseşte diata lui. În numele diatei, vă chem din nou să-i înfruntăm pe năvălitorii otomani conduşi de Ali-beg, ca şi pe slujitorii lor credincioşi, domnul şi marii boieri.

Bătălia începuse, când Ali-beg, dezlegat, îi spuse lui Basarab cel Tânăr:

— Şi dincolo de moarte ne loveşte înaintaşul vostru, cumplitul vodă Ţepeş!

Lupta, din nenorocire, s-a terminat prin înfrângerea mulţimii neînarmate, în frunte cu căpitanul Ion.

Iar, mai departe, oştile lui Ali-beg l-au învins şi pe Vlad Călugărul.

«Țepeluş s-a întors în scaunul din Bucureşti, citeşte pisarul propria lui însemnare. Dar, din pricina cotropirilor sale şi-a prea multelor pedepse cu țeapa pentru vini închipuite, în anul următor e nevoit să fugă. Încearcă să se retragă şi să se apere la Glogova, în apusul țării, unde-şi clădise un adăpost întărit, împreună cu prea puținii oşteni şi sfetnici ce-i rămăseseră credincioşi. Aici este aflat de câțiva boieri mehedințeni care ținuseră cu Vlad Călugărul. Aceştia îi cuceresc adăpostul şi îi scurtează viața.»

Înainte de-aceasta, domnul a poposit într-o pădure. Aici i s-a înjghebat un bordei ca să se odihnească pe cetină de brad şi i s-a vânat o căprioară pentru masa de prânz.

Țepeluş se hrănea, când au trecut, din întâmplare, prin pădurea aceea şi Ion cu mai mulți cetaşi de-ai săi. Aflând că se găseşte acolo Țepeluş, au intrat în bordei. Voievodul fugar îşi cunoştea păcatele şi se temea de Ion.

— M-ai căutat în tot cursul domniei tale, i-a rostit căpitanul, ca să mă dai otomanilor ori să mă tragi în țeapă tu însuți. Şi, totuşi, eu nu vreau să fiu un ucigaş de domn, de-aceea te cruț. Norodul nu te mai poate însă îndura şi boierii mehedințeni te caută. Nu vei scăpa. Sunt încredințat că te găseşti înaintea sfârşitului, dar nu de mâna mea, ci de-a altora. Aşa încât te rog, ca unul ce te afli la capătul drumului, să-mi răspunzi cu inima curată la ce te-oi întreba. Te-nvoieşti?

— Mă-nvoiesc!

Lui Țepeluş i se mai potolise spaima. Ştia şi el că unii boieri mehedințeni îl căutau, dar era sigur că va scăpa. Iar Ion îi făgăduise că nu-l va pedepsi. Şi era încredințat că îşi va ține cuvântul.

Unul dintre oamenii lui îi aduse un butuc pe care să

s-aşeze mai aproape de foc. Țepeluş luă loc şi continuă să îmbuce.

Cu toate că afară strălucea soarele şi pe câmpie semănăturile de toamnă începuseră să dea colț, în pădure, dar mai ales în bordei, era rece. Şi la cererea domnitorului fugar se făcuse focul. Acesta pâlpâia vesel, în vreme ce fumul se risipea printr-o deschizătură a acoperişului.

— Ai fost adus în scaun de Ştefan al Moldovei, căruia tu i-ai jurat că ai să aperi neatârnarea țării. El s-a încrezut în tine şi-n jurămintele tale, dar cum te-ai văzut înscăunat, ai şi trecut de partea păgânilor. Nici eu, nici norodul n-am putut înțelege de ce te-ai purtat în felul acesta.

Țepeluş se gândi puțin. Se întoarse spre Ion şi îl privi cu atenție. Unde voia s-ajungă? Răspunse liniştit, după ce mai sorbi o înghițitură de vin:

— Ioane, tu ai învățat de la Țepeş să rămâi neclintit în furtuni şi să nu rosteşti decât adevărul... Ori, află de la mine, o țară nu se poate cârmui astfel în vremuri ca acestea. În fața vicleniei se cuvine să fim vicleni. Şi uneori eşti nevoit să zâmbeşti tocmai aceluia care-ți urzeşte pieirea. Supunerea pentru o vreme, ca să-ți câştigi răsuflarea, şi să te poți ridica mai târziu, nu-i o ruşine...

— Cine se lasă supus o dată, se poate lăsa şi-a doua oară, şi-a treia oară. Şi până la urmă intră de-a binelea în robie. Ori, dacă-i om de rând treacă-meargă, dar când eşti domnitor înseamnă să legi însăşi țara şi destinele ei în lanțuri.

— Aveam de-ales între primejdia paşalâcului şi umilința de-a mă face să slujesc cu statornicie Poarta. Am ales umilința, pentru liniştea țării.

— Liniştea aceasta este înşelătoare, Țepeluş. Marii boieri, în frunte cu tine, ați nădăjduit că, recunoscându-vă supuşi Porții, veți hălădui în belşug şi pace, lăsând toate greutățile şi amarurile doar pe spinarea norodului. Numai că socoteala voastră este greşită. Împărăția urmăreşte ca mai întâi voi să vă părăsiți norodul în mâinile sale. Aşa ea a făcut un pas. Va face încă un pas, şi încă un pas, şi apoi veți veni voi înşivă la rând. Şi cine va rămâne atunci alături de voi, cine vă va apăra? Norodul pe care l-ați vândut?

— Să ne rugăm lui Dumnezeu ca lucrul acesta să nu se întâmple niciodată.

— Numai cu rugăciunile nu cred să facem prea mult. Diata măriei sale Vlad ne cere să nu îngenunchem o clipă. Să ne împotrivim!

— De n-am îngenunchea am fi călcați în picioare. N-ar fi nici o izbândă.

— Împotrivirea însăşi e o izbândă. Chiar dacă pentru aceasta eşti nevoit să te jertfeşti tu însuți. Țepeş s-a jertfit, dar n-a îngenuncheat.

— Şi Țepeş a avut cusururi!

— A avut. Eu i le cunosc cel mai bine. Nu şi-a răsplătit destul norodul pentru cinstea şi osteneala lui. Poate că se gândea s-o facă mai târziu, la încheierea păcii. O fi avut şi altele, dar dragostea sa de țară a fost fără margini. Pentru pământul acesta strămoşesc el n-a precupețit nimic. Şi-a vărsat bucuros sângele. Ceea ce nu sunteți voi în stare să faceți, Țepeluş!

*

Neagoe de la Craiova, potrivit tradiției, se trăgea dintr-o familie de îndrăzneți oşteni valahi. Unul căzuse slujindu-l pe Litovoi. Altul luase parte, alături de

Basarab I, fiul lui Tihomir, la strădaniile pentru întemeierea Țării Româneşti. Şi, în sfârşit, mulți alții îşi cinstiseră armele, urmându-l pe Mircea cel Bătrân sau Dan al II-lea.

Unul dintre aceştia, pe nume Barbu-paharnicul, tatăl banului Neagoe, intrase însă, după moartea eroică a lui Dan al II-lea, alături de care de asemenea luptase, în slujba noului domn Alexandru Aldea I-ul.

A fost şi-atunci un timp al apăsării şi durerii, ca şi acela de după mişeleasca răpunere a lui Țepeş. Câțiva boieri stăpâneau țara, vlăguind-o spre înavuțirea lor. Iar în fruntea acelora se afla Albu – numit de ai lui „cel Mare”, pentru cât le era de mult cu priință. Acesta îl nesocotea pe vodă – om slab, lipsit de curaj şi voință. În vreme ce el şi ai lui dobândeau nenumărate foloase.

Fiind atât în slujba lui Aldea cât şi-a lui Albu, paharnicul Barbu îşi sporeşte averile. Iar Aldea, la cererea lui Albu, îl dăruieşte, pentru „destoinicia” sa, între alte multe moşii – ca acelea de la Strehaia şi din alte părți – şi cu satul domnesc Craiova.

Feciorul lui Barbu-paharnicul, Neagoe-banul, îşi creşte, sub domniile lui Vladislav al II-lea, Laiotă Basarab-Bătrânul şi vodă Țepeluş, într-atâta aceste moşii, încât – împreună cu pădurile, luncile, păşunile, zăvoaiele şi livezile – ajung cele mai mari şi mai bogate din întreg ținutul de peste Olt şi, poate, chiar din toată Țara Românească. Jiul, pe o bună parte din curgerea sa, era al lui. O mulțime de bălți, la fel.

Curțile de la Craiova, acareturile, grajdurile, staulele, locuințele slujitorilor şi toate celelalte formau un fel de triunghi. Una din cele trei laturi se sprijinea pe bălțile de netrecut ale Craioviței unde, se povesteşte în legendă, ar fi existat, cândva, o întinsă aşezare a împărăției romane,

scufundată şi înghițită de pământ şi ape, pesemne în timpul unui cutremur. A doua latură o formau dealurile încărcate de pometuri şi vii. Şi cea de-a treia, Jiul, cu apele lui repezi şi pline de vâltori, peste care îți trebuia un bun meşteşug ca să poți trece fără primejdii. În întregul lor, curțile alcătuiau deci un fel de cetate naturală, întărită în unele locuri cu garduri sau valuri de pământ şi, din loc în loc, având turnulețe de strajă. Întăriturile le ridicase Neagoe-banul, cu încuviințarea lui Ali-beg, sub cuvânt că trebuie să se păzească de vreo năvală a cetelor de răzvrătiți ale lui Ion. De altminteri, încă vreo patru mari boieri, care se bucurau de increderea lui Ali-beg, căpătaseră asemenea încuviințări.

Curțile îşi aveau poarta principală în partea dinspre apus, printr-un loc mlăştinos, mai lesne de apărat. De-acolo, printre două valuri de pământ, un drum destul de lat şi presărat cu pietriş ducea spre altă poartă, mai întărită decât prima, ținută în balamale de fier şi închisă cu trei drugi uriaşi. Poarta aceasta atât de straşnică ducea spre curtea interioară, curte în care se aflau conacul şi o bisericuță de lemn. Bisericuța fusese reclădită pe locul alteia mai vechi, clădită întâia oară, se spunea, de Mircea cel Bătrân. Aici, un călugăr înălța zilnic rugăciuni pentru sporirea avuției şi binelui familiei lui Neagoe.

Acum, Țepeluş – în a cărui domnie Neagoe, fost ban al Strehaii şi apoi al Craiovei, se bucurase de o deosebită cinste, fiul său Pârvu fiind mare vornic, al doilea în rang după mitropolit, iar celălalt fiu, Barbu, ajungând şi el veastelin – pierise la Glogova, doborât de loviturile năpraznice ale unor boieri mehedinţeni, pe care i le şi prevestise Ion. Şi bătrânul Neagoe poruncise să se adune la sfat, în conacul de la Craiova, toți bărbații de

frunte ai familiei, rudele lor apropiate, prietenii de credință şi slujitorii.

Fără să fi ajuns ceea ce a devenit mai târziu, sub Radu cel Mare, un fel de adevărată curte domnească, în care totul era orânduit după cele mai straşnice reguli, casa familiei Craiovescu impresiona încă de-atunci, pe oricine, mai ales prin ordinea înstăpânită acolo.

În casă şi prin curți nu se intra şi nici nu se umbla fără rost. Fiecare om era dator să ştie, în fiece clipă, ce avea de făcut. La bucătării, în grajduri, în staule, în livezi şi oriunde munca se îndeplinea cu sârg şi în cea mai deplină tăcere.

Numai când banul sau vreunul din feciorii săi era vesel şi voia să-şi arate această veselie, toți cei care se aflau în preajmă trebuiau să se bucure şi ei.

— V-am chemat, spuse banul cu vocea lui groasă, ca să ne sfătuim în ce priveşte viitorul casei noastre şi-al țării.

Se adunaseră în jurul unei mese lungi, de stejar, şezând în jilțuri largi cu spătar. În dreapta banului se înşiruiseră cei patru fii ai săi: Barbu, Pârvu, Danciu (Gogoaşă) şi cel din urmă, Radu.

Banul stătea în capul mesei stăpânindu-i pe toți cu privirea. Palmele sale mari cât nişte lopeți se odihneau pe tăblia mesei.

Moştenise voinicia strămoşilor, care se jertfiseră pentru păstrarea libertății țării, însă şi lăcomia părintelui său Barbu. În ochi avea o sclipire ciudată, flămândă, de parcă ar fi vrut să sfâşie întruna ceva.

De-aceea, de cum se aşezară la masă, deşi era dimineață, soția sa de-a doua, Vinia – care se trăgea din cea mai bună spiță a despoților sârbi – cu patru roabe

țigănci, umblând ca nişte umbre, începură să aducă gustări.

Lui Neagoe i se umplu cea dintâi mare cupă cu vin şi el o dete de duşcă numaidecât, ca... să prindă puteri.

Tuşi repetat şi urmă:

— Suntem într-o foarte grea cumpănă. Domnia Basarabilor, prin Țepeluş, s-a sfârşit. Urmaşii lui Dan I-ul lasă locul Drăculeştilor. De fapt, şi unii şi alții se trag din acelaşi neam, al lui Basarab I-ul, întemeietorul acestei țări! Vatra Basarabeştilor este dincoace de Olt. A noastră-i însă aceeaşi. Şi dacă ei sunt vechi, şi noi suntem la fel de vechi. Nu ne simțim mai prejos cu nimic. Să ştie asta foarte bine şi unii şi ceilalți!...

— Da, da, încuviințară fiii şi rudele. Nu ne simțim cu nimic mai prejos!

— Suntem însă într-o cumpănă, îşi întoarse iar vorba Neagoe, deoarece în scaunul domnesc s-a urcat, de puține zile, aşa cum ştiți, un voievod drăculesc adus pentru a doua oară de Ştefan al Moldovei.

— Fiind fratele lui Țepeş şi nepotul lui Vlad Dracul, pe care ai noştri nu i-au slujit, va fi, pesemne, şi el contra noastră, îl întrerupse Pârvu.

Banul îi aruncă o privire piezişă şi continuă:

— E Vlad Călugărul. Şi anumite semne ne fac să bănuim că nu se va supune nici Porții, ca Țepeluş. Că se va ridica împotriva ei.

— Ce te face să crezi? îl întrebă pe bătrân feciorul cel mare, Barbu.

— La înscăunarea lui l-a poftit şi pe Ion, căpitanul răzvrătit şi răzvrătitor. Acesta a luat cuvântul, în numele norodului, zicând că toată țara doreşte, într-un singur glas, să se întoarcă la vechea ei neatârnare. Şi nu mai vrea să plătească bir.

Al doilea fiu, Pârvu, era numai ochi şi urechi:

— Şi domnitorul ce i-a răspuns?

— A răspuns că va fi aşa precum doreşte norodul!

— Atunci e limpede.

— Numai că, a adăugat el, se va ține seamă, fireşte, în Divan, şi de părerile marilor boieri. Iar eu, atunci, am cerut să fiu primit, după-amiază, de vodă.

Lui Radu, mezinul, îi tremurau de nerăbdare mâinile:

— Şi vodă te-a primit?

— M-a primit. Înainte de mine intrase Ion. Şi i-am vorbit îndelung lui vodă, arătându-i cât de primejdioasă va fi purtarea lui, dacă-l va asculta pe Ştefan. Turcii nu-l vor ierta. Şi soarta îi va fi aceeaşi ca a lui Țepeş. Cu lupta pe față este greu de răzbit. Mult mai bine este cu înțelegerea. Şi numai când nu va mai fi cu putință, atunci...

— Vodă te-a înțeles?

— Nu ştiu dacă m-a înțeles. Tocmai i se înfățişase de la Poartă un trimis al sultanului. Şi vorba noastră s-a curmat. Să vedem, deci, ce va urma! Dar oricum va fi, noi trebuie să ne străduim ca în țară să se păstreze rânduiala lui Albu „cel Mare” – apăsă pe cuvintele „cel Mare” – pentru că numai sub el, aşa cum mi-a dovedit tatăl meu, Barbu, boierii au fost, într-adevăr, în cea mai deplină cinste. Vorba lor era vorbă şi dorințele lor erau, în orice împrejurare, împlinite.

— Măria ta!... Măria ta!...

Năvălise un oştean în odaia de sfat.

Banul se încruntă. Cum de îşi îngăduise o astfel de îndrăzneală?

— Măria ta!... iartă-mă!

(Supuşii i se adresau banului cu „măria ta”, ca lui vodă.)

Neagoe-banul înțelese că se petrecuse ceva ieşit din ordinea obişnuită.

Bătu cu pumnul său cât maiul în masă. Masa se zgudui şi blidele de pe ea săriră, cupele se vărsară.

— Călăreți… Năvăleşte o ceată de călăreți!

— Cine poate fi?

— Căpitanul Ion.

Banul Neagoe se pomeni în picioare.

— A-nceput, zise. Vlad Călugărul l-a asmuțit asupra noastră. Nici vorba mea, şi, după cum se veae, nici a turcului, nu l-a înduplecat. Luați armele!

Căpitanul Ion, cu ceata, ajunseseră în fața porților.

«Să n-o mai pățesc o dată, ca atunci!…» se gândi Danciu, al treilea frate, cel care fusese prins de Ion şi trimis legat sultanului, la Stambul.

Porțile, cele mari şi cele dinăuntru, mai mici, dar mai întărite, se închiseră. Şi oştenii din curtea interioară se înşirară în turnulețe şi la garduri. Cei mai mulți se îngrămădiră însă, potrivit poruncilor banului, la porțile cele mari.

Flăcăii căpitanului Ion nu îşi scoseseră săbiile din teci, nici nu-şi încordaseră încă arcurile. Lăncile stăteau liniştite.

— Ce doreşti, căpitane Ion? întrebă banul de după porțile cele mari.

În glasul lui, oricât şi-l stăpânea, se desluşea o spaimă. Ştia el însuşi câtă vină avea în fața căpitanului Ion.

— I-ai cerut iertare noului domnitor, măriei sale Vlad Călugărul, pentru greşelile domniei tale, ale feciorilor, rudelor şi slujitorilor domniei tale. Ai făgăduit să nu mai stai la mâna otomanilor, şi să-i împlineşti cu cinste voința, slujindu-l aşa cum şi înaintaşii domniei tale i-au

slujit pe voievozii cei vrednici făuritori de țară.

— Asta aşa e! recunoscu de dincolo de întărituri banul.

— Suntem născuți, şi domniile voastre şi eu, în acelaşi ținut, glăsui Ion. De-aceea, măria-sa mi-a poruncit să-ți iert şi eu preamultele greşeli ce domnia ta însuți sau feciorii domniei tale le-au săvârşit. Să plec pentru a-ți cerceta credința şi a vedea dacă eşti gata să-ți ridici arma împotriva turcului şi pentru apărarea pământului pe care sălăşluim cu toții.

— Vii cu binele sau cu răul? Pentru că eu aici sunt însumi ca un domn. Nimeni nu are a-mi porunci. Şi nimeni nu are dreptul a-mi călca pragul fără învoirea mea.

— Nu cu inima uşoară, dar vin cu binele.

Lângă Ion se aflau credincioşii lui: Zane, Vâlsan şi Eufrosin. Îşi jucau caii.

În dosul gardurilor se auzeau şopăcăieli şi comenzi înfundate.

— Sunt gata, la nevoie, să-mi ridic arma, dar dacă vrei să stăm împreună de vorbă, îndepărtează-ți ceata, pune-ți armele la oblânc şi cu mâinile goale, însoțit de cel mult doi oameni, apropie-te pe jos de porți.

Ion descălecă, îşi puse armele la oblâncul calului. Îşi încredință calul lui Vâlsan. Făcu semn cetei să se îndepărteze şi numai Zane şi Eufrosin să rămână. Se apropiară tustrei de poartă, cu mâinile goale, aşa cum ceruse banul. Poarta cea mare se deschise şi bărbații intrară.

Craioveştii, în frunte cu banul, şi încă vreo douăzeci de oameni de-ai lui înarmați îi înconjurară.

— Căpitane Ion, oi fi născut în acelaşi ținut ca noi, dar acum eşti în mâinile mele, zise mulțumit banul. Ai să

joci cum am să-ți cânt eu. Uită-te colo!

Oştenii înarmați, cu arcurile întinse şi sulițele gata să fie azvârlite, se aflau în partea dinăuntru a ambelor turnulețe.

— Bănuiam cum o să mă primeşti, îi răspunse Ion. Atâta că, de nu mă întorc într-un ceas, oamenii mei vor izbi conacul.

— Conacul nu poate fi cucerit... Nici vodă Vlad Călugărul n-ar putea pătrunde.

— Mergi înainte, îl împinse uşor pe căpitan Barbu către porțile cele mici.

Intrară în curtea interioară şi ajunseră la uşa îngustă şi scundă ce da spre scările pe unde te urcai la etaj. Uşa era deschisă.

— Băgați de seamă, îi preveni banul pe fiii lui, amintiți-vă ce i-a făcut căpitanul Ion, la cetatea Gherghița, lui Ali-beg.

Dar n-apucă să-şi termine vorba, şi căpitanul îl şi înşfăcase pe Danciu, care-i era alături. Zane făcu acelaşi lucru cu Barbu. Şi Eufrosin cu Radu, al patrulea fecior al lui Neagoe, cel mai mic dintre ei.

Deci tocmai de ceea ce se temuse cel mai mult banul se petrecuse.

Ion, Zane şi Eufrosin le smulseră celor trei frați armele. Şi ținându-i bine de umeri, se traseră pe scară.

Rămăseseră spate la spate, ca să nu poată fi atacați nici din josul şi nici din susul scărilor.

— Putem acum să stăm de vorbă? îl întrebă Ion pe Neagoe.

Barbu încercă să se smulgă din încleştarea lui Zane. Nu izbuti.

— Stai binişor! îl preveni cetaşul.

— Dacă vrei, banule, porunceşte slujitorilor să ne

lovească! zise Ion. Noi n-avem nimic împotrivă.

Banul îşi frecă mâinile, neputincios.

— Daţi-le drumul, nevătămaţi, feciorilor mei, şi puteţi pleca unde vreţi.

— Noi dorim, înainte de toate, să stăm puţin laolaltă de vorbă despre ceea ce ţi-am amintit mai înainte, spuse Ion. Cu toate că, într-o anume privinţă, ne-am lămurit.

— Bine! se învoi banul. Şi eu doream să stau de vorbă, dar nu sub puterea domniei tale.

— Dar nici a domniei tale, urmă Ion, aşa că porunceşte rudelor, prietenilor şi oştenilor să-şi azvârle toţi armele lângă poartă. Iar ei înşişi să se depărteze până lângă gardul acela…

Banul zăbovi puţin, dar temându-se pentru feciorii lui, porunci:

— Aruncaţi armele, grămădiţi-le lângă poartă şi depărtaţi-vă până lângă gardul acela arătat de căpitanul Ion.

Şi el însuşi, ca şi celălalt fiu al său rămas liber, Pârvu, îşi azvârliră hangerele deasupra grămezii.

— Şi-acum, domnia ta, banule, împreună cu feciorul domniei tale, Pârvu, urcaţi uşor înaintea mea. Încolo nimeni altul să nu mai vină şi nici vreun slujitor să nu s-apropie.

Banul dădu iarăşi poruncile de trebuinţă.

— Tu, Eufrosin, porunci Ion, rămâi şi veghează ca nici un oştean să nu se apropie de arme. Dacă nu se păstrează cuvântul, şuieri. Când tu vei şuiera, viaţa banului Neagoe şi-a feciorului său nu vor mai preţui nimic pentru noi.

Mânându-şi din spate prizonierii, Ion şi Zane urcară în pridvor. Făcând să scârţâie scările sub greutatea sa, banul o luase înainte.

Se opriră, şi Ion le porunci să se aşeze pe scaunele fără spătar din pridvor.

— Ce doreşti să ne întrebi?

— Vreau să te-ntreb, banule – aşa cum îți spuneam, de-altminteri chiar adineauri – dacă măcar acum, când ceasul socotelilor se apropie, eşti gata să vii alături de noi?... Măria sa Vlad Călugărul este un domn cu conştiința curată, care nu va îngădui ticăloşia şi vânzarea. Iar călcarea făgăduielii va fi pedepsită cu moartea. Am stat cu măria sa la sfat şi în tabăra lui Ştefan al Moldovei. Vrea să aibă milă de norod. Acesta să fie într-un cuget cu domnitorul, ca în vremea lui Țepeş. Şi nu va îngădui ca sultanul să-şi mai facă mendrele după plac, purtându-se în casa noastră, cu noi, ca şi cum i-am fi slugi.

Neagoe căuta spre podea. Banul era bătrân, dar chipeş. Capul îl avea ca de leu. Toți Craioveştii, în afară de Danciu (şi pe Danciu nu-l strica decât nasul), erau chipeşi. Bătrânul îi întrecea însă pe toți. Umerii lați, grumazul vânjos, brațele muşchiuloase îl făceau să pară unul dintre acei bărbați de legendă, ca voievodul Litovoi, cu care se mândrise țara pe vremuri.

— Nici noi nu vrem ca sultanul să se poarte în casa noastră cu noi ca şi cum i-am fi slugi, mormăi banul, dând răspunsului un alt înțeles decât acela mult dorit de Ion.

— La porunca lui vodă, continuă Ion, nu mai țin seama de durerea mea, ci doar de aceea a țării. Îți cer să nu mai obijduieşti norodul. Ca norodul să-şi recâştige încrederea. Şi să ne ridicăm laolaltă, în frunte cu noul domnitor, împotriva voinței lui Baiazid-Veli de a ne înrobi.

Barbu se uită țintă la Ion:

— Eu nu obijduiesc pe nimeni... Şi voi fi, împreună cu-ai mei, alături de vodă.

În clipele acelea, se auziră țipete de femeie. Voci bărbăteşti amenințau.

— Ia vezi ce se întâmplă acolo! îi porunci căpitanul lui Zane.

— Nu e nimic, sunt slugile de la bucătărie, se ciorovăiesc între ele, încercă să-l liniştească Danciu pe Ion.

Banul îşi ridicase însă capul şi ochii lui se vedeau neliniştiți.

Deodată, un stol de fete, care urcase pe cealaltă parte scările, se ivi în pridvor.

Zane le întâmpină.

— Ce-i cu voi?

— Măria ta, căpitane Ion, zise una dintre ele, mai îndrăzneață, am auzit că eşti aici, şi-am venit să ne plângem... Abia am scăpat de urâtul care ne păzea...

Fata care i se adresase căpitanului era o codană cu buzele roşii ca focul şi ochii negri.

— Căpitane Ion, goneşte-le! se încruntă banul. Îți vor spune minciuni... Nu căta la cuvintele slugilor.

— Minciuni? se stropşi la el aceeaşi fată. Nu suntem slugi. Am fost strânse din satele lui... îl arătă pe Neagoe. Şi aduse de boierul Danciu aici...

Danciu se îngălbeni.

— A fost porunca lui Ali-beg, încercă el să explice.

— Ca să fim dăruite pentru haremuri.

— Nu obijduieşti pe nimeni? Ce zici? le arătă Ion, banului, pe fete.

Un oştean boieresc strigă de jos:

— Măria ta, banule, cetaşii lui Ion înconjoară curțile! Noi ce facem?

Banul se întoarse spre căpitan:

— Ziceai că vrei să ne unim laolaltă, în slujba lui Vlad Călugărul şi a lui Ştefan, ca să luptăm cu turcii?

— Adevărat, dar mai ziceam şi să nu obijduieşti pe nimeni.

Tropote de cai răsunară. Banul privea încoa' şi încolo îngrijorat.

— Vrei să ne-ataci curţile, căpitane Ion, ca să ne poţi ucide? Acesta ţi-e cuvântul?

Radu şi Danciu se ridicaseră în picioare. Numai banul, Barbu şi Pârvu nu se clintiseră.

— V-aş fi putut răpune, şi aţi fi meritat-o pentru felul cum v-aţi purtat cu mine, dar n-am făcut-o... Dă numaidecât drumul fetelor.

— Să plece, spuse banul. Ai auzit?... Nu noi... ci Ali-beg...

Fetele, de fericire, începuseră să-i sărute mâinile lui Ion. Fără să mai aştepte altă poftire, ciripind ca un cârd de vrăbii, o luară la goană spre porţi.

— Daţi-le drumul! le strigă banul, de sus, oştenilor.

Şi fetele ţâşniră pe porţi, unde le întâmpinară cetaşii.

Abia ieşiră ele, şi alţi patru călăreţi se iviră din zare, apropiindu-se în galop de curţile lui Neagoe.

Erau îmbrăcaţi în zale, pe cap purtau coifuri şi la brâu săbii lungi, transilvănene.

— Slujba domniei! vesti cel din frunte.

— Ce ne mai aşteaptă? se înfricoşă şi mai rău Danciu.

Trimişii lui Vlad Călugărul urcară. Nu se uitară la Ion şi se îndreptară către banul Neagoe.

— Măria sa te pofteşte la palat, banule!...

Vorbeau cu bunăvoinţă. Nu ca unuia căruia-i vrei răul. Îi întinseră şi un răvaş. Banului, de tulburare, îi jucau literele sub ochi.

— Citeşte-o tu, îl rugă pe Pârvu.

Acesta citi:

— «Potrivit poruncii luminăției sale sultanului Baiazid şi sfaturilor lui Ali-beg, doresc prieteşugul tău, banule. Şi pentru ca prieteşugul acesta să rămână trainic, pârcălabul Gherghina, fratele doamnei mele, Rada, a hotărât să-i dea feciorului tău, Danciu, de soție, pe fiica lui, Hrusana».

Căpitanul Ion nu auzi mai departe cuvintele citite de Pârvu din scrisoarea lui vodă.

«Sultanul Baiazid? Ali-beg? Danciu ginerele lui Gherghina, cumnatul domnului? Nu! Nu era cu putință! Fratele măriei sale Vlad? La fel ca Radu cel Frumos? Atât de repede îl părăsise şi noul domn pe Ştefan?»

Să fi văzut cum îl privea acum Neagoe pe Ion!

Neagoe şi ai lui îşi primiră înapoi armele. Oştenii lor le ridicară din grămada de lângă poartă.

— Şi pentru noi n-ai nici o veste din partea măriei sale? îl întrebă Ion pe trimis.

Ochii îi erau încețoşați. Un dangăt de înmormântare îi suna în urechi.

— Ba da. Să păstrați liniştea țării şi să nu vă amestecați în treburile ei! Puteți pleca nesupărați câtă vreme nu îi veți da prilej de mânie măriei sale.

Ion coborî scările urmat de Zane şi Eufrosin. Jos îl aştepta Vâlsan.

Banul voi să-şi repeadă oştenii asupra lor, dar trimisul îl opri:

— Porunca măriei sale sună să se petreacă totul în linişte. Să nu te ciocneşti cu Ion… încă… rânji el viclean.

Banul înțelese tâlcul poruncii.

— Va să zică, îşi bătu el fiul pe umăr, ne vom înrudi îndeaproape cu vodă!… Să ne aducă trei butoaie de vin.

Urale izbucniră din piepturile Craioveştilor şi-a slujitorilor lor.

Ograda se umplu de zgomot.

— Să bem şi să ne veselim! hotărî banul.

*

Ion gonea, ca un rătăcit, prin păduri. Dar cugetul nu i se liniştea. Primise între timp şi vestea că lui Vlad Călugărul noul sultan Baiazid al II-lea hotărâse să-i dea „steag de domnie”. Era întâia oară când un domnitor român primea un astfel de steag. Trimițându-i-l, sultanul voia să-i arate că îl consideră numai un trimis al Porții în propria lui țară. Odată cu această «cinste», tributul se făcuse de două ori mai mare. Iar norodul era dator să dea Porții grâne, miere, vin, sare, carne, piei, şi câte altele.

Doamne! Unde a ajuns biata țară?

*

Dintre fetele pe care căpitanul le adusese cu sine una n-avusese unde să se mai înapoieze. Cu prilejul unei incursiuni a lui Ali-beg, tatăl şi fratele său fuseseră traşi în țeapă, sub învinuirea că îl ajutaseră pe căpitanul Ion. Mama ei îşi închisese ochii de durere. Iar casa le fusese făcută una cu pământul.

Era o copilă subțirică, de nici şaisprezece ani, fiica unui fost oştean al lui Țepeş, pe nume Oprea.

— Țineți-mă la voi, îi rugase ea pe cetaşi. Poate aveți nevoie să vă spăl, să vă cos, să vă gătesc, până voi izbuti să-mi găsesc un rost undeva.

— Noi am avea nevoie, rosti, dând din mâini, încurcat, Zane. Numai că viața noastră este mult prea grea, mai ales pentru o fată tânără ca tine.

— Căpitane Ion, se gândi Eufrosin, n-ar fi bine să-i încredințăm acestei fete creşterea şi îngrijirea copiilor tăi, rămaşi fără mamă?

Lui Ion i se luminară ochii. Fata, deşi puțintică la trup, se vedea inimoasă şi harnică.

— Ai vrea?

— Cum de nu? se bucură ea. I-am văzut aci, în tabără, pe copii. Au ajuns de izbelişte. Dar mie îmi plac. Am să le fiu o mamă bună.

Căpitanul zâmbi: «O fetiță ca ea mamă?»

Copiii, auzind că fata va rămâne cu ei, îi săriră de gât.

— Şi noi cum o să-ți spunem? întrebă Ioana.

— Mi-ar place să mă numiți „mamă”, zise ea cu tristețe în glas, uitându-se în ochii căpitanului. Dar ştiu că nu se poate. Pe mama voastră adevărată n-o veți uita niciodată şi nici n-aş vrea acest lucru.

— N-o vom uita niciodată, întări Dan.

— Spuneți-mi aşa cum mă cheamă, Draga!

— Draga, Draga! Ce nume frumos!

— Voi fi sora voastră mai mare.

Ioana continua să cânte:

— Draga!... Draga!...

Ochii căprui ai fetei străluceau de fericire. Găsise trei suflete care o puteau iubi cu-adevărat! Ce-şi mai putea dori într-o vreme atât de crâncenă ca aceea?

Căpitanul îi puse palmele pe umeri. Ceva neînțeles îl făcea s-o simtă pe copila aceasta nevinovată aproape de inima lui. Poate pentru că tatăl fetei fusese un oştean de-al lui Țepeş! Poate pentru că murise, împreună cu feciorul său, din pricină că-l ajutase pe el! Sau poate şi fiindcă ea era atât de dulce şi sfioasă, curată ca o floare albă de primăvară.

— Îți mulțumesc!

— Mai mult sunt datoare să-ți mulțumesc eu. Mi-ai dat un cămin. Am şi eu, acum, un «acasă».

Îi luă apoi pe copii şi, vegheați de Vâlsan, ca să nu li se întâmple nimic pe cale, porniră tustrei spre căsuța căpitanului Ion, din nou ridicată în marginea pădurii, pe una din măgurile Coziei.

*

Bătrânul dădu şi mai departe foile îngălbenite. Toate acestea va trebui să le cunoască în amănunt şi să le înțeleagă Vlăduț. Din nenorocire, el, Evghenie, pisarul mânăstirii Tismana, fostul căpitan al măriei sale Vlad, nu mai are prea mult de trăit. Şi încă n-a ajuns cu scrisul unde-ar fi vrut. Iar Vlăduț este încă prea fraged.

Câte nu sunt însemnate pe-aceste foi!…

*

În sala largă, susținută pe stâlpi de piatră încrustați, Ion îi vorbeşte lui Vlad Călugărul.

— Înțelege, căpitane Ion, îi răspunde acesta, că trebuie să răbdăm şi să aşteptăm. Crezi că în inima mea nu sălăşluieşte, ca un vierme, mâhnirea? Primesc porunci din partea lui Baiazid. Ali-beg îmi intră în casă ca un stăpân. Scrâşnesc din dinți, dar nu pot face nimic.

— Ține sus fruntea. Nu te înjosi. Şi, la nevoie, ia armele în mâini.

— N-am dreptul.

— De ce?

— Ar însemna să-mi pustiesc țara.

— Îmi rosteşti aceleaşi cuvinte ca şi Basarab cel Tânăr; dar bine, țara este pustiită şi-aşa. Numai marile moşii ale unor boieri care au prieteni printre otomani sunt cruțate. Aşa încât norodul n-aşteaptă decât să-ți

înalți cugetul...

— Ar curge sângele zadarnic, fără să izbândesc nimic.

Glasul lui vodă se făcuse jalnic. Aproape plângea.

— Nu vrei să te ridici pentru țară şi mă tem că Ali-beg îți va da poruncă să-l însoțeşti, la fel ca Țepeluş, în vreo altă bătălie, fie împotriva moldovenilor, fie a transilvănenilor. Cum, frații de sânge şi limbă să se macine luptând între ei? Cred că eşti dator să te gândeşti cum îți vor judeca o asemenea faptă urmaşii.

Vlad Călugărul se ridică de pe jilțul unde era şi se apropie de fereastră. Firele albe din barba lui ascuțită îi scânteiară în lumina amurgului.

Se aflau în palatul din Târgovişte. Venise vara şi domnitorul suferea de căldură. În Bucureşti nu-i plăcea să locuiască, pe de-o parte din pricina zădufului, pe de alta fiindcă oraşul era plin de turci. Şi Ali-beg îl vizita prea des.

Venise la Târgovişte cam împotriva voinței otomanilor.

Prin ferestrele larg deschise pătrundeau miresmele pădurilor de pe dealuri.

Vlad Călugărul răsuflă adânc. Ştia prea bine că Ion avea dreptate, dar îşi dădea seama şi de slăbiciunea lui.

«Voievozii, şi-ai Transilvaniei şi-ai Moldovei, gândi el, aşteaptă ca, la orice năvălire, otomanii să se izbească întâi de mine. Pieptul meu să-i oprească. Pe urmă abia să se îndrepte spre ei. Dar câtă vreme voi putea eu să-i opresc? Poate o dată, poate niciodată! Oricum, până la sfârşit, aş cădea.»

Doamna Rada ceruse intrare la vodă. Venea însoțită de Hrusana, fiica fratelui ei Gherghina, cununată numai de câteva săptămâni cu Danciu Craiovescu. Vodă îi dăduse el însuşi nepoatei sale cu acest prilej o zestre bunicică, două moşii întinse, o coastă întreagă,

împădurită, de munte, în Argeş, un rând de case arătoase în Târgovişte, cirezi, turme şi herghelii.

Hrusana voia în seara aceasta să-i mulțumească.

— Mă iartă, căpitane Ion, vorba noastră pe astăzi s-a terminat.

— Te-ai încuscrit cu Neagoe?... mai stărui Ion.

— Ali-beg mi-a cerut!..

— Ali-beg!... Ali-beg!... A ajuns turcul să hotărască şi cu cine să ne încuscrim?

Vlad Călugărul se întoarse spre căpitan.

— Nu-mi place să fiu mustrat! Sunt domnitorul țării, nu uita. Şi nu-ți îngădui să mă cerți. Cine are, ca mine, o răspundere atât de mare, ştie ce face...

— Ar trebui să ştie...

— Întreci orice măsură.

— Rămâi cu bine, măria ta.

— Du-te sănătos!

Ion se îndreptă spre uşă.

Cei doi străjeri îşi desfăcură halebardele, pe care le țineau încrucişate, şi căpitanul ieşi.

La capătul de jos al scării îl aştepta Eufrosin cu doi cai de dârlogi. Stătea de vorbă cu unul dintre străjerii curții.

Săriră amândoi pe cai şi plecară.

— Ştiai, îi spuse din mers Eufrosin, că Staico din Bucov şi Barbu Craiovescu au fost chemați de Ali-beg?

Staico din Bucov era însurat cu Caplea, fiica lui Vlad Călugărul şi-a Radei. Fiind ginerele lui vodă, fusese înălțat la rangul de prim sfetnic. Şi era prieten la toartă cu Barbu Craiovescu.

«Dacă Ali-beg i-a chemat pe Staico şi Barbu Craiovescu, înseamnă că se vor petrece lucruri însemnate, cugetă Ion. Trebuie să aflu numaidecât despre ce este vorba.»

Corabia se legăna domol pe Dunăre. Tot țărmul românesc fusese curățat de oameni. Aici veniseră în dimineața aceea Staico din Bucov şi Barbu Craiovescu cu alți câțiva boieri de seamă ca să primească, în numele lui Vlad Călugărul, poruncile lui Ali-beg.

Barcazul care-i purtase până la corabie pornise spre malul celălalt, la Nicopole, ca să-l aducă şi pe Ali-beg.

În sfârşit, begul sosi, însoțit de o suită numeroasă de otomani şi tătari. Cu toții se urcară pe punte.

Apa era liniştită. Cerul senin. Şi cetatea se putea vedea în toată puternica ei măreție, cu turnurile înalte, crenelate. Nimic nu se schimbase în cei aproape treizeci de ani de când trei băieți îndrăzneți, îmbrăcați în straie ienicereşti, izbutiseră să scape de-acolo, înfruntând cele mai mari primejdii.

Întâi begul, apoi suita acestuia şi, în cele din urmă, Staico din Bucov şi Barbu Craiovescu pătrunseră în încăperea de pe punte, unde urma să aibă loc întâlnirea.

Turcii şi tătarii luară loc pe sofale, iar valahii pe scaune.

Ali-beg făcu un semn şi cineva din suită îi aduse o hartă fixată pe o scândură lată, învelită în piele. Pe hartă era desenată Moldova.

— Peste douăzeci de zile pornim, spuse begul. Şi uitați-vă pe unde atacăm. Trecem pe-aici…

Cu un bețişor subțire, Ali-beg arăta locurile de unde urmau să înceapă lupta oastea turcească şi tătărască.

— Ghiaurul Ştefan va fi încolțit ca lupul în bârlog… Prea mult şi-a jucat caii fără pedeapsă…

Planul întocmit cu grijă de generalii lui Baiazid şi care trebuia să ducă la înlocuirea lui Ştefan era întreg aici.

— Foc!… Corabia a luat foc! se auzi un glas.

— Foc!... Foc!... Foc!...

Panica se stârnise pe punte. Marinarii se repeziră să-i ajute pe Ali-beg şi pe trimisul hanului tătarilor din Crimeea, uitându-i pe cei doi valahi.

În chip cu totul neînțeles, focul izbucnise pe corabie nu dintr-un singur loc, ci din trei. Barcazul era departe. Comandantul corăbiei nu mai ştia ce să facă. De un asemenea ghinion nu avusese încă niciodată parte. Şi tocmai când era Ali-beg pe punte! Dădu ordin să se ridice pânza albastră prin care barcazul era chemat înapoi, dar acesta, nu se ştia din ce motive, întârzia să se întoarcă.

Deodată se băgă de seamă că şi barcazul ardea. Iar pe corabie limbi roşii şi fierbinți lingeau puntea.

— Bărcile!... Lăsați bărcile!...

Numai că şi bărcile fuseseră cuprinse de flăcări.

Ali-beg spumega. Pe toți îi va trage în țeapă, împreună cu comandantul corăbiei. Urlă:

— Aceasta nu poate fi decât mâna...

— ...căpitanului Ion, îi răspunse cineva de lângă el.

Acel cineva îşi smulse de pe cap fesul de marinar turc şi-i arătă lui Ali-beg harta care fusese până mai adineauri înfățişată trimişilor tătari şi valahi.

Harta, frumos împăturită, fusese ascunsă sub fesul său.

Ali-beg îşi scoase hangerul:

— Prindeți-l!

— Spune-i lui Baiazid că-i mulțumesc pentru că mi-a trimis întreg planul atacului asupra măriei sale Ştefan!

— E căpitanul Ion!

Dar nimeni nu-l mai asculta. Căpitanul îl apucă pe Ali-beg de umeri şi-i dete brânci în apă. Tocmai la timp, căci focul începuse să-i şi cuprindă anteriul.

Ali-beg de-asemenea îmbătrânise. Hainele atârnau pe el grele. Nu mai avusese timpul să şi le scoată. Cu toate astea, era încă puternic. Îşi mişca braţele voiniceşte. Iar frica îi da şi mai multă vigoare.

Pe corabie, marinarii turci se străduiau zadarnic să stingă focul... Acesta fusese aprins cu pricepere. Un fum gros şi urât mirositor se înălţa în fuioare groase spre boltă. (Corabia avea în cală catran.)

Trâmbiţele şi tobele răsunau din cetatea Nicopole. Cineva striga:

— Arde corabia pe care se află begul!... Să plece în largul fluviului bărcile!

Din depărtare, ceata de călăreţi a lui Ion privea corabia şi barcazul care se mistuiau pe încetul şi se scufundau tot mai mult în apa gălbuie a Dunării.

— Numai de nu li s-ar fi întâmplat nimic alor noştri! se îngrijoră Eufrosin.

— Îl vezi tu pe căpitanul nostru dând greş?

— A, nu... Asta nu... murmură Eufrosin.

Rămaseră acolo nemişcaţi, aşteptând.

Începuse să se însereze când, de departe, se auzi galopul cailor.

Şi căpitanul întrebă:

— Sunteţi aici?...

— Aici! chiuiră. Aici!...

Ştefan râse cu poftă ascultând întâmplarea povestită de căpitan. În minte şi-l închipuia pe Ali-beg, spaima lumii, bălăcindu-se, cu toată îmbrăcămintea pe el, în Dunăre.

Ştia că Ali-beg îi prinsese frica lui Ion în urma păţaniei de la Gherghiţa. Şi, pesemne, spaima îi înţepenea mădularele numai cât îi auzea numele, dar cu-atât mai

vârtos când îl mai şi vedea.

De-aceea Ştefan râdea cu-atâta poftă. Dar râsul i se potoli şi se sfârşi într-un zâmbet. Un zâmbet care-i şedea întotdeauna bine, deoarece fața bălană a domnitorului, cu mustața stufoasă, era parcă anume făcută pentru zâmbet. Acesta îi aducea pe chip un fel de lumină, care-i făcea pe cei din preajmă să se simtă bine.

Pe masă fusese întinsă harta cu liniile de desfăşurare ale atacului, aşa cum fusese întocmită de strategii cancelariei lui Baiazid.

— Va să zică, Vlad Călugărul, pe care l-am urcat în scaun, îi ascultă orbeşte pe turci... Nesocotind nevoile şi voința țării...

Chipul lui Ştefan se mohorî.

— Vlad Călugărul nu este decât un al doilea Alexandru Aldea, un domn slab, la mâna anumitor boieri... îi întregi cuvântul Ion.

— Un domn care vrea să stea ca pisica pe vatră, unde e mai călduț, şi să-şi mănânce îmbucătura în linişte, fără să se ostenească prea mult. Conducerea treburilor obşteşti a încredințat-o lui Staico din Bucov, ginerele său. Acesta, împreună cu Barbu, hotărăsc cum vor ei.

— Nu cumva bătrânul Neagoe râvneşte scaunul domnesc pentru unul din fiii săi?

— Ai ghicit, măria ta. La un sfat de mare taină al familiei, Neagoe-banul de la Craiova şi ceilalți trei fii ai săi au hotărât să facă tot ce le stă în putință ca să-l aşeze pe Barbu domn.

Lui Ştefan îi plăcea felul de-a istorisi al lui Ion. Vorbea repede şi în aşa fel încât parcă vedeai aievea cele întâmplate şi pe acela despre care povestea.

— Ambițioasă familie!

— Numai că le stau în gât atât Basarabeştii, cât şi,

bineînțeles, Drăculeştii. Cu toate că nici dintre Drăculeşti, în care îmi pusesem toată nădejdea, nu pare să se ridice încă vreun vlăstar care să întoarcă țara, potrivit vrerii norodului, la vremurile lui Mircea sau ale măriei sale Vlad.

— Ce bărbat a fost Țepeş! recunoscu Ştefan. Cu toată deosebirea de vârstă şi fire, am fost ca nişte frați. Un oştean asemenea lui la cârma Țării Româneşti ar făptui minuni. Norodul se mai gândeşte la el?

— Norodul vrea să creadă că măria sa Vlad trăieşte ascuns pe undeva. Şi că se va-ntoarce într-o zi, ca să-i gonească pe turci. Că va împlini în țară şi, împreună cu măria ta, în lume, dreptatea!

— Aşa se crede?

— Aşa!...

Ştefan rămase pe gânduri. Se găseau în casa cea veche, domnească, din târgul Romanului. De pe ulițe pătrundeau zgomotele obişnuite ale vieții de fiecare zi. Vestiții meşteşugari ai târgului, pe care chiar ieri îi cercetase măria sa Ştefan, trudeau cu hărnicie. Unii în fierării, dogării, olării, alții în cojocării, pielării, abagerii şi-n câte şi mai câte ateliere de meşteşugărie. Dar cea mai mare larmă o făceau tot ucenicii meşterilor pietrari, care lucrau la ridicarea noii cetăți de apărare a măriei sale. Cetatea se construia pe malul stâng al Siretului şi trebuia să fie gata cât mai degrabă.

— Eh! O să trăim şi-o să vedem! zise într-un târziu Ştefan. Ar fi bine totuşi să ştim ce va face sultanul. Potrivit acestei hărți, urma ca el să pătrundă în partea de sus a Moldovei. Îşi va păstra, sau nu, planul?

Bucuros de faptul că reuşise să aducă harta, Ion îşi dete cu părerea:

— Cred că şi-l va păstra.

— Baiazid-Veli este un sultan nestatornic în orice şi asta mă face să cred că şi-l va păstra.

*

Căpitanul zace într-o chilie a mânăstirii Bistrița moldoveană, încredințat de Ştefan celui mai vestit lecuitor din câți se găseau pe vremea aceea în Moldova, călugărul Sofronie.

Ştefan avusese dreptate. Aflând Baiazid că harta căzuse în mâinile lui Ion dăduse poruncă să se schimbe planul. Părăsind ideea de a urca în Moldova de sus, unde oricum n-ar fi izbutit să pătrundă, se îndreptă, cu toate nesfârşit de marile lui armate, către Chilia şi Cetatea Albă. Îl însoțeau hanul Mengli Ghirai şi Vlad Călugărul.

Lupta fusese crâncenă, mai ales în jurul Chiliei. Şi Ion căzuse rănit. O suliță îl lovise în umărul stâng şi-o sabie îi despicase coiful, rănindu-l greu la cap.

Oricine altul s-ar fi lăsat învins, dar Ion, cu sângele şiroindu-i din răni, continuă să lupte.

Vâlsan reuşi să-l tragă din bătălie, abia când, încercuit de tătari, sta gata să se prăbuşească.

Şi-acuma zăcea, în mânăstire, pe-o laviță, fără speranța de-a mai scăpa cu zile.

Un slujitor de credință trimis de domnitor se afla şi el acolo, pentru a vedea cu ochii lui ce se întâmplă cu Ion.

— Toate leacurile folosite de mine nu i-au ajutat cu nimic, îl înştiință Sofronie. Căpitanul, în urma despicăturii din țeastă, şi-a pierdut şi auzul şi văzul. Rana i s-a obrintit. Fierbințelile nu mai încetează. Şi bănuiala mea este că va muri curând.

— Dar cum de i s-a înrăutățit atât de mult şi aşa de repede starea? Când a fost adus aici încă mai vorbea.

— Mai vorbea, este adevărat. Când însă a aflat că unul dintre pârcălabii Chiliei, cuprins de spaima morții, şi-a pierdut firea şi, împotriva voinței tuturor celorlalți luptători din cetate, fără să mai aştepte sosirea măriei sale Ştefan, i-a deschis porțile lui Baiazid, mâhnirea lui a fost atât de-adâncă, încât l-a cuprins o sfârşeală din care nu s-a mai trezit nici până astăzi.

— L-a durut prea mult această înfrângere pricinuită de frica unui pârcălab bicisnic! adăugă trimisul. Nu trebuie să uităm că la cetatea Chilia a ținut cel mai mult Țepeş, în vremea când el o stăpânea. De-aceea a luptat, poate, cu-atâta deznădejde sub zidurile ei, căpitanul Ion!

Sofronie îşi clătină, amărât, capul:

— Ce folos că Baiazid a fost, pe urmă, silit de ostile măriei sale Ştefan să se retragă dincolo de Dunăre, dacă aceste două puternice cetăți, Chilia şi Cetatea Albă, au rămas în mâinile lui? Iată ce i-a otrăvit sufletul! Otrava, iscată întâi în inimă, i s-a împrăştiat în tot trupul. Şi nu mai poate să se lecuiască. Aşa că, ştiind eu – care sunt nu numai lecuitorul, ci şi groparul mânăstirii Bistrița – ce trebuie făcut într-o asemenea împrejurare, am luat toate măsurile trebuincioase pentru ca moartea căpitanului să nu ne găsească nepregătiți.

— Măria sa Ştefan, mai glăsui trimisul, a poruncit să i se înştiințeze familia. Şi va da tot ajutorul ca aceasta să poată ajunge aici cât mai grabnic. Nădăjduieşte măria sa că, poate, simțindu-i alături pe cei dragi, viteazul căpitan îşi va reveni.

— Soarta sa, din păcate, oricât s-ar strădui măria sa, îşi dete, trist, cu părerea Sofronie, este pecetluită. Nimic nu-l mai poate lecui.

— Cu toată această părere a sfinției tale, măria sa te roagă să-i primeşti şi să-i găzduieşti familia, ce va veni

curând, pe cât este cu putință mai bine. Nimic nu trebuie precupețit când este vorba de căpitanul Ion!

Familia, adică Dănuț şi Ioana, însoțiți de Draga, sosiră, într-adevăr, cu ajutorul bunului Ştefan, mai curând decât erau aşteptați.

Copiii se azvârliră la pieptul tatălui. Plânseră, îi sărutară chipul, bineînțeles fără ca muribundul să-şi dea seama, şi nu voiau să se mai despartă de el. Cu greu, Sofronie şi Draga îi desprinseră de-acolo.

Osteniți, copiii au fost culcați. Şi numai Draga a rămas să-l vegheze pe căpitan. Fata adusese cu ea nişte leacuri. În primul rând o unsoare, în care se puseseră mai multe buruieni, între acestea numărându-se untişorul de câmp – la vremea înfloririi – pătlagina, smârdarul şi ghiocelul de munte. Bunica, pe când mai trăia, îi spusese fetei că nu se află vreo unsoare mai bună decât aceasta în toată lumea, dacă, bineînțeles, nu se ung rănile cu ea prea târziu. Şi alte felurite băuturi întăritoare o învățase bunica pe fată să fiarbă.

Rămânând singură cu rănitul, fata îi unse întâi rănile, apoi îi pregăti o băutură îndulcită cu miere şi i-o turnă în gură, picătură cu picătură.

Bolnavul se simți mai uşurat.

Multe săptămâni rămase apoi Draga neclintită lângă bolnav.

Căpitanul continua să se zbată între viață şi moarte. Conştiința nu-i revenea. Nu recunoştea pe nimeni.

Câteodată, nopțile, Draga se apropia de urechea lui. Ştia că nu putea fi auzită. Şi, totuşi, îi vorbea. Îi amintea de copii şi de voinicii ce-l aşteptau în Țara Românească.

Unii dintre aceştia veniseră, de altfel, ca să-şi ia rămas bun. Deşi nici unul dintre ei nu putea crede că un viteaz ca Ion se va da pradă morții cu-atâta uşurință.

Ştefan însuşi se repezise o dată să-l vadă. Acolo o întâlni pe Draga, neobosită, la căpătâiul rănitului.

Era o dimineață însorită. Astrul strălucitor al zilei îşi trimitea prin ferestruică razele călduțe. Fața căpitanului, după atâta suferință, se subțiase. Obrazul lui, înainte ars de soare, se albise. Ochii îi stăteau închişi sub pleoapele grele.

Ştefan vodă văzu cu acel prilej ceea ce nu văzuse încă nimeni.

— Îl iubeşti? o întrebă pe fată.

Draga îşi ridică uimită capul şi roşi până la rădăcina părului.

De unde-i aflase această atât de bine păstrată taină măria sa?

Într-adevăr, fata îl îndrăgise pe Ion. Aceasta se petrecuse cu mult înainte de a fi avut prilejul să-l vadă şi să-i vorbească. Tatăl şi fratele său îi povestiseră atâtea despre vrednicia, cinstea, curajul şi înfățişarea lui. Iar din baladele cântate în popor, aflase alte multe însuşiri ale vestitului şi credinciosului căpitan al lui Țepeş.

Venise apoi vremea să-l cunoască în pridvorul casei lui Neagoe de la Craiova. Se apropiase de el, împreună cu toate celelalte fete menite a fi trimise lui Ali-beg. Ea însăşi nu-i vorbise nimic, dar inima i se oprise în piept. Căpitanul i se înfățişa întocmai aşa cum şi-l închipuise în visurile ei de fată: frumos, semeț, însă cu o privire blândă şi chiar puțin amară.

«Nici nu este de mirare, gândise ea, când viața l-a încercat atât!»

— Hai, hai, o trezise, în clipa aceea, Ştefan din gânduri. Mărturiseşte pe față. Nu e nevoie să-ți ascunzi simțirile. Şi mie-mi este drag.

La întrebarea lui, aşa cum li se întâmpla celor mai

mulți dintre oamenii care aveau fericitul prilej de a se afla în apropierea voievodului, fata se dădu pe față.

Căzu în genunchi înaintea măriei sale, îi sărută poala hainei şi îi destăinui cinstit că este cel dintâi bărbat pe care inima ei l-a îndrăgit. Şi că, orice s-ar întâmpla, nu va mai iubi pe nimeni altul în viață.

— Ajută-l să se vindece, o îndemnă domnul. Dragostea fierbinte şi curată a unei tinere fete slujeşte câteodată lecuirii unui rănit mai mult decât toate fierturile, oblojelile şi toate celelalte leacuri din lume.

Domnul adusese cu sine o minunată dveră – o perdea lucrată din porunca lui pentru porțile împărăteşti ale mânăstirii. Dvera înfățişa biruința asupra morții.

Pe fată, gândul acesta, al vieții ce poate învinge moartea, o îmbărbătă.

Mai ales că Ştefan, înainte de plecare, o mai îndemnă încă o dată să nu se lase înfrântă.

— Te voi asculta şi voi lupta până la capăt pentru viața căpitanului Ion, măria ta, îl încredință ea.

Numai că lunile treceau. Venise toamna. Copacii desfrunziți de pe dealuri se frământau în vânt. Şi suferința continua să stăpânească ființa celui drag.

Este adevărat că fierbințelile îi mai trecuseră. Nu se mai zbuciuma atât în somn. Şi osul, în țeasta lovită, începu să se lege.

Ceea ce o turbura pe Draga cel mai mult era faptul că Ion nu îşi revenea nici un moment cu totul în fire. Deschidea ochii, dar aceştia căutau în gol.

Dănuț îl apuca de mână, Ioana i se anina de gât, Draga îi vorbea, Sofronie la fel, fără ca el să-şi întoarcă privirile spre ei şi fără să dea cel mai mic semn că-i aude şi-i înțelege.

Începuse să se aprindă focul în vatră. Se-apropia

iarna. Lupii dădeau târcoale tot mai apropiate satelor.

Într-o seară poposi la mânăstire Vâlsan. El era omul în care căpitanul avea cea mai mare încredere. Şi, înainte de a cădea sub zidurile Chiliei, lui îi încredințase conducerea cetelor sale.

Vâlsan încercă să-i povestească câte ceva din cele ce se petreceau în țară sub cârmuirea lui Vlad Călugărul.

A fost pentru prima oară când Ion şi-a întors puțin ochii către cineva. Şi Sofronie şi-a dat cu părerea că bolnavul merge spre bine.

Treptat, treptat, Ion îşi îndreptă tot mai des privirile către copii şi Draga. Nu se putea mişca. Corpul îi era înțepenit. Dar de auzit se părea că începuse să audă şi încă din ce în ce mai bine. De-aceea, nopțile Draga îi cânta şi-i povestea ca unui copil.

În altă zi, fetei i se păru că rănitului, în timp ce ea îi vorbea, îi apare un zâmbet pe buze.

— Copii, tatăl vostru zâmbeşte, îi chemă ea pe Ioana şi Dănuț care, deşi se apropia seara, încă se mai jucau prin ogradă.

Amândoi alergară într-un suflet, şi Ion reuşi să-şi întoarcă spre ei nu numai ochii, ci şi capul. Draga observă că încerca să-şi mişte şi degetele.

Îi apucă degetele, i le încălzi între palme, îl mângâie pe obraz şi începu să joace de bucurie, prin chilie, ținându-i pe amândoi copiii de mâini.

Draga mergea pe şaptesprezece ani, Dănuț pe şapte şi Ioana împlinise cinci, dar văzându-i pe tustrei jucând prin chilie nu ştiai care dintre ei era cel mai copil.

Ațâță focul, îl înveli pe Ion şi mai bine sub cergi şi îi aduse licoarea din buruieni pregătită cu mâinile ei.

Tocmai atunci, Sofronie îi vesti sosirea unor noi oaspeți. Aceştia îi spuseseră călugărului că sunt nişte

susținători ai cetelor de răzvrătiți.

Ion îşi întoarse din nou capul. Îl auzise bine pe Sofronie. Voia să vorbească, deschidea gura, îşi încleşta şi-şi descleşta degetele, fără să poată însă rosti nici un cuvânt.

— Cred că ar fi bine să amânăm întâlnirea pe mâine, spuse Draga. Începe să se însereze. Căpitanul este ostenit. Am trăit astăzi cu toții tulburări prea mari.

— Oaspeții stăruie, zise Sofronie. Mâine vor pleca în zori. Şi vor, neapărat, să-l vadă pe căpitan.

— Bine! se învoi cu greutate Draga. Numai să nu întârzie în chilie prea mult.

— Nici vorbă!… Nici vorbă!.

Sofronie alergă să-i înştiințeze pe călătorii care aşteptau afară că sunt bine-veniți.

Când ajunse la ei, aceştia tocmai îi iscodeau şi pe ceilalți călugări asupra stării sănătății căpitanului. Se ridică de pe laviță? Umblă? Mânuieşte armele? Şi altele de felul acestora.

Aflaseră totul şi se grăbiră să intre în chilie, călăuziți de Sofronie şi primiți cu destulă nemulțumire de Draga.

Întâiul care păşi era un bărbat ager, deşi puțin cam vârstnic, îmbrăcat într-o zeghe mițoasă. Călca țanțoş şi se vedea că fusese oştean. Obrazul, pe partea stângă, era brăzdat de urma închisă a unei răni, care urca de la mustață spre ochi.

— Să trăieşti, căpitane! îi ură el cu glas răsunător.

— Am venit să te vedem cum te mai afli! adăugă al doilea, un subțiratic uşor aplecat de spate şi cu capul pleşuv. Acesta cerceta, cu atenție, prin toate colțurile, chilia. Şi ochii i se opriră, fugar, asupra săbiei. Sabia care fusese, de altfel, agățată la căpătâi, pe perete, din porunca lui Ştefan, sub cuvânt că bolnavul, când se va

vindeca, să se simtă numaidecât în apele lui.

Al treilea se strecură şi el pe uşă. Avea o haină lungă de şiac, însă, pe dedesubt, dacă s-ar fi uitat cineva cu atenție, ar fi văzut că purta o cămaşă de zale.

Către al treilea mai ales se îndreptară privirile bolnavului. Acesta gemu şi era limpede că voia să spună ceva. Degetele i se zbăteau, agitate. Draga văzu că ele se mişcau cu mult mai liber decât înainte.

— Eşti ostenit, hai? îl întrebă întâiul. Bine că te-am văzut cum arăți! Mă bucur…

— Să-l lăsăm să se odihnească! luă iar cuvântul al doilea.

Al treilea se apropie de laviță, cu spatele la ceilalți.

— Am adus nişte leacuri din țară, zise încet. Cu ajutorul lor ai să te poți odihni… în veci… bine…

Vru să mai adauge ceva, dar Draga îi rugă să părăsească încăperea.

După plecarea celor trei, fata îl căută pe Sofronie şi-i spuse că este neliniştită.

— Pentru ce? râse Sofronie. Căpitanul arată din ce în ce mai bine.

Ea se sfii să-i spună că alta îi este pricina îngrijorării. Şi cu aceste cuvinte se despărțiră.

Făcliile fuseseră stinse. În chilie nu mai ardea decât sâmburele de lumină al candelei.

Cu toate astea, căpitanul întârzia să adoarmă. Draga, care-i veghea, ca de obicei, somnul, aşezată pe un scaun cu spătar, îl simțea cum încerca să se mişte.

Străduința îl făcea să răsufle greu.

Fata îi puse palma micuță şi caldă pe frunte.

Fruntea-i era îmbrobonată de sudori.

Prin minte, revăzu clipa când privirile lui Ion se întâlniseră cu acelea ale bărbatului îmbrăcat în haină de

şiac. Privirile li se ciocniseră ca nişte săbii de oțel, făcând parcă să țâşnească din ele scântei.

«Nu mai încape vorbă, s-au recunoscut, cugeta Draga. Şi sigur că se urăsc! Doamne, ce se va întâmpla?»

Ar fi vrut să alerge la Sofronie. Numai că aşa, fără temei, ea, o fată tânără, să năvălească în crugul nopții la un bărbat în chilie? Chiar dacă acesta era călugăr şi, pe deasupra, cu barba colilie. Nu se cuvenea! Şi ce-ar fi spus, pe urmă, starețul? Şi-aşa de-abia se învoise s-o găzduiască în mânăstire. Şi asta numai fiindcă rănitul era un oştean de frunte şi, pe deasupra, ocrotitul lui Ştefan. Iar Ştefan poruncise ca totul să fie îngăduit când era vorba de sănătatea şi binele căpitanului Ion.

Bolnavul gemea pentru a doua oară în acea seară. Draga luă o aşchioară din vatră şi cu ea aprinse din nou făclia. Încercă să înțeleagă ce voia să spună Ion.

Deodată pricepu. Ochii acestuia se îndreptau spre sabie.

— Sabia o doreşti? Dar cum să ți-o dau? Nu o poți ține în mâini. Şi de cine te îngrijorezi? De cei care au venit? Te temi pentru copii?

Ochii lui Ion scânteiară. Fusese deci vorba de copii. Să-i ia din chilia unde-şi aveau culcuşul pe-aceeaşi laviță cu ea şi să-i mute?

Draga se zbuciuma chinuită de întrebări.

Luă sabia din cui şi i-o puse lui Ion în partea dreaptă, pe laviță, aproape de palma lui.

Parcă se mai liniştise. Cu degetele încordate, se străduia, fără să izbutească, să-i prindă mânerul.

Văzând că nu reuşeşte, gemu a treia oară.

— Ce să fac? îl întrebă Draga. Să mut chiar acum copiii? Bine, îi iau şi-i culc pe lavițele slugilor din cuhnie. Lavițele sunt largi, slugile obosite, copiii şi ei

adormiți. Nici n-o să se simtă. Dar cum să te las singur? Să n-am grijă? Să mă zoresc?

Draga îl înțelegea tot mai bine ce spunea din ochi.

Deschise uşa şi se furişă pe sala rece de piatră. Din mers auzi nişte glasuri. Vorbeau destul de încet, dar recunoscu uşor vocea aceluia care intrase întâiul la Ion în chilie:

— Vom fi răsplătiți din plin!

Pentru ce să fie răsplătiți? Pentru moartea lui Ion? A copiilor? Cine erau oamenii aceştia?

Vru sa strige. Strigând, călugării ar fi sărit, sigur, în ajutor. Dar cum putea să învinuiască nişte oaspeți ai mânăstirii care nu făptuiseră nimic? Numai pe nişte vorbe ascultate de ea dincolo de o uşă şi pe nişte bănuieli iscate dintr-un schimb tăios de priviri? Ar fi copilăresc. Pe de altă parte, dacă nu cheamă imediat pe cineva în ajutor, s-ar putea ca, peste foarte puțin timp, să fie prea târziu.

N-apucă să-şi termine gândul, şi uşa lângă care se afla scârțâi. Fata se ascunse după ieşitura de lângă scară a peretelui. Întâi ieşi cel cu haina de şiac. Ținea în mână un hanger. Acum era, într-adevăr, prea târziu. Fata abia mai răsufla. Spaima o strângea de gât, sufocând-o. Nu mai putea rosti nici un cuvânt. Ieşi şi-al doilea, şi-al treilea. Veniseră înarmați cu hangere şi pumnale. La cea mai mică mişcare a ei, ar fi înjunghiat-o. Nici n-ar fi apucat să dea alarma. Pe urmă, nici vorbă, l-ar fi răpus pe căpitan şi, poate, pe Dănuț şi Ioana.

Cerul era acoperit de nori. Pe sală şi pe scară, întunericul puteai să-l tai cu cuțitul... Unul dintre bărbați trecu pe lângă ea. O atinse cu mâneca. Era acela cu haina de şiac. Părea a fi o căpetenie.

— Păşiţi cât puteţi de încet, spuse el. Să nu vă simtă călugării. Bateţi uşor şi când fata vă-ntreabă cine sunteţi, răspundeţi… tu, Gheorghe, să răspunzi: «Părintele Sofronie!» Pe urmă înşfăcaţi fata. Astupaţi-i gura. Faceţi-i de petrecanie. Şi vă repeziţi la căpitan. Cu el va merge uşor. N-are cum să se apere. Şi dacă am terminat şi cu el, alergăm la copii. Ştiţi unde dorm?

— Ştim! răspunse chelul…

— Caii i-aţi lăsat afară?

— Afară!

«Copiii, gândi Draga. N-am apucat să-i pun la adăpost. Încotro s-o iau? Dacă m-aş depărta puţin şi-aş striga? Ucigaşii n-ar pierde zadarnic vremea. S-ar repezi la chilia unde doarme Ion. Şi, cum el este fără apărare, l-ar străpunge într-o clipă cu săbiile. Pe urmă ar fugi. Ce să fac? Ce să fac? Să mă reped în chilie. Să trag zăvorul şi apoi să chem în ajutor. Acesta este lucrul cel mai bun. Însă repede, repede…»

Aşa făcu. Porni iute în vârful picioarelor.

— Parcă… mi s-a părut că umblă cineva, zise unul…

Draga îl auzi. Se trase în umbra zidurilor şi se grăbi. Dincolo de colţ e chilia unde se află Ion.

A ajuns. Atinse ivărul, dar o mână îi cuprinse pe neaşteptate, din spate, umărul. Se întoarse şi înaintea ei îl văzu pe bărbatul în zeghe miţoasă.

Se rezemă de uşă.

— Ce vreţi? Nu vă las înăuntru!

— Vâră-i hangerul în piept! Ce mai aştepţi? mormăi omul în haină de şiac.

Mâna celui în zeghe miţoasă se ridică. Tăişul ascuţit al hangerului sclipi într-o fărâmă de lumină scăpată printre nori. Numai că Dragăi orice spaimă îi trecuse. Simţi o furie cum nu o mai încercase niciodată. Se repezi

cu unghiile drept în ochii celui care o amenința. Bărbatul scrâşni:

— M-a orbit!... Omorâți-o!

Şi el însuşi lovi cu hangerul... Draga se aplecă şi se feri într-o parte. Vârful armei se înfipse în lemn.

— Unde e? zise cel de-al doilea.

Draga lupta ca un flăcău. Ascultase odinioară povestindu-i-se despre Oltea şi neînfricarea sa. În suflet simțea şi ea crescându-i o putere ca de bărbat. Aplecându-se, întâlnise cu mâinile, pe jos, o piatră mare, ajunsă cine ştie cum pe-acolo. O apucă şi-l izbi, cu toată tăria, în cap, pe cel de-al doilea.

Întâiul, cu ochii sângerând, bâjbâia prin beznă. O prinse de veşminte. Bluza-i pârâi, şi asta o făcu să se tragă puțin deoparte.

Cel de-al doilea, lovit în cap, căzuse în patru labe şi se zvârcolea de durere pe lespezi.

Unde era însă cel de-al treilea, în haină de şiac şi cu privirea cruntă?

Pe sală se făcu lumină. Văzu uşa chiliei deschisă. Făclia, pe care o lăsase înăuntru aprinsă, răspândea, prin întredeschizătura uşii, o lumină ce i se părea orbitoare.

«Ion! Atunci... bărbatul cu ochii crunți trebuie să fi şi pătruns înăuntru!»

Strigă:

— Ajutor!... Ajutor!... L-au răpus pe căpitanul Ion!...

Îl izbi şi pe cel cu zeghea mițoasă în cap cu piatra. Acesta se clătină şi se sprijini de zid, ținându-şi amândouă palmele pe ochi:

— M-a orbit, nelegiuita!... M-a orbit!...

Draga îi ridică hangerul căzut şi, strângându-şi cu mâna stângă, la piept, bluza ruptă, se năpusti în chilie.

Uşile celorlalte chilii începură să se deschidă. Cel dintâi, numai într-un fel de cămăşoaie lungă, din pânză de cânepă, şi cu un retevei gros în mână, se ivi Sofronie. Făcliile se aprindeau pe de-a rândul. Toaca începu să bată.

Pe negândite se ivi şi Dănuț, de mână cu Ioana.

Cei doi bărbați cu capetele sparte se văicăreau.

Sofronie, îmbrăcat în cămăşoaia lui largă şi lungă până la pământ, cu reteveiul în mână, alerga bezmetic.

«L-au omorât pe căpitanul Ion?»

— Cu voi ce e pe-aici? îi întrebă pe cei doi.

Dar fără să le mai aştepte răspunsul, bănuind ce s-a întâmplat, pătrunse înăuntru ca adus de furtună..

În chilie, se aştepta să-l găsească pe Ion zăcând pe laviță într-un lac de sânge. Când colo, priveliştea cea mai neînchipuită îl aştepta.

Căpitanul Ion era în picioare. Cu sabia ridicată. Draga avea şi ea în amândouă mâinile câte un hanger.

Când Sofronie intră, căpitanul, istovit, se lăsă să cadă pe laviță.

Draga plângea şi râdea în acelaşi timp. Iar în genunchi, la picioarele lor, se vedea ucigaşul cu ochii crunți.

— S-a ridicat din morți! apucă să bâlbâie Draga, arătându-l pe Ion.

Simțind ce se petrece afară, şi anume că Draga lupta pentru viața lui, căpitanul, aflat pe calea vindecării, îşi adunase toate puterile şi izbutise nu numai să se ridice de pe laviță, ci încă să-şi mai apuce şi sabia. Năvălind în chilie, ucigaşul – tot un năimit al înaltei Porți şi care mai avusese de-a face cândva cu Ion – rămăsese încremenit.

Îl ştiuse pe căpitan lungit pe laviță, fără putință de-a se mişca, şi iată-l în picioare, cu sabia în mână.

Întâmplarea aceasta îi tăiase pe jumătate avântul. Totuşi, se îndreptase spre el cu hangerul întins. Atunci se năpustise în chilie şi Draga.

— În genunchi! îi poruncise Ion ucigaşului.

— Şi azvârle-ți hangerul, adăugase Draga.

Ucigaşul cătă spre dreapta. Acolo, cu un hanger în mână, era Draga, înaintea lui, sabia tăioasă a lui Ion. Din spate, se-auzeau paşii lui Sofronie şi glasurile celor care ieşeau din chilii. Iar cei doi soți de nemernicii ai lui se tăvăleau afară, pe jos.

De frică, văzând că nu mai are nici o scăpare, îşi aruncase arma – pe care i-a ridicat-o tot Draga – şi căzuse în genunchi.

Copiii se repeziră, fericiți, în brațele părintelui lor. În timp ce ucigaşii fură trimişi sub pază domniei, la Suceava, unde-i aştepta o osândă aspră.

Lui Ion, odată cu această întâmplare, parcă i se rupsese ceva, vreun zăgaz al sângelui. Se simțea împrospătat. Sângele-i curgea prin vine năvalnic. Limba i se dezlegase. Brațele şi picioarele şi le mişca în voie.

Leacurile pe care Draga i le dăduse, cu dragoste şi grijă, atâta vreme, aveau cele mai bune urmări.

Sprijinit de fată, căpitanul se putea plimba acum prin ogradă. Se juca laolaltă cu copiii. I se aduse şi calul. Goni cu el peste câmpuri. Îşi mânui armele. Încetul cu încetul devenea iar omul de altădată.

Ştefan, aflând vestea, se bucură nespus.

Nu mai trecu mult timp, şi căpitanul, însoțit de copii şi Draga, plecară la Suceava, unde-i chemase domnul.

— Vezi, căpitane, glăsui Ştefan când i se înfățişară tuspatru, i-am spus acestei frumoase fete că unde nu pot izbândi leacurile, face o adevărată minune dragostea. Te-ai vindecat şi viața i-o datorezi în primul

rând ei. Căpitanul îl asculta neclintit. Ea este, continuă voievodul, pe câte am auzit, şi o foarte bună mamă a copiilor tăi.

Căpitanul îşi privi copiii. Dănuț sta drept, înaintea lui Ştefan, într-o ținută de adevărat oştean. Ochii lui însă erau umezi.

— Pentru ce plângi? îl întrebă voievodul...

— Mi-am adus aminte de moartea mamei!

— Sărmana Oltea s-a dus! Şi vouă, copiilor, vă trebuie o mamă. Nici un copil nu trebuie să rămână fără grija şi dragostea unei mame.

— Noi avem o mamă, răspunse în locul băiatului Ioana, care, ce e drept, nici n-avea cum să şi-o mai amintească pe Oltea.

Se repezi la Draga şi-o prinse cu amândouă mânuțele de gât.

Draga o îmbrățişă şi ea pe fetiță, sărutându-i fierbinte obrajii.

— Avem o soră mai mare care ne ține loc de mamă, o corectă băiatul, cu o seriozitate aproape bărbătească, privind-o pe Ioana mustrător. O soră, pe care o iubim foarte, foarte mult, însă... o soră, apăsă el pe cele din urmă două cuvinte.

Draga o lăsă pe Ioana din brațe. Inima-i zvâcnea.

— Aşa e. Are dreptate Dănuț, zise. Sunt sora lor mai mare. Îi apucă pe amândoi copiii de mână. Tustrei îngenunchează înaintea voievodului. Acesta le făcu semn că pot părăsi încăperea. Şi numai Ion rămase ca să mai vorbească împreună cu domnitorul lucruri de-ale războiului şi păcii.

*

Vlad Călugărul, în haina lui verde, bogat împodobită,

care-i plăcea atât de mult, călărea în frunte pe un cal murg. De sub poalele hainei i se vedeau şalvarii roşii, pe care-i îmbrăcase ca să-i facă plăcere lui Ali-beg.

De-a dreapta şi de-a stânga lui se aflau sfetnicii, între care, la loc de cinste, se vedeau Staico din Bucov şi Barbu Craiovescu.

La Siret se opriră pentru a-l aştepta pe Ali-beg, care trebuia să sosească dintr-un ceas într-altul. Acesta venea cu o armată, al cărei număr exact Vlad Călugărul nu-l aflase, dar trebuia să fie, aşa după cum i se dăduse să înțeleagă, una dintre cele mai mari din câte năpădiseră vreodată pământul Moldovei.

În sfârşit, tobele răsunară. Şi gărzile de spahii, bine înarmate, care deschideau drumul, se iviră. Caii acestora fuseseră aleşi numai albi. După ei, veneau achingiii, călări pe cai negri.

Priveliştea era înfricoşătoare. Caii tropoteau. Armele oştenilor otomani sclipeau. Şi întreg pământul se zguduia sub această uriaşă năvală ce se îndrepta spre Moldova.

Țara Românească şi Poarta, prin înțelegerea dintre Baiazid al II-lea şi Vlad Călugărul, deveniseră, chipurile, prietene. Numai că prietenia acestora era doar a celor de sus. Norodul n-avea nici un folos de tras dintr-o astfel de prietenie, ci dimpotrivă. Trebuia să asigure hrana oştenilor şi-a animalelor, carele pentru transporturi şi bărbații de dârvală. Aceasta afară de atâtea şi atâtea alte angarale. Încât, cu toate poruncile şi amenințările domniei de-a nu-şi părăsi casele, oamenii piereau ca duşi de vânt, de cum se auzea că se apropie otomanii – „prietenii lui vodă”.

Armata musulmană înainta către râul Siret printr-un ținut pustiit de locuitori.

Vlad Călugărul şi suita lui descălecară. Slujitorii îi aduseră pe o tavă pâine şi sare. Şi vodă îi întâmpină pe otomani.

— Bine-ai venit, strălucirea ta!

Ali-beg rupse o bucată de miez din pâine şi o muie în sare. Mestecă puțin pâinea şi apoi o scuipă, stropind, ce-i drept fără să vrea, haina verde şi bogată a domnitorului.

Vlad Călugărul se strâmbă. Câteva firimituri îi ajunseseră şi pe obraz, dar nu îndrăzni să se şteargă. Se stăpâni şi înaintă câțiva paşi până ce ajunse pe covorul persan.

Cu o zi înainte plouase şi begul se mânia când era silit să calce cu cizmele prin noroi. Astfel că, în cinstea lui, din porunca lui vodă, fusese întins pe pământ covorul acela persan. Descălecă, făcând primul pas, de pe cal, pe spinările încovoiate a doi arapi. Aceştia, cu povara pe spate, îngenunchează, apoi se lăsară pe burtă. Mişcarea fusese atât de lină încât turcul nici n-o simți.

Alte covoare lungi şi înguste fuseseră întinse până la cortul în care begul urma să se odihnească trei-patru ceasuri şi unde avea să se hrănească, împreună cu domnul.

Înainte de a gusta din friptura de pui, otomanul rupse şi îi întinse o bucățică lui Vlad Călugărul.

— Mănâncă, hakan Vlad. Vreau să văd dacă pasărea ta n-a fost otrăvită.

N-avusese loc, de altfel, nici o întâlnire a begului cu Vlad – cu toate că se dădeau drept prieteni – fără ca domnitorul valah să nu fi fost jignit.

Voievodul gustă, şi-abia atunci Ali-beg catadicsi şi el să mănânce.

În timp ce se hrănea – cu toate că, în cartea sfântă a

otomanilor, Coranul, una dintre cele mai aspre porunci era aceea ca drept-credincioşii să nu soarbă nici o picătură de vin – Ali-beg făcu un semn. Voievodul înțelese. Ridică de pe o tavă de argint aşezată lângă divan un ulcior cu vin dulce de Drăgăşani, şi begul bău însetat. Se şterse la gură cu mâneca şi oftă. Nimic nu-i făcea mai multă plăcere decât vinul acesta, dulce şi aromat, din viile de pe Olt.

— Te-am chemat, îi rosti voievodului begul, fiindcă am să întorc pe dos Moldova... şi doresc să fii față... Voi pustii Suceava şi voi aşeza un nou domn.

— Pe cine? se grăbi vodă.

— Ai să vezi. Îți voi spune după ocuparea cetății, răspunse din vârful buzelor begul.

Bătu din palme, chemând astfel slujitorii să-l dezbrace, se răsturnă pe divan şi, vegheat de arapi, fără să se sinchisească de prezența voievodului, începu, curând, să sforăie.

Vlad Călugărul se ruga în biserică:

«Doamne, miluieşte-mă, fă ca în luptă să nu dau ochii cu Ştefan, cel care m-a urcat în scaun. Fereşte-mă de pedeapsa lui! Şi fă ca oştenii mei, care se țin frați cu cei ai Moldovei, să m-ajute şi să nu mă părăsească de la-nceput... Ce să fac? Sunt silit să mă plec sultanului, ca să nu năvălească şi-n Țara Românească şi să fie mai rău. Ajută-mă, Doamne! Ajută-mă!»

Aprinse la altar lumânări pentru vii şi la ieşirea din biserică pentru morți.

Deodată trâmbițele începură să sune. Lui Vlad i se muie de tot curajul.

Calul îl aştepta în uşa bisericii. Încălecă şi, înconjurat de Staico din Bucov, Barbu şi ceilalți mari boieri,

căpitani şi slugi, porni.

Bărbia îi tremura.

— Se află alături de Ştefan şi căpitanul Ion, îl înştiinţă pe Ali-beg cineva.

— Unde e Bradomir?

Bradomir (pe numele lui adevărat Bradmer) era un mercenar. Făcuse un timp parte din oastea lui Ali-beg. Dar de peste un an se tocmise în cetele lui Staico.

Puternic, îndrăzneţ, mercenarul acesta înalt, ciolănos, cu păr şi mustăţi roşii, născut pe ţărmul Balticii, fusese tocmit de Ali-beg pentru zece ducaţi-aur să-l răpună pe Ion. El era, de altfel, acela care-l izbise, sub zidurile Chiliei, pe la spate, cu sabia. Dar Ion scăpase. Şi Bradomir se temea, la rându-i, să nu-l întâlnească în bătălie pe Ion.

— Prima dată ai dat greş, îl mustră, tăios, Ali-beg. Nu l-ai lovit destul de tare. Acum îţi poruncesc să-l cauţi în bătălie şi să-ţi îndrepţi greşeala. Mi-l aduci prins sau îl ucizi. Aceasta este dorinţa cea mai fierbinte a luminăţiei sale sultanul.

*

De sub coiful rotund, părul bălai-cărunt i se scurgea lui Ştefan pe umeri. Părea cu mult mai tânăr decât era.

— Întâi vom porni noi, hotărî el, ca să-l lovim în inimă pe fiorosul beg. Iar cele două aripi de oaste să-l înconjoare. Nu uitaţi că avem să-i plătim sângele bătrânilor, femeilor şi copiilor noştri nevinovaţi, răpuşi de oastea begului. Şi că el a năvălit peste noi, cu gândul să ne subjuge.

Iureşul se iscase. Şi, încă de la primele izbituri, Ali-beg îşi roti calul şi se porni la goană, fără să ţină seama ce se mai întâmplă cu oastea.

— Ali-beg, stai!... Ali-beg! striga, în urma lui, Ştefan. Aşteaptă să ne înfruntăm!

Ali-beg zbura însă pe calea spre Chilia, unde dorea să se-ascundă, părăsindu-şi, în prăpădul dezlănțuit de oastea lui Ştefan, spahiii, ienicerii şi achingiii.

Cât de făloasă sosise oastea otomană, şi cum se înapoia!

La fiecare popas, Ali-beg cobora de pe cal, dar fără să se mai sprijine pe arapi, să calce pe covoare persane ori să apuce să mai tragă, împotriva poruncii Coranului, câte-o sorbitură de vin!

Calul i se împotmoli, şi el se răsturnă în noroi. Abia de izbuti un spahiu, Mustafa, să-l smulgă din tină.

Pe alt drum, Vlad Călugărul fugea mai abitir. Vodă îşi pierduse haina bogată, verde, în dreptul unui izvor. Încercase să răsufle şi să se răcorească un pic. Se zvonise însă că se află în preajmă Ion. Şi, uitându-şi de haină, rămas numai în şalvarii roşii, vodă încălecase. O luase din nou la sănătoasa. Mai mult de jumătate din oastea musulmană pierise în timpul acestei groaznice urmăriri. La fiecare pas, otomanii – câți nu se dădeau prinşi – vărsau valuri de sânge.

Din cetele domneşti, iarăşi, mai bine de două treimi trecuseră încă de la-nceput de partea lui Ştefan. Şi-ar fi trecut cu toții, de nu s-ar fi temut că Staico avea să le pedepsească familiile la întoarcerea în țară. Aşa se prefăceau numai că luptă, pe când, de fapt, mai mult dădeau ajutor fraților moldoveni.

Pe o câmpie din apropierea Chiliei, oastea lui Ştefan ajunge şi nimiceşte resturile năvălitorilor lui Ali-beg.

Căpitanul Ion îl caută pe Staico din Bucov. Lângă Staico trebuie să se afle şi Bradomir. Şi nu pentru că-i despicase coiful doreşte să-l găsească. Deşi lovitura i-o

dăduse din spate. Legea neomenească a războiului, la urma urmelor îngăduie vrăjmaşilor să se răpună fără să țină seama din ce parte izbesc. Îl caută însă pe Bradomir pentru că mercenarul acesta, după învățul lui Ali-beg, strigase:

— Noi suntem pentru supunere, în fața luminăției sale sultanul, şi împotriva diatei lui Țepeş!

— Iată omul, i-l arată deodată Vâlsan pe Bradomir lui Ion.

Bradomir îl recunoaşte şi el pe căpitan. Câmpia se întinde până departe spre mare. Ciulinii cenuşii se rostogolesc haihui, mânați de vânt. Tot aşa pare că se rostogoleşte şi Bradomir în încercarea lui deznădăjduită de a-şi scăpa ticăloasa viață.

Calul lui Bradomir fuge, aici pierind pe după câte un pâlc de copaci, aici reapărând. A ajuns la un lac mărginit de tufe sălbatice de măcieş. Fructele roşii ale măcieşului par picături de sânge căzute pe frunze. Bradomir întoarce calul spre dreapta, dar este prea târziu. Ion i s-a ivit în față ca un duh neîmblânzit al dreptății.

Calul lui Bradomir, obosit, plin de spumă, sforăie, clătinându-şi capul cu coama stufoasă, ca şi cum şi el s-ar lepăda de nevrednicul său stăpân.

Bradomir îl priveşte pe Ion țintă. De teamă, nu numai trupul, ci şi sufletul i-a amorțit.

Dă să-şi ridice sabia, dar mâna nu-l ascultă. Capul îi arde sub coif, ca şi cum i-ar fi fost pus pe jăratic.

Din urmă a sosit Vâlsan.

— Căpitane, dă-mi voie să-l pedepsesc eu.

— Nu! zice Ion, continuând să-l privească țintă pe Bradomir.

Acesta izbuteşte să-şi desfacă din inelele de fier coiful

şi şi-l azvârle.

Coama de păr roşcat îi arde ca o flacără. Ochii îi sunt holbați şi însângerați, gura căscată, lăsând să i se vadă dinții de lup.

— Iartă-mă, căpitane, bolboroseşte. Te-am vândut turcului pe zece ducați-aur. Poți să-mi iei viața.

Căpitanul continuă să-l privească țintă.

Şi Bradomir, zgâlțâit de frică, se prăbuşeşte. Platoşa îi bufneşte pe pământul uscat. Vâlsan descalecă. Îl întoarce. Nu mai răsuflă. Îi ia sabia, i-o frânge pe picior şi cele două bucăți le-azvârle în lac. Apa le înghite cât ai clipi, rotindu-se în cercuri din ce în ce mai mari.

*

Bat clopotele la Putna. Întreg ținutul s-a preschimbat într-o mare, ce se tălăzuieşte până hăt cine ştie unde, pe dealuri.

Unii au venit de departe, foarte departe, din satele de lângă Dunăre sau mare, de pe pământurile stăpânite din moşi-strămoşi de răzeşii şi plăieşii lui Ştefan.

Unii dintre aceştia sunt bătrâni, cu mustățile albe, stufoase, aşa cum îi plăcea şi domnului să le poarte. Cei mai mulți dintre ei păstrează încă urmele rănilor căpătate în atâtea nenumărate lupte câte s-au dat cu toți cei care au năpădit peste țară.

— Doamne, cine ne va mai apăra şi cine se va mai strădui pentru binele nostru? se jeluieşte, cu lacrimi în ochi, un bătrân. Cine îi va mai conduce pe moldoveni la luptă, în timp de primejdie?

— Marele nostru Ştefan cel Bun şi Sfânt a domnit patruzeci şi şapte de ani, două luni şi trei săptămâni, lămureşte mulțimea unul dintre pisarii mânăstirii Putna.

Plăieşii îşi amintesc unele din bătăliile la care au luat parte alături de El:

— Doljeşti, Orbie, Baia, Lipnic, Podul Înalt, Războieni, Cataipug, Codrul Cosminului, Lenţeşti, Sipinţi şi-atâtea altele...

— Turcii, tătarii, însă şi ungurii, leşii...

— A dorit pacea, dar nu s-a dat înapoi nici de la luptă când a fost vorba de neatârnarea Moldovei...

Câteva bătrâne vorbesc după mintea şi închipuirea lor:

— Când a închis el ochii, pământul s-a clătinat şi s-a crăpat pe-alocuri...

— Semne cereşti neobişnuite s-au arătat...

Bat clopotele, cu dangătul lor cel mai dureros. Pentru că domnul cel atât de viteaz şi înţelept al Moldovei s-a dus.

Bogdan, fiul său, noul domn, în straie cernite, este de faţă. Boierii, căpeteniile de oaste şi trimişii străini îl înconjoară.

Între toţi aceştia se află şi cetaşii lui Ion.

Doar Ştefan era acela care le spusese, în ajunul luptei de la Scheia, de lângă Roman, că oriunde îi vor înfrunta pe duşmanii limbii şi credinţei lor va fi tot pentru binele şi libertatea pământului strămoşesc. Şi asta fie că bătălia se va da în Ţara Românească, în Moldova sau Transilvania.

Bat clopotele parcă plâng. Şi cu toate că suntem în luna lui Cuptor, cerul e înnegurat. Norii întunecaţi au coborât dinspre munţi. Văzduhul miroase a ploaie.

Ion merge în cortegiul care-l poartă pe Ştefan spre lăcaşul său de veci.

Prin minte îi trec cuvintele rostite de cronicarul polon Dlugosz:

«O, bărbat admirabil, cu nimic mai prejos decât eroii vechimii, pe care îi admirăm aşa de mult. Dânsul este cel dintâi între principii lumii care, în vremurile noastre, a câştigat o victorie atât de strălucită asupra turcilor. După judecata mea, dânsul este cel mai vrednic căruia să i se dea puterea şi conducerea militară peste toată lumea şi lui să i se încredinţeze, prin sfatul, prin înţelegerea şi hotărârea cea de obşte a tuturor creştinilor, demnitatea de comandant suprem şi duce împotriva turcilor.»

Este adevărat că, doar cu câteva zile înainte de a-şi închide ochii, Ştefan îl sfătuise pe fiul său, Bogdan, să nu-şi mai pună nădejde în neamurile vecine care nu-l mai ajutaseră cu nimic. Lumea Apusului era şi ea sfâşiată de lupte interne. Cel mai bine era, pentru acea vreme, credea el, ca Moldova să ajungă la bună înţelegere cu turcul, *fără să-şi jertfească nimic din neatârnarea, drepturile şi libertăţile ei.* Şi, în schimbul unui tribut, să le asigure pe toate. Atunci însă, adăugase el, «când turcul va cere şi alte condiţii mai grele pentru Moldova, toţi sunt datori să se ridice cu armele, să se jertfească pentru libertatea avută de părinţii lor şi să lupte aşa cum a luptat şi s-a jertfit el însuşi vreme de patruzeci şi şapte de ani».

Ion îşi repetă în gând îndemnul marelui Ştefan. Şi măria sa Vlad, şi el însuşi, urmându-i pilda, tot aşa şi-au înţeles datoria: să se jertfească pentru libertatea avută de părinţii lor.

Simţământul acesta l-a făcut pe el, Ion, să lupte vreme de aproape douăzeci şi opt de ani împotriva înrobirii otomane pe tot întinsul pământului strămoşesc. Şi însuşi fiul său, Dan, la nici şaisprezece ani împliniţi, şi-a dat viaţa apărând Transilvania.

Pe-atunci Ion se găsea cu ai săi în ținutul Sibiului, alături de celălalt fiu al lui Țepeş: Mihnea.

Neînduplecat ca şi părintele lui, Mihnea nu aştepta decât prilejul de a se înscăuna şi a-i izgoni pentru totdeauna din Țara Românească pe osmanlâi.

Deodată, s-a aflat că otomanii au năvălit în Transilvania. Şi se împrăştie, turbați, jefuind şi arzând, către Ruscior, Şura Mică, Ocna Sibiului, Turnişor, Cisnădie şi în alte multe părți.

Îndată voinicii lui Ion, alăturându-se oştilor Transilvaniei, se reped la luptă. I se încredințează spre apărare Cisnădia. Între cetaşi, pentru întâia oară, ia parte la bătălie şi Dan.

Bălai, cu ochii albaştri, copilăroşi, Dan nu cunoaşte teama.

Vreo sută de spahii gonesc de-a lungul unui pârâu înghețat, urmărind un stol de copile speriate. Fetele vor să treacă pârâul. Gheața se sparge, şi ele alunecă în apă.

În râsul zgomotos al spahiilor, copilele sunt scoase din apă. Dar aşa ude cum se găsesc, în frigul şi viscolul tăios, sunt trase pe cai şi purtate spre locul unde le-aşteaptă batjocura şi ruşinea robiei.

Dan, cu încă doi cetaşi, se reped înaintea spahiilor. Încearcă să le oprească trecerea. Sabia lui se roteşte ca o morişcă. Capete zboară, trupuri se prăvălesc de pe cai. Dan făgăduieşte prin felul său de-a lupta să-l întreacă în meşteşugul mânuirii armelor pe Ion. Numai că, fiind încă prea tânăr, brațul nu-i este oțelit. Loviturile de sabie şi suliță pe care le primeşte sunt tot mai numeroase şi mai adânci. Un spahiu îi străpunge cu lancea pântecul, şi băiatul cade. Rămâne însă cu un picior agățat în scară şi calul îl târăşte, nechezând

înfricoşat, peste câmpul acoperit de zăpadă.

Ion izbuteşte să-l ajungă. Opreşte calul. Trage piciorul băiatului din scară.

Îi ia pe Dan în braţe şi-l întoarce acasă.

Draga îl îngrijeşte cu leacurile ei neîntrecute, dar totul e zadarnic.

Băiatul mai are doar puterea să-şi deschidă, pentru ultima oară, ochii.

— Tată, nu te îndurera, îl roagă. De când eram mic, m-am gândit că sunt dator s-o răzbun pe mama. Când am apărat pe fetele acelea, am luptat în numele mamei. Am iubit-o atât de mult! Sunt mâhnit că trebuie să mă despart de voi, de viaţă. Nădăjduiesc doar s-o pot reîntâlni undeva pe ea...

Acestea i-au fost cele din urmă cuvinte. Ochii lui albaştri au îngheţat la fel ca pârâul cel vesel al Cisnădiei.

Cum l-a mai plâns Draga! Ea îl crescuse. Cum îl mai îmbrăţişa Ioana!

Căpitanul a îngenunchiat lângă mormântul singurului său băiat. Dan al său era o nouă jertfă a neîncetatelor năvăliri otomane.

Alte şi alte gânduri îi trec prin minte.

Laiotă Basarab şi Basarab cel Tânăr s-au plecat Porţii, spre marea mânie a norodului, dar spre folosul lor şi-al unor mari boieri. Între marii boieri, Craioveştii ocupă locul cel mai de frunte. Acum, sub Radu, fiul lui Vlad Călugărul, bănia de la Craiova a devenit cea mai însemnată dregătorie.

Radu, numit de boieri „cel Mare”, un domn paşnic, se străduieşte, ce-i drept, cât poate, să ferească ţara de năvăliri şi jafuri din afară. Dar vămile de la Dunăre, care aduceau înainte destule venituri, sunt acum în cea mai

mare parte supte de otomani şi tributul a fost sporit pe încetul de la patru mii la douăsprezece mii de ducați-aur. Tributul apasă din ce în ce mai greu pe umerii norodului. Iar domnul este silit să plece în fiecare an la Poartă pentru a-şi reînnoi jurământul înaintea sultanului.

Tunurile trag, tobele bat şi trâmbițele plâng scoborârea în mormânt a marelui Ştefan.

Plânge cu hohote mulțimea pierderea marelui domn.

Binecuvântat să fie Ştefan! Un domnitor aşa cum a fost el n-a avut încă Moldova nicicând.

Nici el, căpitanul Ion, nu va mai avea un ocrotitor şi un sfătuitor asemenea LUI.

Acum se va retrage din nou în Transilvania, unde este dorit şi chemat de fiul lui Țepeş: Mihnea. Şi poate că împreună cu el...

*

Ioana mireasă!

Cum este cu putință?

Lui Ion nu-i vine să creadă.

O ştia mică, jucându-se printre flori, purtând-o în şa, râzând în brațele lui.

Şi nici măcar nu avusese timpul să se ocupe de ea.

Draga o crescuse! Când o crescuse? Când şi cum trecuse vremea?

Draga îi fusese mamă. Dintre cei doi copii – Dan şi Ioana – Ioana o iubea mai mult pe Draga. Şi Dan o iubise, dar el avea mereu sub ochi chipul Oltei din ziua când îşi pierduse viața. Nu voia s-o apropie prea mult de sufletul lui pe Draga, de teamă ca nu cumva să-i întunece cât de puțin imaginea adevăratei sale mame,

Oltea.

Ioana şedea pe scaunul împodobit cu flori albe şi albastre, plăcut mirositoare, de rozmarin, aşa cum i se cuvine unei mirese. Şedea în fața oglinzii, o oglindă mare, venețiană, primită în dar din partea voievodului Transilvaniei, Petru de Szentgyorgyi.

În apele strălucitoare ale oglinzii, gingăşia feciorelnică a Ioanei era fără cusur. Draga şi fetele, prietenele miresei, îi pieptănaseră părul şi-i aşezaseră cununița.

Fata se ridică în picioare. Rochia lungă, albă, o face să semene cu un crin. Pe umeri, Draga îi pune o mantie dăruită de măria sa Mihnea. Mantia este din brocart purpuriu, mărginită cu o dungă lată de aur. Părul bălai al fetei cade deasupra mantiei ca o ploaie sclipitoare de aur.

Draga s-a dat puțin deoparte şi o priveşte:

— Cât eşti de frumoasă, Ioana! Eşti cea mai frumoasă mireasă pe care am văzut-o vreodată!

În glasul ei răzbate o uşoară undă de tristețe.

Privirile i se întâlnesc cu acelea ale căpitanului. Pe urmă, Draga se repede să-i mai potrivească Ioanei un fald al rochiei.

Ioana era ca şi copila sa. Este adevărat, Oltea îi dăduse viață, dar ea şi numai ea o îngrijise şi tremurase pentru sănătatea şi viața fetei, mereu primejduită, în toți aceşti ani.

— Ce minunat de frumoasă eşti, Ioana!

Căpitanul parcă o vede şi el pentru întâia oară.

Aceasta era fetița lui, micuța lui Ioana? Ce mult semăna cu Oltea!

Şi a venit vremea să se mărite?

Ce noroc va avea în viață, în dragoste, în căsnicie?

O teamă surdă îi strânge inima ca o gheară. De-abia

se născuse când au fost gata să i-o ucidă. De-atâtea alte ori apoi vrăjmaşii i-au pus gând rău. Şi dacă n-au izbutit a fost numai pentru că Draga i-a stat mereu alături.

Căpitanul îşi întoarce, cu duioşie, ochii spre Draga.

Orbit de frumusețea Ioanei, n-o mai privise de mult pe Draga. Cu toate că ici-colo, în părul ei, se iviseră fire albe, Draga nu îşi pierduse nici unul din darurile cu care o înzestrase natura.

Obrazul îi era tot fraged, ochii mari, luminoşi şi mersul vioi.

Draga nu vrusese să se mărite, cu toate că fusese în repetate rânduri cerută. Şi rămăsese, cu aceeaşi putere de dăruire ca în prima zi, alături de el şi copii.

Căpitanul ştia că Draga nutrea pentru el simțăminte statornice, măcar că tâmplele lui erau acum cu desăvârşire cărunte. Îl iubise întotdeauna şi îl iubea şi astăzi, cu o dragoste tăcută, dar cu-atât mai adâncă, fără a îndrăzni vreodată să i-o mărturisească. Şi uneori se întreba dacă Oltea, de-acolo unde se găsea, din necunoscutul tărâm al morților, n-ar fi dorit ea însăşi s-o ştie pe Draga soția lui.

Fetele, care au împodobit-o pe mireasă, cântă:

Două doruri într-un loc,
Nu trăbă mai mare foc.
Două doruri într-o țară,
Nu trăbă mai mare pară.

Ioana s-a îmbujorat. Roşeața din obraji o prinde atât de bine. Căpitanul râde. De-afară se-aude zumzetul ultimelor pregătiri de nuntă.

Toți s-au înveselit.

Fetele cântă şi s-au prins, după datină, într-un joc cu paşi mărunți în jurul miresei, «dansul scoruşilor».

Ioana a rămas la mijloc, subțire, înaltă, dreaptă, cu cununița de mărgăritar pe cap, în mantia de brocart purpuriu, cu părul de aur revărsat pe spate.

De-ar fi dorul ca vântul,
S-ar aprinde pământul…

Nunta are loc în casele înalte de piatră ale lui Mihnea, case ce fuseseră clădite odinioară de Țepeş, părintele său.

Nuni sunt însuşi Mihnea şi tânăra lui soție de-a doua, Voica. Fiica lui Mihnea, Ruxandra, face parte dintre druştele care i-au pieptănat miresei părul şi-au alcătuit hora. Iar Mircea, fiul lui Mihnea, este «frate de mână» al mirelui.

Voica o conduce pe fina ei prin camerele largi până în sala unde se va desfăşura cununia.

Fata păşeşte prin aceste încăperi de parcă ar pluti. Vălul îi flutură deasupra părului de aur, pe umeri.

S-a îndrăgostit în timpul verii trecute de Baldovin, un urmaş al acelui Baldovin care, cu mai mult de un veac în urmă, fusese sfetnicul apropiat al bătrânului şi slăvitului Mircea cel Bătrân.

Căpetenie de oaste a lui Mihnea şi prieten apropiat al fiului acestuia, Baldovin are aceeaşi credință ca şi Mihnea, Mircea şi Ion, şi anume că diata marelui Vlad Țepeş se cere neapărat împlinită.

Flăcăul era neîntrecut în turniruri. Şi, într-un asemenea turnir, care avusese loc la Sibiu, el şi-o alesese ca «doamnă a inimii» pe Ioana.

Fetei i se întâmpla pentru întâia oară în viață să fie

aleasă drept «doamnă a inimii» unui cavaler în turnir.

Se turburase cumplit, ceea ce o făcuse pe doamna Voica să râdă de ea cu hohote.

În turnir, Baldovin îşi doborâse potrivnicii şi-i dăruise alesei inimii sale «cununa învingătorului».

Ioanei îi fusese pe plac flăcăul care era nu numai foarte chipeş, ci şi nespus de vesel. Seara o poftise la danț. Glumiseră. Râseseră împreună.

Şi inimile, dintr-una într-alta, începuseră să se lege.

Se mai întâlniseră după aceea în casa lui Mihnea, unde căpitanul Ion, fiica lui şi Draga erau găzduiți.

Într-o seara, pe când amândoi se plimbau prin grădina casei, Baldovin îi mărturisise Ioanei că o iubeşte şi nu are altă dorință mai fierbinte decât aceea de a o cere de soție. Ioana, cu toate că îi cunoştea prea bine simțămintele – care fată nu-şi dă seama când e iubită? – îşi pierduse firea. Fugise în casă, ca o ciută speriată. Sărmanul tânăr îşi închipuise că nădejdile lui s-au spulberat. Şi multă vreme nu mai îndrăzni să se apropie de fată.

A urmat o petrecere de Anul nou în casa lui Mihnea. Mircea dănțuise cu Ioana. Deodată, un slujitor l-a chemat pe tânăr la părintele său.

Şi Mircea îl rugă pe Baldovin să se prindă în danț, în locul lui, alături de Ioana. Cu prilejul acesta fură nevoiți să-şi vorbească.

Ioana îl mustră pe Baldovin că, fără motiv, se fereşte de ea. Acesta-i răspunse că o credea supărată pentru îndrăzneala lui din seara aceea în grădină.

— Supărată? râse Ioana.

— Aşa mi s-a părut!

— Poate oi fi supărată, dar asta numai fiindcă m-ai ocolit…

Atât a fost destul…

S-au logodit şi nunta au hotărât-o, cu învoirea lui Ion, curând.

Mireasa şi naşa intră în sala cea mare unde aşteptă Mihnea, naşul, împreună cu mirele.

Baldovin îi cere îngăduința naşului şi-i iese înainte Ioanei. Îngenunchează pe lespezi înaintea ei şi-i sărută cu sfială mâna.

Ce mândru arată Baldovin! Poartă o haină scumpă de atlaz cu margini de blană şi nasturi din aur. O mantie scumpă îl învăluie. Iar din brâul care-i încercuieşte haina se vede ieşind mânerul bătut în pietre prețioase al unui pumnal, primit în dar tot de la naş.

Rar s-a mai văzut vreo pereche atât de potrivită ca Ioana şi Baldovin.

Draga s-a apropiat de Ion. L-a prins uşor de braț şi ochii i s-au împăienjenit.

După ce s-au unit prin căsătorie, Ioana şi Baldovin s-au grăbit să le sărute mâinile amândurora, aşa cum se cuvenea după datini.

— Tată şi mamă… zice Ioana.

— Mama ta este altundeva, i-a răspuns Draga. Şi cât ar fi fost de fericită să te poată vedea mireasă, aşa cum te vedem noi astăzi…

Ioana a prins-o pe Draga de gât:

— Îți mulțumesc din inimă!

Dar Draga, îmbrățişând-o la rându-i, a început să plângă de-a binelea. Şi l-a rugat pe Baldovin să aibă grijă de Ioana.

La timpul cuvenit, Ioana a devenit mamă. A născut un băiat. Şi, potrivit dorinței căpitanului, în amintirea marelui domn, i s-a dat numele de Vlad.

Tocmai atunci s-a întâmplat ca, după un neîncetat

zbucium, Mihnea să izbutească a se urca pe tronul părintelui său, Țepeş.

Ce bucurie a fost pe căpitanul Ion nici nu se poate spune. Venise, în sfârşit, vremea împlinirii diatei lui Țepeş!

S-au pregătit pentru întoarcerea în Țara Românească: Mihnea, fiul său, Mircea, Baldovin cu Ioana, şi fiul lor, Vlăduț.

*

Pisarul întoarse încet ultima foaie. Dăduse mereu câte trei-patru deodată, ca să-şi reînvie mai repede amintirile. Şi ajunsese la cap. Până aici izbutise să scrie.

Pentru Vlăduț făcuse însemnările.

Acum Vlăduț a crescut. A împlinit încă din primăvară cincisprezece ani.

La cincisprezece ani un băiat din Țara Românească este mare. A trăit întâmplări aspre, a trecut prin încercări necruțătoare, a învățat să cântărească şi să judece lucrurile ca un bărbat.

Pe-atunci era încă numai o gâgâlice care nici măcar nu ştia să vorbească.

Ioana îşi ținea în brațe pruncul şi singura ființă căreia i-l încredința, din când în când, era Draga.

Amândouă călătoreau într-o căruță cu coviltir trasă de şase cai.

Drumul peste munte fusese greu. Plouase. Caii, deşi voinici, din soiul cel mai bun de Făgăraş, păroşi şi cu copitele mari, trebuiau să se opintească uneori din răsputeri ca să poată trage căruța din hârtoape sau din făgaşurile săpate prin perindarea, în decursul anilor, a mii şi mii de alte căruțe sau care.

Trecuseră de Bran şi ajunseseră pe culmea muntelui.

Din dreptul pintenului de stâncă numit Gruiul, se începea coborâşul spre Țara Românească.

Mircea şi Baldovin goniră cu caii până deasupra pintenului. De-acolo, priviră cu încântare în jos. Pământul pe care-l visaseră atâția ani de-a rândul, cu munții, apele, pădurile şi câmpiile sale fără pereche de frumoase, era acolo, îi aştepta să-i aducă «dreptatea» după care tânjea.

— Ioana! strigă Baldovin.

Tânăra femeie dădu la o parte acoperământul ferestruicii coviltirului şi-şi scoase capul bălai.

Baldovin se apropie călare, în galop, de căruță. Mantaua îi flutura, lăsând să i se vadă sabia cu mânerul sclipitor de argint. Nu voia să aibă nici o bucurie mare fără să i-o împărtăşească soției sale.

— Ce este? întrebă ea.

Întinse mâna şi arătă zarea. Răspunse gâtuit de emoție:

— Iată!

Sub pânza aburită a depărtării, pădurile se întindeau verzi, coborând în văi ori cățărându-se pe culmi, ca un veşmânt de mătase al muntelui.

— Adu-mi un cal.

Baldovin porunci vizitiului să tragă de-o parte şi să oprească. Dezlegă un cal dintre cei care urmau, legați de o altă căruță, convoiul. Îl înşeuă şi i-l aduse Ioanei.

Tânăra femeie încălecă şi-şi ceru în brațe băiatul.

Vlăduț se născuse în Transilvania, la Sibiu, şi pătrundea pentru întâia oară pe aceste meleaguri.

Ca un făcut, tocmai atunci, pe cer se ivi o spărtură de nori. Şi, prin această spărtură, soarele începu să-şi azvârle razele.

Ploaia se oprise. Şi mama îşi ridică băiatul cu

amândouă mâinile în lumină.

— Priveşte!...

Băiatul dete, bucuros, un chiot.

O pasăre vâslea lin, bătând greoi din aripi, prin văzduhul umed.

Copilul îşi întinse mânuțele spre ea, de parcă i-ar fi plăcut şi lui să se înalțe în zbor.

Ioana îl strânse, drăgăstos, la piept. Calul porni. Iar Baldovin, aşa călare cum era, îşi cuprinse pe după umeri soția şi-o sărută pe obraz.

*

Vântul zgâlțâie fereastra chiliei. Bătrânul îşi scoate rantia. Se dezbracă, se lungeşte pe laviță şi se înveleşte cu cerga.

Aşa îşi poate urmări mai lesne gândurile. Priveşte spre vatră. Numai câțiva cărbuni, pe jumătate ascunşi sub cenuşă, încearcă să mai pâlpâie.

Amintirile-i roiesc. Scânteieri fugare i se alungă una pe alta din minte.

...Iarăşi Bucureştiul. Palatul domnesc cu zidurile sale vechi şi turnulețele înalte de la porți.

Sala de unde a reuşit s-o smulgă pe Oltea din ghearele lui Laiotă Basarab-Bătrânul. Jilțul din lemn tare de nuc în care a stat cândva şi măria sa Vlad. Pe jilț, Mihnea Voievod, fiul măriei sale Vlad. Curteni pe dreapta şi pe stânga. Vârstnicii aşezați pe jilțuri. Cei mai tineri în picioare.

A sosit şi Mehmed-beg, paşa de Nicopole, cel care are în seamă Țara Românească, în locul lui Ali-beg. Acestuia-i place să se laude că este «fiul unui domnitor valah», uitând totuşi s-arate deslușit cine a fost acesta. Cei mai mulți îl învinuiesc că minte. Sunt cu toate astea

unii care cred că ar fi într-adevăr înrudit cu o familie boierească, însă numai prin mama sa, o tânără femeie luată în robie de un turc.

Mehmed-beg are un obraz lătăreț, cu falca de jos ieşită mult în afară. Ceea ce-i vădeşte adevărata fire sunt ochii. Mici, vârâți adânc sub frunte şi întunecați, parcă-l străpung pe-acela căruia begul i se adresează.

Când a înaintat în rang, Mehmed a trebuit să jure că se leapădă de mama sa şi va lupta oricând contra valahilor, pentru biruința semilunii. Şi ca să nu mai fie nici o îndoială asupra credinței sale față de semilună, fusese trimis în Valahia să prade. Şi el îşi împlinise cu sârg misiunea, măcelărind nenumărați români şi aducând cu sine o mulțime de roabe.

Ia parte acum, în numele Porții, la cea dintâi adunare a Divanului, dându-i asigurări lui Mihnea că Baiazid, sultanul, îi va fi cu priință dacă nu va aduce nici o ştirbire puterii şi drepturilor otomane în Țara Românească.

Mehmed-beg îşi sfârşise vorba. Şi Mihnea întinse mâna spre Craioveşti, care se înfățişaseră de-asemenea la palat.

Se aflau pe jilțurile din primele rânduri, aşa cum stătuseră şi în timpul domniei lui Radu cel Mare. În față de tot, fiul cel mare al lui Neagoe, vel-banul Barbu, cu statura lui falnică, înveşmântat în straie bogate şi cu un brâu lat de atlaz. Alături, vel-vornicul Pârvu. Şi între ei, dar puțin mai la spate, vel-comisul Danciu-Gogoaşă. Lipseau numai Radu, care în zilele acelea era bolnav de lingoare, şi bătrânul Neagoe-banul. Acesta din urmă se prăpădise numai cu câteva luni în urmă şi fusese înmormântat la Craiova.

— Măria ta, luă cuvântul Barbu-vel-banul,

ridicându-se în picioare, dar necatadicsind să-şi lase un genunchi înaintea domnului. Trecem de bunăvoie de partea măriei tale şi vrem să te slujim cu credinţă.

Privirile lui Barbu cătau nesigure în stânga jilţului domnesc. Acolo se găsea Mircea, feciorul domnului, şi căpitanul Ion, cercetându-l cu neîncredere pe vel-ban.

— Norodul cum priveşte venirea şi urcarea noastră în scaunul părintesc?

— Ştii bine, zise vel-banul, că norodul a ţinut mult la tatăl măriei tale, Vlad – fie-i cinstită în veci amintirea şi odihnească-se în pace acolo unde se găseşte! – şi-ţi este plecat şi supus, gata să împlinească orice poruncă. Atâta că...

Mihnea îşi ridică fruntea:

— Atâta că?...

— Nu norodul are vreo însemnătate, măria ta, ci marii boieri...

— Norodul este sarea pământului, grăi Mihnea.

— Aşa e!... Aşa e!... încuviinţă, fără vreo altă împotrivire, vel-banul Barbu.

— Şi aţi venit să-mi juraţi credinţă?

— La bine şi la rău, măria ta, se ridică la cuvânt vel-vornicul Pârvu. Vrem să începem o viaţă nouă, pentru binele ţării. Le întindem tuturor mâna, chiar şi căpitanului Ion, cu care am avut cele mai dese ciocniri.

— Să fie măcar acum între noi pace şi înţelegere, rosti, la rândul lui, şi vel-comisul Danciu-Gogoaşă, uitându-se însă chiondorâş la Ion.

Mehmed îşi mişcă falca mult avântată în afară, îşi unse buzele cu miere şi glăsui:

— Acest lucru îl doreşte în cea mai mare măsură luminăţia sa Baiazid, stăpânul nostru al tuturora!

— Stăpânul domniilor voastre, al otomanilor, da. Al

nostru însă nu! i se împotrivi căpitanul Ion.

— Noi avem un singur stăpân, pe măria sa Mihnea! adăugă Baldovin.

Cuvintele căzură ca nişte pietre pe inima lui Mehmed. Acesta se făcu galben. Degetele-i lungi şi vinete frământară mânerul lung, de fildeş, al hangerului. Se uită spre garda de musulmani cu care venise, dar nu îndrăzni să înceapă nimic.

Îşi muşcă limba până la sânge, însă nu-şi arătă mânia.

— În numele înaltei Porți şi a sultanului, continuă el, mă pun eu chezaş că frații Craioveşti îşi vor păstra cuvântul!

— Să nădăjduim că va fi aşa! murmură Baldovin.

Barbu Craiovescu se făcu însă că n-aude şi cel dintâi i se plecă domnitorului, rostindu-şi apăsat jurământul.

Două seri mai târziu avu loc ospățul. Un ospăț simplu, aşa cum nu se obişnuia la palat decât în timpul lui Țepeş. Mihnea era de părere că banii puțini ai vistieriei nu trebuiesc risipiți pe ospețe.

La o masă lungă, în mijloc, se aşeză Mihnea, având-o în stânga pe tânăra şi blânda lui soție, Voica, şi în dreapta pe Mehmed-Beg. Lângă Voica se aflau, în rând, Mircea, Baldovin, într-un veşmânt scurt, cărămiziu, cu tăietură apuseană, Ioana, ca întotdeauna îmbrăcată în alb, Draga, rugată mult de Ioana să vină, boierii şi căpeteniile de oaste.

Un boier îi şopti lui Danciu că Draga este una dintre acele fete strânse odinioară din satele olteneşti, ca să le dăruiască turcilor, dar căpitanul Ion le scăpase.

Danciu o cercetă îndelung cu privirea pe Draga şi, cu toate că trecuseră atâția ani, o recunoscu.

Slujitorii începură să aducă bucatele. Boii şi berbecii

care fuseseră fripți erau din cirezile şi turmele vel-banului Barbu, care era acum socotit, în locul bătrânului Neagoe, capul familiei Craiovescu. De altfel, cu câteva zile înainte, el însuşi poruncise să li se încredințeze bucătarilor curții animalele laolaltă cu câteva buți pântecoase de vin, zece butoiaşe cu brânză, unt, grăsime de porc şi multe altele.

Vrând să se pună bine cu noul domnitor – potrivit şi unei vechi tradiții – vel-banul nu se uitase. Risipise cu amândouă mâinile. Fructe, miere, peşte, rachiuri. De toate trimisese din plin, arătându-se cât se poate de darnic.

Până şi lăutarii țigani tot de pe moşiile sale erau.

Noul domn era sărac. De pe urma părintelui său nu-i rămăsese decât casa de la Sibiu, loc de refugiu în vreme de restrişte. Iar banii puțini câți îi avea şi-i câştigase cu greu, slujind în oastea regelui Ungariei, Vladislav al II-lea, sau în aceea a voievodului Transilvaniei, Petru de Szentgyorgyi.

Lui Mehmed-beg, ca şi lui Ali-beg, împotriva tuturor învățăturilor Coranului, îi plăcea cum nu se poate mai mult vinul. Licoarea adusă de Barbu o cunoştea. Nu numai o dată chefuiseră împreună la Bucureşti, Târgovişte sau Craiova. Se prefăcea că bea apă, dar, de fiecare dată, îşi schimba cupa şi sorbea vin.

Începuse să se amețească. Nu prea mai ştia ce face. Da din mâini fără rost. Râdea tare. Şi mai ales îşi întindea mereu bărbia lată în afară, ca s-o poată privi mai bine pe Ioana.

— O asemenea floare n-am izbutit încă să răsădesc în grădina mea! le şopti însoțitorilor săi.

Fu înştiințat:

— Aceea în alb este copila lui Ion. O iubeşte ca pe

ochii din cap. S-a căsătorit cu Baldovin. Cealaltă, de lângă ea, mai micuță la stat, se numeşte Draga. Şi unii bănuiesc c-ar fi soția căpitanului. Iar alții susțin că nu.

— Cred că n-am făcut bine aducându-te aici! îi spuse Baldovin Ioanei. Begul este numai cu ochii pe tine.

Ioana zâmbi:

— Şi crezi că mi-ar putea face vreun rău? Suntem doar în domnia măriei sale Mihnea, fiul marelui Vlad. Cine-ar îndrăzni? Şi mă aflu lângă brațul tău.

Baldovin o cuprinse de mijloc. Pentru întâia oară în viață, Ioana lua parte la un ospăț în palatul domnesc. Râdea cristalin. Era fericită.

Totuşi glasul uşor îngrijorat al lui Baldovin o făcu să tresară. Parcă se dezmetici dintr-un somn. Se uită la dreapta şi îi văzu pe voievodul Mihnea şi pe fiul acestuia, Mircea, tăcuți, încruntați, atenți la oaspeții lor. Abia acum îl zări şi pe Mehmed-beg privind-o lacom. Ochii mici, negri, ai begului azvârleau scântei. Îl observă şi pe Danciu. Sub rânjetul lui linguşitor, dar şi batjocoritor în acelaşi timp, i se păru că citeşte o amenințare surdă.

— Vreau să mă duc acasă! îi spuse lui Baldovin.

Mihnea, la intrarea sa în Bucureşti, le dăduse drept locuință căpitanului Ion şi ginerelui acestuia conacul vechi şi destul de dărăpănat, care îi aparținuse lui Lazăr, fostul mare logofăt al lui Vlad Țepeş. Conacul se afla în mijlocul unei livezi, pe malul Dâmboviței, în preajma bisericii Sfântului Gheorghe.

— Nu poți pleca singură, se îngrijoră Baldovin. Noaptea este întunecoasă şi cetatea de scaun neaşezată încă destul de bine după sosirea noastră aici.

— Ai să-mi dai un oştean din strajă cu mine.

Baldovin se lăsa cu greu înduplecat. Dar când o auzi

pe Ioana spunând şi că Vlăduț, băiețelul lor, nu se simțise prea bine în acea zi, era cam roşu la obraz şi s-ar putea să fi răcit, se hotărî. Îi ceru învoirea căpitanului Ion ca soția sa şi Draga să se înapoieze acasă.

Acesta îl întrebă pe Mircea. Şi Mircea încuviință.

Baldovin porunci ca trei oşteni din strajă să le însoțească până acasă pe cele două femei.

În timpul când se pregătea de plecare, Ioana băgă de seamă că begul se ridicase în picioare şi vorbea, agitat, ceva cu oamenii lui. Şi între Craioveşti văzu o oarecare mişcare. Danciu îi şoptea ceva la ureche lui Barbu. După aceea se apropie şi el de grupul osmanlâilor.

În sala ospățului, aerul devenise greu de respirat. Unii se amețiseră, dar alții, i se păru Ioanei, făceau pe amețiții.

Slujitorii aduceau plăcinte, struguri uscați, păstrați încă din toamna trecută în încăperi răcoroase, mere, pere şi alte soiuri de fructe.

Mihnea nu era un om prea vesel. Fusese deprins doar cu greutățile şi cu lupta. Petreceri făcea rar şi numai cu prilejul nunților şi al altor sărbători de familie.

Ospățul acesta însă trebuia să dureze. Aşa se obişnuia la curtea din Bucureşti după înscăunarea unui domn.

Baldovin, în timp ce Ioana se îmbrăca, cugetă că lucrul cel mai bun ar fi fost să o conducă el însuşi. Îi mărturisi acest gând. Dar Ioana se împotrivi. Domnitorul şi fiul lui s-ar fi mâhnit văzându-l că pleacă pentru o spaimă neîntemeiată a soției sale.

Ioana ieşi, însoțită de Draga şi de cei trei oşteni. Femeile se urcară în caleaşcă. Oştenii săriră pe cai. Porțile cele mari ale curții domneşti se deschiseră. Dinspre râu venea un şuvoi de aer rece. Frunzele

copacilor foşneau uscat şi vântul le smulgea nemilos.

Baldovin îşi îmbrăţişă soţia, din uşa caleştii, încă o dată. Ioana avea în trup un tremur. Ieşise din încăperea caldă şi nu era nici prea gros îmbrăcată. Draga îl sărută şi ea pe Baldovin, ca o mamă, pe frunte.

Caleaşca porni clătinându-se prin gloduri. Săltă peste pragul de lemn, îngropat în pământ, al porţii.

Vizitiul îşi pocni biciul. Caii se încordară şi caleaşca se pierdu în noapte spre zăvoiul de sălcii.

Ioanei i se înteţise tremurul. Dinţii îi clănţăneau. Draga îşi scoase şalul gros de lână din spate şi o înveli.

Din depărtare, răsună galopul unui grup de călăreţi.

«Baldovin! gândi Ioana. Nu s-a lăsat şi vine după noi. Sau tata...»

Călăreţii înconjurară caleaşca.

Ioana deschise ferestruica:

— Cine sunteţi?!

— Porunca domniei! răspunse, răguşit, unul.

Numai că, între călăreţii nou-sosiţi şi cei din strajă, pe neaşteptate, izbucni lupta.

— De ce vă luptaţi între voi? Cine sunteţi?

Unul din oştenii de strajă căzuse cu o lance între umeri. Altul fusese tăiat de sabie.

Cel de-al treilea se repezi la caleaşcă.

— Fugiţi! apucă să spună. Dar o săgeată i se înfipse pe la spate, în gât.

Draga o apucă pe Ioana de mână şi încercă s-o tragă afară.

Tânăra femeie era ca un copil. De sub mantia roşie de brocart, i se vedea rochia pe care o purtase şi la nuntă. Părea o pasăre albă cu aripile rupte şi însângerate.

— Vlăduţ! suspină.

Dar vizitiul sări de pe capră. Le împinse pe amândouă

la loc în caleaşcă şi închise uşile.

— Săriți! Ajutor! strigă Draga.

— Dacă țipați vă spintecăm! le amenință pe femei unul dintre călăreți.

Caleaşca porni în goană, înconjurată de bărbații călări.

Draga continua să strige. Atunci vizitiul opri din nou caleaşca. Şi călăreții o traseră afară pe Draga. Ioana i se atârnase de brațe:

— Nu!… Lăsați-o!… Lăsați-o!…

Cineva o lovi peste gură, făcând-o să-i sângereze buzele. Altul o împinse înapoi în caleaşcă. Ioana mai apucă s-o zărească pe Draga căzând. Nu ştia dacă fusese ucisă sau nu. Dar caii trecură peste trupul ei în galop.

În sala de ospețe a palatului, Mehmed-beg se îmbătase.

— Apă, bolborosea, apă din viile Craioveştilor!

Guşa i se zguduia de râs.

Mihnea se mohora din ce în ce mai mult. Şi Mircea la fel.

Voievodul părăsi masa. Tâmplele i se zbăteau. Îşi trase jilțul mai la o parte.

Ion se întristă văzându-l pe voievod supărat într-o asemenea seară menită petrecerii şi veseliei. Se gândi că i-ar plăcea să-i înşface pe osmanlâi, cu Mehmed-beg al lor cu tot, şi să-i zvârle în Dâmbovița. Să dea în felul acesta semnalul ridicării împotriva puterii lui Baiazid. Aşa cum făcuse Țepeş când îi pedepsise pe Hamza-paşa şi Catavolinos.

Îi împărtăşi, în taină, lui Mihnea gândul.

Voievodul îi răspunse, tot în taină, că n-a sosit ceasul.

Încă nădăjduieşte că-şi va putea orândui domnia fără sânge.

Zorii începură să se arate, descleştând din neguri cetatea de scaun.

Zidurile părăginite ale palatului parcă fuseseră acoperite de cenuşă. Râul ce mărginea ogrăzile palatului curgea clipocind. Toaca de la biserica Sfântului Gheorghe începu să bată.

Un călugăr, cu poalele anteriului sumese, se zorea spre biserică. Văzu oştenii căzuți. Dădu alarma.

Fugi şi bătu în porți:

— Străjeri domneşti ucişi!

Baldovin se prăvăli pe scări.

— Unde-i caleaşca?

Ion se avântă pe cal. Străbătu în galop zăvoiul. Nu mai avu răbdare să ocolească zidul. Sări, călare, de-a dreptul.

Negru se prăpădise, după ce-l slujise atâta îndelungată vreme, şi căpitanul îl îngropase ca pe-un om, ca pe-un prieten. Un armăsar aşa cum fusese Negru nu se mai găsea. Dar nici calul moldovenesc pe care-l avea acum, numit Surul, după culoarea părului, nu era de lepădat. Îl dresase şi-l obişnuise, ca şi pe Negru, să-l înțeleagă, să-l asculte, să nu se teamă nici de zgomotele bătăliei şi nici de piedicile ce i s-ar fi ivit în cale.

Tăie drumul printre copaci. Descălecă şi urcă scara, sărind câte trei trepte deodată.

Slujnica îi ieşi înainte.

— Unde e Vlăduț?

— Înăuntru, doarme.

Băiețelul se trezise şi îi râdea bunicului nu numai cu gura, ci şi cu ochii. Îşi bătea mânuțele grăsuțe una de alta.

— Mama... Mama...

— Ioana? Draga?

— Încă n-au venit.

Pentru întâia oară în viață, căpitanul simți că tot sângele i s-a scurs din inimă. Au izbutit? Dar cine?... Cine?... Mehmed?... Barbu?... Danciu?... Şi tocmai într-un asemenea ceas, când un domn ca Mihnea se urcase în scaun? I se părea de necrezut. Să fi avut ei o asemenea îndrăzneală? Să nu se fi temut?

Pe uşă năvăli Baldovin:

— Au găsit-o pe Draga...

O aduseră în casă şi o întinseră pe pat. Fusese înjunghiată şi caii îi zdrobiseră trupul. Era plină de sânge.

O spălară, şi medicul sas Schmidt, care venise de la Sibiu cu Mihnea, se grăbi la căpătâiul ei. Nu mai avea decât foarte puțin de trăit.

Ion se aşezase pe un scăunel lângă pat. Gândurile îi huruiau în minte ca nişte bolovani curgând pe o vale.

Iarăşi? Pentru a câta oară? Roxana, Oltea, Draga şi acum Ioana. Torturări. Răpiri. Ce inimi de fiare pot să aibă astfel de oameni? De ce să nu se răfuiască numai cu bărbații? De ce să lovească femeile? Răpirile de fete şi femei, acest blestemat mijloc de a-şi popula haremurile, otomanii l-au folosit în toate ținuturile şi țările până unde s-au întins.

Draga apucase să mai povestească felul cum fusese răpită Ioana. Vizitiul fusese înțeles cu călăreții.

— Căpitane, îl rugă Baldovin pe Ion, fii bun şi vesteşte domnia că am plecat în căutarea Ioanei. Nu pot întârzia nici o clipă. Fără ea viața mea nu mai are nici un rost.

— Încotro vrei s-o iei?

— După câte am înțeles, caleaşca trebuie să se fi

îndreptat spre Dunăre. O apuc şi eu într-acolo… Poate izbutesc să-i ajung.

— Duceți-vă… amândoi!… N-o lăsați… pe Ioana în ghearele lor! şopti cu buzele albe Draga.

Avea dureri înfiorătoare. Îşi înfipse unghiile în palme şi-şi muşcă limba ca să nu țipe.

Cuvintele îi răzbeau din piept cu greutate. Şuvițe fierbinți, subțiri, de sânge, i se scurgeau printre buze.

Lui Ion i se rupea inima.

Cum să se împartă? Ar putea s-o părăsească pe Draga, după ce aproape o viață întreagă se jertfise pentru el?

— Am să… mor! mai murmură Draga. Nu mai sta… pleacă… împreuna cu Baldovin… după Ioana…

Căpitanul îşi desfăcu brațele. Îi cuprinse trupul zdrobit sub copitele cailor şi-o sărută. Îi datora această îmbrățişare. Trăise numai pentru el şi ai lui. Murea tot pentru ei.

Mai răsuflă o dată adânc, şi chinurile i se sfârşiră. Pe chip îi rămăsese întipărit un zâmbet. Plecase din această lume zâmbind, îmbrățişată de cel pe care-l iubise, singurul bărbat care-i fusese drag.

Cel puțin ultima clipă a vieții îi fusese înseninată.

— Draga!… Draga!…

Dar Draga nu mai era.

În fața căpitanului nu se mai găsea decât un corp fără viață, care, în sfârşit, după atâtea suferințe, îşi găsise odihna.

*

Gonea de-a lungul câmpiilor, peste munți şi ape.

Totul se repeta ca într-un vis urât.

Căpitanul era însoțit de doi dintre prietenii şi tovarăşii

săi de luptă: Zane şi Eufrosin. Nici unul nu mai era tânăr, însă nici unul nu se arăta obosit.

Înveşmântaţi turceşte, cu însemnele unor spahii doborâţi pe drum, străbăteau încoa şi încolo întinsa împărăţie turcească.

Ioana fusese smulsă de lângă copilaşul, soţul, tatăl şi prietenii ei de nu se ştie cine şi dusă undeva, într-un loc necunoscut, pe care nu izbuteau să-l afle.

Încotro s-o mai ia? Baldovin dispăruse şi el ca-n pământ. Cel puţin dacă ar fi izbutit să dea de urma lui Baldovin! Poate descoperise el, între timp, ceva. Şi, împreună, le-ar fi fost oricum mai uşor s-o găsească pe Ioana.

Vremea trecea. Vara, toamna, iarna zburaseră. Venise primăvara. Şi ei tot mai goneau. Cercetau oamenii din oraşe, târguri, porturi, de prin preajma cetăţilor, din hanuri şi locuri de popas.

Cutreieraseră imperiul otoman alcătuit din atâtea ţări cotropite, de la oraşul bulgăresc Târnovo, până în peninsula grecească Moreea, din aşezările sârbeşti de pe râul Sava, până la Trapezunt şi Bagdad. Străbătuseră ţinuturi înverzite sau pustiuri, trecuseră peste munţi şi plutiseră pe mări. Dar Ioana nu era nicăieri. De fiecare dată, văzuseră că s-au înşelat sau au fost înşelaţi.

Într-o seară, istoviţi, făcură un scurt popas pe ţărmul mării, la Smirna – sau Izmir, cum îl numeau turcii.

Vara, sub lumina toropitoare a soarelui, marea Egee seamănă cu un uriaş cazan de aramă topită. Toamna devine albastră-cenuşie. Dar primăvara adâncurile sale se umplu parcă de mărgăritare şi cineva nevăzut presară deasupra ei aur.

Grădinile sunt încărcate de flori şi păsările, ce se adună aici în nenumărate stoluri, cântă fără încetare,

amețitor.

Căpitanul n-avea însă ochi să admire farmecele primăverii sau culorile mării. Şi nici urechi să asculte trilurile păsărelelor.

Inima lui era arsă. Un singur copil îi rămăsese, Ioana. Şi unde se găsea? Gingaşă şi ferită de rele atâta vreme cât fusese în casa părintească, pe ce mâini încăpuse? La ce torturi fusese supusă? Ce umilințe şi înjosiri îndurase?

Încerca să-şi închipuie ce se întâmplase cu ea. Voia să nădăjduiască. Să creadă că totul se va sfârşi cu bine. Dar adevărul nu putea fi acesta, de vreme ce nici o urmă a Ioanei nu se găsea.

Stăteau tustrei pe țărmul mării. Câteva înjghebări şubrede de lemn erau menite să-i adăpostească pe aceia care se găseau în trecere prin Smirna. Pe cât erau de sărăcăcioase pe dinafară aceste înjghebări, pe atât erau însă de bine întocmite pe dinăuntru.

Hangiul, un bărbat tuciuriu, un armean, îi găzduia şi-i ospăta cu atenție şi cea mai mare bunăvoință pe călători. Pe măsuțele scunde, în fața cărora călătorii şedeau, se aduceau întruna fierturi de verdețuri, pilafuri cu carne gustoasă şi grasă de batal, dulciuri, fructe şi felurite alte bunătăți.

Armeanul era deosebit de îndatoritor şi mai ales foarte priceput în pregătirea unor băuturi dulci, dintre care braga era cel mai adesea cerută de oaspeți.

Tot acolo, pentru desfătarea călătorilor, se mai găsea o tânără grecoaică roabă, dănțuitoare. Şi, de asemenea, un bătrân cântăreț cerşetor – unul dintre acei nenumărați cântăreți cerşetori care puteau fi întâlniți aproape pretutindeni prin locurile de popas din uriaşul imperiu otoman al lui Baiazid.

Tânăra fată dănţuise. Danţul îi încântase pe cei aflaţi la popas. Mlădierile trupului fetei erau fără cusur. Iar clopoţeii prinşi la gleznele şi încheieturile mâinilor ei sunaseră plăcut şi înveselitor.

Oaspeţii băteau în tactul melodiei din palme.

Monede de toate felurile îi erau azvârlite la picioare.

Veni şi rândul bătrânului. Acesta înstrună coardele unei lăute şi începu să cânte:

Amar, amar de sufletele noastre!
Peste întreg pământul s-a întins întunericul
Şi zorii nu mai pot să se reverse!
Zorii au fost înlănţuiţi
Şi nu mai au putere să se reverse.

Vocea bătrânului era melodioasă şi cuvintele cântecului îi făcură să se cutremure.

— Eşti din Ţara Românească? îl întrebă Eufrosin.

— Ca şi voi, v-am auzit adineauri... Şi inima-mi se fericeşte doar când aud pe cineva vorbind în graiul părinţilor mei. După ce-mi isprăvesc cântecul, veniţi mai aproape şi spuneţi-mi: cu ce vânt pe-aici? Dar să vorbiţi încet. În imperiul otoman nu este bine să glăsuieşti prea tare. Şi scândurile şi pietrele au urechi.

Cei trei prieteni îl lăsară pe cântăreţ să-şi termine cântecul. Îl luară între ei şi, după ce-l ospătară, aflară cu uimire că acesta se întorsese numai de câteva zile din ţară.

— Călătoresc pretutindeni, îi lămuri. Aceasta este soarta noastră, a cântăreţilor, cunosc o mulţime de limbi, însă de fiecare dată mă întorc, pentru un cât de scurt timp, în locurile de baştină. Pe urmă pot pleca iarăşi în lume, să-mi câştig pâinea cu unealta aceasta

străveche de cântat.

— Şi ce mai e prin țară? întrebă nerăbdător Ion.

Cântărețul privi cu grijă în jur, deoarece în locul acela se aflau o mulțime de alți călători şi se putea ca unii dintre aceştia să fi înțeles româneşte.

— În țară lucrurile s-au schimbat mult, urmă el. Măria sa Mihnea a încercat, la început, să ajungă la bună înțelegere cu Baiazid. Să se păstreze între ei pacea, dar fără amestecul din afară al otomanului. Le-a cerut şi Craioveştilor să înceteze cu trepădeala dintre Bucureşti şi Stambul…

— Asta o ştiu, îi scurtă bătrânului cuvântul Ion. Eram încă acasă când măria sa le-a cerut acest lucru…

— Ca să şi-i apropie de el pe Craioveşti, măria sa le-a dat chiar două hrisoave cu danii pentru mânăstirea lor, Bistrița olteană. Dar banoveții (Craioveştii, având dreptul de-a păstra pentru familia lor marea bănie de la Craiova, cea mai însemnată dregătorie a țării, mai erau numiți şi banoveți) nu şi-au curmat legăturile cu Poarta, şi aceasta l-a supărat pe măria sa Mihnea. Le-a luat marea bănie de la Craiova şi i-a încredințat-o fiului său, Mircea. I-a certat şi i-a pedepsit, atât pe ei, cât şi pe alți boieri veliți care au umblat după îndemnul lor. Iar pe unii, cei mai primejdioşi şi care încercau să-l răpună, i-a scurtat de capete. Aceasta i-a făcut pe banoveți să-şi lase moşiile şi conacele. Şi, împreună cu familiile lor, să treacă Dunărea, pe la Cetate, la turci. Şi tot de-atunci l-au numit pe vodă „cel Rău”, Mihnea cel Rău. Rău fiindcă nu le îngăduie să-şi mai facă mendrele, să slăbească drepturile şi puterea domniei, să stăpânească ei, pe voie, sub obrocul sultanului.

— Şi țara nu este tot alături de măria sa Mihnea?

— Țara şi oştenii sunt. Şi, în numele țării, mai ales

anumiți voinici ai vestitului căpitan Ion, păstrătorul diatei şi săbiei lui Țepeş…

Căpitanul şi prietenii săi zâmbiră. Cântărețul n-avea de unde şti că însuşi Ion şi doi dintre ortacii săi se aflau alături de el.

La plecare – după ce însuşi Mihnea îl sfătuise şi-l îndemnase pe Ion să plece neîntârziat în căutarea copilei sale – acesta îşi încredințase voinicii prietenului şi ajutorului său de temei, Vâlsan. Şi-i poruncise să-l slujească pe vodă. Iar cetaşii, după cum reieşea din povestirea cântărețului, îşi făceau pe deplin datoria.

«Deci aşa stau lucrurile! cugetă Ion. Măria sa Mihnea va avea, cât de curând, nevoie, de mine! Şi eu n-am dat încă de urmele Ioanei sau măcar de-ale lui Baldovin!»

Îl întrebă pe cântăreț dacă n-a auzit despre o tânără femeie, care arăta aşa şi-aşa şi fusese smulsă de nişte fiare cu chip omenesc de lângă copilaşul ei. Dusă nu se ştie unde. Sau despre un tânăr oştean care plecase în căutarea soției sale.

Cântărețul nu ştia, dar se gândi s-o întrebe şi pe dănțuitoarea greacă. Aceasta da, auzise.

Un achingiu, trecând prin Izmir, spre casă, îi povestise că luase parte, din porunca lui Mehmed-beg, împreună cu urdia din care făcea parte, la răpirea unei tinere şi frumoase jupânițe valahe.

Inima căpitanului Ion se zbătu.

Pe chip nu i se clinteşte însă nici un muşchi. Cei care îl privesc – chiar prietenii şi tovarăşii de luptă, apropiați, Eufrosin şi Zane – nu-şi pot da seama de câtă tulburare are în suflet.

Îşi ține pumnii strânşi şi dinții încleştați.

Pe această jupâniță hotărâse s-o ia în haremul său Mehmed-beg. Atâta că, din urmă, sosea soțul femeii, un

neînfricat cavaler valah, pe nume, parcă, Baldovin. Printr-un atac îndrăzneț, în timpul nopții, la un popas, cavalerul valah a izbutit s-o scape pe soția sa din cortul unde zăcea legată. Numai că, în timp ce fugeau, i-a ajuns din urmă urdia de achingii. În lupta care s-a dat, unu contra cincizeci, Baldovin a fost sfârtecat de săbii şi lănci. Trupul i-a fost azvârlit la câini. Iar soția i-a fost vândută, ca sclavă. Împreună cu alte sclave, tânăra femeie a fost îmbarcată pe o corabie şi dusă – îşi amintea dănțuitoarea, fără să fie însă cu totul sigură – către insula Rodos.

Mai departe nu ştia nici ea ce s-a întâmplat.

Ion îşi lăsă neîncepute, pe masă, bucatele ce-i fuseseră aduse.

Copila lui avusese parte de aceeaşi soartă ca şi întâia lui dragoste din tinerețe.

Se ridică şi rosti:

— Către insula Rodos!

*

Se cățărase în picioare, pe umerii lui Zane. Printre gratii se zărea marea. Întinsă, albastră, poleită de soare. Jos, la poalele fortăreței, se jucau veseli nişte copii. Glasurile lor răzbăteau până aici, unde căpitanul Ion şi Zane împărțeau aceeaşi rece şi umedă încăpere.

Multe piedici biruise până atunci – într-o întreagă viață de luptă şi zbucium – căpitanul Ion. Numai de data aceea nu găsea nici o ieşire din greaua situație în care se găsea.

Împreună cu Eufrosin şi Zane, căpitanul sosise de la Izmir cu o corabie în Rodos. Insula se afla sub stăpânirea unor cavaleri din ordinul aşa-numit al

Ioaniților[37].

Ion mai auzise povestindu-se despre cavalerii Ioaniți.

Cu trei veacuri în urmă, unii înaintaşi ai acestora fuseseră chemați de regele maghiar Bela al IV-lea şi aşezați în partea de miazăzi şi răsărit a Transilvaniei, spre marea nemulțumire a românilor, stăpânii dintotdeauna ai acestor meleaguri.

Acum cavalerii Ioaniți alcătuiseră în Rodos un puternic avanpost de luptă împotriva înaintării pe mări, spre asfințit, a forțelor otomane.

Turcii se pregăteau să atace şi să cucerească insula. În acest scop trimiteau mereu iscoade ca să cerceteze şi să cunoască mijloacele de apărare ale Ioaniților. Aşa încât cavalerii îi bănuiau pe toți cei care soseau în Rodos că sunt oameni ai otomanilor.

Puşi îndată după debarcare sub urmărire de cavaleri, se află că valahii nou sosiți întrebau pretutindeni despre o altă corabie ce trebuia să fi acostat mai demult în Rodos.

«Nu mai încape îndoială, socoti marele maestru, că sunt trimişi de turci!» Şi porunci să fie chemați numaidecât cei trei valahi la sine.

Aduşi în fortăreață, Ion, Eufrosin şi Zane fură conduşi într-o mare sală. O imagine a Madonei, mai înaltă decât un stat de om, se afla zugrăvită pe unul dintre pereți.

Li se puseră numeroase întrebări. Căpitanul istorisi că îşi caută copila, care îi fusese răpită, apoi vândută unui neguțător de sclave. Neguțătorul o urcase într-o corabie ce pornise spre Rodos.

— Şi ai aflat ceva despre fată? întrebă marele maestru.

---

[37] Comunitate de cavaleri-călugări războinici, care era condusă de un mare maestru sau căpitan al ordinului.

— Am aflat că vasul pe care fusese îmbarcată, prins de o furtună şi izbit de stânci, s-a scufundat în mare, nu departe de Rodos. Dintre toți cei care se găseau pe punte, un singur marinar a scăpat. Pe-acesta l-am căutat şi el mi-a povestit că Ioana – aşa se numea copila mea – nu s-a temut de moarte. Dimpotrivă, după înjosirile la care fusese supusă, îşi dorea sfârşitul. Ştia că eu, părintele său, voi avea grijă de băiatul ei, Vlăduț.

Marele maestru ceru să fie adus marinarul ca să depună mărturie, dar acesta părăsise cu o zi înainte insula.

— Trimiteți, rugă atunci căpitanul, pe cineva în Țara Românească, la voievodul Mihnea. Vă va încredința măria sa însuşi că nu suntem iscoade turceşti, ci dimpotrivă, luptători împotriva asupririi lui Baiazid.

— Aşa vom face! hotărî marele maestru. Numai că noi nu ne vom adresa voievodului, ci, potrivit regulilor noastre monahale, călugărilor unei mânăstiri. Până atunci veți rămâne oaspeții noştri, fără a vi se îngădui să părăsiți nici măcar pentru un ceas fortăreața, iar dacă veți încerca să fugiți, veți fi socotiți duşmani şi răpuşi.

— Bine! se învoi căpitanul. Vă rugăm doar ca această cercetare să se facă pe cât cu putință mai repede. Am întârziat şi-aşa prea mult. Şi suntem aşteptați de măria sa Mihnea pentru a-i da ajutorul cuvenit întru asigurarea libertății țării.

Timpul începu să treacă. Căpitanul, Eufrosin şi Zane erau tratați bine de cavaleri. Li se dăduse o chilie mică, dar curată şi li se aducea hrană îndestulătoare.

În cea de-a patra lună de când se aflau acolo, li se vesti că a sosit din Țara Românească un călugăr, care trebuia să stea de vorbă cu ei şi să arate apoi, sub

jurământ, dacă erau vinovați sau nu.

Călugărul valah veni în chilie şi, când se încredință că erau într-adevăr căpitanul Ion şi trei din cetaşii săi, plecă fără să le destăinuie ce hotărâre luase.

Spre seară fură chemați în marea sală a cavalerilor, ce se afla în partea de sus a fortăreței. La o masă lungă, în fața unui cămin din fundul sălii, marele maestru şi alți cavaleri, înveşmântați în cămăşi de zale şi cu coifuri de fier pe cap, se sfătuiau între ei. Alături se afla şi călugărul-oaspete din Tara Românească.

— Ca sa ne-ncredințăm cu totul de adevărul spuselor voastre, duceți-vă şi jurați încă o dată în fața Madonei că aveți cugetul curat, le ceru marele maestru.

Bucuroşi, Ion şi cei doi cetaşi se apropiară de peretele pe care era pictat chipul Madonei şi jurară că îşi simt cugetul curat şi n-au spus decât adevărul.

În clipa aceea marele maestru rosti:

— Ați jurat mincinos. Cinstitul călugăr valah aici de față ne-a mărturisit mai înainte, de-asemenea sub jurământ, că sunteți iscoade otomane.

— Minciună! Călugărul minte! apucă să mai strige căpitanul Ion.

Dar unul dintre cavaleri trase de un mâner. Un capac de fier se deschise şi tustrei căzură în adânc.

Se pomeniră într-o celulă închisă cu un grilaj de fier.

În zadar se plânse apoi căpitanul cerând o nouă cercetare. Marele maestru se îmbolnăvise grav. Zăcea lipsit de puteri. Nu voia să audă nimic. Şi fără porunca sa nici o nouă solie nu putea pleca.

Lunile trecură repede. Primul an la fel. Şi nici o schimbare nu se petrecu în soarta celor întemnițați. Încercaseră tot ce era cu putință ca să poată scăpa de-acolo. Se străduiseră să desfacă uşa, să tragă de

gratii, să sape un tunel. Fortăreața fusese ridicată numai din blocuri mari de piatră, în care gratiile erau vârâte adânc şi, fără unelte potrivite, nici o forță omenească nu le-ar fi putut desprinde de-acolo.

Eufrosin izbutise o dată, când li se aducea hrana, să prindă printre gratii mâna cavalerului paznic, să i-o răsucească şi încercase să-i smulgă cheile. Dar ceilalți paznici săriseră în ajutorul primului. Eufrosin fu scos din celulă. Judecat numaidecât pentru răzvrătire. Şi osândit de a fi înecat în mare.

Căpitanul Ion era atât de mâhnit încât se închise în sine. Zile întregi stătea tăcut, înnegurat şi deznădăjduit. Se gândea că îşi pierduse amândoi copiii. Soția sa, Oltea, devenise o umbră. Draga îşi închisese şi ea ochii. Pierise şi Eufrosin, tovarăşul drag de arme şi prietenul încercat, care atâția şi atâția ani îi fusese mereu în preajmă, ca şi Vâlsan şi Zane, la bine şi la rău. Nici în țară nu mai ştia ce era. Şi sigur că voievodul, în zilele acelea atât de frământate, l-ar fi dorit alături cu sfatul şi fapta.

Căpitanul se găsea în cel de-al şaizeci şi cincilea an de viață, vârstă când alții îşi căutau sau îşi găsiseră de mult odihna. Pe când lui îi era dat să îndure atâtea, ba încă să mai şi zacă în temniță pe nedrept. Şi nu într-o temniță otomană, ci într-una călugărească.

Dar iată ca veni o zi când maimarele ordinului cavalerilor-călugări din Rodos îşi află sfârşitul.

Auziră trâmbițele sunând şi tobele bătând atunci când fu îngropat într-un mormânt deschis în zidurile de piatră ale fortăreței.

Folosind acest prilej, căpitanul şi Zane – chiar de a doua zi după îngropăciune – cerură îngăduința noului mare maestru al ordinului, un tânăr de nici douăzeci şi

şapte de ani, de a se dezvinovăţi pentru ceea ce nu făptuiseră.

În aşteptarea răspunsului, nu aveau altceva mai bun de făcut decât să se caţere, cu rândul, la fereastră, şi să privească depărtările printre gratii.

Trecuse mai bine de o lună. Venise iarăşi primăvara şi apele scânteiau sub razele călduţe ale soarelui. Corăbii cu pânzele albe întinse şi galere la care vâsleau sclavi se vedeau plutind pe întinsul Mediteranei. Rândunele de mare brăzdau voioase văzduhul albastru şi pescăruşi cu pântecele catifelate, căutându-şi hrana în valuri, ţipau cu glasuri ascuţite ca de copii.

Dorul de libertate îl mistuia. Şi aproape în fiecare noapte îl visa pe Vlăduţ. Ce s-o fi ales de el? Fără îndoială, totul trebuie să fie bine. Mihnea – voievodul şi Mircea – marele ban al Craiovei nu l-au lăsat de izbelişte.

Era încredinţat că e bine şi, totuşi, un ghimpe îi înţepa uneori inima. Îşi amintea atunci cum Vlăduţ îi râdea cu gura şi ochii. Cum îşi ridica mânuţele grăsuţe spre el.

Săptămânile trecură. Nădejdea de a fi primit de noul maestru era din ce în ce mai slabă. Dar iată că, într-o bună dimineaţă, un cavaler li se înfăţişează la uşa chiliei.

Noul mare maestru, pe nume Laurenţiu, se hotărâse să-i primească.

— Dacă nu ne vom înţelege cu ei, va trebui totuşi să scăpăm şi altfel, îi şopti lui Zane căpitanul, în timp ce ieşeau amândoi din celulă. Înapoi nu trebuie să ne mai întoarcem.

Merseră prin coridoarele reci ale fortăreţei, coborâră şi urcară numeroase scări, pe care la sosire nu avuseseră prilejul să le vadă. Şi se pomeniră în aceeaşi sală în care

mai fuseseră o dată.

Sala, întâia oară întunecoasă, era de astă dată luminată de făclii înfipte în nişte gheare de vulturi metalice, lucrate cu multă măiestrie.

Laurențiu şi ceilalți cavaleri şedeau la aceeaşi masă lungă de lângă cămin. Pe masă ardea o lumânare într-un sfeşnic de fier.

Când căpitanul şi Zane intrară, Laurențiu le făcu semn să ia şi ei loc pe cele două jilțuri aflate în fața mesei.

«Cine ştie ce cursă îmi mai întind!» se gândi căpitanul şi, cu o mişcare a capului şi-a mâinii, îi răspunse că rămân în picioare.

Pământiu la chip, osos, îmbrăcat în cămaşă groasă de zale şi deasupra cu un veşmânt alb, pe care era pictată o cruce de aur, noul şi tânărul mare maestru al ordinului îi cercetă din ochi cu atenție pe cei doi prizonieri.

Căpitanul şi Zane arătau, într-adevăr, jalnic. În acest lung răstimp cât stătuseră în temniță, veşmintele li se ferfenițiseră. Nici măcar o cămaşă curată nu primiseră. Bărbile le crescuseră ca unor pustnici. Slăbiseră, dar nu din putere, deoarece zilnic, câteva ceasuri, se luptau între ei. Se îngrijeau în felul acesta ca muşchii şi forța să le rămână întregi.

Văzând că prizonierii nu vor să se aşeze, Laurențiu se ridică şi el în picioare. Ceilalți cavaleri îi urmară pilda. Spuse că, printr-un trimis al său la mânăstirea Tismana – aşa cum ceruse mai demult căpitanul – a făcut alte amănunțite cercetări.

Cercetările au scos la iveală întreaga nevinovăție a celor trei prizonieri, dintre care unul fusese ucis între timp. De vină a fost însă numai călugărul înşelător de la mânăstirea Bistrița, care depusese acolo o mincinoasă

mărturie împotriva lor. Pentru pedepsirea lui se va rosti anatema, cea mai cumplită afurisenie.

Laurențiu îl blestemă pe călugărul de la Bistrița în latinește, suflă în lumânarea de pe masă și-o stinse.

Își ceru și el iertare celor doi prizonieri și-i încunoștiință că sunt liberi.

*

Se întorceau, în sfârșit, acasă!

Alți morți: Ioana, Baldovin, Eufrosin! Și alte suferințe: anii lungi de temniță!

Pentru ce fusese nevoie să se petreacă toate acestea?

Pentru ce trebuia ca românii să îndure din partea unor neamuri străine, care se tot năpusteau peste ei, atâtea chinuri nemeritate și moarte?

Pe drumul întoarcerii aflară o mulțime de vești.

În timpul cât ei lipsiseră, Mehmed-beg năvălise cu oastea turcească în țară. Întâi Mihnea și după aceea Mircea încercaseră să reziste, dar nu fusese cu putință.

Copleșiți de mulțimea și puterea dușmanului, amândoi se retrăseseră la Sibiu.

Așa încât pe scaunul domnesc al Țării Românești se urcase un alt fiu al lui Vlad Călugărul (și frate cu Radu cel Mare) pe nume Vlad al V-lea cel Tânăr.

Acesta, tot un domn bun și drept, se apropie de Vladislav, regele Ungariei căruia-i ceru arme, ca să-i poată răzbi pe turci și astfel să-și dobândească neatârnarea. Dar încă înainte de-a i se închega cum se cuvine oștirea, Mehmed-beg năvălește. În luptele care urmează, viteazul Vlad cel Tânăr este înfrânt. Și-n satul Văcărești, pentru vina de-a fi încercat să își elibereze pământul strămoșesc, i se retează capul.

Într-un timp atât de scurt, după săvârșirea din viață a

lui Țepeş, au urmat, datorită necontenitelor uneltiri şi năvăliri turceşti, nu mai puțin de opt domni. Doi din familia Basarabilor: Laiotă Basarab-Bătrânul şi Basarab cel Tânăr – Țepeluş. Şi şase din familia Drăculeştilor: Mircea şi Vlad Călugărul, feciorii lui Vlad Dracul; Radu cel Mare şi Vlad cel Tânăr, fiii lui Vlad Călugărul; Mihnea, numit de unii din marii boieri «cel Rău», feciorul lui Vlad Țepeş, şi fiul lui Mihnea, Mircea.

Cinci dintre aceştia opt: Radu cel Mare, Mihnea, Vlad cel Tânăr şi cei doi Mircea se străduiseră prin felurite mijloace, unii cu armele şi alții, ca Radu cel Mare, pe cale diplomatică, să-şi dobândească sau să-şi apere independența. Restul, ceilalți trei, Laiotă Basarab-Bătrânul, Basarab cel Tânăr-Țepeluş şi Vlad Călugărul, nutriseră, desigur, şi ei speranța să scape de sub mâna sultanului. Dar neavând condiții prielnice şi mai ales curajul trebuincios de a se răscula, stătuseră plecați, împlinind poruncile şi aşteptând din partea sorții şi-a întâmplării dezlegarea situației țării şi-a lor.

— Şi cine se află acum în scaunul țării? îi întreabă căpitanul şi Zane pe călătorii întâlniți în drum.

— Un Neagoe, feciorul marelui vornic Pârvu – din familia Craioveştilor – şi-al Neagăi din Hotărani, răspunde un țârcovnic.

— Fără cât, adaugă un popă, lui îi pofteşte inima să-şi spună Basarab, Neagoe Basarab, dându-se drept odraslă a lui Basarab-Țepeluş.

— De unde ştii că adevărul adevărat nu-i acesta? ia din nou cuvântul țârcovnicul.

— Mai ştii? E cu putință şi-aşa ceva. E cu putință orice! recunoaşte popa. Câte nu se întâmplă şi nu se văd ciudate pe lumea asta!

*

Ion îşi aduce aminte de un tânăr palid, cu ochii galeşi şi mustața subțire, ca a lui Radu cel Mare – al cărui vătaf de vânători fusese.

Îl întâlnise şi pe el la pomenitul ospăț de la palat, al lui Mihnea. Domnitorul îl păstrase, de altfel, în Divan, cu rangul de postelnic.

Fiu al marelui vornic Pârvu, tânărul Neagoe nu semăna nici cu tatăl, nici cu unchii Barbu, Danciu sau Radu, şi nici cu bunicul Neagoe, ori străbunicul, paharnicul Barbu.

Craioveştii erau bărbați vârtoşi, cu pumnii grei şi glasul puternic, deprins să comande. Şi, mai degrabă decât cu Craioveştii, tânărul semăna cu Basarab cel Tânăr-Țepeluş, care avusese şi el o statură puțintică şi un obraz rotund.

Cu toate că avea înfățişare de cărturar, Neagoe trecea drept o foarte bună căpetenie de oaste. Şi nu numai o dată fusese lăudat pentru priceperea şi destoinicia lui în a dobândi biruințe pe câmpul de luptă.

Căpitanul îşi mai amintea şi că, la acel ospăț, stătuseră puțin laolaltă de vorbă. Cu multă căldură, tânărul Neagoe îi vorbise despre ucenicia lui în meşteşugul filozofiei pe lângă fostul patriarh grec al Constantinopolului, Nifon, unul dintre cei mai învățați oameni ai epocii, ca şi despre felul cum îi plăcea să-şi petreacă timpul în mijlocul comorilor de artă şi-n fața scrierilor (manuscrise sau tipărituri), cu care Craioveştii înzestraseră, în primul rând, ctitoria lor, Bistrița olteană, dar şi alte multe biserici şi mânăstiri.

Şi va să zică acest Neagoe se urcase pe tron?

Despre Vlăduț, feciorașul Ioanei, a aflat că este bine, sănătos, măricel, adăpostit la mânăstirea Tismana de

fostul mare ban al Craiovei şi apoi domn, Mircea, fiul voievodului Mihnea, mai înainte ca ei amândoi să fi părăsit, învinşi, Țara Românească, şi să se fi refugiat în Transilvania.

Că se găseşte acolo, el şi Zane aflaseră de la un bătrân fost cetaş întâlnit pe cale.

Acesta, văzându-i, rămăsese încremenit.

— Căpitanul Ion? Trăieşti? Se zvonise... Atunci s-ar putea să fie adevărat... şi că măria sa Vlad trăieşte... trăieşte şi se va întoarce...

De bucurie, se învârtea pe loc ca un titirez. Se repezise să-i sărute mâinile.

Căpitanul descălecă.

— Şi-acum?...

— Acum nu ştim ce va mai fi, dar ne gândim cu îngrijorare că Mehmed-beg se află, precum s-a auzit, iarăşi la Bucureşti, şi-anume chiar în palatul domnesc. Şi ce poate căta apostatul în palatul domnesc decât răul acestei sărmane țări? Tulburarea în mijlocul norodului e mare, cu toate că, la drept vorbind, cele dintâi măsuri luate de domnul Neagoe s-arată blânde şi pline de-nțelepciune.

— O să trăim şi-o să vedem, rosti liniştit Ion. Ce mai ştii de ceilalți? Unde este Vâlsan?

Bărbatul îşi plecă fruntea şi începu să-şi frece, întristat, mâinile noduroase şi bătucite de mânuirea uneltelor de muncă şi-a armelor.

— Vâlsan a căzut în bătăliile care au avut loc pe-aici cu turcii lui Mehmed-beg, apărându-i pe Mihnea şi pe Mircea voievod. Au căzut şi alți mulți viteji alături de Vlad cel Tânăr. Iar noi, ceilalți, rămânând fără căpetenie, ne-am înapoiat pe la casele noastre. Dar dacă te-ai întors, învață-ne ce trebuie să facem! Cu toții

numai atâta aşteptăm. Domnia ta eşti steagul în jurul căruia se adună toți cei năpăstuiți, toți cei care nu se învoiesc ca pe pământul valah să poruncească glasul lui Mehmed. Pentru că doar domnia ta eşti acela care asculți, înțelegi şi te pricepi cel mai bine să împlineşti năzuința noastră!

— Vă voi da de ştire la timp!... Aşteptați.

— Aşteptăm!... Dar să ştii că, de cum s-o auzi că te-ai întors, volbura va începe din nou să crească.

Căpitanul încălecă şi, împreună cu Zane, porni mai departe către Tismana, să-l afle pe Vlăduț.

Era una dintre cele mai grele ierni pe care Ion le trăise în destul de lunga lui viață.

Au ajuns la Tismana într-un amurg. Umbre albăstrii se coborau de peste munți. Pădurea de castani se întindea, albă, până departe. Zăpada copleşea cu povara ei ramurile copacilor. Gerul împietrise apele limpezi ale râului. Se preschimbaseră într-un pod peste care oamenii treceau ca pe drum. Până şi valurile năvalnice ale torentului Gurnia, care nu înghețau niciodată, se prefăcuseră de astă dată în horbote strălucitoare de-argint. Şi flori albe, cu cele mai nevăzute înfățişări, se zugrăviseră pe ferestre.

Când căpitanul şi Zane au ajuns în sat, copiii care, aşa cum sunt copiii, nu ştiau ce-i frigul, se dădeau cu sania pe derdeluşul din fața porților mânăstirii.

S-au oprit, şi căpitanul a privit lung şi cercetător întreg cioporul, care făcea larmă aproape cât o urdie de tătari.

Pe Vlăduț l-a cunoscut numaidecât, deşi nu-l mai văzuse de-atâta timp. Copilul crescuse. Avea gingăşia Ioanei, dar, cât era de mic, ținuta semeață a lui Baldovin.

— Vlăduț!

Băiatul a tresărit. Şi-a dat puțin pe ceafă căciulița rotundă de miel, care-i căzuse pe ochi. Era la obraz ca mărul. A înțeles cine-l chemase. De-atâtea şi atâtea ori auzise povestindu-i-se despre bunicul. Ştia că acesta pornise pe drumuri depărtate s-o caute şi s-o aducă înapoi pe măicuța.

— Bunicule!

S-a repezit spre brațele lui.

Căpitanul s-a aplecat şi l-a ridicat.

— Vlăduț!...

Copilul l-a prins pe după gât şi-l săruta cu drag pe obrazul țepos.

Pesemne că inima căpitanului slăbise. Plângea. Plângeau amândoi, bunicul şi nepotul. Numai ei doi mai rămăseseră pe lume, singuri, fără Oltea, Draga, Danuț şi Ioana, mai ales Ioana. Se strângeau în brațe, în ceasul acela înghețat de amurg şi plângeau.

Copiii din Tismana se adunaseră în jurul calului pe care se aflau bunicul şi nepotul.

— E bunicul lui Vlăduț! îşi şopteau. Căpitanul Ion!... Vestitul căpitan Ion!...

La pas, călări pe Suru, urmați de Zane, bunicul şi nepotul intrară în curtea străvechii mânăstiri.

Nu mai călcase prin locurile acestea de ani şi ani de zile. Şi iată, venise vremea să se întoarcă aici! În altă parte unde? Nu mai avea nici casă, îi fusese arsă. Nici cete, i se împrăştiaseră. Nici un domnitor pe care să-l slujească din inimă, cu încredere şi nădejde, pe viață şi pe moarte.

Se întorsese în mânăstire, deoarece aici se născuse şi crescuse. Şi mai ales fiindcă aici se găsea Vlăduț, feciorul Ioanei.

Într-un Dumnezeu ocrotitor al neamului său şi-al adevărului deplin însă nu mai credea. Crezuse, pe când era copil, potrivit datinilor strămoşeşti, într-un Dumnezeu care proteguia cinstea, dreptatea şi bunătatea.

Dar unde era acesta? Unde se ascunsese? Sau, dacă se găsea undeva, îmbătrânise într-atât încât nu mai vedea şi nu mai auzea?

N-auzea strigătele de durere ale orfanilor şi văduvelor? Nu vedea nedreptățile ce se petreceau? Sângele vărsat! Scrumul caselor arse nu-l simțea? Chemările în ajutor şi rugăciunile oamenilor din această țară nu încerca să le-asculte? Nici năvălirile şi pustiirile otomane nu voia să le vadă? Dacă era cu-adevărat, de ce lăsa să biruie pe lume răutatea, minciuna şi cruzimea? De ce îngăduia ca oamenii să fie oropsiți, batjocoriți şi călcați în picioare?

— Unde-i mama? Ai adus-o pe mama? îl întrebă Vlăduț la ureche. Răsuflarea lui fierbinte îi arse obrazul. Mama!... Cuvântul îi arse inima.

— Mama ta nu mai vine...

Îi spusese adevărul. Copilul îl primi bărbăteşte. Lacrimile îi secară.

— Nu mai vine? îl strânse pe bunicul mai tare de grumaz. Mâinile îi tremurară. Atât. Nu mai vine?

— Nu!...

Clopotul, numit Fratele, începu să bată.

Căpitanul îl păstră pe Vlăduț la piept şi nu se închină.

Nu mai voia să i se închine unui Dumnezeu care nu putea fi decât o închipuire deşartă a oamenilor. Sau care, dacă existase cândva, pierise...

*

În porțile mânăstirii, cineva bătea cu putere.

Călugărul-portar, care era un pitic hidos şi strâmb, cu fața smochinită, dar fără vârstă, bun numai pentru o asemenea slujbă, alergă şi întrebă: cine era de îndrăznea să risipească liniştea mânăstirii?

— Trimişii domniei!

Privi prin ochiul săpat în poartă şi văzu câțiva călăreți purtând însemnele domniei. Fără să mai ceară învoirea stareţului, desfăcu ferecăturile şi deschise portița. Oştenii descălecară şi intrară, câte unul, cu caii de dârlog.

Cel mai în vârstă dintre ei întrebă aspru:

— Căpitanul Ion?

Piticul se înfioră:

— Ați venit să-l răpuneți?

— Nu. Măria sa Neagoe Basarab doreşte numai să stea împreună de vorbă!

I se vesti căpitanului.

— Eu nu doresc să-l văd!

— Măria sa te roagă!...

Neagoe Basarab nu poruncise, aşa precum ar fi făcut orice alt domnitor, să fie adus căpitanul Ion înaintea lui, în trapeză. Ci el, voievodul, îl ruga pe căpitanul Ion să-l primească în chilia unde se-adăpostea.

— Dacă ține atât de mult, să poftească! se învoi căpitanul în cele din urmă.

Intrase simplu, obişnuit, ca un prieten. Sfetnicii şi căpeteniile de oaste, care-l conduseseră, rămaseră afară.

Neagoe le făcu semn să se îndepărteze.

Urgia iernii trecuse. Mugurii umezi, proaspeți, se pregăteau să se prefacă în flori pe crengile iarăşi bogate în sevă. Păsărelele se reîntorseseră la cuiburi. Ciripeau vesele prin ramuri.

În fața chiliei unde locuia căpitanul se întindea o mică

pajişte verde. Acolo se juca Vlăduț.

— Bunicule, intru şi eu?

— Nu, Vlăduț! Rămâi acolo şi joacă-te!

— Dacă ai nevoie de mine!...

Vlăduț se înapoie la joacă. Împreună cu alți câțiva copii de aceeaşi vârstă, călări pe cai închipuiți şi cu săbii de lemn în mâini, țineau piept unei întregi oşti musulmane:

— Voi sunteți turcii, iar eu sunt căpitanul Ion!...

Căpitanul îl primi pe domnitor cuviincios, însă rece:

— Măria ta!...

Şi-i îmbie jilțul cel larg de lângă vatră.

— Stai şi domnia ta. Dar, mai înainte, închide, rogu-te, fereastra.

— Nu ne ascultă nimeni!

— Să nu ne supere larma copiilor.

Căpitanul îi rugă pe Vlăduț şi prietenii lui să părăsească pajiştea. Închise totuşi fereastra. Pricepuse că domnitorul avea de gând să întrebe ori să spună lucruri de taină. Şi, deprins cu cele ce se întâmplau de-atâtea ori la curte, voia să nu fie auzit de nimeni.

Ion se aşeză, la rându-i. Îl cercetă din ochi pe Neagoe. Fără să vrea, îşi aminti de Țepeş.

Ce măreție avea măria sa Vlad! Şi ce neînsemnat îi apărea Neagoe pe lângă EL.

Înveşmântat nu în ținuta bizantină cu care se înfățişa la curte, ci într-o haină scurtă, după moda apuseană, cu o centură aurită peste mijloc şi încălțări din piele galbenă, Neagoe părea mai mărunt decât era în realitate.

— Căpitane Ion, începu voievodul, sunt aici deoarece mi s-a vestit că unii prieteni ai domniei tale au şi început să se perinde încoace, din ce în ce mai des. Şi doresc să ne înțelegem asupra unor lucruri ce ne privesc

pe amândoi.

Vorbise întotdeauna încet. Dar de data aceasta cuvintele îi ieşeau din gură aproape şoptit. Ştia că şi pereţii – chiar şi dintr-o mânăstire – se întâmplă adeseori să aibă urechi.

— Te-ascult, măria ta.

— Am nevoie de linişte. Şi nu eu, ţara pe care ştiu c-o iubeşti. Şi doresc să fim prieteni. Pentru binele ei.

— Nu ştiu ce înţelegi măria ta prin «binele ei».

— Ţara poate fi asemuită cu o corabie ce pluteşte către o anumită ţintă. Marea este furtunoasă, corabia şubrezită de multe alte călătorii şi furtuni dinainte. Iar marinarii nu-l ascultă într-un suflet pe cel care stăpâneşte corabia. Ori, aceasta trebuie să nu se scufunde şi să ajungă neapărat la ţintă. Iată ce înţeleg prin binele ei.

Căpitanul se uită la domnitor şi răspunse:

— S-ar putea ca ţinta spre care năzuieşte stăpânul corăbiei să nu fie totuna cu aceea râvnită de marinari.

— S-ar putea! De-aceea şi doresc să mă fac înţeles. Şi-nţelegându-mă – dacă-mi vei da crezare – nădăjduiesc să m-ajuţi să duc cu bine corabia la ţărmul cel mai prielnic.

— Mă iartă că-ţi vorbesc şi eu deschis. Dar marii boieri din care te tragi au fost adesea în prieteşug cu turcii şi în vrăjmăşie cu unii dintre aceia care au încercat să adune norodul sub o singură flamură, ca să lupte pentru neatârnare.

— Toţi dorim neatârnarea. Dar nu oricând şi oricum se poate ridica un neam. Şi pentru dobândirea sau păstrarea neatârnării se poate lupta pe mai multe căi. Craioveştii şi-au ales un drum, pe care ei l-au socotit cel mai bun…

— Bun şi folositor pentru ei, măria ta. Şi, la o adică, aş vrea să ştiu în ce stă «bunătatea» acestui drum?

— După sfârşitul lui Vlad Țepeş, Poarta era atât de îndârjită că valahii luptaseră aşa cum au luptat împotriva ei, încât nu mai doreau altceva decât preschimbarea, mai devreme sau mai târziu, a țării în paşalâc...

— N-ar fi fost cu putință, Mahomed văzuse că nu-i cu putință. Trăia încă şi Ştefan cel Mare...

— Ei s-au temut c-ar fi cu putință, măcar şi numai pentru că şi-ar fi pierdut dregătoriile. Nu se înfricoşau de luptă. Ştii doar bine cum s-au jertfit pentru întemeierea țării sub Basarab I – Tihomir. Pe de altă parte, socoteau că trebuie neapărat întărit cugetul românesc. Ridicând mânăstirea Bistrița, ca şi alte biserici şi mânăstiri, aceasta au urmărit. Înlăuntrul unor asemenea lăcaşuri turcii n-aveau ce căuta şi cărturarii puteau lucra pe voie la scrierile lor. În chiliile Bistriței, m-am îndestulat de altfel şi eu din comorile cărților aduse de pe alte meleaguri sau întocmite acolo.

— Toate ar fi bune şi frumoase, cum le înfățişezi măria ta. Dar unii dintre Craioveşti, prin foamea lor de putere şi setea de bogății, de care au dat dovadă de-atâtea ori, au săvârşit destul rău!

— Voiau să fie atât de tari şi avuți încât cuvântul lor să cântărească greu înaintea domnilor, care s-au perindat atâția după Vlad Țepeş, ca şi înaintea Porții.

— Măria ta văd că nu porți numele lor.

— Nu, ci pe al părintelui meu de sânge! Basarab cel Tânăr. Până acum am amintit numai pe ocolite datoria mea de a-i purta numele. Acum o voi rosti tare. Şi-aceasta nu pentru că Basarab ar fi fost mai vrednic decât Pârvu. Ci fiindcă acesta este adevărul adevărat. Şi

totul trebuie mărturisit, când începi un timp nou.

Vlăduț încercase să se apropie de chilie şi să ciocăne în fereastră.

Unul dintre oştenii gărzii lui vodă îl îndepărtă.

— N-ai voie sa te-apropii de chilie. Ai auzit ce ți-a poruncit căpitanul!

— Poate bunicul are nevoie de mine! îi răspunse băiatul, ridicându-şi, amenințător, sabia de lemn. Dac-o fi în primejdie?

Ostaşii râseră:

— Şi vrei să-l aperi tu?

— Vreau să-l apăr! Nu sunt nepotul său?

Cei dinăuntrul chiliei auziră schimbul de cuvinte.

— Îndrăzneț nepot ai, îi grăi voievodul căpitanului.

Căpitanul zâmbi mulțumit şi îl rugă din nou pe Vlăduț să se joace mai departe cu copiii. Nu-l amenință nici o primejdie. Stă de vorbă, liniştit, cu domnitorul țării. Şi mai târziu îl va chema la sine.

Copilul plecă şi vorba se purtă mai departe, domol la suprafață, însă cu învârtejiri şi izbucniri pe dinăuntru.

— Şi măria ta ce gânduri cu privire la viitorul țării ai? Dacă pot cuteza să te-ntreb!...

Domnitorul tăcu un timp, scrutându-l în adânc pe Ion. Pe urmă se hotărî şi răspunse:

— Ceea ce-ți voi spune acum este o taină pe care, aşa cum te cunosc, sunt sigur c-o vei păstra neştirbită. Îți vorbesc ca unui părinte. Iată care-mi sunt gândurile. Ți le împărtăşesc cinstit, de la inimă la inimă.

— Îți mulțumesc!

— Țara se află într-o stare jalnică.

— Asta o ştiu.

— Tributul creşte, țăranul e sărac, neguțătoria scade şi vămile sunt în mâna turcului. Oastea n-are destulă

putere şi nici avânt. Mehmed-beg ne pândeşte fiece pas, şi nimeni nu cred că este în stare astăzi să ne sprijine la vreme de nevoie.

— Să ne bizuim pe noi înşine. Să luptăm!

— Să ne bizuim pe noi înşine, dar să nu uităm, că buna chibzuială, dintre toate însuşirile omeneşti, este cea mai folositoare în ceasurile de cumpănă.

Mai departe, Neagoe îi vorbi căpitanului arătându-i că țara – pentru a cărei mai bună gospodărire se va strădui – trebuie să aibă putința de-a se întări şi a putea astfel face față altor încercări viitoare. Şi nădăjduieşte ca să se şi înalțe pe o nouă treaptă, prin cultura şi arta pe care el de asemenea le va sprijini, prin cărturarii şi meşterii ce-i adună şi-i va aduna şi mai departe lângă sine. Deoarece, crede el, fără cărturarii şi oamenii pricepuți în ale înțelepciunii şi frumosului, un neam nu înaintează prea repede şi, deci, nu-şi poate ocupa locul ce i se cuvine între celelalte țări şi noroade.

Căpitanul îl ascultă pe domnitor cu tot mai multă luare-aminte.

— Ceea ce spui măria ta, recunoaşte el, dacă s-ar putea înfăptui, ar fi într-adevăr bine.

Domnitorul s-a înflăcărat:

— Sigur că se va putea înfăptui, căpitane Ion, dacă toți ne vom aduna, aşa cum spuneai adineauri, într-un singur mănunchi, sub o singură lege şi-o singură voință, dacă tinerii vor fi crescuți în curăție, virtute şi dragoste de neam şi dacă, prin tot ceea ce ți-am arătat mai înainte, țara se va bucura de prețuirea pe care o merită între toate celelalte țări.

— Şi dacă, împlinindu-se toate aceste cerințe ale măriei tale, turcii vor călca pacea şi ne vor năpădi din nou?

— M-am gândit şi la aceasta. Vom pregăti o oaste bine înarmată pentru apărare, călăreți şi pedestrime. Şi, dacă turcii sau oricare alt neam ne va lovi, ne vom ridica la fel ca moşii şi strămoşii noştri, neprecupețindu-ne osteneala şi dându-ne chiar viața de va fi nevoie, pentru că mai bună e moartea cu vrednicie, decât o viață cu amar şi ruşine.

— Cuvintele acestea din urmă mi-au plăcut cel mai mult din toate cele câte le-ai rostit astăzi, măria ta! Este gândul pe care şi eu îl nutresc încă de când, copil, am intrat în slujba marelui nostru Vlad! Este chiar miezul diatei sale.

— Mă bucur. Şi te rog, căpitane Ion, să-mi spui – dacă şi eu împlinindu-mi cuvântul – îmi vei da sprijinul de care am nevoie şi-mi vei deveni prieten?

— Din toată inima, măria ta.

Domnitorul îi întinse mâna pe deasupra mesei din mijlocul chiliei. Mâna lui Neagoe era neobişnuit de subțire, lungă şi delicată. Căpitanul însă ştia că mâna aceasta nu se sfia şi se pricepea prea bine să mânuiască şi arma.

Palma se deschidea cinstită şi prietenească.

I-o prinse în palma lui mare, cu tot atâta cinste şi prietenie.

Se ridicară în picioare. Alături de căpitan, domnitorul părea mic, dar ceva ca un fel de abur i se păru căpitanului că-l învăluie şi-i dă un aer de nobilă măreție.

Ieşiră în ogradă şi, după zâmbetele ce le luminau chipurile, toți pricepură cu uşurință că înțelegerea fusese deplină.

Vlăduț le fugi în întâmpinare.

Domnitorul îl mângâie pe păr.

— Am şi eu, spuse, un băiețel de-aceeaşi vârstă cu

tine. Mi-ar place să deveniți prieteni.

— Da?! se miră Vlăduț. Şi cum îl cheamă?

— Teodosie! Am să te poftesc într-o zi la palat să-l cunoşti. Va veni şi el, poate, pe la tine… Vlăduț bătu din palme. Te bucuri?

— Mult!…

— Şi-acum să ne înapoiem la palat, zise voievodul. Iar pe domnia ta, căpitane, te aşteptăm oricând la curte.

— Mulțumesc, măria ta. Voi veni. Dar până atunci starețul Tismanei m-a îmbiat să devin pisarul mânăstirii. Şi i-am făgăduit…

— Muncă grea, dar aleasă. Laşi sabia pentru pană. Uite, mai am aici câțiva prieteni ce ne vor ajuta într-ale cărturăriei şi artei.

— Cine sunt?

— Maxim Brancovici, un om mult învățat şi umblat; Macarie, tipograful; Gavril Protul, scriitorul, şi meşterul Manole…

— Meşterul Manole?

Un bărbat tânăr, simplu, zâmbitor, cu ochii mari, căprui şi o bărbuță castanie se plecă înaintea căpitanului.

— Ne înalță un monument la Curtea de Argeş, care va tâlcui tuturor încrederea neamului nostru în frumusețea şi adevărul veşnic, ce nu pot fi zdrobite de nici un vrăjmaş.

— Mă-nchin şi eu, cu sfială, înaintea artei, muncii şi învățăturii.

— Rămâi cu bine, căpitane!

— Mergi sănătos şi cu bine, măria ta!

— Ne vom mai întâlni?

— Cât de curând!

*

Gândurile îi zboară de-a lungul celor nouă ani care s-au scurs din ziua acelei întâlniri.

Deşi aflat la Tismana, preocupat de propriile însemnări, pisarul s-a lăsat atras şi de unele țeluri ale voievodului.

Acesta l-a rugat, între altele, să-i dea câteva sfaturi cu privire la alcătuirea oştirii pe care-o plănuia. Ion a scris un ceaslov întreg, împărtăşindu-i o seamă de păreri ale marelui Vlad.

După un timp, voievodul i-a cerut să-i împrumute pe câțiva dintre cei mai destoinici cetaşi ca să-l ajute la instruirea tinerilor ucenici în meşteşugul armelor. Căpitanul s-a învoit. Şi nouă bărbați de nădejde, în cap cu Zane, au plecat la Cetatea Teleajinei, unde se întemeiase o tabără de pregătire militară.

După aceea, i-a dus el însuşi voievodului Transilvaniei nişte scrisori de taină şi, în acelaşi timp, l-a vestit despre anumite mişcări ale turcilor.

A îndeplinit totul aşa cum se cuvine, cu nădejdea că, în sfârşit, țara şi domnia vor porni pe drumul cel bun.

În lipsa lui, Neagoe a purces la repararea zidurilor Tismanei. Iar mânăstirea a fost dăruită de unchiul acestuia, marele ban Barbu, cu unele vase scumpe din aur şi argint, ca şi cu patrafire, odăjdii şi altele.

Căpitanului nu i-a plăcut. Darurile velitului Barbu i s-au părut o încercare de a-l cumpăra pe el. De a-l sili să nu-şi mai arate nemulțumirile față de unele purtări ale acestuia.

Ar fi voit să i le înapoieze, dar stareţul l-a rugat mult, în numele domnitorului, să nu-l silească la o asemenea faptă, nepotrivită cu datinele bisericeşti.

Au mai trecut câteva luni, şi-a fost poftit de domnitor

la Curtea de Argeş, împreună cu Vlăduț.

Băiețelul avea să cunoască acum unele din oraşele țării: Târgul Jiului, Craiova, Râmnicul Vâlcii, Curtea de Argeş, ca şi alte multe aşezări.

Au plecat călări. La cei cinci ani ai lui, Vlăduț ştia şi el să călărească, la fel ca toți copiii din neamul său.

Pretutindeni pe unde treceau se vedeau roadele bunei gospodăriri. Neguțătorii îşi desfăceau în linişte mărfurile. Meşteşugarii trudeau cu sârg în ateliere. Iar anumiți dregători de încredere ai domnului vegheau ca să nu se făptuiască nelegiuiri. Se croiau drumuri noi şi se întemeiau hanuri unde călătorii, din țară sau de peste hotare, erau ospețiți cu prietenie, hrăniți cu bucate bune şi adăpați cu renumitele vinuri valahe şi odihniți pe lavițe curate.

Meşteri în piatră, lemn, în ridicarea de ziduri, în arta de a tipări, zugravi de biserici şi palate, cântăreții, dar mai ales cărturarii de orice fel se bucurau sub stăpânirea lui Neagoe de cea mai mare trecere şi cinste.

«Ferice de țara ai cărei cărturari îşi țin sus fruntea şi îşi mărturisesc curat gândurile, spunea adesea Neagoe. Că numai gândul cel înțelept şi pana care-l aşterne sunt aripe pe care un neam se poate înălța spre slavă.»

La Craiova cătase urmele vechiului conac din pădurile Bucovățului, clădit de Mircea cel Bătrân şi ars de achingiii lui Mahomed al II-lea. Apoi intrară în biserica Sfântul Dumitru, numită, într-o vreme, Băneasa – deoarece fusese reclădită de jupâneasa Negoslava, soția de-a doua a marelui ban Barbu, cu prețul unor odoare aduse cu ea, drept zestre, din partea familiei sale, a despoților sârbi. Şi căreia, acum, i se spunea – aşa cum hotărâse voievodul Neagoe Basarab – biserica Domnească, pentru a se vedea că el însuşi, ocrotitorul

ei, se înălţase de la rangul de mare ban al Craiovei, avut de înaintaşii săi, la cel de domnitor al Ţării Româneşti.

Ajunseseră, după aceea, la Râmnicu Vâlcii. Aici, căpitanul îi arătă lui Vlăduţ locul unde îl întâlnise, pe când şi el era copil, într-un bâlci, pe măria sa Vlad Ţepeş. Şi-i întrebă pe localnici cum se împăcau cu noua stăpânire.

Locuitorii se mărturisiră mulţumiţi. Birurile, ce-i drept, erau încă destul de mari. Nădăjduiau însă în micşorarea lor. Domnitorul le vizitase oraşul, luase unele hotărâri cu privire la creşterea lui şi făcuse aici judecăţi drepte.

După aceea au pornit spre Curtea de Argeş. Îi însoţea un diac al episcopiei din Râmnic, bun şi vechi prieten al lui Ion.

— Este întâiul nostru domnitor filozof, îşi arătase acesta părerea. Doreşte înălţarea norodului prin cultură. Numai de-ar avea o domnie destul de lungă pentru a-şi împlini toate gândurile bune.

— Gândurile-i sunt bune, recunoscuse Ion. Cu toate astea, Craioveştii – deşi unii s-au străduit, în felul lor, pentru ţară, dar despre care nu se poate spune că au fost întotdeauna şi mari iubitori ai norodului – au ajuns sub domnia lui mai întemeiaţi decât oricând.

Diacul îşi mângâie bărbuţa:

— Asta, ce-i drept, aşa e. Craioveştii ocupă cele mai însemnate dregătorii. Numai că o bună parte din aurul strâns de ei se cheltuieşte, potrivit cerinţelor voievodului, pe o seamă de îmbunătăţiri aduse ţării. Şi ceea ce este şi mai îmbucurător, cu ajutorul lor bănesc se ridică noi zidiri, se alcătuiesc lucrări de artă şi mai ales se scriu cărţi menite să lumineze cugetele şi să rodească gândul că toate neamurile au dreptul să

viețuiască libere, în limba şi datinile lor. Atâtea noroade supuse jugului turcesc, din Armenia, Egipt, Muntele Sinai, Atos, Ierusalim, Siria, Epir şi, mai ales, din Balcani, sunt sprijinite astfel – prin cărțile, tiparnițele, meşterii tipografi şi alte danii ce li se fac necontenit – să se păstreze ca neam. Pentru astfel de fapte, Neagoe şi sfetnicii lui craioveşti sunt socotiți acum, în toată lumea, moştenitorii culturii şi tradițiilor Bizanțului.

— Şi Mehmed-beg? îşi reaminti căpitanul... Nu ți se pare că se vântură cam prea mult pe la Craiova şi pe la Bucureşti?

Diacul începu să râdă:

— Mehmed-beg? A devenit neputincios. Boierii îl primesc ca oaspete; le bea vinul. Şi-atât!

— Cum atât? se nedumeri Ion.

— Atât! Deoarece voievodul, prin priceperea şi felul lui de-a fi, şi-a câştigat prețuirea sultanului. Acesta i-a poruncit lui Mehmed-beg să nu mai mişte nici măcar un deget în Țara Românească fără învoirea lui Neagoe.

— Şi poți domnia ta să-ți închipui că begul se va mulțumi cu starea aceasta de lucruri, că nu va unelti mai departe?

— Nu, asta nu pot să mi-o închipui. Cât va domni însă Neagoe să ştii că va fi linişte...

*

La porțile curții domneşti, cel care i-a întâmpinat pe căpitanul Ion şi Vlăduț a fost însuşi Neagoe, împreună cu fiul său, Teodosie.

Domnitorul era mai slab decât atunci când stătuseră împreună de vorbă. Paloarea obrazului îi sporise. Tuşea uşor.

Căpitanul îl cercetă îndelung cu privirea.

— De ce te uiți aşa la mine? îl întrebă voievodul. Am răcit în vremea când eram vătaf de vânători sub Radu cel Mare. Şi tusea nu m-a mai părăsit. Poate am fost pedepsit cu ea pentru greşelile mele, căci am avut în tinerețe destule. Acum, prin fapte bune, încerc să mă răscumpăr…

— Faptele bune sunt bune întotdeauna, măria ta. Eşti încă foarte tânăr. Ai multe de făptuit. Ce să spun eu, care mă-ndrept spre şaptezeci?…

— Mulți ani înainte! îi ură Neagoe.

— Măriei tale, mai ales, răspunse căpitanul. Pentru binele acestei țări. Te osteneşti însă prea mult. Asta îți înrăutățeşte sănătatea. Ar fi nevoie să te mai cruți.

— Sunt prea multe de făcut! Atâtea au fost nimicite şi atâtea uitate în paragină. Am de scris. Am de clădit. Doresc ca, la moartea mea, să las țara cu totul altfel decât am găsit-o. Am găsit-o bătută de vânturi, urgisită şi apăsată de nevoi.

— Ți-o doresc din toată inima, măria ta.

Vlăduț şi Teodosie – nu numai de aceeaşi vârstă, ci şi cam de aceeaşi talie, fără cât întâiul cu pletele bălaie, iar cel de-al doilea întunecate – sunt gata, având-u-i drept ajutoare pe slujitorii domneşti, să încalece şi să plece în hârjoană.

— Mă bucur că fiul meu Teodosie şi-a găsit în Vlăduț un prieten atât de bun, grăieşte Neagoe.

Domnitorul şi Ion se îndreaptă – din curțile şi grădinile domneşti, unde liliacul alb sau violet îşi revarsă în valuri aromele – către un loc unde răsună larma voioasă a zidarilor.

Dintre aceştia, urmat de soția sa – o tânără ea însăşi ca o ramură de liliac alb – se iveşte un bărbat cu ochii scăpărători.

— A, meşterul Manole!

— Am început să lucrăm, aşa după cum îți spuneam, povesteşte înflăcărat meşterul. Vom ridica una dintre cele mai minunate zidiri.

Şi meşterul începe să-i arate căpitanului cum va arăta mânăstirea, când va fi gata. Împodobită cu sute şi mii de flori cioplite de-a dreptul în piatră, fără ca vreo floare să-i semene alteia, cu ferestre răsucite în turlele de deasupra pronausului, cu un portal impunător, un gard din flori de crin şi alte lucrări neasemuite.

— Zidirea aceasta va încerca să devină un adevărat cântec în piatră. Un cântec al încrederii în viață şi în viitor, încheie vestitul meşter Manole.

Căpitanul este uluit de tot ceea ce visaseră laolaltă un domnitor filozof şi un meşter poet.

Îi strânse mâinile meşterului şi îi dori domnitorului ca floarea aceasta de piatră, marmură, mozaic, aur şi argint să se înalțe cât mai repede şi mai trainică.

La întoarcere, vremea se strică. Începu să plouă.

De pe dealuri, apa se prăvălea în şuvoaie, ca nişte căluți năbădăioşi, cu coame albe, răvăşite, pe spate.

Un strigăt de copil îi opri. Cercetară cu privirea în jur.

Strigătul venea de undeva de sus.

— Tu, Vlăduț, ia-o pe poteca aceea, şi eu tai de-a dreptul, pe deal.

Vlăduț era inimos. Ca şi altădată Dănuț, nu se da înapoi de la nimic, oricât ar fi fost de greu.

— Când descoperim ceva ne vestim unul pe celălalt!

— Bine!

Strigătul răsună din nou. Şuvoaiele vuiau. Ploaia se întețea cu grindină, ca în toiul verii.

Apa se revărsa bulucindu-se, galbenă şi mâloasă, în

Olt.

— Mădălina!... Mădălina! se auzi cineva, din depărtare, chemând.

Nimeni nu-i răspunse.

Un morman de pământ cu pietre şi bucăţi mari şi mici de lemn se prăbuşi.

— Ai găsit ceva?

— Nu!

— Mădălina!... Mădălina!...

— Vlăduţ, eşti prin apropiere?

— Da!

Glasurile se întretăiau – gros, subţire – de bărbat, de femeie, de băiat.

Un plâns înăbuşit şi o voce slabă de copil:

— Ajutor!...

Vlăduţ îşi opri calul. Sări. În şuvoi, abia ţinându-se de o bucată putregăită de buştean, o fetiţă.

Rochiţa lipită de trup. Pletele muiate. Iar şuvoiul o năpădea în gură, în ochi, îi tăia răsuflarea. Nu-i da voie să strige decât arar şi cu mare greutate.

— Aici, bunicule, aici!...

— Mădălina!... Mădălina!... Unde eşti? Răspunde!

Surul plescăia cu copitele prin frunzişul căzut din anul trecut, ud.

— Vlăduţ!

Dar Vlăduţ se şi ivise purtând în braţe fetiţa.

Aceasta se jucase prin poiană şi, tot căutând viorele, începuse să urce pe coastă, când se pornise ploaia. Şuvoiul o luase. Izbutise să se agaţe de buşteanul putregăit. Dar nu s-ar mai fi putut ţine mult. Fără Vlăduţ, apa ar fi târât-o la vale şi ar fi azvârlit-o în râu.

— Mădălina!... Mădălina!...

Urcată în şaua lui Vlăduţ, Mădălina se întorcea acasă.

Tremura de frig şi îl cuprinse de gât pe Vlăduț, aninându-se ca o iederă.

— Mădălina!… Mădălina!…

Părinții o primiră în brațe, dar fetița nu vru să se despartă de salvatorul său. Şi părinții, bucuroşi, îi rugară pe căpitan şi nepotul lui să le cinstească masa şi casa.

Se ospătară şi dormiră în noaptea aceea acolo.

Înfăşată în pânză de in muiată în rachiu de afine şi învelită deasupra cu o cergă mițoasă, după ce sorbi băutura fierbinte şi întăritoare pregătită din buruieni de pădure, Mădălina adormi pe aceeaşi laviță cu Vlăduț.

A doua zi se trezi veselă şi sănătoasă tun.

Soarele lucea din nou în înaltul senin al cerului. Iezii şi mieii gospodarului zburdau pe păşune. Cintezele şi sturzii de munte cântau, de parcă numai pentru ei ar fi fost creată lumea.

Vlăduț alergă pe coastă şi-i culese Mădălinei un buchețel proaspăt şi parfumat de viorele, în locul celor răpite ieri de apă.

Fata îl prinse de amândouă mâinile şi, cu ochii în ochii lui, îl întrebă:

— Vrei să fiu sora ta?

— Vreau, îi răspunse, din tot sufletul, Vlăduț.

Căpitanul înşeuase caii.

— Pornim, Vlăduț!

Băiatul sări pe bidiviul lui:

— Să ne vedem cu bine, Mădălina!

— Mai vino să ne jucăm împreună, Vlăduț!

Caii se depărtară, ajunseră la o cotitură şi, curând, pieriră din ochii Mădălinei.

*

Într-o noapte, căpitanul avu un vis.

Era călare pe Negru.

Calul arăta aşa cum fusese în tinereţe. Cu părul ca pana corbului, lucios, tropăind neastâmpărat, gata în orice clipă de goană.

O potecă şerpuitoare urca în munte.

Aproape de culmea muntelui, se vedea ceva ca o apă mare, neagră, revărsându-se.

«Ce fel de apă ar putea să se reverse de pe culme?»

Pe măsură ce înainta, băga de seamă însă că apa nu era decât un nor întunecat şi adânc, care plutea pe deasupra muntelui.

Lui Negru îi crescură aripi. Începu să zboare. Se ridică deasupra pădurii.

Deodată, pe un alt cal la fel de negru şi înaripat ca al său, ca şi cum caii ar fi fost fraţi, îl zări pe măria sa Vlad.

Era alb la faţă ca varul, aşa cum îl văzuse în ceasul morţii, cu ochii sticloşi, însă având aceeaşi figură din tinereţe.

Caii galopau; dar, ciudat, nu se puteau apropia cu nici un pas unul de celălalt. La mijlocul depărtării dintre ei amândoi se afla o pânză ce parcă se lăsa din cer şi se afunda în norul de dedesubt. Pânza avea o culoare vânătă, cenuşie, ţesută cu fire de argint.

«Vino!» îi porunci Vlad.

Ion se încordă. Îl strânse pe Negru între pulpe. Calul îşi alungi gâtul, se avântă. Aripile i se zbăteau. Dar nici nu înaintă şi nici nu se înălţă. Totul rămase ca mai înainte.

Ion gemu de mânie şi neputinţă:

«Nu pot, măria ta.»

Barba îi flutura pe piept. Fire răvăşite îi acopereau

ochii, îi împăienjeneau vederea.

«Ai plâns când l-ai regăsit pe Vlăduț. De ce-ai plâns? Nu ştii că un bărbat n-are voie să plângă? în vremuri ca acestea sufletul trebuie să-ți rămână de piatră.»

Caii se opriră. Aripile încetară să se zbată. Cu toate astea nu se prăbuşeau.

«Ştiu, măria ta. Dar e fiul Ioanei. Crezusem...»

«Să nu plângi! Şi nici să nu laşi sabia din mână.»

Ion îşi dete seama că nu era înarmat. Cum de-şi uitase sabia primită de la măria sa, tocmai azi? Aşa ceva nu trebuie să se întâmple. Măria sa are tot dreptul să-l pedepsească.

«N-am sabia la mine, măria ta!»

«Ai pierdut-o?»

Ochii sticloşi ai voievodului îl aținteau crunt.

«Nu, n-am pierdut-o. O țin lângă diată. Şi lângă însemnările despre...» Vru să spună «despre moartea măriei tale şi locul unde ți-am ascuns trupul pentru somnul cel veşnic», dar se opri. Cum să-i rostească aşa ceva voievodului când, iată, vorbea cu el?

«I-ai dăruit-o lui Neagoe?»

«Nu, nu...»

«Neagoe este un voievod bun, un cărturar luminat. Arma sa este pacea, dar pacea aceasta este doar a înțelepciunii lui, va dăinui, poate, numai cât viețuieşte el.»

«Întocmai aşa cuget şi eu...»

«Va trebui să rămâi mai departe de strajă. Ştiu că au încercat să te răpună. Măcar că nu mai eşti de mult tânăr.»

«Mi-au nimicit familia. Numai Vlăduț trăieşte...»

«Tu întruchipezi gândul de libertate a țării, cu orice jertfă. Asta nu pot ei îndura. Otomanii au crezut că,

pierind atât tu cât şi urmaşii tăi, va pieri acest gând…»

«Dar măria ta, chiar de-aş pieri eu, se va ridica altul… pe urmă altul… şi altul… Gândul acesta este, ca şi neamul, nepieritor… Şi el ne dă puterea să ținem, neadormită, în mână, sabia…»

«Sabia, urmă Țepeş, când tu vei închide ochii, i se cuvine…»

Ion îl întrebă: «cui i se cuvine?»

Voievodul îi răspundea, dar glasul nu i se mai auzea.

Calul lui negru începuse iar să-şi mişte aripile.

Se înălță puțin în zbor, apoi, ca sorbit de ceva nevăzut, se coborî în adânc.

— Măria ta… Măria ta!… strigă.

Nimeni nu-i răspunse, nimeni nu se mai văzu.

Se trezi la el în chilie, lac de sudoare. Vlăduț îl mişca încet de umăr.

— Bunicule! Pe cine strigi?

— L-am visat pe măria sa Vlad. Niciodată n-am avut un vis atât de lung şi de limpede. Vorbeam la fel ca-n viață. Aşa cum cred şi judec în adâncul conştiinței mele.

— Şi despre ce vorbeați?

— Despre ceea ce va trebui să urmeze… în ultimele clipe tocmai mă sfătuia cui să-i las după moartea mea sabia…

Vlăduț crescuse, se subțiase. Semăna tot mai mult cu Ioana. Mai ales ochii erau ai ei.

— Şi cui te-a sfătuit să i-o încredințezi?

— Nu l-am înțeles bine… Tocmai aceasta…

Vlăduț se întristă:

— Păcat!

Alte gânduri, alte imagini.

La poalele dealului din Cetatea Teleajinei, în rând cu oştenii, Teodosie şi Vlăduț se întrec în aruncarea suliței.

Sulița lui Vlăduț zboară cu cel puțin două lungimi mai departe decât a lui Teodosie.

Teodosie are blândețea tatălui. Nu se supără. Se bucură de îndemânarea prietenului.

Prietenia dintre ei a devenit zi de zi mai trainică. I-a legat ca pe nişte frați.

*

Domnitorul e bolnav. Respiră greu. Degeaba a adus moaştele patriarhul Nifon şi le-a cinstit cu felurite slujbe. Acestea nu-i redau sănătatea.

Aşa suferind cum este, Neagoe bate în cuişoare un măr neprețuit de aur, împodobit cu mărgăritare şi alte pietre scumpe, în marginea tot de aur a unei icoane. Îi place să făurească lucruri de artă. Dar şi mai mult îi place să mediteze, să citească şi să scrie.

Pentru a se putea isprăvi la timp zidirea monumentului fără pereche de la Curtea de Argeş, doamna Milița-Despina şi-a vândut nestematele, giuvaerurile şi celelalte obiecte prețioase: inele, centuri, colane, brățări, cercei, ibrice, potire, vase şi câte şi mai câte, din aur şi argint, multe primite în dar, la nunta ei, din partea familiei foştilor despoți sârbi Brancovici, din care se trage.

Are loc târnosirea bisericii.

Oaspeții au început să sosească din țară şi de peste hotare, atât din lumea bisericească cât şi din cea laică.

În rând cu oaspeții se află căpitanul Ion şi Badea. Badea, tatăl Mădălinei, a fost un oştean al lui Mircea, fiul lui Mihnea, în foarte scurta lui domnie.

Mădălina, într-un veşmânt subțire ca pânza de

păianjen, din borangic, şi cu buclele aurii curgându-i pe umeri, se află între Vlăduț, bălai şi el, şi Teodosie. Teodosie este oacheş. Soarele şi luna.

Tustrei sunt nedespărțiți. Şi, la ospățul şi petrecerea care au urmat în fața noii şi măreței zidiri, Mădălina a jucat tot numai între ei amândoi.

Neagoe Basarab, în cel din urmă an al domniei sale. Zace din ce în ce mai des în pat. La căpătâiul său plânge întruna doamna Milița-Despina.

Sudori reci îi scaldă trupul.

Numai când se înveşmântă în straiele bogate bizantine şi îşi aşează peste pletele încrețite coroana înaltă, bătută în nestemate, nu i se mai cunoaşte într-atâta slăbiciunea.

Pe masă se află *Învățăturile lui Neagoe-Vodă Basarab către feciorul său Teodosie.*

— Nu vreau să închid ochii până nu sfârşesc de scris *Învățăturile,* repetă el…

— Ai să le sfârşeşti, măria ta. Peste câteva zile vei fi din nou sănătos!

— Sănătos? Nu ştiu!… Şi până când?…

— Încă mult timp.

Faldurile grele ale rochiei doamnei Milița-Despina se târăsc pe lespezi.

Doamna ştie că voievodul mai are de rostit unele cuvinte de taină şi se retrage în cămările ei.

Cu năframa îşi şterge lacrimile fierbinți ce-i brăzdează obrajii. Ce se va alege de ei amândoi şi de copiii lor? Prea puține bucurii a avut în viață şi prea multe dureri.

— Mehmed-beg mi-a făgăduit că, după săvârşirea mea din viață, vor rămâne țara nesupărată, şi Teodosie, liniştit, în scaun.

«Mehmed-beg... Iarăşi Mehmed-beg!...»

De pe malul românesc al Dunării, bunicul şi nepotul observă cete răzleţe de ieniceri şi spahii.

— Lupii au prins de veste că baciul e bolnav, murmură Ion. Au şi început să dea târcoale stânei!

Vara este pe sfârşite. Funigeii argintează văzduhul. Anul acesta s-a dovedit îmbelşugat, şi bâlciul care tocmai s-a deschis la Curtea de Argeş este plin cu de toate, începând de la grâne, vite, pastramă, peşte, vin şi terminând cu pânzeturi, abale, opinci sau oale smălţuite.

Păpuşarii şi-au întins perdelele de papură împletită. Se pregătesc să-şi înceapă jocul. Mulţimea s-a adunat. Mai ales copiii abia aşteaptă să se ivească de după perdele chipurile hazlii de lemn şi cârpă ale acelora pe care păpuşarii au de gând să-i încondeieze şi să-şi râdă de ei.

Cu toate acestea, veselia nu este cea obişnuită. Un zvon adus de cine ştie cine s-a răspândit hoţeşte prin târg. Domnitorul zace la pat. Ba unii chiar susţin că sfârşitul său nu este departe.

— Ce se întâmplă? Ce se mai ştie? se întreabă unii pe alţii.

Dimineaţa este senină şi blândă. Frunzele copacilor, unele uşor pălite de presimţirea apropiatei toamne, au şi început să se scuture. Razele molcuţe ale soarelui auresc turlele bisericii târnosite cu numai patru ani înainte.

— Haide, nu începeţi? Nu începeţi? îi îndeamnă, nerăbdători, copiii, pe păpuşari.

— Acuşi, acuşi...

Deodată, un dangăt de clopot, întâiul, răsună din

turla cea mare.

De ce din turla cea mare? Nu este ceasul de slujbă.

Al doilea, al treilea.

Din turla mijlocie începe să bată şi al doilea clopot. Iar din celelalte două, cu ferestrele răsucite, încep să bată al treilea şi-al patrulea.

Bat într-o dungă?

Oamenii – până şi copiii – au împietrit.

Numai în cele mai grele ceasuri de cumpănă bat toate clopotele în felul acesta.

Ce nenorocire mare s-a petrecut?

— Măria sa Neagoe Basarab a închis ochii!...

Toți câți se află în târg ori pe ulițe, ba până şi prin case, au îngenunchiat.

— Odihnească-se în pace, rostesc din inimă aproape toate buzele. A fost un domn bun. S-a îngrijit de multe şi mai cu seamă de cele sufleteşti. Adâncul pământului ni l-a cerut prea devreme. Mai avea încă destule de făcut!

Slujitorii învelesc turlele cu ferestre răsucite în pânză de mătase neagră. Altă pânză va flutura aninată de turla cea mare. Portalul va fi şi el îndoliat.

În tăcerea cea mai deplină, oamenii îşi adună cele aduse spre vânzare şi pleacă. Din trecere, azvârl boabe de grâu şi stropesc pământul cu vin.

Călăreți, în mâini cu sulițe ale căror vârfuri sunt aplecate în jos, zvâcnesc pe porți şi se aştern pământului în goana cea mai mare.

Unul dintre aceştia, un bărbat tânăr, porneşte de la Curtea de Argeş spre Tismana.

Pisarul Evghenie se află în chilia lui. Au venit zorii şi el, ostenit, abia a ațipit pe lavița tare, acoperită numai cu o cergă.

Sună clopotele în întreaga țară. Au început să bată şi la Tismana

— Slăvitul domn Neagoe s-a pristăvit!

Domnitorul a fost ctitor la Curtea de Argeş, Târgovişte şi în multe alte părți din țară. Mult s-a îngrijit şi de românii aflați sub stăpânirea străină, cum erau cei din Transilvania.

La Tismana a început slujba pentru odihna sufletului său. Lumânările sunt aprinse toate.

Numai căpitanul, pierdut în gânduri, a rămas în chilia sa.

Şi-a lăsat capul în palme, iar ochii şi-i ține închişi.

Vlăduț a năvălit în chilia bunicului:

— Teodosie! Ce se va-ntâmpla cu Teodosie? Dar cu doamna Milița-Despina?

Bunicul îşi dezbracă liniştit rantia. Îşi pune în loc veşmintele ostăşeşti de căpitan al oastei măriei sale Vlad.

Vlăduț înțelege. Bunicul nu va mai fi de astăzi înainte pisarul Evghenie, aşa cum hotărâse la începutul domniei lui Neagoe.

Cele aşternute pe paginile albe de el se odihnesc într-o învelitoare din piele cenuşie, legată cu şnur roşu, pecetluit cu ceară.

Pana a fost aşezată deasupra, ca lespedea pe o criptă. Cerneala de bozii a rămas în călimară să se usuce.

Ar fi vrut să mai însemne câte ceva. Degetele şi mintea îi furnicau încă sub nevoia de a scrie. Îşi dă seama însă că nu mai e cu putință. Timpul de aşternut slovele pe paginile albe s-a sfârşit. Se va reîntoarce vremea însemnărilor cu sabia şi-a sângelui vărsat.

Clopotele bat şi glasuri groase răsună:

— Doamne, miluieşte!…

Vlăduț ştie că bunicul nu mai crede în mila unui Dumnezeu, pe care-l socoteşte doar o deşartă închipuire a oamenilor. Altminteri, repetă el întruna, n-ar fi atât de orb, surd şi lipsit de milă tocmai față de aceia care i se închinau cu osârdie, care i-au ridicat cu mâinile lor harnice lăcaşuri mândre, l-au zugrăvit în icoane luminos, senin şi drept şi i-au cântat armonioase cântări de slavă.

Crede numai în hotărârea şi curajul norodului celui mult oropsit şi bun, hotărârea de a rămâne neclintit pe pământul străbun, de a-şi apăra vetrele, la nevoie chiar şi cu prețul vieții, crede în brațul său de fier, aşa cât este de bătrân, şi în sabia tăioasă, cu mâner de argint, dăruită lui de Vlad Țepeş. Sabia de care nu s-a despărțit încă niciodată şi pe care va trebui totuşi, într-o zi, s-o încredințeze cuiva. Cuiva, pe care-l va socoti cel mai vrednic.

Ochii i se opriră pe Vlăduț. Dar Vlăduț este încă un copil. Ca şi Teodosie. N-a împlinit nici şaisprezece ani.

Şi el însuşi nu împlinise nici şaisprezece ani când a luat parte pentru întâia oară la lupte. Ei, numai că el se născuse în furtună! Şi vânturile cele rele şi duşmănoase îl izbiseră în piept de când s-a născut.

Şi pe Vlăduț, nu?

Şi Vlăduț fusese izbit în piept, ca şi el, de când s-a născut.

Poate că şi Vlăduț…

Vlăduț îl priveşte, la rându-i, pe bătrân.

S-a isprăvit cu pisarul Evghenie. A redevenit căpitanul Ion.

Clopotele nu-şi încetează dangătul nici o clipă. Bat în dungă, la fel ca şi la Curtea de Argeş, la fel ca în toate

bisericile din țară. Şi în multe din Transilvania şi Moldova.

Glasurile, bărbăteşti, groase, cântă:

— Doamne, miluieşte!... Primeşte-l pe robul tău...

Aşa cântau şi când, în taină, l-au dus la locul de odihnă pe măria sa Vlad. Taina va fi dezvăluită, din ceea ce el a însemnat, numai după moartea sa. Când se va cunoaşte în amănunt şi diata.

Bătrânul căpitan pare acum un munte. Barba albă ca neaua îi acoperă pieptul. Şi simți că, sub postavul aspru, brațele sale ascund o forță care abia aşteaptă să se dezlănțuie, să înfrunte şi pe cel mai aprig vrăjmaş.

Căpitanul se îndreaptă către peretele de răsărit al chiliei. Acolo, pe aşternutul de brocart roşu – smuls din însuşi veşmântul faimosului Ali-beg – atârnă strălucitoarea sabie primită de el în dar de la măria sa Vlad. Sabia pe care şi măria sa o primise de la Vlad Dracul, iar Vlad Dracul o moştenise de la Mircea cel Bătrân, care o primise de la Basarab I – Întemeietorul.

Din argintul şi pietrele prețioase ce-i împodobesc mânerul țâşnesc parcă jerbe strălucitoare de flăcări.

— Vlăduț, eu trebuie să plec!

— Ia-mă şi pe mine, bunicule!

Vocea băiatului sunase rugător. Bunicul fusese sigur că Vlăduț îl va urma, dar nu vrusese să-i ceară el acest lucru. Aştepta ca băiatul să hotărască de bună voie.

— Pune-ți veşmântul ostăşesc şi încinge-ți armele!

— Cât ai clipi!

— Şi înşeuează caii!

Ochii băiatului străluceau ca nişte luceferi.

— Vlăduț, ştii unde e diata?

— Ştiu, bunicule!

— Şi însemnările?

— Şi...

— Colo e pana. Să scrii tu mai departe ceea ce n-am mai avut vreme să însemn eu.

— Bine, bunicule!...

*

Pe tronul imperiului otoman – după Baiazid al II-lea şi Selim-Yavuz («cel Crud»), amândoi otrăviţi, pare-se de proprii lor feciori, se urcase pe tron sultanul Soliman, numit mai târziu de turci «Kanunî» – «Legiuitorul», iar de contemporanii săi europeni «Magnificul».

Acesta, tânăr, ambiţios şi cultivat, îşi propusese ca, în primul rând, să cucerească Belgradul şi astfel să-şi deschidă drumul spre ţările Occidentului. În al doilea rând, să pună mâna pe insula Rodos. Stăpânirea Rodosului îi asigura libertatea de mişcare pe mări. Şi, în al treilea rând, să preschimbe Ţara Românească în paşalâc turcesc.

Belgradul căzu. Insula Rodos va fi şi ea predată curând, după lupte grele şi sângeroase. Şi ochii tânărului sultan se îndreptau de pe acum, mai aprig decât oricând, spre Ţara Românească, unde fusese înscăunat Teodosie, tovarăşul de joacă şi zburdălnicii al lui Vlăduţ şi al Mădălinei, sub ocrotirea unchiului său, Preda, mare ban al Craiovei.

Chemaţi de Teodosie, căpitanul Ion şi Vlăduţ sosiră într-un suflet.

Teodosie, neliniştit, îmbrăcat ostăşeşte, îl îmbrăţişă pe Vlăduţ şi vru să-i sărute mâna căpitanului, aşa cum obişnuia, uneori, înainte. Bătrânul nu primi.

— Fiţi bineveniţi! le grăi Teodosie. Am ajuns într-o mare cumpănă. În jurul scaunului meu se îmbulzesc ori

se bat unii din urmaşii Dăneştilor, Drăculeştilor şi, de bună seamă, ai Craioveştilor. Cunosc şi gândurile lui Soliman. Țara se cutremură.

Băiatul-domn zâmbi trist. Era neputincios în fața acestei primejdii.

Se aflau în palatul domnesc din Bucureşti. Aici lucrurile de preț se strângeau. Încăperile rămăseseră goale, la fel şi sala cea mare de primire, unde sfetnicii se adunaseră la ultimul sfat fără voievodul lor. Lui Teodosie îi ținea locul unchiul său, marele ban Preda.

— Şi cum doreşti, măria ta, să te ajutăm? îl întrebă căpitanul pe Teodosie.

— Nu-mi spune astfel, îl rugă tânărul voievod. Îmi eşti ca un părinte – aşa cum i-ai fost, într-un anume fel, şi tatălui meu – iar pe Vlăduț îl simt ca pe-un adevărat frate. Când lucrurile se vor linişti, aş vrea să-mi fii învățător în ale vitejiei şi dreptății. Iar pe Vlăduț aş dori să mi-l păstrez mereu lângă sufletul meu. Dintr-o dată însă, rogu-te, căpitane, încearcă să aduni pe toți cei care vor să-mi vină în sprijin. Şi aşteaptă-mi chemarea!

— Vom chibzui şi vom vedea ce este mai bine să facem, răspunse Ion.

— Vlăduț, să te-ntorci!

— Am să mă-ntorc!

— Mădălina ce face?

În glasul tânărului voievod, Vlăduț desluşi o undă de caldă duioşie. Ştia că şi el o îndrăgise. Cine nu ar fi îndrăgit-o pe Mădălina? Dar mai ştia că Teodosie nu l-ar fi întristat niciodată pe fratele lui şi n-ar fi socotit-o altfel pe Mădălina decât ca pe-o soră.

Se însera. Boierii nu-şi sfârşiseră sfatul. Dar lucrurile de preț ale palatului se şi încărcaseră în căruțe cu coviltir. Caii erau scoşi din grajduri şi înhămați ori

înşeuați.

Căpitanul şi Vlăduț, conduşi până la porți de Teodosie, plecară.

Tânărul voievod, încă tot numai un copil, palid şi slab, aşa cum fusese şi părintele său, în hainele ostăşeşti cernite şi prea largi pe care le purta, îşi flutură în urma lor mâna albă cu degetele subțiri. Marele ban Preda ieşi din sala de sfat. Fugi după el la porți. Îl certă şi-l chemă înapoi în palatul pustiu, unde paşii le răsunară pe lespezi ca nişte cuie bătute într-un sicriu.

Cornul sună. Sună şi cheamă:

— Veniți! Vă aşteaptă căpitanul Ion!

Bărbați viforoşi se adună. Se întocmesc pe cete sub privegherea lui Zane. Meşteşugarii le făuresc arme. Şi, în puțină vreme, sunt gata de luptă.

Căpitanul Ion şi Vlăduț pornesc spre Piteşti să-i adune şi pe cei de-acolo.

Târgul este acoperit sub zăpadă, mohorât şi fără suflarea obişnuită.

Un meşteşugar-armurier cu barba scurtă, neagră, şi înveşmântat în zeghe, îi vesteşte:

— Mehmed-beg şi-a călcat jurământul făcut pe Coran! Astăzi ne-a venit de la Slatina ştire.

Cu caii în spume, căpitanul Ion şi Vlăduț au ajuns la Slatina, unde Teodosie se retrăsese împreună cu Preda.

Se năpustesc spre casa domnească. Urcă pe scări. Totul este deşert. Un bătrân slujitor le iese înainte plângând.

— Unde este marele ban Preda?

— A căzut apărându-l pe Teodosie şi luptând vitejeşte.

— Şi Teodosie?

— Pe tânărul nostru domn l-a târât Mehmed-beg peste

Dunăre, sub cuvânt că vrea să-l ocrotească.

Iscoadele aduc vestea că Teodosie, dus peste Dunăre de Mehmed-beg, ar fi fost răpus mişeleşte şi îngropat, pe ascuns, într-o pădure de arini.

Un rob al lui Mehmed-beg, care-l slujise pe Teodosie până în cele din urmă clipe, a povestit că băiatul-domn apucase să-i mai scrie lui Vlăduț un răvaş.

Răvaşul fusese găsit şi rupt de ucigaşi, dar robul îi cunoştea cuprinsul. Teodosie i-l citise. Între altele, îi ruga pe Vlăduț şi Mădălina, fratele şi sora lui de suflet, să-şi reamintească uneori de el.

Aflând cele ce se întâmplaseră, Vlăduț îşi muşca buzele să nu plângă. Îi venea să hohotească, să strige. Sărmanul Teodosie! Şi totul s-a petrecut atât de repede şi de neaşteptat, încât nimeni nu i-a putut sări în ajutor.

Simțea o aprigă nevoie s-o vadă cât de fugar pe Mădălina, să-i povestească şi ei despre Teodosie şi ultimele lui gânduri.

Le împărtăşi această dorință bunicului său şi căpitanului Badea care, în acele zile, se găsea alături de Ion.

— Du-te şi-o vezi, fu de părere căpitanul Badea. Mai ales că doresc şi eu să aflu ce s-a mai petrecut pe-acasă între timp.

— Să plece, dar să se înapoieze cât se poate de repede! hotărî căpitanul Ion.

*

Peste mesteceni a zburat primăvara cu aripi uşoare ca fulgul, presărând argint. Frunzulițele strălucesc ca şi cum ar fi de gheață. Tânăr şi şăgalnic, vântul adie. Calul tropoteşte domol prin pietrişul de pe marginea râului. Privighetorile cântă. Unde cântă oare mai frumos în

lume privighetorile decât pe malul Oltului?

Călărețul, luminat de lună, se oglindeşte în apă.

S-a oprit.

La Cozia a bătut toaca pentru miezul nopții.

Sunetele mărunte şi dese, ca de ciocănitoare, sunt purtate de ecou pe deasupra apei.

Să meargă mai departe, sau nu?

Purtătorii de ştiri rele nu obişnuiesc, decât prea arareori, să sosească noaptea.

Noaptea o veste tristă este de zece ori mai dureroasă decât în faptul zilei.

Mădălina se va speria. Nu-şi va putea stăpâni lacrimile.

Şi ce va face până la revărsatul zorilor?

Cunoştea o poieniță fermecată. Împreună cu Teodosie şi Mădălina petrecuse uneori acolo ceasuri întregi, vorbind, glumind, râzând sau cântând, până când soția sau mama căpitanului Badea trimiteau un slujitor să-i cheme la masă.

Până la ziuă mai sunt câteva ceasuri bune.

Descălecă şi, cu bidiviul de dârlogi, se îndreptă spre poiană.

Acesta necheză prelung şi duios de parcă l-ar fi întrebat:

«Unde mă duci, stăpâne?»

— Mergem, dar nu acum imediat, la Mădălina, îi şopti Vlăduț.

Gândul că o va întâlni, îi va vorbi, îl făcea parcă să plutească.

Cu ochii minții vedea tot ce urma să se întâmple. Ea va ieşi în pridvor şi, când îl va zări, va alerga în întâmpinarea lui. Auzea cântecul dulce al paşilor pe nisip, micul țipăt de bucurie. Îi asculta cuvintele,

mirarea, îi simțea palma în palma lui, şi tresărea când ea îi mângâia cu degetele delicate obrazul.

Soția căpitanului Badea îl va pofti în casă. Mădălina va aduce apă proaspătă şi rece, din fântâna de sub plop, să se spele. Între timp, bucatele vor începe să sfârâie şi să aromească. Iar mama căpitanului va coborî în beci să aducă o cană cu vin roşu, spumos, de Drăgăşani.

Apoi... apoi... va veni clipa cea grea, când va fi nevoit să înceapă a povesti cele întâmplate pe tărâmul lui Soliman.

Nici el însuşi nu ştia dacă, povestind, va izbuti să-şi stăpânească lacrimile. Dar Mădălina? Ce va face şi va spune Mădălina?

Mădălina – ca şi Vlăduț şi toți ai casei – ştia că Teodosie o îndrăgise. Şi, dacă n-ar fi fost la mijloc Vlăduț, Teodosie n-ar fi şovăit s-o ceară de soție.

Numai că Teodosie avea o fire aleasă. Văzuse cât erau de legați unul de celălalt, Mădălina şi Vlăduț. Şi cu toate că era fiul stăpânitorului țării şi moştenitorul său, nu depăşise niciodată acea margine care se cere în purtarea unui băiat față de o fată. Şi se arătase față de amândoi un prieten cinstit.

Acum Teodosie zăcea în mormânt, şi el, Vlăduț, venise să-i aducă Mădălinei cele din urmă cuvinte ale sale.

Deodată, Vlăduț îşi dădu seama că pricina pentru care venise până aici nu erau dragostea şi viața, ci moartea. Îngrozitoarea moarte ce le răpise amândurora pe fratele de suflet.

Se dojeni cu asprime că îşi îngăduise să se gândească la Mădălina altfel decât cugetase la ea Teodosie cu puțin înaintea morții.

Mai era mult până dimineața? Stelele se roteau încet, sau cel puțin astfel i se părea lui.

Mireasma florilor şi a buruienilor umezite de rouă era toropitoare. În jur se cerneau lin aburii albaştri ai lunii.

Îşi clătină alene fruntea ostenită după o îndelungată goană călare şi ațipi.

Când se trezi, dimineața aurise de mult pădurea. Sări ca ars. Se întoarse la râu. Se aplecă de pe mal, îşi vârî în apă capul. Şi-l clăti de mai multe ori.

Nu era de ajuns. Îşi azvârli de pe el hainele şi îşi dădu drumul în Olt.

Răcorit, împrospătat, cu hainele scuturate de praf, încălecă şi porni, voios, spre locuința căpitanului Badea.

Trăgea în piept aerul rece. Calul sforăia şi dădea, dornic de goană, din cap, zburlindu-şi coama.

Calul acesta murg îl primise în dar de la Teodosie, cu prilejul uneia din ultimele lor întâlniri.

Se numea Fulger.

— Fulger, mai repede!

Calul îşi îndeşi pasul la trap.

Înaintea lui, ca un puternic meterez natural, se ridica dealul. Pe deal înflorea livada de meri şi vişini, de unde adesea, laolaltă, vara, culeseseră fructe.

Dincolo de deal era curtea. În curte, lipită de curmătura din dreapta dealului, se înălța casa.

— Mădălina!... Mădălina!... nu se putu stăpâni şi cântă.

Calul îşi ciuli urechile. Vru să pornească în galop.

«Hai să te duc mai repede, stăpâne!»

Vlăduț îl opri. Urcuşul era greu.

Ajunse pe culmea dealului.

Sângele îi îngheță. Casele, gardul cu întărituri, staulul şi grajdul fuseseră arse. Grinzi căzute, scrum, pietre înnegrite se vedeau risipite peste tot. Vitele, caii pieriseră. Numai un câine cărunt, lățos, despre care ştia

că se numeşte Lăbuş, mai rătăcea fără rost prin ceea ce fusese înainte curtea.

În picioare nu mai era decât o înjghebătură din scânduri, răzimată cu trunchi negeluiți de fagi şi stejari, în apropierea fântânii.

Dintr-un coş încropit cine ştie cum în acoperiş se ridica o şuviță cenuşie de fum

— Mădălina!

Gândul îl străpunse ca un cuțit: «Turcii! I-au ucis pe toți?»

Lăsă frâul calului liber. Acesta țâşni, pe voia lui, în galop.

În câteva clipe fu jos.

— Mădălina!

Strigase atât de puternic, încât Lăbuş se sperie. Hămăi. Îşi dete însă repede seama cine era şi cu ce gânduri sosise şi începu să se gudure.

— Unde-i Mădălina?

Lăbuş continua să dea vesel din coadă. Alergă în trap, ca un mânz, cu capul sus, neîncetând să dea din coadă, spre uşa colibei.

— Aici?

Aerul dimineții, în mijlocul pădurilor din apropierea Oltului, se soarbe ca un vin tare. Dar fumul ce se ridica pe coş îl făcea puțin ințepător.

Devreme ce ieşea fum, locuia acolo cineva. Dar de ce nu ieşea nimeni?

Ba da! Uşa se deschide scârțâind. Iese.

EA.

Mădălina!

Întârziase, pierdută, amețită, numai cât să-şi privească obrazul în oglinda apei din doniță şi să-şi netezească puțin părul...

— Vlăduț! Fata i se repezi la piept. Vezi! Ştii...

— Mama? Bunica?

— Numai bunica... Am îngropat-o la marginea pădurii. N-a putut îndura. Fuseseră locul şi casele ei de zestre. Mama e plecată cu treburi la Cozia. Eu gospodăresc.

— Şi-aici ce-a fost?

— Au năvălit cetele turceşti. Noi, când am auzit că vin, am fugit şi ne-am ascuns în pădure, urmă fata. Nu ni s-a întâmplat nimic. Numai bunica... era bolnavă şi, când ne-am întors... şi-a văzut casa şi acareturile arse, vitele şi caii luați, atât s-a întristat şi-a plâns... Nu uita că aici s-a măritat... şi-a trăit mulțumită cu bunicul... şi i-a născut copiii.

— În țară ai auzit ce e?

— Am auzit.

— Numai sânge şi foc. Mulți se strâng în jurul bunicului. Au încredere în cuvântul lui. Vor urma pe cine va hotărî el. Iar tatăl tău este alături de bunicul... Vă trimite sănătate şi vă doreşte puterea de-a răbda totul până la întoarcerea lui...

— Puteri vom avea...

Fata i se părea lui Vlăduț mai frumoasă decât oricând.

Glasul ei, măcar că povestise lucruri triste, îi venea la ureche mai duios decât şopotul blând al frunzelor într-o noapte de vară.

— Mădălina!...

Începu acum şi el să-i spună cele ce se petrecuseră cu Teodosie.

Fetei i se umplură ochii de lacrimi.

— Teodosie a fost ucis? El, care era menit încă din leagăn să fie voievod, a avut un asemenea sfârşit? Şi doamna Milița-Despina?

— Se spune de către unii că s-ar fi adăpostit în

Transilvania. Iar alții susțin că s-ar afla la Stambul… Dar unde o fi anume sigur nu se cunoaşte…

Mama Mădălinei nu se întorsese. Vlăduț trebui să plece. Fulger bătea, nerăbdător, din copite.

Mehmed-beg, după ce pusese la cale răpunerea lui Teodosie – pe care se prefăcuse că-l susține – şi sporise dezordinea prin atacurile, uciderile şi jafurile sale, fugise să se azvârle la picioarele sultanului.

Soliman era în acea vreme preocupat de izgonirea cavalerilor Ioaniți şi luarea în deplină stăpânire a insulei Rodos. Acolo voia să întemeieze o bază de război puternică, de unde să poată supraveghea navigația atât în Egeea, cât şi în Mediterana. Aşa încât l-a primit pe Mehmed-beg în tabăra militară unde se găsea.

Mehmed-beg nu-l cunoscuse prea bine pe Soliman, deoarece nu luase parte la înscăunarea lui. Dar, cum era deosebit de şiret, i se înfățişă sultanului cu cea mai mare umilință. Îi sărută poala veşmântului. Îl asigură că nu are nimic mai sfânt pe lume în afară de luminăția sa sultanul. Şi-i povesti că în Țara Românească domneşte haosul, din pricină că prea mulți râvnesc scaunul moştenit de Teodosie.

— A venit clipa, continuă el, să-i facem pe valahi să înțeleagă că nu există fericire mai mare decât aceea de a îmbrățişa dreapta credință mahomedană şi a sluji ca sclavi înaltei Porți…

Soliman zâmbi batjocoritor:

— Ştiam că, uneori, în țările creştine, te dai drept fiu de domnitor valah… cu toate că, de fapt, ai avut doar o mamă de neam bun, pe care tatăl tău şi-a adus-o ca roabă din Valahia…

Mehmed-beg, prins cu minciuna, se înroşi.

— Iartă-mă, luminăția ta, zise. Ce să fac? Ca să-i pot amăgi mai uşor pe ghiauri. Spun şi eu... Mă ruşinez însă de orice picătură de sânge valah care-mi curge prin vine.

— Să nu te ruşinezi. Îi urăsc pe valahi fiindcă, deşi un popor mic, nu vor să se supună nimănui. Şi, mai ales, nu vor să mi se supună mie, care voi fi, oricum, până la urmă, stăpânul lumii. Sunt bucuros să-i calc în picioare şi să-i robesc. Dar îi admir pentru dârzenia lor în a-şi apăra pământul unde s-au născut şi voința de a nu se pleca în fața altor neamuri care le urzesc nimicirea.

Soliman era, la vremea aceea când Mehmed-beg i se înfățişase, un tânăr de vreo 27 de ani, cu o frunte lată, nasul uşor acvilin, gâtul subțire şi o barbă neagră. Purta un veşmânt lung până la pământ, din brocart verde, deasupra căruia îmbrăcase un anteriu roşu, îmblănit cu soboli. Turbanul îi era alb şi cu un gurgui în vârf, de care era prinsă o pană de vultur. Şedea pe-un jilț uriaş, cu brațele şi picioarele de aur, înconjurat de sfetnicii săi turci şi străini: un persan, un arab şi un italian.

Mehmed se gândi bine la ceea ce mai avea de gând să scoată din gură. Cuvintele sultanului de admirație pentru valahi îl cam puseseră în încurcătură.

Tuşi, se şterse de sudoare pe frunte şi pe bărbia lată, se hotărî şi rosti:

— Pentru folosul împărăției otomane îl rog pe preaputernicul padişah să-mi dea mie domnia în Țara Românească. Norodul însuşi mă cere, minți el, ca pacificator, ştiind că am în mine şi sânge valah...

— Sânge de care te ruşinai mai adineauri, mormăi Soliman.

Mehmed înghiți o îmbucătură amară, nevăzută, în vreme ce sultanul se ridicase de pe jilț şi se plimba cu paşi largi dintr-o latură a încăperii în alta.

— Ajungând domn eu în Țara Românească, nimeni nu va mai cuteza să ceară scaunul. Şi-i voi sili cu vremea pe valahi să îmbrățişeze dreapta credință musulmană.

— Am aflat însă că-n Țara Românească s-a ridicat un tânăr voievod din trunchiul lui Radu cel Mare, şi deci al Drăculeştilor, pe nume Radu cel Tânăr sau Radu de la Afumați.

Mehmed-beg rămase cu gura căscată. Falca i se lăsă iar până la piept. Îl ştia pe Soliman preocupat cu altele. Când mai avusese timpul să afle şi asta ?

— Se numeşte astfel după satul de baştină: Afumați, din apropierea Bucureştilor.

Glasul sultanului deveni tăios:

— Aceste amănunte sunt fără însemnătate. Spune-mi mai bine de este adevărat, sau nu, că sub flamura acestui tânăr voievod a început să se adune în valuri mulțimea?

— Este adevărat, strălucirea ta, n-avu încotro şi fu silit să recunoască Mehmed.

Sultanul răcni şi mai tare:

— Şi te poftesc să-mi mai spui şi dacă această mişcare a mulțimii nu este cumva sprijinită de însuşi diavolul acela bătrân care, sub patru sultani, a păstrat necontenit viu duhul blestematului Țepeş?

Mehmed începu să se piardă.

— Ba da, împărat al împăraților, bâigui el. Şi tocmai din pricina aceasta – n-am apucat să-mi sfârşesc adineauri vorba – doresc să curm orice gânduri de nesupunere sau răzvrătire față de înalta Poartă, să nu mai umblu cu jumătăți de măsură, să pun subaşi în locul dregătorilor valahi şi să preschimb Țara Românească în paşalâc turcesc.

Vorbise ca în friguri, încercând să-l convingă pe sultan

să-i dea domnia.

Soliman îl privea încruntat.

— Şi dacă nu vei izbuti?

— Sunt gata să îndur orice pedeapsă.

— Să ştii că vei primi-o...

Begul se aplecă să-i sărute papucul sultanului:

— Pot atunci, luminăția ta, să mă aşez în scaunul voievozilor Țării Româneşti?

Soliman mai rămase un timp, tăcut, pe gânduri. Îl aținti apoi pe beg, tăios, în ochi şi rosti:

— Aşează-te şi, din urmă, îți va sosi firmanul.

*

Mehmed-beg trecuse Dâmbovița pe-un pod de plute – podul cel mare, vechi, fiind stricat tot de el cu prilejul unei alte năvăliri – şi înainta pe ulițele şi prin piețele Bucureştilor cu o suită strălucitoare de spahii, cu ienicerii, tuiurile şi meterhaneaua.

De-a lungul drumului, pe dreapta şi pe stânga, fuseseră orânduiți locuitorii oraşului, aduşi între spăngi. Iar spahiii îi îndemnau să strige:

— Trăiască Mehmed-paşa, marele nostru binefăcător! în vecii-vecilor, slavă lui!...

Lui Mehmed-beg nu-i sosise încă firmanul de la Stambul, dar el şi intrase în Bucureşti şi pretindea să fie slăvit ca domn.

Bărbații îşi muşcau limba, dar nu strigau. Spahiii îi amenințau cu spăngile. Femeile plângeau, ştergându-şi cu colțurile maramelor ochii. Iar paşa, călare pe un cal alb, privea triumfător, de sus, mulțimea, îndreptându-se către palatul domnesc.

Meterhaneaua cântă şi tobele bat.

Cu ochii închişi şi falca lăsată, Mehmed-beg se

leagănă în şa.

În marea sală de sfat a palatului din Bucureşti, aşezat turceşte pe un divan, avându-i alături pe sfetnicii săi turci, Mehmed-beg porunceşte:

— Toți dregătorii valahi din oraşe şi sate să fie înlocuiți cu subaşi.

Într-un sat de lângă Piteşti, o mulțime de țărani au fost siliți să-şi golească hambarele de grâne şi să umple cu ele carele gata de drum. Încotro? Spre Bucureşti? Către Dunăre? Nu ştie încă nimeni care va fi porunca lui Mehmed-beg!

Ceilalți țărani, cu femeile şi copiii lor, au fost strânşi lângă o fântână şi ascultă, mohorâți, pe trimisul otoman. Acesta, înconjurat de ieniceri, arată un subaş:

— Iată pe stăpânul vostru cel nou, de care va trebui să ascultați ca de însuşi slăvitul Mehmed-beg.

Câteva fete foarte tinere şi nespus de frumoase au fost alese poate pentru a-i fi cadâne subaşului.

Un vuiet răsună peste câmpie. Țăranii se reped cu furcile, coasele şi bâtele. Doboară podul de scânduri unde stau cocoțați trimisul domniei şi subaşul, îi iau în furci pe stăpânii turci. Aceştia, înfricoşați, fug, azvârlindu-şi armele, pierzându-şi turbanele şi şalvarii.

— Căpitanul Ion !... Căpitanul Ion !...

În dreapta şi-n stânga lui se văd căpitanul Badea, părintele Mădălinei, şi Vlăduț.

Alte şi alte cete de țărani sosesc în câmpia de lângă Piteşti unde se află Ion.

Bătrânul cu barba colilie până mai jos de brâu, însă altminteri la fel de neîncovoiat ca în tinerețe, îi ascultă.

— De peste şaizeci de ani te osteneşti să împlineşti

năzuința acestui neam de a nu se lăsa umilit, îngenuncheat şi zdrobit de vrăjmaşi. Învață-ne ce este mai bine să facem?

— Țara trece prin cea mai grea primejdie din câte a avut de înfruntat până astăzi. Şi datoria noastră este să ne unim cu toții în jurul tânărului şi viteazului voievod Radu de la Afumați…

Cei de jos cred în căpitanul Ion, care niciodată nu i-a mințit, nu i-a înşelat şi le-a fost pildă în împlinirea datoriilor față de țară.

— Să ne unim cu măria sa Radu! Trăiască măria sa Radu! Să-l slujim pe măria sa Radu…

Radu-voievodul îl primeşte în cortul său pe căpitanul Ion. Şi-l strânge la piept.

— Îți mulțumesc, îi spune el, mişcat. Şi-acum, cu sprijinul nemijlocit ce mi-l dai, sunt încredințat că-l vom birui pe Mehmed-beg. Şi mai întâi hai să-i gonim pe subaşi. Să piară de pe acest pământ şi sămânța şi numele lor.

Craioveştii s-au adunat şi ei în mânăstirea Bistrița. Sfatul lor îl conduce bătrânul călugăr Pahomie, fostul mare ban Barbu. Călugărit de curând, acesta călăuzeşte, totuşi, mai departe destinele familiei. În dreapta lui se află noul mare ban, al doilea Pârvu, fratele răposatului Neagoe domnul. Şi-n stânga, un vechi chip cunoscut, călugărul care-i învinuise mincinos, la îndemnul lui Mehmed-beg şi din porunca lui Danciu, pe căpitanul Ion şi pe Zane, în fața cavalerilor Ioaniți, şi-al cărui nume este Filotie.

— Am fost mereu, în anii de după Vlad Țepeş încoace, de părerea că îngăduința otomanilor este mai bună ca

duşmănia lor, rosti pentru început Pahomie. Dar iată că – fiind mereu zădărâtă de unii ca Mihnea cel Rău sau Vlad cel Tânăr, fără să-l mai amintim pe căpitanul Ion – Poarta şi-a pierdut încrederea în noi.

În trapeza mânăstirii Bistrița unde are loc întâlnirea, glasul călugărului Pahomie răsună cu tărie. Nimeni nu mai răsuflă. Toți sunt numai ochi şi urechi.

Prin geamurile înalte şi înguste de sus lumina curge în pâraie de aur.

Bătrânul reaminteşte ceea ce ştiu toți, şi-anume că Soliman i-a îngăduit lui Mehmed-beg să se cocoțeze în scaunul domnesc. Iar acesta i-a făgăduit că boierii valahi vor fi înlocuiți *toți* cu dregători otomani şi că mai devreme sau mai târziu Țara Românească va deveni paşalâc.

— Şi ce-avem acum de făcut? întreabă al doilea Pârvu.

De fiecare dată când îşi mişcă larg brațele, mânecile rantiei călugărului Pahomie par aripile în zbor ale unei mari păsări negre.

— Trebuie, dintr-o dată, să-l sprijinim şi noi pe Radu, hotărăşte el. Îi vom trimite deci o mare ceată de oşteni de pe moşiile noastre, arme şi bani, ca să-l învingă pe Mehmed şi să-l izgonească din țară. Măcar că nici aşa primejdia nu se va sfârşi.

— Şi ceata cine-o va conduce? întreabă al doilea Pârvu, încredințat că această cinste îi va reveni lui

— Călugărul-oştean Filotie! răspunde bătrânul. Sultanul nu trebuie să afle că şi noi ne-am ridicat, de astă dată, împotriva lui.

Dregătorii otomani ai lui Mehmed-beg şi ienicerii lor, unii desculți, alții descinşi ori cu veşmintele sfâşiate, au fost puşi pe goană de oştenii lui Radu, cetaşi şi țărani,

cu biciuşti, bâte, furci şi securi.

Mânia oştenilor domneşti şi a țăranilor este fără margini. Şi capetele celor ce se vruseseră stăpâni în oraşele şi satele țării cad ca nucile toamna.

Turcii au plecat şi de data aceasta din țară. Cele din urmă căruțe se încarcă pe corăbii, la Dunăre.

— Mehmed-beg a fugit! îl vesteşte Vlăduț pe Ion.

— Nu vă veseliți, răspunde gânditor căpitanul. A fugit, dar se va întoarce curând cu o oaste mai bine înarmată şi mai mare.

*

Sfârşit de primăvară târzie. Pe câmpii, țăranii – şi mai ales femeile, deoarece bărbații, cei mai mulți sunt plecați la oaste – muncesc câmpul, livezile şi viile.

Vor apuca să mai strângă roada? Cine poate şti?...

Câmpiile, livezile şi viile nu le pot lăsa însă nemuncite, orice-ar fi să se întâmple şi oricâte nenorociri s-ar abate.

Aşa-i era dat în anii aceia țăranului. Să trudească necontenit, să are şi să semene, dar câteodată să nu culeagă decât cenuşă.

Oastea lui Radu de la Afumați, tânărul şi viteazul voievod, în rânduri regulate şi bine instruite, este gata de luptă şi-i aşteaptă pe turci.

Aici, în față, sunt cetaşii căpitanului Ion. Numai vederea acestui atât de bătrân şi cunoscut oştean – cu barba albă până mai jos de brâu, chivără de oțel, platoşă lată şi în mâna dreaptă cu vestita lui sabie strălucitoare, despre care toți ştiu că i-a fost dăruită de Țepeş în ceasul morții – şi-l înspăimântă pe duşman. În stânga lui se află devotatul Zane, cu umerii cât nişte dealuri şi fața aspră, înnegurată. Este atât de înnegurată, fiindcă o altă ceată se vede a fi aceea trimisă de Craioveşti,

avându-l în fruntea ei pe Filotie, călugărul oştean de la Bistrița. Iar datoria ce-o are față de-acesta, după întâlnirea din insula Rodos, n-a ajuns încă să i-o plătească.

Cetele țărăneşti sunt, bineînțeles, cele mai multe. Şi-acestora li se adaugă şi alte ajutoare.

Străjerii de la Dunăre l-au vestit pe domnitor că Mehmed-beg, paşa de Nicopole, cu paşa de Vidin, Bali-beg, şi alți comandanți turci au şi început să-şi reverse din nou puhoaiele spre Țara Românească.

— Să vină!

Tânărul voievod Radu i-l aminteşte căpitanului Ion, până şi prin ținuta sa, tot mai mult pe marele Vlad.

La fel, în ajunul oricărei lupte, se înviora.

Ochii săi vultureşti căpătau o strălucire ciudată. Glasul îi devenea mai plin. Mişcările mai iuți. Parcă se înălța. Şi oastea se contopea în acelaşi cuget cu el.

Radu trecu pe dinaintea cetelor. Oştenii tresaltă.

Se ştie că Radu nu face parte dintre acei conducători de oaste care se pricep numai să dea porunci, el însuşi rămânând în locurile cele mai bine apărate, pentru ca de-acolo, la ceas de cumpănă, să se poată întoarce şi să scape cu viață.

Ci, dimpotrivă, Radu, pe toată vremea bătăliei, nu stă decât în fața ori în mijlocul oastei, unde-i lupta mai grea şi vrăjmaşul mai aprig. Pe el nu-l înfricoşează nici mărimea imperiului otoman, nici numărul oştenilor duşmani şi nici biruințele lor trecute. Şi-asemeni marelui Vlad, cu o oştire mică, este gata să-nfrunte, pentru dreptatea țării, o armată oricât ar fi de mare şi bine înarmată.

Voievodul Transilvaniei, braşovenii, sibienii şi regele Ungariei i-au ascultat cuvântul prin care arăta că

înfrângerea Țării Româneşti ar avea drept urmare şi nimicirea lor. Şi i-au trimis, cu mare grabă, o seamă de oşteni.

Asta mai ales fiindcă atât regele Ungariei cât şi voievodul Transilvaniei, braşovenii şi sibienii ştiu că, în bătăliile care au avut loc, cu prilejul trecutelor năvăliri, Radu i-a biruit pe turci la Gubavi, Ştefeni pe Neajlov, Clejani şi în alte părți.

Va birui şi-acum!

Cei doi paşi: Mehmed-beg şi Bali-beg – sub conducerea celui dintâi – au trecut Dunărea cu oastea. Şi au pornit în marş.

Pământul se cutremura iar sub trecerea ienicerilor, a spahiilor şi-a achingiilor, a căruțelor încărcate cu arme şi-a tunurilor.

Flamurile cu semiluna şi tuiurile flutură.

Tumbelechiurile bat. Trâmbițele sună.

«Feriți-vă, intrați în pământ, ascundeți-vă în găurile şoarecilor din fața acestei prea puternice oşti, de nu vreți să pieriți până la unul», spun trâmbițele otomane.

Animalele, speriate de zgomotul armelor şi duduitul roților, de țipetele trâmbițelor şi de bătaia tumbelechiurilor, pier ca luate de vânt.

«Ascultați porunca noastră şi azvârliți-vă de bună voie la picioarele slăvitului Mehmed-beg.»

Spaima l-ar fi cuprins pe oricine. Niciodată până azi, Mehmed-beg nu s-a năpustit cu atâta putere asupra vreunui tărâm. Niciodată n-a fost mai îndârjit.

Radu-voievod ascultă şi el prevestirile trâmbițelor. Ascultă duduitul roților, zgomotul armelor, tropotul cailor şi vuietul ca de mare înfuriată stârnit de paşii ienicerilor.

Fruntea lui este senină. Inima-i bate sub platoşă mai

tare, dar nu de teamă, ci de nerăbdare.

Flamura sa, purtată de Vlăduț, fâlfâie în vânt.

— Să ții flamura Țării Româneşti sus, cât mai sus, în timpul bătăliei, s-o vadă fiecare oştean din întreg câmpul, îl sfătuieşte căpitanul.

— Aşa am s-o țin, bunicule!

Potrivit planului întocmit de voievod, întâile ciocniri au loc la Plața şi în Alimăneşti. Ciocnirile acestea au însă numai rostul de a atrage oştile otomane către satul Grumazi.

Aici, pe apa Teleormanului, e o câmpie largă, uşor înconjurată de râu şi străjuită în spate de o pădure întinsă şi deasă.

Mehmed-beg şi Bali-beg – cu o oaste adunată din şapte sangiacaturi, formată numai din trupe alese, una şi una – au făcut planul să prindă pedestrimea lui Radu ca într-un cleşte. Să lovească din coastă, cu achingiii, călărimea. Să le spintece pe amândouă şi să le fărâmițeze cu tunurile.

Socoteala făcută de ei acasă este însă una, şi ceea ce se întâmplă pe câmpia Grumazilor este alta.

Îndată ce oştile apar la cotitura râului şi încep să intre în vad, bătrânul căpitan Ion, ivindu-se din pădure cu cetaşii lui, le țâşneşte în față. Lupta se dă piept la piept, în apă.

Rânduiala pe care Mehmed-beg ținuse s-o păstreze, până ce tunurile vor începe să tragă, se strică imediat.

Bătălia s-a întețit. Mulți ieniceri s-au înecat, dar achingiii pricinuiesc destulă pagubă nu numai cetelor țărăneşti, ci şi oştenilor sibieni şi, mai ales, braşovenilor.

Năvălesc spahiii. Sunt însă întâmpinați dintr-o parte de căpitanul Badea şi dintr-alta de cetele transilvănenilor. Împinşi într-o latură. Iar când tunurile

încep să tragă nimeresc tocmai în ei. Prăpădul este dintre cele mai mari.

Acum au pornit achingiii. Ar trebui să fie opriți de Filotie. Acesta pare să şovăie şi face cu cetele lui un ocol. Îl face dinadins, gândeşte Radu, cu țelul de a-i încercui! Ocolul duce la foarte multe pierderi de vieți din cetele țărăneşti.

Filotie n-a făcut ocolul degeaba. Oştenii din cetele Craioveştilor au pătruns cu temei în mijlocul achingiilor şi-a venit vremea ca aceştia să-şi rărească rândurile. Călugărul-oştean se pricepe de minune să mânuiască lancea. Iar cetele conduse de el şi Zane înfruntă de astă dată acelaşi duşman. Cam în acelaşi timp, izbiți de săgețile achingiilor care au început să se retragă, cad unul în apropiere de celălalt.

— Ai scăpat de pedeapsa mea, călugăre, rosteşte Zane înainte de a-şi închide ochii, ținându-şi încă încleştată barda cu care făcuse în jurul său pustiu. Cu barda asta gândeam să te dobor după sfârşitul bătăliei. Ai vrut cândva să ne răpui pe căpitanul Ion şi pe mine.

— Porunca venise de la Poartă, horcăie călugărul. Dumnezeu să mă ierte că le-am împlinit voia…

— Nu cred că va putea, scrâşneşte înfundat Zane.

— Iartă-mă cel puțin domnia ta…

— Nu…

Radu e peste tot. Goneşte cu calul spre pădure şi-i reîntoarce pe braşovenii risipiți la luptă. Se îndreaptă iarăşi spre râu, unde-i ajută pe cetaşi. Şi încetul cu încetul se apropie amiaza. Se războiesc din zori, dar sorții sunt încă nedecişi.

Lupta se dă fără pic de răgaz. Şi unde este domnul se înalță şi flamura Țării Româneşti ținută sus de tot, de

Vlăduț, aşa cum îl rugase căpitanul.

Oştenii domnului, cetele țărăneşti, voinicii căpitanului Ion şi ceilalți luptători cată mereu spre flamură. Şi cât văd vulturul cu aripile întinse plutind având în dreapta soarele şi-n stânga luna, ştiu că voievodul lor e teafăr şi poartă mai departe bătălia cu spor.

Tunurile turceşti s-au împotmolit în vad şi se scufundă văzând cu ochii.

Trupuri ienicereşti plutesc tot mai multe pe apă. Iar achingiii sunt tot mai împuținați de oamenii căpitanului Badea şi de transilvăneni.

Cel mai mare prăpăd face sabia cu mâner de argint, împodobită cu nestemate, primită în dar de căpitanul Ion de la Țepeş.

Bătrânul este unul dintre acei voinici de poveste care nu ştiu ce-i osteneala. Ca şi odinioară voievodul lui, pare un muncitor în lan, trudindu-se cu hărnicie să-şi isprăvească seceratul.

În minte, îi apare în aceste clipe, ca şi altădată în vis, măria sa Vlad.

«Ioane! îi spune voievodul. Eşti la fel de voinic ca atunci când ai înfruntat la Comana, pentru mine, pe ienicerii lui Hamza, tot paşă de Nicopole ca şi Mehmed-beg!»

«Oho! râde Ion. Dar voinicia ştii bine că nu-mi vine decât de-acolo că stăpânesc sabia ce mi-ai dăruit-o măria ta!»

«Ai meritat-o din plin, mare ban de Tismana Ion. Numai că, pe cât ai fost de viteaz, pe-atât nu ți-ai dorit niciodată măriri. Puteai s-ajungi domn…»

«Am rămas păstrătorul diatei. În numele ei am luptat şi i-am îndemnat şi pe alții să lupte. A fost cea mai însemnată răsplată…»

«Bunul meu fiu Ion!... Dar ştii că, în curând, îţi vei aduce pământului străbun obolul pe care-l dăm toţi, mai devreme sau mai târziu?»

«Ştiu, şi nu mă-nspăimânt. De la măria ta am aflat că nu e moarte mai frumoasă decât aceea de-a cădea pe câmpul de luptă, cu faţa la duşman, pentru dăinuirea libertăţii neamului tău».

«Acum ia aminte, Ion!...»

O săgeată i se înfipse în spate. Dar câte săgeţi nu-l loviseră în viaţă?

Mehmed-beg şi Bali-beg îşi întorseseră caii, în clipa când căpitanul Ion îşi croia pârtie spre ei. Iar un spahiu, dorind să-i apere, îl ţintise.

Pedeştrii fuseseră nimiciţi sau luaţi prinşi. Numai puţini spahii şi achingii, câţi izbutiseră să mai scape cu viaţă, fugeau din răsputeri.

Călăreţii lui Radu îi urmăreau.

Ajunşi la Dunăre, căpitanul Ion l-a căutat între fugari pe Mehmed-beg. Acesta, înfricoşat, le-a strigat otomanilor:

— Nu vă puteţi apropia de el. Măcar că e rănit. Răpuneţi-l de la depărtare...

Din toate părţile otomanii au azvârlit suliţe şi lănci. O lance l-a lovit în braţul drept. Sabia sta să-i cadă.

Cetaşii s-au repezit să-l ajute.

— Daţi-mi sabia în mâna stângă! a poruncit.

Cu sabia în mâna stângă, aşa greu rănit cum era, s-a avântat în bătălie, făcând iarăşi pustiu în jurul lui.

— Luptă încă! răcneau spahiii. Se ştie despre el că-i diavolul, Şeitan... Scăpaţi, dacă puteţi...

Bătrânul a căzut. Câţiva dintre cei mai apropiaţi lui l-au înconjurat, încercând să-i dea îngrijiri şi să-l oblojească, dar el i-a oprit cu o mişcare a capului.

Păstra încă sabia. I-a întins-o, cu mâna stângă, lui Vlăduț.

— Primeşte-o! i-a spus. Luptă în locul meu.

Vlăduț, înlăcrămat, şovăia.

— Ia-ți sabia! Ridică flamura. Biruințele de la Grumazi şi de pe malul Dunării vor rămâne de-a pururi neuitate. Sunt Rovinele şi Vasluiul lui Radu... Urmează-l cu credință până la cap...

Tocmai se apropia, ca un vifor, o nouă ceată de călăreți. Era aceea a băieților din Tismana. Dar, luând mai bine seama, Vlăduț a văzut că între flăcăi se aflau şi numeroase fete, îmbrăcate ostăşeşte, în frunte cu Mădălina.

Vârstnici şi tineri, băieții şi fetele, conduşi de Radu, urmând flamura ținută sus de Vlăduț, l-au urmărit pe Mehmed-beg până pe țărmul celălalt. Şi încă două înfrângeri nimicitoare au mai îndurat otomanii. Una lângă Nicopole. Şi alta la Şiştov.

Se povesteşte că, de pe urma rănilor primite şi-a spaimei îndurate atunci, i s-ar fi şi tras, mai târziu, lui Mehmed-beg moartea.

Bătrânul căpitan s-a stins având încă pe buze ultimele cuvinte ale diatei:

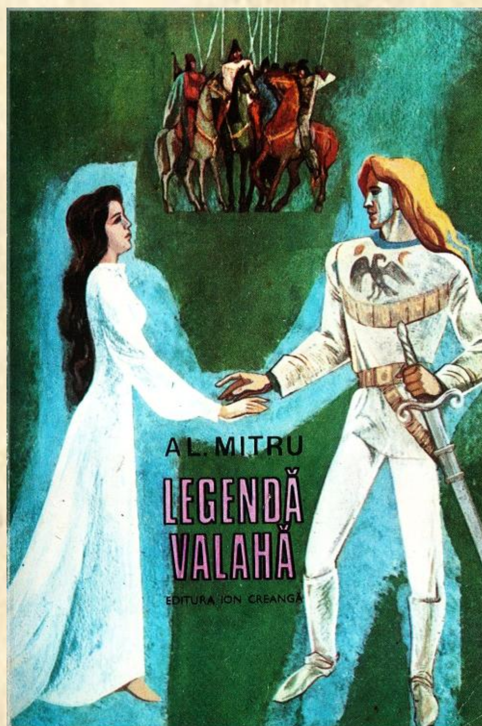
«Vrăjmaşii vor veni iar şi iar. Înfruntați-i fără teamă de moarte, ca țara să trăiască în veci.»

SFÂRŞIT

CUPRINSUL

Coperta de ROMEO VOINESCU

Editura Ion Creangă
Apărut: 1986
Data edițiilor anterioare: 1979
Tiparul executat la Combinatul poligrafic
„Casa Scânteii”, Bucureşti,
România

